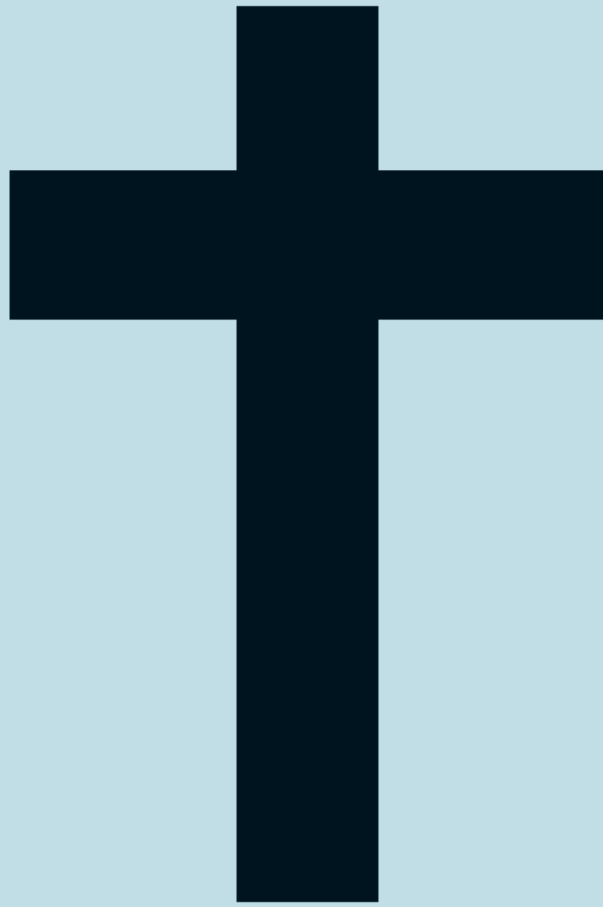

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacũ mecũã wedesei
New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 1 Mar 2019
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	53
San Lucas	86
San Juan	140
Hechos	180
Romanos	226
1 Corintios	250
2 Corintios	270
Gálatas	283
Efesios	292
Filipenses	299
Colosenses	304
1 Tesalonicenses	309
2 Tesalonicenses	313
1 Timoteo	316
2 Timoteo	322
Tito	326
Filemón	329
Hebreos	331
Santiago	348
1 San Pedro	354
2 San Pedro	361
1 San Juan	365
2 San Juan	370
3 San Juan	371
San Judas	372
Apocalipsis	374

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo ñecūsũmũã
(Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo ñecūsũmũãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pãrãmi, teero biiri David pãrãmi niinũnũsegũ niiyigũ.

² Abraham Isaac pacũ niiyigũ.

Isaac Jacob pacũ niiyigũ.

Jacob Judã, cũũ sũwũsũmũã, cũũ baira pacũ niiyigũ.

³ Judã Fares pacũ, teero biiri Zara pacũ niiyigũ. Cũã paco Tamar niiyigo.

Fares Esrom pacũ niiyigũ.

Esrom Aram pacũ niiyigũ.

⁴ Aram Aminadab pacũ niiyigũ.

Aminadab Naasón pacũ niiyigũ.

Naasón Salmón pacũ niiyigũ.

⁵ Salmón Booz pacũ niiyigũ. Booz paco Rahab niiyigo.

Booz Obed pacũ niiyigũ. Obed paco Rut niiyigo.

Obed Isaí pacũ niiyigũ.

⁶ Isaí õpũ David pacũ niiyigũ.

David Urías nũmo niimirigomena Salomónrẽ pũnacũtĩyigũ.

⁷ Salomón Roboam pacũ niiyigũ.

Roboam Abías pacũ niiyigũ.

Abías Asa pacũ niiyigũ.

⁸ Asa Josafat pacũ niiyigũ.

Josafat Joram pacũ niiyigũ.

Joram Uzías pacũ niiyigũ.

⁹ Uzías Jotam pacũ niiyigũ.

Jotam Acáz pacũ niiyigũ.

Acáz Ezequías pacũ niiyigũ.

¹⁰ Ezequías Manasés pacũ niiyigũ.

Manasés Amón pacũ niiyigũ.

Amón Josías pacũ niiyigũ.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cũũ baira pacũ niiyigũ. Cũã niiritabere Babilonia dita macãrã

Israelya pũna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cũãya dita Babiloniapũ.

¹² Cũãrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacũ niiyigũ.

Salatiel Zorobabel pacũ niiyigũ.

¹³ Zorobabel Abiud pacũ niiyigũ.

Abiud Eliaquim pacũ niiyigũ.

Eliaquim Azor pacũ niiyigũ.

¹⁴ Azor Sadoc pacũ niiyigũ.

Sadoc Aquim pacũ niiyigũ.

Aquim Eliud pacũ niiyigũ.

¹⁵ Eliud Eleazar pacũ niiyigũ.

Eleazar Matán pacũ niiyigũ.

Matán Jacob pacũ niiyigũ.

¹⁶ Jacob José pacũ niiyigũ. José María manũ niiyigũ. Coo Jesús paco niiwõ sãa. Jesús Cõãmacũ beserigũ Cristo niĩ.

¹⁷ Teero tiiró, Abrahammena p̄utocuti catorce pōnarī macārā basocáputiyira té David bauáritomena. Too síro Daviména p̄utocuti catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira, té Israelya pōna macārārē Babilonia ditap̄u cúārē ñeewari siro. Too síro cúārē ñeewari siro, catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira sūcā té Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūñ paco Joseména man̄cutigodo tiyígo. Cúā p̄arā niīadari s̄guero, Esp̄ritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. ¹⁹ José coo man̄ niiḡud̄u coo niipacó niirére ññaḡū, “coore duujáḡūda” jī wācūmiyiḡu. Cūñ basocá ãñuḡū niijiḡū, basocá tuocórop̄u wedesãd̄ugariyiḡu. Teero tiiḡū, “yayióro coore duujáḡūda” jī wācūmiyiḡu. ²⁰ Cūñ teero wācūrī, quēeróp̄u ángele* cūñrē jīiyiḡu:

—José, David p̄rāmi niññ̄seḡu, María ñañarō tiiríwo. Boboré maniró coomena wāmosíaya. Esp̄ritu Santo cūñ tutuaremena coore niipacó wáari tiiriḡu niwī. ²¹ Coo wīmaḡūrē apagodaco. Cūñ wāmecutiḡūdaqui Jesús. Cūñ wāme “basocáre netōnéḡū” jīid̄ugaro tiia. Cūñ basocá ñañarē tiiré wapare netōnéḡūdaqui, jīiyiḡu ángele.

²² Tee niipetire Cōāmacū jīrirobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiiḡu:

²³ Sīcō numió ñm̄mena niññaripaco, niipacó ni, pōnacutígodaco.

Cūñ wāme Emanuel niīadacu,†

jī jóadutiiḡu. Emanuel “Cōāmacū marīmena niī” jīid̄ugaro tiia.

²⁴ José wācāḡū, ángele dutiariguere tiyiḡu. Maríare cūñya wiip̄u néewayiḡu, n̄m̄ocutiḡūda jīiḡū. ²⁵ Teero tiipacá, coo wīmaḡū apaadari s̄guero, coomena niññariyiḡu. Bauári siro, cūñrē “Jesús wāmecutiḡūdaqui” jīiyiḡu.

2

Masīri basoca Jesurē ññarā jearigue

¹ Jesús Judea dita niirí macā Belén̄p̄u bauáyiḡu. Cūñ bauárito, Herodes judíoaya dita òp̄ū niyiḡu. Teeb̄urecorire ñm̄á masīri basoca muīp̄ū m̄ñātirope macārā Jerusalén̄p̄u jeyaira. ² Toop̄ú jeara, sãññáyira:

—¿Judíoa òp̄ū niiḡud̄u noop̄ú bauáyiri? Ñsã p̄top̄u muīp̄ū m̄ñātirope cūñyaḡu ñocōāw̄rē ññaw̄. Teero tiirá, cūñrē padeorá atiw̄, jīiyira.

³ Tee quietire tuoríra Òp̄ū Herodere wedera jeyaira. Teeré tuoḡú, bayiró wācūpatiyiḡu. Niipetira Jerusalén macārācā teerora wācūpatiyira. ⁴ Herodes niipetira paiaré dutirare, teero biiri Moisés jóarigue buerare suocó, sãññáyiḡu:

—¿Cōāmacū beseriḡu noop̄ú bauáḡudari? jīiyiḡu.

⁵ Cúā ȳuyira:

—Judea dita niirí macā Belén̄p̄u bauáḡūdaqui. Teeré jī jóariḡu niwī profeta. Ateré jóariḡu niwī:

⁶ Belén Judea ditap̄u niirí macā

b̄uri niirí macā mee niññ atiditap̄ure.

Tiimacā macū òp̄ū wáaḡūdaqui.

Cōāmacūyara Israelya pōna macārārē coteḡud̄u niiḡūdaqui,* jī jóariḡu niwī, jīiyira.

⁷ Too síro Herodes yayióremena masīri basocare cūñ p̄top̄u suocó, cúārē sãññáyiḡu:

—¿Deero biiri peti ñocōāw̄ú bauári? Ññurō wedeya múācā, jīiyiḡu.

⁸ Wedeari siro, Belén̄p̄u ticoco, cúārē jīiyiḡu:

—Wīmaḡū bauáriḡure sãññárā wáaya. Cūñrē buarā, ȳñcārē wedera atywa sūcā. Ȳñcā cūñrē padeoḡú wáaḡud̄u tiia, jīimiyiḡu.

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14. * 2:6 Miqueas 5.2.

⁹ Cũũ cǎrē wedeari siro, netōjōāyira sūcā. Маару cǎā wáari, ñocōāwǎ cǎāya macāpu cǎā ñnarigura cǎā sũguero sũguewayigu. Wĩmagũ niiró sotoapu jeagura, ñocōāwǎ putuānucāyigu. ¹⁰ Teero tiirá, ñocōāwǎrē bayiró useniyira. ¹¹ Tiiwiipú sǎājeara, wĩmagǎrē, cǎũ paco Maríamena niigǎrē ññayira. Ñicācoberimena jeacũmu, cǎũrē padeoyíra. Too síro cǎā néewaretibarire páō, cǎũrē oro, sĩpēbiro bauré sitiaāñúre, teero biiri apeyé sitiaāñúrecārē “mirra” wāmecutirere ticoyira. ¹² Too síro Cōāmacũ cǎārē quēērópũre “Herodere ñnarā cāmerputárijǎña” jĩyigu. Teero tiirá, cǎāya ditapu putuawara, apemapé putuajōāyira sáa.

Egiptopũ Jesuré néedutiwarigue

¹³ Masĩrí basoca putuawari siro, ángele quēērópũ Joseré jĩyigu sūcā:

—Wācǎñá. Wĩmagǎrē pacoméñarā Egiptopũ néedutiwaya. Toopú niijārā wáaya ména. Yũũ “néerputuatiya” jĩrĩpu, néerputuatiwa sūcā. Herodes wĩmagǎrē sǎadugágũ, āmaadutigũdu tii, jĩyigu.

¹⁴ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, ñamirā wācā, wĩmagǎrē pacoméñarā Egiptopũ néedutiwayigu.

¹⁵ Herodes catiró pōdteōrō niyira toopúre. Cǎā teero tiiriguemena Cōāmacũ jĩrirobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiugu: “Yũũ macũ Egiptopũ niimirigure sũowitíwũ”, † jĩ jóadutiugu.

Herodes wĩmarārē sǎacōādutirigue

¹⁶ Too síro Herodes “masĩrí basoca yũũre jĩditojāya” jĩ, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ũmũá wĩmarārē Belénpu niirārē, tiimacā wesapu niirácārē puacũmá duaró cuoráre sǎacōāpetidutiugu. Masĩrí basoca cǎũrē wederirobirora “nocōrōrā bucuáqui” jĩ wācũyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiidutiriguemena profeta Jeremías jóare diamacũ wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niwĩ:

¹⁸ Ramá macāpũre basocá booritua, bayiró utiri tuonóyira.

Raquel pǎrāmérā niinũusera numiāpu cǎā pōnarē bayiró utiyira.

Cǎā pōnarē sǎarĩ ñnarā,

“wācūtutuaya” jĩrĩ booríyira, ‡

jĩ jóarigu niwĩ.

¹⁹ Herodes diari, José Egiptopũra niyigu ména. Toopú ángele quēērópũ cǎũrē jĩyigu:

²⁰ —Wācǎñá. Wĩmagǎrē pacoméñarā Israel ditapu néerputuawaya. Wĩmagǎrē sǎadugámirira diapetijōāwā, jĩyigu.

²¹ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, wācā, wĩmagǎrē pacoméñarā néerputuatiyigu Israel ditapu.

²² Herodes macũ Arquelao cǎũ pacũre Judea dita ōpũ wasoyígu. José tee quetire tuogú, cuiyigu. Judeapũre wáadugariyigu. Cōāmacũ quēērópũ wedenorigũ niijĩgũ, Galilea ditare netōjōāyigu sáa. ²³ Toopú jeagu, Nazaret macāpu niigũ wáayigu. Jesús toopú niiriguemena profetas jóare diamacũ wáaro tiyíro. Ateré jóarira niwā: “Basocá cǎũrē ‘Nazaret macũ niĩ’ jĩādacua”, jĩ jóarira niwā.

3

Juan Bautista wederigue

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teebũrecorire Juan basocáre wāmeōtiri basocũ Judea ditapu basocá manirópu wáayigu. Toopú basocá cǎũ putopũ jearáre wedeyigu. ² Ateré jĩyigu:

—Cōāmacũ dutiré marĩpũre niĩādare jeadaropũ tiia. Teero tiirá, mũā ñañaré tiirére wācũpati, wasoyá, jĩyigu.

³ Profeta Isaías* Juan tiĩadarere jóarigu niwĩ:

† 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15. * 3:3 Isaías tíatopũ Jesucristo atiditapú atiadarere jóayuerigu niwĩ.

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría. Niipetire Cõamacũye wedeserecã cũãrẽ catiri tiia”,* jĩ jóarigue niiã, jĩiyigu.

⁵ Too síro wãtĩãrẽ dutigú cũãrẽ Jerusalẽpu “Cõamacũya macã” cũã jĩirí macãpu néewayigu. Toopúre Cõamacũwii sotoapu néemuã,⁶ cũãrẽ jĩimiyigu:

—Mũu Cõamacũ macũ niigũ, ãnopúmena bupudfaya. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã:

Cõamacũ cũũyara ángeleare mũurẽ cotedutigũdaqui.

Mũurẽ ãtãgãpu ñaapeari jĩrã,† jĩ jóarigue niiã, jĩimiyigu.

⁷ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Cõamacũ mũu Õpũ wedeserere ‘¿diamacũrã niimiito?’ jĩrã, cũãrẽ tiiẽñodutirijãña”,‡ jĩ jóarigue niiã, jĩiyigu.

⁸ Too síro ãtãgú ãmuãnetõrigupu néemuãyigu sũcã. Toopú niipetire atibúreco maque macãrĩrẽ, teero biiri teemacãrĩ cuorere ãnopetĩjãyigu.⁹ Cũãrẽ jĩimiyigu:

—Mũu yũre ñicãcoberimena jeacũmu, “mũu yũ òpũ niiã” jĩ padeorí, ate niipetire mũurẽ ticogũda, jĩimiyigu.

¹⁰ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Wáagua, Satanás. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Cõamacũ mũu Õpũ sícũrẽna padeoyá. Cũũ dutiré dícuire tiiyá”,§ jĩ jóarigue niiã, jĩiyigu.

¹¹ Wãtĩãrẽ dutigú wáajõãyigu. Ángelea Jesuré tiiápura jeayira.

Jesús Galileapu buenucãrigue

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesús “Juanré peresu sõnecoayira” jĩirere tũoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapu wáayigu. ¹³ Nazaret macãrẽ netõwá, Capernaumpe niigũ wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabulónya dita, teero biiri Neftalíya dita wesapu niiã. ¹⁴ Cũũ toopú wáari, profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwĩ:

¹⁵ Zabulón, teero biiri Neftalícãya dita macãrã,

día pairímaa wesa macãrã,

día Jordán apeniñapú macãrã,

teero biiri Galilea dita macãrã judíoa niihẽrã

¹⁶ múã naĩtĩãrõpu niirãbiro Cõamacũyere tũomasĩricu;

ãñurõ bóere ñnarã tiiróbiro múãrẽ netõnégũdũre ññaãdacu.

Diarira tiiróbiro niirã bóaneõrã niicu;

múã bóebatere ñnarã tiiróbiro cũãrẽ ñnarã, ãseniãdacu,*

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁷ Jesús toopú jeagu, basocáre buenucãyigu. “Cõamacũ dutiré múãpũre niĩãdare jeadaropu tiia. Teero tiirã, múã ññañaré tiirere wãcũpati, wasoyá”, jĩiyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jãmu” jĩirigue

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopú wáagu, sícũpõna puarãrẽ buajeáyigu. Simón, apetóre Pedro sũonógũ, cũũ bai Andrés niyira. Wai wasarí basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiiyira. ¹⁹ Jesús jĩiyigu cũãrẽ:

—Jãmu yũmena. Múã mecãtígãrẽ wai wasarí basoca niiã; too síropũre múã basocáre yee quetire ãñurõ wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paũ padeoãdacia, jĩiyigu.

²⁰ Teeré tũorã, máata cũãye bapiyucũre toorã cúũjã, Jesumẽna wáajõãyira.

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16. § 4:10 Deuteronomio 6.13.

* 4:16 Isaías 9.1-2.

²¹ Too netōwá, āpērǎ p̄arǎ s̄c̄p̄ōnarē ñ̄nayiḡu. Zebedeo p̄ona Santiago, c̄ũ bai Juan niyira. C̄ũ pac̄mena dooríw̄p̄u bariyuc̄re jeesǎñáyira. Jesús c̄ũac̄rē “j̄am̄” j̄īyiḡu. ²² C̄ũ teero j̄īr̄i t̄horá, máata t̄iw̄rē, c̄ũ pac̄re c̄ũ, wájōǎyira Jesuména.

Jesús pā basocáre buerigue
(Lc 6.17-19)

²³ Jesús niipetiro Galilea ditap̄u judíoa neǎré wiserip̄u buewarucuyiḡu. Ñ̄ñurē queti “Cōamac̄u dutiré múāp̄re niīadare jeaadarō tiia” j̄īrēre wedeyiḡu. Niipetire c̄ũ diarecutire, c̄ũrē ōp̄ũr̄i p̄uniré netōnéyiḡu. ²⁴ C̄ũ teero tiiré quetire niipetira Siria dita macārā mas̄petijōǎyira. Teero tiirá, niipetira diarecutirare c̄ũ p̄tor̄u néewayira. Āpērǎ merēā biiré diarecutira, āpērǎ ōp̄ũr̄i p̄uniré c̄uoráre néewayira. Wātīā s̄ānori-rare, ñ̄madiare c̄uoráre, wáamas̄h̄ērǎre néewayira. Jesús c̄ũrē netōnéyiḡu.

²⁵ Pā Galilea dita macārā, Decápolis macār̄i macārā, Jerusalén macārā, Judea dita macārā, día Jordán apeniñap̄u macārā c̄ũrē n̄n̄yira.

5

Jesús ūtāḡp̄u basocáre buerigue

¹ Jesús pā n̄n̄r̄i ñ̄ñaḡu, ūtāḡp̄u muāwawi. Toop̄u c̄ũ jeanuār̄i, ūsā c̄ũ buerá c̄ũ p̄to neāw̄u. ² Ateré buewi:

Ateré tiiráno ūseniya
(Lc 6.20-23)

³ —“Cōamac̄u tiīap̄uremena dícu c̄ũ booré tiimas̄iā” j̄īr̄áno ūseniya. Cōamac̄u dutiré c̄ũp̄re jeatoaa.

⁴ Bóaneōr̄áno ūseniya. Cōamac̄u c̄ũrē yeerip̄unap̄u ūsenire ticoḡu daqui.

⁵ “Ūsā āpērǎ nemoró ūp̄t̄i macārā niīā” j̄ī wāc̄h̄ēr̄áno ūseniya. C̄ũ Cōamac̄u “ticoḡu daqui” j̄īr̄i ditare ñ̄eēadacua.

⁶ Diamac̄u maquē, teero biiri ñ̄ñurēre bayiró tiiduḡarano ūseniya. Cōamac̄u tiīap̄uremena c̄ũ boorére tiimas̄iādacua.

⁷ Āpērǎre bóaneō ñ̄ñar̄áno ūseniya. Cōamac̄u c̄ũrē bóaneō ñ̄ñaḡu daqui.

⁸ Ñ̄ñurē wāc̄u t̄uḡueñar̄áno ūseniya. C̄ũ Cōamac̄urē ñ̄ñāadacua.

⁹ Ñ̄ñurō niirecutire wáari tiiráno ūseniya. Cōamac̄u c̄ũrē “ȳu p̄ona niīya” j̄īḡu daqui.

¹⁰ C̄ũ Cōamac̄u boorére tiiré wapa āpērǎ ñ̄ñarō netōr̄i tiinór̄áno ūseniya. Cōamac̄u dutiré c̄ũp̄re jeatoaa.

¹¹ Múā ȳu padeoré wapa āpērǎ múārē ñ̄ñarō j̄ī, ñ̄ñarō netōr̄i tiīadacua. Noo ñ̄ñarō niiré j̄īditoadacua múārē. C̄ũ teero tiir̄i, múā ūseniādacu. ¹² Too sírop̄re múā ūm̄āsep̄u pairó wapatáre buāadacu. Teero tiirá, bayiró ūseniña. Múārē tiiróbirora ñ̄ñarō tiīaperucuyira múā suḡuero niirirac̄rē profetare.

Jesuré padeorá móā, s̄iāwócore tiiróbiro niīya
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Mar̄i yaaré poaaro j̄īr̄ā, móārē s̄iāā. Múā móābiro niīā atibúrecop̄re. Móā ocare petir̄i, ocanemor̄i tiimas̄iña manicú. Tee deero tiīadare mee niicu. Teero tiirá, teeré soper̄t̄op̄u cōāj̄acu. Basocá cutadiyócu.

¹⁴ Múā s̄iāwócore tiiróbiro niīā atibúrecop̄re. Sicamac̄a ūtāḡu sotoap̄u niir̄i macārē yayiomas̄iña manicú. ¹⁵ Basocá s̄iāwócorigare s̄iāári siro, mooc̄uriya. Teero tiiróno tiirá, ūm̄ār̄ope péoya, niipetira tiwiip̄u niir̄arē bóbatecoaro j̄īr̄ā. ¹⁶ Tiiḡa s̄iāwócorobirora múācā basocá ñ̄ñacorop̄re ñ̄ñurō tiirécutiya. Múā ñ̄ñurō tiir̄i ñ̄ñarā, āpērǎc̄á múā Pacu ūm̄āsep̄u niiḡurē “ñ̄ñunetōjōǎḡu niiqui” j̄īñadacua.

Moisére dutiré cúûrigue maquē

¹⁷ 'Biuro wācūrijāña yuure: "Moisére dutiré cúûrigue, teero biiri profetas jóariguere cōāgū atigū tiiájyi", jīi wācūrijāña. Teeré cōāgū mee atiwu. Teeré "diamacūrā biirope niia" jīigū atiwu. ¹⁸ Yuu ateréja diamacūrā jīiā: Ūmuāse, atibúreco niiritabere Cōāmacū péerogā tee dutirére cōāriqui. Niipetire cūū "biuro wāaadacu" jīirigue diamacū wāaro tiiādacu. ¹⁹ Tee dutirére péerogā netōncágūno búri niigú niigūdaqui Cōāmacū Ōpū niirópure. Āpērārē netōncārī tiigūnocā teerora biigūdaqui. Āpī tee dutirére diamacū tiigūnope, āpērārē teeré tiidutígūnope ōpū tiiróbiro niigūdaqui Cōāmacū Ōpū niirópure. ²⁰ Múārē ate wedea: Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca "úsā Cōāmacū boorére añurō tiia" jīimiya. Múā cúā nemoró Cōāmacū boorépere tiihéra, Cōāmacū pūtopu wáaricu.

*Cúare ñañaniā
(Lc 12.57-59)*

²¹ Tuojíyu múā ñecūsūmuārē wederiguere: "Basocáre sīārjāña. Sīāgūno queti beserí basocu pūtopu néewa, wedesānogūdaqui". ²² Yuupeja múārē ateré wedea: Cūūya wedegūmena cúagūno besegú pūtopu néewa, wedesānogūdaqui. Cūūya wedegure "muu wapamanígū niia" jīi buijágūno Judíoare Dutirá Peti pūtopu néewa, wedesānogūdaqui. Cūūya wedegure "wáicu tiiróbiro wācūrē cuoa muujā" jīigūnorē pecamepu sóecōārīquiu niia.

²³ Teero tiigú, muu Cōāmacūwiipu Cōāmacūrē padeogú, apeyenó ticogūda tiicú. Ticoadari suguerogā, wācūbuacu: "Yáa wedegu cúa niiqui yuūmena; yuu cūūrē ñañarō tiiátu", jīi wācūcu. ²⁴ Muu ticoadarere duupéo, cūūrē acabóre sāisugúegu wáaya. Teero tiiári siro, "Cōāmacūrē ticogūda" jīiriguere ticoya sáa.

²⁵ Muurē wedesārigūmena queti beserópu wáarara, boyeromena quēnosūguéya. Quēnosūguéheri, muurē besegúpure ticojāgūdaqui. Cūū surarapure ticojāgūdaqui sáa. Cúārura peresuwipu sōnecoadacua sáa. ²⁶ Yuu muurē ateréja diamacūrā jīiā: Muu wapátipetihegu, witiiricu, jīiwī Jesús.

Āpī numorē ñeeaperijāña

²⁷ Jesús wedenemowī:

—Múā ate wederiguere tuojíyu: "Āpī numorē ñeeaperijāña". ²⁸ Yuupeja ateré diamacūrā jīiā: Sīcū numiórē ñañaré tiidugáremena iñagūno cūū wācūrémentarā coomena ñañarō tiiárigūbiro niitoaqui.

²⁹ 'Diamacū macā capea iñaré* múārē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ōpūū macārō cōōrí, añujāā. Niipetiri ōpūū pecamepu cōōrípeja, ñañanetōjōācu. ³⁰ Diamacū macā wāmo† múārē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiiwāmorē páatacōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ōpūū macārō cōōrí, añujāā. Niipetiri ōpūū pecamepu cōōrípeja, ñañanetōjōācu.

*Nūmosánumiārē cōārijāña
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹ 'Múā atecārē tuojíyu: "Numorē cōāgū, 'atewapá muurē cōāā' jīirípūrē jóa, coore ticoro booa". ³² Yuupeja ateré diamacūrā jīiā: Sīcū cūū numo āpīmēna ñeeaperipacari, coore cōāgū, coore ūmuāmena ñeeapearigo tiiróbiro pūtuári tiiquí. Sīcū cōānorigomena numocutigucā āpī numoména ñañarō ñeeapegu tiiróbiro pūtuáqui.

"Teerora tiiáda" jīiré maquē

* 5:29 "Capea iñaré" jīiré "marí ñañaré tiidugáre" jīidugaro tiia. † 5:30 "Diamacū macā wāmo" jīiré "marí ñañaré tiiré" jīidugaro tiia.

³³ 'Tɔjɔjɔyɔ sũcã mũã ñecũsũmũãrẽ wederiguere: "Mũũ 'Cõãmacũ wãmemena tiigũda' jĩrirobirora jĩdutoro maniró tiiyá". ³⁴ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Mũã ãpẽrãrẽ "teerora tiigũda" jĩrã, Cõãmacũ wãmemena jĩrijãña. "Ûmũãsemena diamacũrã jĩã", jĩrijãña. Ûmũãsepũ Cõãmacũ dutiduiqui. ³⁵ "Atibũrecomena diamacũrã jĩã", jĩrijãña. Atibũrecocã Cõãmacũye dupori pesaró tiiróbiro niiró tiia. "Jerusalénmenacãrẽ diamacũrã jĩã", jĩrijãña. Tiimacãcã marĩ Òpũ tutuagũya macã niiã. ³⁶ "Yáa dupumena diamacũrã jĩã", jĩrijãña. Mũã teero jĩrẽmena sicadá poadare ñiirida o butirída wári tiimasĩricu. ³⁷ Mũã tiídara, "teerora tiíada" jĩña; tiirídara, "tiirícu" jĩjãña. Mũã jĩnemocorepũja wãtĩ wãcũrẽ niibocu.

Ñañarõ tiirí, cãmerjãña
(Lc 6.29-30)

³⁸ 'Mũã ate wederiguere tɔjɔjɔyɔ: "Sĩcũ mũũrẽ capea páawari, mũũcã teerora cũũrẽ páawacãmeña. Upire páaperi, teerora cũũrẽ páaprecãmeña". ³⁹ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Mũũrẽ ñañarõ tiigũnorẽ teero ññajãña. Cãmerjãña. Sĩcũ mũũrẽ wasopũro diamacũpere páari, apeniñapécãrẽ páaro. ⁴⁰ Sĩcũ mũũrẽ queti beserí basocũ pũtopũ néewa, besegũre "cũũ yũũre ñañarõ tiirĩgue wapa cũũyaro camisare tiodutiya" jĩboqui. Cũũ teero jĩrĩ, sotoá macãrõ mũũ sãñarócãrẽ ticojãña, tooré cũũ booátã. ⁴¹ Surara apeyenórẽ sicaburo mũũrẽ néewadutiri, apeburó néewabosanemoña sũcã. ⁴² Mũũrẽ sãigũnorẽ ticoya. Apeyenórẽ mũũrẽ wasodũgari, "wasoria" jĩrijãña.

Ññatutirare maĩdutiirigũ
(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Mũã ate wederiguere tɔjɔjɔyɔ: "Mũũ menamacãrãrẽ maĩñã; mũũrẽ ññatutirapere ññatuti doocãmeña". ⁴⁴ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Mũãrẽ ññatutirare maĩñã. Mũãrẽ ññarõ tiirãre Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. ⁴⁵ Mũã teero tiirã, mũã Pacũ ãmũãsepũ niigũ põna niĩadacu. Cũũ añurã pũtopũ, teero biiri ñañarã pũtopũcãrẽ muĩpũ bóeri tiii. Cũũ booré tiirã pũtopũ, teero biiri cũũ booré tihẽra pũtopũcãrẽ oco peari tiii. ⁴⁶ Mũãrẽ maĩrã díccũre maĩrĩ, wapamanĩã. Romanuã òpũrẽ niyeru wapasébosari basoca teeré tiíya. ⁴⁷ Mũãya wedera díccũre añurõ tiirã, ¿ñeenó añunemore ãpẽrãrẽ tiieñogari? Cõãmacũrẽ masĩhẽrã teeré tiíya. ⁴⁸ Mũã Pacũ ãmũãsepũ niigũ añurẽ tiirécũtigu tiiróbirora añurẽ tiirécũtira niĩña.

6

Ññurõ tiiré maquẽ

¹ 'Mũã Cõãmacũye añurẽre tiirã, basocã ññacoropũ díccũ tiieñorijãña. Mũã teero tiirécũtiri, mũã Pacũ ãmũãsepũ niigũ mũã añurẽ tiiré wapa ticorẽnorẽ ticoriqui.

² Teero tiirã, mũã bóaneõrãrẽ tiípura, máata ãpĩrẽ bayiró busurómena mũũ tiípuariguere wedebatedutirijãña. Tiiditórepira teenórẽ tiirécũticua mũã neãrẽ wiseripũre, teero biiri macã decopũre. Cũũ tiípucua, ãpẽrã "añuniĩ" jĩãrõ jĩrã. Yũũ mũãrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Cũũ basocã teero jĩrẽ wapa wapatápetitoaya mée. ³ Mũãpe bóaneõrãrẽ tiípura, mũã menamacãrãrẽ wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ññahẽrõpũ ticoya. Mũã Pacũ mũã ññahẽrõpũ tiirẽnorẽ ññagũ mũã añurõ tiirã siro, wapatãre ticogũdaqui.

Cõãmacũrẽ sãirẽ
(Lc 11.2-4)

⁵ 'Mũã Cõãmacũrẽ sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirjãña. Cũũ neãrẽ wiseripũ, macã decopũ nucũ, basocã ññããrõ jĩrã, sãicúa. Yũũ mũãrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Cũũ basocã teero ññarẽ wapa wapatápetitoaya mée. ⁶ Mũãpe Cõãmacũ mũã Pacũre sãirã, mũãye

sawiripũ sãawa, soperé biajá, cũürē sãĩña. Cũũ ññabũaya manigũ niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpũ tiirénorē ññagũ múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

⁷ Cõamacũrē sãĩrá, ãñurõ wãcũripacara, sãĩnemósãrijãña. Cõamacũrē masĩhẽrã teero tiicúa, “marĩrē pee wedeseremena tũogũdaqui” jĩrã. ⁸ Múãjã cúa tiiróbiro tiirijãña. Múã Pacu múã boorénorē sãĩádari sũguero, masĩtoaqui. ⁹ Teero tiirá, biiro jĩ sãĩña: Ûsã Pacu ãmũásepũ niigũ, mũurē quioníremena padeoáda.

¹⁰ Mũũ dutiré ãsãpũre niĩadare jeaaro.

Ûmũáse macãrã mũũ booré dícare tiicúa; atibũreco macãrãcã teerora tiáro.

¹¹ Ûsãrē búrecoricõrõ yaaré ticoya.

¹² Æpẽrá ãsãrē ññañarõ tiirãre ãsã acabórobirora mũucã ãsã ññañaré tiirere acabóya.

¹³ Jĩcõásãrenorē cãmotáya.

Ûsãrē ññañarõ wári jĩgũ, netõnéña.

Mũũ sĩcũrã dutirucugũdacu. Tutuanetõjõãgũ niĩ. Mũũ sĩcũrã ãsenipeogũno niirucu-jãña.

Teerora niĩãrõ.

¹⁴ Æpẽrá múãrē ññañarõ tiirere acabóri, múã Pacu ãmũásepũ niigũcã múãrē acabógũdaqui. ¹⁵ Múã cúa ññañarõ tiirere acabóheri, múã Pacucã múã ññañaré tiirere acabóriqui.

Betiré maquẽ

¹⁶ Múã beti, sãĩrá, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cúa wãcũpatirabiro baujãcua. Juabóarabiro baurá wãanetõjãcua, basocã cúa betirere ññañarõ jĩrã. Yũũ múãrē ateréja diamacũrã jĩrã: Cúa basocã teero ññaré wapa wapatápetitoaya mée. ¹⁷ Múãpe beti, sãĩrá, diapóa waacosé, ãñurõ wũapoarira niĩña, ¹⁸ Æpẽrá múã betirere masĩrijããrõ jĩrã. Múã Pacu ññabũaya manigũ niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpũ tiirénorē ññagũ múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

Ûmũáse maquẽrē néocũyueya

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Atiditã maquẽrē pee néocũrijãña. Teeré butua yaacua; cõtawí bóajõãcu; yaarẽpira sãawa, yaapetijãcua. ²⁰ Teero tiiróno tiirá, ãmũásepũ ãñurē bũarí tiĩadarepere néocũyueya Cõamacũ booré tiirucúremena. Teero tiirá, toopũre pee ãñurē cõoádacu. Toopũre múã néocũrere butua túamasĩricua; cõtawiricu; yaarẽpira sãawa, yaarícua. ²¹ Ûmũásepũ múãye niirĩ, Cõamacũye dícare wãcũãdacu.

Sãwócoriga

(Lc 11.34-36)

²² Múãye capeari õpũũrĩrē sãwócoriga tiiróbiro niĩ. Múã capeari ãñurĩ, ãñurõ ññãadacu; ãñurõ tũomasĩãdacu; ññañãtã, ññaricu; tũomasĩricu. ²³ Múã ññañaré capeari cõorã tiiróbiro niirĩ, múãye õpũũrĩpũre naĩtĩãrõ tiiróbiro niĩ. Cõamacũyere masĩria. Tee naĩtĩãre ññañanetõjõãã.

Niyerure maĩrá, Cõamacũpere maĩricu

(Lc 16.13)

²⁴ Sĩcũ pũarãrē padecotemasĩriqui. Sĩcũrē maĩríqui; ãpĩpẽre maĩquí. Sĩcũrē padeoquí; ãpĩpẽre netõnũcãqui. Múã niyerure maĩrá, Cõamacũpere maĩricu.

Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadarere boosũguéya

(Lc 12.22-31)

²⁵ Teero tiigũ, múãrē ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sĩniãdari; ñeenó sãñãadari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. Marĩ catirẽpe yaaré nemoró wapacutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemoró wapacutía. ²⁶ Minipõnãrē ññañate múã. Cúa oteriya. Oteré dũca seeríya. Teedũcare ññanore wiseripũ ññanoriya.

Teero tiirípacari, múã Pacu ñmuásepñ niigú cúãrē yaaré ticoqui. Múãpe minipõná nemoró wapacutía. ²⁷ Múã bayiró wácūpatira, бццáñemoricu.

²⁸ ¿Deero tiirá múã sutipére wácūpatii? Coori macāñcū maquērē wácūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti añuré sãñaré tiiróbiro baula. ²⁹ Teero biipacari, yñu ateré jñã: Salomón suti añuré peti sãñapacu, coorire sícãrĩbíriyigñ.

³⁰ Sicabñrecora tee catia; apebúreco sñiñáriguepñ boea; too síro sóejãnoã. Teero wáapacari, Cõãmacū teecorire añuré suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiii. Múãpereja añunemorõ cotequi. Múã péerogã padeoré цорá niã. ³¹ Teero tiirá, “¿ñeenó yaaadari; ñeenó sñiñádari; ñeenó sãñaadari marí?” jñi wácūpatirijãña. ³² Atibúreco macãrã Cõãmacūrē padeohera tee niipetirere wácūpatiya. Marí Pacu ñmuásepñ niigú múã boorénorē masitoai méé. ³³ Múãpe Cõãmacū dutiré múãpñre niñadarere boosñguéya. Teero biiri diamacú cññ boorere tiinññseya. Teero tiirí, niipetire múãrē ñsarere ticogñdaqui. ³⁴ Teero tiirá, “¿ñamigārē deero wáamiñdariye?” jñi wácūpatirijãña. Apebúreco maquērē múã ñañarõ netõñdarere wácūpatisñguerijãña. Mecññ maquē díçñre wácūña. Mecññrē múãrē wácūpatiri tiñadare niitoaa.

7

Āpērārē ññabeserijãña
(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Āpērārē ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõãmacūcã múãrē ññabeseriqui. ² Múã āpērārē wedepatirobirora múãcã wedepatinoãdacu. Múã āpērārē pee ñañarõ jñirí, queoró múãcārē jñinoãdacu. ³ Mññya wedegñya capeapñ pasarí manarõrē ññã. ññapacu, mññya capeapñ pasarí ññapereja ññaria. ⁴ Mññya capeapñ yucñdñca pasanopacu, ¿deero tiigú mññya wedegñre, “mññya capeapñ pasarí manarõrē néecõãma” jñi? ⁵ ¡Ñañagú, tiiditõrepigñ! Mññya capeapñ niirí ññapere néecõãñguéya. Cõãtoagñpñ, añurõ ññagñdacu. Teero tiigú, mññya wedegñya capeapñ pasarí manarõrē néecõãgñdacu.

⁶ Cõãmacūrē boohéranorē cññye queti añurére wederijãña. Cúãñorē wedera, díayiare añurére ticora tiiróbiro tiicú. Díayia cúããmarã añuré ticopacari, múãrē cãmenñcã bacajãcua. Cõãmacūrē padeodugáherare cññye añuré maquērē wederijãña. Cúãñorē wedera, yesea watoapñ ññaquẽda wapapacáridare déecūrã tiiróbiro tiicú. Yesea tiidarē cutatábatejãcua. Cõãmacūrē boohérrare búri peti cññyere wedecu.

Cõãmacūrē sãññá
(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ Cõãmacūrē sãññá. Sãññí, cññ múãrē ticogñdaqui. Añurére ãmaãrã tiiróbirora sãññucújãña. Sãññucújãrã, бñãádacu. “Sope páõña yññre” jñigú tiiróbiro sãññurijãña. Sãññúheri, “jáñ” jñigñdaqui. ⁸ Sãññgño цогñdaqui. ãmaãgño бñagñdaqui. “Páõña” jñigñno páõnogñdaqui.

⁹ Múã põna múãrē wñabere sãññí, cúãrē ñtãpere ticoricu. ¹⁰ Wai sãññí, aññrē ticoricu. ¹¹ Múã ññañaré tiirá niipacara, múã põnarē añurére ticomasã. Marí Pacu ñmuásepñ niigñpe cññrē sãññãñorē nemoró añurére ticomasñqui.

¹² Múã āpērārē múãrē añurõ tiirí booa; múãcã teerora cúãrē añurõ tiiyá. Teeré Moisére dutiré cúñrigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

Esahéri sopegã
(Lc 13.24)

¹³ Esahéri sopegārē sãñwaya. Pecamepñ sãñwari sopepe esarí sope niã; pecamepñ wáarima esaríma niã. Toopere pañ sãñwaya. ¹⁴ Catiré petihéropñ sãñwari sopepeja

esahéri sopegā nijjāā. Toopú nijjearima esahérima niiā. Sīquērārā catiré petihére buaáya.

Yucugure tiigú ducamena ñnamasínoā
(Lc 6.43-44)

¹⁵ 'Āpērā "ūsā profetas niiā" jīditorare tuorijāña. Cūā āñurá tiiróbiro baumíya. Oveja āñurágā tiiróbiro baumíya. Teero baupacára, cūā wācūrēpure yáíwa cúaāmarā tiiróbiro wācūyá. ¹⁶ Múā cūārē cūā tiirécutiremena ñnamasíadacu. Potagu use ducacutiria. Wīsōcā ipitire ducacutiria. ¹⁷ Yucugu āñurígūno āñuré ducacutia; siniátirigūno ñañaré ducacutia. ¹⁸ Āñurígūno ñañaré ducacutiricu; ñañarígūno āñuré ducacutiricu. ¹⁹ Ñañaré ducacutirigūno páata, pecameru sóecōājānoādacu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jīditorepirare cūā tiirécutiremena ñnamasíadacu.

Niipetira Cōāmacū puto pu wáaricua
(Lc 13.25-27)

²¹ 'Pau yuere "Ōpū" jīpacara, cūā niipetira Cōāmacū puto pu wáaricua. Yuu Pacu ũmuásepū niigú booré tiiráno dícu wáaadacua. ²² Cōāmacū basocáre wapa tiidári bureco jeari, pau yuere jīmiādacua: "Ūsā Ōpū, muu wāmemena basocáre buewu; muu wāmemena wātīārē cōāwionecowu; muu wāmemena pee āñuré tiiēñowū sūcā", jīmiādacua. ²³ Cūā teero jīpacari, "múārē masíria yuujā" jīgūdacu. "¡Múā ñañaré tiiríra niiā; witiwaya!" jīgūdacu.

Puawí tiinucáre queti
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ 'Teero tiigú, yuu wederére tuo, yuu wederirobiro tiigúno masígú tiiróbiro nií. Masígúno wii tiigú, coasáwa, ũtāgāpu jea, botarí nucō, wii tiimúāqui. ²⁵ Too síro oco pea, díá pota, wīno wēē, tiwiipú oco ōmatucopacari, peedíaricu, ũtāgā sotoapu nucōári wii nijjirō. ²⁶ Yuu wederére tuo, yuu wederirobiro tiihégūnope tuorírigu tiiróbiro nií. Tuorírigūno wii tiigú, ditatupari yepapu wii tiimúāqui. ²⁷ Too síro oco pea, díá pota, wīno wēē, tiwiipú oco ōmatucori, jōēcodiācu. Jōēcodia mutāpetijōācu, jīwī.

²⁸ Jesús teeré buepetiari siro, basocá cūū buerére tuomaníjōāwā. ²⁹ Dutiré cuogú tiiróbiro buewi. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriwi.

8

Jesús ōpū bóagure netónérigue
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jesús ũtāgāpú niārigu diijeári, pau basocá cūūrē nūnyíra. ² Cūū maapu wáari, sīcū ōpū bóagu cūū puto wáayigu. Nīcācoberimena jeacūmuyigu:

—Ōpū, muu yuu diarecutirere netónédugagu, netónémasíā, jīyigu.

³ Jesús cūūrē ñaapeó, jīyigu:

—Netónédugaga. Diaremanigū putuáya, jīyigu.

Máata cūūya ōpū bóare yatijōāyiro. ⁴ Jesús cūūrē jīyigu:

—Ateré āpērārē wedegu mee tiiwá, jīmiyigu—. Pairé ēñogú wáaya, "āñujōāyí" jīdutigu. Too síro sūcā Cōāmacūrē ticoya, muu diaré netōárigue wapa wapatírono tiigú. Teeré tiidutírigu niwī Moisés. Muu teero tiiyá, basocá niipetira muu diaré netōáriguere masíārō jīgū, jīyigu.

Jesús cien surara dutigúre padecotegure netónérigue
(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaupu sāāwari, sīcū cien surara dutigú cūū puto atiwí. Cūūrē tiiapure sāwí:

⁶—Ōpũ, yũũre padecotegu wiipú cõãáwĩ. Cũũ wáamasĩriawĩ. Bayiró peti pũnisíjããwĩ, jĩwĩ.

⁷Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Jáu. Netõnégũ wáagũda, jĩmiwĩ.

⁸Cien surara dutigú cũũrẽ yũũwi:

—Ōpũ, yũũ búri niigú niã. Teero tiigú, yũũ mũũrẽ yáa wiipũ “sããatiya” jĩmasĩriga. Mũũ sããwaripacari, “netõárõ” jĩcoremenarã yũũre padecotegu netõjõãgũdaqui. ⁹Yũũ ãpẽrá dutiré docapũ niã. Yũũpũ surarare dutia sáa. Yũũ sícũrẽ “wáaya” jĩĩrĩ, wáai. ãpĩrẽ “atiya” jĩĩrĩ, atii. Yũũre padecotegũre “biiro tiiyá” jĩĩrĩ, tiii, jĩwĩ.

¹⁰Jesús cũũ jĩĩrere tuogú, tuomaníjõãwĩ. Cũũrẽ nũnũrãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Israelpũre ãni tiirõbiro padeoré cũogũre buajeãnariga.

¹¹Mũũrẽ ateré wedea: Niipetirõpũ macãrã paũ, ãni romanuãyũ tiirõbiro Cõãmacũ Ōpũ niirõpũ jeaadacua. Toopú Abraham, Isaac, Jacobmena yaadiadacua. ¹²Paũ Cõãmacũ sũosũguémirirape cũã padeohére wapa naĩtĩrõpũ cõãdioconoãdacua. Toopú pũnisira bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

¹³Jesús cien surarare dutigũre jĩwĩ:

—Mũũya wiipũ pũtuawagũa. Mũũ padeoárirobirora wáaadacu, jĩwĩ.

Toorã cũũrẽ padecotegu netõjõãyigũ.

Jesús Pedro mañecõrẽ netõnérigue

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴Jesús Pedroya wiipũ wáayigũ. Tiiwiipú sããjeagũ, Pedro mañecõrẽ wiorécũtipesagore buajeáyigũ. ¹⁵Coore wãmõpũ padeñáyigũ. Cũũ teero tiirira, wioré tatijõãyiro. Coo wũmũnũcã, cũãrẽ yaaré ecayígo.

Jesús paũ diarecũtirare netõnérigue

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶Náicũmurĩ, basocã Jesús pũtopũ paũ wãtĩã sããnorirare néejeayira. Cũũ sícãrĩ wedesecoremenarã wãtĩãrẽ cõãwionecoyigũ. Niipetira diarecũtiracãrẽ netõnépetijãyigũ. ¹⁷Cũũ teero tiirĩ, profeta Isaías jóaribirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigũ niwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecũtirere cũũpeja netõnéjãwĩ”,* jĩ jóarigũ niwĩ.

Jesuré nũnũdũgãmíriraye queti

(Lc 9.57-62)

¹⁸Jesús paũ cũũ pũtopũ neãnũcãrĩ ãnãgũ, ãsã cũũ buerãre: —Jãmũ, tĩãwaco iinĩnarũ, jĩwĩ.

¹⁹Sícũ Moisés jóarigũ buegú Jesús pũto wáa, jĩwĩ:

—Basocãre buegú, noo mũũ wáaro yũũ mũũrẽ nũnũgũda. Mũũ buegú niidũgaga.

²⁰Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Wáicũra cãniré tutiri cũoóya. Minipõná põnacũtĩre sutiri cũoóya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãniró cũorĩa, jĩwĩ.

²¹ãpĩ cũũrẽ nũnũmĩãrigũ jĩwĩ:

—Ōpũ, yũũ pacũ diari siro, yaatõagũpũ, mũũmena wáagũda sũcã, jĩmiwĩ.

²²Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Yũũmena wáadũgagũ mecũtĩgãrã yũũre nũnũdõajãña. Yũũre padeohéra diarirapũ tiirõbiro niitoaya. Cũã basiro cãmerĩ yaaáro, jĩwĩ.

Jesús wĩnoré, ocoturĩre nũcũãrĩ tiirĩgue

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

* 8:17 Isaías 53.4.

²³ Jesús dooríwupɔ mɔ̃sáwĩ. Ɛsá cūũ buerá bapacutiwɔ. ²⁴ Ɛsá tĩawari, wĩno bayiró wēecutuatiwɔ. Dooríwure ocoturí páabatesáwũ. Jesupé cānigú tiiwí. ²⁵ Teero tiirá, Ɛsá cūũ puto wáa, wācōrārā, cūũrē jĩwũ:

—¡Ɛsá Ɔpũ, netōnéña! ¡Marí duadiarapɔ tiiara! jĩwũ.

²⁶ Jesús Ɛsārē yɔwɔ:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? Múã péerogā padeoré cɔorá niĩ.

Jĩtoa, wũmɔncā, wĩnoré, ocoturíre nɔcúáduwi. Nɔcúápetijōāwũ.

²⁷ Ɛsá ññamanijōājĩrā, cāmerí wedesewɔ:

—¿Ñiirũno basocú niimiĩ ãni? Cūũrē wĩnopúra, ocoturípura yɔwɔ, netōnucária, jĩwũ.

Gadara macārā wātĩ sãñoriraye queti

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapú Gadara ditapɔ tĩajeari, Ɛmúã pɔará masācoperi watoapɔ niĩarira cūũ puto atiwa. Cúã wātĩ sãñorira niiwā. Bayiró peti cúaāmarā niiwā ména. Teero tiirá, basocá tiimapúre netōwáryira. ²⁹ Jesuré ññarā, acaribíjōāwā:

—Mɔ Cōāmacũ macũ, Ɛsārē potocórijãña. ¿Ɛsārē ññarō netōrí tiigú atiarí? Ɛsá ññarō netōádarō jearia ména, jĩwā.

³⁰ Cúã beru pɔu yesea yaanucūwā. ³¹ Wātĩ basocápure niirá Jesuré bayiró sãwá:

—Mɔ Ɛsārē cōāwionecogɔja, íniã yeseapure sãñwadutiya, jĩwā.

³² Jesús: —Teerora tiiyá, jĩ yɔwɔ.

Cūũ teero jĩrĩrā, basocápure niĩarira witiwa, yeseapure sãñawatu niiwā. Niipetira yesea opatúdiru cutucutúbuawa, opataropɔ ññañuã, duajōāwā.

³³ Yesea coterí basoca cuicocutuawa. Macāpɔ jeara, wātĩ sãñorira niimiārirare wáariguere wedepetirira niiwā. ³⁴ Teeré tuorá, tiimacā macārā niipetira Jesús pɔtopɔ jeawa. Cūũrē ññarā, biiro jĩwā:

—¡Wáagua! Ɛsāya ditapure pɔtuárijãña, jĩwā.

9

Jesús wáamasihēgūrē netōnérigue

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooríwupɔ mɔ̃sá, cūũya macāpɔ cāmecótĩawĩ sūcā. ² Toopú ãpērā sícũ wáamasihēgūrē cōārómēna Jesús pɔtopɔ ñoonéjeyira. Jesús cúã padeorí ññagũ, wáamasihēgūrē jĩyigɔ:

—Yáa wedegɔ, wācututuaya. Mɔ ññaré tiiré acabónotoaa, jĩyigɔ.

³ Siquērā Moisés jóarigue buerá toopú niyira. Cúã Jesús jĩrēre tuorá, wācũyira: “Áni Cōāmacūrē ññarō wedesegɔ tiii”, jĩ wācũyira.

⁴ Jesús cúã wācūrēre masijigũ, sãñáyigɔ:

—¿Deero tiirá múã ññarō wācũ? ⁵ Ñiré “mɔ ññaré tiiré acabónotoaa” yɔwɔ jĩrĩ, tee cūũrē acabónoāriguere ññaricu múãjã. Yɔwɔ “wũmɔncā, wáaya” jĩrĩpereja, cūũ wũmɔncārĩ ññaã múã. ⁶ Yɔwɔ niipetira sōwũ niĩ. Teero tiigú, atiditapure basocá cúã ññaré tiiré acabomasĩ. Yɔwɔ dutirére múārē ẽñogúda, jĩyigɔ cūũpeja.

Wáamasihēgūrē jĩyigɔ:

—Wũmɔncāña. Mɔ cōārórē néepara, mɔyaya wiipɔ pɔtuawayaya, jĩyigɔ.

⁷ Wáamasihēgũ niimiārigu wũmɔncā, cūũya wiipɔ pɔtuajōāyigɔ. ⁸ Basocá teero tiirí ññarā, cuijōāyira sáa. Cōāmacūrē usenire ticoyira, cūũ basocáre dutimasirere ticorí ññarā.

Jesús Mateore suorígue

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netōwágu, yũre ññabuawi. Yũu romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocu niimiwũ. Jesús yũre yũu paderõpu duiiri ñña: —Jãmu yũumena, jĩwĩ. Teero tiigú, wũmunucã, cũumena wáawu.

¹⁰ Too síro yáa wiipu yaaduiwi cũũ buerámena. Cũã yaaritabe, ãpẽrá paũ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrá ññanaré tiirá jeawa. Cũãmena yaaduiwa. ¹¹ Fariseo basoca teeré ññarã, cũũ bueráre sãĩñáwã:

—¿Deero tiigú mũãrẽ buegú niyeru wapasébosari basocamena, ññanaré tiirámena yaai? jĩwã.

¹² Jesús teeré tuogú, jĩwĩ:

—Diaremanirã ucotigure boorícua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpu ate Cõãmacũ jĩriguere buenemorã wáaya sũcã: “Wáicũra sópeora dícuẽre ññadũgariga; ãpẽrãré bóaneõ ññarépere nemoró ññadũgaga”,* jĩã. Yũupe “ãñurẽ dícu tiia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ññanaré tiirãpere ãmaãgũ atiwa, jĩwĩ.

“¿Mũu buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerére nũnurã Jesús pũto ati, cũũrẽ sãĩñáwã:

—Ûsã, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirá mũu buerãpe betirí? jĩwã.

¹⁵ Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Wãmosiãgũdũ boocórira bóaneõrã niimasĩriya, cũũ cũãmena niirĩ. Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teero wáari siro, betiãdacua.

¹⁶ Sícũ sutiró bucũrore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiiatã, coserí, mama caserope wéedũo, bucũ caserope yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu.

¹⁷ Teerora mama vinorẽ wáicũra caseropori bucũporimena posetínoricu. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino píobatejõã, teeporicã cõõjõãcu. Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripũ posetinoã. Biiro tiirí, vinorẽ cũo, tiipocãrẽ cũorucúadacu, jĩwĩ.†

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cũãmena wedesegu tiiríra, sícũ judíoa neãrí wii dutirá menamacã jea, Jesús pũto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩwĩ:

—Yũu macõ mecũtígã diajõããwõ. Jãmu yũumena. Ñaapeógũ atiya. Mũu ñaapeóri, masãgõdaco, jĩwĩ.

¹⁹ Teero jĩrĩ tuogú, Jesús cũũmena wáawí. Ûsã cũũ buerãcã cũũrẽ bapacutiwawũ.

²⁰ Ûsã cũũya wiipu wáari, sícõ numió doce cũmarĩ beti niiré teero niirucujãgõ Jesús sucubírope ati, cũũyaro sutiró yapapũ padeñárigo niwõ. ²¹ Coo wãcũyigo: “Yũu cũũyaro sutiró padeñáremenarã netõjãgõdacu”, jĩ wãcũyigo. ²² Jesús cãmenucã coore ñña, jĩwĩ:

—Yáa wedego, wãcũtutuaya. Mũu padeojígõ, netõnénoãrigopũ putuáa, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩrĩrã, máata diaremanigõ putuáwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacãya wiipu jeagu, cũã yaará wáaadari sũguerogã, cũã utiritabere puticotéadarare ññarigu niwĩ. ãpẽrá bayiró acaribíremena utira tiitã.

²⁴ Cũãrẽ jĩrigu niwĩ:

—Witiwaya. Wĩmagõ diarico; cãnigó tiicó, jĩrigu niwĩ.

Cũãpe cũũrẽ buijãmirira niwã. ²⁵ Jesupé cũãrẽ witiwadutitoa, diaarigo pesarí tatiapũ sããwarigu niwĩ. Cooya wãmorẽ ñeerigu niwĩ. Cũũ teero tiirí, coo wũmunurigo niwõ.

²⁶ Niipetiro tiiditapũre teero cũũ tiirígue queti sesajõãriro niwũ.

Jesús pũarã ññahẽrãrẽ netõnérigue

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cũũ bueré wãomasĩña maniã fariseo tiirémãna jĩgũ tiyígũ.

²⁷ Jesús too niiārigu maapu wáawi sũcã. Cũũ too wáari, puarã capeari ññahẽrã bayiró busurómena jĩnũnũsewa:

—David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

²⁸ Jesús wiipú sããjeari, capeari ññahẽrã cũũrẽ nũnũsãjeawa. Cũũrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Múã yũure “netõnémasĩjãqui” jĩ padeói? jĩwĩ.

—Ûjũ, padeóa, jĩwã.

²⁹ Too docare Jesús cũũye capearire ñnapeó: —Múã padeoróbirora queoró wáaaro, jĩwĩ.

³⁰ Cũũ teero jĩrĩrã, ññajõãwã. Jesús: —Ateré ãpẽrãrẽ wedera mee tiiádacu múã, jĩmiwĩ.

³¹ Cũũ teero wedepacari, cũũpe cũũ tiiriguere niipetiro tiidita macãrãpũre wedebate-jãrira niwã.

*Jesús wedesehegu*re wedeseri tiirigue

³² Capeari ññahẽrã niimiārira witiwaritabe, ãpẽrá ãpĩré nẽjeatoawa sũcã. Cũũ wãtĩ sããnorigu wedesehegu niwĩ. ³³ Jesús wãtĩrẽ cõãwionecoari sirogãrã, wedesehegu niimiārigu wedesenũcãwĩ. Too macãrã ññamanijõãwã.

—Ãno Israelpũre teero wáari ññahẽrã niwũ marĩ, jĩwã.

³⁴ Fariseo basocape biiro jĩwã:

—Ãni wãtĩrẽ dutigú tutuaremena wãtĩrẽ cõãwionecoi, jĩwã.

Jesús basocãre bóaneõ ññarigue

³⁵ Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu wáanetõwĩ. Judíoa neãre wiseripu buewi. ãñurẽ queti “Cõãmacũ dutirẽ múãpũre niĩadare jeaadaro tiia” jĩrẽre wedewi. Niipetira diarecutirare, teero biiri õpũũrĩ pũnirecutirare netõnéwĩ. ³⁶ Basocã pũre ññagũ, bóaneõ ññawĩ. Cũũ oveja coterĩ basocu manirã tiiróbiro bóaneõrã, tiĩapũre manirã niwã. ³⁷ Teero tiigú, ãsã cũũ buerãre jĩwĩ:

—Pau peti yũure padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niĩya. ³⁸ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ ãpẽrá yée maquẽrẽ wedera wáaadarare bayiró sãĩñá, jĩwĩ.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ãsã cũũ buerã docere sũowĩ. Wãtĩã basocãpũre niirãrẽ cõãwionecomãsirere ticowĩ ãsãrẽ. Niipetira diarecutirare, teero biiri õpũũrĩ pũnirecutirare netõnémasĩrecãrẽ ticowĩ.

² Ûsã doce cũũ beserira wãme ate niĩã:

Niisũguegu Simón niwĩ. Apewãmé “Pedro” niĩã.

Cũũ bai Andrés,

Zebedeo põna Santiago,

cũũ bai Juan,

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo (niyeru wapasébosari basocu niimirigu)

Santiago (Alfeo macũ)

Tadeo,

⁴ Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ),

Judas Iscariote (too síropu Jesurẽ ññatutirapũre wedesãcotegũdu), noquẽrãrã niwũ ãsã.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ãsã doce cũũ beserirare ticocogu, “ateré tiiádacu múã” jĩwĩ:

—Judíoa niihērā niirópu wáarijãña. Samaria ditapu niiré macãricãrē sãawarijãña. ⁶Too wáarono tiirá, Israelya pōna macãrãpere wedera wáaya. Cúã oveja ditirira tiiróbiro niíya. ⁷Cúãrē ateré wedera wáaya: “Cõamacū dutiré marĩpure niĩadare jeadaropu tiia”, jĩña. ⁸Diarecutirare netōnéña. Diaarirare masōña. Ōpũĩrĩ bóarare netōnéña. Wãtĩã basocãpure sãarirare cõawionecoya. Yũu tutuarere múãrē wapamanírō ticoa. Teero tiirá, múãcã wapamanírō cúãrē tiípuya.

⁹Múã wáara, niyeruquiri néewarijãña. ¹⁰Wasopore õmawarijãña. Suti, sapatu múã sãñaré díçure néewaya. Tuurítuarigũre néewarijãña. Paderáno cúã paderémēna wapatá, yaamasíya.

¹¹Múã pacamacãrĩ, metãmacãrigãpu sããjeara, “ãnirã ãñuí” cúã jĩgũrē ãmaãña. Cũũ “jáũ” jĩĩrĩ, “nocōrō yoari niĩada” jĩĩ, cúũ putopu putuácũmuña. ¹²Wiipú sããjeara, tiiwí macãrãrē “Cõamacū múãrē ãñurō niirecutiri tiíaro” jĩĩ, ãñudutiya. ¹³Múãrē ãñurō bocari, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Múãrē ãñurō bocariatã, múã ãñudutire múãpere putuáaro. ¹⁴Too docare múãrē ñeedugaheri, múã wederere tuodugãheri, ti-wiiré o tiimacãrē witiijõãña. Witiwara, tiimacã maquē dita múãye duporipu túaariguere páabatecũña.* ¹⁵Yũu ateréja diamacũrã jĩĩã: Cõamacū cúũ basocãre wapa tiíadari bureco jeari, tiimacã macãrãrē bayiró ñañarō tiigúdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrē tiiríro nemoró cúãrē ñañarō tiigúdaqui, jĩĩwĩ Jesús.

Yũure padeorãre ñañarō tiíapeadacua

¹⁶Jesús jĩĩnemowĩ: Ateré masĩña: Yũu múãrē quiorópu ticocogu tiia, ovejare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. Teero tiirá, ãñurō tuomasĩrã niíña. Ñañaré tiiró maniró niirecutiya. ¹⁷Múã watoa niirã tiíadarere ãñurō wãcũ tũgueñasugueya. Múãrē dutirãpure tico, judíoa neãré wiseripu tãnaãdacua. ¹⁸Múã yũure padeoré wapa dutirá, õpãrã putopu wéewanoãdacu. Toopú cúãrē, teero biiri judíoa niihērãrē yéé maquērē wedeadacu. ¹⁹Múãrē néewari, “¿deero jĩĩ wedeadari; deero jĩĩadari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. Múã jearira, Cõamacū múãrē wedemasĩadarere ticogũdaqui. ²⁰Múã mee wedeadacu; Espíritu Santo marĩ Pacu ticodiocorigu wãcũrē ticorémēnape wedeadacu.

²¹Sĩcũpõna niipacara, dutirãpure cãmerĩ wedesã, sĩãrĩ tiíadacua. Cúã pacusũmuã cúã põnaré teerora tiíadacua. Cúã põnacã cúã pacusũmuãrēna netõnucã, sĩãrĩ tiíadacua. ²²Niipetira basocã múãrē ññatutiadacua yũure padeoré wapa. Teero múãrē cúã ñañarō tiipacãri, yũure padeorucũjãrãrē Cõamacū netõnéngũdaqui. ²³Sicamacãpu múãrē ñañarō tiidugãra, ññanũnũseri, apemacãpú dutijõãña. Yũu ateréja diamacũrã jĩĩã: Niipetiro Israelya põna macãrã niiré macãripu múã wedesesaripacari, yũu niipetira sõwũ putuãatigũdacu.

²⁴Sĩcũ buegú cúũrē buegú nemoró masĩgũ niimasĩriqui. Padecotegucã cúũrē dutigú nemoró niimasĩriqui. ²⁵Buegú ateré jĩĩrõ booa: “Yũure buegú tiiróbiro niidugaga”. Padecotegucã “yũure dutigú tiiróbiro niidugaga” jĩĩrõ booa. Yũu múãrē buegúre “wãtĩãrē dutigú Beelzebú niĩ” jĩĩrã, nemoróã ñañarō jĩĩadacua múãpereja.

“¿Noãpére cuiro booi?” jĩĩrigue

(Lc 12.2-7)

²⁶Teero tiirá, basocãreja cuirijãña. Bauhéropu niiré bauãdacu. Ññahērõpu tiiré masĩnoãdacu. ²⁷Yũu múãrē tuohéropu jĩĩrere tuocóropu wedebateya. Yayióropu jĩĩrere wii sotoãpu niipetira tuocóropu bayiró busurõmena wedebateya. ²⁸Múãrē sĩãrãrē cuirijãña. Múã yeeripũnaré sĩãcõãmasĩricua. Cõamacū sĩcũrã múãye õpũĩrĩ, múã yeeripũnaré pecamepu tiidiõmasĩqui. Cũũ docare cuiya.

²⁹Sicaqui niyeruquigãmena pũarã minipõnãgã sãĩnõã. Cúã wapamanípacari, Cõamacū sĩcũnogãrē bóaro jĩĩripacari, yerapu ñaadã, bóariqui. ³⁰Múãye póarire “noquē

* 10:14 cúã teero tiirá, “atimacã macãrã wapa cõoóya” jĩĩrã tiiyíra.

pee niiã” jĩĩmasĩjãqui. ³¹ Teero tiirã, cuirijãña. Múã paũ minipõnã nemoró wapaçutĩra niiã.

Basocã ãñacoropũ “Jesucristore padeóa” jĩĩrigue
(Lc 12.8-9)

³² Teero tiigũ, basocã ãñacoropũ sĩcũ yũre “padeóa” jĩĩgũrẽ yũcã yũ Pacũ ãmũãsepu niigũ ãñacoropũ “yũre padeogũra niiĩ” jĩĩ wedegũda. ³³ Basocã ãñacoropũ sĩcũ yũre “cũũrẽ padeogũ mee niiã” jĩĩgũrẽ yũcã yũ Pacũ ãmũãsepu niigũ ãñacoropũ “yũre padeogũ mee niiĩ” jĩĩgũda.

Jesumẽna basocãre batarĩ tiia
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Múã yũre “atibũrecopũre ãñurõ niirecutire maquẽrẽ nẽeatigu tiiquĩ” jĩĩ wãcũri-jãña. Teerẽ nẽeatigu mee atiwũ. ãpẽrã yũre boohẽra yũre boorãmena cãmerĩ-tutiadacua. Teero tiigũ, cãmerĩ tuuducãwarere nẽeatigu atiwũ. ³⁵ Sĩcũ cũũ pacũ yũre padeorĩ ãñagũ, “teero padeoãmajãgũ tiia mũũjã” jĩĩgũdaqui. Teerora wãaadacu numiõpecãrẽ coo pacomẽna. Teerora wãaadacu sũcã macũ nũmorẽ coo mañecõmẽna. ³⁶ Yũre padeogũnorẽ cũũya wii macãrãrã niijãadacua cũũrẽ bayirõ ãñatutira.

³⁷ Sĩcũno yũre maĩrõ nemoró cũũ pacũpere, cũũ pacopere maĩnetõncãgũ, yũ buegũ niimasĩriqui. Sĩcũno yũre maĩrõ nemoró cũũ macũpere, cũũ macõpere maĩnetõncãgũ, yũ buegũ niimasĩriqui. ³⁸ Sĩcũ “yũ Jesurẽ padeogũja diajãbocu” jĩĩ cuigũno yũ buegũ niimasĩriqui. ³⁹ ãpĩ sãrẽre cuigũno yũre “masĩria” jĩĩgũ pecamepu wãagũdaqui. ãpĩrẽ yũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cũũrẽ sãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui.

ãñurẽ tiirẽ wapa
(Mr 9.41)

⁴⁰ Mũãrẽ bocagũno yũre bocagũ tiii. Yũre bocagũ yũre ticodiocorigure bocagũ tiii. ⁴¹ Profetano jeari, sĩcũ cũũrẽ bocaboqui, “cũũ profeta niiĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ profetaye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. Teerora basocũ ãñugũno jeari, sĩcũ cũũrẽ bocaboqui, “cũũ basocũ ãñugũ niiĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ basocũ ãñugũye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. ⁴² Teerora yũ buegũno jeari, cũũ bũri niigũ niipacari, sĩcũ cũũrẽ oco yũsuãre tãboqui, “cũũ Jesús buegũ niiĩ” jĩĩgũ. Yũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Cũũ wapatãre buagũdaqui, jĩĩwĩ.

11

Juan Bautista basocãre Jesús pũtopũ ticocorigue
(Lc 7.18-35)

¹ Jesús ãsã docere tee dutirẽre wedeari siro, Galilea ditapũ niirẽ macãrĩpu buegu wãawi.

² Juan peresuwiipũ niigũ, Cristo tiirẽ quetire tũoyĩgũ. Teerẽ tũogũ, cũũ buerẽre nũnrãrẽ cũũ pũtopũ ticocorigũ niiwĩ. ³ Cũã toopũ jeara, Juan sãĩñãdutiariquere sãĩñãwã:

—¿Mũũrã niiĩ “basocãre netõnẽgũdu atigũdaqui” jĩĩnorigũ o ãpĩpere yuegarite? jĩĩwã.

⁴ Jesús cũãrẽ yũwĩ:

—Juanrẽ wedera wãaya mũã tũoãriguere, mũã ãñãriguere. ⁵ Biiro jĩĩña: “ãñãhẽrã ãñãya. Wãamasĩhẽrã wãaaya. Õpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohẽra tũoóya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñurẽ quetire wedenoya. ⁶ Yũre padeodũheguo ãseniquĩ”, jĩĩ wedera wãaya, jĩĩwĩ.

⁷ Cũã wãara tiirĩ, Jesús Juanyẽ maquẽrẽ basocãre wedenũcãwĩ:

—¿Múã basocá manirópũ ñeenórẽ ñnarã jeari? ¿Cãũsirogũ wĩno páapuri cãmeñarere ñnarã jearite? ⁸ ¿Ñeenórẽ ñnarã jeari? ¿Ñũurẽ suti sãñagũrẽ ñnarã jearite? Suti ãñurẽ sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. ⁹ ¿Ñeenópere ñnarã jeari? ¿Profetapere ñnarã jearite? Diamacũrã Juanpeja profetas nemoró Ɂpũtĩ maquẽrẽ wedewi. ¹⁰ Cũũye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:
Yũũre wedesuguegure mũũ suguero ticocoguda.
Cũũ mũũ wãaadarimarẽ quẽnoyúegũdaqui,*
jĩ jõanoã.

¹¹ Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: Niipetira basocá watoapũre Juan basocãre wãmeõtiri basocũ tiiróbiro Ɂpũtĩ macũ niigũ manĩ. Tee biipacari, búri niigũ niipacũ, Cõãmacũ dutirere ãñuró wãcũnũnũsegũnope Juan nemoró Ɂpũtĩ macũ niĩ.

¹² Juan buenɁcãritopũre tée atitópũcãrẽ Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadarere ñnadũgarare bayiró ññarõ netõrĩ tiicúa. Cũã tutirémene cũãrẽ petirĩ tiidugãra tiicúa. ¹³ Niipetira profetas Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadare jeaadarere wedesuguerira niiwã. Teero biiri Moisére dutiré cúũriguecã tee maquẽrẽna wedea. Too síro Juancã tee maquẽrẽna wedewi. ¹⁴ Múã yũũ jĩĩadarere padeoáda jĩĩrã, ãñuró tũoyá: Juanrã niijãgũ tii “Elías ãnopú pũtuaatigũdaqui sũcã” jĩĩnorigũ. ¹⁵ Tũodugãrano tũomasĩãdacua.

¹⁶ ¿Ñeenó queorémene wedegũdari yũũ atitó macãrãrẽ? Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cũã menamacãrãmene biiro cãmerĩtuticua: ¹⁷ “Ûsã bosebũreco tiirĩ, basaapuriawũ. Ûsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩicua. ¹⁸ Juan apetóre yaariyigũ; vinocãrẽ sinirĩdojãyigũ. Múãpe cũũ teero biirecũtiri ñnarã, “wãtĩ cũoi” jĩã. ¹⁹ Yũũ niipetira sõwũpe yaa, sñniã. Múã yũũ teero tiirĩ ñnarã, “yaawãnigũ, sñniwãnigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññarãrẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩã. Basocã Cõãmacũ masĩrere cũorã cũã tiirécũtiremene tee masĩrere ãñomasĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti
(Lc 10.13-15)

²⁰ Too síro Jesús sĩquẽne macãrĩ macãrãrẽ tutiwi. Cũã ãpẽrã nemoró cũũ tutuaremena tiiẽñoriguere ñnarira niipacara, cũã ññarãrẽ tiirere wãcũpati, wasorĩdojãrira niiwã. Biiro jĩwĩ:

²¹ —Bóaneõrã niĩ múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũũ tutuaremena tiieñoriguere ñnarira niipacara, wasorĩdojãã. Tiro, Sidón† macãrĩpũ yũũ tiiẽñoãtã, máata teemacãrĩ macãrã cũã ññarãrẽ tiirere wãcũpati, wasotóabojĩya. Cũã wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti‡ sãña, nitĩ tuusĩãbojĩya. ²² ãñuró tũoyá: Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemoró múãpere ññarõ tiigũdaqui. ²³ Múã Capernaum macãrãcã “Cõãmacũ pũtopũ ãñuró mũãwãadacu” jĩ wãcũmicu. Mũãwaricu; pecamepe diiwãadacu. Yũũ múã pũtopũ tiiẽñorigue tiirĩrobiro Sodomapũre tiiẽñoãtã, tiimacã mecũtĩgãrẽ niibocu ména. ²⁴ ãñuró tũoyá: Cõãmacũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeari, múãpere Sodoma macãrãrẽ tiirĩro nemoró ññarõ tiinóãdacu, jĩwĩ.

Jesuména yeerisãre bũãadacu
(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Too síro Jesús Cõãmacũrẽ Ɂsenire ticowi:

—Pacũ, mũũ ãmũãse, atiditã Õpũ niĩ. “Ûsã masĩnetõnũcãã” jĩĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiirã; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdũgarapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mũũ teerora wãari boocú. Teero tiigũ, mũũrẽ Ɂsenire ticoa, jĩwĩ.

²⁷ Too síro basocãpere jĩwĩ sũcã:

* 11:10 Malaquías 3.1. † 11:21 Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemoró ññanetõjõãrã niiyira, Jesús niiritore. ‡ 11:21 Wãcũpatire sutire yooména suare suti niiyiro.

—Yuu Pacu niipetire masíreere yuure ticowi. Cũ sícũrã yuu niirecutirere masĩ. Yuurepẽcã sícũrã cũ niirecutirere masĩa. Æpẽrãcã Cõãmacũ niirecutirere masĩadacu. Yuu boorãnorẽ cũrẽ masĩrĩ tiigũda. ²⁸ Múã Cõãmacũrẽ nunudugãra bayiró pade, nucũrẽ õmarã tiiróbiro páasuticu. Yuu puto atiya. Yuu múãrẽ yeerisãre ticoguda. ²⁹ Múã yuu tiidutírepere tiiyá. Yuu tiirecutirere masĩña. Yuu múãrẽ bóaneõremena ñña, tiíapugũ niĩã. Teero tiirã, yuu tiidutíreere tiirã, yuumena ãñurõ yeerisãre buaadacu. ³⁰ Yuu tiíapuremena yéere tiirí, wisióridojãã. Yuu dutirere tiirecutirano nucũhẽregã õmarã tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

12

Yeerisãri bureco niirĩ, trigo tũnerigue

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sábado ãsã yeerisãri bureco niirĩ, Jesús trigo oterigue watoa netõwáwi. Æsã cũ buerã juabójõãtu. Trigore tũnenucãwũ, yaadara. ² Fariseo basoca ãsã tee tiirí ññarã, Jesuré jĩwã:

—Ññaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, muu buerãpeja padera tiíya, jĩwã.

³ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Õpũ David sicabureco juabóayigu. Cũ menamacãrã juabóaramena cũ tiiríguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipũ* sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niĩã” jĩriguere yaapetijãyigu cũ menamacãrãmena. Paiã dícuere yaaré niimiyo. ⁵ Paiã Cõãmacũwiipũ paderã yeerisãri bureco niipacari, yeerisãriya. Yeerisãripacara, Cõãmacũ dutirere netõnucãriya. Múã teerẽ buerã niipacara, ¿masĩri-dojaĩ? ⁶ ãñurõ tuoyã: ãnorẽ yuu Cõãmacũwii nemoró uputí macũ niinetõncãã. ⁷ Cõãmacũye queti jóaripũ Cõãmacũ jĩriguere múã tuomasĩricu. Biuro jĩ jóanoã: “Wáicũra sóepeora dícuere ñnadugariga; ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarẽpere nemoró ñnadugaga”,† jĩrẽ niĩã. Múã teerẽ tuomasĩrãjã, ññañarẽ tihérarena “ññañarẽ tiíya” jĩriboajiyu. ⁸ Yuu niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocã tiíadarere dutimasĩã, jĩwĩ.

Jesús wãmo buure cuogũre netõnerigue

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Cũ teero tiíari siro, Jesús cũã neãrĩ wiipũ sããwawi. ¹⁰ Toopú sícũ wãmo buure cuogũ niwĩ. Fariseo basoca Jesuré wedesãdugara, cũrẽ sãñãwã:

—¿Marĩ yeerisãri bureco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari?

¹¹ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Múãyagu oveja copepu ñaasãrĩ, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã néewionecocu. ¹² Sícũ basocã oveja nemoró wapacutí. Teero tiirã, marĩ yeerisãri burecore ãñurõ tiirã, Moisés dutirere netõnucãrã mee tiia, jĩwĩ.

¹³ Teero jĩãri siro, basocãre: —Mũya wãmorẽ súcoya, jĩwĩ. Cũpeja súcowi. Teero tiirã, tiiwãmo apewãmó tiiróbiro ãñurí wãmo putuáwũ. ¹⁴ Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdãriye?” jĩ wedesewarira niwã.

Profeta Jesuyé maquẽrẽ jóarigue

¹⁵ Jesús cũrẽ sããdugãrere masĩjãrigu niwĩ. Teero tiigũ, wãajõãwĩ. Cũ wãari, pau basocã cũrẽ nunuwã. Niipetira diarecutirare netõnéwĩ. ¹⁶ Cũãrẽ cũ netõnéãriguere wededutirimiwĩ. ¹⁷ Cũ paure netõnériguemena profeta Isaías jóarigue diamacũ wãawũ. Biuro jóarigu niwĩ:

¹⁸ Biuro jĩ Cõãmacũ: ãni yuure padecotegu yuu beserigu niĩ.

Cũ yuu maigũmena useniã. Yuu Espíriture cũrẽ ticoguda.

* 12:4 David niiritopũre, Cõãmacũwii wáicũra caserimena tiirí wii niyiro ména. † 12:7 Oseas 6.6.

Niipetiro macārārē wapa tiiádarere masĩrĩ tiigúdaqui.

¹⁹ Jĩcuaseoriqui; acaribínetōriqui.

Basocá watoapũ cũũ tiiáriguere bayiró busurómena wederiqui.

²⁰ Wácūtutuhegure cōāriqui. Cōārōno tiigú, wácūtutuari tiigúdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cūārē añurō tiiápugudaqui.

Cũũ õpũ sãari siropũ, ñañaré docacũmurĩ tiigúdaqui. Cũũ diamacũ dutigudaqui.

²¹ Niipetiro macārā cūūrē padeoádacua, jĩĩ Cōāmacũ, ‡
jĩĩ jóarigu niĩwĩ Isaías.

Jesuré “Satanás tutuaremena wātĩārē cōāqui” jĩĩ wedesārigue

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Too síro Jesús p̄topũ wātĩ sãānorigure néejeawa. Cũũ capeari ññahēgũ, wedesehegu niimiwĩ. Jesús cūūrē netōnéari siro, ñña, wedesejōāwĩ. ²³ Niipetira basocá ññamanijōāwĩ.

Cāmerĩ sãññawā:

—¿Ani õpũ David p̄rãmi niinũnusegu cūā “atigudu niĩāyigu” jĩirigu niigari? jĩĩwā.

²⁴ Fariseo basocapeja cūā wedeseri tuorá, jĩĩwā:

—Ñani wātĩārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātĩārē cōāwionecoi, jĩĩwā.

²⁵ Jesupé cūā wácūrere masĩjigũ, cūārē jĩĩwĩ:

—Sicadita macārā sīcārōména niihērā, cūā basiro cāmerĩquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicamacā macārā o sicawĩ macārā sīcārōména niihērā, cūā basiro cāmerĩquērā, cūācā petijōācua. ²⁶ Satanás wātĩārē cōāwionecori, cāmerĩquērā, sīcārōména niiriya. Teero tiiró, cūũ dutiré petijōāadacu. ²⁷ Múā yũre “Beelzebú tutuaremena wātĩārē cōāwionecoqui” jĩĩ. Teero jĩĩātā, múā buerere nũnrá wātĩārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sãññārā wáaya. Múā wisirere cūā eñōádacua.

²⁸ Yũ Cōāmacũ tutuaremena wātĩārē cōāwionecojigũ, ateré múārē wedea: Cōāmacũ dutiré basocápũre niĩādare jeatoaa.

²⁹ Tutuagũya wiire āpĩ sãāwagu, cūūrē siatúcũripacu, ãmamasĩriqui; siatúcũtoagupũ, cūũya wii maquērē ãmamasĩqui. §

³⁰ Yũre boohégũ yũre ññatutigu niĩ. Yũre tiiápuhegu yũre nũndugárare cãmotágũ niĩ.

³¹ Teero tiirá, añurō tuoyá: Cōāmacũ basocáre niipetire cūā ññañaré tiirere, ññañarō wedeserere acabógudaqui. Cũũ teero acabópacu, cūā Espĩritu Santore ññañarō wedeseripereja, acabóriqui. ³² Yũ niipetira sōwũrē ññañarō wedesepacari, Cōāmacũ acabógudaqui. Espĩritu Santore ññañarō wedeseripereja, acabóriqui. Mecũtígã, too síropũcārē teerora acabóriqui.

Yucũgure tiigú dũcamena ññamasĩnoã

(Lc 6.43-45)

³³ Sicagú yucũgũ añurígũ niirĩ, tiigú dũca añuré niĩadacu. Apegú ññañarígũ niirĩ, tiigú dũca ññañaré niĩadacu. Yucũgure tiigú dũcamena ññamasĩnoã. ³⁴ Múā ññañā tiiróbiro ññañarā niĩ. Múā ññañarā niipacara, ¿deero tiirá añurere wedesebogari? Wedesemasĩria. Ññañarā niinetõncārā ññañaré dícu wedesea. ³⁵ Basocú añugũpũre añuré niicu. Teero tiigú, añuré wedesei. Basocú ññañagũpũre ññañaré niicu. Teero tiigú, ññañaré wedesei.

³⁶ Añurō tuoyá: Cōāmacũ cūũ basocáre wapa tiiádari bũreco jeari, cūā noo booró jĩĩamariguere sãññágũdaqui. ³⁷ Āpĩ cūũ añuré wedeserigue wapa Cōāmacũ p̄topũ wáagudaqui; āpĩpé cūũ ññañaré wedeserigue wapa pecamepũ wáagudaqui, jĩĩwĩ.

Jesuré tiiēnodutimirigue

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

‡ 12:21 Isaías 42.1-4. § 12:29 Jesús biiro jĩĩdugajĩyi: “Yũ Satanás nemorō tutuagu niĩ. Cūūrē siatúcũmasĩjigũ, cūũmena paderáre cōāmasĩã”.

³⁸ Too síro sīquērā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jīwā:
—Basocáre buegú, Cōāmacū sīcūrā tiimasírere tiieñorí ñnadugaga, jīimiwā.

³⁹ Cūārē yuuwi:

—Múā atitó macārā ñañaré tiirá, Cōāmacūrē boohéra niā; Cōāmacū sīcūrā tiimasírere ñnadugacu. Profeta Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícre ññādadacu. ⁴⁰ Jonás itiábureco, itiáñami waiwū paigúcaya páaga popeapu sñayigu. Cūārē tiiróbirora yuu niipetira sōwūcā itiábureco, itiáñami dita popeapu niigūdacu. ⁴¹ Nínive macārā Jonaré tuorá, wācūpati, wasoyíra. Múāpe ānopú Jonás nemoró masígūrē tuoré peti tuojáā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múā cūā tiiróbiro tuorírigue wapa múārē pecamepu cōāgūdaqui. ⁴² Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masírere tuogó atigo. Múāpe ānopú Salomón nemoró masígūrē tuoré peti tuojáā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múā coo tiiróbiro tuorírigue wapa múārē pecamepu cōāgūdaqui.

Wātī basocúrere coesáwarigue queti
(Lc 11.24-26)

⁴³ 'Wātī basocúrere niirigu witiwagu, basocá manirópu wáyigu cūū niíadaro āmaāgū. Buaríyigu. ⁴⁴ Buarí, “yuu witiatirorpu coesáwaguda sūcā” jīi wācūyigu. Jeagu, apeyenó manirí wii, joáari wii, añuró quēnoári wii tiiróbiro buajeáyigu basocúrere. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wātīā cūū nemoró ñañarārē “atiya múācā” jīiyigu. Cūā niipetira basocúrere sñāwa, niiyira. Basocúpe cūā teero tiirí, nemoró ñañaró netōyigu. Teerora ñañaró wáaadacu atitó macārā ñañaré tiirácārē, jīiwī.

Jesús paco, cūū baira jearigue
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cūū paco, cūū baira sopepú jeanucārira niwā. “Jesuména wedesedugaga”, jīirira niwā. ⁴⁷ Sīcū wedewi Jesuré:

—¡Coe! Múu paco, múu baira sopepú jeanucāya, múumena wedesedugaayira, jīiwī.

⁴⁸ Cūārē wedearigure jīiwī:

—¿Noā nií yuu paco; noā nií yuu baira? jīiwī.

⁴⁹ Úsā cūū buerápere súupuacogura, jīiwī:

—Ñniā yuu paco, yuu baira tiiróbiro niíya. ⁵⁰ Yuu Pacu ũmñáserpu niigú boorére tiiráno cūārā yuu bai, yuu bayio, yuu paco tiiróbiro niíya, jīiwī.

13

Ote wéebategumena queoré
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiiburecora Jesús wiipú niirigu witiwa, opataro wesapu jeanuāwī. ² Pau basocá cūū putorpu neāwā. Cūā pau niinetōrī ññagū, dooríwuppu muāsā, jeanuāwī. Ditatuparipu putuáwa basocápeja. ³ Cūū wācūrémēna cūārē pee queoré wedewi. Ate queorémēna jīinucāwī:

—Sīcū basocá oteréperire wéebategu wáyigu, wiiáro jīigū. ⁴ Cūū wéebatewari, sīquēneperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijáyira. ⁵ Apeyepéri ũtāyepa dita péerogā cuorópu ñaacūmuyiro. Tiidita ũcūhérōgā niijrō, máata manayiro. ⁶ Muipū asirí, ocobopó, nucōrī manijrō, sñijóāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetómñā, sñájáyiro. ⁸ Apeyepéri ote ũseniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee ducacutiyo. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutiyo. ⁹ Tuodugáranano tuomasíadacua, jīiwī.

“¿Deero tiigú queorémēna wedei?” jīirigue
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Too síro ũsã cũũ buerá cũũ puto wáa, cũũrẽ sãĩñáwũ:

—¿Deero tiigú basocáre queorémena wedei? jĩwũ.

¹¹ Jesús yũwĩ:

—Tíatorũ masĩña maniríguere Cõamacũ dutiré múãpũre niiádarere múãrẽ masĩrĩ tiia. Cũãpere masĩrĩ tiiría. ¹² ãñurõ tuonũnũseranorẽ Cõamacũ nemoró masĩré ticogũdaqui. Pairó masĩré cwoádacua. Tuodugáheranorẽ cũã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui. ¹³ Cũã ññapacara, ññamasihẽrãbiro nijãya; tuopacára, tuohérabiro nijãya; tuorácã, tuomasĩriya. Teero tiigú, cũãrẽ queorémena wedea. ¹⁴ Cũã biiro tiirémena Isaías jóarigue diamacũ wáaa. Ateré jóarigu niiwĩ:

Múã tuopacára, múã tuoáriguere tuomasĩridojãcu.

Ññapacara, múã ññaãriguere ññamasĩridojãcu.

¹⁵ Atimacã macãrã wãcũriya.

Tuodugáriya.

Capeari biaríra tiiróbiro niiya.

Teero nijĩrã, wãcũpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yũũ cũãrẽ netõneria,* jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁶ 'Múãpeja ũseniã. Múã ññarere, múã tuorere tuomasĩã. ¹⁷ Yũũ aterėja diamacãrã jĩã: Paũ profetas, teero biiri paũ basocá ãñurã múã ññarere ññadugamiyira. Ññaririra niiwã. Múã tuorere tuodugamiyira. Tuorírira niiwã.

Ote wéebategũmena queorere wedequenorigue

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ 'Ote wéebategũ wáarigue queorere múãrẽ wedequenogũda: ¹⁹ Sícũ basocũ Cõamacũ dutiré múãpũre niiádare quetire tuopacũ, teeré tuomasihẽrĩ, wãtĩãrẽ dutigũ ati, cũũ tuomíãriguere ãmapetijãqui. Cũũ ãmaãrigue maapũ ñaacũmuãreperibiro niã. ²⁰ Apeyepéri ãtãyepapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũ tiiróbiro niicu. Cũũ máata ãñurõ ũseniremena tuomíqui, tuogũpeja. ²¹ Nũcõrĩ manijĩgũ, yoari ũseniriqui. Cũũrẽ ññaãrõ tiirĩ, o ãpẽrã tee quetire padeoré wapa cũũrẽ ññaãrõ netõrĩ tiirĩ, máata padeodújãqui. ²² Apeyepéri pota watoapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũbiro niicu. Cũũ tuomíqui, tuogũpeja. Atibúreco maquẽpere bayiró wãcũqui. “ãñurõ niigũdacu pee apeyé cwoogũ” jĩ wãcũmiqui. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Dũcamanigũ tiiróbiro niiqui. ²³ Apeyepéri ũseniri ditapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũbiro niicu. Cũũ tuomasĩqui. Cũũ pee dũcacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesatĩ sesentaperi, apesatĩ treintaperi dũcacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapũ tãa ññaãrẽ wiiríguemena queorẽ

²⁴ Jesús apeyé queorémena basocáre wedenemowĩ:

—Cõamacũ dutiré múãpũre niiádare atequetĩ tiiróbiro niã: Sícũ basocũ cũũya wesepũ ãñurẽperi wéebateyigu. ²⁵ Niipetira cãnipetĩari siro, cũũrẽ ññatutigu atiyigu. Trigo watoapũ ññaãrẽ táare wéebate, wájãõyigu. ²⁶ Trigo wiimũã, dũcacutiyiro; ññaãrẽcã wii, bauáyiro. ²⁷ Cũũrẽ padecotera teeré ññaãrẽ, tiiwese õpũrẽ wedera wáayira. “Ũsãrẽ dutigũ, mũũya wesepũ ãñurẽperi dícu wéebatere niimiwũto. ¿Noopũ atiyiri ññaãrẽ táaja?” jĩyira. ²⁸ “Sícũ yũũre ññatutigu tee tiijĩyĩ”, jĩyigu. Cũũrẽ padecotera sãĩñamiyira: “¿Tãa wẽerã wáari boogári?” ²⁹ Cũũpe jĩyigu: “Tãa wẽerĩjãña ména; trigosatiripere wããcõãrĩ. ³⁰ Teeménarã bucuájããrõ ména, tée dũca bucu niirĩ. Bucu niirĩ, paderáre ticocogũda, tãa ññaãrẽ wẽẽsugúedutigu. Opadotori siatúdutigũdacu, sóeya jĩgũ. Túajeancõ, trigore tũne, ññanodutigũdacu ññanori wiipũ”, jĩyigu, jĩwĩ.

Mostazapemena queorẽ

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

* 13:15 Isaías 6.9-10.

³¹ Jesús apeyé queorémēna cūārē wēdenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāp̄re niiādare sicape mostazape tiiróbiro niiā. Tiipegārē sīcū basocá cūūya wesep̄ néewa, oteyigu. ³² Péeripegā niipacaro, wiiróp̄ja, apeyé oteyucu nemoró ūmuárigu bucúacu; yucugu wáajacu. Minipōná ati, tiigú dupurip̄ pōnacutícua, jīwī.

Pā púuri tiirémēna queoré

(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémēna cūārē wēdenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāp̄re niiādare pā púuri tiiré tiiróbiro niiā. Sīcō numiō pā tiigódo itiápo harinapori pairí bapacarp̄ poosáyigo. Harinamēna pā púuri tiirére wáoyigo, niipetire púuaro jīgō, jīwī.

Queorémēna wederigue

(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocáre queorémēna wedewi. Cūārē cūū wēderécōrō queorémēna dícu wedewi. ³⁵ Cūū teero tiirémēna profeta Isaías jóarigue diamacū wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niwī:

Queorémēna basocáre wedegudacu.

Cōāmacū atibúreco tiiríp̄ masīña manirére wedegudacu,†

jī jóarigu niwī.

Trigo, taa ñañarémēna queoré wedequēnorigue

³⁶ Jesús basocáre “wáagu tia” jī, wiipú sãawawi. Ũsã cūū buerá cūū p̄top̄ sãawa, sãñáwū:

—Taa ñañaré trigo wesep̄ queoré wedequēnoña. ¿Deero jīdugaro tiiarí? jīwū.

³⁷ Cūū yuūwi:

—Yūū niipetira sōwū ññuréperi oterigu tiiróbiro niiā. ³⁸ Atibúreco tiiwese tiiróbiro niiā. Cōāmacūrē n̄n̄r̄á ññuréperi tiiróbiro niīya. Wātīārē n̄n̄r̄ápeja ñañaré taa tiiróbiro niīya. ³⁹ Wātīārē dutigú ñañaré táare wéebategu tiiróbiro niī. Atibúreco petirí, trigo tūnerítono tiiróbiro niiādacu. Ángelea trigo tūnerá tiiróbiro niīya. ⁴⁰ Ñañaré taa wēē, pecamep̄ sóecōājānocu. Teero tiiróbirora wáaadacu atibúreco petirí. ⁴¹ Yūū niipetira sōwū ángeleare niipetip̄ ticocogudacu. Cūā niipetira ñañaré tiirí tiirare, teero biiri niipetira Cōāmacū dutirére netōnucárārē néōādacua. ⁴² Cūārē pecamep̄ cōājāādacua. Top̄ú cūā p̄nisíra bacadiyó, utiadacua. ⁴³ Too síro Cōāmacū dutirére tiirápeja marí Pacu niiróp̄ muip̄ búreco macū tiiróbiro asibatéadacua. Tuodugáranu tuomasíadacua.

Wapapacáre yaacúremēna queoré

⁴⁴ Cōāmacū dutiré múāp̄re niiādare wapapacáre oterí dita popearp̄ yaacúre tiiróbiro niiā. Sīcū basocá teeré bua, toop̄ra yaacújāqui sūcā. Ũseniremēna wáa, niipetire cūū c̄orére dúapetijāqui. Tee dúa wapatáremēna tiiditare sãñéjāqui.

“Perlape” wapapacáripemēna queoré

⁴⁵ Cōāmacū dutiré múāp̄re niiādare sīcū dúanetōri basocū ññuréperi “perla” wāmecutirere āmañetōgū tiiróbiro biia sūcā. ⁴⁶ Cūū sicape pairó wapacutíripere buagú, wáa cūū c̄orére dúapetijāqui. Cūū dúa wapatáremēna tiipere sãñéjāqui.

Bapigumēna queoré

⁴⁷ Cōāmacū dutiré múāp̄re niiādare atequetí tiiróbiro niiā sūcā. Wai wasará bapigucare día pairímaarp̄ cōñorí, wai noo niirácōrō ñeecu. ⁴⁸ Tiigú dadari iña, ditatuparigup̄ wéemacūmu, beseduicua. Ññurárē piip̄ besesācua; ñañarérē cōājācua.

† 13:35 Salmo 78.2.

⁴⁹ Atibúreco petirí, teerora wáaadacu. Ángelea ati, basocá ñañarárē beseadacua añurá watoapɱ niirárē. ⁵⁰ Ángelea cúārē pecamerɱ cōājāadacua. Toopú cúā pūnisíra bacadiyó, utiadacua, jīwī.

Mama añuré, б҃сцә añuré maquē

⁵¹ Jesús ũsārē sãñáwī:

—¿Tee niipetirere tuoí mǎá? jīwī.

—Éjǎ, tuoá, jīwǎ.

⁵² Ũsārē jīwī:

—Moisés jóarigue buerá sīquērǎ Cōāmacū dutiré cúāpɱre niīadarere añurō tuo-masícua. Cúā añurō buera, masírǎ wáacua. Teero tiirǎ, cúā wii cuorǎ tiiróbiro niicua. Cúā iñanorōpɱ niirére masícua. Teero tiirǎ, mama añurére, б҃сцә añurére néewionecomasicua, jīwī.

Jesús Nazaretpɱ coepɱtǎarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jesús tee queoré wedeari siro, wáajōāwī. ⁵⁴ Nazaret cúū masári macāpɱ coepɱtǎawí. Toopú cúā nearí wiipɱ buenucāwī. Cúū buerére tuorǎ, tuomaníjōā, cāmerí jīrira niīwǎ:

—¿Noopú bueyiri āni nocōrō masígú? ¿Cúū deero tiigú tee tiieñoriguere tiimasí?

⁵⁵ Āni táboa paderigɱ macū niī; cúū paco María wāmecutiyo; Santiago, José, Simón, Judas cúū baira niīya; ⁵⁶ niipetira cúū baira numiācǎ āno marí watoapɱ niīya, ¿teerora? ¿Noopú tee niipetirere masíyiri? jīrira niīwǎ.

⁵⁷ Teeré wácūrǎ, cúūrē padeodugáryira. Jesupé cúārē jīwī:

—Niipetira apeyé macārí macārǎ sícū profetare padeocúa. Cúūya dita macārǎ, cúūya wii macārǎ doca cúūrē padeorícua, jīwī.

⁵⁸ Toopúre cúā padeohéri iñagū, pee cúū tutuaremena tiieñoriwí.

14

Juan Bautistare sǎarígue

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire tuoýigɱ. ² Cúūrē padecoterare jīyigɱ:

—Cúū Juan basocáre wāmeōtiri basocɱ niiquí. Masāgū masājīyí. Teero tiiró, cúūpɱre tutuare niicu, jīmiyigɱ.

³ Herodes too sugueropɱ Juanré peresuwiipɱ néewa, siatúcūdutiyigɱ. Herodías cúū bai Felipe numo niimirigo ũsenigō niīārō jīgū, teero tiiyigɱ. ⁴ Juan Herodere: —Mɱ coore numocutimasíría, jīrucuyigɱ. ⁵ Herodes Juanré sǎadugápacɱ, basocáre cuiyigɱ. Cúāpe “Juan profeta niī” jīyira.

⁶ Herodes cúū bauári bureco jeari, Herodías macō cúū boocórira pɱtopɱ basaēñoyigo.

⁷ Herodes coo basaēñorere bayiró tɱsayigɱ. Teero tiigú, “niirórǎ” jīgū, biiro jīyigɱ:

—Noo mɱ sǎirénorē ticoguda, jīyigɱ. ⁸ Coo paco wedenoárigo niijīgō, Herodere jīyigo:

—Mecūtígārǎ opasida bapamena Juan basocáre wāmeōtiri basocɱya dupure néesǎ, ticoya, jīyigo.

⁹ Coo teero jīrǎ tuoógú, Herodes wácūpatiyigɱ. Cúū boocórira tuoóropɱ “niirórǎ mūrē ticoguda” jīārígɱ niijīgū, ticodutiyigɱ. ¹⁰ Juanyá dupure páatadutiyigɱ peresuwiipɱ. ¹¹ Páataari siro, cúūya dupure opasida bapamena néesǎ, néewa, ticoyira. Coope coo pacopúre ticonetōneyigo.

¹² Juan buerére nɱnɱmǎrira toopú wáa, cúūya òpǎūrē née, ũtǎtutipɱ cúūrǎ wáarira niīwǎ. Too síro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil ñmuãrẽ yaaré ecarigue
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire tuogú, sícũrã niidugamiyigu. Dooríwupũ muãsã, basocá manirõpũ wáajõãwĩ. Basocápe tuojárira niiwã. Teero tiirá, teemacãrĩ macãrã nũnũwárira niiwã.

¹⁴ Jesús dooríwupũ sãñaãrigũ duinucá, basocá paure ññawĩ. Cũãrẽ bóaneõ ññawĩ. Diarecutira cũã néeatirirare netõnéwĩ. ¹⁵ Náicũmuatiri, ñsã cũũ buerá cũũ puto wáa, jĩwũ:

—Ñamicapũ niĩ. Ñnopú macã manirõpũ niĩ. Basocáre “nocõrõrã niĩ” jĩñña. Putogã niire macãrĩpũ cũã yaaré sãĩ, yaara wáaaro, jĩmiwũ.

¹⁶ —Wáarijããrõ. Múã cũãrẽ yaaré ecayá, jĩwĩ.

¹⁷ —Jãã; sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cwoa, jĩwũ.

¹⁸ —Néeatiya, jĩwĩ.

¹⁹ Too síro Jesús basocáre tãa sotoapũ duidutiwi. Tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ñmuãsepu ññamũõco, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, pãrẽ puatásã, ñsã cũũ bueráre ticowi. Ñsãpe basocáre batowũ. ²⁰ Niipetira yaa, yapijõãwã. Yaatoaari siro, doce piseri cũã yaaduaariguere seesá dadodupówũ. ²¹ Teeré yaarira ñmuãá dícare bapaqueori, cinco mil watoa niiwã. Numiá, wĩmarã bapaqueoya maniwã.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Too síro Jesús ñsã cũũ bueráre cũũ jeariwupũ jeasãduti, tĩãwasuguedutiwi. Ñsã wáari, cũũpe basocáre “wáagu tiia” jĩgũ tiiyigu. ²³ Cũãrẽ teeré jĩãri siro, ñtãgũpú cũũ sícũrã Cõãmacũmena wedesegu muãwayigu. Náicũmuãri siro, sícũrã niiyigu. ²⁴ Ñsãpe yoaropũ niitoawũ tĩãwara. Wĩno páapucãmotari, ocoturí páabatesãwũ. ²⁵ Bóemuãatiri, Jesús ñsã putoapũ atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. ²⁶ Ñsã cũũrẽ oco sotoápu atiri ññarã, ucuaãpetijõãwũ. “¡Abu! ¡Basocá diarigu wãtĩ niiqui!” jĩmiwũ. Cuirã, bayiró acaribíwũ.

²⁷ Máata Jesús ñsãrẽ jĩwĩ:

—Wãcũtutuaya. Yũu niĩ. Cuirijãña, jĩwĩ.

²⁸ Pedro cũũrẽ jĩwĩ:

—Õpũ, mũu niigũ, yũure mũu puto oco sotoápu wáari tiiyá, jĩwĩ.

²⁹ —Atiya, jĩwĩ.

Pedro diiwã, oco sotoápu Jesús putoapũ wáamiwĩ. ³⁰ Wĩno bayiró páapucori ññagũ, cuiwi. Duadianucãgũ, bayiró busurómena: —¡Õpũ, yũure netõnéña! jĩwĩ.

³¹ Máata Jesús cũũya wãmomena cũũrẽ ñee, jĩwĩ:

—Mũu péerogã padeoré cuogú, ¿deero tiigú “oco sotoápu wáari tiimasíriqui” jĩ wãcũãrĩ? jĩwĩ.

³² Cũã dooríwupũ muãsãrĩ, wĩno netõjõãwũ. ³³ Teero wáari ññarã, ñsã tiiwupú niirã Jesuré padeorã ñicãcoberimena jeacũmuwũ. Cũũrẽ: —Niirõrã mũu Cõãmacũ macũ niĩ, jĩwũ.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõnérigue
(Mr 6.53-56)

³⁴ Ñsã tĩãjeara, Genesaretpũ maajeáwũ. ³⁵ Too macãrã Jesuré ññamasĩrã, cũũ jeari ñña, niipetiro tiiditapũ wededutirira niiwã. Niipetira diarecutirare cũũ putoapũ néjeawa.

³⁶ Jesuré sãiwã:

—Mũuyaro sutiró yapa dícare padeñãma, jĩwã.

Niipetira padeñãrira netõjõãwã.

¹ Too síro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu atiarira Jesús putoꝝ jea, saĩñáwã:

² —¿Deero tiirá muu buerá marĩ ñecūsũmuã tiimúãatiriguere netõnucáĩ? Yaaadari suguero, cúã marĩ ñecūsũmuã tiirucúrobiro wãmocoseriya, jĩwã.

³ Jesús cúãrẽ yuwwi:

—¿Deero tiirá múãcã Cõãmacũ dutirére netõnucáĩ? Cõãmacũ dutirére nemoró múã ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiidugácu. ⁴ Cõãmacũ ateré dutirigu niwĩ: “Muu pacu, muu pacore padeoyá. Cúãrẽ ñañarõ wedeseɣnorẽ sãcõájããrõ”, jĩrigu niwĩ. ⁵ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cúã pacure, cúã pacore “yuw múãrẽ tiápumasĩriga; yée niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutia múã. ⁶ Múã teero dutira, cúã pacusũmuãrẽ “padeoríjãña” jĩrã tiia. Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére teero peti ñnacõájãã, múã ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiidugára. ⁷ Múã basocá ññahẽõꝝ ñañaré tiirá niã. Teero tiirá, tiiditórepira niã. Isafas múã mecũtígã tiirére diamacũrã jóasuguerigu niwĩ. Cũũ jóariguere añurõ tuoádacu múã:

⁸ Ñiã basocá ɣseromena dícu yuure padeoóya.

Cúã tuɣueñarepe noopá niirõ niicu.

⁹ Búri peti neãya.

Yée maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocá jĩrere buejãya, jĩti Cõãmacũ,* jĩ jóarigu niwĩ.

¹⁰ Cúãrẽ teero jĩãri siro, basocáre neãduti, cúãcãrẽ jĩwĩ:

—Yée maquẽrẽ tuomasíada jĩrã, tuorá atiya: ¹¹ Basocáre ɣseropu sããware cúãrẽ ñañará wáari tiiría. Cúã ɣseropu witiatiɣepe cúãrẽ ñañará wáari tiia, jĩwĩ.

¹² Ũsã cũũ buerá cũũ puto wáa, jĩwũ:

—¿Muu masĩ? Muu teero jĩãriguere tuorá, fariseo basoca cúajõããwã.

¹³ Jesús queorémena yuwwi:

—Yuu Pacu ñmuãsepu niigũ cũũ oteririgunorẽ nũcõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui.

¹⁴ Teero tiirá, cúãrẽ teero ññajãña. Cúã Cõãmacũ boorere masĩdugahera nijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩya. Sĩcũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cúã puarãpuɣa copɣpu ñaacosããdacua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cũũrẽ jĩwĩ:

—Ũsãrẽ wedeya. Muu queorémena jĩãrigue ¿deero jĩidugaro tiigári? jĩwĩ.

¹⁶ Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã ateré tuomasírĩi ména? ¹⁷ Niipetire basocáre ɣseropu sããware páagapu wáa, too síro netõcõwitiwacu. ¹⁸ ɣseropu witiatiɣepeja cúã wãcũrẽpu witiaticu. Teerã basocáre ñañará wáari tiia. ¹⁹ Basocá popeapu, cúã wãcũrẽpuɣe ate witiaticu:

ñañarõ wãcũrẽ,

basocáre sãcõãre,

ãpĩ nũmorẽ ñeeapere,

apegó manũrẽ ñeeapere,

ãpẽrãména ñañarõ ñeeapere,

yaaré,

jĩditore,

ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere witiaticu.

²⁰ Teerã basocáre ñañará wáari tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ñañará wáari tiirĩcu, jĩwĩ.

*Judíoayo niĩhẽgõ Jesuré padeorígue
(Mr 7.24-30)*

* 15:9 Isafas 29.13.

²¹ Too niiārigu witiwa, Tiro, Sidón macārī wesapu wáawi. ²² Toopú sícō numiód cananeayo tiidita niigó bayiró busurómena atí, jīwō:

—Yuu Ōpū, David pārāmi niinunusegu, yūre bóaneō iñaña. Yuu macō wātī sāānorigo bayiró ñañarō netōyo, jīwō.

²³ Jesús coore yūrinetōnecojāwī. Ūsā cūū buerá cūūrē jīwū:

—Coore wáaduticoya; marī siro bayiró busurómena sāinunúseyo, jīmiwū.

²⁴ —Cōāmacū yūre Israelya pōna macārā dícre tiiápudutigu ticodiocowi. Cūā oveja ditirira tiiróbiro niīya, jī yūwī.

²⁵ Coo cūū puto jea, ñicācoberimena jeacūmuwō.

—Ōpū, yūre tiiápuya, jīwō.

²⁶ —Wīmarāpere ecasugéro booa cūā yaadugarecōrō. Cūā yaarére ēma, cūāyara díayiare cōācūrī, āñuria, jīwī.

²⁷ Coocā queorémena yūwo:

—Ōpū, tee diamacūrā niīā. Díyia cūā ōpārā mesapu duirá cūā yaadiocore manarīrē yaacua, jīwō.

²⁸ —Muu doca padeoré cūonetójoāā. Muu sārīrirobirora wáaaro, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata coo macō wātī manigó putuárigo niwō.

Jesús pa diarecutirare netōnérigue

²⁹ Jesús too niiārigu wáa, Galileataro wesapu netōwáwi. Ūtāgūpú muāwa, jeanuāwī.

³⁰ Naīrō pa basocá cūū putopu jeara tiiwá. Cūā wáamasihērārē, wāmorī, dupori posarirare, iñahērārē, wedeseherare, āpērā diarecutira paure néjeewa. Cūū putopu cúūwā. Cūārē netōnéwī. ³¹ Basocá iñamanijōāwā. Wedesehera niiārira wedeseri iñarā, wāmorī, dupori posarira netōnénorī iñarā, wáamasihērā niiārira wáari iñarā, iñahērā niiārira iñarī iñarā, iñamanijōāwā. “Marī Israelya pōna macārā Ōpū Cōāmacū āñunetójoāā”, jīwā.

Jesús cuatro mil ūmuārē yaaré ecarígue

(Mr 8.1-10)

³² Too síro Jesús ūsā cūū bueráre suocó, jīwī:

—Yuu āniārē bóaneō iñajōāga. Cūā yūmena niiró itiábureco netōā. Teero tiirá, cūā yaaré petinójoāya. Yuu cūārē juabóaremena putuawadutidugariga. Maapu tuomasíre petijōābocua, jīwī.

Ūsā cūū buerápeja jīwū:

³³ —Marī āno basocá manirópu niīā. ¿Noopú āniā paure yaaré nocōrōca bua ecabógari? jīwū.

³⁴ —¿Noquēpa pā cūoi? jīwī.

—Sietepa, teero biiri wai metārāgā puarāgā cuoa, jīwū.

³⁵ Jesús basocáre yepapu duidutiwī. ³⁶ Pā sietepare, waire née, Cōāmacūrē ūsenire ticowi. Túajea, puatásā, ūsā cūū bueráre ticowi. Ūsāpe basocáre batowu. ³⁷ Niipetira yaa, yapijōāwā. Yaatoaari siro, siete piseri cūā yaaduaariguere seesá dadodupówu. ³⁸ Teeré yaarira ūmuá dícre bapaqueori, cuatro mil niwā. Numiá, wīmarā bapaqueoya maniwá. ³⁹ Basocáre putuawadutiari siro, Jesús dooríwupu muāsā, Magdala wāmecutiropu wáajōāwī.

16

Jesuré tiiēnodutimirigue

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús putopu jeawa. “¿Niirórā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūūrē Cōāmacū sícūrā tiimasírere tiiēnodutimiwā.

² Jesupéja cūārē yuwwi:

—Muĩpũ sãawari, múã ãmuásere ñnarã, “muĩpũ ãñurõ sõasã; teero tiiró, ñamigã ãñurõ cūmaádacu” jĩã. ³ Bóeri ñiitiáwãcãri ñnarã, “mecũã oco peaadacu” jĩã. Ñmuásẽ maquẽ ñnarã, “biiro wáaadacu” jĩmasiã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ñnarã, “biiro jĩdũgaro tiia” jĩmasĩridojãã. ⁴ Múã atitó macãrã ñañaré tiirá, Cõãmacũrẽ boohéra niã; Cõãmacũ sĩcũrã tiimasĩrere ññadũgacu. Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícare ññaádacu, jĩwĩ.

Cũārẽ cõãwagu, aperopú wáawi.

Fariseo basocaye pã púuri tiirigue

(Mr 8.14-21)

⁵ Ñsã cũũ buerá apeniñapú tiãwawu. Toopú jeara, pã ñsã yaaadarere acabójãrira niiwũ.

⁶ Jesús ñsãrẽ jĩwĩ:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiirere tuomasĩrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Ñsã cũũ buerá cũũ jĩãriguere tuomasĩrijãrã: —Pã marĩ néeatiriatũ; teero tiigú teero jĩiqui, jĩimiwũ ñsã basiro.

⁸ Jesús ñsã teero jĩãriguere masĩjãrigu niiwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ:

—¿Deero tiirá múã “pã mania” jĩ cãmerĩ wedesei? Múã péerogã padeoré cuorá niã.

⁹ ¿Múã tuomasĩrii ména? Sicamoquẽne pãmena cinco mil ñmuã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cũã yaadũaariguere seesá dadodũpóri? ¿Wãcũrii? ¹⁰ Too síro siete pãmena cuatro mil ñmuã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cũã yaadũaariguere seesá dadodũpóri? ¿Wãcũrii?

¹¹ ¿Deero tiirá múã tuomasĩrii? Yũũ fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiiré wedesegu, pã meerẽ jĩãwũ. “Cũãye pã púuri tiirere tuomasĩrõ booa” jĩãwũ, jĩwĩ.

¹² Cũũ teero jĩĩrũpara, ñsãrẽ tuomasĩre jeawu. “Marĩrẽ pã púuri tiiré wedesegu mee tiíayi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cũã jĩĩditoremena buerépere tuomasĩrõ booa’ jĩĩgũ tiíayi”, jĩwũ.

Pedro Jesurẽ “mũũ Cõãmacũ beserigu niã” jĩirigue

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macã wesapu wáawi. Toopú jea, ñsãrẽ cũũ bueráre sãĩñáwĩ:

—Basocá yũũ niipetira sõwũrẽ ¿deero wedesei? jĩwĩ.

¹⁴ Ñsã jĩwũ:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocãre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩĩya. Ñpẽrá “Elías niiqui” jĩĩya. Ñpẽrá “Jeremías niiqui; o ãpĩ profeta niigũ niiqui” jĩĩya, jĩwũ.

¹⁵ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũũre? jĩwĩ.

¹⁶ Simón Pedro yuwwi:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã; Cõãmacũ catirucugu macũ niã, jĩwĩ.

¹⁷ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Simón, Jonás macũ, mũũ teero wedesegu, queoróra wedesea. Sĩcũ basocú mũũrẽ teerẽ wederiajĩyi. Yũũ Pacu ñmuásẽpu niigú mũũrẽ tee masĩrere ticoajĩyi. Teero tiigú, usenire cuogú niã mũũ. ¹⁸ Ate yũũ jĩĩrẽcãrẽ tuoyá mũũ: Mũũ Pedro niã. (Pedro “ũtãgã” jĩĩdũgaro tiia.) Sicawĩ tiigá ùtãgã sotoapu tiirĩ wiibiro yũũre padeorãre sicapõna macãrã wáari tiigúda.* Wãtĩ cũũyaramena yáa põna macãrãrẽ docacũmurĩ tiirĩqui. ¹⁹ Yũũ mũũrẽ ñmuásẽpu marĩ Òpũ niirõpu macã sáwibiro† niirere ticogudacu. Mũũ teeména atibũrecopũre “Cõãmacũ dutiré mee niã”, jĩĩ cãmotári, ñmuásẽpũcãrẽ cãmotãnoãdacu. Teero biiri atibũrecopũre mũũ “Cõãmacũ dutiré niã” jĩĩrĩ, ñmuásẽpũcãrẽ cãmotáyã maniádacu, jĩwĩ.‡

²⁰ Too sírogã jĩwĩ sũcã:

* 16:18 Efesios 2.19-22. † 16:19 Españolmena: llave; portuguésmena: chave. ‡ 16:19 Mateo 18.18; Juan 20.23.

—Yuu Cōāmacū beserigu Cristo niiré maquērē āpērārē wederijāña, jīi wedewi.

Jesús cūūrē sīāādarere wederigue

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Ate síromena Jesús ūsā cūū bueráre cūūrē too síro wáadarere weneducāwī.

—Yūre Jerusalénpu wáaro nijāādacu. Toopúre batoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yūre bayiró ñañarō netōrī tiiādacua. Yūre sīādutiādacua. Cūā teero tiipacári, itiábureco siro masāgūdacu, jīiwī.

²² Teeré tuogú, Pedro Jesuré āpērā tuohéropu néewa, weneducārigu niimiwī:

—Yuu Ōpū, Cōāmacū teero wáari jīīgū, cāmotáaro. Mū teero jīīarigue wáarijāārō, jīīrigu niimiwī.

²³ Jesús cāmenucá, Pedore jīīrigu niiwī:

—Satanás tiiróbiro wedeseğu tiia mūjā. “¡Satanás, wáajōāgua; yuu putore niirijāña!” jīiā. Pedro, mū teero jīīgū, Cōāmacū yūre dutirere cāmotādugagu tiia. Mū masīria Cōāmacū wācūrere; basocá wācūrōbiro wācūā, jīīrigu niiwī.

²⁴ Too síro Jesús ūsārē jīiwī:

—Sīcū yūre padeó, nūnūdgūgūno cūū booró tiidugārenorē tiidújāārō. Basocá cūūrē ñañarō jīipacári, yūre tuonūsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigūdaqui.

²⁵ Āpī sīārere cuigūno yūre “masīria” jīīgū pecamepu wāagūdaqui. Āpīpé yūre “masīā” jīi, teewapamena cūūrē sīārī, yūmena catirucujāgūdaqui. ²⁶ Sīcū atibūreco maquē niipetirere wapatápacu, cūū yeeripūnarē tiidióri, cūū cūoré dee tiiādare niiricu. Cūū catiré petihére ñeenómena wapatírīqui. ²⁷ Yū niipetira sōwū yū Pacu asibatéremena, ángleamena putuaatigūdacu atibūrecopure. Putuaati, niipetirare cūā tiiríguécōrōrē wapa tiigūdacu. ²⁸ Yū ateréja diamacūrā jīiā: Sīquērā ānopú niirá cūā diaadari sūguero, yū niipetira sōwū ōpū sāāgū atiri iñāādacua, jīiwī.

17

Jesús baurécūtire wasorígue

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis burecori siro Jesús ūtāgū ūmūárigupu muāwawi. Tiigupú wāagu, Pedro, Santiago, cūū bai Juanré néewawi. ² Toopú cūā iñarī, Jesús cūū baurécūtirere wasojōāyigu. Cūūya diapóa muīpū búreco macū tiiróbiro asiyáyro. Cūūye suti bupo wāāyore tiiróbiro butiré wāayiro. ³ Teero wáari, Moisés, Elías bauānucā, cūūmena wedesera tiyíra. ⁴ Pedro Jesuré jīiyigu:

—Ūsā Ōpū, marī ānopú niirī, añunetōjōāā. Mū boorí, āno itiāwiigā tiigūda; sicawíigā mūya wii, apewíigā Moiséya wii, apewíigā Elíaya wii tiigūda, jīimiyigu.

⁵ Cūū wedeseğu tiiríra, ōme capemóre diiāti, cūārē tuubiátocojāyiro. Ōme watoapu sīcū wedeseri tuoýira:

—Āni yū macū yū bayiró maīgū niīi. Cūūmena bayiró useniā. Cūūrē tuoyá, jīiyigu.

⁶ Cūū buerá teeré tuorá, bayiró cuira, ditapu diapóarire munibiácūmujeayira. ⁷ Jesús jea, cūārē ñaapeó: —Wūmūncāñā; cuirijāña, jīiyigu.

⁸ Cūā iñamūōcori, āpērā maniyíra. Jesús dícare iñayira.

⁹ Cūā ūtāgūpú niīārira diiātiri, Jesús jīiyigu:

—Mūā iñāariguere wederijāwa ména; téé yū niipetira sōwū dia masāri siropu, wedewa, jīiyigu.

¹⁰ Cūū buerá sāñāyira:

—Too docare ¿deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cōāmacū beserigu atiadari sūguero, Elías atisūguegūdaqui” jīi buei? jīiyira.

¹¹ Jesús cūārē yūyigu:

—Elías atisugueru, niipetire quēnosuguéadare diamacúrã niiã. ¹² Yũure tuoyá: Elías jeatoawi méé. Cũürē basocá ññamasírira niwã. Cũürē cúã booró tiidugárigueru ti-itóarira niwã. Teero tiiróbiro yũu niipetira sōwũcã cúã ññañarō tiirí, ññañarō netōgũdacu, jĩiyigũ.

¹³ Cũũ teero jĩirĩpũra, cúũ bueráre tuomasíre jeayiro. “Juan basocáre wãmeōtiri basocũye maquērē wedesegu tiiájiyi”, jĩi masírira niwã.

Jesús wãtĩrē wĩmagũpũre niiãrigure cōãwionecorigue
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Too síro cúã paũ basocá niirópu diijeári, sícũ Jesús pũtopũ wáa, ñicãcoberimena jeacũmu, jĩiwĩ:

¹⁵ —Ōpũ, yũu macũrē bóaneōña. Cũũ ñnama diaré cũogú niiĩ. Bayiró peti ññañarō netōĩ. Pee peti pecamerũ ñaacũmu, díapũcãrē ñaañũarucui. ¹⁶ Mũũ bueráre néeatimiãwũ. Netōnémasíriawã, jĩiwĩ.

¹⁷ Jesús cúãrē jĩiwĩ:

—Múã yũure padeorídojãã; ññañará niiã. Yũu múãmena yoari niirucujãrĩcãrē, pade-oríbocu. ¿Nocōrō yoari múãmena pōdētēogũdari yũu? Néeatiya ãnopé wĩmagũrē, jĩiwĩ.

¹⁸ Jesús wĩmagũpũre niiãrigũ wãtĩrē witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigũ niwĩ. Máata wĩmagũ netōjōãwĩ.

¹⁹ Too síro ñsã Jesús buerá ãpērã tuohéropũ wáa, cúũrē sãññáwũ:

—¿Deero tiirã ñsã wãtĩrē cōãwionecomasíriayiri? jĩiwũ.

²⁰ —Múã péerogã padeoré cũorã niiã. Yũu ateréja diamacúrã jĩiã: Mostazape péeripegã niiã. Múã padeoré tipecōrōgã niirĩ, atigú ãtãgũrē, “jōōpũ wáaya” jĩiboajiyu. Múã teero jĩirĩ, jōōpũ wáaboajiyu. Múã padeoré cũorí, wisióre maniãdacu. ²¹ ãninó wãtĩrē cōãwionecodugara, Cōãmacũrē sãĩ, betirémēna dícu cōãrō booa, jĩiwĩ.

Jesús cúũrē sããdarere pũarĩ wederigue
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Too síro ñsã Galileapũ niwarucuri, Jesús ñsãrē jĩiwĩ:

—Yũu niipetira sōwũ ãpērãpũre ticonogũdacu. ²³ Yũure sããdadua. Cúã teero tiipacári, itiábũreco siro masãgũdacu, jĩiwĩ.

Cũũ teero jĩirĩ tuorã, bayiró wãcũpatira pũtuáwũ.

Cōãmacũwii maquē niiãdarere niyeru wapasérigue

²⁴ Too síro ñsã Capernaumpũ jeari, Cōãmacũwii maquē niiãdarere niyeru wapasé-bosari basoca Pedro pũtopũ wáa, sãññáyira:

—¿Múãrē buegú Cōãmacũwii maquē niiãdarere niyeru wapatírigari? jĩiyira.

²⁵ —Wapatíqui, jĩiyigũ.

Wiipú sããjeari, Jesús cúũrē wedesesuguewi:

—Simón, ¿ateré deero wãcũĩ mũũ? Atibũreco macãrã òpãrã ¿noãré niyeru wapasé-dutigari? ¿Cúãya wederare o aperó macãrãpũre wapaségari? jĩiwĩ.

²⁶ —Aperó macãrãpũre, jĩi yũuwi.

Jesús cúũrē jĩiwĩ:

—Cúãya wedera wapatíricua. ²⁷ Teero biipacari, marĩ cúãrē merẽã wãcũdutihera wapatíada. Mũũ weerida née, iitaropũ wai weegu wáaya. Wai yaasuguegure weemũōcoya. Cũũya ãserore wããwã, niyeruquire bũagũdacu. Tiiquimena marĩ pũaráyere wapatígũ wáaya, jĩiwĩ.

¹ Tiiburecora ũsã Jesús buerá cūũ puto wáa, cūũrẽ sãĩñáwũ:

—Cõamacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsera ¿nii ũsã watoare nemoró ʘputí macũ niiĩ? jĩwũ.

² Jesús sícũ wĩmagũrẽ sũocó, ũsã decopũ nũcõ, ³ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã niirecutirere waso, wĩmarã tiiróbiro niihẽrĩ, Cõamacũ dutiré múãpũre jeaboarigue múãrẽ jearicu. ⁴ Nemoró ʘputí macũ Cõamacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsegũno ãni wĩmagũ tiiróbiro niiĩ. ãni “yũũ ãpẽrá nemoró niiĩ” jĩĩ wãcũriqui. ⁵ Sícũ ãni wĩmagũbiro biigũre ñña, “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigũ cūũrẽ boca maĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cūũ teero wãcũgũ, cūũrẽ maĩgũ, yũũcãrẽ maĩgũ tii.

Ñañaré tiirí, quio niiã

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yũũre padeorágãrẽ ñañaré tiidutĩgũnorẽ ñañanemorõ wáaadacu. Cūũrẽ ũtãgã pairigamena cūũ wãmuãpũ siatúyo, día pairímaapũ cõãñocori, nemoró ãñubocu. ⁷ Basocãre ñañaré tiidutĩre ñañanetõjõãã. Ñañaré tiidutĩre niirucua. ãpẽrãrẽ ñañaré tiidutĩre tiirãpe bayiró ñañarõ netõãdacua.

⁸ Mũũya wãmo, mũũya dũpo mũũrẽ ñañarere tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacõãjãña. Sicawãmomena o sicaďũpomena catiré petihéropũ jeagũ, ãñujãã. Pũawãmómena o pũadũpómena pecamepũ cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu. ⁹ Mũũya capea ññarẽ mũũrẽ ñañarere tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacapeamena catiré petihéropũ jeagũ, ãñujãã. Pũacapeamena pecamepũ mũũ cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu.

Oveja ditirigũmena queoré

(Lc 15.3-7)

¹⁰ ãniã wĩmarãrẽ teero ññarijãña. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Ũmuãsepũ ángelea ãniãgãrẽ coterá yũũ Pacũ ũmuãsepũ niigũmena niirucujãya. ¹¹ Yũũ niipetira sõwũ ditirirare netõnégũ atiwũ.

¹² ¿Múã deero tũgueñaĩ? Cien oveja cũogú sícũ ditijõãrĩ, ¿deero tiigãri cūũ? Noventa y nuevere ũtãgũpũ cūũ, ditiarigũre ãmaãgũ wáaquí. ¹³ Cūũrẽ buagũ, bayiró ũseniquí. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: ãpẽrá noventa y nueve dũsaáramena nemoró cūũmena ũseniquí. ¹⁴ Teerora marĩ Pacũ ũmuãsepũ niigũ ãniãgãrẽ sícũ pecamepũ wáari booríqui.

Acabóre

(Lc 17.3)

¹⁵ Mũũya wedegũ mũũrẽ ñañaré tiirí, mũũ basiro cūũ putopũ wedesegũ wáaya. Cūũ ñañaré tiirigũre tũomasĩrĩ tiiyá. Cūũ “jáũ” jĩĩrĩ, múã cãmerĩ wedese ũseniãdacu sũcã. ¹⁶ Cūũ tuoriatã, sícũrẽ, pũarãrẽ sũowáya; mũũmena cūũ putopũ wáaaro. Toopũ jea, wedeya cūũ mũũrẽ ñañaré tiirigũre. Mũũ teero tiigũ, Cõamacũye queti jóaripũpũ jĩĩrõbirora tiicú. Teero tiirã, pũarã o ññarã tee ñañaré tiirigũre “diamacũrã wáawũ” o “diamacũrã wáayu” jĩĩmasiãdacu. ¹⁷ Cũãcãrẽ netõnũcãrĩ, niipetira yũũre padeorãre wedewa múã neãrõpũ. Cũãcãrẽ netõnũcãrĩ, yũũre padeorãre jĩĩña: “Cõamacũrẽ masĩhẽgũ o romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũre tiiróbiro cūũrẽ ññaña”.

¹⁸ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Atibũrecopũre múã “jáũ, teero tiiyá; ãñuniã” jĩĩrĩ, ãñuniãdacu ũmuãsepũcãrẽ. Teero biiri atibũrecopũre múã “teero tiirĩjãña; ññaniã” jĩĩrĩ, ññaniãdacu ũmuãsepũcãrẽ.*

¹⁹ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã sũcã: Múã menamacãrã pũarã sícãrĩbĩro wãcũrẽmena “marĩ ateré Cõamacũrẽ sãĩcõ” jĩĩ sãĩrĩ, yũũ Pacũ ũmuãsepũ niigũ ticogũdaqui. ²⁰ Pũarã, ññarã yũũre padeorã neãrĩ, yũũ cũã watoapũ niĩã, jĩĩwĩ.

²¹ Pedro Jesús putopũ wáa, sãĩñáwĩ:

* 18:18 Mateo 16.19.

—Ōpũ, yáa wedegu cũũ yũure ñañaré tiirucúri, ¿noquẽ pee cũũrẽ acabógudari? ¿Sietecõrõ acabógudari? jĩwĩ.

²² —“Sietecõrõ” jĩria. “Cũũ ñañaré tiirécõrõ† acabóya” jĩã.

Dutibosagu acabódugahegumena queoré

²³ ’Múãrẽ queorémena teeré wedeguda: Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã. Sícũ õpũ cũũye dita dutibosara wapamórere “quẽnogúda” jĩiyigu. ²⁴ Cũũ cúãrẽ wapasénucãrĩ, sícũ pairó peti wapamógũrẽ néeatiyira. ²⁵ Cũũ wapatíre cuohéri ññagũ, cũũrẽ, cũũ ñumoré, cũũ põnaré, niipetire cũũ cuorére ãpẽrãpũre dúadutiyyigu, cũũ wapamórere wapatídutigu. ²⁶ Teeré ññagũ, cũũpe cũũ õpũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiyigu: “Yũũ õpũ, yũure yuesãñuña. Yũũ niipetire wapatípetijãgũda”, jĩiyigu. ²⁷ Cũũ õpũpe cũũrẽ bóaneõ ññagũ, cũũ wapamórere acabójã, cũũrẽ “wáagua” jĩiyigu.

²⁸ ’Cũũpe wáa, ãpĩ cũũ menamacũ cũũ tiiróbiro dutibosagure buajeáyyigu. Cũũpe cũũrẽ péerogã wapamómiyyigu. Cũũrẽ wapatídutigu, wãmuãrẽ ñeediyo, “mũũ yũure wapamórere wapatíya” jĩiyigu. ²⁹ Cũũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãimiyigu: “Yũure yuesãñuña. Mũũrẽ wapatíguda”, jĩimiyigu. ³⁰ Cũũpe booríyyigu. Cũũrẽ peresuwiipu néewa, sõnecodutiyyigu. “Cũũ wapatípetiripu, wionécoya”, jĩiyigu. ³¹ ãpẽrá cũũ menamacãrã dutibosara cũũ teero tiirére bayiró bóaneõremena ññayira. Cũã õpũpũre niipetire cũũ teero tiáriguere wedera wáayira. ³² Teeré tuogú, cúã õpũ cũũrẽ suodutiyyigu. Cũũrẽ jĩiyigu: “¡Ñañagú! Mũũ yũure sãirí, niipetire mũũ wapamóretõrẽ acabópetijããwã. ³³ Yũũ mũũrẽ bóaneõ ññãrirobirora mũũcã mũũ menamacũrẽ bóaneõ ññaboajiyu”, jĩiyigu. ³⁴ Cũũ õpũ cúagu, peresuwi coterí basocare “cũũrẽ bayiró ñañarõ tiiyá; téẽ cũũ wapamóre wapatípetiripu, ñañarõ tiidúya” jĩiyigu, jĩwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacutíwi:

—Yũũ Pacu ñmuãsepũ niigú teerora tiigúdaqui múãrẽ, múãya wederare bóaneõremena acabóheri, jĩwĩ.

19

Múã ñumosãnumiãrẽ cõãrijãña

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús teeré jĩãri siro, Galileapũ niiãrigũ Judea ditapũ díã Jordán muĩpũ mũãatirope wáawi. ² Pacu basocã cũũrẽ ñũñwã. Cũũ toopú diarecutirare netõnéwĩ. ³ Fariseo basoca cũũ putoꝝ jeawa. Cũũrẽ ñañarõ jĩrẽ buadugára, sãñãwã:

—¿Sícũ cũũ ñumoré cũũ booró cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrẽ dutiré teerora jĩĩ? jĩwã.

⁴ Jesupé yũwĩ:

—Múã Cõamacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ¿masĩrii? Cõamacũ niipetire cũũ sicato tiinucãritopũre ñmu, numió tiirígu niiwĩ. ⁵ Ate jĩrígũ niiwĩ: “Teero tiigú, ñmu cũũ pacure, cũũ pacore merẽã witi, cũũ ñumoména niigúdaqui. Cũã puarã sicaõpũũ tiiróbiro pũtuáadacua”, jĩrígũ niiwĩ Cõamacũ. ⁶ Teero tiirá, puarã niiriya. Sícũ tiiróbiro niiya. Cõamacũ cúãrẽ sicaõpũũrã tiiróbiro niirĩ tiirí siro, ãpĩ cúãrẽ cãmerí cõãrĩ tiiríjãrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Cũãpe sãñãwã:

—Too docare ¿deero tiigú Moisés sícũ cũũ ñumoré cõãgũdu “atewapã mũũrẽ cõãã” jĩrípũrẽ ticodutiyyiri?

⁸ Cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã ñecũsũmuã Cõamacũ dutirére tiidugáheri ññagũ, Moisés “múã ñumosãnumiãrẽ cõãmasĩã” jĩrígũ niiwĩ. Teero jĩpacari, sicatorpũra numiãrẽ cõãrẽ maniyiro. ⁹ Yũũ jĩrere

† 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

tuoyá: Sícū cūū numo āpīmēna ñañaré tiirípacari, coore cōāgū, apegoré numocutigu, ñañarō tiigú tiiquí. Numo niihēgōmena ñeeapegu p̄t̄uáqui, jīwī.

¹⁰ Ūsā cūū buerá jīwū:

—Too docare numomanirī, nemoró añucū, jīwū.

¹¹ Ūsārē jīwī:

—Niipetira numomanirā niimasīricua. Cōāmacū “numomanirā niīadacua” jīrira dícu niimasīcua. ¹² Āpērā bauárapura numocutimasīricua. Āpērārē basocá pōnamanírī tiíari siro, numocutimasīricua. Āpērā Cōāmacūye maquē dícare tiidugára numocutiricua. “Numomanigū niigūda” jīgūno numomanigū niijāārō, jīwī.

Jesús wīmarārē sāibosárigue

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Wīmarārē Jesús p̄to néeatīwa, cūā ñaapeó, Cōāmacūrē sāibosádutira. Ūsā cūū buerá cūārē néeatirare tutimiwū. ¹⁴ Jesupé jīwī:

—Wīmarā yuu p̄to atiaro. Cāmotárijāña. Cōāmacū dutirére añurō wācūnūuserano āniāgā tiiróbiro wācūrā niīya, jīwī.

¹⁵ Too síro Jesús cūārē ñaapeó, Cōāmacūrē sāibosáwi. Yaponó, aperopú wáajōāwī.

Mamu pee cuogú Jesumēna wedeserigue

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Too síro sícū Jesús p̄top̄ jea, cūūrē sāñáwī:

—Basocáre buegú, ¿yuu ñeenó añurere tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jīwī.

¹⁷ Cūūrē yuuwī:

—¿Deero tiigú yuure añuré maquērē sāñái? Sícūrā añugú niī. Cūū dutiré tiiyá, catiré petihére buadugáguja, jīwī.

¹⁸ —¿Ñeeré tiigári? jīwī.

Jesús jīwī:

—Basocáre sīaríjāña. Āpī numorē ñeeaperijāña. Yaaríjāña. Āpērārē jīditoremena wedesārijāña. ¹⁹ M̄u pacu, m̄u pacore padeoyá. M̄u basiro maĩró tiiróbirora āpērācārē maĩná, jīwī.

²⁰ —Yuu tee niipetirere tiimúaatimiwū. ¿Ñeenó yuure dusai? jīmiwī.

²¹ —M̄u basocú añugú peti niidugagu, m̄u cuorere dúapetijágū wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū p̄top̄re pee añuré buagúdacu. Túajea, ati, yuure nunuwá, jīmiwī.

²² Mamu teero jīrī tuogú, wācūpati, p̄t̄uajōāwī, pee apeyé cuogú niijīgū.

²³ Jesús ūsārē jīwī:

—Yuu ateréja diamacūrā jīā: Pee apeyé cuoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinūsedugari, wisió niicu. ²⁴ Yuu ateré jīnemoā sūcā: Wáicu camello wāmecutigu awigá copegāp̄ sāācāmewitimasīriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cuoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinūsedugaripereja, jīwī.

²⁵ Teeré tuorá, ūsā bayiró tuomaníjōāwū:

—Too docare ¿noāpé netōnénoādari? jīwū.

²⁶ Jesús ūsārē ññagūrā, jīwī:

—Basocá cūā basiro netōnémasīriya. Cōāmacūpereja wisióre manidójāā, jīwī.

²⁷ Pedro cūūrē yuuḡu, jīwī:

—Tuoyá ména. Ūsāpe niipetire ūsā cuoríguere cúūjōāatiwū, m̄umena nunūáda jīrā. Teero tiirá, ¿ūsāpe ñeenórē ñeeādari? jīwī.

²⁸ Jesús yuuwī:

—Yuu ateréja diamacūrā jīā: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, yuu niipetira sōwū duigudacu asibatéríp̄rō ōp̄ū duiríp̄rōp̄. Yuu too duiri, múā yuure nunūírācā doceríp̄rō ōp̄rā duiríp̄rōp̄ duiadacu. Israelya pōna doce pōnarī macārārē

beseadacu. ²⁹ Sícũno yũre padeoré wapa cũye wiseri, cũ baira, cũ pacusũmuã, cũ põna, cũye ditare cúũjõã, cũ cúũwarigue nemoró buagúdaqui. Teero biiri apeyé Cõamacũmena catiré petihére buagúdaqui. ³⁰ Mecũtígārē pau uputí macārã too síropure búri niirã niiãdacua. Búri niirã too síropure uputí macārã niiãdacua, jĩwĩ.

20

Use wese paderámena queoré

¹ Jesús wedenemowĩ:

—Múãrē queorémena teeré wedegũda: Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetĩ tiiróbiro niã. Sícũ use wese cũogũ ñamisãñurõ cũya wese padeadarare ãmaãgũ wáayigu. ² Cũãrē buagú, “sicabũreco padegu wapatárocõrõ múãrē wapatígũda” jĩyigu. Cũãmena quẽnotóã, cũya wesepũ padedutigu ticocoyigu. ³ Nueve niirĩ, macã decopũ wáayigu. Toopũ ãpērã paderipacara niirãrē ñayigu. ⁴ Cũãrē jĩyigu: “Múãcã use wesepũ padera wáaya. Ñũrõ múãrē wapatígũda”, jĩyigu. Cũãcã padera wáayira. ⁵ Coeritõ niirĩ, ñamica tres niirĩ, teerora tiyigu. ⁶ Cinco niirĩ, macãpũ wáa, ãpērã paderipacara niirãrē buajeáyigu sũcã. Cũãrē, “¿deero tiirã múã paderipacara niinañiõjõã?” jĩyigu. ⁷ “Ãpērã ãsãrē ‘padera atiya’ jĩriawã”, jĩyira. “Múãcã use wesepũ padera wáaya”, jĩyigu.

⁸ Nãicũmuatiri, wese cũogũ paderáre dutigũre jĩyigu: “Paderáre sũocó, wapatíya. Too síropũ jeaarirare wapatísũgueya. Sũguero jeaarirare wapatíyaponocoya”, jĩyigu. ⁹ Cinco niirĩpũ padenũcãrira jeayira. Sicabũreco padera wapatárocõrõ ñeeyira. ¹⁰ Bóeripũ jearirape ati, “ãniã nemoró marĩ wapatáadacu” jĩ wãcũmiyira. Cũãcã sicabũreco wapatárocõrõ ñeeyira. ¹¹ Cũã tiwese cũogũre tuticoteyira: ¹² “Íniã ãsã siropũ padera jeaarira sica horara padeawã. Cũãcãrē ãsã wapatárocõrõrã wapatía. Ñsãpeja yoari asiró doca padenañiõjõããwũ”, jĩmiyira. ¹³ Cũũpe sícũ teero jĩrã menamacũrē jĩyigu: “Yũ menamacũ, mũũrē ñañarõ tiigũ tiiría. Mũũ padeadari sũguero, ‘sicabũreco wapatárocõrõ mũũrē wapatígũda’ jĩ quẽnoãwũ mũũmena. ¹⁴ Mũũ wapatárere née, wáagũ. Yũ ãni too síropũ padegũ jeaarigũre mũũrē wapatárocõrõrã wapatídũgaga. ¹⁵ Yéé niyeru niã ate. Yũ booró yéé niyerumena tiimasã. ¿Yũ ãñurõ tiirĩ, mũũ ññatutigu tiite?” jĩyigu.

¹⁶ Teero tiirã, too síropũ niãrira sũgueadacua; sũgũearira síropũ niiãdacua, jĩwĩ Jesús.

Jesús cũũrē sããdarere ñtĩrĩ wederigue

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Too síro Jesús Jerusalénpũ mũãwagũ, ãsã cũũ buerã docere merẽã sũocó, wedewawi. Biiro jĩwĩ:

¹⁸ —Múã ññã. Marĩ Jerusalénpũ wáara tiia. Toopũ yũ niipetira sõwũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerãpũre ticoadacua. Cũã sããdutfadacua yũre. ¹⁹ Cũãrã judíoa niñhãrãpũre ticonetõneãdacua. Yũre buijã, tãna, curusapũ páabiatu sãããdacua. Itiãbũreco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

Santiago, Juan paco Jesuré sãĩbosámirigue

(Mr 10.35-45)

²⁰ Zebedeo nũmo coo põna Santiago, Juanmẽna Jesús pũtopũ jeawo. Cũũrē sãĩgõdo, ñicãcoberimena jeacũmuwõ. ²¹ Cũũ coore: —¿Ñeenó boogári? jĩwĩ.

—Mũũ õpũ sããgũ, ãniã yũ põna pũarãrē mũũ duirĩpĩrõ pũtogãpũ dũpowa. Sícũ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape dũpowa, jĩmiwõ.

²² Jesús yũwĩ:

—Yũũ õpũ sãããdari sũguero wáaadarere múã masĩria. ¿Yũũ ñañarõ netõãdarobirora múãcã ñañarõ netõrã nũcãbógari? jĩwĩ.

—Ūjũ, ñañarõ netõmasiã, jĩwã.

²³ —Múãcã yũ tiirõbiro ñañarõ netõãdacu. Teeré wedemasĩpacu, “sĩcũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape dupoguda” jĩmasĩriga. Tee yũ dutiré niiria. Yũ Pacu toopũ duiadarare besetoawi, jĩwĩ.

²⁴ Ūsã puamóquẽnerã tee sãirére tuorã, Santiago, Juanména cúawu. ²⁵ Jesús ùsãrẽ suocó, jĩwĩ:

—Múã masiã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõãmacũrẽ masĩherã cúã booró dutiãmajãya. Cúã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cúã dutirére tiipetídutira. ²⁶ Múãpeja cúã tiirõbiro tiirijãña. Merẽ tiirécutiya. Múã upatĩ macãrã niidugara, ãpẽrãré tiiapuri basoca niĩña. ²⁷ Sĩcũ ãpẽrã nemoró niidugaguno niipetirare padecotegu tiirõbiro niirõ booa. ²⁸ Yũ niipetira sõwũcã teerora tiiwũ: ãpẽrã yũre tiiapuaro jĩgũ mee atiwũ. Yũpe basocãre tiiapugũ atigu tiiwũ. Teero biiri pau basocã ñañarẽ tiiré wapa diabosa netõnégũ atigu tiiwũ, jĩwĩ.

Jesús puarãrẽ ñnarĩ tiirigue

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ūsã Jericó niirira witiwari, pau basocã Jesuré nũnũatiwa. ³⁰ Ūsã wáarima wesapu puarã ññahẽrã duiwa. “Jesús too netõwái” jĩrere tuorã, bayiró bũsrómene jĩwã:

—¡Ōpũ, David pãrãmi niinũnũsegũ, ùsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³¹ Basocãpe cúãrẽ: —Nocõrõrã ditamanijõãña, jĩ tutimiwã.

Cúãpe jĩnemosãjãwã:

—¡Ōpũ, David pãrãmi niinũnũsegũ, ùsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³² Jesupéja pũtuãncã, cúãrẽ suocó: —¿Múãrẽ deero tiirí boogári? jĩwĩ.

³³ —Ōpũ, ùsãrẽ ñnarĩ tiiyã, jĩwã.

³⁴ Jesús cúãrẽ bóaneõ ññagũ, capearire ñaapeówi. Ñaapeórira, ññajõãwã sãa. Ñña, cũũrẽ nũnũatiwa.

21

Jesús Jerusalénpu sããwarigue

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Ūsã Jerusalénpu jeadaro péero dusawá. Betfagé macãpu Ūtãgũ Olivo pũtopu jeadara tiiwũ. Toopũ Jesús puarã ùsã menamacãrãrẽ tiimacãpu ticocowi. ² Cúãrẽ jĩwĩ:

—Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Máata sĩcõ burra siatũnũcõãrigore, wĩmagũmena buajeáadacu. Jõã, cúãrẽ néeatiya. ³ Sĩcũ múãrẽ sãññarĩ, “marĩ Ōpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩñña, jĩwĩ.

⁴ Tee profeta jĩrirobirora wáaro tiiyro. Ateré jóarigu niiwĩ:

⁵ Jerusalén macãrãrẽ jĩñña: “Ññaña. Múã Ōpũ múã pũtopu atitoai mée.

Bũri niigũ tiirõbiro burra macũ wĩmagũ sotoapu pesatii”,*
jĩ jóarigu niiwĩ.

⁶ Cúã Jesús ticocoarira wáa, cũũ tiidutiaribirora tiirira niiwã. ⁷ Burrore cũũ pacoména néeatiya. Cúã sotoapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeowu. Jesús sĩcũ sotoapu muãpeawi. ⁸ Pau toopũ niirã cũũrẽ padeorã, cũũ netõwáadarimapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ sêdcũwã. ãpẽrã yucu dupuri tiimaru páatacũwã. ⁹ Cũũ suguero wáara, cũũ siro nũnũrã bayiró bũsrómene jĩwã:

—¡David pãrãmi niinũnũsegure usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigu niĩ! ¡Cũũrẽ ãñurõ tiiaro! ¡Niipetira ùmũãse macãrã cũũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩ, usenire ticoaro! jĩwã.

* 21:5 Zacarías 9.9.

¹⁰ Jesús Jerusalénpu sããjeari, niipetira toopú niirá ññamanijõã, deero jĩmasĩririra niiwã.

—¿Noã niĩ ãni? jĩ cãmerí sãĩñáwã.

¹¹ ãpẽrá yũũwa:

—Cũũ Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macũ niĩ, jĩwã.

Jesús Cõãmacũwii pu dúari basocare cõãwionecorigue

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesús Cõãmacũwii pu sããjeagu, niipetira dúari basocare, teeré sãĩnẽrãrẽ cõãwionecowi. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécõãcũjãwĩ. Bua dúari basocaye duirepĩrcãrẽ teerora tiwĩ. ¹³ Cũãrẽ jĩwĩ:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cõãmacũmena wedeseri wii niĩã’ jĩrĩ wii niĩãdacu”,† jĩ jóare niĩã. Múãpe yaarẽpira dúari wii niirĩ tiia, jĩwĩ.

¹⁴ Tiiwiiupũre ññahẽrã, wáamasihẽrã cũũ pũtopũ atiwa. Cũãrẽ netõnẽwĩ. ¹⁵ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerãpe cũũ tutuaremena tiiẽñorĩ ññarã, cúawa. Wĩmarã tiwĩwĩ popeapũ niirá bayiró bũsũrómena “¿David pãrãmi niinũnũsegũre usenire ticoada!” jĩwã. Teecãrẽ tuorã, cúawa. ¹⁶ Jesuré jĩwã:

—¿Íniã cũã jĩrẽre tuoi? jĩwã.

—Tuoa, jĩwĩ—. Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpu jóarere tuomasĩria ména: Cõãmacũ, mũũ wĩmarãrẽ, teero biiri ùpũrãrẽ ãñurõ useniremena mũũrẽ basapeomenirĩ tiiáwũ,‡ jĩ jóanoã, jĩwĩ.

¹⁷ Cũãrẽ cõãwitiwa, Betaniapũ wáawũ. Toopú ùsã cãniwũ.

Jesús higuerağure sĩnirĩ tiirigue

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Apebũreco bóeri Jesús Jerusalénpu cãmeputáagu, juabóajõãwĩ. ¹⁹ Maa wesapũ higuerağure ññawĩ. “Dũcacũtica” jĩgũ, ññagũ wáamiwĩ. Pũũrĩ dícu buawĩ. Teero tiigũ, tiigũrẽ: —Dũcacũtinemoricu sãa, jĩwĩ.§

Máata higuerağũ sĩnijõãwũ. ²⁰ Teero wáari, ùsã cũũ buerã ññamanijõãrã, sãĩñáwũ:

—¿Deero tiiró higuerağũ máata sĩnijõããrĩ? jĩwũ.

²¹ Jesús ùsãrẽ yũũwi:

—Yũũ aterẽja diamacũrã jĩã: Múã padeoré cuorã, “Cõãmacũ yũũriboqui” jĩhẽrã, yũũ tiigũrẽ tiĩrirobiro múãcã tiimasĩãdacu. Apeyé, múã atigũ ùtãgũrẽ “wáa, díapũ ñaacoñuãña” jĩrĩ, teerora wáaadacu. ²² Múã padeoré cuorã, Cõãmacũrẽ sãĩrẽnorẽ buããdacu.

Jesuré “¿noã dutirẽmena teerẽ tii?” jĩrigue

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Too síro Jesús Cõãmacũwii pu sããwawi. Cũũ tiiwiiupũ bueritabe, paiaré dutirá, ãpẽrá butoã dutirá cũũ pũtopũ wáa, cũũrẽ sãĩñáwã:

—¿Noã dutirẽmena mũũ teerẽ tii? ¿Noã mũũrẽ dutirẽ ticori? jĩmiwã.

²⁴ Jesús cũãrẽ yũũwi:

—Yũũcã múãrẽ sãĩñãgũda. Múã yũũre yũũri, múãrẽ “ate dutirẽmena tiia yũũ” jĩgũda.

²⁵ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigũ ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocãpe ticocoyiri? jĩwĩ.

Cũãpe cãmerĩ wedesewa:

† 21:13 Isaías 56.7. ‡ 21:16 Salmo 8.2. § 21:19 Higuerağũrĩ wasowitĩatiri, dũca metãpãgã witiaticu. Teepare sũmerẽrena yaanocu. Jesús teerẽ ãmaãmijĩyi. Teepagã ñaadiari siro, pacapã ãñurõ ipitire witiatinũcãcu. Metãpãgã manirĩ, pacapãcã witiatiricu.

—Marí “Cõamacũ ticocorigu niwĩ” jĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirá cũũrẽ padeorĩri?” jĩboqui. ²⁶ Marí “basocá cũũrẽ ticocorira niwã” jĩmasĩria, basocáre cuira. Niipetira “Juan profeta niwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

²⁷ Teero tiirá, cũã Jesuré: —Masĩriga, jĩwã.

Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũcã múãrẽ “ate dutirémene teeré tiia” jĩ wederia, jĩwĩ.

Sĩcũpõna puarãmene queoré

²⁸ Jesús cũãrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Múã deero tũgueñaĩ ateré? Sĩcũ puarã ãmũã põnacutĩyigu. Cũũ sĩcũ pũtopũ wáa, “macũ, use wesepũ padegu wáaya” jĩyigu. ²⁹ Cũũ macũpé “wáaria” jĩyigu. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegu wájõãyigu. ³⁰ Too síro cũã pacũ ãpĩ cũũ macũ pũtopũ wáa, teerora jĩyigu. Cũũpe “wáaguda” jĩpacũ, wáariyigu. ³¹ ¿Niipé cũã pacũ booróbiro tiiyĩri? jĩwĩ.

—Cũũ dutisũguearigupe, jĩwã.

Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiá ñañarã múã sũguero wãcũpati, wasoóya. Teero tiiró, Cõamacũ dutiré basocápũre niĩadare cũãrẽ múã sũguero jeaadacu. ³² Juan Cõamacũ boorére múãrẽ buepacari, cũũrẽ padeorĩwũ. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiá ñañarãpe cũũrẽ padeowá. Cũã wãcũpati, wasorĩ ññapacara, múãpe too síro wãcũpati, wasorĩwũ. Juanré padeorĩwũ, jĩwĩ.

Ñañarã padecoteramena queoré

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cũãrẽ wedewi sũcã:

—Apeyé queorére tuoyá sũcã: Sĩcũ ãmũ dita cũogũ niyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnisãncõyigu. Use cũã bipesãadari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmũári wii cũã coteduĩadari wiire tiyigu. Aperopũ wãanetõgũ wáagu, ãpẽrãré tiiditare wasoyigu. ³⁴ Use dũcacutirito niirĩ, cũũrẽ padecoterare ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cũã dúa wapatãrere decomena ticocoaro yũũre” jĩcomiyigu. ³⁵ Cũã toopũ jeari, tiidita wasorira cũãrẽ ñee, sĩcũrẽ páa, ãpĩré sãjã, ãpĩré ãtãperimena déeyira. ³⁶ Tiidita õpũ cũũ ticocosũguerira nemoró ticocomiyigu sũcã. Cũãcãrẽ teerora tiyira.

³⁷ “Too síro sãa, cũũ macũrẽ ticocomiyigu sũcã. “Yũũ macũrẽ quioníremena ññãadacu”, jĩ wãcũmiyigu. ³⁸ Õpũ macũ toopũ jeari ññarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ññarã niĩ too síropũ atiditaré ñeegũdu. Jãmũ, sãcõ. Cũũ manirĩ, atiditã marĩya dita pũtuãadacu”, jĩmiyira. ³⁹ Teero tiirã, cũũrẽ ñee, tiiwese wesapũ néewa, sããcõãjãyira.

⁴⁰ “Too docare tiidita õpũ toopũ jeagu, ¿deero tiigũdari tiidita wasorirare? jĩwĩ.

⁴¹ Cũũrẽ jĩwã:

—Bóaneõrõ maniró cũã ññarãrẽ sããcõãgũdaqui. Too síro cũũya ditare cũũrẽ wap- atírucujããdarare wasogũdaqui, jĩwã.

⁴² Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã Cõamacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria ména: Wii weerira ãtãquire boorĩyira.

Cũã boorĩpacari, tiiquira uputĩ macãqui pũtuáwũ tiwiipũre.

Cõamacũ marĩ Õpũ teero tiirigu niwĩ.

Cũũ tiiriguere “ãñunetõjõãã” jĩ tũgueñanoã,* jĩ jóanoã.

* 21:42 Salmo 118.22-23.

⁴³ Teero tiirá, yuu ateréja jīā: Cōāmacū dutiré múāpūre niimiādare use wese tiiróbiro niā. Tiiwesere múārē ēmajāgūdaqui; āpērārē ticogūdaqui cūū dutirére tiíadarare. ⁴⁴ Tiiqui sotoapu űaapeaguno mutājōāgūdaqui. Tiiqui sīcū sotoapu űaapeatā, āñurō mutāpetijōāgūdaqui, jīwī.

⁴⁵ Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémena wederi tuorá, “marīrēna teero jīgū tiiquí” jīyira. ⁴⁶ Teero tiirá, cūūrē űeeādara tiimiyira. űeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niī” jīi padeowá.

22

Wāmosiari bosebureco boocómirirramena queoré (Lc 14.15-24)

¹ Jesús queorémena cūārē wedenemowī:

² —Cōāmacū dutiré múāpūre niíadare atequetí tiiróbiro niíā. Sīcū ōpū niyigu. Cūū macū wāmosiari bosebureco tiipéoyigu. ³ “Yuu boocórirare suorá wáaya”, jīyigu cūūrē padecoterare. Cūū boocóriape “wáaria” jījáyira. ⁴ Too síro āpērārē cūūrē padecoterare ticogū, jīdutigoyigu: “Yuu boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quēnoárepu niitoaawū. Yáara wecuá, teero biiri ecará diicutiri tiirírare sīadutítoaawū. Niipetire quēnoárepu niíā. Bosebureco űnarā atiaro’”, jīcoyigu. ⁵ Cūāpe yuuriyira. Sīcū cūūya wesepu wáajōāyigu. Āpī cūū apeyé dúaropu wáajōāyigu. ⁶ Āpērāpé cūā ōpū ticocoarirare űee, űañarō jīi, sījáyira. ⁷ Cūā ōpū cūā teero tiiriguere tuogú, cúayigu. Cūūyara surarare ticogū, cūārē sīadutiyigu. Cūāya macārē sóejadutiyigu. ⁸ Too síro cūūrē padecoterare jīyigu: “Niipetire wāmosiari bosebureco tiíadare niipetitoaa. Yuu boocómirira atíhere wapa boocónemoña manirá niijāārō sáa. ⁹ Teero tiirá, macā decopu wáaya. Niipetira múā buajeárare ‘bosebureco űnarā wáaya’ jīñā”, jīyigu. ¹⁰ Cūūrē padecotera macā decopu wedera wáyira. Niipetira cūā buajeárare āñurārē, űañarārē néō, néewayira. Teero tiirá, tiitatiare basocá dadajōāyira.

¹¹ “Too síro cūā ōpū bosebureco atiarirare űnagū, sājēayigu. Cūārē űnagū, sīcū cūā decopu wāmosiara sāñaró sāñahēgūrē űnayigu. ¹² Cūūrē jīyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigú sājātiarī muu, wāmosiari sutiro sāñaripacu?” Cūūpe yuumasiriyigu. ¹³ Cūā ōpū yaaré batorare jīyigu: “Cūūrē wāmorīpu, daporīpu siatú, naītīārōpu cōāwionecoya. Toopú basocá pūnisíra bacadiyó, utiadacua”, jīyigu, jīwī.

¹⁴ Jesús jīwī sūcā:

—Cōāmacū paure boocópacu, sīquērārē besequi, jīwī.

Niyeru wapasédutire sājārigue (Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Too síro fariseo basoca wáajōāwā. Cūā Jesús merēā yuuri boorá, cūūrē sājāādarere quēnoyúerira niwā. ¹⁶ Too síro cūā buerere nūnūrārē, Herodere tuonūseramena Jesús pūtopu ticocorira niwā. Cūūrē jīwā:

—Basocáre buegú, muu āñugú niirere masīā. Muu diamacūrā Cōāmacūye maquērē buea. Basocá tusaré dícuere wedericu. Upūtí macārārē, búri niirārē, niyeru cuoráre, niyeru cuohérare sīcārībíro űña, wedea muu. ¹⁷ Teero tiigú, ¿deero wācūi muu? űsārē wedeya: ¿Romanuā ōpūrē cūū niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatígarite? jīwā.

¹⁸ Jesupé cūā wācūrere, cūā űañarē tiidugárere masījārigu niwī. Teero tiigú, jīwī:

—Múā űañarā, tiiditórepira niíā. Múā yuure teero jīi, wedesādugara tiia. ¹⁹ Niyeriqui wapatíadariquire ēñoñá yuure, jīwī.

Tiiquire cūūrē néeatiwa. ²⁰ Jesús cūārē sājāwī:

—¿Noáyá diapóa, noā wāme tusai? jīwī.

²¹ —César romanuā ōpūye tusaa, jīwā.

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrẽ wiyayá, jĩwĩ.

²² Cũũ teero jĩrĩ tuorá, tuomaníjõãwã. Cũũrẽ cõãwiti, wáajõãwã.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiiburecora síquērã saduceo basoca Jesús puto jeawa. Cũã “diarira masãmuãricua” jĩĩya. Jesuré sãĩńáwã:

²⁴ —Basocáre buegú, Moisés jĩriguere jĩãda: “Sícũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nũmo niirigore dúutuaro. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacũtĩbosaaro”,* jĩrigũ niwĩ. ²⁵ Teerora wáayiro ãsã watoare. Sícũpõna siete niyira. Cũã sõwũ nũmocũtiri siro, diajõãyigu. Põnamanígũrã, cũũ nũmo niirigore cũũ bairé cúũyigu. ²⁶ Cũũcãrẽ teerora wáayiro. Cũũ baicãrẽ teero wáayiro. Teero dícu wáayiro. Niitugũpãcãrẽ teerora wáayiro. ²⁷ Too síro cũã nũmo niimirigocã diajõãyigo. ²⁸ Cũã niipetira coore nũmocũtimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãri, ¿nii nũmope pũtuágodari? jĩwã.

²⁹ Jesupé cũãrẽ yũwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirá, wisijõã. ³⁰ Diarira masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosiãricua. Ángelea ãmuãsepu niirãbiro niĩya. ³¹ Diarira masãmuãre maquẽrẽ múã buepacara, tuomasĩria ména. Ateré Cõãmacũ cũũye queti jóaripũpu múãrẽ jĩrigũ niwĩ: ³² “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niã yũũ”,† jĩrigũ niwĩ. Cõãmacũ diarira Õpũ niiri; catirá Õpũpe niĩ, jĩwĩ.

³³ Basocá cũũ buerére tuorá, tuomaníjõãwã.

Dutiré ɱpũtĩ maquẽ

(Mr 12.28-34)

³⁴ Too síro Jesús saduceo basocare sãĩńáduri tiirĩ ñnarã, fariseo basoca neãrira niwã. ³⁵ Too síro sícũ cũã menamacũ Moisés jóariguere ãñurõ masígũ Jesuré “merẽã yũũboqui” jĩgũ, sãĩńáwĩ:

³⁶ —Basocáre buegú, ¿diyeyé niĩ Moisére dutiré cúũrigue bayiró ɱpũtĩ maquẽ? jĩwĩ.

³⁷ Jesús cũũrẽ yũwĩ:

—“Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ maĩńá. Niipetire múã yeeripũnamena, múã wãcũrémena cũũrẽ maĩńá”.‡ ³⁸ Tee apeyeyé nemoró niinetõnũcãre niã. ³⁹ Tee doca maquẽ tee dutiré tiiróbiro niã. “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩńá”.§ ⁴⁰ Marĩ tee puawãmé dutirére tiirá, niipetire Moisére dutiré cúũrigue, teero biiri profetas tiidutĩrere yũũra tiicú, jĩwĩ.

Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús pũtopũ neãritabe, cũãrẽ sãĩńáwĩ:

⁴² —Múã Cristo Cõãmacũ beserigũre ¿deero wãcũĩ? ¿Noã pãrãmi niinũnũsegu niĩ? jĩwĩ.

—Õpũ David pãrãmi niinũnũsegu niigũdaqui, jĩwã.

⁴³ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Too docare David Cristo ñecũ niipacu, ¿deero tiigũ Espiritu Santo masiré ticorémene wedesequ, “cũũ yũũ Õpũ niĩ” jĩyiri? David ateré jóarigu niwĩ:

⁴⁴ Cõãmacũ jĩwĩ yũũ Õpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée mũũrẽ ñnatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurõ yũũri tiirĩpu”,*

jĩ jóarigu niwĩ David. ⁴⁵ David “yũũ Õpũ” jĩgũ, Cõãmacũ beserigũre jĩgũ tiirĩgu niwĩ, cũũ pãrãmĩ niipacari. Teeré ãñurõ wãcũña, jĩwĩ.

* 22:24 Deuteronomio 25.5. † 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5. § 22:39 Levítico 19.18. * 22:44 Salmo 110.1.

⁴⁶ Cũã sïcũnopera yũuriwa. Tiiburecomena “sãĩñánemoricu sáa” jĩĩ wãcũyira.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtũre, fariseo basoca tiirécũtũre wederigue

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ũsã cũũ bueráre jĩĩwĩ:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacã Moisére dutiré cúũriguere wederá niĩya.

³ Teero tiirá, niipetire cúũ wederére tiinũnũseya. Cũã tiirécũtũrepere ñãcũrijãña. Cũã wederobiro tiiriya. ⁴ Æpẽrãré tiipõtẽõña manirére dutiia. Nũcũrẽre siatũpeora tiiróbiro tiĩya. Tee aparáre péerogã tiípuriya. ⁵ Niipetire cúũ tiirére basocá ññaãrõ jĩĩrã, teeré tiĩya. Cõãmacũye queti jóaripũ sããretibari pacasãñuretibari cũoóya.* Teero biiri cúũ súubuseri ññaãrõ jĩĩrã, Æpẽrá nemoró cúũ súubuseri sutiro yapa opadari cũorócare sãñaãya. ⁶ Bosebũreco niirĩ, sũguero maquẽ duirẽpũ dícu duidũgacua. Neãré wiseripũcãrẽ teerora tiidũgãcua. ⁷ Macã decopũ quionĩremena ãñudutiri boocúa. Cũãrẽ “ũsãrẽ buerá” jĩĩrĩ boocúa.

⁸ Múã doca “ũsãrẽ buerá” jĩĩdutirijãña. Múãrẽ buegũ sïcũrã niĩ. Múã sïcũpõnarã niĩã.

⁹ Atiditapũre sïcũ basocũre “ũsã pacũ” jĩĩrijãña. Múã sïcũrã pacũcutia; cũũ ãmũãsepu niĩ. ¹⁰ Múãrẽ “ũsã õpũ” jĩĩrijããrõ. Cristo Cõãmacũ beserigu sïcũrã múã Õpũ niĩ. ¹¹ Múã menamacũ Æpẽrãré tiípugũ cũũrã niĩ Æpẽrá nemoró ɸpũtĩ macũ. ¹² Sïcũ cũũ basiro “Æpẽrá nemoró yũure padeorĩ booa” jĩĩgũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩĩhẽgũnopereja Cõãmacũ Æpẽrãré padeorĩ tiigũdaqui.

¹³ Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnũnũserare cãmotára tiia. Múã Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnũnũsedũgaricu; wãcũnũnũsedũgarare cãmotáa.

¹⁴ Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremena ãmacu. Múã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditócu basocáre. Múãrã Æpẽrá nemoró ññaãrõ tiinóãdara niĩã.

¹⁵ Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Día pairĩmaapũ tĩã, yoaro niiré macãrĩpũ múã buerẽre nũnũãdarare ãmaãrã wáaa. Sïcũrẽ bũa, múã buerẽmena cũũrẽ múã nemoró pecamepũ wãagũdũ niirĩ tiia.

¹⁶ Bóaneõrã niĩã múã. Múã ññahẽrã Æpẽrãré wéesũguera tiiróbiro niĩã. Múã basocáre ateré buea: “Sïcũ ‘Cõãmacũwiimena diamacũ jĩĩã’ jĩĩari siro, cũũ jĩĩariguere tiihéri, wapa maniã” jĩĩcu múã. Atepé docare “cũũ ‘Cõãmacũwii maquẽ oromena diamacũ jĩĩã’ jĩĩrĩ, teerora tiiãro” jĩĩcu múã. ¹⁷ Múã tũomasĩridojãcu. Oro Cõãmacũwiipũ niijĩrõ, Cõãmacũ ññacoropũ ãñurẽ pũtuãcu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemoró ɸpũtĩ maquẽ niĩ, orope o Cõãmacũwiipe? ¹⁸ Múã ateré buea: “Sïcũ ‘Cõãmacũrẽ wáicũra sóepeoromena diamacũ jĩĩã’ jĩĩari siro, cũũ jĩĩariguere diamacũ tiihéri, wapa maniã” jĩĩcu múã. Atepé docare “cũũ ‘toopũ wáicũra Cõãmacũrẽ ticorẽmena diamacũ jĩĩã’ jĩĩrĩ, teerora tiiãro” jĩĩcu múã. ¹⁹ Múã tũomasĩridojãcu. Cõãmacũrẽ ticorẽ wáicũra sóepeoro sotoapũ niijĩrõ, cũũ ññacoropũ ãñurẽ pũtuãcu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemoró ɸpũtĩ maquẽ niĩ, Cõãmacũrẽ ticorẽpe o wáicũra sóepeorope? ²⁰ Teero tiigũ, sïcũ “Cõãmacũrẽ wáicũra sóepeoromena diamacũ jĩĩã” jĩĩgũ, toopũ péoarigũmenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii. ²¹ Sïcũ “Cõãmacũwiimena diamacũ jĩĩã” jĩĩgũ, Cõãmacũmenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii. ²² Sïcũ “ũmũãsemena diamacũ jĩĩã” jĩĩgũ, Cõãmacũ duirĩpĩrõmena, teero biiri toopũ duigũmenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii.

* 23:5 Tiitibare cúũye diapóaripũ, cúũye wãmorĩpũ siatútuyira. Tiitiba popeapũ sica versículo o pũa versículo sããyira. Ññaña Deuteronomio 6.6-8.

²³ 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropu dícu añurō tiia. Múā oteré metāgārē “menta”, “anís”, “comino” wāmecūtire yaaré sitiaññúre tiirénorē seenēō, opaquērī tiicú. Pñamóquēñequērī cuorá, sicaquē Cōāmacūwiipñ néewa, “уны Cōāmacūrē ticoré niīā” jīī, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemoró uputí maquērē tiiría. Moisére dutiré cúūriguecārē tiiría. Basocáre queoró dutiróbiro tiiría. Bóaneōre ññoría. Cōāmacūrē padeoría. Múā oterére cūūrē ticorucurobirora tee uputí maquēcārē tiiró booa. ²⁴ Múā ññahērā āpērārē wéesuiguera tiiróbiro niīā. Búri niirére añurōmena tiipetípacara, uputí maquē tiirépere wācūria.

²⁵ 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropu dícu añurō tiia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niīā. Popeapñre múā āpērāyere ēmaré, teero biiri niyeru cuopacára boonemósājāre dadanetōjōāā. ²⁶ Múā fariseo basoca tuomasíhērā, ññahērā tiiróbiro niīā. Popeapñre maquē cosesuiguéya. Teero tiirá, bapa sotoápuccārē añurō coseári bapa tiiróbiro niīadacu.

²⁷ 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropu dícu añurō tiia. Múā diarira cúūre wiseri boremena tuusíāre wiseri tiiróbiro niīā. Sotoápuñre añurō baucú. Popeapñre diarira cōārī, niipetire bóarigue dadajōācu.

²⁸ Múācā teerora basocá añurá baucú āpērā ññacoropu. Popeapñpere añuré tiidugáre manicú sáa. Ññañaré niinetōjōācu.

²⁹ 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropu dícu añurō tiia. Múā profetaye masācoperi sotoapñ añuré wiserigā tiinucóā. Āpērā basocá añurá niirirare cúūre wiserire mamōā. ³⁰ Múā biiro jīīā: “Ūsā ñēcūsūmñāniārā catiritopñre ūsā niirājā, merēā tiibójīyu. Cūā profetare sīādutíri, ūsā sīādutíribojīyu”, jīīā. ³¹ Múā teeré teero jīīrā, múā basiro “profetare sīārira pāramērā niinunusera niīā” jīīrā tiia. ³² Teero tiirá, múā ñēcūsūmñā tiimñāatirirobirora tiipapácūtijāñā.

³³ 'Múā aññā tiiróbiro ññañaré tiirá niīā. Múā deero tii Cōāmacū pecamepu ññañarō tiíadarere netōmasírīcu. ³⁴ Teero tiigú, уны múā pñtopñre profetare, Cōāmacū dutiré masírārē, Cōāmacūye bueadarare ticocoguda. Múāpe cúā síquērārē sīā, āpērārē curusapñ páabiatu sīādutíadacu; āpērārē cúā neāre wiseripñ tāna, cúā wáare macārīpu nñññādacu. ³⁵ Múā teero tiirá, niipetira basocá añurārē sīārīgue wapa múā wapa cuoa. Múā ñēcūsūmñā Abel† basocú añugúrē sīāsuiguéyira. Téé Zacarías‡ Berequías macūrē sīāyapácūtīyira. Zacaríare sīāyíra Āññunetōjōāri Tatia sīāwaro pñtopñ. ³⁶ Уны ateréja diamacūrā jīīā: Múā atitó macārāpu niipetire cúā teero tiiríguere wapa cuoa, jīīwī Jesús.

Jesús Jerusalén macārārē maímírigue

(Lc 13.34-35)

³⁷ Jesús Jerusalén macārārē wācūgū, jīīwī:

—Jerusalén macārā, múā profetare sīārā niīā; Cōāmacūye wederáre ūtāperimena déesīārā niīā. Múārē maīgú, pee peti néōdugamiwū. Cārēquē coo pōnaré wūure docapñ néōcūrōbiro tiidugamiwū. Múāpe booríwñ. ³⁸ Teero tiiró, múāya macā cōōjōāādacu. ³⁹ Уны ateré jīīā: Унñre ññanemoricu; téé múā унñre “āni Cōāmacū ticodiocorigñ aññunetōjōāñ” jīīrāpu, ññāādacu, jīīwī.

24

Jesús “Cōāmacūwii cōānoādacu” jīīrigue

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cōāmacūwiipñ niīarigñ witiwari, ūsā cūñ buerá cūñ pñto wáawñ. Cōāmacūwii, teero biiri tiwiiména niiré wiserire “añuré wiseri niīā” jīī, cūūrē wedewawñ.

² Cūñpe ūsārē jīīwī:

† 23:35 Génesis 4.8. ‡ 23:35 2 Crónicas 24.20-21.

—Múã iye niipetire wiserire ññamiã. Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Too síro ùtãqui apequi sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩwĩ.

*Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Too síro Ùtãgú Olivopu jea, Jesús dui rigu niwĩ. Ùsã cũũ buerá ãpërã tuohéropu cũũrẽ jea, sãĩñáwũ:

—Wedeya ùsãrẽ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena mũũ putuuaatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ññamasĩnoãdari? jĩwũ.

⁴ Jesús yũũwĩ:

—Ññurõ tuomasĩña, ãpërã jĩditori jĩrã. ⁵ Pau “yũũrá niã; yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã” jĩãdacu. Pau cũãrẽ ññuãdacu. ⁶ Apeyé, “cãmerísĩãrã tiiáwã” jĩrĩ tuoãdacu. “Toopú cãmerísĩãrã tiiáyira” jĩrẽ queticãrẽ tuoãdacu. Teeré tuorã, cuirijãña. Tee wáaadare niijãrõ tiiã. Teero wáapacari, atibúreco petiádarõ dusaãdacu ména. ⁷ Sicapõna macãrã asepõná macãrãmena cãmerísĩããdacu. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerísĩããdacu. Juabóare wáaadacu. Peeditapure dita cãmeñare wáaadacu. ⁸ Tee niipetiremena basocãre bayiró ññãrõ netõrẽ ññcããdacu.

⁹ Teero wáari, múãrẽ ñee, dutirãpуре tico, ññãrõ tiidutíadacu. Múãrẽ sãããdacu. Niipetira basocã múãrẽ ññatutiadacu yũũre padeoré wapa. ¹⁰ Teero wáari, pau yũũre padeomírira padeodúadacu. Cũã menamacãrã niimirare ticoadacu dutirãpуре. Cãmerí ññatutiadacu. ¹¹ Pau “yũũ profeta niã” jĩãdacu. Pature jĩdito, padeorí tiiãdacu. ¹² Ññãrẽ pee niãdacu. Teero wáari, pau cãmerí maĩdúadacu. ¹³ Yũũre padeorucújãrã docare Cõãmacũ netõnégũdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecopu ññuré queti “Cõãmacũ dutiré basocãpуре niãdare jeaadarõ tiiã” jĩrẽre niipetiropu wedenoãdacu, niipetire dita macãrã masĩãrõ jĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiádacu sãa.

¹⁵ Ññãnetõññcãgũrẽ* Cõãmacũrẽ padeorídojãgũrẽ ññããdacu múã. Cũũ Cõãmacũwii popeapu jeagũdaqui. Profeta Daniel tee maquẽrẽ wederigu niwĩ. (Ateré buegũ tuomasĩãrõ.) ¹⁶ Teero wáari ññãrã, Judea ditapu niirã ùtãyucupu dutijóããrõ. ¹⁷ Wii sotoápu pesagũno diiwã, wii popeapu niirẽre néegũ sããwaripacu, dutijóããrõ. ¹⁸ Wesepú padegúcã wiipú sutiré néegũ putuawaripacu, dutijóããrõ. ¹⁹ Teero wáare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ùpũrã cõorãre bóaneõre burecori niãdacu. ²⁰ “Dutiwãre burecori píuriro niiré burecori wáarijããrõ; yeerisãri bureco wáarijããrõ” jĩ, Cõãmacũrẽ sãĩñã. ²¹ Teero wáare burecori basocãre bayiró ññãrõ netõrẽ burecori niãdacu. Cõãmacũ atibúreco tiirí sirore, tée atitópуре nocõrõ ññãrõ netõrẽ maniriro niwũ. Too síropucãrẽ nocõrõ peti ññãrõ netõrẽ maniãdacu. ²² Tee ññãrõ netõrẽ burecorire Cõãmacũ dũoriatã, sícũno netõrídojãgũdaqui. Cõãmacũpe cũũ beserirare tiigú, teero wáare burecorire dũogũdaqui.

²³ Teero wáari, síquẽrã múãrẽ jĩditoadacu: “Jãã, ññãña. Cõãmacũ beserigu Cristo ãno niã”, jĩmiãdacu. “Toopú niã”, jĩmiãdacu ãpërãpé. Cũã teero jĩrĩ, padeoríjãña. ²⁴ Pau jĩditora niãdacu. Síquẽrã “yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã” jĩmiãdacu. “Profeta niã” jĩmiãdacu ãpërãpé. Pee tiiẽnore tiiãdacu, cũãrẽ padeoãro jĩrã. Cõãmacũ beserirapurena padeodúri tiidugãmiãdacu. ²⁵ Tee niãdarerena múãrẽ yũũ wedesuguetooa. ²⁶ Teero tiirã, ãpërã múãrẽ “jõõpu basocã manirõpu Cristo niãwĩ” jĩrĩ, wáarijãña. “Atiwí macã sawipũ niãwĩ” jĩrĩ, padeoríjãña. ²⁷ Apetõre bupo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũũ sããwarope bósesajóãã. Teero wáarobirora wáaadacu, yũũ niipetira sõwũ atiri. ²⁸ Wáicu bóari, yucaã máata masĩcuã. Cũã tiiróbirora yũũ jĩãrigue wáari ññãrã, yũũ atiadarere máata masĩãdacu.

* 24:15 Pecasyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

Jesús putuaatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Tee ñañarō netōré burecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtĩājōãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. Ñocōá ñaacodiadacua. Niipetira ñmũásepũ niirã cãmeñanoãdacua.

³⁰ Teero wáari, ñmũásepũ sica ñnoré bauádacu. Teeré ññarã, yũ niipetira sōwũ atiadarere masiãdacua. Teero tiirã, niipetire macãrĩ macãrã utiadacua. Yũ niipetira sōwũ òmebũrũarĩpũ tutuaremena asibatédiatiri ññaãdacua. ³¹ Corneta bũsũri, ángeleare ticocogũdacu. Cũã néoãdacua yũ beserirare atibúreco niipetiropũ niirãrẽ.

³² 'Mũãrẽ oterigũ higuerağũmena queoré ticogũda. Tiigũ pũũrĩ wasorĩ, “cũma wáaadaro péerogã dũsaa” jĩmasiã. ³³ Teerora niipetire yũ jĩãrigue wáari ññarã, “niipetira sōwũ putuaatiadaro péerogã dũsacũ” jĩ masiã. ³⁴ Yũ aterėja diamacũrã jĩã: Atitó macãrã cũã diaadari sũguero, tee niipetire yũ jĩãrigue wáaadacu. ³⁵ Ñmũáse, atiditã peticódiadacu. Yũ wedesere doca petirĩcu. Niirucujããdacu.

³⁶ 'Yũ putuaatiadari bureco, tii horare masiãna maniã. Ángelea ñmũáse macãrã masĩriya. Yũ niipetira sōwũcã masĩria. Yũ Pacũ sĩcũrã masĩqui.

³⁷ 'Yũ niipetira sōwũ putuaatiadari sũguerogã, Noé niirito wáariroero wáaadacu.

³⁸ Atibúreco dúuadari sũguero, basocã yaa, sĩni, wãmosiã, cũã põna numiãrẽ numicũ tiiyĩra. Té Noé dooriwũcapũ sããwarĩpũ, tiitúcoyira. ³⁹ Cũã “merẽã wáaricu” jĩ wãcũpacari, oco pea, día duanetõrĩ, diapetijõãyira. Yũ niipetira sōwũ putuaatiricãrẽ, basocã teerora tiiãdacua. ⁴⁰ Teebũrecoreire ñmũã pũarã wesepũ niiãdacua. Sĩcũ néemũãnogũdaqui; ãpĩ putuãgũdaqui. ⁴¹ Pũarã numiã trigo wãñiãrã niiãdacua. Sĩcõ néemũãnogõdaco; apegó putuãgodaco.

⁴² Teero tiirã, ññacorucujãña. Mũãcã yũ mũã Òpũ putuaatiadari burecore masĩricu.

⁴³ Ateré masiãna: Wii òpũ “ñamirẽ tii hora niirĩ, yaarépigu jeagũdaqui” jĩ masĩgũ, cãnihégũrã coteboqui. Cũãya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotãqui. ⁴⁴ Teero tiirã, mũãcã ãñurõ yueya. Mũã wãcũhẽritabe, yũ niipetira sōwũ putuaatigũdacu.

Pũarã dutibosaramena queoré

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ 'Mũã sĩcũ ñmũ ãñurõ masĩgũ cũ òpũyere ãñurõ dutibosagũ tiirõbiro niiña. Cũ òpũ aperopũ wáagũ, cũũrẽ jĩiqui: “Yáa wii macãrãrẽ búrecorecõrõ yaaré ticoya”, jĩiqui.

⁴⁶ ãñurõ dutibosagũ cũũrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigũ, cũ òpũ coerĩ, ñseniqui.

⁴⁷ Yũ aterėja diamacũrã jĩã: Cũ ãñurõ tiiré wapa cũ òpũ niipetire cũ cõorére dutibosagũ sõnecogũdaqui. ⁴⁸ ãpĩpé “yũ òpũ máata coerĩqui” jĩ wãcũgũ, ññarõ tiiqui.

⁴⁹ Padecoterare ñañarõ tiinũcãqui. Cũmurãmena boseya, sĩni tiiqui. ⁵⁰ Cũ òpũ cũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. ⁵¹ Cũ dutiriguere tiirĩrigue wapa bayirõ ññarõ tiigũdaqui. ãpẽrã ññacoropũ dícu ãñurẽ tiiditõrirare cũ cũãrẽ cõãriropũ cũcãrẽ cõãgũdaqui. Toopũ basocã pũnisĩra bacadiyó, utiadacua.

25

Pũamóquẽñerã numiãmena queoré

¹ 'Cõãmacũ dutiré mũãpũre niiãdare atequetĩ tiirõbiro niiã. Pũamóquẽñerã numiã cũã sãwócorepa née, cũã menamacõ manũ niigũdũre bocara wáayira. ² Sicamoquẽñerã numiã tũomasĩhẽrã niyira. ãpẽrã sicamoquẽñerã numiã ãñurõ masĩrã niyira.

³ Tũomasĩhẽrã numiã cũãye sãwócorepa néewapacara, ñse too síro písããdarere néewariyira. ⁴ ãñurõ masĩrã numiãpe ñsepa néewayira sãwócorepamena. ⁵ Wãmosiãgũdũ máata jeariyigũ. Niipetira numiãrẽ wũgoã jeari, cãnijõãyira. ⁶ Ñami deco acaribĩri tũoyĩra: “¡Wãmosiãgũdũ atitoai! ¡Bocara atiya!” jĩyigũ. ⁷ Niipetira numiã wãcã, cũãye sãwócorepare quẽnoyĩra. ⁸ Tũomasĩhẽrã numiãpe ãñurõ masĩrã numiãrẽ jĩyira:

“Ûsãcãrẽ ɯse ticoya; ùsã sãwócorepa yatiro tiia”, jĩmiyira. ⁹ Ññurõ masĩrá numiãpe yũyira: “Ticoria. Ûsã ticori, ùsãcãrẽ jeari, múãcãrẽ jeari tiibócu. Múã basiro ɯse dúari basoca p̄top̄u sãĩrá wáaya múã sãwócoadarere”, jĩyira. ¹⁰ Cúã sãĩrá wáaari siro, wãmosiagudu jeayigu. Ññurõ ññacoarira bosebureco tiirí wiip̄u cũũmena sãawayira. Cúã sããwaari siro, sope biajõãyiro. ¹¹ Too sírop̄u ãp̄erã numiãpe jea, “ùsã õp̄ũ, ùsãrẽ sope páõña” jĩmiyira. ¹² Cũũpe yũyigu: “Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Múãrẽ masĩriga”, jĩyigu, jĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queorere wedeari siro, jĩwĩ:

—Yũũ atiadari burecore tii horare múã masĩria. Teero tiirã, ññurõ ññacorucujãña, jĩwĩ.

Niyeruquirimena queoré

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Jesús ùsãrẽ wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãp̄ure niiãdare atequetí tiiróbiro niiã. Sĩcũ basocú yoarop̄u wáagudu tiyigu. Cũũ wáaadari suguero, cũũye dutibosarare s̄ucó, cũũye niyerure cúũmena cúũyigu. ¹⁵ Sĩcũrẽ sicamoquẽñepori, ãp̄iré p̄apó, ãp̄iré sicapo niyeruquiripori ticoyigu. Cúã paderép̄ure ññaco, ticoyucoyigu. Too síro wáajõãyigu. ¹⁶ Dutibosagu sicamoquẽñepori ñeerigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquẽñepori wap̄atánemoyigu. ¹⁷ P̄apó ñeerigucã teerora apeyé p̄apó wap̄atánemoyigu. ¹⁸ Sicapo ñeerigupe cope coa, cúãrẽ dutigúye niyerure tiicoperu yaacújãyigu.

¹⁹ Yoari sírop̄u, cúãrẽ dutigú coeyigu. Coe, cúãrẽ “yé niyerure ¿deero tiirí?” jĩ sãĩñáyigu. ²⁰ Sicamoquẽñepori ñeerigu cũũ p̄to jeanucáyigu. Apeyé sicamoquẽñepori cũũ pade wap̄atárere néeatigu, jĩyigu: “Yũũre dutigú, sicamoquẽñepori mũũ yũũre cúũwũ. Teeména nocõrõrã pade wap̄atánemowũ. Ate niiã apeyé sicamoquẽñepori”, jĩyigu. ²¹ Cúãrẽ dutigú cúũrẽ jĩyigu: “Ññurõ tiyú. Dutibosagu ññurõ diamacú tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cúũriguemena ññurõ tiyú. Mũũ ññurõ tiirigue wapa pee dutigú cúũgũda. Yũũmena ɯsenirucujãña”, jĩyigu. ²² Too síro p̄apó ñeerigu cũũ p̄to jeanucã jĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ yũũre p̄apó cúũwũ. Teeména nocõrõrã pade wap̄atánemowũ. Ate niiã apeyé p̄apó”, jĩyigu. ²³ Cúãrẽ dutigú cúũrẽ jĩyigu: “Ññurõ tiyú. Dutibosagu ññurõ tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cúũriguemena ññurõ tiyú. Mũũ ññurõ tiirigue wapa pee dutigú cúũgũda. Yũũmena ɯsenirucujãña”, jĩyigu.

²⁴ Too síro sicapo ñeerigucã cũũ p̄to jeanucã, jĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ tutuare padedutigu niirere masĩwũ. Paderipacu, ãp̄erã paderéména wap̄atãa. ²⁵ Teero tiigú, cui, mũũye niyerure dita popeapu yaacújãwũ. Ate niiã mũũye”, jĩyigu. ²⁶ Cúãrẽ dutigú cúũrẽ yũyigu: “Mũũ dutibosagu ññañagú, dadegú niiã. ‘Paderipacu, ãp̄erã paderéména wap̄atãí’ jĩ masĩmiyu. ²⁷ Teeré masĩgũjã, yé niyerure ññanori wiip̄u néewa, cúũbojĩyu. Yũũ coegú tee b̄ucũáremena ññenemoboajĩyu”, jĩyigu. ²⁸ Toop̄u niirãrẽ jĩyigu: “Tiipore ãmajãña. P̄amóquẽñepori c̄uogúpere ticoya. ²⁹ Pee c̄uogúnorẽ nemoró ticonoãdacu. Pee c̄uogúdaqui. C̄uohéḡunopere cũũ c̄uomírere ãmajãnoãdacu. ³⁰ Ññi dutibosagu queoró tiihéḡure naĩtĩãrõp̄u cõãwionecoya. Toop̄u p̄nisiãra bacadiyó, utiadacua”, jĩyigu.

Jesús niipetire dita macãrãrẽ beseadare

³¹ Yũũ niipetira sõwũ asibatéremena p̄tuaatiri, õp̄ũ duiríp̄irõp̄u dutiduigudacu. Ññealea niipetira yũũmena atiadcua. ³² Niipetire dita macãrã yũũ duiró p̄top̄u neããdacua. Teero tiigú, cúãrẽ p̄apõnã batonucõgũda. Sĩcũ ecarã coterí basocu ovejare merẽã, cabrare merẽã batonucõgũ tiiróbiro tiigũda. ³³ Basocã ññurãrẽ diamacúpe, ãp̄erãrẽ acuniñape n̄ucõgũda. ³⁴ Too síro yũũ diamacúpe nucũrãrẽ jĩgũda: “Múã yũũ Pacu ññurõ tiinórira, atiya. Atibúreco nucãrípu múã niiãdarore quẽnosugútoarigu niwĩ. Teeré ñeerã atiya sãa. ³⁵ Yũũ j̄uabóari, ecawú. Yũũ oco s̄inidugári, tĩãwũ.

Yuu aperopú wáanetōrī, cāniró ticowu. ³⁶ Yuu sutimanírī, sááwũ. Yuu diarecutiri, ñnacāmesāwũ. Yuu peresuwiipw dui, ññarā jeawu”, jīgũda.

³⁷ Teero tiirá, basocá añurá jīādacua: “Ūsā Ōpũ, ¿deero biiri muu juabóari, ecarí? ¿Deero biiri oco sīnidugári, tíārī? ³⁸ ¿Deero biiri aperopú wáanetōrī, cāniró ticori? ¿Deero biiri sutimanírī, sáārī? ³⁹ ¿Deero biiri diarecutigure o peresuwiipw duigúre ññarā jeari?” jīādacua.

⁴⁰ Cũārē yuuguda: “Yuu ateréja diamacúrā jīā: Múā yuure padeoráre upatí macārā niñhērārē teero tiirá, yuurena tiirá tiiwú”.

⁴¹ Too síro acuniñape nucūrārē jīgũda: “Múā Cōāmacũ ññarō tiinóādara niñā. Teero tiirá, ñnoré niirijāña. Pecame petihérimepw wáaya. Tiimé wātīārē dutigúre, cūyara ángelea ññarārē quēnoyúerime niñā. ⁴² Yuu juabóari, ecaríwũ. Yuu oco sīnidugári, tíariwũ. ⁴³ Yuu aperopú wáanetōrī, cāniró ticoriwũ. Yuu sutimanírī, sáariwũ. Yuu diarecutiri, peresuwiipw duiricārē, ññarā jeari”, jīgũda.

⁴⁴ Cũācā teerora jīādacua: “Ūsā Ōpũ, muu juabóari, oco sīnidugári, aperopú wáanetōrī, sutimanírī, diarecutiri, o peresuwiipw dui, ¿deero biiri ūsā muurē ti- iápuriri?” jīādacua.

⁴⁵ Yuu cũārē yuuguda: “Yuu ateréja diamacúrā jīā: Múā yuure padeoráre upatí macārā niñhērārē tiápuhera, yuurena tiápuhera tiiwú”, jīgũda.

⁴⁶ Cũā wáajōādacua ññarō netōrucujāādaropw. Basocá añurápe catiré petihéropw wáaadacua, jīwī Jesús.

26

Jesuré ñeeādara wedeserigue

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jesús tee niipetire wedeari siro, ūsārē jīwī:

² —Múā masīā: Pascua bosebureco wáaadaro puabureco dusaa. Tii bosebureco niirī, yuu niipetira sōwũ ãpērãpüre ticonogũdacu. Curusapw páabia, sīadutiadacua, jīwī.

³ Teeburecorire paiaré dutirá, teero biiri butoá dutirá neáyira paiaré dutigúya wiicarpw. Cũũ wamecutiwi Caifás. ⁴ Cũā Jesuré yayióremena ñeeādarere cãmerí wedeseyira, sīadugára. ⁵ Cũā jīyira:

—Bosebureco niirī, tiirjāāda. Basocá cũūrē maírā, marīmena cúara, noo booró acaribíamajābocua, jīyira.

Jesuré sitiañúre píopeorigue

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betaniapw Simón òpũ bóa netóríguya wiipw niwī. ⁷ Jesús yaaduiritabe, sīcō numió sitiañúriga cuogó cũũ puto jeawo. Tiigá sitiañúre wapapacáre posecutíwũ. Cũyaya dupu sotoapw teeré píopeowo. ⁸ Coo teero tiirí ññarā, ūsā cũũ buerá cúawũ. Ūsā basiro cãmerí jīwũ:

—¿Ateré búri peti teero tiicóāi? ⁹ Ate sitiañúrere dúa, pairó niyeru buanóboayu. Teeména bóaneōrārē tiápuro boomíayu, jīwũ.

¹⁰ Jesús ūsā teero jīrī tuo, jīwī:

—¿Deero tiirá atigore potocó? Potocórijāña. Ateré yuure píopeogo, añuró tiigó tiyo. ¹¹ Bóaneōrā múā watoapw niirucujāādacua. Yuureja múāmena niirucuricu. ¹² Coo ateré yuure píopeogo, yáa òpũūrē coari tutipw cúūādari suguero, sitiañúremena píopeore tiiróbiro tiisugúego tiyo. ¹³ Yuu ateréja diamacúrā jīā: Niipetiro atiditapüre Cōāmacũ basocáre netónere quetire wedewarucura, atigó yuure tiáriguere wedeadacua, coore wácūdutira, jīwī.

Judas Jesuré cūūrē ĩñatutirapure ticoadare

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacū paiaré dutirá p̄top̄ wáarigu niwĩ.

¹⁵ —Ȳu Jesuré múārē ticori, ¿nocōrō niyeru ȳure wapatíadari? j̄iyigu.

Cūā treinta niyeruquiri ticoyira. ¹⁶ Cūā wapatíari siro, “¿deero tii ȳure Jesuré ticoro boomíto?” j̄i wācūnācāyigu.

Jesús cūū buerámena yaaturigue

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Basocá pā púuri tiirémena wóya maniré yaarí bosebureco niinucāwū. Ūsā Jesús buerá cūū p̄to wáa, sãñhãwū:

—¿Noopú marí Pascua bosebureco yaaadarore ūsā quēnosugueri boogári? j̄iwū.

¹⁸ Cūū j̄iwĩ:

—Jerusalén̄p̄ wáaya. Toopú s̄icū niiqui. Cūūrē ateré j̄iñã: “Ūsārē buegú ateré j̄icoawĩ: ‘Ȳu ñañarō netōádarō péerogã d̄usaa. M̄uya wiip̄ ȳu buerámena Pascua boseyagudacu’ ”, j̄iñã, j̄iwĩ.

¹⁹ Cūū buerá cūū dutiaribirora Pascua boseyadarere quēnoyúerira niwã.

²⁰ Náicūmuári siro, Jesús, ūsā cūū buerá docemena yaaadara jeanuãwū. ²¹ Ūsā yaadui, j̄iwĩ:

—Ȳu ateré diamacūrã j̄iñã: Múā menamacū s̄icū ȳure ĩñatutirapure ticogudacu, j̄iwĩ.

²² Ūsā bayiró wācūpatiwa.

—Ūsā Ōp̄ū, ¿ȳu mee niĩ? j̄i sãñhãcāwū ūsācōrō.

²³ Jesús ūsārē j̄iwĩ:

—Ȳumena atibaparú p̄mena soayágr̄a ȳure ticogudacu. ²⁴ Ȳu niipetira sōwārē Cōamacūye queti jóarip̄p̄ j̄irōbirora wáaadacu. Bóaneōgū niigūdacu ȳure ticogudapeja. Cūū bauáriatã, nemoró añuboj̄yu, j̄iwĩ.

²⁵ Judas cūūrē ticogud̄u j̄iwĩ:

—Ūsārē buegú, ¿ȳu mee niĩ? j̄iwĩ.

—Ūj̄ū, m̄urá niĩ, j̄iwĩ.

²⁶ Ūsā yaari, Jesús p̄rē née, Cōamacūrē ūsenire ticowí. Túajea, p̄atásã, ūsārē batowí.

—Yaaya. Ate yáa ōp̄ūbiro niĩ, j̄iwĩ.

²⁷ Vino bapare née, Cōamacūrē ūsenire ticowí. Túajea, ūsārē tíagūrã, j̄iwĩ:

—Niipetira atibapá maquērē s̄iniñã. ²⁸ Ate yée díbiro niĩ. Ȳu diari, yée díi ōmayudiaadacu. Yée díimena pau basocá ñañarē tiiré wapa acabógudacu. Teeména Cōamacū mama netōnére quetire cūūgūdacu. ²⁹ Ȳu ateréja j̄iñã: Vino s̄ininemóricu sáa; tée ȳu Pac̄ū Ōp̄ū niiróp̄ mama vino ĩñaña manirére múāmena s̄inigūdacu, j̄iwĩ.

Pedro Jesuré “mas̄iriga” j̄irigue

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Ūsā sicawāme Cōamacūrē basarére basapeotoaari siro, Ūtāgū Olivop̄ wáajōãwū.

³¹ Toopú wáagu, Jesús ūsārē j̄iwĩ:

—Múā niipetira atiñamí ȳure cōāwapetijōãadacu. Tee Cōamacūye queti jóarip̄p̄ niĩ: “Oveja coterí basocure s̄iãcōágūdacu. Teero tiirí, cūūyara oveja cūā booró cutubatéjōãadacu”,* j̄i jóarigue niĩ. ³² Teero wáapacari, ȳu diarigup̄ mas̄ari siro, ȳu múā suguero Galileap̄ jeatoagudacu, j̄iwĩ.

³³ Pedro j̄iwĩ:

—Niipetira m̄urē cōāwari, ȳuja m̄urē cōāwaricu, j̄imiwĩ.

³⁴ Jesús cūūrē j̄iwĩ:

* 26:31 Zacarías 13.7.

—Yuu ateréja diamacúra jĩĩ: Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure ñĩĩári “cũũrẽ masĩriga” jĩĩditogudacu muu, jĩĩwĩ.

³⁵ Pedro jĩĩwĩ:

—Yuuja cúa yuure siãdugáatã, muumena diaguda; muurẽ “masĩriga” jĩĩricu, jĩĩmiwĩ. Niipetira ùsã cũũ buerá teero dícu jĩĩyucomiwũ.

Jesús Getsemanípu cũũ Pacure sãĩrígue

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Too síro Jesús, ùsã cũũ buerámene Getsemanípu jeawu. Toopú jeagu, ùsãrẽ jĩĩwĩ:

—Múa ãno duiyueya ména. Yuu jõõpu yuu Pacure sãĩgũ wáagu tiia, jĩĩwĩ.

³⁷ Pedrore, teero biiri Zebedeo põna puarãrẽ cũũmena néewawi. Cũũ bayiró yeeripũ-naru wãcũpati, bóaneõncãyigu. ³⁸ Cũũrẽ jĩĩyigu:

—Yuure diariquiro, wãcũpatire niinetõjõõga. Múa ãno putuáya. Cãnirã mee tiiwá, jĩĩmiyigu.

³⁹ Cúa beru yoasãñurõ wáa, yeparu munibiácũmuyigu. Cõamacũrẽ sãĩyigu:

—Pacu, muu boorí, yuu ñañarõ netõãdare wáarijããrõ. Yuu teero jĩĩpacari, yuu boorere tiirijãña; muu boorépe wáari tiiyá, jĩĩyigu.

⁴⁰ Too síro cũũ buerá putopu cãmerputúaatiyigu. Cũũrẽ cãniãrirapure buajeáyigu. Pedrore jĩĩyigu:

—¿Deero tiigú yuumena péerogã ñña tiiridojãĩ? ⁴¹ Cãnirã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩĩcõasãrijããrõ jĩĩrã, Cõamacũrẽ sãĩñá. Múa wãcũrémene ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sícãrĩbírĩa, jĩĩyigu.

⁴² Opatutí wáa, cũũ Pacure sãĩnemóyigu:

—Pacu, ñañarõ netõrere muu cãmotádugaheri, muu booróbirora wáaaro, jĩĩyigu.

⁴³ Sãĩári siro, cũũ buerá putopu cãmerputúaatigu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cũũrẽ wugóa pũnijõãyiro. ⁴⁴ Teero tiigú, cũũrẽ wãcõrĩpacu, cũũ Pacure sãĩgũ wáyigu sũcã. Cũũ sãĩãrirobirora sãiyigu sũcã. ⁴⁵ Too síro cãmerputúaatigu, cũũ buerãre jĩĩyigu:

—¿Múa cãnirã tii sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tii? Yuure ticoadaro jearo tiia. Yuu niipetira sõwũrẽ ticogudaqui ñañarẽ tiirãpore. ⁴⁶ Wũmũncãña. Jãmu, yuure ticoguda atitoai mée, jĩĩyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ùsãmene wedesegu tiiríra, ùsã menamacũ niimiãrigu Judas jeawi. Cũũmena paru basocã espadapĩrĩmena, yucuména atiwa. Cúa paiaré dutirá, ãpẽrá bũtoá dutirá ticocoarira niirira niwã. ⁴⁸ “Yuu wasopúro ùpũgũ cũũrã niigũdaqui; cũũrẽ ñee, néewawa”, jĩĩsuguetoarigu niwĩ Jesuré ticogudu. ⁴⁹ Máata Jesús putopu jeanucãgũ: — Yuure buegũ, jĩĩwĩ.

Teero jĩĩgũrã, cũũ wasopúrore ùpũwĩ. ⁵⁰ Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Yuu menamacũ, muu tiigú atiariguere tiisírotiya, jĩĩwĩ.

Basocã ati, Jesuré ñeejõãwã.

⁵¹ Cũũrẽ ñeerĩ, sícũ Jesuména niĩãrigu cũũya espadare tũãwé, paiaré dutigũre pade-cotegũya cãmopérore páatacojãwĩ. ⁵² Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Tiirijãña. Muuyarĩrẽ quẽnocũña. Espadamena cãmerĩquẽrãno espadamenarã diaadacua. ⁵³ ¿Muu masĩrii? Yuu yuu Pacure sãĩãtã, máata doce põnarĩ ángeleare yuure tiiapudutigu ticocoboqui. ⁵⁴ Yuu teero tiiatã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora wáaribocu; tee jĩĩrõbirora wáaro booa, jĩĩwĩ.

⁵⁵ Toorã Jesús basocãre jĩĩwĩ:

—¿Yaarépigũre tiirõburo yuure espadapĩrĩmena, yucuména ñeerã atiarĩ? Búrecoricõro yuu Cõamacũwiipu bueduiwu. Yuure ñeeriwu. ⁵⁶ Mecũtígã múã tiirẽ niipetire profetas yuure jóarirobirora wáaro tiia, jĩĩwĩ.

Ûsã cûũ buerá cûũ sîcûrêna cõãnuçõ, dutipetíjõãwũ.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti putoꝝ néewarigue

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cûũrê paiaré dutigú Caifás putoꝝ néewayira. Toopú Moisés jóarigue buerá, teero biiri butoá dutirá neãyira. ⁵⁸ Pedrope yoasãñurõ Jesuré nunuyigu, téee paiaré dutigúya wii popea macã yepa sãawaropũ. Toopú péero sãawanemo, Cõãmacũwii coterí basoca puto jeanuãyigu, ¿deero wáamiadarito? jĩĩgũ.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii jĩĩditoremene cûũrê wedesãrõ boomíto?” jĩĩyira, sãadugára. ⁶⁰ Pau jĩĩditoremene wedesãrã jeapacari, ñañarê bñariyira. Yoari siro, pñarã wedesãrã jeayira.

⁶¹ —Ñni jĩĩwĩ: “Yũũ Cõãmacũwiire cõãdiocomasã. Itiábureco siro túajeanuçõmasã”, jĩĩwĩ, jĩĩyira.

⁶² Paiaré dutigú wãmũnucã, Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Mũũ deero tiigú yũũridojaĩ? ¿Deero jĩĩ yũũgudari cúã wedesãrere? jĩĩyigu.

⁶³ Jesupé yũũriyigu. Paiaré dutigú jĩĩyigu sũcã:

—Cõãmacũ catirucugũ wãmemene mũũrê diamacú yũũri booa. Wedeya ùsãrê: ¿Mũũ Cõãmacũ macũ cûũ beserigu Cristo niĩ? jĩĩyigu.

⁶⁴ Jesús cûũrê jĩĩyigu:

—Mũũ jĩĩrõbirora cûũrã niĩ. Yũũ ateréja jĩĩ: Cõãmacũ tutuare cõnetógũ puto cûũ diamacúpe duigudacu. Too síro yũũ niipetira sõwũ toopú duii ññãadacu múã. Yũũ õmeburuáripũ diiátiricãrê ññãadacu múã, jĩĩyigu.

⁶⁵ Paiaré dutigú teero jĩĩrĩ tuogú, cûũ basiro cûũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrê “bayiró cúai” jĩĩdutigu. Cũãrê jĩĩyigu:

—Cũũ teero wedesegu, Cõãmacũrê ñañarõ wedesegu tiii. ãpẽrá wedesãrĩ boonemória marĩ. Múã cûũ Cõãmacũrê ñañarõ wedeserere tuotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tũgueñaĩ múã? jĩĩyigu.

—Cũũ teero jĩĩrê wapa sããjãrõ booa, jĩĩyira.

⁶⁷ Cûũrê ùsecó eobatétu, ñañarõ tii, doteyira. ãpẽrá cûũrê diapóapu páara, ⁶⁸ jĩĩyira:

—Mũũ “Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ” jĩĩgũ, jĩĩbñaya. ¿Noã mũũrê páaarĩ? jĩĩyira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro tiiwĩ popea macã yeparũ duiyigu. Sîcõ paiaré dutigúre padecotego cûũ puto wáa, jĩĩyigo:

—Mũũcã Jesús Galilea macũmena wãanetõarigũra niĩãrã, jĩĩyigo.

⁷⁰ Pedro niipetira tuocóropũ: —Cûũrê masĩriga; ñeenórê wedesege wedeseçu, jĩĩyigu.

⁷¹ Teero jĩĩtoa, sopepú witiwari, apegó cûũrê ññayigo. Toopú ññanucũrãrê wedeyigo:

—Ñni Jesús Nazaret macã macũmena wãarucuarigũra niĩ, jĩĩyigo.

⁷² —Niiria. Niirõrã cûũrê masĩriga, jĩĩjãyigu.

⁷³ Too sírogã toopú ññanucũrã Pedro puto wáa, cûũrê jĩĩyira:

—Niirõrã mũũcã cúã menamacũ niicu. Mũũ too macãrã tiirõbiro wedesea, jĩĩyira.

⁷⁴ —Yũũ diamacú jĩĩhẽrĩ, Cõãmacũ yũũre ñañarõ tiiáro. Niirõrã cûũrê masĩriga, jĩĩyigu.

Cũũ teero jĩĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁷⁵ Pedro Jesús jĩĩãriguere wãcũbñayigu: “Cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yũũre ññiãrĩ ‘cûũrê masĩriga’ jĩĩgũdacu mũũ”, jĩĩwĩ. Teeré wãcũbñagũ, witiwa, bayiró utiyigu.

Jesuré Pilatopũre ticorigue

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Bóeri niipetira paiaré dutirá, b̄utoá dutirá neāyira. “¿Deero tii marī Jesuré s̄iāādari?” jīi wedeseyira. ² Quēnotóa, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigúp̄ure ticoyira. Cūū Poncio Pilato wāmec̄utiwi.

Judas diarigue

³ Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cūūrē s̄iāādacua” jīirere t̄uoyigu. Teeré t̄uogú, bayiró wācūpatiyigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiaré dutiráre, b̄utoá dutiráre wiyaj̄amiyigu. ⁴ Cūūrē jīiyigu:

—Yūū ñañarō tiiátu. Basocú añugú, ñañaré manigúrē s̄iādutígu ticoatu, jīiyigu.

—Mūū teero tiiré ūsāye mee niā. Mūūye maquē niicu, jīiyira.

⁵ Cūū teero jīirī t̄uogú, niyerure Cōāmacūwiip̄u cōācūyigu. Too síro wáa, cūū basiro wāmuāp̄u siatú, ñañūmu, diajōāyigu.

⁶ Paiaré dutirá niyeruquirire née, jīiyira:

—Ate niyeru basocūre s̄iārē wapa niā. Teero tiirá, marī Cōāmacūwii niyeru cūūritibap̄u cūūmas̄ricu. Marīrē dutiré teero tiidutíria, jīiyira.

⁷ Cūū “¿deero tiiádari ate niyerumena?” jīi wedeseari siro, sot̄up̄arū weedara cūū dii cope niirí ditare s̄iādutíyira. “Toopú aperó macārā diari, cūūrē yaaádaro niādadu”, jīiyira. ⁸ Teero tiiró, atitóre tiidita “Díi Dita” wāmec̄utia. ⁹ Cūū teero tiirém̄ena profeta Jeremías jóarigue diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

“Cūū treinta niyeruquiri wapac̄utí”, jīiādacua Israelya pōna macārā.

¹⁰ Cūū tee niyerumena sot̄up̄arū weedara cūū dii cope niirí ditare s̄iāádacua.

Cōāmacū yūūre wededutirirobirora tiiādadua,*

jīi jóarigu niiwī.

Pilato Jesuré s̄iāñárigue

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Too síro Jesús Judea dita dutigú díamacū nucūyigu. Tiidita dutigú: —¿Mūūrā niīi judíoa ōp̄ū? jīi s̄iāñáyigu.

—Mūū jīirōbirora cūūrā niā, jīiyigu.

¹² Paiaré dutirá, teero biiri b̄utoá dutirá cūūrē wedesārī, yūūriyigu. ¹³ Pilato cūūrē jīiyigu:

—¿Mūū cūū wedesārere t̄uoríi? ¿Deero tiigú yūūridojāi? jīiyigu.

¹⁴ Jesús sicawāme wedesārere yūūridojāyigu. Cūū yūūheri ñagū, tiidita dutigú ññamanijōāyigu.

Jesuré s̄iādutírigue

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Cūmarīcōrō Pascua boseb̄urecori niirī, tiidita dutigú s̄icū peresuwiip̄u niigúrē basocá cūū wionécodugagure wionécorucuwi. ¹⁶ Teeb̄urecorire s̄icū peresuwiip̄u niiyigu. Cūū wāmec̄utiwi Barrabás. Niipetira cūū ñañaré tiiríguere mas̄jīya. ¹⁷ Teero tiigú, Pilato basocá paū cūū p̄utop̄u neārī ñagū, cūūrē s̄iāñáyigu:

—¿Niiré yūū wionécori boogári, Barrabáre o Jesús cūū “Cōāmacū beserigu Cristo” jīigúp̄ere? jīiyigu.

¹⁸ Jesuré ññatutira ticoariguere Pilato mas̄jājīyi.

¹⁹ Apeyé, cūū queti beserí basocū duiróp̄u duiri, cūū nūmo cūūrē queti ticocoyigo. “Mūū besegud̄ure ñañarō tiiríjāña. Añugú niiqui. Nami cūūye maquērē bayiró quioró quēēātū”, jīicomiyigo.

²⁰ Paiaré dutirá, teero biiri b̄utoá dutirá basocáre s̄iādutíyira: “Barrabáp̄ere wionécodutiya; Jesupére s̄iādutíya”, jīidutiya.

²¹ Too síro Pilato basocáre s̄iāñānemoyigu:

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

—Cúã puarárẽ ¿niipére wionécori boogári? jĩyigu.

—¿Barrabáre! jĩyira.

²² Pilato cúãrẽ jĩyigu:

—Too docare Jesús cúã “Cõãmacũ beserigu Cristo” jĩgúpere ¿deero tiirí boogári? jĩyigu.

—¿Curusapu páabiatudutiya! jĩyira niipetira.

²³ —¿Ñeenó ñañaré tiirí cúã? jĩyigu.

Basocápe bayiró busurómena: —¿Curusapu páabiatudutiya! jĩnemoyira.

²⁴ Basocá Pilato wedeserere tuodugáriyira. Teero biiri noo booró acaribíamajáyira. Pilato teeré ñagũ, oco néeatidutiya. Basocá ñacoropu wãmocose, jĩyigu:

—Ñani basocáre sãrĩ, yuu tiiré mee niia. Cũ diari, múaye wapa niia dacu, jĩyigu.

²⁵ Cúã niipetira yũyira:

—Cũ diare wapa ùsã põnamena wapa cõoáda, jĩyira.

²⁶ Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítoaari siro, curusapu páabiatu sãadutiya.

²⁷ Too síro Pilatoyara surara cúãye wiseri popea macã yeparu Jesuré néewayira. Toopú ãpẽrá niipetira surarare néoyira cúã putoru. ²⁸ Cũyaro sutiroré tuuwé, aperó õpãya sutiro tiiróbiro bayiró sããrõrẽ sãyira. ²⁹ Sicabeto potamena tiirí beto cúãya dupurure péoyira. Sicagú tuurítuarigu õpũyagunoré cúã diamacú wãmomena ñeedutiya. Teero tiitóa, cúã putoru ñicãcoberimena jeacũmu, cúãrẽ buijáyira.

—Ueniã mũmna, judíoa õpã, jĩ buijáyira.

³⁰ Cũãrẽ usecõ eobatétuyira. Tuurítuarigure cúãrẽ tũãwécojã, dupuru pee páayira.

³¹ Buitóa, cúã cúãrẽ sããrõrõre tuuwécojã, cúã sãñasuguearõre sãyira. Curusapu páabiatu wáara néewawa.

Jesuré sãríque

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatu wáara néewari, sícũ basocú Cirene macã macãrẽ buajeárira niuwã. Cũ Simón wãmecutiwi. Cũãrẽ Jesús apawari curusare apadutirira niuwã.

³³ Cúã jeawa Gólgota burpu. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tiia. ³⁴ Toopú vino sũguèremena wõoarique tĩãmiwã. Cũpe teeré siniñami, sinidújãwĩ.

³⁵ Cũãrẽ curusapu páabiatuari siro, surara cúãye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapewa. Cúã teero tiirémna profeta jóarigue diamacú wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niuwĩ:

Yé sutire cúã basiro jĩbuaape batowa,†
jĩ jóarigu niuwĩ.

³⁶ Too síro surara cúãrẽ cõtera jeanuãwã. ³⁷ Jesuyá dupu sotoapu basocá cúãrẽ wedesãariguere jóatunoriro niuwũ táboarĩpũre. “ÑANI JESÚS JUDÍOA ÕPÕ NIÍ”, jĩ jóanoriro niuwũ.

³⁸ Jesumena puará yaarépirare páabiatuwa; sícũ diamacúpe, ãpĩ acuniñape nucõwã.

³⁹ Basocá toopú netõwára, cúãrẽ ñañarõ jĩrã, dupupá saguejõãrucuwa. ⁴⁰ Cũãrẽ jĩwã:

—Jũũ. Mũ “Cõãmacũwĩre cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiábureco siro apewĩ tiipetico-jãgũda”, jĩmiwũrã mũ. Teero jĩrigu mũ basirora netõnéña. Mũ Cõãmacũ macũ niigũ, curusapu tusagú diiátiya, jĩwã.

⁴¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue buerá, teero biiri butoá dutirámna teerora jĩ buijãwã:

⁴² —Cũ ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cúã basirope netõnémasĩrii. “Israelya põna macãrã õpũ niia”, jĩwĩ. Too docare curusapu tusagú cúã basiro diiátaro. Cũ basiro diiátari docare,

† 27:35 Salmo 22.18.

padeoáda. ⁴³ Cũũ “Cõãmacũrẽ padeoá” jĩwĩ. “Cõãmacũ macũ niĩ” jĩwĩ. Cõãmacũ cũũrẽ maĩgũ, cũũrẽ netõnẽarõ, jĩ buijãwã.

⁴⁴ Yaarẽpira cũũmena curusapũ pãabianucõãriracã teerora cũũrẽ ñañarõ jĩ buijãwã.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Coeritõ niirĩ, niipetiro tiiditapũ naĩtĩãjõãwũ. Tée ñamica tres niirĩpũ naĩtĩãtuwũ.

⁴⁶ Tii hora niirĩã, Jesús bayirõ acaribĩwi:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? jĩwĩ cũũyemena. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigũ yũre cõãwai?” jĩgũ tiwĩ.

⁴⁷ ãpẽrá siquẽrã toopũ niirã teerẽ tuorã, jĩwã:

—Íni profeta Elíare sũocõgũ tiiquí, jĩmiwã.

⁴⁸ Máata sícũ cutuwã, sicasitia née, vino piyare soanẽwĩ. Siniãrõ jĩgũ, sicagũ cãnũgũpũ siatũ, cũũrẽ sũumõcowi. ⁴⁹ Cũũ teero tiirĩ, ãpẽrá jĩwã:

—Coteya ména. Elías cũũrẽ netõnẽgũ atiboqui, jĩmiwã.

⁵⁰ Jesús bayirõ acaribínemo, diajõãwĩ. ⁵¹ Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapũ ãñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ñmũãrõpe yigadiati, pũacaséropũ jeacotuariro niiwũ. Dita bayirõ cãmeña, ãtãpã watijõãriro niiwũ. ⁵² ãtãtutiri diarirare cúũre tutiri tusujõãriro niiwũ. Teero wãari, diarira Cõãmacũrẽ padeorĩra masãrira niiwã. ⁵³ Jesús cũũ masãmũããri siro, ãtãtutiripũ niimiãrira witiwa, Jerusalénpũ sããatiwa. Cũãrẽ paũ ññawã.

⁵⁴ Cien surara dutigũ, cũũ suraramena Jesuré coterã dita cãmeñarĩ ññarã, apeyenõ wãari ññarã, bayirõ cuira, jĩyira:

—Díamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyira.

⁵⁵ Paũ numiãcã toopũ niiwã. Cũã Jesuré tiipũrira niiwã. Cũũ Galileapũ atiri, cũũrẽ nũnũãtiwa. Yoaropũ Jesuré ññanucũwã. ⁵⁶ Cũãmena niiwã: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niiwõ); Zebedeo nũmo niiwã.

Jesuré ãtãtutipũ cúũrigue

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Náicũmurĩ, sícũ pee apeyẽ cõogũ Arimatea macã macũ jeayigũ. Cũũ wãmecũtiwi José. Cũũcã Jesuré padeogũra niiwĩ. ⁵⁸ Cũũ Pilato pũtopũ sããwa, Jesuyã õpũũrẽ sãiyigũ. Pilato surarare “ticoya” jĩyigũ. ⁵⁹ Too síro José Jesuyã õpũũrẽ néedioco, sutirõ ãñurĩ casero, jũĩrĩ manirĩ caseromena cõmayigũ. ⁶⁰ Túajea, cũũya tuti mama tuti ãtãgãpũ coari tutipũ cúũyigũ. Tiituti José coadutĩri tuti niiwũ. Tiitutire ãtãqui pairĩquicamena tuunẽwa, biajã, wãajõãyigũ. ⁶¹ María Magdalena, apegõ María tiituti díamacũpũ ññaduiyira.

Jesuré cúũri tutire surara coterigue

⁶² Apebũreco ãsã yeerisãri bũreco niirĩ, paiarẽ dutirã, teero biiri fariseo basoca Pilato pũtopũ neãyira. ⁶³ Cũũrẽ jĩyira:

—Ûsãrẽ dutigũ, ãsã jõõ niĩãrigũ jĩiditõrepigũ catigũpũ jĩiriguere wãcũã. “Yũũ itiabũreco diari siro, masãgũda”, jĩirigũ niiwĩ. ⁶⁴ Teero tiigũ, surarare cũũrẽ cúũri tutipũ ticocoya, ãñurõ bia, cotearo jĩgũ. Itiabũrecore ãñurõ cotedutiya. Teero tiiherĩ, cũũ buerã cũũya õpũũrẽ yaajãbocua. Yaaãri siro, basocãre “diaarigũpũ niipacũ, masãjõããrigũ niiwã” jĩbocua. Cũã teero jĩãtã, too sũguero jĩiditõre nemorõ ñañããdacu, jĩyira.

⁶⁵ Pilato cúũrẽ jĩyigũ:

—Surarare néewayã. Tiitutipũ merẽã wãari jĩrã, mũã põõtẽõrõ ãñurõ bia, cotedutiya, jĩyigũ.

⁶⁶ Teero tiirá, ùtãqui biaríqui sotoa sicadaména wéediyoturira niwã, cûã sããwari, ñnamasiãda jĩrã. Ññurõ biaári siro, surarare cotedutira cúũyira.

28

Jesús masãmũãrigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ûsã yeerisãri bũreco sãbado netõãri siro, apebũreco bóeri María Magdalena, apegó Mariãmena tiitutire ñnarã wáayira. ² Wãcũña maniró dita bayiró cãmeñayiro. Ángele ãmũãsepũ niiãrigũ diiãtiyigũ. Tiitutire wáa, cûã biamírriquicare aperopú tuunécowayigũ. Too síro tiiquica sotoapũ jeanuãyigũ. ³ Cũũ bũpo wáãyoro tiiróbiro asiyáyigũ. Cũũye suti bayiró butiré capemóre niyiro. ⁴ Surara cũũrẽ cui, ñapõpi, diara tiiróbiro ñaacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩiyigũ:

—Cuirijãña. Yũũ masĩã: Múã Jesuré cûã curusapũ páabiatu sãããrigure ãmaãrã tiia. ⁶ Ñnoré maniĩ. Cũũ jĩĩrirobirora masãtoaawĩ. Jãmũ, cũũrẽ cúũãrĩrore ñnarã atiya. ⁷ Ññatoa, boyeromena cũũ buerá niiãrĩrare queti wedera wáaya: “Diarigapũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ. Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagudaquí. Toopú cũũrẽ ññaãdacu”, jĩĩ wedeya. Teeré yũũ múãrẽ wedegũ atiawũ, jĩiyigũ.

⁸ Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, tiitutipũ niiãrira boyeromena wáajõãyira. Cuipacara, ãseniremena cõtũwáyira, Jesús buerá niiãrĩrare wedera wáara. ⁹ Wãcũña maniró Jesús cúãrẽ bauá, ññudutiigũ. Cûã cũũ pũto wáa, cũũye dũporire ñnaapeó, padeoyira. ¹⁰ Jesús cúãrẽ jĩiyigũ:

—Cuirijãña. Yũũ buerãre Galileapũ wáadutira wáaya. Toopú yũũre ññaãdacua, jĩiyigũ.

Surara cûã ñnariguere wederigue

¹¹ Numiã wáaritabe, sĩquẽrã surara tiitutire cotemiãrira macãpũ jeayira. Paiaré dutirãre niipetire toopú wáaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirá, paiaré dutirá, bũtoá dutirãmena neãyira. Cûã “¿deero tiiró booi?” jĩĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩiyira:

—Ateré basocãre jĩĩña: “Ññami ùsã cãninetõritabe, Jesús buerá jeaarira niiãwã. Cũũya õpũũrẽ yaajããrira niiãwã”, jĩĩña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tuorí, ùsã “diamacũrã teero wáaariro niiãwũ” jĩĩapuada. Ûsã teero jĩĩrĩ, múãrẽ ññañarõ wáaricu, jĩiyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cúãrẽ wededutirirobirora wederira niwã. Judíoa atitõpucãrẽ surara jĩĩdutoriguere wedeserucujãya.

Jesús cũũ buerãre dutirigue

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ùsã Jesús buerá once Galileapũ wáawũ. Ûtãgũpú Jesús ùsãrẽ wáadutirigupũ wáawũ. ¹⁷ Cũũrẽ ñña, padeowú. Ñpẽrãpẽ “¿cũũrã niiĩye?” jĩĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ùsã pũtopũ ati, jĩĩwĩ:

—Cõãmacũ yũũre õpũ sõnecotoaawĩ. Niipetiro ãmũãse, atiditaré dutimasĩã. ¹⁹ Teero tiirá, niipetiropũ macãrãrẽ yée quetire wedera wáaya. Cũãrẽ múã tiiróbiro yũũ buerá niirĩ tiyá. Cũãrẽ wãmeõtira, yũũ Pacũ, yũũ, Espíritu Santo wãmemena wãmeõtira.

²⁰ Niipetire yũũ múãrẽ dutiriguere cúãrẽ bueya, yũũaro jĩĩrã. Niipetire bũreconi múãmema niirucujãgũdacu. Téé atibũreco petirípucãrẽ múãmema niirucujãgũdacu, jĩĩ wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigue

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Cõamacũ macũye queti niinẽcãrigue.

² Profeta Isaías* ateré jóarigu niuwĩ:

Yũre wedesuguegure mũũ suguero ticocogũda.

Cũũ mũũ wãadarimarẽ quẽnoyũegũdaqui.

³ Sĩcũ yucũ maniró, basocá manirópu

bayiró busurómena wedegũdaqui:

“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiirere duujá, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigu niuwĩ.

⁴ Teero tiigũ, Juan basocá manirópu niyigu. Basocãre ocoména dícu wãmeõtinetõyigu. Cũũ cũãrẽ wedeyigu:

—Múã ñañaré tiirere wãcũpati, waso, wãmeõtitudiya. Teero tiirĩ, Cõamacũ múã ñañaré tiirere acabógũdaqui, jĩyigu.

⁵ Paũ Judea dita macãrã, ãpẽrá Jerusalén macãrã cũũ wederere tuorã wáayira. Cũã ñañaré tiirere wenedetõãri siro, día Jordãnpũ cũãrẽ wãmeõtiyigu.

⁶ Cũũyaro sutiró camello póarimena tiiriro niyiro; cũũ siatúrida wáicũ caseroda niyiro. Cũũ yeseroare, macãncũ macãrã mumiãocore yaarucuyigu. ⁷ Juan basocãre wedeyigu:

—Yũũ siro ãpĩ yũũ nemoró tutuagu atigũdaqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sĩcãrĩbiridojãcu. ⁸ Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Cũũpeja nemoró ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ, jĩyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Teeburecorira Jesús Nazaretpũ niyigu. Tiimacã Galilea ditapũ niã. Too niãrigũ wãa, jeayigu Juan pũtopũ. Juan cũũrẽ día Jordãnpũ wãmeõtiyigu. ¹⁰ Jesús tiimaapũ niãrigũ maajeãnucãgũ, máata ãmũãse páõrĩ ñayigu. Espiritu Santo sĩcũ bua tiiróbiro baugũ cũũpũre diijeáyigu. ¹¹ Teero wãari, ãmũãsepũ wedeseri tuoyira:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niã. Mũũmena bayiró useniã, jĩyigu.

Satanás Jesuré jĩcõãsãmirigue

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Máata Espiritu Santo basocá manirópu Jesuré wãadutiya. ¹³ Toopũre cuarenta burecori wáicũra cúara watoapũ niyigu. Wãtĩãrẽ dutigũ Satanás wãmecutigu cũũrẽ jĩcõãsãmiyigu, ¿niirõrã Cõamacũrẽ netõncãrii? jĩgũ. Ángelea‡ Jesuré tiiapuyira.

Jesús Galileapũ wedenẽcãrigue

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrẽ peresu sõnecoari siro, Jesús Galileapũ wáayigu. Cõamacũ basocãre netõnere quetire wedeyigu. ¹⁵ “Cõamacũ dutirẽ múãpũre niĩadare jeadaropũ tiia. Teero tiirã, múã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoyã. Teero biiri Cõamacũ basocãre netõnere quetire padeoyã”, jĩyigu.

* 1:2 Isaías tiiburecorpũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigu niuwĩ. † 1:3 Isaías 40.3.

‡ 1:13 Português; anjo.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jãmũ” jĩrigue

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopú wáagu, Simónrẽ, cũũ bai Andrére ññayigu. Wai wasarí basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiyíra. ¹⁷ Jesús jĩyigu cũãrẽ:

—Jãmũ yũũmena. Múã mecũtígārẽ wai wasarí basoca niiã; too síropure múã basocáre yée quetire ãñurõ wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, pau padeoádacua, jĩyigu.

¹⁸ Teeré tuorá, máata cũãye bapiyucure toorá cúũjã, Jesuména wáajõãyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo põna Santiago, cũũ bai Juanré ññayigu. Cũũ dooríwũpu bapiyucure jeesãñáyira. ²⁰ Jesús máata cũãcārẽ “jãmũ” jĩyigu. Cũũ teero jĩrĩ tuorá, cũãyawũ dooríwũpu niirárẽ, cũã pacu Zebedeore, cũũrẽ padecoterare cúũjã, wáajõãyira Jesuména.

Jesús wãtĩrẽ cõãrigue

(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macãpu jeayira. Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũã neãrí wiipu sããwa, tiwiipú niirárẽ buenucãyigu. ²² Cũũ buerere tuorá, tuomanijõãyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiiwíí cũã neãrí wiipu sícũ basocú niyigu. Wãtĩ cũũpũre niyigu. Cũũ acaribiyigu:

²⁴ —Mũũ Jesús Nazaret macũ, ãsãrẽ potocórijãña. Ësãrẽ ñãñarõ tiidlogu atigu tiia. Yũũ mũũrẽ ññamasĩã. Cõãmacũ ticodiocorigu, ñãñaré manigũ niiã, jĩyigu.

²⁵ —Ditamanijõãña; cũũpũre niigũ, witiwaya, jĩ tutiyigu Jesús.

²⁶ Wãtĩ cũũpũre niigũ cũũrẽ ñaacũmu, ñapõpiri tiyígu. Bayiró acaribí, witiwayigu.

²⁷ Niipetira ññamanijõãyira. Cũã basiro cãmerí sãñã tiyíra:

—¿Ñeenó niimiito ate mama bueré? Ñni basocú wãtĩã cõãmasĩrere cuojãĩ. Wãtĩã cũũ “witiwaya” jĩrĩ, witiwããya, jĩyira cũãpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapũre sesajõãyiro.

Jesús Simón Pedro mañecõrẽ netõnérigue

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cũã neãrí wii niãrigu witi, Simón, Andrécãya wiipu wáayigu. Santiago, Juan cũũmena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecõ wiorécãtigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo pũtopũ sããwayigu. Coore wãmopũ ñee, wéemũõdũpocoyigu. Cũũ teero tiiríra, wioré tatijõãyiro. Coo cũãrẽ yaaré ecayigo.

Jesús pau diarecutirare netõnérigue

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muĩpũ sããwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús pũtopũ néewayira. Wãtĩã sããnoriracārẽ néewayira. ³³ Niipetira tiimacã macãrã Jesús niirí wii sopedutõ neãyira.

³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuorãre netõnépetijãyigu. Pau wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. Cũãrẽ wedesedutiriyigu. Cũã Jesús Cõãmacũ macũ niirere masĩyira.

Jesús Galileapũ wederigue

(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebũreco bóeadari sũguero, Jesús wãcã, macã wesapũ, basocã manirõpũ Cõãmacũmena wedesegu wáayigu. ³⁶ Simón, cũũ menamacãrãmena Jesuré ãmaãrã wáayira. ³⁷ Cũũrẽ bua: —Niipetira mũũrẽ ãmaãrã tiãwã, jĩmiyira.

³⁸ Cũũpe: —Jãmũ pũtogã niiré macãrĩpũ, jĩyigu—. Toopúcãrẽ yée quetire wedegu wãagũda. Ateré tiigũra yũũ atiditapú atirigu niiã, jĩyigu.

³⁹ Niipetiro Galileapũre judíoa neãré wiseripũ wedewarucugu wáayigu. Wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu.

Jesús õpũũ bóagure netõnérigue

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sícū basocú òpũũ bóagu cũũ putu wáa, ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

—Mũũ yũũ diarecutirere netõnéduḡagu, netõnémasiã, jĩiyigu.

⁴¹ Jesús cũũrẽ bóaneõḡũ, cũũrẽ ñaapeó, jĩiyigu:

—Netõnéduḡaga. Diaremanigũ putuáya, jĩiyigu.

⁴² Máata cũũya òpũũ bóare yatijõãyiro. Diaremanigũ putuáyigu. ⁴³ Jesús cũũrẽ máata ticocogu, dutiyigu:

⁴⁴ —Ateré ãpẽrãrẽ wedegu mee tiiwá, jĩimiyigu—. Pairé ãnogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩidutigu. Moisés dutirirobirora tiiwá, basocá niipetira mũũ diaré netõãriguere masiãrõ jĩigũ, jĩiyigu.

⁴⁵ Cũũpe wáa, cũũrẽ wáariguere weneducã, niipetiroputu wedepetijãyigu. Teero tiigú, Jesús macãrĩpũre basocá ñnacoropũre wariyigu. Teemacãrĩ wesapu, basocá manirõputu wáayigu. Cũũ teero tiipacári, niipetiro macãrãputu wáa, cũũrẽ ññanetõyira.

2

Jesús wáamasihẽḡũrẽ netõnérigue

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pee burecori wáaripacari, Jesús Capernaupũ coeputuáyigu. Tiimacã macãrã “cũũ niirĩ wiipũ niĩ” jĩiré quetire tuoyira. ² Basocá paũ toopũ neãyira. Tiiwiiré dadajõãyira, soperputócãrẽ teerora. Sããwamasiãña maniyiro. Cũũrẽ bueyigu. ³ Cũũ putopũ sícũ wáamasihẽḡũrẽ néejeayira. Bapari ãmũã cũũrẽ ñoonéyira. ⁴ Cũũ basocá paũ niirĩ, Jesús putogãputu jeamasiriyira. Teero tiirã, wii sotoãputu mũãwa, Jesús niirõ sotoapũ sicacope néeweyira. Tiicopeputu wáamasihẽḡũrẽ cũũ cõãrõmena diocóyira. ⁵ Jesús cũũ padeorĩ ññagũ, wáamasihẽḡũrẽ jĩiyigu:

—Yãa wedegu, mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa, jĩiyigu.

⁶ Toopũ duirã Moisés jóarigue buerã wãcũyira: ⁷ “¿Ani deero tiigú biiro wedesei? Teero jĩigũ, Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiii. Cõãmacũ sícũrã ñañaré tiirere acabómasiã”, jĩ wãcũyira cũãpeja.

⁸ Máata Jesupé cũũ wãcũrere masijãyigu.

—¿Deero tiirã mũã teero wãcũi? ⁹ Ññiré “mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa” yũũ jĩirĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu mũãjã. Yũũ ãni wáamasihẽḡũrẽ “wũmũncã, mũũ cõãrõrẽ néeapa wáaya” jĩirĩpereja, cũũ wũmũncãrĩ ññã mũã. ¹⁰ Yũũ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigú, atiditapũre basocã cũũ ñañaré tiirere acabómasiã. Yũũ dutirere mũãrẽ ãnogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasihẽḡũrẽ jĩiyigu:

¹¹ —Yũũ mũũrẽ “wũmũncãña” jĩiã. Mũũ cõãrõrẽ néeapa, mũũya wiipũ putuawaya, jĩiyigu.

¹² Wáamasihẽḡũ niimiãrigu wũmũncã, máata cũũ cõãrõrẽ néeapa, niipetira ññacoro wãajõãyigu. Teero tiirã, niipetira ññamanijõãyira. Cõãmacũrẽ usenire tico, “biro tiirere marĩ ññahẽrã niĩãwũ” jĩiyira.

Jesús Leviré “jãmũ” jĩirigue

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Galileataro wesapu wáayigu sũcã. Niipetira basocã cũũ putopũ neããri siro, cũũrẽ bueyigu. ¹⁴ Too netõwãḡũ, Alfeo macũrẽ ññabuayigu. Cũũ wãmecutiyigu Levĩ. Cũũ romanuã òpũrẽ niyeru wapasébosari basocũ niiyigu. Jesús cũũ paderõputu duiri ñña: —Jãmũ yũũmena, jĩiyigu.

Levĩ wũmũncã, cũũmena wãajõãyigu.

¹⁵ Too síro Jesús Leviyã wiipũ yaaduiyigu cũũ buerãmena. Paũ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ñañaré tiirã cũũmena yaaduiyira. Paũ peti cũũno Jesurẽ mũũyira.

¹⁶ Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirá Jesús cúãmena yaari ñnarã, cūũ bueráre sãñáyira:

—¿Deero tiigú múãrẽ buegú ñañaré tiirãmena, niyeru wapasébosari basocamena yaai? jĩyira.

¹⁷ Jesupé teeré tuogú, cúãrẽ jĩyigu:

—Diaremanirã ucotigũre boorícua; diarecutira dícu ucotigũre boocúa. “Ññuré dícu tiia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ñañaré tiirãpere ãmaãgũ atiwũ, jĩyigu.

“¿Mũũ buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Sicabũreco Juan buerére nũnrã, ãpẽrã fariseo basoca betirá tiiyira. Cúã betirí, sĩquẽrã Jesús pũto wãa, cũũrẽ sãñáyira:

—Juan buerére nũnrã, fariseo basoca buerére nũnrãcã betíya. ¿Deero tiirá mũũ buerãpe betirí? jĩyira.

¹⁹ Jesupé cúãrẽ jĩyigu:

—Wãmosiãgũdu boocórira cũũrẽ “yaaria; betirá tiia” jĩrĩ, ñañaniã. Wãmosiãgũdu cúãmena niirĩ, betimasíña maniã. ²⁰ Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teebũrecore betiãdacua, jĩyigu—.

²¹ Sícũ sutiró bũcũrore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiiãtã, coserí, mama caserope wéedũo, bũcu caserope yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu.

²² Teerora sícũ mama vinorẽ* wáicũra caseropori bũcũporimena posetĩriqui. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino píobatejõã, teeporicã cõõjõãcu. Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripũ posetiro booa, jĩyigu Jesús.

Yeerisãri bũreco niirĩ, trigo tũnerigue

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cũũ buerãmena trigo wesepũ netõwáyigu. Too netõwãra, cũũ buerá trigore tũnenũcãyira, yaaadara. ²⁴ Fariseo basoca cũũrẽ jĩyira:

—Íñaña. Marĩrẽ yeerisãri bũrecore padedutiripacari, ¿mũũ buerãpeja deero tiirá padera tiii? jĩyira.

²⁵ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Õpũ David sicabũreco yaaré manirí, juabóayigu. Cũũ menamacãrã juabóaramena cũũ tiiriguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ²⁶ Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niã” jĩriguere yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiã dícuere yaaré niimiyyiro. Davipé pai niiripacu, teeré sãĩ, yaapetijãyigu. Abiatar paiaré dutigú niirito, David teero tiiyigu, jĩyigu.†

²⁷ Jesús jĩnemoyigu:

—Cõãmacũ yeerisãri bũrecore cúũrigũ niiwĩ, basocãre tiiãpugũ. Basocãpe yeerisãri bũrecore tiiãpuaro jĩgũ mee cúũrigũ niiwĩ. ²⁸ Teero tiigú, yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bũreco niirĩ, basocã tiiãdarere dutimasíã, jĩyigu.

3

Jesús wãmo bũre cũogũre netõnérigue

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cũũ tiirucúrobirora judíoa neãrĩ wiipũ sããwayigu sũcã. Toopú sícũ wãmo bũre cũogú niiyigu. ² “¿Marĩ yeerisãri bũrecore cũũrẽ netõnégũdari?” jĩĩ wãcũrã, ññanũnũseyira, wedesããdara. ³ Jesús wãmo bũre cũogũre jĩyigu:

—Wũmũnũcãña basocã decopũ.

⁴ Jesús too niirãrẽ sãñáyigu:

* 2:22 Portugués: vinho. † 2:26 1 Samuel 21.1-6.

—Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutíi yeerisãri bureco niirĩ? ¿Ññurére o ñañarére tiidutíi? ¿Basocáre netõnerere o basocáre siãcõárere tiidutíi? jĩĩmiyigũ.

Cũãpe yũriyira. ⁵ Teero tiigú, Jesupé cũãrẽ cúaremena cãmenucá ññayigũ. Cũã tuodugáheri ññagũ, bayiró bóaneõgũ wáayigũ. Wãmo bũure cõogúre: —Mũya wãmore súucoya, jĩĩyigũ.

Cũũpeja súucoyigũ. Teero tiiríra, cũũya wãmo sicato niiribirora putuáiyiro. ⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere tũonũuseramena “¿deero tii marĩ ññiré siãã-dariye?” jĩĩ wedesewayira.

Galileataro wesapũ pau basocá neãrigue

⁷ Jesús cũũ buerámene Galileataro wesapũ wáayigũ. Pau Galilea dita macãrã cũũrẽ nũnyira. ⁸ Cũũ pee ññuré tiirí tuorá, pau basocá cũũ putopũ wáayira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, día Jordán muĩpũ muãatirope macãrã, Tiro wesa macãrĩ macãrã, Sidón wesa macãrĩ macãrã Jesuré ññarã wáayira. ⁹ Cũã pau niirĩ ññagũ, Jesús cũũ bueráre sicawú dooríwũ cõoyúedutiigũ, “tuudiyóbocua” jĩĩgũ. ¹⁰ Cũũ pau netõnéyigũ. Teero tiirá, ãpẽrá diarecutira cũũrẽ padeñádugara, cũũrẽ tuudiyóatiyira. ¹¹ Wãtĩã cõorá Jesuré ññarã, cũũ díamacũ ññicãoberimena jeacũmu, bayiró busurómene: —Mũ Cõãmacũ macũ niĩã, jĩĩyira.

¹² Jesús wãtĩãrẽ tutuaromene dutiyigũ:

—Teeré wederijãña ãpẽrá tuocóro, jĩĩyigũ.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ãtãgũpũ muãwayigũ. Toopũ cũũ tusarãre neãdutiigũ. ¹⁴ Cũã neãrirapũre doce ãmuãrẽ beseyigũ cũũmene nii bueadarare.

—Yũ besearira niĩã múã. Yéequẽrẽ wedera wãaadacu, jĩĩyigũ.

¹⁵ Cũũ tiimasĩrere ticoyigũ cũãrẽ, wãtĩãrẽ cõãwionecoaro jĩĩgũ. ¹⁶ Cũã noquẽrã niiyira: Simón (cũũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigũ),

¹⁷ Santiago,

cũũ bai Juan (cũã Zebedeo põna niiyira. Jesús cũãrẽ “Boanerges” wãme tuuyigũ.

“Boanerges” cũã wedeseremene jĩĩrõ “bũpo põna” jĩĩrõ tiiyiro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ññatutirapũre wedesãcotegũdũ) niiyira.

Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãrigue

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipũ sããwayigũ. Toopũre pau basocá neãyira sũcã. Teero tiirá, Jesús, cũũ buerá yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyá wederá tuoyira. Cũũrẽ “mecũjõãqui” jĩĩrã, néerã wáayira.

²² Moisés jóarigue buerá Jerusalénpũ atiarirape biro jĩĩyira:

—Ññi wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

²³ Jesús cũãrẽ neãduti, queorómene wedeyigũ:

—Satanás cũũrẽ padecoterare cõãriqui. ²⁴ Sicadita macãrã sũcãrómene niĩhãrã, cũã basiro cãmeríquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. ²⁵ Sicawí macãrã sũcãrómene niĩhãrã,

cúãcã petijóãcua. ²⁶ Satanás cūūrē padecoterare cōããtã, cūū dutiré petijóãcu. Teeména yapacutijóãqui.

²⁷ Sícū tutuagwya wiire sããwagw, cūūrē siatúcūripacu, ěmamasĩriqui; siatúcūtoagwpu, cūūya wii maquērē ěmamasĩqui.

²⁸ Ywū ateréja diamacūrã jĩã: Cōãmacū basocáre niipetire cúã ñañaré tiirére, ñañarō wedeserere acabógudaqui. ²⁹ Cūū teero acabópacu, cúã Espíritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóridojáğūdaqui. Cúã Espíritu Santore ñañarō wedeseri, wapa petirícu, jĩyigw.

³⁰ Teeré jĩyigw, cúã “wātĩ cwoi” jĩrĩ tuogú.

Jesús paco, cūū baira jearigue

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cūū baira jeayira. Cúã sopepú jeanacã, Jesuré atiduticoyira. ³² Cūū puto duirá cūūrē jĩyira:

—¡Coe! Mwū paco, mwū baira sopepú mwūrē atidutiayira, jĩyira.

³³ —¿Noã niĩ ywū paco, ywū baira? jĩyigw.

³⁴ Cūū puto duirãre ñña, cúãrē jĩyigw:

—Ñniã ywū paco, ywū baira tiiróbiro niĩya. ³⁵ Cōãmacū boorére tiiráno cúãrã ywū bai, ywū bayio, ywū paco tiiróbiro niĩya, jĩyigw.

4

Ote wéēbategwmena queoré

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapu buenacãyigw. Pau basocá cūū putopu neãyira. Cúã pau niinetōrĩ ññagū, dooríwupu muãsã, jeanuãyigw. Ditatuparipu putuáyira basocápeja.

² Cūū wácūrémena pee queoré bueyigw cúãrē.

³ —Tuoyá ateré, jĩyigw—. Sícū basocú oteréperire wéēbategw wáayigw, wiiáro jĩgū.

⁴ Cūū wéēbategwari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijáyira.

⁵ Apeyepéri ũtãyepa dita péerogã cworópũ ñaacūmuyiro. Tiidita ĩcūhérōgã niijĩrō, máata manamiyiro. ⁶ Muĩpũ asirí, ocoboró, nwcōrĩ manijĩrō, sñijóãyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetómũã, sãjáyiro. Dwcamaniyiro.

⁸ Apeyepéri ote useniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee wii, bwuãmũã, dwcacutiyiro. Sicasati treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi dwcacutiyiro, jĩyigw—. ⁹ Tuodugáranu tuomasíãdacua, jĩyigw.

“¿Deero tiigú queorémēna buei?” jĩrigue

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wáapetiari siro, Jesús sícūrã niirĩ ññarã, cūū putogã niirira, cūū buerá docemena cūūrē sãññáyira:

—¿Deero jĩdugaro tiii mwū queorémēna buearigue? jĩyira.

¹¹ Jesús cúãrē jĩyigw:

—Tíatoru masíña maniríguere Cōãmacū dutiré múãpũre niãdarere múãrē masĩrĩ tiia. Ywūre padeohérare queorémēna wedea, ¹² ywū tiirére ññapacara, ññamasĩrijããrō jĩgū; yée maquērē tuopacára, tuomasĩrijããrō jĩgū. Cúã tuomasĩrãno niirã, cúã ñañaré tiirére duubójya; acabóre sãñbójya; Cōãmacū cúãrē acabóbojyi, jĩyigw.

Ote wéēbategwmena queorére wedequēnorigue

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cúãrē wedequēnorigue:

—¿Múã ate queorére tuomasĩrii? Too docare ¿deero tii apeyé queorére tuomasíãdari?

¹⁴ Opaperire ote wéēbategw tiiróbiro niiqui Cōãmacūye quetire wedegú. ¹⁵ Ñpērã basocá

maapɯ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã tee quetire tuomícua. Máata Satanás ati, cũã tuomíariguere ãmapetijáqui. ¹⁶ Āpěrá ũtáyepapɯ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, máata añurõ useniremena tuomícua, tuorápeja. ¹⁷ Nũcõrĩ manijírã, yoari useniricua. Cũãrẽ ñañarõ tiirí, o ãpěrá tee quetire padeoré wapa cũãrẽ ñañarõ netõrĩ tiirí, máata padeodújãcua. ¹⁸ Āpěrá pota watoapɯ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tuomícua, tuorápeja. ¹⁹ Atibúreco maquẽpere bayiró wãcũcua. “Añurõ niiãdacu pee apeyé cuorá”, jĩ wãcũmicua. Búrecoricõrõ apeyenórẽ bayiró boonemócua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Dũcamanirã tiiróbiro niicua. ²⁰ Āpěrá useniri ditapɯ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, padeocúa. Cũã teero tiirã, dũcacũtiryucũ tiiróbiro niicua. Āpěrá treintaperi, ãpěrá sesentaperi, ãpěrá cienperi dũcacũtiryucũ tiiróbiro niyucocua, jĩ wedeyigɯ.

Sĩawócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)

²¹ Apeyé queorémēna wēdenemoyigɯ:

—Basocá sĩawócorigare moocúricua. Teero biiri cũã cãnrõ docapɯ sĩãdũpóricua. Teero tiirõno tiirã, ũmũãrõpɯ péocua, añurõ bóearo jĩrã. ²² Tee tiiróbirora tíatopɯ basocá masĩña maniriguere masĩnoãdacu. Bauhéropɯ niirécã bauádacu. ²³ Tũodũgáranõ tuomasĩãdacua, jĩyigɯ.

²⁴ Cũãrẽ jĩnemoyigɯ:

—Mũã tuorére añurõ wãcũnũnũseya. Péerogã masĩdũgara, péerogã masĩãdacu. Pairó masĩdũgara, pairó masĩãdacu. Pairó masĩdũgari, Cõãmacũ masĩré ticonemogũdaqui. ²⁵ Añurõ tuonũnũseranorẽ Cõãmacũ nemorõ masĩré ticogũdaqui. Tũodũgáheranorẽ cũã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui, jĩyigɯ.

Oteré bũcuámuãre queoré

²⁶ Apeyé queorémēna wēdenemoyigɯ:

—Cõãmacũ dutiré mũãpɯre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã: Sĩcũ basocá oteréperi wẽẽbatequi. ²⁷ Cũũ cãnrĩ, cũũ wãcãrĩ, búrecori, ñamirĩ teeperi tee booró mana, wiicũ. “¿Deero wiigáari?” jĩmasĩriqui. ²⁸ Tiiápuro manirõ opapũnagã súuwitinũcã, pũũrĩ witi, bũcuátuajea, dũcacũticu sãa. ²⁹ Teeperi bũcuápetiri, teesatiripe sĩnijõãcu. Teero wãari ñña, “tũnerító jea” jĩ, tũneneõqui, jĩyigɯ.

Mostazapemena queoré
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cũãrẽ wēdenemoyigɯ:

—Cõãmacũ dutiré mũãpɯre niiãdarere ate queorémēna wedegũda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niiã. Niipetire oteréperi dũaró péeripegã niiã. ³² Péeripegã niipacaro, oteri siro, wiirópɯja, niipetire oteyucũ nemorõ ũmũãrigɯ bũcuácu. Pacadũpúri cũocú. Minipõná teedũpũripɯ pesacua, mũipũ bayiró asirí. Toopũ põnacũtícua, jĩyigɯ.

Queorémēna wederigue
(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cũũye quetire wedegɯ, pee queorémēna wedeyigɯ. Cũã tuomasĩrõ jeatuario wedeyigɯ. ³⁴ Cũãrẽ wederécõrõ queorémēna wedeyigɯ. Cũũ buerápere cũã dícu niirĩ, niipetirere tee queorére añurõ wedeyigɯ.

Jesús wĩnoré, ocoturíre nũcũãrĩ tiirígue
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiibũreco nãicũmuatiri, cũũ bueráre: —Jãmũ atitaró iinĩnapɯ, jĩyigɯ.

³⁶ Cũã cũũ sãñããriwũpɯ mũãsã, Jesuré néetĩãyira. Basocápe cũã niiãriropũra pũtuájãyira. Āpěrá apeyepáwũmena cũãrẽ bapacũtitiãyira. ³⁷ Cũã tĩãwari, wĩno bayiró

wēēcūtūatiyiro. Ocoturí tiiwupúre páabatesāyiro. Tee páabatesārī, tiiwú duadiaropu tiimiyiro. ³⁸ Jesupé waatúropu cūya dupure sutipó sotoápu duupéo, cānisāñájāyigu. Cūū buerá cūūrē wācōrārā, jīyira:

—¡Īsārē buegú! ¿Muu ñaraii? Marí duadiarapu tiara, jīyira.

³⁹ Jesús wūmūncā, wīnoré nūcūārī tiiyigu. Ocoturíre: —¡Ditamaníjōāña! jīyigu.

Wīno netōjōāyiro. Nūcūāpetijōāyiro. ⁴⁰ Cūū bueráre jīyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? ¿Múārē padeoré manidójāi? jīyigu.

⁴¹ Cūū bayiró cuirira niijirā, cāmerí wedeseyira:

—¿Noāno niigariye āni? Cūūrē wīno, ocoturípu yūjā, netōnūcāria, jīyira.

5

Gerasa macū wātīā cūogúye queti

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Galileatarore Gerasa ditapu tīajeayira. ² Jesús dooríwpu niīarigu maanūcārī, sīcū diarirare cūūre coperipu niīarigu Jesús pūtopu máata atiyigu. Wātīā cūogú niiyigu. ³ Cūū diarirare cūūre coperipu niijāyigu. Deero tii siatúmasīña maniyigu. Cōmedárimenacārē siatúmasīña maniyiro. ⁴ Pee peti cōmedárimena cūūye wāmorīrē, cūūye dūporire siatúri, wéetajāyigu. Sīcūno cūūrē sīcārībiryira. ⁵ Búrecori, ñamirí cūū ūtāyucapu diarirare yaaropu acaribínetōgū tiiyigu. Ūtāperimena cūū basiro cūūya ōpūūrē dote, cāmitujāgū tiiyigu. ⁶ Jesuré yoaropu ñāgūrā, cūuāti, cūū pūto ñicācoberimena jeacūmuyigu. ⁷⁻⁸ Jesupé cūūrē jīyigu:

—Wātī, ānipúre niigú, witiwaya, jīyigu.

Cūūpe bayiró acaribíremena jīyigu:

—Jesús, Cōāmacū ūmūásepū niigú macū, yūre potocórijāña. Cōāmacū ñācoropu bayiró sāiā: Yūre ñānarō netōrī tiiríjāña, jīyigu.

⁹ —¿Deero wāmecūtii muu? jīyigu Jesús cūūrē.

—Īsā wātīā pau niā. Teero tiigú, yū “Legión” wāmecūtia, jīyigu.

¹⁰ Pee peti cūūrē sāiyigu:

—Īsārē aperopú ticocorijāña, jīyigu.

¹¹ Ūtāgūpú pau yesea yaanucūyira. Wātīā bayiró sāiyira:

¹² —Īsārē yesea pūto wāadutiya. Īsā cūāpūre sāāwa, niāda, jīmiyira.

¹³ —Teerora tiyá, jīyigu Jesús.

Cūū teero jīrīrā, basocūpūre niīarira witiwa, yeseapūre sāāwayira. Yeseape opatūdipu cūcūcūtuāwa, opataropu ñāacoñūyira. Cūū dos mil watoa niimiārira duajōāyira.

¹⁴ Yesea coterí basoca cuicocūtuayira. Cūūya macā macārārē, cāpūrīpu macārārē teeré wedeyira. Cūū wederi tuorá, “¿deero wāayiri?” jīi, ñarā wāayira. ¹⁵ Jesús pūtopu jeara, pau wātīā cūogú niimiārigure duii ñayira. Cūū suti sāña, āñurō wedesejāyigu sūcā. Tee niipetirere ñarā, cuiyira. ¹⁶ Basocū wātīā cōāwionecori ñāārira cūūrē wāariguere wedeyira āpērārē. Yeseare wāariguercārē wedeyira. ¹⁷ Teeré tuorá, Jesuré bayiró: — ¡Wāagua! Īsāya ditapūre pūtuārījāña, jīnūcāyira.

¹⁸ Jesús dooríwpu muāsārī, wātīā cūogú niimiārigu cūūrē bayiró sāimiyigu:

—Yūcā muūmena wāagūda, jīmiyigu.

¹⁹ —Yūūmena atirijāña; muūya wiipu pūtuawayā. Cōāmacū muūrē tiīariguere, muūrē bóaneōremena ñāāriguere wedegu wāaya muu pūto niirārē, jīyigu.

²⁰ Cūū wāa, Decápolis macārīpu niipetire Jesús cūūrē tiiriguere wēdenūcāyigu. Niipetira cūū wederere tuorá, tuomaníjōāyira.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñarigoye queti

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesús dooríwumena apeniñapú tĩãjeari, paꝝ basocá cūũ pꝝtopꝝ neãyira. Teero tiigú, día wesagãpꝝ pꝝtuánucãyigu. ²² Toopúre sícũ judíoa neãrí wii dutirá menamacũ jeayigu. Cūũ wãmecutiyigu Jairo. Jesuré ñnagũ, cūũ pꝝto ñicãcoberimena jeacũmu, ²³ bayiró sãiyígu:

—Yũ macõ diagopꝝ tiiãwõ. Jãmu yũumena. Ñaapeógũ atiya, coore netõárõ jĩgũ. Mũ teero tiirí, catigodaco, jĩyigu.

²⁴ Jesús cūũmena wáayigu. Paꝝ basocá cūũrẽ tuunúnuseyira. ²⁵ Cũã watoapꝝ sícõ numió niyigo. Doce cūmarí beti niiré teero niirucujãyiro. ²⁶ Ucotira paꝝ cūã ucotiri, teeména nemoró ñañarõ netõyigo. Coo niyeru cꝝomíriguemena cūãrẽ wapatíma jĩgõ, petinójõãyigo. Coo diaré petiríyiro. Bayiró peti wáayigo. ²⁷ Jesús basocáre netõnére quetire tꝝoyigo. Teeré tꝝogó, Jesús sucubíro basocá watoapꝝ jea, cūũyaro sutiroré padeñáyigo. ²⁸ “Yũ cūũyaro padeñáremena dícu netõjãgõdacu”, jĩ wãcũyigo. ²⁹ Coo padeñárĩrã, coo diaré máata bũnucájõãyiro. Cooya õpũũ ññujõãriguere masĩjãyigo. ³⁰ Jesús “yũ tutuaremena netõrí tiiãtu” jĩ tꝝomasĩjãyigu. Máata cãmenucá, sãñáyigu:

—¿Noã yáaro sutiroré padeñái? jĩyigu.

³¹ Cūũ buerá cūũrẽ jĩyira:

—¿Mũ ññarii? ¿Basocá paꝝ tuunúnuseri ññapacu, “¿noã yũre padeñái?” jĩ sãñái? jĩyira.

³² Jesupé “¿noã yũre padeñái?” jĩgũ, ññãmayigu. ³³ Coope coore netõãriguere masĩjgõ, cūũ díamacũ ñicãcoberimena jeacũmuyigo. Cuigo, ñapõpiyigo. Niipetire coore wãaariguere wedeyigo.

³⁴ Jesús coore jĩyigu:

—Yáa wedego, mũ padeojígõ, netõnénoãrigopꝝ pꝝtuáa. Diaremanigõ useniremena pꝝtuawagoa, jĩyigu.

³⁵ Cūũ coomena wedesegũ tiirí, Jairoya wii macãrã jeayira.

—Mũ macõ diajõããwõ mée. Buegúre nocõrõrã potocõduya, jĩyira.

³⁶ Jesús cūã jĩãriguere tꝝopacú, judíoa neãrí wii dutigúre jĩyigu:

—Wãcũpatirijãña; diamacũrã padeoyá, jĩyigu.

³⁷ Jesús cūũmena paꝝ bapacutiri booríyigu. Noquẽrãrẽ “jãmu” jĩyigu: Pedrore, Santiagore, cūũ bai Juanré. ³⁸ Jesús judíoa neãrí wii dutigúya wiipꝝ jeayigu. Toopú jeagũ, basocá uti, bóaneõremena acaribírare ññayigu. ³⁹ Tiiwiipú sããwagũ, too basocá niirãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirá nocõrõ acaribí, utii? Wĩmagõ diarico; cãnigõ tiicó, jĩyigu.

⁴⁰ Cũãpe cūũrẽ buijãmiyira. Jesupé niipetirare witiwadutiyigu. Cũã witiwaari siro, wĩmagõ pacũre, pacore, cūũmena niirãmena coo pesarí tatiapꝝ sããwayigu. ⁴¹ Toopú sããjeagũ, diarigo wãmorẽ ñee: —Talita, cumi, jĩyigu cūũye arameomena. Biio jĩgũ, “wĩmagõ, wũmunucãña” jĩgũ tiiyigu.

⁴² Máata wĩmagõ doce cūmarí cꝝogó wũmunucã, wáayigo. Coo masãrí ññarã, bayiró ññamanijõãyira. ⁴³ Jesús bayiró wededutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecayá, jĩyigu.

6

Jesús Nazaretpꝝ coeputáarigie

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niãrigũ cūũ masãri macãpꝝ coeputáayigu. Cūũ buerácã cūũmena wáayira.

² Judíoa yeerisãri bũreco jeari, Jesús cūã neãrí wiipꝝ buenucãyigu. Paꝝ basocá cūũ buerére tꝝorá tuomanijõã, cãmerí jĩyira:

—Ñani teeré ãnopú bueriwi. ãpĩ cũũ masĩrere ticojĩyi. Tee masĩremena tiiẽñooyigu.
³ ãni María macũ táboa padegú niĩ; Santiago, José, Judas, Simón sówũ niĩ; cũũ baira numiãcã ãno marĩ watoapũ niĩya, ¿teerora? jĩĩ wedeseyira.

Teeré wãcũrã, cũũrẽ padeodugáryira. ⁴ Jesupé cũãrẽ jĩĩyigu:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sĩcũ profetare padeocúa. Cũũya dita macãrã, cũũya wedera, cũũya wii macãrã doca cũũrẽ padeorícua, jĩĩyigu.

⁵ Toopúre cũũ tutuaremena tiiẽñomasĩryigu. Siquẽrã diarecutira díçure ñaapeóyigu, cũã diarecutire netóãrõ jĩĩgũ. ⁶ Basocá padeohéri ññagũ, ññamanijõãyigu.

Jesús cũũ bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macãrĩpũ buenetõgũ wáajõãyigu. ⁷ Cũã docere cũũ putoꝛũ neãduti, puarácõrõ díçũ ticoconũcãyigu. Wãtĩãrẽ cõãmasĩrere ticoyigu cũãrẽ.

⁸ —Múã wáara, apeyenó néewarijãña, jĩĩyigu—. Múã tuurítuarigu díçure néewaya. Wasopo, pugue, niyeru néewarijãña. ⁹ Sapatu, suti, múã sãñaré díçure néewaya. Apeyé múã suti wasoádarere néewarijãña, jĩĩyigu—. ¹⁰ Múã wiipú jeara, tiimacãpũ múã niĩãdaro jeatuario puuácũmuña. ¹¹ Apemacãpúre múãrẽ ñeedugaheri, múã wederere tuodugáheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa cwoóya” jĩĩrã tiiãdacu, jĩĩyigu Jesús.

¹² Cũã wáajõãyira, basocáre “múã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoyã” jĩĩnetõrã wáara.

¹³ Teero biiri pau wãtĩãrẽ cõãwionecoyira. Pau diaré cuoráre usemena tuusíã, cũãrẽ netõnéyira.

Juan Bautistare sããrígue

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetiroꝛũ Jesús tiirere tuosesãjõãyira. Herodes Galilea dita dutigúã tee quetire tuogú jĩĩyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiri basocũ masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cũũpũre tutuare niicu, jĩĩyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jĩĩyira ãpẽrã.

—Tíato macãrã profetas tiiróbiro niigú niiqui, jĩĩyira ãpẽrãpé.

¹⁶ Cũã teero jĩĩrĩ tuogú, Herodepe jĩĩyigu:

—Tiibũreco yũũ dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cũũrã mecũtĩgãrẽ masãqui, jĩĩyigu.

¹⁷ Herodes too sũgueropũ Herodías usenigõ niĩãrõ jĩĩgũ, Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutyigu. Herodías cũũ bai Felipe numo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore ãma, numocutijãyigu. ¹⁸ Teeré ññagũ, Juan Herodere: —Mũũ bai numorẽ numocutimasĩria, jĩĩyigu.

¹⁹ Teero tiigó, Herodías Juanména bayiró cúadoajĩgõ, cũũrẽ sããdutĩdugamiyigo. Teero wãcũpaco, sããdutĩmasĩryigo. ²⁰ Herodepe Juanrẽ cuiyigu. Cũũ basocú ãñugũ niirere, cũũ Cõãmacũyere tiinũnũserere masĩyigu. Juan wederere tuogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero wãcũpatipacũ, ãñurõ useniremena tuoyigu, tuogúpeja. Teero tiigú, coo ñañarõ tiidugáre tiidutĩrimiyigu. ²¹ Herodes cũũ bauári bũreco jeari, bosebũreco tiipéoyigu. Tiibũrecore Herodías Juanrẽ coo sããdugáre bũajeáyigo. Herodes bosebũreco tiigú, cũũmena paderáre, teero biiri surara dutiráre, Galilea dita macãrã upatĩ macãrãrẽ néõco, cũãmena boseyayigu. ²² Cũã yaaropũ Herodías macõ sããwa, basaẽñooyigo. Coo basaẽnorere Herodes, ãpẽrã cũũmena yaadaira bayiró tusayira. Teero tiigú, Herodes coore jĩĩyigu:

—Noo mũũ boorénorẽ sãĩrĩ, ticogũda, jĩĩyigu.

²³ Coore jĩĩyigu sũcã:

—Niirõrã jĩĩã: Noo yũũ dutiré dita decomena mũũ dutidugari, ticojãgũda, jĩĩyigu.

²⁴ Coo paco p̄top̄ witiwa: —¿Ñeenórē sāīgódari yuu? j̄iyigo.
Coo pacopé: —Juan basocáre wāmeōtiri basoc̄ya dupure, j̄iyigo.

²⁵ Máata cutucutúsā, cūā ōpūrē sāiyigo:
—Mecūtígārā opasida bapamena Juan basocáre wāmeōtiri basoc̄ya dupure néesā, ticoya, j̄iyigo.

²⁶ Coo teero j̄irī t̄ogú, Herodes bayiró wācūpatiyigu. Cūū boocórira t̄ocórop̄ “niirórā m̄urē ticoḡda” j̄ir̄igu nij̄igū, “ticoria” j̄imas̄riyigu. ²⁷ Máata s̄cū surarare Juanyá dupure páata, néeatidutiyigu. ²⁸ Surara peresuwiip̄ wáa, cūūya dupure páata, opasida bapamena néesā, coore ticoyigu. Coope coo pacop̄re ticoyigo.

²⁹ Juanré teero tiiré quetire t̄orá, cūū buerére n̄n̄m̄iārira toop̄ wáa, cūūya ōp̄ūrē n̄e, ūtātutip̄ cūūrā wáayira.

Jesús cinco mil ūm̄uārē yaaré ecarigue
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetōāri siro, coe, Jesús p̄top̄ neāyira. Niipetire cūā tiir̄iguere, basocáre bueriguere cūūrē wedeyira. ³¹ Cūā p̄top̄ naīrō pau jeará, āp̄erá wáara niirī, péerogā yeerisā, yaa tiimas̄riyira. Teero tiigú, Jesús cūārē j̄iyigu:

—Jāmu, wáaco marī dícu basocá manirōp̄. Toop̄ yeerisāco péero, j̄imiyigu.

³² Cūā sesaro dooríw̄p̄ muāsā, basocá manirōp̄ wáajōāmiyira. ³³ Pau cūā wáari ñayira. Jesurē ñnarira cūū wáarop̄ niipetire macārī macārā c̄t̄n̄n̄úsewayira. Cūā s̄guero cūā t̄ījeaadarore yuetoayira. ³⁴ Jesús dooríw̄p̄ s̄ñaārigu duinucá, basocá paure ñayigu. Oveja* coterí basoc̄ manirá tiiróbiro niirī ñagū, bóaneō ñayigu. Teero tiigú, cūārē pee buen̄c̄yigu s̄cā. ³⁵ Ñamicap̄ niirī, cūū buerá cūū p̄to jea, j̄iyira:

—Ñamicap̄ niīā. Ānop̄ macā manirōp̄ niīā. ³⁶ Basocáre “nocōrōā niīā” j̄iīna. P̄togā niiré macār̄p̄, c̄p̄ū niiré wiserip̄ cūā yaaré sāi, yaara wáaaro, j̄imiyira.

³⁷ —Mūā cūārē yaaré ecayá, j̄iyigu.

Cūāpe “¿deero tiigú teero j̄igari?” j̄im̄as̄rij̄irā, sāiñáyira:

—Ūsā cūārē ecarí, ocho† muīp̄rā pade wapatáremena yaaré sāinóbocu, j̄iyira.

³⁸ —¿Noquēpa p̄ c̄oi mūā? Ñnarā wáaya, j̄iyigu.

Cūā ñn̄atoa, cūūrē: —Sicamoquēñepa p̄, wai p̄arā niīya, j̄iyira.

³⁹ —Basocá t̄aa sotoap̄ opaburi duiaro, j̄iyigu.

⁴⁰ Basocá s̄iquēburire cien, apeyebúr̄ire cincuenta jeanuāyira. ⁴¹ Jesús tee sicamoquēñepa p̄rē, wai p̄arārē n̄e, ūm̄uāsep̄ ñnam̄ōco, Cōāmacūrē ūsenire ticoyigu. Túajea, p̄rē p̄atásā, cūū bueráre basoc̄p̄re batodutiḡ ticoyigu. Waicārē teerora tiiyigu. ⁴² Niipetira yaa, yapijōāyira. ⁴³ Yaatoaari siro, p̄, wai cūā yaaduaariguere doce piseri seesá dadod̄p̄oyira. ⁴⁴ Teeré yaarira ūm̄uā dícre bapaqueori, cinco mil niyira.

Jesús oco sotoáp̄ wáarigue
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jesús máata cūū bueráre cūū jeariw̄p̄ jeasāduti, Betsaidap̄ t̄īwas̄guedutiyigu. Cūā wáari, cūūpe basocáre “wáagu tiia” j̄igū tiiyigu. ⁴⁶ Cūārē teeré j̄iīari siro, ūt̄aḡp̄ Cōāmacūmena wedeseḡ muāwayigu. ⁴⁷ Náicūmuār̄i siro, dooríw̄ tiitaro decop̄ niyiro; Jesupé burusotoap̄ s̄c̄rā niyigu. ⁴⁸ W̄ino páapucāmotari, cūā waawámas̄ih̄erī ñayigu. Bóemuāatiri, Jesús cūā p̄top̄ wáagu, oco sotoap̄ wáayigu. Cūārē netōjōāḡd̄u tiiróbiro tiiyigu. ⁴⁹ Cūūrē oco sotoap̄ wáari ñnarā, ūc̄ápetijōāyira. “¡Ab̄! ¡Basocú diarigu w̄t̄i niiqui!” j̄i wācūmiyira. Bayiró acaribiyira. ⁵⁰ Niipetira cūūrē ñna, ūc̄ápetijōāyira. Máata Jesús cūārē j̄iyigu:

—Wācūtutuaya. Yuu niīā. Cuirijāna, j̄iyigu.

* 6:34 Portugués: ovelha. † 6:37 Portugués: oito.

⁵¹ Cúãyawwpu muãsâyigu. Cũũ muãsârĩ, wĩno netõjõãyiro. Teero wáari ñnarã, bayiró ucúá, ñnamanijõãyira. ⁵² Pãmena cũũ tiieñoãriguere cúã “¿deero jĩrõ tiigári tee?” jĩmasĩriyira. Wácũmasĩriyira. Teero tiirá, bayiró peti ñnamanijõãyira.

Jesús Genesaretpu diarecutirare netõnérigue

(Mt 14.34-36)

⁵³ Cúã tiitaropure tĩã, Genesaretpu jeayira. Cúãyaww dooríwure siatúpaso, maajõãyira. ⁵⁴ Toopú cúã maajeánucãrĩ, too macãrã máata Jesuré ñnamasĩyira. ⁵⁵ Teero tiirá, cúã niipetirõpu cutuwá, diarecutirare cúã cõãrémena néewayira. ⁵⁶ Noo cũũ wáaropure, metãmacãrĩgãpũre, pacamacãrĩpũre, cãpũpũre, cũũ netowáadaropure diarare néewa, cúũ, yueyira. Jesuré sãiyira:

—Mũyaro sutiró yapa dícare padeñáma, jĩyira.

Niipetira padeñáarira netõjõãyira.

7

Basocáre ñañará wáari tiiré

(Mt 15.1-20)

¹ Sicabureco fariseo basoca, teero biiri sĩquẽrã Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu niĩarira jea, Jesús pũtopu neãyira. ² Toopú neãrã, sĩquẽrã Jesús buerá yaari ñnayira. “Jũĩrĩpĩre wãmorĩmena yaara tiíya” jĩ wácũmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wãmocoserã, cúã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúseya. Teeré tiihéra, yaariya. ⁴ Macã decorpu jeaariracã teerora tiíya. Cúã sĩniré baparire, píosãreparure, cõmepãrũre, cúã yeerisãduirere coseéya.) ⁵ Teero tiirá, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiirá mũu buerá marĩ ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúserii? Jũĩrĩpĩre wãmorĩmena yaara tiíya, jĩyira.

⁶ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Múã basocá ññahẽrõpu ñañaré tiirá niĩã. Teero tiirá, tiiditõrepira niĩã. Isaías múã mecũtígã tiirére diamacũrã jóasũguerigu niĩwĩ. Cũũ jóariguere ãñurõ tuoádacu múã: Ññã basocá ɯseromena dícu yũre padeoóya.

Cúã tũgueñarepe noopú niirõ niicu.

⁷ Bũri peti neãya.

Yée maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocá jĩrẽre buejãya, jĩti Cõãmacũ,*

jĩ jóarigu niĩwĩ. ⁸ Múã Cõãmacũ dutirẽpere duujãã. Múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúserã tiia, jĩyigu.

⁹ Jesús cúãrẽ jĩnemoyigu:

—Bayiró ãñurẽ wãcũrémena Cõãmacũ dutirẽre jĩcãmotamasĩã, múãyepere ãñurõ tiimúãnucããdara. ¹⁰ Cõãmacũ Moisémena ate dutiyigu: “Mũu pacu, mũu pacore padeoyá. Cúãrẽ ñañarõ wedesegunorẽ sãcõãjããrõ”, jĩrigu niĩwĩ. ¹¹ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cúã pacure, cúã pacore “yũu múãrẽ tiipumasĩriga; yée niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutia múã. ¹² Múã teero dutira, cúã pacũsũmuãrẽ tiipurere cãmotára tiia. ¹³ Múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiidutira, Cõãmacũ dutirẽre wapamanire tiirõbiro tiirá tiia. Apeyé pee ate tiirõbiro tiinunúserã tiia múã, jĩyigu.

¹⁴ Cúãrẽ teero jĩãri siro, basocáre neãdutyigu sũcã. Cúãcãrẽ jĩyigu:

—Múã niipetira yée maquẽrẽ tuomasĩãda jĩrã, tuorã atiya, jĩyigu—. ¹⁵ Basocáre ɯserõpu sããware cúãrẽ ñañará wáari tiiría. Cúã popeapu witiatirepe cúãrẽ ñañará wáari tiia. ¹⁶ Tuodugáranõ tuomasĩãdacua, jĩyigu.

* 7:7 Isaías 29.13.

¹⁷ Jesús paꝝ watoꝝꝝ niiāriꝝꝝ wiipú sãāwayiꝝꝝ. Toopú cūꝝ buerá cūꝝ queorémēna wedeariꝝꝝꝝ sãñāyira. ¹⁸ Jesús cūāreꝝꝝ yꝝꝝꝝꝝ:

—¿Múācã ateré tuomasírii? Niipetire basocáre ꝝꝝꝝꝝꝝ sãāware cūāreꝝꝝ ñañará wáari tiiría. ¹⁹ Tee wãcūrēꝝꝝ sãāwaricu; páagapꝝꝝ sãāwacu. Too síro netōcōwitiwacu, jĩiyiꝝꝝ.

Teero jĩigũ, “niipetire yaaré añuré niiā” jĩigũ tiiyiꝝꝝ.

²⁰ Jesús wēdenemoyiꝝꝝ:

—Basocá wãcūrēꝝꝝ witiatirepe cūāreꝝꝝ ñañará wáari tiia. ²¹ Basocá wãcūrēꝝꝝꝝ ate witiaticu:

ñañarō wãcūrē,

ãpērāmēna ñañarō ñeeapere,

yaaré,

basocáre sãcōáre,

²² ãpĩ nꝝꝝꝝꝝ ñeeapere,

apegó manꝝꝝꝝ ñeeapere,

apeyeré boonemósãre,

ñañaré tiiré,

ãpērãré tiiditóre,

ñañaré tiidúhere,

ĩñatutire,

ãpērãré ñañarō wedesere,

“ãpērã nemoró añugú niiā” jĩ tꝝꝝꝝꝝ,

noo booró tiiamare witiaticu.

²³ Tee niipetire ñañaré popeꝝꝝꝝ witiatia. Teerá basocáre ñañará wáari tiia, jĩ wedeyiꝝꝝ.

Judíoayo niihēgō Jesuré padeoríꝝꝝ

(Mt 15.21-28)

²⁴ Too niiāriꝝꝝꝝ witiwa, Tiro, Sidón macārĩ wesapꝝꝝ wáayiꝝꝝ. Toopúre ãpērã masĩrijããrō jĩigũ, sicawiipú sãāwamiyꝝꝝ. Teero tiipacú, masĩjãnoyꝝꝝ. ²⁵ Máata wãtĩ sãānorigo paco “Jesús toopú niiāyꝝꝝ” jĩrereꝝꝝ tꝝoyiꝝꝝ. Coꝝ cūꝝ ꝝꝝꝝꝝ wáa, ñicãcoberimēna jeacũmuyiꝝꝝ. ²⁶ Coꝝ judíoayo mee niiyiꝝꝝ. Sirofenicia ditapꝝꝝ bauárigꝝꝝ niiyiꝝꝝ.† Jesuré sãiyiꝝꝝ:

—Wãtĩrē cōāwionecoya yꝝꝝ macōrē, jĩiyiꝝꝝ.

²⁷ Jesús coore queorémēna wedeyiꝝꝝ:

—Wĩmarãꝝꝝꝝ ecasꝝꝝꝝꝝ booa cūā yaadugarecōrō. Cūā yaarére ēma, cūāyara díayiare cōācūrĩ, añuria, jĩiyiꝝꝝ.

²⁸ Coocã queorémēna yꝝꝝꝝꝝ:

—Ōꝝꝝ, tee diamacúrã niiā. Díayiãꝝꝝꝝ mesa doca duirã wĩmarã yaadiocore manarĩrē yaacua, jĩiyiꝝꝝ.

²⁹ Cūꝝ jĩiyiꝝꝝ:

—Mꝝꝝ añurō yꝝꝝ. Teero tiigó, mꝝꝝꝝꝝ wiipꝝꝝ ꝝꝝꝝꝝꝝ. Wãtĩ mꝝꝝ macōꝝꝝꝝꝝ niiāriꝝꝝꝝ witiatoqui sãa, jĩiyiꝝꝝ.

³⁰ Coꝝ wiipú ꝝꝝꝝꝝꝝꝝ. Toopú ꝝꝝꝝꝝꝝꝝ, macōrē coꝝ cōārōꝝꝝ ꝝꝝari ññayigo. Wãtĩ coꝝꝝꝝꝝ niimiāriꝝꝝꝝ witiãtoayꝝꝝ.

Jesús sīcũ tuohégꝝꝝ, wedeseheꝝꝝꝝ netōnériꝝꝝ

³¹ Jesús Tiro wesapꝝꝝ niiāriꝝꝝꝝ witi, wããããyꝝꝝ. Wáa, Sidón netōwá, Decápolis niiré macārĩ netōwá, Galileataropꝝꝝ jeayꝝꝝ. ³² Toopú sīcũ tuohégꝝꝝ, añurō wedeseheꝝꝝꝝ Jesús ꝝꝝꝝ nējeayira. Jesuré sãiyira:

—Cūꝝrē ñaapeóya, netōárō jĩigũ, jĩiyira. ³³ Jesús cūꝝrē aperopú, basocá ññahērōꝝꝝ nēewayiꝝꝝ. Toopú Jesús cūꝝye wãmosúãrĩmēna tuohégꝝꝝꝝ cãꝝꝝꝝꝝꝝ súsōnecoyiꝝꝝ.

† 7:26 Sirofenicia macārã judíoamēna cãmerĩ ññadugariyira.

Ƨsecó eopéo, cūya ñemerōrē padeñáyigu. ³⁴ Ƨmúáseru ñnamúoco, yeerisā, cūrē jīyigu:

—Efata, jīyigu. “Tusuya” jīgū tiyigu.

³⁵ Cū jīrīrā, puacānopéropu tuo, cūya ñemerōmena máata añurō wedesemasīyigu.

³⁶ Jesús basocáre jīyigu:

—Āpērārē wederijāña, jīmiyigu.

Cūārē “wederijāña” jīpacari, nemoró wedebatejāyira.

³⁷ Bayiró ñnamanijōārā, jīyira:

—Niipetirere añurō tiii. Basocá tuohéracārē tuorí tiii. Wedeseheracārē wedeseri tiii, jīyira.

8

Jesús cuatro mil basocáre yaaré ecarigue

(Mt 15.32-39)

¹ Teeburecorire paú basocá neārī, cū yaaré petirí ñnagū, Jesús cū bueráre sūocó, jīyigu:

² —Yuu āniārē bóaneō ñnājōāga. Cū yūmena niiró itiábureco netōā. Teero tiirā, cū yaaré petinjōāya. ³ Cūāye wiseripu yuu puuawadutiri, juabóara, maapu tuomasíre petijōābocua. Āpērā yoaropu atiarira niīya, jīyigu.

⁴ —Marī āno basocá manirópure ¿deero tii āniā paure yaaré bua, ecabógari? jīyira cū buerápeja.

⁵ —¿Noquēpa pā cuoi? jīyigu.

—Sietepa cuoa, jīyira.

⁶ Jesús basocáre yepapu duidutiyigu. Pā sietepare née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásā, cū bueráre batodutigu ticoyigu. Cū basocápure batoyira. ⁷ Wai metārāgā puarāgā cuoyira. Jesús cūācārē Cōāmacūrē usenire ticotoa, teerora batodutiyigu. ⁸ Niipetira yaa, yapijōāyira. Yaatoaari siro, siete piseri cū yaaduaariguere seesá dadodupóyira. ⁹ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too síro cūārē cūāye wiseripu puuawadutiyigu. ¹⁰ Máata Jesús cū buerámene dooríwupu mūāsā, Dalmanuta macā wesapu wāajōāyigu.

Jesuré tiiēnodutimirigue

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cū jeari siro, fariseo basoca Jesuména cāmerítutira jeayira. “¿Niirórā cū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūrē Cōāmacū sícūrā tiimasírere tiiēnodutimiyira. “Cū teeré tiimasíriqui”, jī wācūmiyira. ¹² Jesupé bayiró bóaneōremena jīyigu:

—¿Deero tiirā atitó macārā tiiēnodutigari? Yuu ateréja diamacūrā jīā: Mūārējā tiiēnoridojāgūdacu, jīyigu.

¹³ Cūārē cōāwagu, dooríwupu mūāsāyigu sūcā. Apeniñapú tīājōāyigu.

Fariseo basocaye pā púuri tiirigue

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapú tīawara, Jesús buerá cū yaadarere acabójāyira. Pā sicagára cuoyira.

¹⁵ Jesús cūārē wedemiyigu:

—Fariseo basocaye pā púuri tiirere, Herodeye pā púuri tiirere tuomasírō booa, jīmiyigu.

¹⁶ Cū buerá cū jīāriguere tuomasíhērā: —Pā marī cuohéri, teero jīqui, jīmiyira cū basiro.

¹⁷ Jesús cū teero jīāriguere masījāyigu. Teero tiigú, jīyigu:

—¿Deero tiirá múã “pã maniã” jĩ cãmerí wedesei? ¿Múã tuomasírri ména? ¿Múãrẽ wãcũrẽ manidójãĩ? ¹⁸ Capeari cuorã niipacara, ññaria múã. Cãmpéri cuorã niipacara, tuoría. Yũu tiirere wãcũria múã. ¹⁹ Tiibũrecorũ cinco mil ãmũãrẽ sicamoquẽñepa pãmena ecawá. ¿Noquẽ piseri cúã yaadũaariguere seesá dadodũpóri? jĩiyigu.

—Doce piseri, jĩiyira cúãpeja.

²⁰ —Apeycárẽ sietepa pãmena cuatro mil basocãre ecawá. Tiibũrecore ¿noquẽ piseri seesá dadodũpóri? jĩiyigu.

—Siete piseri, jĩiyira cúãpeja.

²¹ —Too docare teeré masĩpacara, ¿tuomasírri ména? jĩiyigu cúãpeja.

Jesús Betsaidapũ ññahẽgũrẽ netõnérigue

²² Betsaida macãpũ tĩãjeayira. Toopũ Jesús pũto sícũ ññahẽgũrẽ nẽjeayira. Cúã Jesuré sãiyira:

—Ññiré ññaapeóya, netõárõ jĩigũ, jĩiyira.

²³ Teero tiigũ, Jesús ññahẽgũya wãmorũ ñee, macã wesapũ néewayigu. Cũũ capearipũ wsecó eopéo, ññaapeó, sãññáyigu:

—¿Mũũrẽ apeyenó baumĩto? jĩiyigu.

²⁴ Cũũpe ññarõncãjea, jĩiyigu:

—Basocãre ññaã, ññagũpeja. Cúã yũu ññarĩ, wãanetõrã yucũbiro bauúya, jĩiyigu.

²⁵ Jesús cúũye capearipũ ññaapeónemoyigu. Teero tiári siropũ, cúũ ññarĩ, cúũ capeari quẽnojeá, ññurõ bauyiro sãa. Niipetirere ññurõ ññayigu. ²⁶ Jesupé jĩiyigu cúũrẽ:

—Mũũya wiipũ diamacũrã coecóputuaya. Macãpũre putuawarijãña. Teero biiri macã macãrãrẽ wederijãña, jĩiyigu.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niiã” jĩirigue

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Too niiãrira Jesús, cúũ buerã Cesarea Filipoya macã pũto niiré macãrĩpũ wãayira. Cúã too wãaropũ cúũ buerãre sãññáyigu:

—¿Basocã “¿noã niiĩ cúũ?” jĩĩ yũũre?

²⁸ Cúãpe jĩiyira:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocãre wãmeõtiri basocũ niiqui” jĩĩya. Ñpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Ñpẽrã “profetas menamacũ niigũ niiqui” jĩĩya, jĩiyira.

²⁹ —¿Múãte “¿noã niiĩ?” jĩĩ yũũre? jĩiyigu.

Pedro yũũyigu:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niiã, jĩiyigu.

³⁰ —Teeré ñpẽrãrẽ wederijãña, jĩiyigu cúãrẽ.

Jesús cúũrẽ sããdarere wederigue

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Cúãrẽ buenũcãyigu sũcã.

—Yũu niipetira sõwũrẽ bayiró ññarõ netõrõ niirõ tiiãdacu. Bũtoã dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã yũũre booríadacua. Sããdutíadacua. Cúã teero tiipacári, itiãbũreco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

³² Cúãrẽ tuomasĩrõrã wedemiyigu. Teeré tuogũ, Pedro Jesuré ñpẽrã tuohéropũ néewa, wenedũcãyigu:

—Teeré jĩĩrijãña, jĩĩmiyigu.

³³ Jesús cãmenũcã, cúũ buerãre ñña, Pedrore jĩiyigu:

—Satanás tiirõbiro wedesequ tiia mũũjã. “¿Satanás, wãajõãgũ; yũu pũtore niirijãña!” jĩĩã. Pedro, mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrere; basocã wãcũrõbiro wãcũã, jĩiyigu.

³⁴ Basocãre neãduti, cúãrẽ, cúũ buerãre wedeyigu:

—Sícū yũre padeó, nũndugáguno cũ booró tiidugárenorē tiidújããrõ. Basocá cũrē ñañarõ jĩpacari, yũre tuonũnũsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigũdaqui. ³⁵ Āpĩ sãrere cuigano yũre “masĩria” jĩgú pecamerũ wáagudaqui. Āpĩpé yũre “masĩã” jĩ, yée quetire wedegúpe teewapamena cũrē sãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui. ³⁶ Sícū atibúreco maquē niipetirere wapatápacũ, cũ yeeripũnarē tiidióri, cũ cuoré dee tiíadare niiricu. ³⁷ Cũ catiré petihére ñeenómena wapatĩriqui. ³⁸ Atiditá macãrã ñañaré tiirã yũre padeohéra niĩya. Sícū cũã watoapũ niigũ, yũre “padeóa” jĩ, yée buerere “nũnã” jĩgũno boborĩjããrõ. Too síro yũ niipetira sõwũ yũ Pacũ asibatéremena, ángeleamena putuaatigudacu. Putuaatigu, yũre bobosáririgare yũcã cũrē bobosáricu; yũre “masĩria” jĩrigare yũcã “cũrē masĩria” jĩgũdacu, jĩyigu.

9

¹ Cũãrē jĩnemoyigu:

—Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Siquẽrã ãnopú niirã cũã diaadari sũguero, Cõamacũ dutiré cũãpũre niíadare tutuaremena atiri ññaãdacua, jĩyigu Jesús.

Jesús baurécũtire wasorígue

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis burecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigupũ muãwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juan cũã dícuere néewayigu. Toopú cũã ññarĩ, Jesús cũ baurécũtirere wasojõãyigu. ³ Cũãye suti bayiró butiré capemóre wáayiro. Ānopũre teero butiré tiiróbiro basocá suti coseríya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánucã, Jesuména wedesera tiiyíra. ⁵⁻⁶ Cũ buerã ucũãnetõjõãyira. Pedro ãñurõ wãcũripacũ, cũrē jĩyigu:

—Ûsãrē buegú, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawíigã mũyã wii, apewíigã Moiséya wii, apewíigã Elíaya wii tiicó, jĩmiyigu.

⁷ Õme diiãti, cũãrē tuubiátocøjãyiro. Õme watoapũ sícũ wedeseri tuoyíra:

—Ñni yũ macũ yũ bayiró maĩgũ niĩ. Cũrē tuoyã, jĩyigu.

⁸ Máata cũã cãmenucã ññarĩ, ãpẽrã cũãmena niĩãrira maniyíra; Jesús dícuere ññayira.

⁹ Cũã ãtãgũpú niĩãrira diiãtiri, Jesús jĩyigu:

—Mũã ññaãriguere wederijãwa ména; té yũ niipetira sõwũ dia masãri siropũ wedewa, jĩyigu.

¹⁰ Āpẽrãrē wederiyira. Cũã basiro cãmerĩ sãññáyira:

—¿Deero jĩdũgaro tiigári cũ diari siropũ masãrē? jĩyira.

¹¹ Jesuré sãññáyira:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerã “Cõamacũ beserigu atiadari sũguero, Elías atisũguegudaqui” jĩ buei? jĩyira.

¹² Jesús cũãrē yũyigu:

—Elías atisũguere, niipetire quẽnosũguéadare diamacũrã niĩã. Yũ niipetira sõwũrē profetas jóariguecã diamacũrã niĩã. Biro jóare niĩã: “Niipetira sõwũ ñañarõ netõgũdaqui; cũrē booríadacua”, jĩã. ¹³ Yũre tuoyã: Elías jeatoawi. Cũrē profetas jĩrirobirora diamacũ wáariro niiwã. Basocá cũrē cũã booró tiidũgãriguere tiitóarira niiwã, jĩyigu.

Jesús wãtĩrē wĩmagũpũre niĩãriguere cõãwionecorigue

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús buerã niirõpũ diijeára, paũ basocá niirĩ ññayira. Moisés jóarigue buerã, Jesús buerãmena bayiró cãmerítutiyira. ¹⁵ Jesús jeari ññarã, bayiró ññamanijõãyira. Máata cũ pũtopũ cũtũãti, cũrē ãñudutiyira. Cũ cũãrē sãññáyigu:

¹⁶ —¿Mũã ñeenórē cãmerítutira tiirĩ cũãmena? jĩyigu.

¹⁷ Sícũ paũ watoapũ niigũ yũyigu:

—Ūsārē buegú, yuu macū wātī cuogúre muurē néeatiawū. Wātī cūūrē wedeseheri tiii.
¹⁸ Cūū wáaro ñee, cōācūī. Cūūpe sobotu, bacadiyó, buucócūmuāī. Yuu muu bueráre
 “cōāwionecobosaya” jīimiāwū. Cōāmasīriawā, jīiyigu.

¹⁹ Jesús cūārē jīiyigu:

—Múā yuure padeorídojāā. Yuu múāmena yoari niirucujārīcārē, padeorībocu.
 ¿Nocōrō yoari múāmena pōōtéōgūdari yuu? Wīmagūrē néeatiya yuu puto, jīiyigu.

²⁰ Cūū putopu néejeayira. Wātī Jesuré ñāgū, máata wīmagūrē ñaacūmurī tiiyígu.
 Cūūpe ñaacūmu, tūnumecá, sobotuyigu. Jesús cūū pacare sãñáyigu:

²¹ —¿Deero biiripū ate wáanucārī? jīiyigu.

—Wīmagūpura, jīiyigu—. ²² Pee peti wātī cūūrē sīādugágu, pecameru ñaacūmu, díaru
 ñaānuārucuri tiii. Muu tiápumasīgū, ūsārē bóaneō ñāgū, tiápuya, jīiyigu.

²³ —¿Deero tiigú “muu tiápumasīgū” jīī? Padeoráre niipetire tiápumasīnoā, jīiyigu
 Jesupéja.

²⁴ Máata cūū pacupe bayiró busurómena jīiyigu:

—Padeóa. Nemoró yuure padeorí tiyá, jīiyigu.

²⁵ Jesús basocá paū cūā putopu cutuátiri ñāgū, wātīrē tuti, jīiyigu:

—Wātī wedeseheri, tuohéri tiigú, yuu muurē witiwadutia. Muu wīmagūpura niigú,
 witiwaya; cūūpura sãāwanemorijāña sáa, jīiyigu.

²⁶ Wātī acaribí, wīmagūrē tūnumecārī tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro putuáyigu.
 Āpērā cūūrē “diajōāī” jīimiyira. ²⁷ Jesús cūūrē wāmoru ñee, wéemūñcōrī,
 wūmūñcāyigu.

²⁸ Too síro Jesús wiipú sãāwari, cūū buerá āpērā tuohéropu cūūrē sãñáyira:

—¿Deero tiirā ūsā wātīrē cōāwionecomasīriayiri? jīiyira.

²⁹ —Āninó wātīrē cōāwionecodugara, Cōāmacūrē sãī, betirémena dícu cōārō booa,
 jīiyigu.

Jesús cūūrē sãādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Too niirira Galilea ditapu netōwáyira. Cūā too wáariguere āpērārē masīrī
 booríyigu. ³¹ Cūū buerá dícuere buegu tiiyígu.

—Yuu niipetira sōwū āpērāpura ticonogūdacu. Yuure sãādacua. Cūā teero tiipacári,
 itiábureco siro masāgūdacu, jīiyigu.

³² Cūūpe cūū jīiriguere tuomasīriyira. Tuomasīripacara, cuira, sãñáryira.

¿Nii uputí macū niī?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaupu jeayira. Wiipú cūā niirī, Jesús cūārē sãñáyigu:

—Múā maa atira, ¿ñeenórē wedesera tiarī? jīiyigu.

³⁴ Cūūpe yuuriyira. Maapu atira, “¿nii marī watoare nemoró uputí macū niī?” jīī
 wedeseatiyira. ³⁵ Teero tiigú, Jesús jeanuā, cūū buerá docere neāduti, jīiyigu:

—Sīcū uputí macū niidugagu, niipetirare padecotegu tiiróbiro niirō booa. Teero biiri
 niipetirare tiápuro booa, jīiyigu.

³⁶ Sīcū wīmagūrē cūā decopu nūcō, cūūrē néeapa, jīiyigu:

³⁷ —Sīcū āni wīmagūbiro biigúre ñña, “yuu Jesuré maīā; teero tiigú cūūrē boca
 maīgúda” jīī wācūboqui. Cūū teero wācūgū, cūūrē maīgú, yuucārē maīgú tiii. Yuure boca
 maīgú, yuu dícuere maīgú mee tiii; yuure ticodiocorigucārē teerora maīgú tiii, jīiyigu.

Marīrē cāmotáhegu marīrē tiápugu niī

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Juan Jesuré wedeyigu:

—Ûsārē buegú, sícū m̄m̄ wāmemena wātīārē cōāwionecori ññaāwū. Cūñ marī menamacū mee niiāwī. Teero tiirá, cūñrē cāmotáawū, jīimiyigu.

³⁹ Jesupé cūñrē ȳm̄yigu:

—Cāmotárijāña. Sícū ȳm̄ tutuaremena teenórē tiiēñonetōnegū, too síro ȳm̄re ññañarō wedesemasīriqui. ⁴⁰ Marīrē cāmotáhegū marīrē tiipugū nii. ⁴¹ Ȳm̄ ateréja diamacúrā jīā: Sícū m̄āārē “Cōāmacū beserigu n̄n̄rā niiya” jī, oco tīāgū, wapatáre b̄agúdaqui, jīyigu.

Ññañaré tiirí, quio niiā

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jīnemoyigu:

—Ȳm̄re padeorágārē ññañaré tiidutígūnorē ññañanemorō wāaadacu. Cūñrē ūtāgā pairígamena cūñ wāñāp̄m̄ siatúyo, día pairímaap̄m̄ cōāñocori, nemoró añubocu. ⁴³⁻⁴⁴ M̄m̄ya wāmo m̄m̄rē ññañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicawā-momena catiré petihérop̄m̄ jeari, añujā. P̄wāwāmóm̄ena pecamer̄m̄ wáaripeja, ññañanetōjōācu.* ⁴⁵⁻⁴⁶ M̄m̄ya dupo m̄m̄rē ññañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicadupomena catiré petihérop̄m̄ jeari, añujā. P̄wadupóm̄ena pecamer̄m̄ m̄m̄ cōādioconoripeja, ññañanetōjōācu.† ⁴⁷ M̄m̄ya capea ññarē m̄m̄rē ññañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecōājāña. Sicacapeamena Cōāmacū Ōp̄m̄ niiróp̄m̄ jeari, añujā. P̄ñacapéamena pecamer̄m̄ m̄m̄ cōādioconoripeja, ññañanetōjōācu. ⁴⁸ Pecamer̄m̄ becoa diariya. Pecamecā yatiria.

⁴⁹ Pecame móā tiiróbiro niicu: Ññañaré maniré wáari tiicú. Teero biiri bóari tiirícu. ⁵⁰ Móā ocare yaari, añuniā. Tee móā ocaheri, nemo ocari tiimasíña manicú. M̄ā móā ocare tiiróbiro niña. Cāmeríquere maniró añurō niirecutiya, jīyigu.

10

M̄ā n̄mosán̄numiārē cōārijāña

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Too niiārigū Judea ditap̄m̄ wāa, día Jordán apeniñap̄m̄ jeayigu. Toop̄re basocá neāyira sūcā. Cūñ tiirucúrobirora cūñrē bueyigu. ² Fariseo basoca cūñ p̄top̄m̄ jeayira. Cūñrē ññañarō jīrē b̄adugára, s̄ññáyira:

—¿Sícū cūñ n̄moré cōājāmasígari? ¿Marīrē dutiré teerora jīñ? jīyira.

³ Jesupé s̄ññáyigu:

—¿Moisés deero dutiyiri? jīyigu.

⁴ Cūñape ȳm̄yira:

—Moisés sícū cūñ n̄moré “atewapá m̄m̄rē cōā” jīríp̄rē jóatoa, cōāmasínoā, jī jóarigu niwī, jīyira.

⁵ Jesús jīyigu:

—M̄ā ñecūsūm̄ā Cōāmacū dutiré tiidugáheri ññagū, Moisés tee dutiré cūñrigū niwī. ⁶ Cōāmacū niipetire cūñ sicato tiinucáritop̄re ūm̄, numió tiirícu niwī. ⁷ “Teero tiigú, ūm̄ cūñ pacure, cūñ pacore merēā witi, cūñ n̄moména niigūdaqui. ⁸ Cūñ p̄arā sicaōp̄m̄ tiiróbiro p̄ñuáadacua”, jīrigū niwī Cōāmacū. Teero tiirá, p̄arā niiriya. Sícū tiiróbiro niiya. ⁹ Cōāmacū cūñrē sicaōp̄m̄rā tiiróbiro niirí tiirí siro, āp̄ cūñrē cāmerí cōārí tiiríjārō booa, jīyigu.

¹⁰ Wiipú coerá, Jesús buerá cūñrē s̄ññáyira sūcā tee maquērē. ¹¹ Cūñrē ȳm̄yigu:

* ^{9:43-44} Apepú b̄nc̄p̄r̄m̄ versículo 44 baurícu; ap̄p̄r̄m̄ baucú. Biiro jīñ: 44 Pecamer̄m̄ becoa diariya; pecamecā yatiria. † ^{9:45-46} Apepú b̄nc̄p̄r̄m̄ versículo 46 baurícu; ap̄p̄r̄m̄ baucú. Biiro jīñ: 46 Pecamer̄m̄ becoa diariya; pecamecā yatiria.

—Cũũ ñumoré cõãgũ, apegore ñumocutiguno cũũ ñumo niisuguerigomena ñañarõ tiigú tiiquí. ¹² Numiõcã coo manrẽ cõã, ãpĩmẽna manucutigo, coo manũ niisuguerigomena ñañarõ tiigó tiicó. Tee Cõãmacũrẽ netõncãre niĩã, jĩiyigũ.

Jesús wĩmarãrẽ sãĩbosárigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Cũãrẽ néewarare cũũ buerá tuitimiyira. ¹⁴ Cũã teero tiirí ññagũ, Jesús cũãmena cúayigũ. Cũãrẽ jĩiyigũ:

—Wĩmarã yũũ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnũnũserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁵ Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: ãniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnũnũse tiihéranorẽ cũũ dutiré cũãpũre jeaboarigue cũãrẽ jearicu, jĩiyigũ.

¹⁶ Teeré jĩtoã, wĩmarãrẽ néepara, cũãrẽ ñaapeó, Cõãmacũrẽ: —Ñiãrẽ ãñurõ tiiyá, jĩ sãĩbosáyigũ.

Jesumẽna pee cõogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wáagũdu tiirí, sícũ cutũjeáyigũ. Cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩñáyigũ: —Basocãre buegú ãñugũ, ¿yũũ ñeenó tiigũdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigũ.

¹⁸ Jesús cũãrẽ yũuyigũ:

—Mũũ yũũre “ãñugũ” jĩã. Cõãmacũ sícũrã ãñugũ niĩ. ¹⁹ Mũũ Cõãmacũ dutiré cúũriguere masĩcu. “Basocãre sãĩrijãña. ãpĩ ñumoré ñeeaperijãña. Yaarijãña. ãpẽrãrẽ jĩĩditoremẽna wedesãrijãña. ãpẽrãyére ãmarijãña. Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigũ.

²⁰ —Ûsãrẽ buegú, yũũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimũãatimiwũ, jĩimiyigũ.

²¹ Jesús cũãrẽ maĩrẽmena ñña, jĩiyigũ:

—Mũũrẽ sicawãme dusaa. Mũũ cõorẽre dúapetijãgũ wáaya. Tee dúã wapatãariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ pũtopũre pee ãñuré buagũdacu. Túajea, ati, yũũre ñũnũwã, jĩimiyigũ.

²² Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, tũsarijõãyigũ. Pee apeyé cõojĩgũ, wãcũpati, pũtũajõãyigũ.

²³ Jesús cũũ puto ññabate, cũũ buerãre jĩiyigũ:

—Pee apeyé cõorãno Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ tiinũnũsedugari, wisio niicu, jĩiyigũ.

²⁴ Cũũ buerá cũũ jĩĩãriguere tũorã, tũomanĩjõãyira. Cũãrẽ jĩĩnemoyigũ:

—Yãã wedera, Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ tiinũnũsedugari, wisio niicu. ²⁵ Wáicũ camello wãmecutigu awigã copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apeyé cõorãno Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ tiinũnũsedugaripereja, jĩiyigũ.

²⁶ Teeré tũorã, bayiró tũomanĩjõãrã, cãmerĩ sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩiyira.

²⁷ Jesús cũãrẽ ññagũrã, jĩiyigũ:

—Basocã cũã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisioẽre manidójãã, jĩiyigũ.

²⁸ Pedrope jĩĩncãyigũ:

—Tũoyã mẽna. Ûsãpe niipetire ãsã cõorĩguere cúũjõãatiwũ, mũũmẽna ñũnũãda jĩĩrã, jĩiyigũ.

²⁹ Jesús yũuyigũ:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: Sícũ yũũre maĩgũ cũũya wii, cũũ baira, cũũ pacũsũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cúũjõã, “basocãre netõnére quetire wedegu wáagũda” jĩĩgũnope ³⁰ cũũ cúũwarigue nemoró buagũdaqui. Atibũrecopũre nemoró wiserĩ, cũũya wedera, pacosãnumiã, põna, dita buagũdaqui. ãpẽrã cũũrẽ ñañarõ tiipacãri, teeré buagũdaqui. Too síropãcãrẽ Cõãmacũmẽna catiré petihére buagũdaqui. ³¹ Mecũtigãrẽ paũ ñpũtĩ

macārã too síropure búri niirã niiãdacua. Búri niirã too síropure uputí macārã niiãdacua, jĩiyigu Jesús.

*Jesús cũurẽ sããadarere ïtiãrĩ wederigue
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Cũã Jerusalẽnpu muãwari, Jesús cũãrẽ sugueyigu. Cũũ buerã ïñamanijõãyira. Basocã cũã siro nunurãcã cuiyira. Jesús cũũ buerã docere suowã, cũũrẽ wãaadare wedeyigu:

³³ —Mũã ïñãã: Marĩ Jerusalẽnpu wãara tiia. Toopú yũũ niipetira sõwũ niipacari, paiarẽ dutirá, Moisés jóarigue buerãpũre ticoadacua. Cũã sããdutíadacua yũũre. Cũãrã judíoa niihẽrãpũre ticonetõneãdacua. ³⁴ Yũũre buijã, usecó eobatétu, tãna, sãããdacua. Itiábureco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

*Santiago, Juan Jesuré sãĩmĩrigue
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Santiago, Juan Zebedeo põna Jesús putopu jea, cũũrẽ sãĩyira:

—Ûsãrẽ buegú, ùsã sãĩãdarere mũũ ticori boogã, jĩimiyira.

³⁶ —¿Ñeenó yũũ tiirí boogãri? jĩiyigu.

³⁷ —Mũũ õpũ sããgũ, mũũ duirípĩrõ putogãpu dupowa ùsãrẽ. Sícũ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape dupowa, jĩimiyira.

³⁸ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Yũũ õpũ sãããdari suguero wãaadarere mũã masĩria. ¿Yũũ ñañarõ netõãdarobirora mũãcã ñañarõ netõrã nũcãbõgari? ¿Yũũre cũã sãããdarobirora mũãcã cũã sããrĩ nũcãbõgari? jĩiyigu.

³⁹ —Ûjũ, ñañarõ netõ, diamasã, jĩiyira.

Jesús jĩiyigu:

—Mũãcã yũũ tiirõbiro posa, diaadacu. ⁴⁰ Teerẽ wedemasĩpacũ, “sícũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape dupogũda” jĩimasĩriga. Tee yũũ dutirẽ niiria. Cõãmacũ toopú duidarare besetoawi, jĩiyigu.

⁴¹ Cũã menamacãrã puamóquẽñerã Santiago, Juan sãĩrĩ tuorã, cúayira. ⁴² Jesús cũãrẽ suocó, jĩiyigu:

—Mũã masĩã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõãmacũrẽ masĩhẽrã cũã booró dutiãmajãya. Cũã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cũã dutirẽre tiipetídutira. ⁴³ Mũãpeja cũã tiirõbiro tiirjãña. Merẽ tiirẽcutiia. Mũã uputí macãrã niidugara, ãpẽrãrẽ tiiapuri basoca niina. ⁴⁴ Sícũ ãpẽrã nemoró niidugagũno niipetirare padecotegũ tiirõbiro niirõ booa. ⁴⁵ Yũũ niipetira sõwũ niipacu, ãpẽrã yũũre tiiapuaro jĩigũ mee atiwũ. Yũũpe basocãre tiiapugũ atigu tiiwú. Teero biiri pau basocã ñañarẽ tiirẽ wapa diabosa netõnégũ atigu tiiwú jĩiyigu.

*Jesús Bartimeorẽ ïñarĩ tiirĩgue
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

⁴⁶ Cũã Jerusalẽnpu maawãra, Jericõpu jeasugueyira. Tiimacãpu Jesús cũũ buerãmena netõwãri, pau basocã cũũrẽ nunuyira. Sícũ capeari baunõhẽgũ maa wesapu niyeru sãĩduiyigu. Cũũ wãmecutiuyigu Bartimeo, Timeo macũ. ⁴⁷ “Jesús Nazaret macã macũ atii” jĩirĩ tuogũ, Bartimeo bayirõ busurõmena jĩinũcãyigu:

—¡Jesús, David pãrãmi niinũnũsegũ, yũũre bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁸ Pau cũũrẽ: —Nocõrõrã ditamanjõãña, jĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩinemosãjãyigu:

—¡David pãrãmi niinũnũsegũ, yũũre bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁹ Jesupéja putuãnũcã: —Atiaro, jĩiyigu.

Cũã cũũrẽ jĩiyira:

—Ñũuãdacu. Wãmũnũcãcoya. Mũurẽ atidutii, jĩyira.

⁵⁰ Teerẽ tuogú, sutiró sotoá macãrõrẽ tuuwécojã, bupucutúa, Jesús puto wáayigu.

⁵¹ —¿Mũurẽ deero tiirí boogári? jĩyigu Jesús.

—Basocãre buegú, yũure ñnarĩ tiiyá, jĩyigu.

⁵² Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Mũu padeojĩgũ, netõnénoãrigupu putuáa. Ññurõ wáaya, jĩyigu.

Cũũ teero jĩĩrã, ññajõãyigu sáa. Ñña, maapu Jesuré nũnũwáyigu.

11

Jesús Jerusalénpu sããwarigue

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jesús cũũ buerãmena Jerusalénpu jeaadarõ péero dusayíro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ Ñtãgũ Olivo puto niiã. Toopú cũũ buerá puarãrẽ jĩyigu:

² —Iimacã marĩ díamacũ niirí macãpu wáaya. Toopú jeara, máata sícũ burro wĩmagũ siatúnũcõãrigure buajeáadacu. Cũũ pesaya manigũ niiqui ména. Cũũrẽ jõã, néeatiya.

³ Mũãrẽ “¿deero tiirá cũũrẽ jõã?” jĩĩrĩ, “marĩ Ñpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩyigu.

⁴ Cũã wáa, maapu siatúnũcõãrigure buajeáyira. Wii díamacũpu niiyigu. Cũũrẽ jõãyira.

⁵ Toopú nucũrã: —¿Deero tiirá cũũrẽ jõã? jĩyira.

⁶ Cũãpe Jesús dutiariborora yũyira.

—Néewayã, jĩyira cũãrẽ.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesús cũũ sotoapu mũãpeayigu. ⁸ Cũũrẽ padeorã, puu cũũ netõwáadarimapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ séõcũyira. Ñpẽrã yucu dũpũri pũũrĩcutire cũã páata néeatiariguere cúũsũgueyira. ⁹ Cũũ suguero wáara, cũũ siro nũnũrã bayiró busurómena jĩyira:

—¡Marĩ Ñpũrẽ usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigu niĩ! ¡Cũũrẽ ññurõ tiiáro!

¹⁰ ¡Cũũ ñpũ sããrĩ, ññurõ wáaaro! ¡Marĩ ñecũ David ñpũ niiriro tiiróbiro ññurõ wáaaro! ¡Niipetira ñmũãse macãrã cũũrẽ “ññunetõjõã” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cõãmacũwiipu sããwayigu. Toopú niipetire tiiwĩ maquẽrẽ ññapetijãyigu. Naĩrõpu tiiyíro. Teero tiigũ, Betaniapu cũũ buerá docemena wáajõãyigu.

Jesús higuerağure sñirĩ tiirígue

(Mt 21.18-19)

¹² Apebũreco bóeri Betaniapu niĩrira cãmepũtũari, Jesús juabóayigu. ¹³ Higuerağũ ññurõ pũũrĩcutiriguere yoaropũ ññayigu. “Dũcacũtica” jĩĩgũ, ññagũ wáamiyigu. Pũũrĩ dícu buayígu. Butirĩtono niiriyiro.* ¹⁴ Jesús tiigũrẽ jĩyigu:

—Ñpẽrã atigũ dũcare yaanemorica sáa, jĩyigu.

Cũũ teero jĩĩrĩ, cũũ buerã tuoyira.

Jesús Cõãmacũwiipu dúari basocare cõãwionecorigue

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Too síro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacũwiipu sããjeagu, dúari basocare, teerẽ sãñnerãrẽ cõãwionecoyigu. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirẽpĩrĩcãrẽ teerora tiiyígu. ¹⁶ Niipetirare apeyenómena Cõãmacũwiipu sããcãmewitidũgarare cãmotáyigu. ¹⁷ Basocãre bueyigu:

* 11:13 Higuerağũrĩ wasowitĩtĩrĩ, metãpãgã witiaticu. Teepare sũmerérena yaanocu. Jesús teerẽ ñmãñmĩjĩyĩ. Teepãgã ñnaadiari siro, pacapã ññurõ ipitire witiatinũcãcu. Metãpãgã manirĩ, pacapãcã witiatĩricu.

—Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jĩã: “Yáa wii ‘niipetire dita macãrã Cõamacũmena wedeseri wii niiã’ jĩrĩ wii niiãdacu”,† jĩ jóare niiã. Múãpe yaarẽpira dúari wii niirĩ tiia, jĩiyigũ.

¹⁸ Paiaré dutirá, ãpẽrá Moisés jóarigue buerá Jesús jĩãriguere tuoyíra. Teero tiirá, cúã “¿deero tii marĩ ãniré sããdari?” jĩ ãmaãncãyira. Basocá Jesús buerere tuomanijõãyira. Teero wáari iñarã, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá cũãrẽ cuiyira. ¹⁹ Náicũmuatiri, Jesús tiimacã niiãrigũ witi, pũtuajõãyigũ sũcã.

Higueragũ sĩnidárigue

(Mt 21.20-22)

²⁰ Apebúreco bóeri wáara, higueragũre nũcõrĩpũra sĩniárigũre iñayira. ²¹ Pedro Jesús higueragũre jĩãriguere wãcũgũ, jĩiyigũ:

—Ësãrẽ buegú, iñaña. Iigú mũu tutiarigũ sĩnijõããyu, jĩiyigũ.

²² —Cõamacũrẽ padeoyá, jĩiyigũ Jesús cúãrẽ—. ²³ Yũu ateréja diamacũrã jĩã: Apetó tiigú, sícũno atigú ãtãgũrẽ “wáa, díapũ ñaacoñuãña” jĩboqui. Cũũ “teerora wáaadacu” jĩ padeorí, cũũ jĩãrirobirora wáaadacu. “Óba, wáaricura” jĩrijãrõ booa. ²⁴ Teero tiirá, ãñurõ tuoyá: Múã apeyenó Cõamacũrẽ sãirã, “diamacũrã ticogũdaqui” jĩ padeorá, cõoádacu. ²⁵ Múã Cõamacũrẽ sãirã, ãpẽrá múãrẽ ñañarõ tiiriguere acabóya. Múã teero tiirí iñagũ, marĩ Pacu ãmuãsepũ niigũcã múã ñañaré tiirere acabógũdaqui. ²⁶ Múãrẽ ñañarõ tiirãre múã acabóheri, cũũcã múã ñañaré tiirere acabóriqui, jĩiyigũ.

Jesuré “¿noã dutirémãna teeré tiii?” jĩirigue

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Opatutí Jerusalénpũ jeayira. Jesús Cõamacũwiiipũ wáanetõrĩ, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrá bũtoá dutirá Jesús pũtopũ jeayira. ²⁸ Jesuré sãĩñáyira:

—¿Noã dutirémãna mũu teeré tiii? ¿Noã mũurẽ dutiré ticori, mũu teeré tiirí? jĩimiyira.

²⁹ Jesús cúãrẽ yũuyigũ:

—Yũucã múãrẽ sãĩñágũda. Múã yũure yũuri, múãrẽ “ate dutirémãna tiia yũu” jĩigũda.

³⁰ ¿Noã Juanré wãmeõtidutigũ ticocoyirí? ¿Cõamacũ o basocãpe ticocoyirí? Yũuya, jĩimiyigũ.

³¹ Cũãpe cãmerí wedeseyira:

—Marĩ “Cõamacũ ticocorigũ niwĩ” jĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũãrẽ padeorí?” jĩboqui. ³² Marĩ “basocã cũãrẽ ticocorira niwã” jĩmasĩriga, jĩiyira. Basocãre cuiyira. Niipetira “Juan profeta niwĩ” jĩ padeoyíra. ³³ Teero tiirá, cúã Jesuré: —Masĩriga, jĩiyira.

Jesús cúãrẽ jĩiyigũ:

—Yũucã múãrẽ “ate dutirémãna teeré tiia” jĩ wederia, jĩiyigũ.

12

Ñañarã padecoterãmãna queoré

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesús cúãrẽ queorémãna wedenũcãyigũ:

—Sícũ ãmũ niyigũ use wese oterigũ. Otepetitoa, sãnisãncõyigũ. Ëse cúã bipesããdari copere ãtãgãpũ coayigũ. Teero biiri ãmuãrĩ wii cúã coteduiadari wiire tiyigũ. Aperopũ wáanetõgũ wáagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigũ. Waso, wãajõãyigũ. ² Ëse dũcacutirito niirĩ, sícũ cũãrẽ padecotegure ticocomiyigũ. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cúã dúa wapatãrere decomãna ticocoaro yũure” jĩicomiyigũ. ³ Cũũ toopũ jeari, tiidita wasorira

† 11:17 Isaías 56.7.

cũürē ñee, páa, péerogã ticoripacara, putuócojãyira. ⁴ Āpĩ cũürē padecotegure ticomiyigu sũcã. Cũürējã dupurũ cãmitu, ñañarõ buijãyira. ⁵ Too síro āpĩré ticomomiyigu sũcã. Cũürējã diamacũrã sãjãyira sáa. Pau ticomomiyigu. Āpērārē páayira; āpērārē sãjãyira.

⁶ Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgũ dícu dusayigu. Cũã siropũ cũürē ticomomiyigu. “Yũũ macũrē quioníremena ññaãdacua”, jĩ wãcũmiyigu. ⁷ Ōpũ macũ cũã putopũ jeari, tiidita wasorira cãmerí wedeseyira: “Ānirã niĩ too síropũ atiditaré ñeegũdu. Jãmu, sãcõ. Cũũ manirí, atiditã maríya dita putuáadacu”, jĩmiyira. ⁸ Teero tiirã, cũürē ñee, sã, tiiwese wesapu cũũya ōpũürē cõãjãyira.

⁹ Tiidita ōpũ cũärē tiídarere múärē wedegũda. Cũũ ati, cũũya dita wasorirare sãcõãpeti, āpērārē tiiditare ticojãgũdaqui.

¹⁰ Mũã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasíria ména: Wii weerira ütãquire booríyira.

Cũã boorípacari, tiiquira uputí macãqui putuáwũ tiiwipũre.*

¹¹ Cõãmacũ marí Ōpũ teero tiirígu niĩwĩ.

Cũũ tiiríguere “añunetõjõãã” jĩ tũgueñanoã,†

¹² Cũãpeja “tee queorémene marĩrē jĩtutigu tiiquí” jĩ masĩjãyira. Teero tiirã, cũürē ñeeãdara tiimíyira. Basocãre cui, ñeemasĩri, wãajõãyira.

Wapasédutire sãñãrìgue

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Cũã aperopũ wãa, sĩquērã fariseo basocare, Herodere tuonũnũserare sãñãdutira ticooyira. Cũã Jesús merẽa yũuri boomíyira. ¹⁴ Jesús putopũ jea, cũürē jĩyira:

—Basocãre buegũ, mũũ añugũ niirere masĩã. Mũũ basocãre diamacũrã añurõ buegũ niĩã. Cũã tusaré dícuere wedericu. Uputí macãrãrē, búri niirãrē, niyeru cãorãre, niyeru cuohérare sãcãrĩbíro ñña, wedea mũũjã. Cõãmacũ cũärē tiidutíre ññurõ diamacũ buea. Teero tiigũ, ùsarē wedeya: ¿Romanuã ōpũrē cũũ niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatírigarite? jĩyira.

¹⁵ Jesupé cũã wãcũrere, cũã ñañaré tiidugãrere masĩjãyigu. Teero tiigũ, jĩyigu:

—Mũã yũure teero jĩ, wedesãdũgara tiia. Niyeruquire néeatiya; ññagũdu tiia, jĩyigu.

¹⁶ Tiiquire néeatiyira.

—¿Noãyã diapóa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã ōpũye tusaa, jĩyira.

¹⁷ —Too docare Césaye niirere Césare wiyayã; Cõãmacũyere Cõãmacũrē wiyayã, jĩyigu.

Cũũ teero yũuri, cũürē tuomaníjõãyira.

Diarira masãmũãre wederigue

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Sĩquērã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cũã “diarira masãmũãricua” jĩcua. Jesuré sãñãyira:

¹⁹ —Basocãre buegũ, Moisés dutirere jĩãda. “Sĩcũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nũmo niirigore dúutuaro. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacutĩbosaaro”,‡ jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ²⁰ Sĩcũpõna siete niyira. Cũã sõwũ nũmocupũyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ²¹ Cũũ siro macũ cũũ sõwũ nũmorē dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cũã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. ²² Teero dícu wãayiro. Niitugupũcãrē teorora wãayiro. Too síro cũã nũmo niimirigocã diajõãyigo.

* 12:10 Judíoa wii tiirã, sicaqui, aññuríquicare péosũgueyira. Tiiqui aññurõ diamacũ niirĩ, tiiwí tũdiri diamacũ wãayiro. † 12:11 Salmo 118.22-23. ‡ 12:19 Deuteronomio 25.5.

²³ Cúã siete coore n̄mocutimiyira. Diarira masãmuãrĩ, ¿nii n̄mope p̄tuágodari? j̄iyira.

²⁴ Jesupé cúãrē ȳuyigu:

—Múã Cõamacũye queti jóaripũ maquērē masíria. Cõamacũ tutuarecārē masíria. Teero tiirá, wisijóã. ²⁵ Diarira masãmuãri siro, ñmuá, numiá wãmosíaricua. Ángelea ñmuásep̄u niirábiro niíya. ²⁶ Diarira masãmuãre maquērē múã buepacara, tuomasíria ména. Múã Moisés jóaripũp̄u j̄ũrísati queti buemij̄yu. Tiisatip̄u Cõamacũ Moisére j̄irigu niiwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Õp̄ũ niia ȳu”,[§] j̄irigu niiwĩ. ²⁷ Cõamacũ diarira Õp̄ũ niirii; catirá Õp̄upe nií. Teero tiirá, múã wisinetójoã, j̄iyigu Jesús.

Dutiré up̄tí maquē

(Mt 22.34-40)

²⁸ Sícũ Moisés jóarigue buegũ toopũ niyigu. Jesús saduceo basocamena wedeserere tuoyigu. Jesús añurõ ȳumenirĩ ñnagũ, cúũ p̄to jea, sãñáyigu:

—¿Diiyé nií Moisére dutiré cúũrigue bayiró up̄tí maquē? j̄iyigu.

²⁹ Jesús cúũrē ȳuyigu:

—Bayiró up̄tí maquē ate niia: “Israelya p̄ona macārã, añurõ tuoyá: Cõamacũ marĩ Õp̄ũ sícũrã nií. ³⁰ Teero tiirá, Cõamacũ marĩ Õp̄rē mañá. Niipetire múã yeerip̄namena, múã wãcũrémena, múã tutuaremena cúũrē mañá”.^{*} ³¹ Tee doca maquē dutiré ate niia: “M̄u basiro mañó tiiróbirora ãp̄rãcãrē mañá”.[†] Ate puawãmé niipetire apeyé dutiré nemoró up̄tí maquē niia, j̄iyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegũpe j̄inemoyigu sũcã:

—Añuniã, basocãre buegũ. M̄u diamacũ wedea. Cõamacũ sícũrã nií. Æp̄i cúũ tiiróbiro niigũ maniquí. ³³ Cõamacũrē marĩ yeerip̄namena, marĩ wãcũrémena, marĩ tutuaremena mañó booa. Teero biiri marĩ basiro mañó tiiróbirora ãp̄rãcãrē mañó booa. Marĩ Cõamacũwiip̄u tiiré, wãicũrare sã sóeditiore, Cõamacũrē apeyenó ticoré añuniã. Añupacari, mañrepe nemoró up̄tí maquē niia, j̄iyigu.

³⁴ Jesupé cúũ diamacũ ȳuuri ñnagũ, j̄iyigu:

—Cõamacũ dutiré m̄uup̄re niãdaro péerogã d̄usaa, j̄iyigu.

Too síro cúũrē tuorã “sãñária sãa” j̄i wãcũyira.

“Cristo ¿noã p̄rãmi nií?” j̄irigue

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Cõamacũwiip̄u buegũ, basocãre sãñáyigu:

—¿Deero tiirá Moisés jóarigue buerã “Cõamacũ beserigu David p̄rãmi nií” j̄i?

³⁶ David basirora Espiritu Santo masíre ticorémena jóarigu niiwĩ:

Cõamacũ j̄iwĩ ȳu Õp̄rē:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée m̄uure ñnatutirare m̄u dutiriguere ȳu añurõ ȳuuri tiirip̄u”,[‡]

j̄i jóarigu niiwĩ David. ³⁷ David “ȳu Õp̄ũ” j̄igũ, Cõamacũ beseriguere j̄igũ tiirigu niiwĩ, cúũ p̄rãmi niipacari. Teeré añurõ wãcũña, j̄iyigu.

Basocã pu toop̄re niirã Jesús wederere useniremena tuoyira.

Jesús Moisés jóarigue buerã tiirécũtire wederigue

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús basocãre buegũ, j̄iyigu:

—Moisés jóarigue buerã tiirére tuomasíro booa. Cúã suti yoaretõ sãña, wãauseniya. Macã decop̄u quioníremena añudutiri boocúa. ³⁹ Neãré wiserip̄u suguero maquē duirépu dícu duidugacua. Bosebũreco tiirópcãrē teerora tiidugacua. ⁴⁰ Wapewia numiãye

§ 12:26 Éxodo 3.6. * 12:30 Deuteronomio 6.4-5. † 12:31 Levítico 19.18. ‡ 12:36 Salmo 110.1.

wiserire jĩditoaremena ěmacua. Cũã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocáre. Cũãrã ãpĕrã nemoró ñañaró tiinóãdara niĩya, jĩiyigũ.

Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrĕ ticorigue
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesús Cõãmacũwiipũ niigũ, niyeru sããretibari díamacũ duiyigũ. Teetibaripũ niyeru sããrĩ, iñacoduiyigũ. Paũ niyeru cõorã pairó sããyira. ⁴² Sĩcõ wapewio bóaneõgõ jea, pũaquĩ wapamanĩrequiri sããyigo. ⁴³ Jesús cũũ buerãre atiduti, jĩiyigũ:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩã, jĩiyigũ—. Cõãmacũ iñacoropũ igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemoró ticonetõnucãyo. ⁴⁴ Īniãpeja cũãrĕ dũsarĩguere ticooya. Coopeja coo cõomĩarigue, coo yaarĕ sãĩbõariguegãrĕ ticopetijãyo, jĩiyigũ.

13

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩirigue
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõãmacũwiipũ witiwari, sĩcũ cũũ buegũ tee wiserire iñã, jĩiyigũ:

—Ĕsãrĕ buegũ, ate wiseri cũã ũtãquritõmena weeriguere iñãña. Ññurĕ wiseri niãã, jĩiyigũ.

² Jesupĕ jĩiyigũ:

—Mũũ weere wiserire iñamiã. Too síro ũtãqui apequí sotoãpũ weemũãrigue pũtuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigũ.

Atibũreco petiãdari sũguero wãaadare
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús cũũ buerãmena Ĕtãgũ Olivo Cõãmacũwii díamacũ niirĩgũpũ wãayigũ. Toopũ duiiri, Pedro, Santiago, Juan, Andrés ãpĕrã tũohéropũ cũũrĕ sãĩñãyira:

⁴ —Wedeya ũsãrĕ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wãaadari? ¿Ñeenómĕna iñamasĩnoãdari, ate wãaadari sũguerogãrĕ? jĩiyira.

⁵ Jesús cũãrĕ yũũyigũ:

—Ññurõ tũomasĩña, ãpĕrã jĩiditori jĩirã. ⁶ Paũ “yũũrã niãã; yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niãã” jĩãdacu. Paũ cũãrĕ nũnũãdacu.

⁷ “Cãmerĩsĩãrã tiiãwã” jĩirĩ tũoãdacu. “Toopũ cãmerĩsĩãrã tiiãyira” jĩirĕ queticãrĕ tũoãdacu. Teerĕ tũorã, cuirijãña. Tee wãaadare niijãrõ tiã. Teero wãapacari, atibũreco petiãdaro dũsããdacu mĕna. ⁸ Sicapõna macãrã apẽpõnã macãrãmena cãmerĩsĩããdacu. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩããdacu. Peeditapũre dita cãmeñare wãaadacu. Jũabõare wãaadacu. Teemĕna basocãre bayirõ ñañarõ netõrĕ nũcããdacu.

⁹ Mũã basiro ññurõ wãcũ tũgueñaña. Mũãrĕ dutirãpũre tico, judioa neãrĕ wiseripũ tãnaãdacu. Mũã yũũre padeorĕ wapa dutirã, õpãrã pũtopũ néewanoãdacu. Toopũ jeara, yĕe maquĕrĕ wedemasĩãdacu. ¹⁰ Atibũreco petiãdari sũguero, niipetire dita macãrã Cõãmacũ basocãre netõnĕre queti tũosesãadare niirõ tiã. ¹¹ Mũãrĕ dutirã pũtopũ néewari, “¿deero jĩãdari cũãrĕ?” jĩĩ wãcũhĕrãrã wãawa. Mũã jearira, Cõãmacũ mũãrĕ wãcũrĕ ticogũdaqui. Teerĕ wedeseya. Mũã mee wedeseadacu; Espĩritu Santo wedesegũdaqui. ¹² Sĩcũpõna dutirãpũre cãmerĩ wedesã, sãĩrĩ tiiãdacu. Cũã pacũsũmũãcã cũã põnarĕ dutirãpũre wedesããdacu. Cũã põnacã teerora cũã pacũsũmũãrĕ netõnucã, diari tiiãdacu. ¹³ Niipetira basocã mũãrĕ iñatutiãdacu yũũre padeorĕ wapa. Teero mũãrĕ cũã ñañarõ tiipacãri, yũũre padeorucũjãrãrĕ Cõãmacũ netõnĕgũdaqui.

¹⁴ Ññãnetõjõãgũrĕ Cõãmacũrĕ padeorĩdojãgũrĕ iñããdacu mũã. Cõãmacũwiipũ too cũũrĕ niidutiherore nucũrĩ iñããdacu.* (Aterĕ buegũ tũomasĩãrõ.) Too cũũ nucũrĩ

* 13:14 Tĩatopũre profeta Daniel teerĕ jóarigũ niĩwĩ.

ĩñarã, Judea ditapũ niirã ãtãyucupũ dutijõããrõ. ¹⁵ Wii sotoápũ pesagúno diiwá, wii popeapũ niirere néegũ sããwaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁶ Wesepũ padegúcã wiipũ sutiré néegũ putuawaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁷ Teero wáare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ãpũrã cuorãre bóaneõre burecori niĩadacu. ¹⁸ “Tee púuriro niiré burecori wáarijããrõ” jĩĩ, Cõãmacũrẽ sãĩñá. ¹⁹ Teero wáare burecori basocãre ñañarõ netõré burecori niĩadacu. Cõãmacũ atibúreco tiirí sirore, tée atitõpũre nocõrõ ñañarõ netõré manirõro niiwũ. Too síropucãrẽ nocõrõ peti ñañarõ netõré maniãdacu. ²⁰ Tee ñañarõ netõré burecorire Cõãmacũ dũoriatã, sícũno netõrídojãgũdaqui. Cõãmacũpe cũũ beserirare tiigũ, teero wáare burecorire dũogũdaqui.

²¹ Teero wáari, síquẽrã múãrẽ jĩĩditoadacu: “Jáã, ññaña. Cõãmacũ beserigũ Cristo ãno niĩĩ”, jĩĩmiãdacua. “Toopũ niĩĩ”, jĩĩmiãdacua ãpẽrãpé. Cũã teero jĩĩrĩ, padeorĩjãña. ²² Pau jĩĩditora niĩadacu. Síquẽrã “yũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo niĩã” jĩĩmiãdacua. “Profeta niĩã”, jĩĩmiãdacua ãpẽrãpé. Pee tiĩẽnore tiĩadacu, cũãrẽ padeoáro jĩĩrã. Cõãmacũ beserirapũrena padeodũri tiidũgãmiãdacua. ²³ Múã ãñurõ tuomasĩña. Tee niipetire niĩadarerena múãrẽ yũũ wedesũguetooa, jĩĩyigũ Jesús.

Jesús putuaatiadare

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wedenemoyigũ:

—Tee ñañarõ netõré burecori siro muĩpũ búreco macũ naĩtĩãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. ²⁵ Ñocõã ñaacodiadacu. Niipetira ãmũãsepũ niirã cãmeñanoãdacua. ²⁶ Teero wáari, yũũ niipetira sõwũ õmebũrũãripũ tutuaremena asibatédiatiri, basocã ññaãdacua. ²⁷ Too síro ángeleare ticocogũdacu. Cũã néõãdacua yũũ beserirare atibúreco niipetiropũ niirãrẽ.

²⁸ Múãrẽ oterigũ higuerağũmena queoré ticogũda. Tiigũ pũũrĩ wasorĩ, “cũma wáaadaro péerogã dũsaa” jĩĩmasĩã. ²⁹ Tee tiirõbirora yũũ jĩĩãrigue wáari ññarã, “niipetira sõwũ putuaatiadaro péerogã dũsacũ” jĩĩmasĩña. ³⁰ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Atitõ macãrã cũã diaadari sũguero, tee niipetire yũũ jĩĩãrigue wáaadacu. ³¹ Ñmũãse, atiditã peticõdiaadacu. Yũũ wedesere doca petirĩcu. Niirucujããdacu.

³² Yũũ putuaatiadari búreco, tii horare masĩña maniã. Ángelea ãmũãse macãrã masĩriya. Yũũ niipetira sõwũcã masĩria. Yũũ Pacũ sícũrã masĩqui.

³³ Múãcã tiibũrecore masĩria. Teero tiirã, ãñurõ wãcũtutua, ññacoya. ³⁴ Múãrẽ queorẽmena wedegũda. Sícũ basocũ niiyigũ yoaropũ wáagũ. Cũũ wáaadari sũguero, cũũrẽ padecoterare cũũya wiire “coteya” jĩĩyigũ. Cũãcõrõrẽ cũã padeadarere cũũyigũ. Sope coterĩ basocũre ãñurõ ññacodutiya. ³⁵ Cũã tiirõbiro múãcã ññacorucujãña. Múãcã múã Ñpũ coeãdari búrecore masĩricu. Náicũmurĩ, ñami deco, cãrẽquẽ wederi, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yũũ wãcũña manirõ putuaatigũ, múãrẽ cãnirãrẽ buajeãdũgariga. ³⁷ Yũũ múãrẽ jĩĩrere niipetirare jĩĩgũda: ãñurõ ññacorucujãña, jĩĩyigũ Jesús.

14

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pũabúreco dũsayĩro Pascua bosebũreco wáaadaro. Tii bosebũreco niirĩ, pã púuri tiiré wũoya maniré yaanoã. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerãmena Jesuré yayiõremena cũã ñeeãdarere cãmerĩ wedeseyira, sããdũgãra.

² —Bosebũreco niirĩ, tiirĩjããda. Basocã cũũrẽ maĩrã, marĩmena cúara, noo booró acaribĩãmajãbocua, jĩĩyira.

Jesuré sitiaãñũre pĩopeorigue

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniarᵐ Simón òpᵐᵐ bóa netòrigᵐya wiipᵐ niyigᵐ. Jesús yaaduiritabe, sícō numiό sitiaañúriga cᵐogó jeayigo. Tiigá sitiaañúre “nardo” wāmecūtire wapapacáre posecutíyro. Tiigá ñacōrē tuupécojā, cūᵐya dupu sotoarᵐ píopeoyigo. ⁴ Āpērā toopú niirā coo teero tiirí ñnarā, cúajōāyira. Cūā cāmerí jīyira:

—¿Ate sitiaañúre wapapacáre bári peti teero tiicōāi? ⁵ Ate sitiaañúrere dúa, sicacūma padegᵐ wapatárocōrō buanóboayu. Teeména bóaneōrārē tiiápuro boomíāyu, jīyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cūārē jīyigᵐ:

—¿Deero tiirā coore potocói? Potocórijāña. Ateré yᵐre píopeogo, añurō tiigó tiiyo.

⁷ Bóaneōrā mūā watoarᵐ niirucujāādaca. Mūā booritono cūārē añurō tiiápumasīā. Yᵐpeja mūāmena niirucuricu. ⁸ Atigó yᵐre coo jeatuario añurō tiiyo. Coo sitiaañúrere píopeogo, yᵐre yaará sitiaañúre tuustāādarō tiiróbiro tiiyúetoayo. ⁹ Yᵐ ateréja diamacūrā jīā: Niipetiro atiditapúre Cōāmacū basocáre netōnére quetire wedewarucura, atigó yᵐre tiiáriguere wedeadaca, coore wācūdutira, jīyigᵐ.

Judas Jesuré cūārē ññatutirapure ticoadare

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacū wāa, paiaré dutiráre jīyigᵐ:

—Yᵐ mūāpᵐre Jesuré ticoguda, jīyigᵐ.

¹¹ Teeré tᵐorā, bayiró ᵐseniyira.

—Mᵐrē niyeru wapatíada, jīyira.

Teero tiigú, “¿deero tii yᵐre Jesuré ticoro boomíto?” jī wācūᵐcāyigᵐ.

Jesús cūᵐ buerámena yaaturigᵐ

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pā púuri tiiréména wáoya maniré yaarí bosebureco niinᵐcāyiro. Tiibureco niirí, oveja Pascua macū niigūᵐre sīāyíra. Tiiburecore Jesús buerá cūārē sāñáyira:

—¿Noopú ᵐsā Pascua boseyaadarere quēnobosára wáagari? jīyira.

¹³ Jesús pᵐarā cūᵐ bueráre ticocoyigᵐ.

—Jerusalénᵐ wáaya, jīyigᵐ—. Toopú sícū basocú ocogá turupeogᵐre buajeáadacu. Cūārē ᵐᵐwáwa. ¹⁴ Cūᵐ sāāwaro tiiwí òpᵐrē jīwa: “¿Noopú niigari yᵐ buerámena Pascua boseyaadari tatia?” jīāwí ᵐsārē buegú”, jīwa. ¹⁵ Cūᵐ ᵐᵐuárō macā tatia quēnoári tatiacarᵐ ēñogúdaqui. Toopú quēnoyúewa, jīcoyigᵐ.

¹⁶ Cūᵐ buerá wāa, Jerusalénᵐ jeayira. Toopú jeara, Jesús cūārē jīārirobirora niipetirere buayíra. Toopú cūā Pascua boseyaadarere quēnoyíra.

¹⁷ Náicūmuāri siro, Jesús, cūᵐ buerá doceména tiiwiipúre jeayigᵐ. ¹⁸ Cūā yaadui, Jesús jīyigᵐ:

—Yᵐ ateré diamacūrā jīā: Mūā menamacū sícū yᵐᵐmena yaaduiᵐ yᵐre ññatutirapᵐre ticogudaqui, jīyigᵐ.

¹⁹ Cūā bayiró wācūpatiyira.

—¿Yᵐ mee nií? jī sāñāᵐcāyira cūācōrō.

²⁰ Jesús cūārē jīyigᵐ:

—Sícū mūā doce menamacū yᵐᵐmena atibaparú pāmena soayáᵐra nií. ²¹ Yᵐ niipetira sōwūrē Cōāmacūye queti jóaripᵐᵐ jīrōbirora wāaadacu. Bóaneōᵐᵐ niigūdaqui yᵐre ticogudapeja. Cūᵐ bauáriatā, nemoró añubojīyu, jīyigᵐ.

²² Jesús cūāmena yaagᵐ, pārē née, Cōāmacūrē ᵐsenire ticoyigᵐ. Túajea, pᵐatásā, batogᵐra, jīyigᵐ:

—Yaaya. Ate yāa òpᵐᵐbiro nií.

²³ Vino bapare née, Cōāmacūrē ᵐsenire ticoyigᵐ. Túajea, cūᵐ bueráre tíāyigᵐ. Niipetira tiibapa maquērē sīniyíra. ²⁴ Cūārē tíāᵐᵐ, jīyigᵐ:

—Ate yée díbiro niiã. Үһһ diari, yée díi õmayudiaadacu, рһһ basocá ñañaré tiirére cosebosáaro jĩĩgũ. Teeména Cõãmacũ mama netõnére quetire cúũgũdaqui. ²⁵ Үһһ ateréja diamacũrã jĩĩã: Vino sñinemóricu sáa; téе Cõãmacũ Õpũ niirõpũ mama vino ññaña manirére sñingũdacu, jĩĩyigũ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Sicawãme Cõãmacũrẽ basarére basapeotoaari siro, Ҫtãgũ Olivopũ wáajõãyira.
²⁷ Jesús cũãrẽ jĩĩyigũ:

—Múã niipetira yũre cõãwapetijõãdacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũpũ niiã: “Oveja coterí basocũre sñãcõãgũdacu. Teero tiirí, cúũyara oveja cúã booró cutubatéjõãdacia”,* jĩĩ jóarigue niiã. ²⁸ Teero wáapacari, yũһ diarigũpũ masãri siro, yũһ múã sũguero Galileapũ jeatoagũdacu, jĩĩyigũ.

²⁹ Pedro jĩĩyigũ:

—Niipetira mũnrẽ cõãwari, yũһja mũnrẽ cõãwaricu, jĩĩmiyigũ.

³⁰ Jesús cũãrẽ jĩĩyigũ:

—Үһһ ateréja diamacũrã jĩĩã: Mecũã macã ñami рһарí cãrẽquẽ wedadari sũguero, yũre ñtĩãrĩ “cũãrẽ masĩriga” jĩĩditogũdacu mũһ, jĩĩyigũ.

³¹ Pedro jĩĩyigũ:

—Үһһja cúã yũre sñãdũgáatã, mũһmena diagũda; mũnrẽ “masĩriga” jĩĩricu, jĩĩmiyigũ. Niipetira cúũ buerá teero dícu jĩĩyucumiyira.

Jesús Getsemanípũ cũһ Pacũre sãĩrigue
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Too síro Getsemanípũ jeayira. Jesús cũһ bueráre jĩĩyigũ:

—Múã ãno duiyueya ména. Үһһ Pacũre sãĩgũ wáagu tiia, jĩĩyigũ.

³³ Pedro, Santiago, Juanré cũһmena néewayigũ. Cũһ bayiró peti yeeripũnapũ wãcũpati, bóaneõnucãyigũ.

³⁴ —Үһһre diariquiro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnirã mee tiiwá, jĩĩmiyigũ.

³⁵ Cũã beru yoasãnurõ wáa, yeparũ munibiácũmuyigũ. Tee ññañarõ netõré jearijããrõ jĩĩgũ, Cõãmacũrẽ sãĩyigũ. ³⁶ Sãĩgũ, jĩĩyigũ:

—Pacũ, niipetirere tiimasã mũһ. Үһһ ññañarõ netõãdarere netõnéña. Үһһ teero jĩĩpacari, yũһ boorére tiiríjãña; mũһ boorépe wári tiiyá, jĩĩyigũ.

³⁷ Too síro cúũ buerá putopũ cãmerputuayigũ. Cũãrẽ cãniãrirapũre buajeáyigũ.

—Simón, ¿mũһ cãnigũ tiii? ¿Deero tiigú péerogã ñña tiirídojãĩ? jĩĩyigũ Pedrorẽ—.

³⁸ Cãnirã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩĩcõãsãrijããrõ jĩĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩñã. Múã wãcũrémena ãñurére tiidũgápacari, múãye õpũñrĩpe sñcãrĩbĩria, jĩĩyigũ.

³⁹ Cãmerputuagũ, cúũ Pacũre sãĩãrirobirora sãĩyigũ sũcã. ⁴⁰ Sãĩãri siro, cúũ buerá putopũ cãmerputuagũ, cãniãrirapũre buajeáyigũ sũcã. Cũãrẽ wũgoá pũnijõãyiro. Cũãrẽ deero yũһmasĩriyira. ⁴¹ Ñtĩãrĩ cãmerputuagũ cúãrẽ jĩĩyigũ:

—¿Múã cãnirã tiii sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiii? Nocõrõrã niiã. Үһһre ticoadaro jearo tiia. Үһһ niipetira sõwũrẽ ticogũdaqui ññañaré tiirãpũre. ⁴² Wũmũһnucãña. Jãmũ, yũһre ticogũdũ atitoai méе, jĩĩyigũ.

Jesuré ñeewarigue
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesús cúãmena wedesegu tiiríra, máata cúã menamacũ niimiãrigũ Judas jeayigũ. Cũһmena рһһ basocá espadapĩrĩmena, yucũména atiyira. Cũã paiaré dutirá, Moisés

* 14:27 Zacarías 13.7.

jóarigue buerá, ãpêrá butoá dutirá ticocoarira niyira. ⁴⁴ “Yuu wasopúro ùpũgú cũrã niigũdaqui. Cũrẽ ñee, ãñurõ siatú, néewawa”, jĩsũguetoayigu Jesuré ticogũda.

⁴⁵ Máata Jesús pũtopũ jeagu: —Yũre buegú, jĩyigu.

Teero jĩgũrã, cũũ wasopúrore ùpũyigu. ⁴⁶ Teero tiirí ñnarã, Jesuré ñeejõyira.

⁴⁷ Cũrẽ ñeerĩ, sícũ toopú nucũgú cũyã espadare tũãwé, paiaré dutigũre pade-cotegũya cãnopérore páatacojãyigu. ⁴⁸ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—¿Yaarẽfigure tiiróbiro yũre espadapírĩmena, yucuména ñeerã atiarĩ?

⁴⁹ Bũrecoricõrõ yuu Cõãmacũwiipu mũãmena niwũ, buegu. Yũre ñeeriwũ. Mũã mecũtĩgã tiiré Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáaro tiia, jĩyigu.

⁵⁰ Cũũ buerá cũũ sícũrẽna cõãncõ, dutipetĩjõãyira. ⁵¹ Sícũ mamũ Jesús siro nũnũátiyigu. Cãnigũ cõmarĩ caseromena dícu cõmarĩgu niyigu. Cũã cũrẽ ñeemiyira. ⁵² Cũrẽ ñeema jĩrã, cũũ cõmarĩ casero dícu wéepãnecojãyira. Cũũpe sutimanĩgũ dutijõãyigu.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti pũtopũ néewarigue

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesuré ñee, paiaré dutigũ pũtopũ néewayira. Toopú niipetira paiaré dutirá, ãpêrá butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá neãyira. ⁵⁴ Pedrope yoasãñurõ Jesuré nũnũyigu. Paiaré dutigũyã wii popea macã yeparũ pũtuãyigu. Toopú Cõãmacũwii coterĩ basoca pũto jeanuã, cũãmena pecame sũmaduĩyigu.

⁵⁵ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii cũrẽ wedesãrõ boomĩto?” jĩyira, sããdũgãra. Cũrẽ sããdũgãpacara, ñañaré buarĩyira. ⁵⁶ Pau jĩditoremãna cũrẽ wedesãmiyira. Cũã wedesãre queoró jeariyiro. ⁵⁷ Æpêrá wũmũncã, jĩditoremãna cũũ jĩriguere wedesãyira:

⁵⁸ —“Yuu atiwĩ Cõãmacũwiire basocã tiirĩ wiire cõãgũda. Itiãbureco siro apewĩ tũajeancõgũda. Tiiwĩ basocã tiirĩ wii mee niãdacu”, jĩwĩ ãni, jĩyira.

⁵⁹ Teero jĩpacara, sícãrĩbiro wedeseriyira.

⁶⁰ Paiaré dutigũ cũã watoapu wũmũncã, Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Mũũ deero tiigũ yũuridojãĩ? ¿Deero jĩ yũugũdari cũã wedesãrere? jĩyigu.

⁶¹ Cũũpe yũuriyigu. Paiaré dutigũ sãĩñãnemoyigu:

—¿Mũũrã niĩ “Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ ãñugũ macũ” cũã jĩgũ? jĩyigu.

⁶² Jesús jĩyigu:

—Yũũrã niã. Cõãmacũ tutuare cõnetõgũ pũto cũũ diamacũpe duigũdacu. Yũũ niipetira sõwũ toopú duri ñããdacu mũã. Yũũ õmeburũaripu diãtiricãrẽ ñããdacu mũã, jĩyigu.

⁶³ Paiaré dutigũ teero jĩrĩ tuogũ, cũũ basiro cũũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpêrãrẽ “bayiró cúai” jĩdutigu. Cũãrẽ jĩyigu:

—Æpêrá wedesãrĩ boonómoria marĩ. ⁶⁴ Mũã cũũ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedeserere tũotóaa. ¿Deero tũgueñaĩ mũã? jĩyigu.

Niipetira: —Cũũ teero jĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩyira.

⁶⁵ Æpêrá cũũrẽ ãsecó eobatétunãcãyira. Cũũ capearire biaãpeyira. Cũũrẽ ñañarõ tii, páayira.

—Jĩbũaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩyira.

Cõãmacũwii coterĩ basocã cũũrẽ páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Pedro tiiwĩ popea macã yeparũ pecame sũmagũ tiirĩ, sícõ paiaré dutigũre padecotego jeayigo. Coõ cũũrẽ ñãgõrã ñña: —Mũũcã Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigũra niãrã, jĩyigo.

⁶⁸ —Cũũrẽ masĩriga. Ñeenórẽ wedesege wedeseçu; tũomasĩriga, jĩyigu.

Cũũ sopepá witijeari, cãrêquẽ wedeyigu. ⁶⁹ Paiaré dutigúre padecotego cũũrẽ ññagõ, toopú ññanucũrãrẽ jĩnemoyigo:

—Ñni cũã menamacũ niĩ, jĩyigo.

⁷⁰ Cũũpe: —Niiria, jĩyigu.

Too sírogã toopú ññanucũrã Pedroke jĩyira:

—Niirórã mũcã cũã menamacũ niicu. Mũu Galilea macũ nijĩ; cũã tiiróbiro wedesea, jĩyira.

⁷¹ Cũũ jĩyigu:

—Yũu diamacũ jĩhẽrĩ, Cõamacũ yũure ñañarõ tiiáro. Yũu múã wedesegure masiriga, jĩyigu.

⁷² Cũũ teero jĩritabera, cãrêquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩãriguere wãcũbũayigu: “Cãrêquẽ pũarĩ wedeadari sũguero, yũure itĩarĩ ‘cũũrẽ masiriga’ jĩgũdacu mũu”, jĩyigu. Teeré wãcũbũagu, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãñãrigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bõeri paiaré dutirá, ãpẽrá butoá dutirá, Moisés jóarigue buerá, teero biiri niipetira Judioare Dutirá Peti neãyira. Jesuré sãdutiádarere wedeseyira. Wedesetõa, Jesuré siatú, néewa, Pilatopũre ticoyira.

² Pilato cũũrẽ sãñãyigu:

—¿Mũurá niĩ judioa õpũ? jĩyigu.

—Mũu jĩrõbirora cũũrã niã, jĩyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesãyira cũũrẽ. ⁴ Pilato Jesuré sãñãnemoyigu:

—Cũã mũurẽ pee wedesãrã tiiya. ¿Mũu yũuridojã? jĩmuyigu.

⁵ Jesús yũuriyigu. Teero tiigú, Pilato ññamanijõãyigu.

Jesuré sãdutiárigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cũmarĩcõrõ Pascua bosebũrecori niirĩ, Pilato sũcũ peresuwiiõ niigũrẽ basocã cũã wionécodugagure wionécõrucuyigu. ⁷ Teebũrecõrõre sũcũ ãmũ peresuwiiõ duiyigu cũã menamacãrãmena. Cũũ wãmecũtiyigu Barrabás. Cũã romanuã dutirãre cõãdũgara, cãmerĩsãyira. ⁸ Basocã Pilato pũtopũ wãa: —Mũu tiirucũbirora tiiyã, jĩyira.

⁹ Pilato cũãrẽ sãñãyigu:

—¿Mũã judioa õpũrẽ yũu wionécõri boogãri? jĩmuyigu.

¹⁰ Paiaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masijãyigu. ¹¹ Paiaré dutirá basocãre acaribĩri tiiyira, Barrabãpere wionécodutira. ¹² Pilato cũãrẽ sãñãnemoyigu:

—Mũã “judioa õpũ niĩ” jĩgũpẽre ¿deero tiirĩ boogãri? jĩyigu.

¹³ —¿Cũũrẽ curusapũ páabiatudutiya! jĩ acaribĩyira.

¹⁴ —¿Ñeenó ñañarẽ tiiarĩ cũũ? jĩyigu.

Basocãpe bayiró bũsurõmena: —¿Curusapũ páabiatudutiya! jĩnemoyira.

¹⁵ Pilato basocãmena ãñurõ pũtuãdũgagu, Barrabãre wionécobõsayigu. Jesuré tãnadutiãtoari siro, curusapũ páabiatu sãdutiãyigu.

¹⁶ Teero tiirã, surara cũãye wiseri popea macã yeparũ cũũrẽ néewayira. Toopú ãpẽrá niipetira surarare néõyira. ¹⁷ Cũã Jesuré sicaró õpũya sutiro tiiróbiro sõã ñiisãñũrõca sããyira. Sicabeto potamena tiiãri beto cũãya dupurũre péoyira.

¹⁸ —Ûseniã mũumena, judioa õpũ, jĩ buijãyira.

¹⁹ Sicagú cãñũgũmena cũãya dupurũre páayira. Cũũrẽ usecõ eobatétu, ñicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. ²⁰ Cũã cũũrẽ buitõa, sõã ñiisãñũrõrẽ tuuwécojã, cũũ sãñasũgearirore sããyira. Curusapũ páabiatu wãara néewayira.

*Jesuré s̄ārígue**(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)*

²¹ S̄icũ Cirene macã macũ cãpũpu niĩarigu pũtuaatigu tiiyígu. Cũũ wãmecũtiyigu Simón. Pũarã pacũ niiyigu: Alejandro, Rufo pacũ. Cũũ too netõwári ñnarã, Jesús apawari curusare cũũrẽ apadutiya.

²² Jesuré Gólgota buropũ néewayira. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tiia. ²³ Toopũ vino “mirra” wãmecũtire wãoariguemena tĩãmiyira. S̄iniríyigu. ²⁴ Cũũrẽ curusapũ páabiatuyira, diaaro jĩrã. Surara cũũye suti niimiãriguere batoadara, jĩbũaaapeyira, ¿noãré pũtuãadari? jĩrã.

²⁵ Cũũrẽ curusapũ páabiatuiri, bóeri nueve niirĩ niiyiro. ²⁶ Basocã cũũrẽ wedesãariguere jóatunoyiro táboapĩpũre: “JUDÍOA ÒPÛ NIÍ”, jĩyiro. ²⁷ Jesumena pũarã yaarépĩrare páabiatuyira; s̄icũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape nũcõyira. ²⁸ Cũã teero tiirí, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigue diamacũ wáayiro. “ ‘Dutirere netõnucãrã menamacũ niirĩ jĩ wãcũũya basocã cũũrẽ’”,* jĩ jóanoã.

²⁹ Basocã toopũ netõwãra, cũũrẽ ñañarõ jĩrã, dupupã saguejõãrucuyira.

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiãbũreco siro apewiĩ tiipetico-jãgũda”, jĩmiwũrã mũũ. ³⁰ Teero jĩrigũ mũũ basirora netõnéña. Curusapũ tusagũ diiãtiya, jĩ buijãyira.

³¹ Paiaré dutirãcã, Moisés jóarigue buerãmena teerora jĩ buijãyira:

—Cũũ ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cũũ basiropẽ netõnémasĩrii. ³² Cõãmacũ beserigu Cristo Israelya põna macãrã õpũ niigũjã, curusapũ tusagũ cũũ basiro diiãtiaro. Cũũ basiro diiãtiri docare, padeoãda, jĩyira.

Cũũmena curusapũ páabianũcõãriracã teerora cũũrẽ ñañarõ jĩ buijãyira.

*Jesús diarigue**(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)*

³³ Coeritõ jeari, niipetiro tiiditapũ naĩtĩãjõãyiro. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuyiro. ³⁴ Tii hora niirĩrã, Jesús bayirõ acaribíyigu.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩyigu cũũyemena. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigũ yũũre cõãwai?” jĩgũ tiiyígu.

³⁵ ãpẽrã s̄iquẽrã toopũ niirã teerẽ tuorã, jĩyira:

—¡Coe! Tũoyã. Profeta Elíare sũocõgu tiiquí, jĩmiyira.

³⁶ S̄icũ cũtũwã, sicasitia vino piyare soayígu. S̄iniãrõ jĩgũ, sicagũ cãnũgũpũ siatũ, cũũrẽ súumũcõcõgũra, basocãre jĩmiyigu:

—Coteya ména. Elías cũũ curusapũ tusagũre néediocõgu atiboqui, jĩmiyigu.

³⁷ Jesús bayirõ acaribí, diajõãyigu. ³⁸ Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapũ ãñunetõjõãri Tatia cãmotãyosari casero ñũũãrõpe yigadiati, pũacaséropũ jeacotuariro niwũ. ³⁹ Cien surara dutigũ Jesús doca nucũgũ, cũũ teero wãa diari ññagũ, jĩyigu:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyigu.

⁴⁰ Numiã yoaropũ Jesuré ññanucũyira. Cũãmena niyira: María Magdalena; apegõ María (coo José cũũ bai Santiago paco niyigo); apegõ Salomé niyira. ⁴¹ Cũã Jesuré nũnũrĩra numiã niyira. Cũũ Galileapũ niirĩ, cũũrẽ ãñurõ tiiãpurira niyira. ãpẽrã numiã paũ Jesús Jerusalẽnpũ wãari nũnũrĩracã toopũ ññanucũyira.

*Jesuré ãtãtutipũ cũũrigue**(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)*

⁴²⁻⁴³ Judíoa yeerisãri bũreco sũguero macã bũreco niyiro. Teero tiirõ, cũã yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorí bũreco niyiro. Nãicũmurĩ, José Arimatea wãmecũtiri macã macũ jeayigu. Cũũ Judíoare Dutirã Peti menamacũ cũã padeogũ niyigu. Cũũcã Cõãmacũ dutirẽ

* 15:28 Isaías 53.12.

basocápure niiādarere coteyigu. Teero tiigú, cuiro maniró wācūtutuaremena Pilato putoru sãawayigu. Sãawa, Jesuyá òpũũrẽ sãiyigu. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere tuogú, tuomanijõayigu. Cien surara dutigũre atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩ sãĩñayigu. ⁴⁵ Cien surara dutigú cũũrẽ wedeari siro, Jesuyá òpũũrẽ Joseré tiodutiyaigu. ⁴⁶ José sutiró añurí caserore sãĩ, Jesuyá òpũũrẽ néedioco, tiicaseromena cõmayigu. Túajea, sicututi ùtãgãpu coari tutipũ cũũyigu. Tiitutire ùtãquicamena tuunéwa, biajãyigu. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũũãrĩrore ññayira.

16

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri bureco sãbado netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiaãñũre sãiyira. Teemena Jesuyá òpũũrẽ piopeora wãara tiimiyira. ² Ûsã yeerisãri bureco síro macã bureco niirĩ, ñamisãñurõgã Jesuré cũũri tutipũ wãayira. ³ Cũã toopú wãara, cãmerĩ sãĩñayira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩyira.

⁴ Toopú jea, ññacora, tiiquicare aperopú nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niiyiro.

⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũniñape sícũ mamũ duiri ññayira. Cũũ sutiró butiró yoaroca sãñayigu. Cũã cũũrẽ ññarã, bayiró ucũayira. ⁶ Cũũ cũãrẽ jĩyigu:

—Ûcũãrijãña. Múã Jesús Nazaret macã macũrẽ cũã curusapũ páabiatu sãããrigure ãmaãrã tiia. Cũũ masãtoaawĩ. ãnoré manĩ. Cũũrẽ cũũãrĩrore ññarã atiya. ⁷ Cũũ buerãre, Pedroro wedera wãaya: “Cũũ múã sũguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Cũũ jĩĩrirobirora toopú cũũrẽ ññãadacu”, jĩwa, jĩyigu.

⁸ Tiitutipũ niãrira ucũã ñapõpirara dutijõayira. Cuirã, ãpẽrãrẽ wederiyira.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Jn 20.11-18)

⁹ Yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũũ masããri siro, María Magdalenarẽ bauásũgueyigu. Coorena too sũgueropũ siete wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. ¹⁰ Jesumena wããnetõrĩrãre wedego wãamiyigo. Cũũrẽ booritua, utira tiiyira.

¹¹ —Jesús catiawĩ; yũũ cũũrẽ ññããwũ, jĩmiyigo.

Padeorĩyira.

Jesús puarã cũũmena wããnetõrĩrãre bauãrigue

(Lc 24.13-35)

¹² Too síro Jesús puarã cũũmena wããnetõãrĩrãre bauãyigu cãpũpu wãarare. Cũũ ãpĩbĩro biigú bauãyigu. ¹³ Cũã ãpẽrã Jesumena wããnetõãrĩrãre wedera wãamiyira. Cũãcãrẽ padeorĩyira.

Jesús cũũ buerãre dutirigue

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Too síro Jesús cũũ buerã oncere bauãyigu cũã mesapũ duirãre. Cũãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã cũã wederi, yũũ masãrẽ quetire tuopacãra, padeorĩarĩ? Pairó wãcũtuare cuorã múã, jĩyigu.

¹⁵ Cũãrẽ jĩñemoyigu:

—Niipetĩropũ niipetĩrãre yũũ basocãre netõnẽre quetire wedera wãaya. ¹⁶ Yũũre padeó, wãmeõtinogũno netõnẽnogũdaqui. Yũũre padeohégũno ññããrõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Yũũre padeorã yũũ dutirẽmena wãtĩãrẽ cõãwionecomasiãdacua. ãpẽrãyẽre wedesemasĩripacara, wedeseadacua. Cũã ãñããrẽ ñeerĩ, teero biiri pũnirẽ sĩnirĩ, merẽã wãaricu. Diarãre ñãapeóri, netõãdacua. Yũũre padeorã cũã padeorẽre ãñorã, teerẽ tiimasĩãdacua, jĩyigu.

Jesuré néemũãrigue
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marĩ Õpũ Jesús cũãrẽ wedeari siro, ãmũãsepũ néecomũãnoyigũ. Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãyigũ. ²⁰ Cũũ buerá niipetiropũ cũũ netõnére quetire wedera wáawa. Cũã wederi, Jesús cũũ basirora cũãrẽ tiiápurigũ niwĩ. Cũã wederére “diamacũãã niia” jĩgũ, ãñurére cũãrẽ tiiéñorĩ tiirígũ niwĩ.*

* 16:20 Ate versículos aperiũ bũcipũ baurícu; aperiũ baurícu.

LUCAS Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipūrē jóayiri? jīirigue

¹⁻² Niipetire ũsã watoapũ wáariguere ñnarira Jesús “wedera wáaya” jīicorira ũsãrē buewa. Pau cūã buerirobirora jóanucãrira niiwã. ³ Yũcã ate niipetire Jesús sicatorũ tiinucãriguere masĩpetidugagu ãñurõ buewũ. Teero tiigú, Teófilo, yũ teeré jóaa, ⁴ mũurē ãpērã bueriguere “diamacũrã niĩ” jīimasĩdutigu.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

⁵ Herodes Judea dita macãrã õpũ niiritore, sīcũ pai Zacarías wãmecũtigũ niiyigu. Cũũ Abíaya põna macũ niiyigu. Cũũ nũmo Isabel wãmecũtiyigo. Coo Aaron pãrãmeõ niinũnũsego niyigo. ⁶ Cũã pũarãpũra Cõãmacũ ññacorore basocã ãñurã niiyira. Cũũ dutirere ãñurõ tiyíra. Teero tiirã, basocã cũãrē “wapa cũoóya” jīimasĩriyira. ⁷ Cũã põnamaníyira. Isabel põnamanígõno niyigo. Cũã butoã niiyira.

⁸ Sicabũreco Zacarías pai paderé padegu tiyígu Cõãmacũwiipũ. Cũũya põna macãrã paderé bũreco niyiro. ⁹ Paiã tiirucũrobirora sīcũrē beseyira sitiaãñũre sóegũdũre. Tiibũrecore Zacariãre beseyira. Teero tiigú, cũũpe ãñurí Tatia pũto macã tatiapũ sóegu sããwayigu. ¹⁰ Sóeritono niirĩ, niipetira basocã soperũ Cõãmacũrē sãĩrã tiyíra. ¹¹ Sīcũ ángele* cũũrē bauáyigu. Cũũ sóemũõcoro diamacũpe nucũyigu. ¹² Zacarías cũũrē ññagũ, ucũãjõãyigu. Bayiró cuiyigu. ¹³ Ángele cũũrē jīiyigu:

—Cuirijãña, Zacarías. Cõãmacũ mũũ sãĩrere tuoĩ. Mũũ, mũũ nũmo Isabelmena sīcũ põnacũtiãdacu. Cũũrē Juan wãme tuuya. ¹⁴ Mũũ cũũmena bayiró usenigũdacu. Pau cũũ bauári, useniãdacua. ¹⁵ Cõãmacũ ññacoropũre búri niigũ mee niigũdaqui. Vinorē,† sibiorere sīnirigũdaqui. Cũũ paco páatipũra Espĩritu Santo cũũmena niitoagũdaqui. ¹⁶ Pau Israelya põna macãrã Cõãmacũ cũã Õpũrē padeodũrirare padeorĩ tiigũdaqui sũcã. ¹⁷ Marĩ Õpũ sũguero jeagũdaqui. Elías tiirõbĩro Espĩritu Santo tutuare cũogũdaqui. Teemena pacũsũmũãrē cũã põnamena ãñurõ niirecũtiri tiigũdaqui. Netõnucãrãrē basocã ãñurã tiirõbĩro wãcũrĩ tiigũdaqui. Basocãre “marĩ Õpũrē ãñurõ niyueya” jīigũdaqui, jīiyigu.

¹⁸ Cũũ teero jīirĩ, Zacarías sãĩñáyigu:

—¿Deero tii yũũ masĩgũdari mũũ yũũre jīĩrere? Yũũ bũcũ niĩã. Yũũ nũmocã bũcũõ niyigo, jīiyigu.

¹⁹ Ángele cũũrē yũũyigu:

—Yũũ Gabriel niĩã Cõãmacũ pũto macũ. Cũũ yũũre ticodiocoawĩ, mũũrē queti wededutigũ. ²⁰ Yũũ jīĩrere mũũ padeorĩã. Teero tiigú, wedesemasĩhẽgũ pũtuãgũdacu. Yũũ jīĩrõbirora wãaadacu. Tee niipetire wãari siropũ, wedesegũdacu, jīiyigu.

²¹ Cũã wedesera tiirĩ, basocãpe Zacariãre yuera tiyíra. Cũũ Cõãmacũwiipũ pearĩ, ññamanijõãyira. ²² Cũũ witijeagu, wedesemasĩriyigu. “Cõãmacũwiipũ apeyenó cũũrē bauãajĩyu”, jīiyira. Wãmorĩmena cũãrē wẽẽtuyigu. Wedesemasĩhẽgũ pũtuáyigu.

²³ Paiã paderé bũreco petirĩ, cũũya wiipũ coecórupũayigu. ²⁴ Too síro cũũ nũmo Isabel niipacó niinucãyigo. Sicamoquẽne muĩpũrã “wiipã niijãgõda” jīiyigo. ²⁵ Coo wãcũyigo: “Cõãmacũ yũũ põnamanígõ niĩarigore tiĩãpuawĩ. Basocã teero ññacõãrĩ jīigũ, yũũre ãñurõ tii”, jīiyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariãre wederigue

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

²⁶ Seis muĩpũrã Isabel niipacó niiró netõyĩro. Cõãmacũ ángele Gabrielre Nazaretpũ tucodiocoyigũ. Nazaret Galilea ditapũ niĩã. ²⁷ Sĩcõ ãmũmena niĩñahẽgõrẽ queti wed-edutiyigũ. Õpũ David pãrãmi niinũnũsegũmena José wãmecũtigũmena wãmosiãgodo tiiyigo. Coõ wãmecũtiyigo María. ²⁸ Ángele coõ niirórpũ sããwa, ãñudutiyigũ:

—Sãã. ¿Niiĩ mũũ? Marĩ Õpũ mũũrẽ “ãñurõ tiigũda” jĩãwĩ. Cũũ mũũmena niĩ, jĩiyigũ.

²⁹ Ángele jĩrẽre tũogó, bayiró wãcũyigo. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri cũũ ãñudutire?” jĩĩ wãcũyigo. ³⁰ Ángele jĩiyigũ:

—Cuirijãña, María. Mũũ Cõãmacũ ãñurõ tiirẽre bũaa. ³¹ Teero tiigó, mũũ niipacó pũtuãgodacu. Sĩcũ põnacũtĩgodacu. Cũũ wãmecũtigũdaqui Jesús. ³² Cũũ ãpẽrã nemoró ƚpũtĩ macũ niigũdaqui. “Cõãmacũ ãmũãse niigũ macũ niĩ”, jĩĩnogũdaqui. Õpũ David cũũ ñecũ niisotoapeogũre tiirĩrobiro Cõãmacũ cũũrẽ Õpũ cúũgũdaqui. ³³ Israelya põna macãrãrẽ dutirucujãgũdaqui. Cũũ dutirẽ petirĩcu, jĩiyigũ.

³⁴ María ángelere sãĩñãyigo:

—¿Deero wãabogari ate? Yũũ manũ manigó niĩã, jĩiyigo.

³⁵ Ángele coore yũũyigo:

—Espĩritu Santo mũũpũre diijeãgũdaqui. Cõãmacũ ãmũãse macũ tutuare mũũpũre õmebũrũã tiiróbiro diĩãti, tuubiãdadacu. Teero tiigũ, mũũ macũ ãñugũ “Cõãmacũ macũ niĩ” jĩĩnogũdaqui. ³⁶ Mũũya wedego Isabel sĩcũ põnacũtĩgodaco, bũcũõ niipaco. “Põnamanĩgõno niyo”, jĩĩmiwã basocã. Seis muĩpũrã wãaa, coõ wĩmũ bũããri siro. ³⁷ Cõãmacũrẽ tiimasĩhẽreno maniã, jĩiyigũ.

³⁸ María jĩiyigo:

—Yũũ Cõãmacũrẽ padecotego niĩã. Cõãmacũ mũũ jĩĩrõbirora yũũre tiĩãro, jĩiyigo.

Ángele coõ pũto niĩãrigũ wãajõãyigũ.

María Isabelre iĩagõ wãarigue

³⁹ Teebũrecorire María boyeromena wãajõãyigo Judea ditapũ. Ûtãyucũ watoa niirĩ macãpũ jeayigo. ⁴⁰ Toopũ jea, Zacarĩaya wiipũ sããwa, Isabelre ãñudutiyigo. ⁴¹ Tee ãñudutire tũorĩ, coõ macũ pãatipũ sãñagũ cãmeñayigũ. Isabelmena Espĩritu Santo niiyigũ. ⁴² Teero tiigó, coõ bayiró busũrẽmena wedeseyigo:

—Niipetira numiã nemoró Cõãmacũ mũũrẽ ãñurõ tii. Mũũ macũcãrẽ ãñurõ tii. ⁴³ Yũũ búri niigó niipacari, mũũ yũũ Õpũ paco yũũre iĩagõ atiyu. ⁴⁴ Yũũ mũũ ãñudutirere tũorĩ, yũũ macũ pãatipũ sãñagũ useniremena cãmeñããti. ⁴⁵ Cõãmacũ mũũrẽ jĩĩrirobirora “wãaadacu” jĩĩ padeoyũ mũũ. Atemẽna Cõãmacũ mũũrẽ usenirĩ tiiquĩ, jĩiyigo.

⁴⁶ María jĩiyigo:

“Yũũ Õpũrẽ ‘ãñuniã mũũ’ jĩĩ, usenire ticoa.

⁴⁷ Cõãmacũ yũũre netõnẽgũmena bayiró usenigõ niĩã.

⁴⁸ Yũũ búri niigõrẽ Cõãmacũ beseyi.

Mecũãmena niipetira yũũre ‘Cõãmacũ ãñurõ tiiyĩ coore’ jĩĩãdadua.

⁴⁹ Cõãmacũ niipetire tiimasĩgũ yũũre ãñurẽre tiiyĩ.

Cũũ ãñurẽ dícare tiiquĩ.

⁵⁰ Cũũrẽ quionĩremena iĩñarãrẽ bóaneõrucujãgũdaqui.

⁵¹ Cũũ tutuaremena pee ãñurẽ tii.

Basocã ‘ũsã ãpẽrã nemoró niĩã’ jĩĩ wãcũrãrẽ cõãjãqui.

⁵² Õpãrã duirẽpĩrĩpũ duirãre cõãjãqui.

Búri niirãpere ƚpũtĩ macãrã niirĩ tiiquĩ.

⁵³ Jũabóarare pee ãñurẽ ticoqui.

Pee cũorãre ticoripacu, pũtuawadutiqui.

⁵⁴ Israelya põna macãrã cũũrẽ padecoterare tiiãpuqui.

Cũãrẽ wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

⁵⁵ Marí ñecū Abrahamrē,
teero biiri niipetira cūū pārāmérã niinunuserare
‘tiiápuguda’ jīrigu niiwī”,
jīyigo María.

⁵⁶ María ñtīārã muīpūrã coo putoꝝ putoꝝ. Too síro cooya wiipꝝ coecóꝝ.

Juan Bautista bauárigue

⁵⁷ Isabel pōnacutírito jeari, coo macū bauáyigu. ⁵⁸ Cooya wii puto niirá, cooya wedera Cōamacū coore añurō bóaneōrigue quetire tꝝorá, coore useniapuyira. ⁵⁹ Ocho † barecori cūū bauári siro, cūū cōnerígu yapa macã caseróre widedcōárã jeayira. § Cūū pacu tiiróbiro Zacarías tuudugamiyira. ⁶⁰ Cūū paco cūārē jīyigo:

—Niiria. Cūū Juan wāmecutiguadaqui, jīyigo.

⁶¹ Cūūpe: —Muyya wedera teero wāmecutira maniíya, jīyira.

⁶² Cūū pacure wāme sãñárã, wéētuyira. ⁶³ Cūūpe sicapí jóaripí sãyígu. Tiipĩꝝ “Juan wāmecutiguadaqui” jī jóayigu. Niipetira teeré ññamanijōáyira. ⁶⁴ Máata Zacarías wedesejōáyigu sūcã. Cōamacūrē usenire ticoyigu. ⁶⁵ Cūū teero tiirí, cūāya macã puto niirá cuipetijōáyira. Niipetiro too Judea dita ñtāyucꝝ watoꝝ macārã teero wáariguere wedeseyira. ⁶⁶ Niipetira teeré tꝝorá bayiró wácūyira.

—Cūū wīmagū bucꝝ niigū, ¿deero niigūno niigūdari? jīyira.

Cōamacū tutuare Juanména niyiro.

Zacarías Cōamacūrē basapeorigue

⁶⁷ Cūū pacu Zacaríamena Espíritu Santo niyigu. Teero tiigú, Cōamacū wededutirere wedeyigu. Biiro jīyigu:

⁶⁸ “Cōamacūrē usenire ticoco. Cūū marí Israelya pōna macārã Ōꝝ nií. Marí cūū beserirare netōnégū atii. Marírē tiiápurucujãí mée.

⁶⁹ Marírē netōnégūdu tutuagure ticodiocoqui.

David cūūrē padecotegu pārãmi niinunsegꝝ niiqui.

⁷⁰ Tíatorꝝ ‘teero tiigúda’ jīyigu.

Teeré profetas añurá jóarira niiwã.

⁷¹ Cōamacū niipetira marí wāpārārē, marírē ññatutirare cãmotá, marírē netōnébosagūdaqui.

⁷² Marí ñecūsūmuārē ‘múārē bóaneōgūda’ jīyigu.

Cūārē ‘añurō tiigúda múārē’ jīrigue añurére acabóriqui.

⁷³ Cōamacū too síro tiiádarere wedeyigu Abraham marí ñecūrē. ‘Biiro tiigúda’ jīyigu:

⁷⁴ ‘Múārē ññatutirare cãmotá, múārē netōnébosagūdacu.

Yꝝ teero tiirí, múã cuiro maniró yꝝ dutirére tiimasíādacu.

⁷⁵ Búrecoricōꝝ yꝝ ññacorꝝ añuré tiiádacu’, jīyigu Cōamacū.

⁷⁶ Macū, muūrē basocá ‘Cōamacū ññáserꝝ niigúyagu profeta nií’ jīādacua.

Mꝝ marí Ōꝝ atiadari suguero, maarē quēnosugérobirora quēnosugéꝝ niigūdacu.

⁷⁷ Mꝝ Cōamacū beserirare cūã ññañaré tiirére Cōamacūrē acabóre sãĩdutígu dacu.

Teeména Cōamacū netōnére cūārē masírí tiigúdacu.

⁷⁸ Cōamacū marírē bóaneōremena ññagú niijigū,
marírē netōnégūduꝝ ticodiocogūdaqui.

Muīpū muāatiro tiiróbiro niigūdaqui cūū marírē.

⁷⁹ Marí naĩtīārꝝ niirábiro niíã.

Pecameꝝ wáaborira niíã.

Cūū bócoremena marírē añurō niirecutire ññogúdaqui”,

† 1:59 Portugués: oito. § 1:59 Levítico 12.3.

jĩyigũ Zacarías.

⁸⁰ Wĩmagũ bũcũájõãyigũ. Jõõpemena Cõãmacũrẽ padeomũãnũcãyigũ. Basocá manirõpũ niisodeaatigũ. Toopũre niituyigũ, tée Israelya põna macãrãrẽ cũũ wedenũcãritopũ.

2

Jesús bauárigue

(Mt 1.18-25)

¹ Tíatore niipetira romanuã õpũ Augusto basocãre bapaqueogũdu, cũã wãmerẽ jóatudutiyigũ. ² Cirenio niirito, sicato jóature niinũcãyiro. Cirenio Siria dita dutigũ niyigũ. ³ Niipetirare cũã ñecũsũmũã bauãre macãrĩpũ jóatura wáadutiyigũ.

⁴ Teero tiigũ, José, Nazaret Galilea ditapũ niĩarigũ, Belén Judea ditapũ wáayigũ. Cũũ ñecũ David Belẽnpũ bauáyigũ. Cũũ David pãrãmi niinũnũsegũ niijĩgũ, toopũ wáayigũ. ⁵ Cũũmena cũũ wãmosíagodo María wáayigo. Niipacó niyigo. ⁶ Cũã Belẽnpũ niirĩ, María põnacũtĩre bũrecori jeayiro. ⁷ Toopũre cũã cãnirĩ wii bũarĩyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipũ wáayira. Toopũ coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã jaarĩcoropũ sããyigo.

Ángelea oveja coterí basocare bauárigue

⁸ Belén wesapũ oveja coterí basoca niyira. Cãpũpũ cũãyarare coteboejõãrucuyira. ⁹ Wãcũña manirõ cũãrẽ sĩcũ ángele bauáyigũ. Cõãmacũ asibatere cũã pũtopũ ãñurõ bõsesajõãyiro. Bayiró cuiyira. ¹⁰ Ángele cũãrẽ jĩyigũ:

—Cuirijãña. Mũãrẽ ãñurẽ queti wedegũ atia. Niipetira tee quetire tũorã, useniãdacua. ¹¹ Mecũã ñami Daviyã macã Belẽnpũ mũãrẽ netõnégũdu bauáawĩ. Cũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo marĩ Õpũ niĩ. ¹² Cũũ wĩmagũrẽ suti caserimena cõmaãrigũre bũajeãdacu. Wáicũra jaarĩcoropũ sãñagũrẽ ññaãdacu. Mũã teerẽ ññarã, “diamacũrã wedeyi” jĩãdacu, jĩyigũ ángele.

¹³ Wãcũña manirõ cũũ pũto pãũ ángelea bauáyira. Cũã Cõãmacũrẽ usenire ticora, biiro jĩyira:

¹⁴ “Õmũãsepũ niirã Cõãmacũrẽ ‘ãñunetõjõãĩ’ jĩ, usenire ticoaro. Atiditapũre cũũ ãñurõ tiinórã ãñurõ niirecutiario”, jĩyira.

¹⁵ Ángelea cũãmena niĩarira ñmũãsepũ mũãwaari siro, oveja coterí basoca cãmerĩ wedeseyira:

—Jãmũ too docare Belẽnpũ. Toopũ wáaariguere Cõãmacũ marĩrẽ wededutiariguere ññaco, jĩyira.

¹⁶ Teero tiirã, boyeromena macãpũ piyayira. Toopũ piyajeara, María, Joserẽ bũajeáyira. Wĩmagũrẽ wáicũra jaarĩcoropũ sãñagũrẽ ññayira. ¹⁷ Cũũrẽ ññaãri siro, ángele wĩmagũ maquẽrẽ wedeariguere wedeyira. ¹⁸ Niipetira cũã wederere tũorã, tũomanĩjõãyira. ¹⁹ Marĩape tee niipetirere coo wãcũrẽpũ ññanoyigo. Bayiró teerẽ wãcũyigo. ²⁰ Oveja coterí basoca cũã tuoárigue, cũã ññaãrigue ángele wedearirobiro wáayiro. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire tico, “cũũ ãñunetõjõãĩ” jĩ wedesepũayira.

Jesuré Cõãmacũwiipũ néewarigue

²¹ Jesús bauári siro, ocho bũrecori netõrĩ, cũũ cõnerĩgũ yapa macã caserõre widecõáyira. Cũũrẽ Jesús wãme tuuyira. Tiiwãmerẽ ángele Marĩare, coo niipacó niĩãdari sũgueropũ, tuudutiyigũ.

²² Coo põnacũtĩari siro, Moisére dutirẽ cũũrigue jĩrõbirora cuarenta bũrecori yueyira. Too síro wĩmagũrẽ Jerusalẽnpũ néewayira. Toopũ Cõãmacũrẽ “mũũyagũ niĩ” jĩ ãñorã wáayira. ²³ “Niipetira ñmũã bauásũguera Cõãmacũyara niirõ booa”, * jĩ jóanoã

* 2:23 Éxodo 13.2,12.

Cõamacũye queti jóaripũpũ. ²⁴ Tiipũpũ jóarirobirora pũará buabiro baurá o pũará bua wĩmará Cõamacũrẽ ticoadara wáayira.†

²⁵ Teebũrecorire sícũ Simeón wãmecutigu Jerusalénpũ niyigu. Cũũ basocá añugú, Cõamacũrẽ padeogú niyigu. Israelya põna macãrãrẽ netõnégũdũre yuegu tiyigu. Espíritu Santo Simeónmena niyigu. ²⁶ Cũũ cũũrẽ wedetoayigu: “Cristo Cõamacũ beserigũre ñnaripacũ, mũũ diaricu”, jĩyigu. ²⁷ Espíritu Santo masírĩ tiirémẽna Cõamacũwipũ sãawayigu. Jesús pacũsũmũã cũũgãrẽ néesãwayira, Moisére dutiré cúũriguepũ jóarirobirora cũũrẽ tiibosára. ²⁸ Néesãwari, Simeón cũũrẽ néepayigu. Néepa, Cõamacũrẽ usenire ticogu jĩyigu:

²⁹ “Yũũ Õpũ, mũũ yũũre wederirobirora tiia mecãtígãrẽ.

Teero tiigú, yũũ mũũrẽ padecotegu useniremena diamasã.

³⁰ Ñni basocãre netõnégũdũre yũũ capearimena ññatoaa.

³¹ Mũũ añiré ticodiocoayu, niipetira basocá masĩarõ jĩgũ.

³² Ñni sãwócogu tiiróbiro niigũdaqui, judíoa niihẽrã diamacũ maquẽrẽ masĩarõ jĩgũ. Niipetira mũũyara Israelya põna macãrãrẽ ‘Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiíawĩ’ jĩrĩ tiigũdaqui”, jĩyigu Simeón.

³³ Cũũ teero jĩrĩ tuorá, Jesús pacũ, paco tuomanijõayira. ³⁴ Simeón cúũrẽ: —Cõamacũ mũũrẽ añurõ tiíaro, jĩyigu.

María Jesús pacore jĩyigu:

—Tuoyá. Cõamacũ ñni wĩmagũmena paũ Israelya põna macãrãrẽ cõãrĩ tiigũdaqui; ãpẽrãrẽ cũũmena netõnégũdaqui. Paũ cũũrẽ ññarõ jĩãdacua. ³⁵ Teero tiirémẽna paũ wãcũrẽre masĩnoãdacu. Mũũre espadamena sadero tiiróbiro pũniré tũgueñagõdacu, jĩyigu.

³⁶ Toopũ sícõ profeta niyigo. Coõ Ana wãmecutiyigo. Fanuel macõ, Aserya põna macõ niyigo. Bũcũó peti niyigo. Mamo niigõ, wãmosíayigo. Coõ wãmosíari siro, siete cũmarĩ coõ manũmena niyigo. ³⁷ Cũũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cũmarĩ cõoyigo. Cõamacũwipũre witiyigo. Toopũ ñnamirĩ, búrecori beti, súubuseyigo. ³⁸ Simeón Marĩare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cõamacũrẽ usenire ticoyigo. Too síro niipetira Jerusalén macãrã basocãre netõnégũdũre coterãre Jesuyé maquẽrẽ wedeyigo.

Nazaretpũ pũtuawarigue

³⁹ Cũã niipetire Cõamacũ dutirẽre tiitóa, cúãya macã Nazaret Galilea ditapũ coecóputuayira. ⁴⁰ Wĩmagũ masãyigu tutuagu, masĩgũ. Cõamacũ cũũrẽ añurõ tiíapuyigu.

Jesús bũcũsãñurõ niigũ tiirigue

⁴¹ Jesús pacũsũmũã cũmarĩcórõ Pascua bosebũreco niirĩ, Jerusalénpũ wáarucuyira. ⁴² Jesús doce cũmarĩ cõorí, cúã tiirucúrobirora toopũ wáayira. ⁴³ Bosebũreco petirĩ, cúãya macãpũ coecóputuamiyira. Cũũ pacũsũmũã masĩrõ manirõ Jesús Jerusalénpũ pũtuájãyigu. ⁴⁴ Cũã Jesuré “ãpẽrã marĩ menamacãrãmena wáaqui” jĩ wãcũrã, sicabũreco maapũre wáayira. Too síro cúãya wedera, cúã ññamasĩrã watoapũ cũũrẽ ãmaãmiyira. ⁴⁵ Buaríyira. Teero tiirã, cũũrẽ ãmaãrã, Jerusalénpũ cãmecóputuayira.

⁴⁶ Itiábũreco siro Cõamacũwipũ cũũrẽ buayira. Cũũ judíoare buerã watoapũ duiyigu. Cũũ cúũrẽ tuo, sãñãgũ tiyigu. ⁴⁷ Niipetira cũũrẽ tuorã, cũũ masĩrẽre, cũũ yũũmenirere tuomanijõayira. ⁴⁸ Cũũrẽ ñnarã, cũũ pacũsũmũã ññamanijõayira. Cũũ paco cũũrẽ jĩyigo: —Macũ, ¿deero tiigú teero tiíarĩ mũũ ãsarẽ? Mũũ pacũ, yũũ bayirõ wãcũrẽmena mũũrẽ ãmaãwũ, jĩyigo.

⁴⁹ Jesús cúũrẽ jĩyigu:

† 2:24 Levítico 12.6-8.

—¿Deero tiirá yũre ãmaãrĩ? “Yũ Pacuya wiipũ, cũyere tiiró booa” jĩrere ¿mũã masĩriarĩ?

⁵⁰ Cũũ cũãrẽ jĩrere tuomasĩriyira.

⁵¹ Too síro cũãmena wáa, Nazaretpũ pũtuawayigu. Cũãrẽ añurõ yũrucuyigu. Cũũ paco tee niipetirere coo wãcũrépũ añurõ ñnanoyigo. ⁵² Jesús nemoró masĩgũ, nemoró ñmũãgũ wáayigu. Cõãmacũ cũũrẽ “añuniĩ” jĩ ññayigu. Basocácã cũũrẽ añurõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Quince cũmarĩ Tiberio romanuã õpũ niirĩ, noquẽrã cũũrẽ duticotera niyira: Poncio Pilato Judea dita dutigũ niyigu; Herodes Galilea dita dutigũ niyigu; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigũ niyigu; Lisania Abilina dita dutigũ niyigu. ² Anás, Caifás paiaré dutirá niyira. Cũã niipetira niirito, Juan Zacarías macũ basocá manirõpũ niyigu. Toopũ Cõãmacũ cũũyere wededutiugu. ³ Juan día Jordán wesa niipetiropũ wáayigu. Basocãre wedeyigu:

—Mũã ñañaré tiirere wãcũpati, waso, wãmeõtidutiya. Teero tiirĩ, Cõãmacũ mũã ñañaré tiirere acabõgũdaqui, jĩyigu.

⁴ Profeta Isaías cũũ jóaripũpũ ateré jóarigu niuwĩ:

Sĩcũ yucũ maniró, basocá manirõpũ bayiró bũsũrómena wedegũdaqui:
“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,
marĩ Õpũ atiadari suguero,
mũã ñañaré tiirere duujá, añurõ niyueya.

⁵ Niipetire ditatũdiri yaajá, sũcãrĩbĩro tiinõãdacu.
Niipetire ñtãyucũ añuri yepa tiinõãdacu.
Maapãrĩrẽ diamacũ tiinõãdacu.
Maapãrĩ maquẽ coperire yaanõãdacu.

⁶ Niipetira Cõãmacũ basocãre netõnerere ññaãdacua”, jĩgũdaqui,*
jĩ jóayigu Isaías.

⁷ Paũ basocá Juan pũtopũ cũũrẽ wãmeõtidutira wáayira. Cũũ cũãrẽ jĩyigu:

—¿Mũã tiiditõrepira, jĩditõrepira niĩã! “Marĩ wãmeõtinorira dícu niirĩ, Cõãmacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu mũã. ⁸ Diamacũrã mũã ñañaré tiirere wãcũpati, wasorá, mũã añurõ tiirẽcutiremena ññoñá. “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijĩrã, Cõãmacũ ññacorore añurã niĩã”, jĩ wãcũrijãña. Mũã wãcũrere wasohéri, Abraham pãrãmerã niirẽ wapamanĩã. Cõãmacũ boogũ, ate ñtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ⁹ Mũã ñañaré tiidũheri ññagũ, Cõãmacũ mũãrẽ cõãgũdaqui. Sicagũ yucũgũ ñañaré ñucacũtirigure cõmeãmena nũcõrĩmenarũra páata, pecamerũ sócõãrõ tiirõbiro mũãrẽ tiigũdaqui, jĩyigu Juan.

¹⁰ Basocá cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Too docare deero tiiãdari?

¹¹ Cũãrẽ yũyigu:

—Puaró sutiró cõogũ cõohẽgũre sicaró ticoaro. Yaaré cõogũ yaaré cõohẽgũre ticoaro, jĩyigu.

¹² Romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocacã wãmeõtidutira jeayira. Cũũrẽ sãĩñáyira:

—Ûsãrẽ buegũ, ¿ũsã deero tiiãdari?

¹³ Cũãrẽ yũyigu:

—Romanuã cũã wapasé dutirobirora wapaséya. Nemoró wapasérĩjãña, jĩyigu.

* 3:6 Isaías 40.3-5.

¹⁴ Suraracã cūūrē sãĩńáyira:

—¿Īsãte deero tiiádari?

Cūārē yũũyigũ:

—Basocáre cuiiri tiiríjãña. Jĩiditoremena wedesãrijãña, cūãyere ěmadũgara. Múã wapatáremena ũseniña, jĩiyigũ.

¹⁵ Basocá Cõamacũ beserigũre yuera tiiyíra. “Apetó tiigũ, Juan Cristo marĩ yoari yuerigũ niiboqui”, jĩĩ wãcũmiyira. ¹⁶ Juan cūã wãcũrere yũũyigũ:

—Yũũ múārē ocoména wãmeõtia. Āpĩ yũũ nemoró tutuagũ atigũdaqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cūūrē sícãrĩbíridojãcu. Cũũpeja nemoró ãñurõ tiigũdaqui múārē: Espĩritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩĩgũ. Ñãñaré sócõãrõ tiirõbiro múã ñãñaré tiirere cõãgũdaqui. ¹⁷ Cũũ trigore ĩñanogũdu tiirõbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cūũgũdaqui. Teeperire ĩñanogũdaqui cūũye ĩñanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatihirimẽpũ, jĩiyigũ Juan.

¹⁸ Pee cūũ teero jĩĩ wederémēna ãñurē quetire wedenemoyigũ. ¹⁹ Teebũrecorire Herodes Galilea dita dutigũ niiyigũ. Cũũ bai ñumore ěma, ñumocũtiyigũ. Co wãmecũtiyigo Herodías. Cũũ teero tiiré wapa apeyé pee cūũ ñãñaré tiiré wapa Juan cūūrē tutirémēna wedemiyigũ. ²⁰ Herodes teeré tuogũ, ñãñaré tiinemóyigũ: Juanré peresuwiipũ sõnecodutiigũ.

Juan Jesuré wãmeõtirigue
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cūūrē peresuwiipũ sõnecoadari sũguero, paũ basocáre wãmeõtiyigũ. Jesucãrē wãmeõtiyigũ. Wãmeõtiari sirogã, Jesús Cõamacũrē ũsenire ticori, ĩmũãse páõyiro. ²² Espĩritu Santo sícũ bua tiirõbiro baugũ cūũpũre diijeáyigũ. Teero wáari, ĩmũãsepũ wedeseri tuoyíra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niĩã. Mũũmena bayiró ũseniã, jĩiyigũ.

Jesús ñecũsũmũã
(Mt 1.1-17)

²³ Jesús basocáre buenũcãgũ, treinta cũmarĩ cũoyigũ.

Basocá cūūrē “José macũ niĩ” jĩĩ wãcũmiyira.

José Elí macũ niiyigũ.

²⁴ Elí Matat macũ niiyigũ.

Matat Leví macũ niiyigũ.

Leví Melqui macũ niiyigũ.

Melqui Jana macũ niiyigũ.

Jana José macũ niiyigũ.

²⁵ José Matatías macũ niiyigũ.

Matatías Amós macũ niiyigũ.

Amós Nahúm macũ niiyigũ.

Nahúm Esli macũ niiyigũ.

Esli Nagai macũ niiyigũ.

²⁶ Nagai Maat macũ niiyigũ.

Maat Matatías macũ niiyigũ.

Matatías Semei macũ niiyigũ.

Semei Josec macũ niiyigũ.

Josec Judá macũ niiyigũ.

²⁷ Judá Joanán macũ niiyigũ.

Joanán Resa macũ niiyigũ.

Resa Zorobabel macũ niiyigũ.

Zorobabel Salatiel macũ niiyigũ.

Salatiel Neri macũ niiyigũ.

²⁸ Neri Melqui macũ niyigũ.
 Melqui Adi macũ niyigũ.
 Adi Cosam macũ niyigũ.
 Cosam Elmadam macũ niyigũ.
 Elmadam Er macũ niyigũ.
²⁹ Er Jesús macũ niyigũ.
 Jesús Eliezer macũ niyigũ.
 Eliezer Jorim macũ niyigũ.
 Jorim Matat macũ niyigũ.
³⁰ Matat Leví macũ niyigũ.
 Leví Simeón macũ niyigũ.
 Simeón Judá macũ niyigũ.
 Judá José macũ niyigũ.
 José Jonam macũ niyigũ.
 Jonam Eliaquim macũ niyigũ.
³¹ Eliaquim Melea macũ niyigũ.
 Melea Mena macũ niyigũ.
 Mena Matata macũ niyigũ.
 Matata Natán macũ niyigũ.
³² Natán David macũ niyigũ.
 David Isaí macũ niyigũ.
 Isaí Obed macũ niyigũ.
 Obed Booz macũ niyigũ.
 Booz Salmón macũ niyigũ.
 Salmón Naasón macũ niyigũ.
³³ Naasón Aminadab macũ niyigũ.
 Aminadab Admin macũ niyigũ.
 Admin Arni macũ niyigũ.
 Arni Esrom macũ niyigũ.
 Esrom Fares macũ niyigũ.
 Fares Judá macũ niyigũ.
³⁴ Judá Jacob macũ niyigũ.
 Jacob Isaac macũ niyigũ.
 Isaac Abraham macũ niyigũ.
 Abraham Taré macũ niyigũ.
 Taré Nacor macũ niyigũ.
³⁵ Nacor Serug macũ niyigũ.
 Serug Ragau macũ niyigũ.
 Ragau Peleg macũ niyigũ.
 Peleg Heber macũ niyigũ.
 Heber Sala macũ niyigũ.
³⁶ Sala Cainán macũ niyigũ.
 Cainán Arfaxad macũ niyigũ.
 Arfaxad Sem macũ niyigũ.
 Sem Noé macũ niyigũ.
 Noé Lamec macũ niyigũ.
³⁷ Lamec Matusalén macũ niyigũ.
 Matusalén Enoc macũ niyigũ.
 Enoc Jared macũ niyigũ.
 Jared Mahalaleel macũ niyigũ.
 Mahalaleel Cainán macũ niyigũ.
³⁸ Cainán Enós macũ niyigũ.

Enós Set macũ niyigũ.
 Set Adán macũ niyigũ.
 Adán Cõamacũ cũũ sicato tiirigũ niyigũ.

4

Wãtĩārē dutigú Jesuré jĩcõāsãmirigue
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jesús día Jordánpu niiārigũ pũtuawayigũ. Espíritu Santo cũũmena niigũ, cũũrē basocá manirõpu néewanetõyigũ. ² Toopúre cuarenta burecori niyigũ. Wãtĩārē dutigú cũũrē jĩcõāsãmiyigũ, Cõamacũrē netõnucããrõ jĩgũ. Teeburecorire yaariyigũ. Too síro jũabóayigũ. ³ Wãtĩārē dutigú cũũrē: —Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, atigá ùtãgãrē pã cotowéoya, jĩmiyigũ.

⁴ Jesupé cũũrē yũuyigũ:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jĩ jóarigue niiā, jĩyigũ.

⁵ Jesuré ùmũãrõpu néewa, máata niipetire atibúreco maquē macãrĩré ãnopetjãyigũ.

⁶ Cũũrē jĩmiyigũ:

—Yũũ mũũrē niipetire atemacãrĩ dutigú sõnecogũda. Teemacãrĩpu ãñuré peti niirémēna mũũ usenigũdacu. Ate yũũre ticorigue niiā. Yũũ tiodugagure ticogũda.

⁷ “Mũũ yũũ õpũ niiā” mũũ jĩ padeorí, ate niipetire mũũrē ticogũda, jĩmiyigũ.

⁸ Jesús yũuyigũ:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiā: “Cõamacũ mũũ Õpũ sícũrēna padeoyá. Cũũ dutiré dícuire tiiyá”,† jĩ jóarigue niiā, jĩyigũ.

⁹ Too síro wãtĩārē dutigú Jerusalēpu néewa, Cõamacũwii sotoapu néemũã, cũũrē jĩmiyigũ:

—Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, ãnopũmena bupudíaya. ¹⁰ Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiā:

Cõamacũ cũũyara ángeleare mũũrē cotedutigũdaqui.

¹¹ Mũũrē ùtãgãpu ñaapeari jĩrã, bocañeãdacua,‡

jĩ jóarigue niiā, jĩmiyigũ.

¹² Jesús cũũrē yũuyigũ:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiā: “Cõamacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacũrã niimiito?’ jĩrã, cũũrē tiiẽnodutirijãña”,§ jĩ jóarigue niiā, jĩyigũ.

¹³ Wãtĩārē dutigú jĩcõāsãre petinógũ, cũũ pũto niiārigũ wáajõãyigũ ména.

Jesús Galileapu buenucãrigue

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesús Espíritu Santo tutuaremena Galileapu pũtuawayigũ. Cũũyere niipetiro Galilea macãrĩpu wedeseyira. ¹⁵ Jesús judíoa neãré wiseripu bueyigũ. Niipetira cũũrē “ãñunetõĩ” jĩyira.

Jesús Nazaretpu pũtuawarigue

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jesús Nazaret cũũ masãri macãpu pũtuawayigũ. Judíoa yeerisãri bureco cũũ tiirucúrobirora cũã neãrí wiipũ sããwayigũ. Cõamacũye queti jóaripũrē buegũda, wũmũnucãyigũ. ¹⁷ Cũũrē “Isaías jóaripũrē bueya” jĩrã, ticoyira. Tiipũrē pãõ, biiro jóariguere buayigũ:

¹⁸ “Espíritu Santo marĩ Õpũ ticodiocorigu yũũmena niĩ.

Cũũ ãñuré quetire bóaneõrãrē yũũre wededutigũ besewi.

Peresuwiipũ niirãré ‘wionécori bureco jeaadarõ tiia’ jĩdutiwi.

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12. § 4:12 Deuteronomio 6.16.

Capeari ññahērārē ññarī tiidutíwi.

Āpērǎ ññarō tiiáperare wionécodutigũ ticocowi.

¹⁹ ‘Cōāmacũ basocáre netōnérito jeatoaa’ jñírére wededutigũ ticocowi’,*
jñí jóariguere bueyigu.

²⁰ Tiipūrē biatóa, teepūrīrē ññanogūrē wiyayígu. Wiyatóa, cúa tiirucúrobirora jeanuāyigu buegudu. Niipetira tiwiipá niirǎ cūūrē ññaduriyira. ²¹ Cúārē wedesenucāyigu:

—Mecūā tee jóarigue múā ññacoropũ diamacú wáaa, jñiyigu.

²² Niipetira cūūrē añurō wedeseyira. Cūū añuré wederére tuorá, tuomaníjōāyira. Cámerí jñiyira:

—¡Acuéi! Āni José macú nií, ¿teerora?

²³ Jesús cúārē jñiyigu:

—Apetó tiirǎ, yũre ate queorére jñíadacu: “Ucotigu, mũũ basiro ucotiya”. “Mũũ Capernaumpũ tutuaremena tiiéñoriguere ũsǎ tuowú. Toopú mũũ tiiróbirora ñno mũũya macāpucārē tiiéñoña” jñíadacu, jñiyigu.

²⁴ Cúārē jñinemoyigu:

—Yũũ ateréja diamacúrǎ jñí: Sícũ profetare cūũya dita macārǎ añurō bocaricua.

²⁵ Múārē ateré masírí tiidugága: Elías niiritopure, Israel ditare paũ wapewia numiā niyira. Toopure itiácũma apēcũmǎ deco oco peariyiro. Teero tiirǎ, niipetira tiidita macārǎ bayiró jubóayira. ²⁶ Teero wáapacari, sícũ Israelya pōna macō wapewiore tiiápudutigũ Cōāmacũ Elíare ticocoriyigu. Wapewio Sarepta macǎ Sidón puto macǎ macōrē tiiápudutigũ ticocoyigu.† ²⁷ Profeta Eliseo niiritore, tee tiiróbirora wáayiro. Israelpore paũ õpũũrī bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sícũ tiidita macūrē netōnériyigu. Naamán Siria dita macūpere netōnéyigu,‡ jñiyigu Jesús.

²⁸ Niipetira tiwiipá neārira teeré tuorá, bayiró cúayira. ²⁹ Wũmũncǎ, cūũ tiimacǎ niiriguere cōāādara néewayira. Tiimacǎ wesa niirí tudipũ néewayira, cūūrē tuuné-diocodugara. ³⁰ Jesupé cúārē netōwǎ, wáajōāyigu.

Jesús wātírē cōārigue

(Mr 1.21-28)

³¹ Jesús Capernaumpũ búawayigu. Tiimacǎ Galilea ditapũ niicu. Toopú judíoa yeerisári bũreco niirí, basocáre bueyigu. ³² Cūũ buerére tuorá, tuomaníjōāyira. Dutiré cõogú tiiróbiro bueyigu.

³³ Tiwiipáre sícũ basocú niyigu. Wátí cūũpũre niyigu. Bayiró acaribíyigu:

³⁴ —Mũũ Jesús Nazaret macú, ũsārē potocórijǎña. Ũsārē ññarō tiidíogũ atigu tiia. Yũũ mũũrē ññamasíā. Cōāmacũ ticodiocorigũ ññaré manigú nií, jñiyigu.

³⁵ —Ditamaníjōāña; cūũpũre niigú, witiwaya, jñí tutiyigu Jesús.

Wátí cūũpũre niigú cúa ññacoropũ ññacũmurí tii, witiwayigu. Cūūrē ññarō tiirípacũ, witiyigu. ³⁶ Niipetira ññamaníjōāyira. Cúa basiro cámerí wedeseyira:

—¿Ate dutiré ñeenó niimiíto? Cūũ dutirémena, cūũ tutuaremena wátíā cōāwionecori, witiwaya, jñiyira cúāpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditapũ Jesuyé queti sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús tiwií niirigu witiwójōāyigu. Simónya wiipũ sǎāwayigu. Simón mañecō bayiró wioré diago tiyigo. Teero tiirǎ, Jesuré “netōnéña” jñí sǎiyira. ³⁹ Jesús coo puto jeanucǎ munibiá, wiorére tatidutíyigu. Cūũ teero tiirí, wioré tatijōāyiro. Máata coo wũmũncǎ, cúārē yaaré ecayigo.

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

Jesús paɯ diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Muĩpũ sãawari, niipetira basocá cúã putoɯ niirá deero niiré diarecutirare cũũrẽ néewayira. Jesús cúãcōrōrẽ ñaapeó, netōnéyigu. ⁴¹ Wãtĩã paɯ basocápũre niĩarira witiwayira. Cúã witiwara, bayiró busurómena jĩyira:

—Mũũ Cōãmacũ macũ niĩã, jĩyira.

Wãtĩã “Cristo Cōãmacũ beserigu niĩ” jĩrere masĩyira. Teero tiigú, Jesús cúãrẽ tuti, wedesedutiriyigu.

Jesús Galileapɯ wederigue
(Mr 1.35-39)

⁴² Bóecũmurĩ, Jesús tiimacãpũ niĩarigu wáa, basocá manirópũ jeayigu. Basocá cũũrẽ ãmaã, bua, “wáarijãña” jĩrã, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Apeyé macãrĩpũcãrẽ Cōãmacũ dutiré basocápũre niĩadarere yũũre wedegu wáaro booa. Ateré tiigũdũre yũũre ticodiocowi, jĩyigu.

⁴⁴ Judíoa neáré wiseripũ tiidita niiré macãrĩpũ wedewarucuyigu.

5

Jesús wai paɯ sãrĩ tiirigue
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabũreco Jesús Genesaretaro wesapũ niyigu. Paɯ basocá cũũ puto tuuwáyira, Cōãmacũyere tuodugára. ² Ditaturipũ doorĩwũ pũawũ pasari ññayigu. Wai wasara jeaarira teepawũre too paso, cúãye bapiyucũre coserá tiyíra. ³ Sicawáɯ Jesús mũããyigu. Simónyawa niyiro. Cũũrẽ: —Decosãñurō súuwionecoya, jĩyigu.

Jeanuã, tiiwurũ sãñagũrã basocãre bueyigu. ⁴ Cũãrẽ buerari siro, Simónrẽ jĩyigu:

—Decorũ waawáya. Toorũ mũãye bapiyucũre cõãñoña, wai ñeeãdara, jĩyigu.

⁵ Simón cũũrẽ yũũyigu:

—Basocãre buegú, ñsã ñnamirẽ wasaboemiãwũ. Buarídojããtu. Mũũrẽ tiigú, mũũ dutirobirora bapiyucũre cõãñogũda, jĩyigu.

⁶ Cúã teeyucũre cõãñorĩ, paɯ wai sããyira. Teeyucũ yigaropũ tiyíro. ⁷ Teero wáari ññarã, cúãmena paderá apewurũ niirãrẽ tiĩpudutira búaneyira. Cúã jea, waire néesãrupuyira. Teepawũ duadiaadaro péerogã dũsayíro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ññagũ, Jesús puto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩyigu:

—Ōpũ, yũũ ññagũ niĩã. Yũũmena niirijãña, jĩyigu.

⁹ Cũũ, cũũmena niirã niipetira ññamanijõãyira, wai paɯ ññarã. ¹⁰ Cũũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo pōnacã ññamanijõãyira. Jesús Simónrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Mecũãmena mũũ wai wasa néogũ tiiróbiro yũũre padeoádarare néogũ niigũdacu, jĩyigu.

¹¹ Too síro cúã doorépaɯre wéemũñecũ, niipetire cúũjã, Jesuména wáajõãyira.

Jesús õpũũ bóagũre netōnérigue
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãpũ niirĩ, sícũ bayiró õpũũ bóagu toorũ niyigu. Jesuré ññagũ, ditapu munibiácũmujea, jĩyigu:

—Ōpũ, mũũ yũũ diarecutirere netōnédugagu, netōnémasĩã.

¹³ Jesús cũũrẽ ñaapeó, jĩyigu:

—Netōnédugaga. Diaremanigũ putuáya, jĩyigu.

Máata cũũya õpũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cũũrẽ dutiyigu:

—Ateré wederijãña, jĩmiyigu—. Pairé ññogũ wáaya, “ãñujõããyi” jĩdutigu. Moisés dutirobirora tiiwá, basocá niipetira mũũ diaré netõáriguere masĩãrõ jĩgũ, jĩyigu.

¹⁵ Jesús “wederijaña” jĩpacari, cũye jōõpemenasawaro tiiyiro. Paũ basocá cũũrẽ tuoádara, cúã diaré netõnédutiadara neãyira. ¹⁶ Jesupé basocá manirõpũ naĩrõ wáarucuyigũ, Cõãmacũmena wedesegu.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sicabũreco Jesús basocáre buegu tiiyigũ. Toopú sĩquẽrã fariseo basoca, ãpẽrã Moisés jóarigue buerá duiyira. Cúã niipetire macãrĩ macãrã niiyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macãrã niiyira. Jesús Cõãmacũ tutuare cuoyigũ diaráre netõnégũdũ. ¹⁸ Jesús basocáre bueri, ãpẽrã sĩcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena ñoonéjeayira. Cúã Jesús pũtopũ néesãwa, cúũdugamiyira. ¹⁹ Basocá paũ niirĩ, deero tii cũũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirá, wii sotoárpũ muãwa, sicacope néeweyira. Basocá deco Jesús niirõpũ cõãrõmena cũũrẽ diocoyira. ²⁰ Jesús cúã padeorĩ ñnagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigũ:

—Mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca wácũyira: “Ñni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiii. Cõãmacũ sĩcũrã ñañaré tiirere acabomasĩ”, jĩ wácũyira.

²² Jesús cúã wácũrere masĩjãjĩgũ, jĩiyigũ:

—¿Deero tiirá múã teero wácũĩ? ²³ Ñniré “mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa” yũũ jĩĩrĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũũ “wũmũncã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmũncãrĩ ññaã múã. ²⁴ Yũũ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigũ, atiditapũre basocá cúã ñañaré tiirere acabomasĩã. Yũũ dutirere múãrẽ ãnogũda, jĩiyigũ cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigũ:

—Yũũ mũũrẽ “wũmũncãña” jĩĩã. Mũũ cõãrõrẽ néeara, mũũya wiipũ pũtuawaya, jĩiyigũ.

²⁵ Máata wáamasĩhẽgũ niimiãrigũ cúã ñnacoro wũmũncã, cũũ cõãrõrẽ néeara, Cõãmacũrẽ usenire ticogũra, cũũya wiipũ pũtuaajõãyigũ. ²⁶ Niipetira teero wáariguere ññamanijõã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Bayiró cuiremena jĩiyira:

—Mecũãrẽ ññaña manirere ññaã, jĩiyira.

Jesús Leviré sũorigue

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Too síro Jesús wáajõãyigũ. Wáagũ, sĩcũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũre ññayigũ. Cũũ wãmecũtiyigũ Levĩ. Cũũ paderõpũ duiirĩ ñña: —Jãmũ yũũmena, jĩiyigũ.

²⁸ Levĩ wũmũncã, niipetire cũũ paderere duujã, cũũmena wáajõãyigũ.

²⁹ Too síro Levĩ cũũya wiipũ Jesuré bosebũreco tiipéoyigũ. Paũ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã cúãmena yaayira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepatira, jĩiyira:

—¿Deero tiirá múã niyeru wapasébosari basocamena, ññañaré tiirãmena yaa, sĩniĩ? jĩiyira.

³¹ Jesús cúãrẽ yũũyigũ:

—Diaremanirã ucotigũre boorĩcua; diarecũtira dícu ucotigũre boocúa. ³² “Ññurẽ dícu tiiã” jĩĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ññañaré tiirãpere ãmaãgũ atiwũ; cúãpere “wácũpati, wasoyã” jĩĩgũ atiwũ, jĩiyigũ.

“¿Mũũ buerá deero tiirã betirĩ?” jĩirigue

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesuré jĩĩnemoyira:

—Juan buerere mũũrã naĩrõ beti, súubuseya. Fariseo basoca buerere mũũrãcã teorora tiĩya. Mũũ bueráre sĩni, yaa tiĩya, jĩiyira.

³⁴ Jesupé cúãrẽ jĩiyigũ:

—Wāmosiagudu boocórirare betidutímasĩña maniã, cũũ cũãmena niirĩ. ³⁵ Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teeburecorire betiádacua.

³⁶ Cũãrẽ queorémena wedenemoyigu:

—Sĩcũ mamaró sutiroré taane, sutiró bucuropu seeréturiqui. Teeré tiigú, sutiró mamarórẽ ñañogú tiiquí. Sutiró mamarórẽ toopú seeréturi, añurõ jearia. ³⁷ Teerora sĩcũ mama vinoré wáicura caseropori bucurorimena posetíriqui. Teeré tiirí, wuga, teepori esarí, podojõacu. Vino píobatejõã, teeporicã cõjõãacu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinoré mamapóripu posetíro booa. ³⁹ Sĩcũ vino bucũ sĩnirípoarigu mama tiiríguepere sĩnidugáriquí. “Vino bucupe nemoró añuã”, jĩiqui, jĩiyigu.

6

Yeerisãri bureco niirĩ, trigo tũnerigue

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús trigo wesepu netowáyigu. Cũũ buerá trigore tũne, teeperire sãquẽ, yaayira. ² Siquerã fariseo basoca jĩiyira:

—Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, ¿múãpeja deero tiirá padera tiii?*

³ Jesús cũãrẽ yuuyigu:

—Opũ David sicabureco jubóayigu. Cũũ menamacãrã jubóaramena cũũ tiiríguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipu sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niã” jĩiriguere née, yaapetijãyigu cũũ menamacãramena. Paia dícura yaaré niimiyiro, jĩiyigu.

⁵ Cũãrẽ jĩinemoyigu:

—Yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocá tiíadarere dutimasĩã, jĩiyigu.

Jesús wãmo burece cuogúre netõnérigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisãri bureco niirĩ, judíoa nearí wiipu sããwa, basocáre bueyigu. Toopú sĩcũ wãmo burece cuogú niyigu. Diamacá macã wãmo niyiro. ⁷ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca Jesuré añurõ ññanũseyira. “¿Marĩ yeerisãri burecore netõnégũdari cũũ?” jĩĩ wãcũyira.† Cũũrẽ wedesãrere ãmaãrã tiiyira. ⁸ Jesupé cũã wãcũrere masĩjãyigu. Wãmo burece cuogúre: —Wũmũncãña basocá decorũ, jĩiyigu.

Wũmũncãyigu. ⁹ Jesús too niirárẽ jĩiyigu:

—Múãrẽ sãĩñãgũda. Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutí yeerisãri bureco niirĩ? ¿Añurere o ñañarere tiidutí? ¿Basocáre netõnére o basocáre sããcõãrere tiidutí? jĩimiyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wãmo burece cuogúre: —Mũyũ wãmorẽ súucoya, jĩiyigu.

Cũũpeja súucoyigu. Teero tiirá, cũũya wãmo sicato niirirobirora putuáyiro. ¹¹ Cũãpe cúanetõjõãyira. “¿Marĩ deero tiíadari ãniré?” jĩĩ cãmerí sãĩñáyira.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco ãtãgũpú wãa, Cõãmacũmena wedeseboejõãyigu.

¹³ Bóecũmuãri siro, cũũ bueráre neãdutyigu. Cũãpũre doce beseyigu. Cũãrẽ: —Yũũ besearira niã múã, jĩiyigu.

¹⁴ Noquerã niyira:

Simón (cũũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),
Andrés (Simón bai),
Santiago,
Juan,

* 6:2 Judíoa cũã yeerisãri bureco niirĩ, paderiyira. Niipetire sicawese maquẽ tũnerĩ, o sicagúgã maquẽ tũnerĩ, “paderé niã” jĩĩ wãcũyira fariseo basoca. † 6:7 Fariseo basoca “netõnére paderé niã” jĩĩ wãcũyira. Teero tiirá, “yeerisãri bureco niirĩ, netõnére tiiríjãrõ booa” jĩĩ wãcũyira.

Felipe,
 Bartolomé,
¹⁵ Mateo,
 Tomás,
 Santiago (Alfeo macũ),
 Simón (romanuã dutiráre cõadugara menamacũ),
¹⁶ Judas (Santiago bai),
 Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ññatutirapũre wedesãcotegũdũ) niiyira.

Jesús paũ basocáre buerigue
 (Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ãtãgũpũ niiãrigũ cũũ beseariramina diiãtiyigũ. Toopũ diiãtigũ, ãtãgũ pũuto macã yeparũ pũtuãñucãyigũ. Toopũ cũũ buerã paũ niiyira. Cũãmena aperó macãrãpũ paũ niiyira: Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã, ãpẽrã Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macãrã niiyira. Cũã Jesús buerere tũoãdara, cũã diarere netõnédutiadara jeyira. ¹⁸ Wãtĩã sããnorirare netõnéyigũ. ¹⁹ Niipetira cũũrẽ padeñãdugayira. Cũũ tutuaremena niipetira cũũrẽ padeñãrãrẽ netõnéyigũ.

Jesús usenirere, bóaneõrere wederigue
 (Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cũũ buerãre ñña, jĩiyigũ:

—Mũã bóaneõrã useniña. Cõãmacũ dutirẽ mũãpũre jeatoaa.

²¹ 'Mũã mecũtĩgã juabóara useniña. Too síropũre yapíadacu.

'Mũã mecũtĩgã utirá useniña. Too síropũre buiáadacu.

²² 'Basocã mũãrẽ ññatuti, mũãrẽ sũna, mũãrẽ ññaarõ jĩĩ, mũã wãmerẽ doorémena jĩĩadacua. Mũã yũũ niipetira sõwũye niãdarere tiirẽ wapa cũã teero tiirí, useniña. ²³ Too síropũre mũã ãmũãsepu pairó wapatãre bũãadacu. Teero tiirã, cũã teero tiirí, bayiró useniña. Cũã mũãrẽ tiirõbirora cũã ñecũsũmũãcã tiiyira profetare.

²⁴ 'Bóaneõrã niã mũã pee apeyẽ cũorã. Mũã usenitoaa mée.

²⁵ 'Bóaneõrã niã mũã yapirã. Too síropũre juabóaadacu.

'Bóaneõrã niã mũã useni buirã. Too síropũre bayiró utiadacu.

²⁶ 'Bóaneõrã niã mũã niipetira ãñurõ wedesenõrã. Too sugueropũ “profetas niã ãsã” jĩĩdiorirare mũã pacũsũmũã teerora ãñurõ diamacũ cũãrẽ wedesepadeoyira.

Ññatutirare maĩdutiãrigue
 (Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Yũũre tũorãre aterẽ jĩĩã: Mũãrẽ ññaarõ tiidugãrãre maĩñã. Mũãrẽ ññatutirare ãñurõ tiiyã. ²⁸ Mũãrẽ “ññaarõ wããaro” jĩĩrãrẽ “mũãrẽ ãñurõ wããaro” jĩĩña. Mũãrẽ ññaarõ jĩĩrãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosãya. ²⁹ Sĩcũ mũũrẽ wasopũro páari, “apeniñacãrẽ páaya” jĩĩña. Sĩcũ mũũyaro sutiró sotoã macãrõrẽ néewari, camisacãrẽ ticoya, toorẽ cũũ booãtã. ³⁰ Niipetira mũãrẽ sãĩrãrẽ ticoya. Mũãyere néewarare “wiyayã” jĩĩrijãña. ³¹ Mũã ãpẽrãrẽ mũãrẽ ãñurõ tiirí booa; mũãcã teerora cũãrẽ ãñurõ tiiyã.

³² 'Mũãrẽ maĩrã díçure maĩrã, wapamanĩã. Ññaarẽ tiirãcã teerora cũãrẽ maĩrãrẽ maĩyã. ³³ Mũãrẽ ãñurõ tiirã díçure ãñurõ tiirí, tee wapamanĩã. Ññaarẽ tiirãcã teerora tiiyã. ³⁴ Mũã ãpẽrãrẽ apeyenó wasora, “cũã wiyaãdacua” jĩĩrã díçure ticori, tee wapamanĩã. Ññaarẽ tiirãcã teerora cũã menamacãrãrẽ wasooya, “cũã marĩ ticoarirocõrõ wiyaãdacua” jĩĩrã. ³⁵ Teero tiirã, mũãrẽ ññaarõ tiidugãrãre maĩñã. ãñurõ tiiyã. “Yũũ wasorẽ wapa ãñeenó ticoadari?” jĩĩ wãcũripacara, wasoya. Teero tiirã, wapatãre ãñurõ bũãadacu. Cõãmacũ ãmũãsepu niigũ põna niãadacu. Cũũrẽ “ãñuã” jĩĩhãrãrẽ, teero biiri ññaarẽ tiirãre ãñurõ tiii. ³⁶ Marĩ Pacũ bóaneõrõbirora mũãcã bóaneõña.

Āpērārē ĩñabeserijãña
(Mt 7.1-5)

³⁷ Āpērārē ĩñabeserijãña. Múã ĩñabeseheri, Cõamacũcã múãrē ĩñabeseriqui. Āpērārē “cũã wapa cwoóya” jĩrijãña. Múã jĩlhēri, Cõamacũ múãrē “cũã wapa cwoóya” jĩriqui. Āpērã múãrē ñañarõ tiirí, acabóya. Múã cúãrē acabóri, Cõamacũ múãrē acabógũdaqui. ³⁸ Āpērārē ticoya. Múã cúãrē ticori, Cõamacũ múãrē ticogũdaqui. Sicapo añurõ dadarípo, ñaadiyóaripo tiiróbiro ticogũdaqui. Múã āpērārē añurõ tiirí, Cõamacũ múãrē añurõ tiigũdaqui. Múã āpērārē ñañarõ tiirí, Cõamacũ múãrē ñañarõ tiigũdaqui, jĩyigũ.

³⁹ Jesús ate queorémenacãrē wedeyigũ:

—Múã tũgueñarí, ¿sícũ ĩñahēgũ āpí ĩñahēgũrē sũguemasĩgari? Cũã pũarãpũra coperepũ ñaacosãadacua. ⁴⁰ Sícũ buegũ cũũrē buegũ nemoró masĩgũ niimasĩriqui. Cũũ buerere buerpetigũpũ, cũũrē buegũ tiiróbiro masĩgũ niigũdaqui.

⁴¹ Mũyũ wedegũya careapũ pasarí manarõrē ĩñaã. ĩñapacũ, mũyũ careapũ pasarí dũcapereja ĩñaria. ⁴² Mũyũ careapũ niirí dũcare ĩñaripacũ, ¿deero tiigũ mũyũ wedegũre “mũyũ careapũ pasarí manarõrē néecõãma” jĩĩ? ¡Ñañagũ, tiiditórepigũ! Mũyũ careapũ niirí dũcapere néecõãsũgueya. Cõãtoagũpũ, añurõ ĩñagũdacu. Teero tiigũ, mũyũ wedegũya careapũ pasarí manarõrē néecõãgũdacu.

Yucũgũre tiigũ dũcamena ĩñamasĩnoã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Yucũgũ añurē dũcacũtirigũ ñañarē dũcacũtiria. Yucũgũ ñañarē dũcacũtirigũ añurē dũcacũtiria. ⁴⁴ Yucũcõrõrē tiigũ dũcamena ĩñamasĩnoã. Potagũ pica dũcacũtiria. Yucũsati use dũcacũtiria. ⁴⁵ Teero biiri basocũ añugũpũre añurē niicu. Teero tiigũ, añurē wedesei. Basocũ ñañagũpũre ñañarē niicu. Teero tiigũ, ñañarē wedesei. Cũũpũre pairó niinetõncãrere wedesequi.

Pũawíi tiinũcãre queti
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Deero tiirã yũre “yũũ Ōpũ” jĩpacara, yũũ dutirere tiirí? ⁴⁷ Yũũre ati, yũũ wederere tuo, yũũ wederirobiro tiigũ, ate tiiróbiro niĩ: ⁴⁸ Wii tiigũdu ĩcũãrõpũ coasãwa, ũtãgãpũ jea, botarí nũcõ, wii tiiquí. Día potari, tiwiipũ oco õmatucori, ãcũricu, ũtãgãpũ nũcõrí wii niijĩrõ. ⁴⁹ Āpĩpé yũũ wederere tuo, yũũ wederirobiro tiihégũ, ate tiiróbiro niĩ: Wii tiigũdu ĩcũhērõgã coasãwa, botarí nũcõ, wii tiiquí. Día õmatucori, máata peecódiacu; peedía, mũtãpetijõãcu, jĩyigũ Jesús.

7

Jesús cien surara dutigũ padecotegũre netõnérigue
(Mt 8.5-13)

¹ Jesús basocãre buerari siro, Capernaumpũ pũtuawayigũ. ² Toopũ cien surara dutigũ niyigũ. Cũũrē padecotegũ cũũ bayiró maĩgũ diagũpũ niyigũ. ³ Cien surara dutigũ Jesús tiirere tuogũ, judíoa bũtoã dutirãre cũũ pũtopũ ticocoyigũ. Cũũrē padecotegũre netõnégũ atidutigũ tiyigũ. ⁴⁻⁵ Cũã Jesús pũtopũ jeara, tiiapũre sãĩbosáyira:

—Ūsãrē ticocoarigũ basocũ añugũ niĩ. Cũũ marí judíoare añurõ maĩ. Cũũrã añurõ tiigũ, ũsã nearí wiire tiidutíwi. Teero tiigũ, tiiapurijã tiirjãña, jĩyira.

⁶ Teerē tuogũ, Jesús cũãmena wáyigũ. Wiipũ jeagũdu tiirí, cien surara dutigũ āpērã cũũ menamacãrãrē ticocoyigũ Jesurē biiro wededutigũ:

—“Ōpũ, mũũrē potocõnemodũgariga. Yũũ búri niigũ niĩã. Teero tiigũ, yũũ mũũrē yãa wiipũ ‘sããatiya’ jĩĩmasĩriga.* ⁷ Teero tiigũ, yũũ basiro mũũmena wedesegũ wãariawũ.

* 7:6 Judíoa naĩrõ sããwariyira judíoa niihērãye wiserire. Cũãrē naĩrõ bapacũtiriyira. ĩñaña Hechos 10.28.

Muu 'netóáró' jĩcoremenarã yũre padecotegu netójóãgũdaqui. ⁸ Yũ ãpěrá dutiré docaru niĩ. Yũru surarare dutia sáa. Yũ sícũrẽ 'wáaya' jĩrĩ, wáai. Āpĩré 'atiya' jĩrĩ, atii. Yũre padecotegure 'biro tiyá' jĩrĩ, tiii", jĩãwĩ, jĩyira.

⁹ Jesús teeré tuogú, teeré jĩcoarigure tuomanijóãyigu. Cũrẽ nunurãrẽ cãmenucá ñña, jĩyigu:

—Yũre tuoyá: Israelpure ãni tiiróbiro padeoré cuogure buajeañariga, jĩyigu.

¹⁰ Too síro cũ ticocoarira wiipú pũhãjóãyira. Pũhãjeara, cũrẽ padecotegure netóárigupure buajeáyira.

Jesús wapewio macũrẽ masõrigue

¹¹ Too síro Jesús Naín wãmecutiri macãru wáayigu. Cũ buerá, ãpěrá pau basocá cũmena wáayira. ¹² Tiimacã cũ jeatiri, sícũ diarigure ñoonéwayira yaará wáara. Cũ wapewio macũ sícũ niigú niyigu. Pau tiimacã macãrã coore bapacutiyira. ¹³ Coore ññagũ, marĩ Ōpũ bóaneõ ññagũ, coore: —Utirijãña, jĩyigu.

¹⁴ Jea, cũrẽ ñoonéwari caserore padeñáyigu. Cũ teero tiirí, ñoonéwara pũãncãyira. Diarigure jĩyigu:

—Yũ mũrẽ dutia: Wãmuncãña.

¹⁵ Cũ teero jĩrĩrã, diarigu wãmũnu, wedesencãyigu. Jesús cũ pacore wiyayigu.

¹⁶ Teeré ññarã, niipetira cuiyira. Cõamacũrẽ usenirã, jĩyira:

—Sícũ profeta tutuanetõgũ marĩ watoapure bauái, jĩyira—. Cõamacũ cũyarare tiiãpugu atigu tiiãjĩyĩ, jĩyira.

¹⁷ Niipetiro Judea ditapure, too wesapure cũrẽ masõre queti sesajóãyiro.

Juan Bautista basocãre Jesús pũtopũ ticocorigue

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan buerere nunurã niipetire Jesús tiirere cũrẽ wedeyira. Teeré tuogú, pũarã cũ buerere nunurãrẽ atiduti, jĩyigu:

¹⁹ —Jesús pũtopũ wáa, sãñãña: “¿Mũrã niĩ 'basocãre netõnégũdu atigũdaqui' jĩnorigu; o ãpĩpére yuegarite?” jĩña, jĩyigu.

²⁰ Cũ cũ pũtopũ jea, jĩyira:

—Juan basocãre wãmeõtiri basocũ ãsãrẽ mũrẽ sãñãñaduticoawĩ. “¿Mũrã niĩ 'basocãre netõnégũdu atigũdaqui' jĩnorigu; o ãpĩpére yuegarite?” jĩãwĩ, jĩyira.

²¹ Cũ jearira, Jesús pau diarãre, ññarõ netõrãrẽ netõnéyigu. Wãtã sããnorirare cõãwionecoyigu. Pau ññahẽrãrẽ ñnarĩ tiyigu. ²² Teero tiitóa, cũãrẽ yũyigu:

—Juanrẽ wedera wáaya mũã ññãrigure, mũã tuoáriguere. Biro jĩña: “Ññahẽrã ññaãya. Wáamasĩhẽrã wáaãya. Ōpũrĩ bóara yatijóãnoya. Tũohẽra tuoóya. Diarira masõnoya. Bóaneõrã ãñurẽ quetire wedenoya. ²³ Yũre padeodúheguno useniqui”, jĩyigu.

²⁴ Juan ticocoarira wáari siro, Jesús Juanyé maquẽrẽ basocãre wedenucãyigu:

—¿Mũã basocã manirõpũ ñeenórẽ ñnarã jeari? ¿Cãnsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ñnarã jearite? ²⁵ ¿Ñeenórẽ ñnarã jeari? ¿Ññurẽ suti sãñagũrẽ ñnarã jearite? Suti ãñurẽ sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. ²⁶ ¿Ñeenópere ñnarã jeari? ¿Profetapere ñnarã jearite? Diamacũrã Juanpeja profetas nemoró ɸpũtĩ maquẽrẽ wedewi. ²⁷ Cũye maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:

Yũre wedesuguegure mũũ suguero ticocogũda.

Cũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyúegũdaqui,†

jĩ jóanoã. ²⁸ Yũre tuoyá: Niipetira basocã watoapure Juan nemoró niigú manĩ. Tee biipacari, Cõamacũ dutirere ãñurõ wãcũnũnũsegũnope búri niigú niipacũ, Juan nemoró ɸpũtĩ macũ niĩ, jĩyigu.

† 7:27 Malaquías 3.1.

²⁹ Cũũ teero jĩrere tuorá, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocacã Juan wãmeōtinorira “Cõamacũ diamacũ maquẽrẽ tiigũ niĩ” jĩyira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Juan wãmeōtinoririrape Cõamacũ cũãrẽ añurõ tiidugárere booríyira.

Jesús jĩnemoyigu:

³¹ —¿Ñeenó queorémena wedegudari yũũ atitó macãrãrẽ? ¿Ñeenó tiiróbiro niĩ? ³² Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩ-tuticua: “Ûsã bosebureco tiirí, basaapurawũ. Ûsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. ³³ Juan basocãre wãmeōtiri basocũ apetóre pã yaariyigu; vinocãrẽ s̄nirídojãyigu. Mũãpe cũũ teero biirecutiri ñnarã, “wãtĩ cwoi” jĩã. ³⁴ Yũũ niipetira s̄owũpe yaa, s̄iniã. Mũã yũũ teero tiirí ñnarã, “yaawãnigũ, s̄niwãnigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññarãrẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩã. ³⁵ Basocã Cõamacũ masĩrere cwoi cũã tiirécutiremena tee masĩrere ñnomasíya, jĩyigu.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

³⁶ S̄icũ fariseo basocũ Jesurẽ: —Yũũ putopũ yaagũ wáaya, jĩyigu.

Jesús cũũya wiipũ sããwa, yaagudũ jeanuãyigu. ³⁷ Tiimacãpũre s̄icõ numió ññaagó niiyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagudaqui” jĩrere tuoyigo. Teero tiigó, sitiaañúrigare née, toopũ wáayigo. ³⁸ Cũũ sucubírope cũũye dupori puto jeanucã, utiyigo. Cooyaco oco cũũye duporipũ ñaapeanucãyiro. Teero tiigó, cooya róañarõmena teerẽ coseyigo. Cũũye duporire ùpũyigo. Sitiaañúrere duporipũ róopeoyigo. ³⁹ Cooy teero tiirí ñnagũ, fariseo basocũ Jesurẽ yaadutiariyigu wãcũyigu: “Cũũrẽ padeñãgõ ññaagó niyo. Ñni profeta niigũjã, teerẽ masitoaboajĩyĩ”, jĩ wãcũyigu. ⁴⁰ Jesús fariseo basocũre jĩyigu:

—Simón, mũũrẽ apeyenó wededugaga.

—Wedeya, ñsãrẽ buegũ, jĩyigu cũũpe.

⁴¹ Jesús cũũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigu:

—Niyeru wasorí basocũ pũarãrẽ niyeru wasoyigu. S̄icũ pũacũmã padegũ wapatarocõrõ, ãpĩ pũarã muĩpũrã padegũ wapatarocõrõ wapamóyira. ⁴² Cũã dee tii wapátimasĩhẽrĩ ñnagũ, cũã wapamórere teero acabójàyigu. Mũũ yũũre wedeya: ¿Niipé niyeru wasogũre maĩ netõnucãgari? jĩyigu.

⁴³ Simón yũũyigu:

—Yũũ tũgueñarĩ, pairó wapamógũ acabónoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũũ diamacũrã yũũ.

⁴⁴ Jesús numiórẽ ñña, Simónrẽ jĩyigu:

—Mũũ atigorẽ ññaña. Yũũ mũũya wiipũ sããatiawũ; mũũ yũũre oco dupo coseádare néeatidutiriawũ. Atigopé yaco ocoména yée duporire púuri tii, cooya róañarõmena tuucoséyo. ⁴⁵ Mũũ yũũre añudutigu, yũũ wasopúrore ùpũriawũ. Atigopé yũũ sããjearipũ, maĩrẽmena yée duporire ùpũduriyo ména. ⁴⁶ Mũũ yãa dupupũre use rópeoriawũ. Atigopé yée duporipũre sitiaañúre rópeoyo. ⁴⁷ Teero tiigũ, yũũre tuoyã: Cooy pee ññarãrẽ tiirẽre acabónotoayo. Cooy biiro tiirẽmena bayiró maĩrẽre ññooyo. Ñpĩ péerogã ññarãrẽ tiirẽre acabónogũ, péerogã maĩrẽre ññoĩ, jĩyigu.

⁴⁸ Too síro coore jĩyigu:

—Mũũ ññarãrẽ tiirẽre acabónotoaa.

⁴⁹ Cũũmena yaaduirã cãmerĩ sãñnãncãyira:

—¿Noã niĩ ñni ññarãrẽ tiirẽre acabógũ?

⁵⁰ Cũũpe numiórẽ jĩyigu:

—Mũũ padeojígõ, netõnénoãrigopũ putuãã. Ûseniremena putuawagoa, jĩyigu.

¹ Too síro Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāpū wāanetōyigū. Āñurē queti Cōāmacū dutiré basocāpūre niiādarere wedeyigū. Cūū buerá doce cūūrē bapacūtiyira. ² Sīquērā numiācā cūūrē bapacūtiyira. Cūā Jesús wātīā cōānorira, diaré netōnēnorira numiā niyira. Sīcō María, cūā “Magdalena” jīgō, siete wātīā cōānorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coomanū Cuza wāmecūtiyigū. Cūū Herodeyere dutibosagū niyigū. Apegó Susana niyigo. Āpērā paū numiā cūā cūorēmena tiiāpuyira.

Ote wēēbategūmena queoré
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Paū basocá peemacārī macārā Jesuré iñarā jeayira. Jesús cūā paū neārī iñagū, cūū wācūrēmena ate queoré wedeyigū:

⁵ —Sīcū basocú oteréperire wēēbategū wāayigū, wiiáro jīgū. Cūū wēēbatewari, sīquēñeperi maapū ñaacūmuyiro. Basocá teeré cutadiyójāyira. Minipōná teeré yaapetijāyira. ⁶ Sīquēñeperi ūtāyepapū ñaacūmuyiro. Mana, sīnijōāyiro, oco manijīrō. ⁷ Sīquēñeperi pota watoapū ñaacūmuyiro. Potape teemēna wiimūā, sīājāyiro. ⁸ Sīquēñeperi ote ūseniri ditapū ñaacūmuyiro. Tee wii, cienperi dūcacūtiyiro, jīyigū.

Teeré jītoa, bayiró wedeseremena: —Tuodugáranano tuomasíadacua, jīyigū.

“¿Deero tiigú queorēmena wedei?” jīrigue
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Too síro cūū buerá cūūrē sāñāyira:

—¿Deero jīdugaro tiii mūū queorēmena wedearigue?

¹⁰ Cūūrē jīyigū:

—Tíatopū masīña maniríguere Cōāmacū dutiré múāpūre niiādarere múārē masīrī tiia. Āpērārē queorēmena wedenoā, yūū tiirere iñapacara, iñamasīrijāārō jīgū; yée maquērē tuopacára, tuomasīrijāārō jīgū.

Ote wēēbategūmena queorere wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ 'Yūū queorēmena wedearigue biiro jīdugaro tiia: Cōāmacūye queti niiā oteréperi. ¹² Basocá tee quetire tuorá maapū ñaacūmuāreperibiro niicua. Cūā tuomīārigue wācūrēpū niirere Satanás ati, ēmapetijāqui, cūā teeré padeorí jīgū, Cōāmacū netōnērī jīgū. ¹³ Āpērā tee quetire āñurō ūseniremena tuorá ūtāyepapū ñaacūmuāreperibiro niicua. Cūā nūcōrī maniréyucū tiiróbiro niicua. Padeorucūmi, cūūrē ñañarō wáari, padeodújācua. ¹⁴ Āpērā tee quetire tuorá pota watoapū ñaacūmuāreperibiro niicua. Tuopacára, atibúreco maquēpere bayiró wācūcua; pee cūodugācua; atibúreco ūsenirere bayiró wācūcua. Tee niipetire cāmotājācu tee quetire. Cūā dūcamanireyucū tiiróbiro niicua. ¹⁵ Āpērā tee quetire tuorá ūseniri ditapū ñaacūmuāreperibiro niicua. Cūā āñurō tuonūse, Cōāmacū booró diamacú tiidugācua. Cūūrē ñañarō wáari, teero wācūtutujācua. Cūā pee dūcacūtiyeyucū tiiróbiro niicua.

Sīwócorigamena queoré
(Mr 4.21-25)

¹⁶ Basocá sīwócorigare sīāári siro, cōmerūména búatoricua; cūā cāniró docapu dūporicua. Ūmūārōpū péocua, toopá sāāwarare āñurō bóearo jīrā. ¹⁷ Tee tiiróbirora tíatopū basocá masīña maniríguere masīnoādacu. Bauhéropū niirécā baurocá masīnoādacu.

¹⁸ Teero tiirá, múā tuorere āñurō tuonūseyā. Āñurō tuonūseranorē Cōāmacū nemoró masīré ticogūdaqui. Tuodugáheranorē cūā “tuomasía” jīmiriguere ēmajāgūdaqui, jīyigū.

—Yuccã muumena wáaguda, jĩmiyigu.

Jesús cũrẽ jĩiyigu:

³⁹ —Mũya wiipũ putuawa, Cõamacũ mũrẽ tiiriguere wedegu wáaya.

Cũũ wáa, niipetiro tiimacãpu Jesús cũrẽ tiiriguere wedeyigu.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tiãjeari, basocá useniremena cũrẽ bocayira. Niipetira cũrẽ yuera tiiyíra.

⁴¹ Judíoa neári wii dutirá menamacũ toopá niiyigu. Cũũ wãmecutiyigu Jairo. Cũũ Jesús puto ati, jeacũmu, bayiró sãiyigu:

—Jãmu yáa wiipũ, jĩiyigu.

⁴² Sícõrã põnacuťiyigu doce cũmarĩ cuogó. Diago tiiyigo.

Jesús cũũ putopũ wáari, paũ cũrẽ tuunũseyira. ⁴³ Cũã watoapũ sícõ numió niiyigo. Doce cũmarĩ beti niiré teero niirucujãyiro. Paũ coore ucotipacari, netõriyiro. ⁴⁴ Jesús sucubírope wáa, cũũyaro sutiró yapapũ padeñáyigo. Coo padeñárĩrã, coo diaré máata bũnũcãjõãyiro. ⁴⁵ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Noã yũre padeñái?

Niipetira: —Padeñária, jĩiyira.

Teero tiigũ, Pedro jĩiyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, paũ mũrẽ tuunũsera tiíya.

⁴⁶ Jesús jĩiyigu:

—Sícõ yũre padeñáato. Coore yũũ tutuaremena netõrí tiátũ, jĩiyigu.

⁴⁷ Coo deero dutimasíhẽgõ, ñapõpigora, Jesús puto ati, ñicãcoberimena jeacũmuyigo. Niipetira tucóropũ coo deero tiigó padeñáariguere wedeyigo. Coo máata netõãriguecãrẽ wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore jĩiyigu:

—Yáa wedego, mũũ padeojígõ, netõnénoãrigopũ putuáa. Useniremena putuawagoa, jĩiyigu.

⁴⁹ Cũũ coomena wedesegu tiirí, sícũ Jairoya wii macũ jeayigu.

—Mũũ macõ diajõãwõ mée. Buegũre nocõrõrã potocóduya, jĩiyigu.

⁵⁰ Jesús teeré tuo, Jairore jĩiyigu:

—Wãcũpatirijãña; diamacũrã padeoyá. Mũũ macõ netõjãgõdaco.

⁵¹ Tiiwiipũ jeagu, ãpẽrãrẽ sããwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pacũsũmũã dícare sããwadutiyigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tiiyíra. Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Utirijãña. Coo diarico; cãnigó tiicó.

⁵³ Cũãpe cũrẽ buijãmiyira, coo diariguere masĩjĩrã. ⁵⁴ Jesús cooya wãmorẽ ñee, bayiró wedeseremena jĩiyigu:

—Wĩmagõ, wũmũnũcãña.

⁵⁵ Yeeripũna coejõã, máata wũmũnũcãyigo. Jesús: —Cooore yaaré ecayá, jĩiyigu.

⁵⁶ Coo pacũsũmũã ññamanijõãyira. Jesús ãpẽrãrẽ wededutiriyigu teero wáariguere.

9

Jesús cũũ bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cũũ buerá docere néõyigu. Cũãrẽ tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wãtĩãrẽ cõã, diaráre netõnémasĩrĩ tiiyigu. ² “ ‘Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiãdacu’ jĩirére wedera wáaya; diarecutirare netõnẽrã wáaya”, jĩĩ ticocoyigu. ³ Cũãrẽ jĩiyigu:

—Mũã wáara, apeyenó néewarijãña. Tuurítuarigu, wasopo, puegue, niyeru, suti wasoá-dare néewarijãña. ⁴ Mũã wiipũ jeara, tiimacãpu mũã niiãdaro jeatuario putuácũmuña.

⁵ Apemacãpũre mũãrẽ ñeedugaheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã

maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirá, múã “atimacá macãrã wapa cuoóya” jĩrã tiiádacu, jĩiyigu.

⁶ Cũã wáajõãyira. Wáa, Jesuyé añuré quetire wedeyira. Diarecutirare netõnéyira.

Herodes Jesús tiirére tuorigue

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigú niipetire Jesús tiirére wedeseri tuoyigu. Teeré tuogú, deero jĩimasĩriyigu. Sĩquẽrã “Juan masãjĩyi” jĩiyira. ⁸ ãpẽrã “Elías bauájĩyi” jĩiyira. ãpẽrã “tíatorũ macãrã profetas menamacũ masãjĩyi” jĩiyira. ⁹ Herodepe jĩiyigu:

—Yũurá Juanyá dupure páatadutiwũ. Too docare ¿noã niigari cũã nocõrõ wedesegu? Teero tiigú, Herodes Jesuré ññadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cũã tiiáriguere. Too síro Jesús cũã dícare sũowáyigu Betsaida macãpũ. ¹¹ Basocápe tuoájãyira. Teero tiirá, cũũrẽ nũnũwáyira. Jesús cũãrẽ bocañe, “Cõãmacũ dutiré basocápũre niãdacu” jĩrẽre wedeyigu. Diarecutirare netõnéyigu.

¹² Ñamicapũ niirĩ, cũũ buerá doce cũũ pũto wáa, cũũrẽ jĩiyira:

—Basocáre “nocõrõrã niã” jĩña. Pũtogã niiré macãrĩpũ, cãpũ niiré wiseripũ yaaré, cãnirõ ãmaãrã wáaaro. ãnopũ macã manirõpũ niã, jĩiyira.

¹³ —Múã cũãrẽ yaaré ecayá, jĩiyigu.

—Ësã sicamoquẽñepa pã, wai pũarãrã cuoa. ¿Ësã cũã niipetirare yaaré sãĩbosára wáaro boote? jĩiyira.

¹⁴ Ëmũá dícare bapaqueori, cinco mil watoa niiyira. Jesús cũũ bueráre jĩiyigu:

—Basocáre sicapõnarẽ cincuenta duidutiya.

¹⁵ Cũã teerora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai pũarãrẽ née, ãmũásepũ ññamũõco, Cõãmacũrẽ usenire tico, pũatásã, cũũ bueráre basocápũre batodutigũ ticoyigu. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaatoaari siro, doce piseri cũã yaaduaariguere seesáyira.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niã” jĩirigue

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicabũreco Jesús cũũ sesaro Cõãmacũmena wedesegu tiiyigu. Cũũ buerá cũũmena niiyira. Cũãrẽ sãñãyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cũũ?” jĩĩ yũure?

¹⁹ Cũãpe yũuyira:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui” jĩĩya. ãpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. ãpẽrã “tíatorũ macãrã profetas menamacũ masãrigũ niigũ niiqui” jĩĩya, jĩiyira.

²⁰ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũure? jĩiyigu.

Pedro yũuyigu:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã, jĩiyigu.

Jesús cũũrẽ sããdarere wederigue

(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)

²¹ —Teeré ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩiyigu Jesús —. ²² Yũũ niipetira sõwũrẽ bayirõ ñañarõ netõrõ niirõ tiiádacu. Bũtoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũure booriadacua. Sããdutiadacua. Cũã teero tiipacári, itiábũreco siro masãgũdacu.

²³ Niipetirare jĩiyigu:

—Sĩcũ yũure padeó, nũnũdugãgũno cũũ booró tiidugãrenorẽ tiidújããrõ. Basocá cũũrẽ ñañarõ jĩipacari, yũure tuonũnũsearo. Teeré tiigú, búrecoricõrõ curusare apagú

tiiróbiro niigūdaqui. ²⁴ Āpī sīārere cuiguno yūre “masīria” jīngū pecamepu wáagūdaqui. Āpīpé yūre “masīā” jī, teewapamena cūūrē sīārī, yūmena catirucujāgūdaqui. ²⁵ Sīcū atibáreco maquē niipetirere wapatápacu, cūū yeeripūnarē tiidióri, cūū cuoré dee tiiádare niiricu. ²⁶ Sīcū bobogúno yūre “masīā” jīdugahegure, yé bueré maquērē “padeóa” jīdugahegure yūcā cūūrē “masīriga” jīngūdacu. Yū niipetira sōwū yū asibatéremena, yū Pacu asibatéremena, ángeleamena putuaatigudacu. Putuaatigu, yūre bobosáririgure yūcā cūūrē bobosáricu; yūre “masīria” jīrigure yūcā “cūūrē masīria” jīngūdacu. ²⁷ Yū ateréja diamacūrā jīā: Sīquērā ānopú niirā cūā diaadari sūguero, Cōamacū dutiré cūāpūre niīādare atiri īñāadacua, jīiyigu.

Jesús baurécūtire wasorígue

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Teeré cūū wederi siro, sica semana netōrī, Jesús ūtāgūpū Cōamacūmena wedeseḡu muāwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juanré néewayigu. ²⁹ Cōamacūmena wedeseri, cūūya diapóa bauré wasojóāyiro. Cūūye suti āñurō butiré, bayiró capemóre wáayiro. ³⁰ Puará ūmuā cūūmena wedeseyira. Moisés, Elías niiyira. ³¹ Asibatéremena bauáyira. Jesús diaadarere, Cōamacū jīrirobirora Jerusalénpu cūūrē wáadarere wedeseyira. ³² Pedro, cūū menamacārā wūgoá pūninetōpacari, īñayira. Wācā, Jesús asibatérere, cūūmena nucūrārē īñayira. ³³ Jesuména niīārira wáara tiirí, Pedro āñurō wācūripacu, cūūrē jīiyigu:

—Īsārē buegū, marī ānopú niirī, āñunetōjōāā. Itiāwiigā tiicó; sicawíigā muaya wii, apewíigā Moiséya wii, apewíigā Elíaya wii tiicó, jīimiyigu.

³⁴ Cūū wedeseḡu tiiríra, ōme diiáti, cūārē tuubiátocojāyiro. Cūārē ōme tuubiári, cuijōāyira. ³⁵ Ōme watoapu sīcū wedeseri tuoyíra:

—Āni yū macū yū beserigu niī. Cūūrē tuoyá, jīiyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sīcūrā niiyigu sáa. Teeburecorire cūū buerá cūā īñariguere āpērārē wederiyira ména.

Jesús wātīrē wīmagūpūre niīarigure cōāwionecorigue

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Apeburecope ūtāgūpū niīārira diijeári, paū basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sīcū cūā watoapu niigū bayiró busurómena Jesuré wedeseyigu:

—Īsārē buegū, muūrē bayiró sīā: Yū macūrē īñagū atiya. Sīcū niigū niī. ³⁹ Wātī cūūpūre niigū űee, acaribíri tiii. űaacūmu, tūnumecū, soboturi tiirucúí. Cūūrē űañarō netōrī tiii. Duudugárii. ⁴⁰ Muū bueráre “cōāwionecobosaya” jīimiāwū. Cōāmasīriawā, jīiyigu.

⁴¹ Jesús cūārē jīiyigu:

—Mūā yūre padeorídojāā; űañará niī. Yū mūāmena yoari niirucujārīcārē, padeorībocu. ¿Nocōrō yoari mūāmena pōtēōgūdari yū? Muū macūrē ānopé néeatiya, jīiyigu.

⁴² Wīmagū cūū puto wáari, wātī cūūrē űaacūmu, bayiró tūnumecūrī tiiyigu. Cūū teero tiirí, Jesús wātīrē witiwaduti, wīmagūrē netōné, cūū pacure wiyayigu. ⁴³ Niipetira basocá Cōamacū uputí macū peti tiiēñorere īñamanijōāyira.

Jesús cūūrē sīāādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cūū tiīariguere īñamanijōārī, cūū bueráre jīiyigu:

⁴⁴ —Yū ateréja diamacūrā jīā; acabórijāña: Yū niipetira sōwū āpērāpūre ticonogūdacu, jīiyigu.

⁴⁵ Cúãpe cūũ jĩãriguere tuomasĩriyira. Cõãmacũ cũãrẽ tuomasĩhẽrĩ tiiyĩgu ména. Cũã Jesuré “wedequẽnoña” jĩdugapacara, cuira, jĩriyira.

¿Nii uputí macũ nii?
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesús buerá “¿nii marĩ watoare nemoró uputí macũ nii?” jĩ wedesenucāyira.
⁴⁷ Jesús cúã wácũrẽre ñnamasĩyigu. Teero tiigú, sícũ wĩmagũrẽ cūũ puto nucõ, ⁴⁸ cúãrẽ jĩiyigu:

—Sícũ “yũu Jesuré maĩã; teero tiigú, ãni wĩmagũrẽ boca maĩgũda” jĩ wácũboqui. Cũũ teero wácũgũ, cũũrẽ maĩgũ, yũucārẽ maĩgũ tiii. Yũure boca maĩgũ, yũure ticodiocorigucārẽ maĩgũ tiii. Múã watoaru búri niigú cũũrã nii uputí macũ, jĩiyigu.

Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiiapugu niĩ
(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan jĩiyigu:
—Ûsarẽ buegú, sícũ mũũ wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecori ññaãwũ. Cũũ marĩ menamacũ mee niĩãwĩ. Teero tiirã, cũũrẽ cãmotáawũ, jĩimiyigu.

⁵⁰ Jesupé cũũrẽ yũuyigu:
—Cãmotárijãña. Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiiapugu niĩ, jĩiyigu.

Jesús Santiagore, Juanrẽ tutirigue

⁵¹ Jesús ãmũãsepũ mũãwaadare niatiri, cuiro maniró “Jerusalénpu wáagudu” jĩgũ, quẽnonucāyigu. ⁵² Cũũ suguero ãpẽrãrẽ ticocoyigu. Cũã wáa, Samaria dita niirí macãpu jeamiyira, cũũ jeadarore quẽnoádara. ⁵³ Tiimacã macãrãpe Jerusalénpu Jesús wáari ñnarã, cũũrẽ ñeedugariyira. ⁵⁴ Cũã teero tiirí ñnarã, cũũ buerã Santiago, Juan jĩiyira:

—Ûsã Òpũ, cúãrẽ sãããdara, ¿ãmũãse macã pecamerẽ diiatidutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyigu,* jĩiyira.

⁵⁵ Jesús cúãrẽ ñña, tutiyigu:
—Múã wácũrẽ Espiritu Santo wácũrẽ tioré mee niĩ. ⁵⁶ Yũu niipetira sõwũ basocãre ññaarõ tiigú atiriwu; cúãrẽ netõnégũ atigu tiiwã, jĩiyigu.
Too síro apemacãpũ wãajõãyira.

Jesuré nũnũdugámiriraye queti
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cũã maaru wáari, sícũ basocũ Jesuré jĩiyigu:
—Noo mũũ wáaro yũu mũũrẽ nũnũgũda. Mũũ buegú niidugaga.
⁵⁸ Jesús cúãrẽ yũuyigu:
—Wáicura cãnirẽ tutiri cuoóya. Minipõná põnacutire sutiri cuoóya. Yũu niipetira sõwũpeja cãnirõ cuoría, jĩiyigu.

⁵⁹ Jesús ãpĩrẽ: —Jãmũ yũumena. Mũũrẽ yũu buegú niirí boogã, jĩiyigu.
Cũũpe yũuyigu:
—Òpũ, yũu pacũ diari siro, yaatógupũ, mũũmena wáaguda sũcã, jĩimiyigu.
⁶⁰ Jesús cúãrẽ jĩiyigu:
—Yũure padeohera diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cũã basiro cãmerí yaaáro. Mũũpe Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩdarere wedegu wáaya, jĩiyigu.

⁶¹ Æpĩpé jĩimiyigu:
—Ûsã Òpũ, yũu mũũrẽ nũnũgũda, mũũ buegú niidugagu. Yáa wii macãrãrẽ “wáagu tiia” jĩgũ wãasuguma.

⁶² Jesús cúãrẽ jĩiyigu:
—Sícũ cũũ paderere padepacũ, apeyenó wácũgũ, ãñurõ tiiríqui. “Cõãmacũ dutirẽre tiigũda” jĩpacũ, apeyenó wácũgũ, dee tiigũda niiridojã, jĩiyigu.

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigü ticocorigue

¹ Too síro Jesús ãpěrá setenta y dos beseyigü. Cúãrě puarácõrõ dícu ticocoyigü. Niipetire macãrĩpu cûũ wáadaropu cûũ suguero ticocoyigü.

² Cúãrě wedeyigü:

—Pau peti yũre padeoábara niicua. Puarágã yéere wedeadarapeja niĩya. Teero tiirá, Cõãmacũrě ãpěrá yée maquẽrě wedera wáadarare bayiró sãĩñá. ³ Múã wáaya. Yũu múãrě quiorópü ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múã wáara, wasopo, niyeru sããripo, sapatu apebá néewarijãña. Maarpu pũtuánucã, ãpěraména wedeserijãña. ⁵ Múã wiipú sããwara, tiíwí macãrãrě ãñudutira, jĩsugueya: “Cõãmacũ múãpũre ãñurõ niirecutire ticoaro”. ⁶ Tiíwí macãrã ãñurõ niirecutirere cuorátã, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Cúã ãñurõ niirecutirere cuorátã, teero wáaricu. ⁷ Múã jeaari wiira pũtuáya. Cúã yaarére, cúã s̄nirére cũãmena yaa, niijãña. Paderáno cúã paderéména wapatá, yaamasíya. Apeyé wiseripú niirã wáarijãña.

⁸ Múã macãpu jeari, too macãrã bocari, cúã ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirere netõnéña. “Cõãmacũ dutiré marĩpũre niĩadare jeatitoaa” jĩ wedeya cúãrě. ¹⁰ Apetó tiirá, apemacãpú jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopu wáa, biiro jĩñã: ¹¹ “Múãya macã maquẽ dita ãsãye duporipü túaariguere páabatecõãã. Múã wapa cuorére ãñorá, teero tiia”, jĩñã. Cúãrě jĩnemoña: “Múã ateré masĩña: Cõãmacũ dutiré múãpũre niimiadare jeatitoamiãyu”, jĩñã. ¹² Yũre tuoyá: Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, tiimacã macãrãrě Sodoma macãrãrě tiiríro nemoró ñañarõ tiinóadacu, jĩyigü.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti

(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãrě jĩyigü:

—Bóaneõrã niĩá múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũu tutuaremena ti- iéñoriguere ññarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũu tiieñoõtã, máata tee macãrĩ macãrã cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasotóbojĩya. Cúã wãcũpatirere ãñorá, wãcũpatire suti† sãña, nitĩpu duibojĩya. ¹⁴ Cõãmacũ cûũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemoró múãpũre ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Múã Capernaum macãrã “Cõãmacũ pũtopu ãñurõ mũãwaaadacu” jĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecamerpu diiwáadacu, jĩyigü.

¹⁶ Cûũ bueráre wedenemoyigü:

—Múã buerére tuogúno yũre tuogú tiii. Múãrě boohéguno yũre boohégü tiii. Yũre boohéguno yũre ticodiocorigucãrě boohégü tiii, jĩyigü Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerígue

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerá, jĩyira:

—Ësã Òpũ, wãtĩãcã ãsã mũũ wãméména dutiri, ãsã dutirobirora tiíawã, jĩyira.

¹⁸ Jesús cúãrě jĩyigü:

—Satanárě bũpo wáãyoro tiiróbiro ãmũãsepu ñaadiatiri ññawũ. ¹⁹ Yũu múãrě tutuarere ticotoawũ, ãñaãrě, cutiapare cutapéoaro jĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnucããrõ jĩgũ. Múã teeré tiirí, múãrě merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré dícuere usenirijãña. Cõãmacũ pũtopu múã wãme “jóatunorira niĩã” jĩrĩ, useniña, jĩyigü.

Jesús cûũ Pacure usenire ticorigue

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorá Jesús Espiritu Santo usenire ticoréména cûũ Pacure jĩyigü:

* 10:13 Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemoró ñañanetõjõãrã niyira Jesús niiritore. † 10:13 Wãcũpatire sutire yooména suare suti niyiro.

—Pacu, m̄u ũmuáse, atiditá Òpũ niĩ. “Ũsã masĩnetõnucãã” jĩrãrẽ m̄uyere masĩrĩ tiirĩa; wĩmarã tiiróbiro m̄uyere masĩdugapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré m̄u teerora wáari boocú. Teero tiigú, m̄urẽ usenire ticoa, jĩiyigu.

²² Too síro basocápere jĩnemoyigu:

—Yuu Pacu niipetire masĩrére yuure ticowi. Cũ sícũrã yuu niirecutirere masĩ. Yuurepecã sícũrã cũũ niirecutirere masĩã. Yuu masĩrére ticonorã cũũrẽ masĩcua, jĩiyigu.

²³ Cũũ bueráre ñña, cũũ sesarore jĩiyigu:

—Múãpeja yuu tiirére ññajĩrã, useniã. ²⁴ Yuure tuoyá: Pau profetas, teero biiri òpãrã múã ññarére ññadugamiyira. Ññaririra niiwã. Múã tuorére tuodugamiyira. Tuorírira niiwã, jĩiyigu.

Samaritanoãyu ãñugú

²⁵ Sícũ Moisés jóarigue buegú w̄m̄nucãiyigu. Jesuré merẽã yuuri boogú, sãĩñáyigu:

—Basocáre buegú, ¿yuu ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigu.

²⁶ Jesús cũũrẽ yuuyigu:

—¿Moisére dutiré cúũriguere deero jóanoĩto? ¿M̄u teeré buegu, deero tuoĩ? jĩiyigu.

²⁷ Cũũpe yuuyigu:

—Biiri jóanoã: “Cõãmacũ marĩ Òpũrẽ maĩñã. Niipetire m̄u yeeripũnamena, m̄u tutuaremena, m̄u wãcũrémena cũũrẽ maĩñã. M̄u basiro maĩró tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩĩã, jĩiyigu.

²⁸ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—M̄u diamacú peti yuua. M̄u teeré tiigú, catiré petihére buagúdacu.

²⁹ Cũũpe “yuu Moisére dutiré cúũriguere tiipetĩa” jĩĩ wãcũdugagu sãĩñáyigu:

—¿Noã niĩ “ãpẽrãcãrẽ maĩñã” jĩĩnorã? jĩiyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yuuyigu:

—Sícũ Jerusalén niĩarigu Jericópu búawagu tiiyigu. Maapu wáari, yaarépira cũũrẽ ñee, cũũ néewarere emajã, sutiré tuuwénejã, páasĩacũ, wãajõãyira. ³¹ Sícũ pai tiimarú búawagu tiiyigu. Wáa, cũũrẽ ññabuã, aperopé sodea, netõjõãiyigu. ³² Cũũ siro levita basocu toopúra jeayigu. Cũũcã cũũrẽ ñña, aperopé sodea, netõjõãiyigu. ³³ Sícũ samaritanoãyu tiimarúra búawagu tiiyigu.† Cũũrẽ ñña, bóaneõ ññagũ, ³⁴ cũũ putopu jea, cũũ cãmire vinomena cose, usemenã ucoti, suti caserimena dudua tiiyigu. Túajea, cũũ pesarigu burro sotoapu néepeo, néejõãiyigu. Basocá wáara cãnírí wiipu cũũrẽ néjea, coteyigu. ³⁵ Apebũreco cũũ wãaadari suguero, puãquí niyeruqui néewioneco, tiiwí dutigúre ticogu, jĩiyigu: “Cũũrẽ ãñurõ coteya. M̄u cũũrẽ cotegu, m̄u ye niyerumena tiinemorĩ, nemoatigu, wapatíguda”, jĩiyigu.

³⁶ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Niipé yaarépira cãmituarigure maĩyĩri?

³⁷ Cũũpe yuuyigu:

—Cũũrẽ bóaneõ ññarigupe, jĩiyigu.

—M̄ucã teerora tiigú wáaya, jĩiyigu Jesús.

Jesús Marta, Maríaya wiipu niirigue

³⁸ Cũũ maapu wáara, sicamacãgãpu jeayira. Sícõ Jesuré boca, cãníró ticoyigo. Coo wãmecutiyo Marta. ³⁹ Coo bayio wãmecutiyo María. Coo Jesús wedeserere tuogó, cũũye dupori putogãpu duiyigo. ⁴⁰ Martape pee paderé cuojígõ, bayiró wãcũyigo. Coo Jesús putu wáa, jĩiyigo:

—Òpũ, yuu bayio padedujãyo. ¿M̄u teeré ññarii? Yuure tiiapudutiya, jĩiyigo.

⁴¹ Jesús coore yuuyigu:

—Marta, m̄u pee tiirére bayiró peti wãcũjãã; ⁴² sicawãmerã uputí maquẽ niĩ. María ãñuré petire beseyo. ãpẽrá teeré emamasĩricua, jĩiyigu.

† 10:33 Judíoa samaritanoãrẽ sũna niyira. Cũũ cãmerrĩ tiiapuriyira.

11

*Cōāmacūrē sāiré
(Mt 6.9-15; 7.7-11)*

¹ Sicabureco Jesús aperopú Cōāmacūmena wedeseḡu tiiyíḡu. Wedesetoari, sícū cūū bueḡú jīiyíḡu:

—Ūsā Ōpū, Juan cūū buerére nūnūrārē Cōāmacūmena wedeserere bueyíḡu. Mūcā ūsārē bueya, jīiyíḡu.

² Jesús yūuyíḡu:

—Múā Cōāmacūmena wedesera, biiro jīīña:

Ūsā Pacu ūmūāsepu niigú, mūurē quioníremena padeoáda.

Mūu dutiré ūsāpūre niīādare jeaaro.

Ūmūāse macārā mūu booré dícuere tiicúa; atibúreco macārācā teerora tiíaro.

³ Ūsārē búrecoricōrō yaaré ticoya.

⁴ Niipetira ūsārē ñañarō tiiráre ūsā acabóa. Teero tiigú, mūcā ūsā ñañaré tiirére acabóya.

Jīicōāsārenorē cāmotáya.

Ūsārē ñañarō wáari jīigū, netōnéña, jīīña, jīiyíḡu.

⁵ Jesús jīīnemoyíḡu:

—Apetó tiigú, sícū múā tiiróbiro niigú cūūya wedeḡuya wiipū ñami decoru wáa, jīīboqui: “Yáa wedeḡu, itiága pā yūure wasoya. ⁶ Yūu menamacū aperopú wáaḡu yáa wiipū jeaawī. Cūūrē ecaré cuoríga”, jīīboqui. ⁷ Āpīré wii popeapu yūuiboqui: “Yūure potocórijāña. Sope biajānoāwū. Yūu pōnamena yūu cānirópu cānigú tiia. Mūurē wūmūncā, ticogū wáamasīriga”, jīīboqui. ⁸ Yūure tūoyá: Cūūya wedeḡu niipacari, wūmūncā, ticogū wáariqui. Potocónemorijāārō jīigū, wūmūncā, cūū boorécōrō ticogū wáaqui.

⁹ Yūure tūoyá: Múācā Cōāmacūrē sāīñá. Sāírí, cūū múārē ticogūdaqui. Āñurere āmaārā tiiróbirora sāīrucújāña. Sāīrucújārā, buaadacu. “Sope páōña yūure” jīigú tiiróbiro sāīdúrijāña. Sāīdúheri, “jáu” jīigūdaqui. ¹⁰ Sāīgúno cuogūdaqui. Āmaāḡūno buagūdaqui. “Páōña” jīigúno páōnogūdaqui.

¹¹ Múā pōna yaaré sāírí, ūtāpere ticoricu. Wai sāírí, añarē ticoricu. ¹² Cārēquē diye sāírí, cutiapare ticoricu. ¹³ Múā ñañaré tiirá niipacara, múā pōnarē añurere ticomasīā. Marí Pacu ūmūāsepu niigúpe nemoró añurē ticomasīqui. Cūūrē sāírārē Espíritu Santore ticogūdaqui, jīiyíḡu.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wātīārē cōāqui” jīī wedesārigue
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

¹⁴ Jesús wātīrē cōāwionecogū tiiyíḡu. Wātī basocūre wedeseheri tiiyíḡu. Cūū witiwaari siro, basocū wedesejōāyíḡu. Teeré basocá iñamanijōāyira. ¹⁵ Sīquērā jīiyira:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīīmiyira.

¹⁶ Āpērā “¿niirórā cūū Cōāmacū ticodiocorigū niī?” jīīrā, cūūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasírere tiīēñodutimiyira. ¹⁷ Jesupé cúā wācūrere masījigū, cúārē jīiyíḡu:

—Sicadita macārā sīcārōména niihērā, cúā basiro cāmeríquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicawī macārā sīcārōména niihērā, cúācā petijōācua. ¹⁸ Satanás cūūrē padecoterare cōāwionecori, cūū dutiré petijōāadacu. Múā yūure “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi” jīīā. ¹⁹ Teero jīīātā, múā buerére nūnūrā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cúārē sāīñārā wáaya. Múā wisirere cúā ēñōādacua.

²⁰ Yūu Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecojigū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocāpūre niīādare jeatoaa.

²¹ 'Sícū tutuagu pee besumena cūya wiire coteri, cūyere merēã tiirícua. ²² "Ate pee besumena añuniãdacu" jĩ wãcūpacari, ãpĩ nemoró tutuagu ati, cūrē netõncáqui. Cūye besure ãma, cūyere née, cū menamacãrãrē batojãqui, jĩyigu.

Jesús jĩnemoyigu:

²³ —Yũre boohẽgu yũre ñnatutigu niĩ. Yũre tiãpuhegu yũre nunudugãrãre cãmotãgu niĩ.

Wãtĩ basocãpũre coesãwarigue queti
(Mt 12.43-45)

²⁴ 'Wãtĩ basocãpũre niãrigu witiwagu, basocã manirõpu wãyigu cū niãdaro ãmaãgũ. Buarĩyigu. Buarĩ, "yũ witiatirõpu coesãwagũda sũcã" jĩ wãcūyigu. ²⁵ Jeagu, joãri wii, ãnurõ quẽnoãri wii tiirõbiro buãjeãyigu basocãpũre. ²⁶ Too síro wãa, siete wãtĩã cū nemorõ ñãnarãrē "atiya múãcã" jĩyigu. Cũã niipetira basocãpũre sããwa, niyira. Basocãpe cũã teero tiirĩ, nemorõ ñãnarõ netõyigu, jĩyigu.

Jesús usenire maquẽrẽ wederigue

²⁷ Jesús teerẽ wedeseri, sícõ numiõ basocã pau watoapu niigõ bayirõ busurõmena cūrẽ wedeseyigo:

—Mũrẽ põnacũti masõrigo ãnurõ usenico, jĩyigo.

²⁸ Jesupé coore jĩyigu:

—Nemorõ usenicua Cõãmacũ wedesere tuo, cū dutirẽre tiirãpeja, jĩyigu.

Jesuré tiiẽnodutimirigue
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jesús cū puto pau peti neãrã tiirĩ, wedesenucãyigu:

—Mũã atitõ macãrã ñãnarẽ tiirã niã; Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere ñnadugacu. Jonás tiirigue tiirõbiro niirẽ dícre ñããdacu. ³⁰ Nínive macãrã cū tiiriguere ñnarigue tiirõbiro múã yũ niipetira sõwũ tiirẽre ñããdacu. ³¹ Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomõn masĩrere tuogõ atigo. Mũãpe ãnopũ Salomõn nemorõ masĩgũrẽ tuorẽ peti tuojãã. Teero tiigũ, Cõãmacũ cū basocãre wapa tiãdari bureco jeari, múã coo tiirõbiro tuoririgue wapa múãrẽ pecamepu cõãgũdaqui. ³² Nínive macãrãcã Jonarẽ tuorã, wãcũpati, wasoyira. Mũãpe ãnopũ Jonás nemorõ masĩgũrẽ tuorẽ peti tuojãã. Teero tiigũ, Cõãmacũ cū basocãre wapa tiãdari bureco jeari, múã cũã tiirõbiro tuoririgue wapa múãrẽ pecamepu cõãgũdaqui.

Sãwõcoriga
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ 'Basocã sãwõcorigare sããari siro, bauhẽropũ ãporiya; moocũricua. Teero tiirõno tiirã, ãmũãrõpu péoya, toopũ sããjeara ñããrõ jĩrã. ³⁴ Capeari múãye õpũrĩrẽ sãwõcoriga tiirõbiro niã. Mũã capeari ãnurĩ, ãnurõ ñããdacu; ãnurõ tuomasĩãdacu; ñãããtã, ñãricu; tuomasĩricu. ³⁵ Aterẽ tuomasĩrõ booa: Mũã "ãnurõ ñãã" jĩpacara, ãnurõ ñãribocu. ³⁶ Mũã ãnurõ ñãã, ãnurõ tuomasĩdugara, ãnurõ tuomasĩãdacu. Sãwõcoriropũ niirã tiirõbiro ãnurõ ñããdacu, jĩyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerã tiirẽcutire, fariseo basoca tiirẽcutire wederigue
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sícũ fariseo basocã cūya wiipu yaadutigu suowãyigu. Jesús sããwa, yaagũdu jeanuãyigu. ³⁸ Fariseo basoca cũã yaaadari suguero, cũã ñecũsũmũã tiimũãatiriguere padeorã, wãmocosea, yaayira. Jesupé cũã tiirucũrobiro tiiriyigu. Fariseo basocã cū teero tiirĩ ñãgũ, ñãmanijõãyigu. ³⁹ Marĩ Õpũ cūrẽ jĩyigu:

—Mũã fariseo basoca ãpẽrã ñãacoropũ dícu ãnurõ tiã. Baparĩ sotoãpu dícu coseãrigue tiirõbiro niã. Popeãpũre múã ãpẽrãyẽre ãmarẽ, apeyẽ ñãnarẽ dadãnetõjõãã. ⁴⁰ Mũã

tuomasíridojãã. Sotoá maquẽrẽ tiiríguɾa popea maquẽcãrẽ tiiríguɾa niwĩ. ⁴¹ Múã popeapɾu añurá niidugara, bóaneõrãrẽ ticoya. Teeré tiirá, popeapɾu coserá tiiróbiro niĩadacu.

⁴² 'Bóaneõrã niĩã múã fariseo basoca. Múã oteré metãgãrẽ “menta”, “ruda” wãmecutire, teero biiri niipetire yaaré sitiaañũre tiirénorẽ seenẽõ, opaquẽrĩ tiicũ. Pɾuamóquẽnequẽrĩ cuorá, sicaquẽ Cõãmacũwiiɾu néewa, “yũũ Cõãmacũrẽ ticoré niĩã” jĩĩ, pairé ticocu. Teero tiipacára, diamacũ maquẽrẽ tiiría; Cõãmacũrẽ maĩría. Múã oterére cũũrẽ ticorucurobirora tee ɾputí maquẽcãrẽ tiiró booa.

⁴³ 'Bóaneõrã niĩã múã fariseo basoca. Múã neãrẽ wiseripɾe sũguero maquẽ duiɾéɾu dícu duidugaa. Macã decopɾu quioníremena añudutiri booa.

⁴⁴ 'Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri múã fariseo basoca. Tiid-itórepira niĩã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niĩã. Teecoperi sotoa basocá netõwára, popeapɾu bóarere masĩriya, jĩĩyiguɾ.

⁴⁵ Sĩcũ Moisés jóarigue buegũ jĩĩyiguɾ:

—Basocãre buegũ, mũũ teeré jĩĩgũ, ãsãcãrẽ ñañarõ jĩĩgũ tiigá.

⁴⁶ Jesús cũũrẽ jĩĩyiguɾ:

—Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerácã. ãpẽrãrẽ tiipõtẽõña manirere tiidutía. Teeré tiidutípacara, múãpe tiiría.

⁴⁷ 'Bóaneõrã niĩã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapɾu añurẽ wiserigã tiinucõã. Cũãrẽna múã ñecũsũmũã sãyíra. ⁴⁸ Cũã sãrígũere múã tiirémena “újũ, masĩã; añunetõjõãã” jĩĩrã tiia. Cũã sãyíra; múãpe wiserigã tiinucõã.

⁴⁹ 'Cõãmacũ cũũ masĩrémãna jĩĩyiguɾ: “Yũũ profetare, yée maquẽrẽ wedeadarare ticocoguda. Siquẽrãrẽ sããadacu. ãpẽrãrẽ ñañarõ tiidugára, cúã wáaro nũnũãdacua”, jĩĩyiguɾ. ⁵⁰ Teero tiirá, atibúreco nũcãrĩɾu profetare sãnucáyira. Paũre sãyíra. Múã atitó macãrãɾu cúã teero tiirígũere wapa cuoa. ⁵¹ Abelre* sãrígũere tée Zacaríare† sãrígũere múã wapa cuoa. Zacaríare sãyíra ãñurí Tatia sããwãro pũtopɾu. Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Múã atitó macãrãɾu cúã teero tiirígũere wapa cuoa.

⁵² 'Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá. Múã “ãpẽrã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buerijããrõ” jĩĩ wãcũcu. Teero wãcũpacara, tiipũrẽ añurõ bueria. Tiipũ maquẽrẽ masĩdugarare cãmotájãã, jĩĩyiguɾ.

⁵³ Jesús wáari, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayira. Pee cũũrẽ sãĩñã potocónucáyira. ⁵⁴ Cũũ merẽã yũũri boomíyira, wedesããda jĩĩrã.

12

Jesús fariseo basoca jĩĩditoremãna buerere wederigue

¹ Basocá paũ peti Jesús pũtopɾu neãyira. Paũ niijĩrã, cãmerí cutadiyóyira. Jesús cũũ buerá dícuɾe wedesũgueyiguɾ:

—Fariseo basocaye pã pũuri tiirere tuomasĩrõ booa. Tee jĩĩditoremãna padeoré niicu.

² Bauhéropɾu niiré bauádacu. Ññahẽrõɾu tiiré masĩnoãdacu. ³ Teero tiirá, ñamipɾu ãpẽrã tuohéropɾu jĩĩrigue niipetira tuocóropɾu wedenoãdacu. Wii popeapɾu yayióropɾu jĩĩrigue wii sotoáɾu niipetira tuocóropɾu bayiró bũsũrõmãna wedenoãdacu.

¿Noãrẽ cuiro booi?
(Mt 10.28-31)

⁴ 'Múã yũũ menamacãrã, yũũre tuoyá: Basocãre sãrãrẽ cuirijãña. Múãye õpũũrĩrẽ sãããri siro, múãrẽ deero tii masĩricua. ⁵ Yũũ múãrẽ “¿niipere cuiro booi?” jĩĩ wedeguda: Sĩcũ dícu múã catirere petirí tii, pecamerũcãrẽ cõãmasĩ. Yũũre tuoyá: Cũũ docare cuiya.

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

⁶ P̄uaquígã niyeruquirigãmena sicamoquẽnerã minipõnãgã sãinõã. Cũã wapamanípacari, Cõãmacũpe cũãcõrõrẽ ñan̄n̄n̄sei. ⁷ Múãye póarire “noquẽ pee niã” jĩmasijãqui. Teero tiirá, cuirijãña. Múã paũ minipõnã nemoró wapacutíra niã.

Basocá ññacoropũ “Jesucristore padeóa” jĩrigue
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yũre tuoyá: Basocá ññacoropũ sícũ yũre “padeóa” jĩgũrẽ yũ niipetira sõwũcã ángelea ñmũãse macãrã ññacoropũ “yũre padeogúra niĩ” jĩ wedegũda. ⁹ Basocá ññacoropũ sícũ yũre “cũrẽ padeogú mee niã” jĩgũrẽ yũcã ángelea ññacoropũ “yũre padeogú mee niĩ” jĩgũda.

¹⁰ Sícũ niipetira sõwũrẽ ñañarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espiritu Santore ñañarõ wedeseripereja, acabóriqui.

¹¹ Āp̄erã múãrẽ wedesãadacua. Judíoa neãrẽ wiseripũ, queti beserí basoca p̄topũ, dutirá p̄topũ múãrẽ néewari, “¿deero yũadari; deero jĩadari?” jĩ wãcũh̄erãrã wáawa.

¹² Múã wedeseadarere Espiritu Santo múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui, jĩyigu Jesús.

Basocú pee c̄ogúye queti

¹³ Sícũ basocá watoapũ niigũ Jesuré jĩyigu:

—Basocáre buegú, ñsã pacũ diagũ cũũriguere yũ sõwũ c̄oquí. “Mũũ baiyére ticoya”, jĩbosaya cũũrẽ.

¹⁴ Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Yũũ múãrẽ queti beserí basocũ, múãyere batogũ atirigũ mee niã, jĩyigu.

¹⁵ Basocáre jĩyigu:

—Ññurõ tiiyá. Apeyeré boonemósãrijãrõ booa. Múã c̄oré, pairó niipacaro, múãrẽ catiré ticonemorícu, jĩyigu.

¹⁶ Cũũ wãcũrémena ate queoré wedeyigu.

—Sícũ pee apeyé c̄ogú niyigu. Cũũya ditap̄re pee ote d̄ucac̄tiyiro. ¹⁷ Cũũ wãcũyigu: “¿Deero tiigũdariye yũũ? Ate oteré d̄ucare ññanorõ maniã”. ¹⁸ Cũũ basiro jĩyigu: “Biuro tiigũda: Yũũ yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemoró pacawiserí tiigũda. Tee wiseripũ niipetire ote d̄ucare, apeyé yũũ c̄oré ññanogũda. ¹⁹ Túajea, yũũ basiro jĩgũda: ‘Peecũmarĩ maquẽ niãdare ññanotoaa. Teero tiigũ, yeerisã, boseya, s̄ni, ñseni tiigũda’”, jĩ wãcũmiyigu. ²⁰ Cõãmacũ cũũrẽ jĩyigu: “Mũũ tuomasĩridojaã. Mecũã macã ñnamirã diajõãgũdacu. Mũũ ññanorigue ãp̄erãrẽ p̄tuãadacu”, jĩyigu. ²¹ Teerora wáaa sícũ Cõãmacũrẽ wãcũh̄egũ cũũye niãdarere seenéõ c̄ogúre. Cõãmacũ ññacoropũre bóaneõgũ peti niiqui, jĩyigu.

Cõãmacũ cũũ põnaré cotequi

(Mt 6.25-34)

²² Jesús cũũ bueráre jĩyigu:

—Teero tiigũ, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sãñaadari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. ²³ Marĩ catirépe yaaré nemoró wapacutía. Marĩye õp̄ũrĩpe suti nemoró wapacutía. ²⁴ Minipõnã maquẽrẽ wãcũña ména. Cũã oteriya. Oteré d̄uca seeríya. Yaaré ññanore wiseri c̄orícua. Teero c̄orípacari, Cõãmacũ cũãrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõnã nemoró wapacánetõncãã. ²⁵ Múã bayiró wãcũpatira, b̄ucãñemorícu. ²⁶ Múã teero wãcũpatipacara, tee búri niirére tiimasĩria. Teero tiimasĩripacara, ¿deero tiirá pee wãcũpatii?

²⁷ Coori macãñcũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ññurẽ sãñaré tiiróbiro baua. Teero biipacari, yũũ ateré jĩã: Salomón suti ññurẽ peti sãñapacũ, coorire sícãrĩbíriyigu. ²⁸ Sicabũrecoora tee catia; apébũreco s̄niãriguere boea; too síro sóejãnoã. Cõãmacũ teecorire ññurẽ suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiĩ. Nemoró múãpereja ññurõ cotequi. Múã péerogã padeoré c̄orã niã. ²⁹ Múã yaaadarere,

múã s̄iniádarere wácūpatirijãña. ³⁰ Niipetire dita macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra tee niipetirere wácūpatiya. Marí Pacu ãmuãsepu niigú múã boorénorẽ masítoai méé. ³¹ Múãpe Cõãmacũ dutiré múãpũre niíadarere boosũguéya. Teero tiirí, múãrẽ dusarére ticogudaqui.

Apeyé ãmuãsepu niiré
(Mt 6.19-21)

³² 'Múã yáara oveja tiiróbiro niíã. Múã paũ niiripacara, cuirijãña. Múã Pacu cũũ dutiré múãpũre niíadarere múãrẽ jeari bootóai méé. ³³ Múã cuorére dúã, bóaneõrãrẽ ticoya. Ñmuãse maquẽ Cõãmacũye niíadarere padeya. Teero tiirí, ãmuãse maquẽ múã wapatáre petirícu. Ñmuãsepu múãye niiré petiría. Toopũre múãyere yaamasíricua. Butuacã teeré túamasíricua. ³⁴ Ñmuãsepu múãye niirí, Cõãmacũye dícuere wácũãdadu.

Jesús “múã ãñurõ yueya” jĩirigue

³⁵ 'Múã ãñurõ quẽno, suti sãña, s̄iãwócoriga s̄iã, yuerá tiiróbiro niíña. ³⁶ Padecotera ãñurá tiiróbiro tiiyá. Cũã õpũ wãmosíari bosebũreco wáarigu putuajegũ, suorí, máata páõsõnecoadã jĩrã, cotecua. ³⁷ Padecotera ãñurá cũãrẽ dutirére tiirucúcuã. Teero tiirá, cũã õpũ putuajeari, usenicua. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cũã õpũ basirora cũãrẽ yaaré batogũdu quẽnogũdaqui. “Yaaadara jeanuãña” jĩ, cũãrẽ batogũdaqui. ³⁸ Ñami deco, bóeri, cũũ putuajeari, cũũ dutirére tiirá, useniãdadua. ³⁹ Wii õpũ “tii hora niirí, yaarépigũ jeagũdaqui” jĩ masígũ, cãniríboqui. Cũũya wiire páõsãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. ⁴⁰ Múãcã ãñurõ yueya. Múã wácũhẽritabe, yũũ niipetira sõwũ putuãatigũdadu, jĩiyigũ.

Puará dutibosaramena queoré
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pedro sãĩñáyigũ:

—Ësã Õpũ, ¿mũũ teeré ãsã dícuere wedegu tiárĩ, o niipetirare wedearĩte? jĩiyigũ.

⁴² Jesús queorémãna yũũyigũ:

—Sĩcũ ãmũ ãñurõ masígũ cũũ õpũyere ãñurõ dutibosagu niiqui. Múã cũũ tiiróbiro niíña. Cũũ õpũ aperopũ wáagu, cũũrẽ jĩiqui: “Yáã wii macãrãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya”, jĩiqui. ⁴³ ãñurõ dutibosagu cũũrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cũũ õpũ coerí, useniqui. ⁴⁴ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cũũ ãñurõ tiiré wapa cũũ õpũ niipetire cũũ cuorére dutibosagu sõnecogũdaqui. ⁴⁵ Æpĩpẽ “yũũ õpũ máata coeríqui” jĩ wácũgũ, ñañarõ tiiquí. Padecotera ãmuãrẽ, numiãrẽ ñañarõ tiinũcáqui. Boseya, s̄ini, cũmujáqui. ⁴⁶ Cũũ õpũ cũũ wácũhẽritabe, coegũdaqui. Cũũ dutiriguere tiirírigue wapa bayiró ñañarõ tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeohérare cõãriropũ cũũrẽ cõãgũdaqui.

⁴⁷ Æpĩ dutibosagu cũũ õpũ boorére masípacũ, ãñurõ quẽno, ññacoriqũ. Cũũ dutiariguere tiiríqui. Teero tiigú, bayiró tãnanógũdaqui. ⁴⁸ Æpĩpẽ cũũ õpũ boorére masihẽgũ, boohérenorẽ tiijáqui. Teero tiigú, péerosãñurõ tãnanógũdaqui. Pee masiré ticonogũ nemoró wapasénogũdaqui. Teero biiri “nemoró ãñurõ tiigũdaqui” jĩinogũ nemorórã “teero tiiró booa” jĩinogũdaqui.

Jesuré padeoré wapa cãmerí tuudũcáwaadacua
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ 'Yũũ atibúrecopũ basocá ñañaré tiirére cõãgũ atiwũ ñañarére sóecõãrõ tiiróbiro. Mecũtígãrẽ basocá ñañaré tiirére cõãnoãrirapũ niirí tiitóadũgamiga ñañarére sóecõãre tiiróbiro. ⁵⁰ Yũũre ñañarõ netõrõ niirõ tiia ména. Yũũ ñañarõ netõádarere wácũgũ, bayiró wácūpatia. ⁵¹ “Atibúrecopũre ãñurõ niirecutire maquẽrẽ néeatigũ tiiquí”, ¿jĩ wácũĩ múã yũũre? Teeré néeatigũ mee tiiwú. Cãmerí tuudũcáwarere néeatigũ tiiwú.

⁵² Mecũãmena sicamoquẽnerã sicawií macãrã câmerí tuudacáwaadacua. Itĩárã puarãmena ñnadugarriadacua. Puarã itĩárãmena ñnadugarriadacua. ⁵³ Pacu macũmẽna ñnadugarigũdaqui; macũ pacumẽna ñnadugarigũdaqui. Paco macõmẽna ñnadugarigodaco; macõ pacomẽna ñnadugarigodaco. Mañecõ coo macũ numomẽna ñnadugarigodaco; macũ numo mañecõmẽna ñnadugarigodaco, jĩiyigu Jesús.

Atibúreco wáarecutire

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesús basocãre jĩnemoyigu:

—Oco ñiimũãatiri, “oco peadaro tiia” jĩã. Mũã jĩãrirobirora oco peaa. ⁵⁵ Muĩpũ bayiró asimũãatiri, “mecũã cũmaãdaro tiia” jĩã. Mũã jĩãrirobirora cũmaã. ⁵⁶ Mũã tiiditõrepira niã. Atiditã maquẽ, teero biiri ãmuãse maquẽ ñnarã, “biiro wáaadacu” jĩmasiã. Teero masĩpacara, atitõ wáarepere ñnarã, “biiro jĩdũgaro tiia” jĩmasĩridojã.

Mũurẽ wedesãgũdure “quẽnocõ” jĩña

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Mũã basiro diamacũ maquẽrẽ besemasĩrõ booa. ⁵⁸ Sĩcũ mũurẽ wedesãgũ queti beserõpũ néewaboqui. Mũã wáarara, “máata quẽnojãco” jĩña. Quẽnohẽrĩ, mũurẽ queti beserĩ basocũ pũtopũ wéewagũdaqui. Queti beserĩ basocũ surarapũre wiya, cũũre peresuwiipũ sõnegogũdaqui. ⁵⁹ Yũure tũoyã: Mũũ wapatĩpetihegũ, wĩricu, jĩiyigu.

13

Jesús “mũã niirecutirere wasoyã” jĩirigue

¹ Teebũrecorire sĩquẽrã basocã Jesurẽ Pilato tiirĩguere wedeyira:

—Galilea macãrã wáicũra sã, Cõãmacũrẽ ticoadara tiirĩ, Pilato cũãrẽ sãadutiũgu. Basocã diari, cũãye díi wáicũraye díimena wũojõãyiro, jĩyira.

² Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—“Cũã sããnõrira nijĩrã, ãpẽrã Galilea macãrã nemorõ ñañarẽ tiirĩra nijĩya”, jĩ wãcũcu mũã. ³ Niiria. Yũure tũoyã: Mũã ñañarẽ tiirẽre wãcũpatihera, wasohẽra, mũã niipetira cũã tiirõbiro diaadacu. ⁴ Siloé Wii ãmuãri wii jõẽdiari, dieciocho* diayira. “Cũã niipetira Jerusalẽpũ niirira nemorõ ñañarẽ tiirĩra nijĩya”, jĩ wãcũbocu. ⁵ Niiria. Yũure tũoyã: Mũã ñañarẽ tiirẽre wãcũpatihera, wasohẽra, mũã niipetira cũã tiirõbiro diaadacu, jĩiyigu Jesús.

Higueragũ dũcamaniřigũ

⁶ Jesús cũũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigu:

—Sĩcũ basocũ cũũya ditapũ sicagũ higueragũ oterigu cũoyigu. “¿Dũcacutimiĩto?” jĩgũ, ñnagũ wáayigu. Tiigupẽ dũcamaniyiro. ⁷ Tiidita coterĩ basocũre jĩiyigu: “Ññaña. Yũũ atigũ ‘dũcacuticu’ jĩgũ, itiacũma ñnagũ jeamiã. Dũcamaniã. Tiigupẽ páatacõãjãña. Bũri peti cãmotã nucũã”, jĩiyigu. ⁸ Tiidita coterĩ basocũre jĩiyigu: “Yũũre dutigũ, aticũmarẽ nucõjĩña mẽna. Yũũ dita ãñurõ coacũ, nuãtuñagũdu tiia mẽna. ⁹ Biiro tiirĩ, dũcacutibocu. Dũcamaniřĩ docare, páatacõãjãdutiwa”, jĩiyigu.

Jesús yeerisãri bũreco niirĩ, opamutĩrõ niigõrẽ netõnerĩgue

¹⁰ Sicabũreco judĩa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cũã neãrĩ wiipũ buegu tiiyigu.

¹¹ Toopũ sĩcõ numiõ niyigo. Wãtĩ coore dieciocho cũmarĩ opamutĩrõ niirĩ tiiyigu. Diamacũ nucũmasĩriyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiũgu.

—Mũũ diarẽre netõnẽnotoaa, jĩiyigu.

¹³ Teero jĩgũrã, coore ñaapeoyigu. Máata diamacũ jeaconũcãyigo. “Cõãmacũ ãñunetõjõãgũ niĩ”, jĩ, ãsenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisãri bũreco niirĩ coore netõnerĩ ñnagũ, tiwiĩ dutigũ cúayigu. Basocãre jĩiyigu:

* 13:4 Portugués: dezoito.

—Paderé burecori seis burecori niiã. Teeburecorire netõnédutira atiya. Yeerisãri bureco niirí, atirijãña, jĩiyigu.

¹⁵ Jesús cũũrẽ yũuyigu:

—Tiiditõrepira niiã múã. ¿Deero tiigári múã yeerisãri bureco niirí? Múãyagu wectu, múãyagu burrore ãñurõ tiirã, jõã, oco tĩããdara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pãrãmeõrẽ wãtĩ dieciocho cũmarĩ siatuarigobiro cõoãrigu niiãwĩ. Atigoré yeerisãri bureco niipacari, ãñugó wãari tiiró booa, jĩiyigu.

¹⁷ Jesús teero jĩĩrĩ tuorã, niipetira cũũrẽ ññatutira bobooro wáayira. ãpẽrá niipetira Jesús pee ãñurõ tiieñorere ññarã, useniyira.

Mostazapemena queoré

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jĩiyigu:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdarere ate queorémãna wedegũda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niiã. Tiipegãrẽ sícũ basocũ cũũya wesepũ néewa, oteyigu. Tiipe wii, bũcũãropũja, pairigu yucũgu wãajãyiro. Minipõnã tiigũ dupũripũ põnacutíyira, jĩiyigu.

Pã púuri tiirémãna queoré

(Mt 13.33)

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdarere ate queorémãna wedegũda. ²¹ Pã púuri tiiré tiiróbiro niiã. Sícõ numió pã tiigódo itiãpo harinãpori pairí bapacãpũ poosãyigo. Harinãmãna pã púuri tiiré wãoyigo, niipetire púuaro jĩĩgõ, jĩiyigu.

Esahéri sopegã

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jesús Jerusalẽpũ wãagu, pacamacãrĩ, metãmãcãrĩgãpũ buenetõwayigu. ²³ Sícũ Jesuré sãĩñáyigu:

—Ësã õpũ, ¿Cõãmacũ pũto wãaadara pũarãgã niirí?

Jesús yũuyigu:

²⁴ —Yũũre tuoyã: Pã Cõãmacũ pũtopũ sããwadũgaadãcua. Sããwadũgapacãra, sããwãmasĩricua. Sããwaro esahéri sopegã tiiróbiro niiã. Sããwaro wisiõpacari, sããwãada jĩĩrã, Cõãmacũyere tiirucũjãña, jĩiyigu.

²⁵ Cũũrẽ jĩĩnemoyigu:

—Biarítõno jeari, wii õpũ wũmũnũcã, sopepãmarẽ biajãgũdaqui. Too síro múã sopepũ niirã jĩĩãdacu: “Ësã õpũ, pãõña ãsãrẽ”. Cũũpe yũũgũdaqui: “¿Múã noã niirí? Yũũ múãrẽ masĩrigã”. ²⁶ Múãpe jĩĩãdacu: “Marĩ sícãrõmãna yaa, sĩniwũ; mũũ ãsãya macãpũre buenetõwũ”. ²⁷ Cũũpe yũũgũdaqui: “Masĩrigã. ¡Wãaya; múã niipetira ññarẽ tiirã niiã!” jĩĩgũdaqui. ²⁸ Múã cõãnoãrira ãpẽrãrẽ Cõãmacũ Õpũ niirõpũ niirí ññããdacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopũ niirí ññarã, pũnisĩra bacadiyó, utiãdacu. ²⁹ Niipetiropũ macãrã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jeaadãcua. Toopũ cũũmãna yaaduiãdacua. ³⁰ Sĩquẽrã atitó macãrã búri niirã too síropũre upũtĩ macãrã niiãdacua. Upũtĩ macãrãpe búri niirã niiãdacua, jĩiyigu.

Jesús Jerusalẽn macãrãrẽ maĩmĩrigue

(Mt 23.37-39)

³¹ Toorã sĩquẽrã fariseo basoca jea, cũũrẽ jĩiyira:

—ãnoré niirijãña. Herodes mũũrẽ sããdũgãawĩ.

³² Jesús cũũrẽ yũuyigu:

—Herodes basocũ ññãgũrẽ ateré wedera wãaya: “ ‘Bũrecoricõrõ wãtĩãrẽ cõãwionecogũda; diãrecũtirare netõnẽgũda. Apebũrecope tiitũgũda’, jĩĩãwĩ”, jĩĩña.

³³ Mecũã, apebũreco, ñamigã bóeari bureco yũ paderere peotjãgũda ména. Tee petirí, Jerusalenpu wáagũda. Apemacãpũ profetare diamasĩña maniã, jĩiyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macãrã, múã profetare sãrã nĩã. Cõamacũye wederãre ùtãperimena

déesãrã nĩã. Múãrẽ maĩgũ, pee peti néodũgamiwũ. Cãrẽquẽ coo põnaré wũure docapu néocũrõbiro tiidũgamiwũ. Múãpe booríwũ. ³⁵ Teero tiirã, múãya macã cõojõããdacu. Yũ ateré jĩã: Yũure ññanemoricu; téé múã yũure “ãni Cõamacũ ticodiocorigu ãñunetõjõãĩ” jĩrãpu ññaãdacu, jĩiyigu.

14

Jesús sícũ õpũũ docadũpógure netõnerigue

¹ Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirí, Jesús sícũ fariseo basocu Judíoare Dutirá Peti menamacũya wiipu yaagu jeayigu. Tiiwí niirã Jesuré ãñurõ ññacoteyira. ² Toopũ sícũ õpũũ docadũpógũ Jesús díamacãpũ niiyigu. ³ Jesús Moisés jóarigue buerãre, fariseo basocare sãñãyigu:

—¿Marí yeerisãri bureco niirí, diarecutirare netõnémasĩnogari; o netõnémasĩña manigãrite? jĩiyigu.

⁴ Cũãpe yũriyira. Jesús diagũre ñaapeó, netõné, “wáagua” jĩiyigu. ⁵ Túajea, cũãrẽ jĩiyigu:

—Múãyagu burro, wecu coperu ñaasãrĩ, yeerisãri bureco niipacari, múã máata néewionecocu.

⁶ Cũũ teero jĩrĩ, yũmasĩriyira.

Bosebũreco boocónoãrirare wederigue

⁷ Fariseo basocu boocónoãrira sũguero maquẽ duirẽpu bese, duiri ññagũ, Jesús cũãrẽ queorẽmena wedeyigu:

⁸ —Múãrẽ wãmosiari bosebũreco niirí boocóri, sũguero maquẽ duirẽpu duirijãña. Apetó tiigũ, múãrẽ boocóarigu menamacũ peti jeaboqui. ⁹ Múãrẽ boocóarigu ati, mũurẽ “ãñiré mũu duiró ticoya” jĩboqui. Mũupe boborẽmena niituripĩrõpu duigu wáabocu. ¹⁰ Teero tiigũ, mũurẽ boocóri, niituripĩrõpu jeanuãña. Mũu teero tiirí ññagũ, mũurẽ boocóarigu jĩboqui: “Yũ menamacũ, ãnosãñúrõpe jeanuãña”. Cũũ teero jĩrĩ, niipetira mũumena duirã padeorẽmena mũurẽ ññaãdacua. ¹¹ Sícũ cũũ basiro “ãpẽrã nemoró yũure padeorí booa” jĩigũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩñhẽgũpereja Cõamacũ ãpẽrãrẽ padeorí tiigũdaqui, jĩiyigu.

¹² Jesús cũũrẽ boocóarigure jĩiyigu:

—Mũu boseyagũdu, mũu menamacãrãrẽ, mũu sõwũsũmũãrẽ, mũu bairare, mũuya wederare, mũuya wii pũto macãrã pee apeyé cuorãre boocórijãña. Mũu cũãrẽ boocóri, cũãcã mũurẽ boocócãmeãdacua. Cũã teero tiirí, mũu tiarigue wapatĩro tiirõbiro pũtuãadacu. ¹³ Teero tiirõno tiigũ, mũu bosebũreco tiigũ, bóaneõrãrẽ, posarirare, wáamasĩhẽrãrẽ, ññahẽrãrẽ boocóya. ¹⁴ Cũã mũurẽ wapatĩmasĩricua. Teero tiigũ, Cõamacũ mũurẽ bayiró usenire ticogũdaqui. Basocã diarira ãñurã masãri bureco niirí, ãñurẽ ññegũdacu, jĩiyigu.

Boseyaremena queoré
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Sícũ cũãmena duigũ Jesús jĩrẽre tuogũ, jĩiyigu:

—Cõamacũ Õpũ niirõpu yaadutigu boocónoãrigu bayiró usenigũdaqui.

¹⁶ Jesús cũũrẽ queorẽmena wedeyigu:

—Sícũ basocũ boseyagũdu pau basocãre boocóyigu. ¹⁷ Niipetire quẽnoãrepu niirí, cũũrẽ padecotegure wedegu wáadutiyigu. “ ‘Quẽnoãrepu niĩãwũ; yaara atiya’ jĩñã”, jĩimiyigu. ¹⁸ Cũã niipetirãpũra “wáamasĩriga” jĩiyira. Niisũguegu jĩiyigu: “Dita sãĩãwũ.

Tiiditare ññagũ wáagudu tiia. Teeré mũurẽ dutigũre wedeya”, jĩyigu. ¹⁹ Āpĩ jĩyigu: “Wecná pñamóquẽnerã sãíáwũ. Cũãrẽ ññagũ wáagudu tiia. Teeré mũurẽ dutigũre wedeya”, jĩyigu. ²⁰ Āpĩ jĩyigu: “Yũũ ññmocutijõããwũ. Teero tiigú, wáamasiriga”, jĩyigu. ²¹ Padecotegu pũtuawa, cũũrẽ dutigũre cũã jĩĩariguere wedeyigu. Dutigú cúagu, cũũrẽ jĩyigu: “Macã decorũ boyeromena wáagua. Bóaneõrãrẽ, posarirare, ññahẽrãrẽ, wáamasihẽrãrẽ sũoátiya”, jĩyigu. ²² Padecotegu jeagu, cũũrẽ jĩyigu: “Mũũ dutiaribirora tiiáwũ. Duiré dusajãã ména”, jĩyigu. ²³ Dutigú cũũrẽ jĩyigu: “Maarãrĩru wáagua. Mũũ buajeárrare duucũrõ manirõ sũoátiya, wii dadaaro jĩĩgũ. ²⁴ Yũũre tũoyá: Yũũ boocósũguerira yũũ boseyarere yaañaricua”, jĩyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

Jesuré ññnũdũgári, wisió niã

(Mt 10.37-38)

²⁵ Jesuré paũ basocã ññnũrã tiiyira. Cũãrẽ cãmenucã ñña, jĩyigu:

²⁶ —Yũũ buerere ññnũgũno yũũre bayirõ maĩrõ booa. Yũũre maĩpacú, cũũ pacure, cũũ pacore, cũũ ññmoré, cũũ põnaré, cũũya wederare, teero biiri cũũ catirere bayirõ maĩgũno yũũ buegú niimasiriqui. ²⁷ Sĩcũ “yũũ Jesuré padeogũja diajãbocu” jĩĩ cuigũno yũũ buegú niimasiriqui.

²⁸ Sĩcũ wii pairí wii tiiádari sũguero, cũũ sãĩádarere quẽnosũguéqui. Teero tiigú, cũũ niyeru cũorémãna “wii peotĩgũdacu” jĩĩmasĩqui. ²⁹ Quẽnohégũ péero tiinucã, peotĩmasĩriboqui. Cũũ peotĩheri ññarã, niipetira buijãbocua. ³⁰ “Cũũ wii tiinucãmiãyi; peotĩmasĩriayi”, jĩĩbocua.

³¹ Teero biiri sicadita macãrã õpũ apeditã macãrã õpũmãna cãmerĩsĩãgũ wáaadari sũguero, dui, ãñũrõ wãcũqui. “Yũũ diez mil suraramãna veinte mil surara cũogũmãna cãmerĩsĩãgũ wáagu, ¿sĩcãrĩbĩgũdari?” jĩĩ wãcũqui. ³² “Sĩcãrĩbĩricu” jĩĩgũjã, apeditã macãrã õpũ yoaropũ niirĩrã, queti ticocoqui. “Marĩ ãñũrõ niirecutiada jĩĩrã, ¿yũũ deero tiirĩ boogári mũũ?” jĩĩcoqui. ³³ Teero tiirã, múãcõrõ niipetire múã cũorere duudũgãhera, yũũ buerã niimasiricu.

Móãmãna queoré

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Móã ocare yaari, ãñuniã. Móã ocãheri, nemo ocari tiimasĩña manicú. ³⁵ Oterere ãñũrõ wiirĩ tiiricu. Cõãjãrõ booa. Múã móã ocãherebiro niirijãña. Tũodũgãrano tũomasĩãdacua, jĩĩyigu.

15

Oveja ditirigũmãna queoré

(Mt 18.10-14)

¹ Paũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ññañaré tiirã Jesús wederere tũoádara jeayira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cũũrẽ wedepatiyira:

—Ñni ññañaré tiirãrẽ ñee, cũãmãna yaarucui, jĩĩyira.

³ Jesús cũãrẽ queorémãna wedeyigu:

⁴ —Cien oveja cũogú sĩcũ ditiri ññagũ, ¿deero tiigári cũũ? Noventa y nuevevẽ cárpũru cũũ, ditiarigũre ãmããgũ wáaqui, tãe buagũru. ⁵ Bua, usenigũ, cũũ wãmũãru nãepeoqui. ⁶ Wiirũ coegú, cũũ menamacãrãrẽ, cũũya wii puto macãrãrẽ sũocó, jĩĩqui: “Yũũmãna useniña. Yáagu oveja ditiarigũre buaáwũ”, jĩĩqui. ⁷ Yũũre tũoyá: Ate tiirõbiro sĩcũ ññañaré tiigú cũũ ññañaré tiirere wãcũpati, wasorĩ, Cõãmacũ pũtopũ usenire niinetõjõããdacu. Noventa y nueve wãcũpati, wasotóarirare ññarã, useniãdacua. Cũãmãna usenirõ nemorõ useniãdacua, sĩcũ ññañaré tiigú wãcũpati, wasorĩ, jĩĩyigu.

Niyeruqui ditiriquimãna queoré

⁸ Apeyẽ wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sícō numió p̄amóquēñe niyeruquiri wapapacárequiri c̄uobóco. Coore sicaqui ditiri, añurō āmaāpetijāboco. Sīawócorigare sīawóco, wiiré joaámaboco, tée b̄uagópn̄. ⁹ B̄uatóa, coo menamacārārē, cooya wii p̄uto macārārē s̄uocó, jīico: “Ȳumena useniña. Niyeruqui ditiariquire b̄uaáwū”, jīico. ¹⁰ Ȳuure tuoyá: Teerora useniya ángelea Cōāmac̄yara s̄icū ñañaré tiigú cūñ ñañaré tiirére wācūpati, wasorí, jīiyigu.

Macū wáa ditirigu coerígue

¹¹ Apeyé wedenemoyigu sūcā:

—S̄icū basocú p̄ará p̄ōnacutígu niyigu. ¹² Cūñ baipé cūñ pacure jīiyigu: “Pacu, yé m̄u diagu cūñadarere máata ticoweojāña”. Pacupé teeré tuogú, cūñ c̄uorére cūñ p̄arārē batoyigu.

¹³ Yoeri sirogā, cūñ baipé niipetire cūñyere née, yoaropu apeditapú wáajōyigu. Toopú cūñ néewariguere cūñ booró ñañarō tiibatéjāyigu. ¹⁴ Cūñ teero tiári siro, tiiditap̄ure juabóare bayiró wáayiro. Cūñ ñañarō netōncáyigu. ¹⁵ Teero tiigú, s̄icū tiidita macūrē paderé s̄āigú wáayigu. Cūñrē c̄áp̄upu yesea ecadutígu ticocoyigu. ¹⁶ Cūñ yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cūñrē ecaríyira. ¹⁷ Toopú cūñrē wācūrē jeyiro: “Ȳu pac̄ya wiip̄ure padecotera pañ niipacara, pee yaaré c̄uocúa. Ȳuure ānop̄ure juabóa, diagu tiigá. ¹⁸ Ȳu pacu p̄utoru p̄tuawaguda. Cūñrē jīigūda: ‘Pacu, Cōāmacūrē netōncátu; m̄ucārē teerora netōncátu. ¹⁹ Cōāmacūrē, teero biiri m̄urē netōncáre wapa ȳuure m̄u macū tiiróbiro ññarijāña. S̄icū padegure tiiróbiro ȳuure ññaña’, jīigūda”, jīi wācūyigu. ²⁰ Teeré wācū, cūñ pacu p̄utoru coecóputuayigu.

‘Cūñ coep̄t̄aatiri, cūñ yoaropu niirīrā, cūñ pacu cūñrē ññayigu. Bayiró bóaneō ññayigu. Cutuwá, cūñrē boca, páabua, cūñ wasop̄urore ūp̄uyigu. ²¹ Cūñ pacure jīiyigu: “Pacu, Cōāmacūrē netōncátu; m̄ucārē teerora netōncátu. Cōāmacūrē, teero biiri m̄urē netōncáre wapa ȳuure m̄u macū tiiróbiro ññarijāña”, jīiyigu. ²² Pacupé cūñrē padecoterare dutyigu: “Boyero suti añuré petire néeati, cūñrē s̄āña. Sicabeto wāmo s̄āari beto s̄āña; sapatu s̄āña. ²³ Wecu w̄imagū diicutigure néeati, s̄āñá. Cūñrē yaa, ȳu macūrē bosebureco tiipéoadá. ²⁴ Āni ȳu macū marí ‘diajōājīyi’ jīimiārigu catii. Cūñ ditiarigure marí ñña sūcā”, jīiyigu. Teero tiirá, bosebureco tiinacáyira.

²⁵ Wesepú cūñ macū niisuguegure niyigu. P̄tuat̄ati, wii p̄utoru jeagu, basaré b̄usuri tuoyigu. ²⁶ S̄icū cūñ pacure padecotegure s̄uocó, s̄āñáyigu: “¿Wiip̄ure deero tiirá tiirí?” jīiyigu. ²⁷ “M̄u bai p̄tuajeaawī. Cūñ diaremanigū niirī ñña, m̄u pacu wecu w̄imagū diicutigure s̄ādutíawī”, jīiyigu. ²⁸ Cūñpe cúagu, s̄āwadugariyigu. Teero tiigú, cūñ pacu “s̄āatiya” jīigū, witiwamiyigu. ²⁹ Cūñpe cūñ pacure jīiyigu: “Ȳu p̄ec̄marí m̄urē s̄icārí netōncárō maniró padetusamiā. S̄icū marí ecagure ticoridojā, ȳu menamacārāmena ‘bosebureco tiiyá’ jīigū. ³⁰ Īni m̄u macū numiá ñañarāmena m̄uyere tiibatéyigu. Cūñ p̄tuajeari, cūñp̄ere wecu w̄imagū s̄ābosadutiayu”, jīiyigu.

³¹ Cūñ pacu cūñrē ȳuyigu: “Macū, bárecoricōrō m̄u ȳumena niā. Niipetire ȳu c̄uoré m̄uyē dícu niā. ³² Marí bosebureco tii usenirō booa. M̄u bai marí ‘diajōājīyi’ jīimiārigu catii. Cūñ ditiarigure marí ñña sūcā”, jīiyigu, jīi wedeyigu Jesús.

16

Dutibosagu ñañagú

¹ Jesús cūñ wācūrēmena cūñ bueráre ate queoré wedenemoyigu:

—S̄icū basocú niyeru pairó c̄uogú cūñyere dutibosagu c̄uoyigu. Āp̄ērāpé wáa, cūñp̄ure wedesāyira: “M̄uyē niyerure tiibatégu tii”, jīiyira. ² Cūñrē dutigú cūñrē atiduti, jīiyigu: “M̄urē wedesāwā. M̄u paderé jóaturip̄urē ȳuure wiyayá. M̄u yéere dutibosagu niiricu s̄aa”, jīiyigu. ³ Cūñpe wācūyigu: “Ȳuure dutigú ȳuure cōāgūdu tiii. ¿Ȳu deero tiigúdari? Ȳu tutuaro paderére pōt̄ēoricu s̄aa. Āp̄ērārē niyeru s̄āiduigu, bobo

niigũdacu. ⁴ Jáã, yuu tiiádarere masĩtoaa. Biuro yuu tiirí, yuu paderé manirí, yuu masĩrá cúãye wiseripũ 'sããati, nijãña' jĩĩadacua yũũre", jĩĩ wãcũyigũ.

⁵ Teero tiigú, cũũ wãcũãrirobirora tiiyigũ: Cũũrẽ dutigũre wapamórã niipetirare sĩquẽrã dícu atidutiyigũ. Jeasũguegũre sãĩñáyigũ: "Mũũ yũũre dutigũre ¿noquẽ wapamói?" ⁶ "Yũũ use cienpa posecutĩrepare wapamóã", jĩĩyigũ. "Ájã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niiã. Año duiya. Ateré boyeromena wasojãña. Use cincuentapa dícuere jóatuya", jĩĩyigũ.

⁷ Cũũmena wedeseari siro, ãpĩré sãĩñáyigũ: "Mũũte ¿noquẽ wapamói?" "Cienpori trigopori wapamóã", jĩĩyigũ. "Ájã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niiã. Ateré wasojãña. Ochentapori dícuere jóatuya", jĩĩyigũ.

⁸ Niyeru pairó cũogũ, cũũyere dutibosagũ ñañagũ cũũ tiimenĩrere masĩgũ, "meninetójjõããyi" jĩĩyigũ.

'Atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra ãñurõ meniíya cúã tiirere. Cũã Cõãmacũrẽ padeorã nemoró meniíya, jĩĩyigũ Jesús.

⁹ Cũãrẽ wedenemoyigũ:

—Yũũre tũoyá: Múã atibúreco maquẽ niyeru, apeyé cũocú. Teeména ãpẽrãrẽ tiiápuya. Múãrẽ maĩãdacua. Múã cũore petiári siro, múã tiiápurira Cõãmacũ pũtopũ múãrẽ bocaadacua.

¹⁰ 'Búri niirere ãñurõ tiigũno uputí maquẽcãrẽ ãñurõ tiii. Búri niirere ãñurõ tiihégũnõpe uputí maquẽcãrẽ ãñurõ tiirí. ¹¹ Teero biiri múã atibúreco maquẽmena ãñurõ tiihéra, Cõãmacũyere ãñurõ tiirícu. ¹² Múã ãpĩyere ãñurõ cotebosahera, múãye niiboariguere ñeerícu.

¹³ 'Sĩcũ pũarãrẽ padecotemasĩriqui. Sĩcũrẽ maĩríqui; ãpĩpére maĩquí. Sĩcũrẽ padeoquí; ãpĩpére netõnucáqui. Múã niyerure maĩrá, Cõãmacũpere maĩrícu, jĩĩyigũ.

¹⁴ Jesús jĩĩrere fariseo basoca tũoyíra. Cũã niyeru maĩrá nijĩrã, cũũrẽ buijáyira. ¹⁵ Jesús cúãrẽ jĩĩyigũ:

—Múã basocá ññacoropũ ãñurá tiiróbiro niimiã. Cõãmacũpe múã ñañarõ wãcũrere masĩjãqui. Basocá ñañarere "ãñuré niiã" jĩĩrere Cõãmacũ boorídojãqui.

Moisére dutiré cúũrigue, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiádarere wederigue

¹⁶ Moisére dutiré cúũrigue, profetas jóarigue múãrẽ dutiré niiriro niiwã, Juan jeadari sũguero. Cũũ jearémãna Cõãmacũ dutiré múãpũre niiádarere wenedoã. Cũũ dutiré niirórpũ niipetira bayiró sããwadugacua.

¹⁷ 'Ûmũãse, atibúreco petijõãadacu. Petipacári, Cõãmacũye queti jóaripũpũ niiré petirícu. Diamacũ maquẽ niirucujãadacu.

Nũmocũtira cõãré maquẽ

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ 'Sĩcũ cũũ nũmoré cõãgũ, apegoré nũmocũtigũ, ñañarõ tiigú tiiquí. Manũ cõãnorigomena nũmocũtigũcã ñañarõ tiigú tiiquí, jĩĩyigũ.

Pee cũogũ, ãpĩ Lázaro

¹⁹ Jesús atequetiré wedeyigũ:

—Sĩcũ basocá pee apeyé cũogũ niiyigũ. ãñuré suti wapapacãre dícu sãñayigũ. Búrecoricõrõ boseyarucuyigũ. ²⁰ Sĩcũ bóaneõgũ cũũya wii sããwaro yeparũ duirucuyigũ. Cũũya õpũũ niipetiro cãmi bóayigũ. Cũũ wãmecũtiyigũ Lázaro. ²¹ Cũũ pee apeyé cũogũya mesapũ tiibatédiocorere yaa, yapidugamiyigũ. Díayia jea, cũũ cãmirẽ neniýira.

²² 'Sicabũreco diajõãyigũ. Ángelea cũũrẽ néewayira Abraham pũtopũ. Too síro pee apeyé cũogũcã diajõãyigũ. Cũũrẽ yaajáyira. ²³ Pee cũogũ niimiãrigũ diariraniãrã niirórpũ jea, ñañarõ netõgũ tiiyigũ. Topũ cũũ ññamũõcogũ, yooropũ Abrahamrẽ ññayigũ. Lázaro

cũũmena niyigu. ²⁴ Cũũrẽ ñnagũ, bayiró wedeseremena jĩyigu: “Pacu Abraham, yũure bóaneõ ññaña. Yũu pũtopu Lázaro ticochoya. Cũũ ati, cũũya wãmosũãmena oco soa, yũu ñemerõrẽ yũsuásãrĩ tiigú atiaro. Yũu atipecãmeru ññaarõ netõgũ tiigá”, jĩmiyigu.

²⁵ 'Abraham cũũrẽ yũyigu: “Yáa wedegu, wãcũña: Mũu catigu, ãñurẽ cuotóawũ. Lázaro bayiró ññaarõ netõwĩ. Mecũtígã cũũ ãnopũre yeeripũna usenire ñeeĩ. Mũure ññaarõ netõgũ tiia. ²⁶ Dee tii ticocomasĩriga: Marĩ decopũre ñcũãrĩ coaca nijjãã. Ñsãmena niirã múã pũtopu wáadugari, dee tii masĩña maniã. Múã pũtopu niirãcã ñsã pũtopu atimasĩriya”, jĩyigu.

²⁷ 'Pee cuogú niimiãrigu jĩyigu: “Too docare yũu mũũrẽ sãĩã, pacu. Lázaro yũu pacũya wiipu ticochoya. ²⁸ Toopũre yũu sicamoquẽñerã baira cuo. Cũũrẽ wedegu wáaaro, ãno yũu ññaarõ netõrõpũ atirijããrõ jĩgũ”, jĩmiyigu.

²⁹ 'Abraham jĩyigu: “Cũã Moisés jóariguere, profetas jóariguere cuocúa. Teerẽ padeoáro”, jĩyigu.

³⁰ 'Pee cuogú niimiãrigu yũyigu: “Teerora niĩã, niirõpeja, pacu Abraham; sĩcũ diarigũpũ bauá wederi, cũã ññaarẽ tiirere wãcũpati, wasoádacua”, jĩmiyigu.

³¹ 'Abraham cũũrẽ yũyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diarigũpũ bauá wederi, nemoró padeorícua”, jĩyigu.

17

Ññaarẽ tiirí, quio niĩã

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús cũũ buerãre jĩyigu:

— Ñpẽrãrẽ ññaarõ jĩcõãsãre niirucujããdacu. Ññaarõ jĩcõãsãgũñorẽ ññaanemorõ wáaadacu. ² Cũũ yũure padeorãgãrẽ ññaarẽ tiidutĩri, cũũrẽ nemoró ññaarõ wáaadacu. Cũũrẽ ñtãgã pairĩgamena cũũ wãmuãpũ siatũyo, díã pairĩmaapũ cõãñocori, nemoró ññubocu. ³ Mũãrẽ wedetooa mée.

'Mũyã wedegu mũũrẽ ññaarẽ tiirí, cũũrẽ “mũu ññaarẽ tiíawũ” jĩ wedeya. Cũũ wãcũpati, wasorí, cũũrẽ acabóya. ⁴ Cũũ sietecõrõ sicabũreco mũũrẽ ññaarẽ tiirí, sietecõrõ mũũrẽ acabóre sãĩrĩ, acabóya, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũrẽ padeorere wederigue

⁵ Jesús beserira cũũrẽ sãĩyĩra:

— Ñsãrẽ padeorẽ ticonemoña, jĩyĩra.

⁶ Marĩ Ñpũ yũyigu:

— Mostazape pẽeripegã niĩã. Múã padeorẽ tipecõrõgã niirĩ, atigú yucũgu pairĩgure “wããwa, díã pairĩmaa decopũ nucũrõ wáaya” jĩbojĩyu. Múã padeorĩ, tiigú múã dutirobirora wáabojĩyu, jĩyigu.

Padecotegu paderigue

⁷ Jesús apeyé queorẽmena wedenemoyigu:

— Apetó tiirã, múã sĩcũ padecotegu cuobócu. Cũũ oteguũ ditare coacũgũ jeaarigu o oveja cotegu jeaarigu coerĩ, ¿deero jĩgari cũũrẽ? “Sããatiya. Duiya, yaagũũ jĩgũ”, jĩricu. ⁸ Biropu jĩcu: “Yũure yaarẽ quẽnobosáya. Sutiró sotoã macãrõ sãña, yũu yaaadarere, yũu sĩniãdarere batoya. Yũu yaaari siropu yaa, sĩnimasĩã mũũjã”, jĩcu. ⁹ Padecotegu mũũ dutirere tiirĩ ñnapacu, cũũrẽ “mũũmena ññurõ useniã” jĩricu. ¹⁰ Teero tiirã, múãcã cũũ tiirõbirora niipetire Cõãmacũ dutirere tiipetĩtoara, “ñsã padecotera búri niirã niĩã; ñsãrẽ dutirẽ dícuere tiíawũ” jĩñã, jĩyigu Jesús.

Jesús pũamóquẽñerã õpũũrĩ bóarare netõnérigue

¹¹ Jesús cūñ buerámēna Jerusalénpu wáara, Galilea, Samaria puaditá watoapu netōwáyira. ¹² Sicamacāpu cūñ jeari, ũmñá puamóquēñerā ōpñūrī bóara bocayira. Yoaropu pũtũánũcā,* ¹³ sũoyira:

—Jesús basocáre buegú, ũsārē bóaneō ññaña, jñyira.

¹⁴ Jesús cūñrē ññagũ: —Paiarē ēñorá wáaya, jñyigu.

Cūñ maapu wáari, cūñye ōpñūrī bóare yatipetijōāyiro. ¹⁵ Sīcũ yatiri ññagũ, cāmerũtũayigu. Bayiró busurómēna Cōāmacũrē ũsenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús pũto jea, ditapu munibiácũmu, cūñrē ũsenire ticoyigu. Cūñ Samaria dita macũ niyigu. ¹⁷ Jesús jñyigu:

—Puamóquēñerārē netōnéāwũ. Āpērā nuevepe ¿noopú niigari? ¹⁸ Āni judíoayũ niñhégũ dícu Cōāmacũrē “añunetōjōāñ” jñi, ũsenire ticogu pũtuaatiayi, jñyigu.

¹⁹ Cūñrē jñyigu:

—Wũmũncāña; wáagũ. Mũñ padeojígũ, netōnénoārigupũ pũtuáa, jñyigu.

Cōāmacũ dutiré basocápũre jeaadarere wederigue

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sãññáyira:

—Cōāmacũ dutiré basocápũre niñadare ¿deero biiri jeanũcãadari? jñyira.

Cūñrē yũyigu:

—Cōāmacũ dutiré basocápũre niñadare baurocá jearicu. ²¹ “Ānopú niñ; jōōpu niñ” jñña maniádacu. Cōāmacũ dutiré basocápũre niñadare múñ watoapu niitoaa, jñyigu.

²² Cūñ bueráre jñyigu:

—Too síro yũñ niipetira sōwũ atiditapú pũtuaatiri bayiró boomíadacu múñ. “Cūñrē sicabũreco marī ññarī, añujãboayu”, jñpacara, yũre ññaricu. ²³ Āpērā múñrē “ãno niñawĩ; jōō niñayigu” jññadacu. Cūñ teero jññi, wáarijãña; cūñrē nũñrjãña. ²⁴ Apetóre bũpo wãayori, muĩpũ muãatirope tée cūñ sãāwarope bósesajōãã. Teero wáarobirora wãaadacu yũñ niipetira sōwũ atiadari bũreco. ²⁵ Teero wãaadari sũguero, yũre bayiró ññarō netōrō niirō tiia ména. Atitó macãrã yũre booriadacu.

²⁶ Yũñ niipetira sōwũ pũtuaatiadari sũguerogã, Noé niirito wáarobiro wãaadacu.

²⁷ Noé dooriwũcapũ sãāwaadari sũguero, basocá yaa, sñni, wãmosía, cūñ pōna numiārē numicũ tiyira. Cūñ sãāwari bũrecore día duanetōrī, diapetijōāyira.

²⁸ Lot niiritocãrē teerora yaa, sñni, sãñ, dúa, ote, wiserí tii tiyira. ²⁹ Lot Sodoma macãpu niimiyigu. Cūñ cutũwári bũrecore pecame, bayiró asiréperi ñaapeayiro. Teeména basocá diapetijōāyira. ³⁰ Yũñ niipetira sōwũ pũtuaatiadari bũrecore teerora tiñadacu.

³¹ Tiibũrecore sīcũ wii sotoápu pesaboqui. Cūñye wii popeapu niirere diiwá, néegũ sãāwaripacu, dutijōããrō. Wesepú padegúcã wiipú pũtuawaripacu, dutijōããrō. ³² Lot nũmorē wáariguere wãcũña.† ³³ Sīcũ cūñ catirí bũrecore maĩgũ, catiré petihére bũarígũdaqui. Cūñ catirí bũrecore maĩhégũpe catiré petihére bũagũdaqui.

³⁴ Yũre tũoyá: Teero wãaadari ñami puarã cōārõpu cōããdacu. Sīcũ néemũãnogũdaqui; ãpĩ pũtuágũdaqui. ³⁵ Puarã numiã sīcãrõména trigo wãñiãrã niñadacu. Sīcõ néemũãnogõdaco; apegó pũtuágõdaco. ³⁶ Puarã sīcãrõména wesepú niñadacu. Sīcũ néemũãnogũdaqui; ãpĩ pũtuágũdaqui, jñyigu.

³⁷ Cūñrē sãññáyira:

—Ūsã Ōpñ, ¿noopú teero wãaadari? jñyira.

“Niipetira masñadacu” jññgũ, queorémēna yũyigu:

—Bóara niirõpu yuca neãcu, jñyigu.

* 17:12 Moisére dutiré cúũrigue ōpñūrī bóarare aperopú niidutiyiro; tee diaremanirãmena niidutiyiro. Ññaña Levítico 13.46. † 17:32 Lot nũmo coo maĩrĩ macãpu cãmenũcã ññapũtuocoma jññgõ, móã tutu posaconũcãyigo. Cōāmacũ cūñrē “ññapũtuocorijãña” jññsũguemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cūñ bueráre “duucúró maniró Cōāmacūrē sāirucújāña” jīgū, ate queorémēna wedeyigū.

²—Sicamacāpū sīcū queti beserí basocū niyigū. Cūñ Cōāmacūrē cuiyigū. Basocáre teero ññajāyigū. ³ Tiimacāpūre sīcō wapewio niyigo. Coo cūñ pūtopū wáarucuyigo, coore ññañarō tiigúmena quēnodutígodo. ⁴ Yoari tiápuriyigū. Too síro wācūyigū: “Yūñ Cōāmacūrē cuiyí, basocáre teero ññajāpacū, ⁵ atigó wapewioyere quēnogúda. Yūñ teero tiirí, yūñre potocódujāgōdaco. Teero tiihégū, coo ññirō atiri, pōdētēōribocu”, jīyigū, jīi wedeyigū Jesús.

⁶ Marí Ōpū wēdenemoyigū:

—Queti beserí basocū ññañagú tiirére wācūña. Cūñ ññañagú niipacū, wapewiore tiápuyigū. ⁷ ¿Nemoró Cōāmacūpe cūñ beserirare tiápugudari? ¿Ññamirí, búrecori cūñrē sāirārē máata yūñgudari? ⁸ Yūñre tuoyá: Pearó maniró cūñ sāirére yūñgudaqui. Cūñ teero yūñpacari, yūñ niipetira sōwū atibúrecopū pūtuaatiri, ¿basocá padeorémēna sāirārē bñagúdari? Bñarícu, jīyigū.

Fariseo basocūmena, wapasébosari basocūmena queoré

⁹ Jesús pūto āpērā tuorá jeayira. Cūñ “Cōāmacū ññacoropū āñurē tiirā niā” jīi wācūmiyira. Cūñ teero wācūjīrā, āpērārē booríyira. Teero tiigú, ate queorémēna cūñrē wedeyigū:

¹⁰—Pñarā ūmñā Cōāmacūwiipū súbusera sãawayira. Sīcū fariseo basocū niyigū. Āpī romanuā ōpūrē niyeru wapasébosari basocū niyigū. ¹¹ Fariseo basocū nucū, súbusegū jīyigū: “Cōāmacū, yūñ āpērā tiiróbiro niiria. Teero tiigú, mññrē ūsenire ticoa. Cūñ āpērāyere tiiditōremēna néejācua; ññañaré tiihérare wedesācua; ññmocūtira niipacara, āpērā numiámēna ññeapēca. Yūñ íni niyeru wapasébosari basocū tiiróbiro niiria. ¹² Yūñ sica semanarē pñabúreco betia. Cien wapatágu, pñamóquēñe yūñ wapatárerē mññrē ticoa”, jīimi yigū. ¹³ Niyeru wapasébosari basocūpe yoaropū pūtuánucā, ññamūōcoriyigū. Bayiró wācūpatijīgū, cūñ cutiire pāa, jīyigū: “Cōāmacū, yūñre bóaneō ññaña; yūñ ññañaré tiijámiā”, jīyigū.

¹⁴ Jesús jīinemoyigū:

—Yūñre tuoyá: Niyeru wapasébosari basocū Cōāmacū acabónoārigupū cūñya wiipūre coeyigū. Fariseo basocūpe acabónoriyigū. “Yūñ āpērā nemoró basocú āñugú niā” jīi wācūgūrē “būri niigú niā mññ” jīgūdaqui Cōāmacū. Teero jīi wācūhégūpereja Cōāmacū āpērārē padeorí tiigúdaqui, jīyigū Jesús.

Jesús wīmarārē sāibosárigue

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wīmarārē Jesús pūto néewayira ññapeóduira. Jesús buerá teero tiirí ññarā, cūñrē néewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupé cūñrē atiduti, jīyigū:

—Wīmarā yūñ pūto atiaro. Cāmotárijāña. Cōāmacū dutirére āñurō wācūññuserano āñiāgā tiiróbiro wācūrā niīya. ¹⁷ Yūñ aterēja diamacūrā jīiā: Āñiāgā tiiróbiro Cōāmacū dutirére āñurō wācūññuse tiihéranorē cūñ dutiré cūñpūre jeaboariguere cūñrē jearicu, jīyigū.

Jesumēna pee cñogú wedeserigue

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judíoare Dutirá Peti menamacū Jesuré sāññáyigū:

—Basocáre buegú āñugú, ¿yūñ ññenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jīyigū.

¹⁹ Jesús cūñrē yūñyigū:

—Muu yuure “añugú” jĩã. Cõamacũ sícũrã añugú niĩ. ²⁰ Muu Cõamacũ dutiré cúũriguere masĩcu. “Ápĩ numoré ñeeaperijãña. Basocáre sãrĩjãña. Yaarijãña. Ápẽrãrẽ jĩĩditoremena wedesãrijãña. Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigu.

²¹ —Yuũ wĩmagũpura tee niipetirere tiimúaatimiwũ, jĩĩmiyigu.

²² Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Mũũrẽ sicawãme dusajãã ména. Muu cuorére dúapetijãña. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõamacũ pũtopure pee añuré buagúdacu. Túajea, ati, yuure nũnũwá, jĩĩmiyigu.

²³ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijõãyigu. Cũũ pee peti apeyé cuogú niiyigu. ²⁴ Cũũ tusarijõãrĩ ñagũ, Jesús jĩiyigu:

—Pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añũrõ tiinũnũsedugari, wisió niicu. ²⁵ Wáicu camello wãmecutigu awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añũrõ tiinũnũsedugaripereja, jĩiyigu.

²⁶ Cũũ jĩĩrere tuorá sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari?

²⁷ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Basocá cũã basiro netõnémasĩriya. Cõamacũpereja wisióre manidójãã, jĩiyigu.

²⁸ Pedro jĩiyigu:

—Tuoyá ména. Ësãpe niipetire ãsã cuoríguere cúũjõãatiwũ, muũmena nũnũáda jĩĩrã.

²⁹ Cũũ cũũrẽ yuuyigu:

—Yuũ ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ yuure maĩgú cũũya wii, cũũ numo, cũũ baira, cũũ pacusũmũã, cũũ põnaré cúũjõã, “Cõamacũ dutiré basocápure niĩadare quetire wedegu wáaguda” jĩĩgũnope ³⁰ cũũ cúũwarigue nemoró buagúdaqui atibúrecopure. Too síropũcãrẽ Cõamacũmena catiré petihére buagúdaqui, jĩiyigu.

Jesús cũũrẽ sããdarere ñĩĩrĩ wederigue

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús cũũ buerá docere suowá, jĩiyigu:

—Múã ññaã: Marĩ Jerusalénpũ wáara tiia. Toopú profetas jóarigebirora wáaadacu. Niipetire cũã “biiro wáaadacu niipetira sõwũrẽ” jĩĩrirobirora yuure wáaadacu. ³² Toopú yuũ niipetira sõwũrẽ judíoa niĩhẽrã dutirãpũre ticoadacua. Yuure buijá, ñañarõ jĩĩ, ñsecó eobatétu, ³³ tãna, sããadacua. Itiábũreco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

³⁴ Cũũ buerá teeré tuomasĩriyira. “Ñeenórẽ wedesege tiii”, jĩĩmasĩriyira. Tuomasĩña maniréno niiyiro.

Jesús Jericó macũrẽ ññarĩ tiirígue

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó pũtopũ jeagudu tiirí, sícũ maa wesapũ niyeru sãĩduiyigu. Cũũ capeari baunóhẽgũ niiyigu. ³⁶ Paũ basocá wáari tuogú: —¿Deero wáai? jĩĩ sãĩñáyigu.

³⁷ —Jesús Nazaret macã macũ netõwágu tiii, jĩiyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busũrómena jĩiyigu:

—¿Jesús, David pãrãmi niinũnũsegu, * yuure bóaneõña! jĩiyigu.

³⁹ Cũũ pũto netõwára: —Nocõrõrã ditamaníjõãña, jĩĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩĩnemosãjãyigu:

—¿David pãrãmi niinũnũsegu, yuure bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁰ Jesupéja pũtuánucã, cũũrẽ néeatidutiyigu. Cũũ pũto jeari, cũũrẽ sãĩñáyigu.

⁴¹ —¿Mũũrẽ deero tiirí boogári? jĩiyigu.

—Õpũ, yuure ññarĩ tiiyá, jĩiyigu.

⁴² —Jáu. Ññaña sáa. Muu padeojígũ, netõnénoãrigupũ pũtuáa, jĩiyigu.

* 18:38 cũũ “David pãrãmi niinũnũsegu” jĩĩgũ, “muu Cõamacũ beserigu niicu” jĩĩgũ tiiyigu. Ññaña 2 Samuel 7.12-16.

⁴³ Cũũ teero jĩrĩrã, ññajõãyigũ sãa. Ñña, Jesuré ññũwágũra, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigũ. Niipetira cũũrẽ teero wãari ññarã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigüe

¹ Jesús Jericópu jea, netõwágũ tiiyigũ. ² Toopú sícũ pee apeyé cuogú niyigũ. Romanuã õpũrẽ wapasebosari basoca dutigú niyigũ. Cũũ wãmecutiigũ Zaqueo. ³ “¿Deero biigú niĩ Jesús?” jĩ, ññadugamiyigũ. Cũũ ãmuhégũgã niijigũ, deero ññamasĩriyigũ. Paũ basocá niyira. ⁴ “Jesuré ññagũdu” jĩigũ, cũũ netõwáadaropũ cutũwáyigũ. Cutũwá, sicagú yucũgũrũ mñãwayigũ.* ⁵ Jesús too netõwágũ, ññamũõco, cũũrẽ jĩiyigũ:

—Zaqueo, boyero diiãtiya. Mecũãrẽ mũya wiipũ putuácũmugũda, jĩiyigũ.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagũ wáyigũ. ⁷ Niipetira teeré ññarã, wedepatiyira:

—Jesús ñññaré tiirépigũya wiipũ putuácũmugũ wãaawĩ, jĩiyira.

⁸ Too síro Zaqueo wũmũncã, marĩ Õpũrẽ jĩiyigũ:

—Ûsã Õpũ, tuoyá ména. Yũũ cuorére decomena bóaneõrãrẽ ticoguda. Yũũ jĩiditoremna yaarĩrare baparcõrõ nemoró wiyagũda, jĩiyigũ.

⁹ Jesús cũũrẽ jĩiyigũ:

—Mecũãmena mũũ, mũya wii macãrã ñññaré tiiré netõnénoã. Mũncã Abraham pãrãmi niinũnũsegũ niã. ¹⁰ Yũũ niipetira sõwũ pecamepũ wáaborirare ãmaã, netõnéngũ atiũũ, jĩiyigũ.

Niyeruquirimena queoré

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirã tuoyíra. Cũũ Jerusalénpu jeagũdu tiiyigũ mée. Teero tiirã, cúã “máata Cõãmacũ basiro dícu dutiréno marĩ putopũre niĩadaropũ tiia mée” jĩ wãcũmiyira. ¹² Cũũ wãcũrere masígũ, queoremna wedeyigũ:

—Sícũ basocú uputí macũ niyigũ. Cũũ õpũ sõneconogũdu tiiyigũ. “Putuatiigũda” jĩ, õpũ niiré sããgũ wãajõãyigũ yoaropũ. ¹³ Cũũ wãaadari sugũero, puamóquẽñerã cũũye dutibosarare atidutiigũ. Cũũ sĩquẽrãrẽ sĩquẽñequiri niyeruquiri ticoyigũ. Teequiri pairó wapacũtĩre niyiro. Cũũrẽ jĩiyigũ: “Atequirimena apeyé sãĩ, dúa, wapatánemoña, tée yũũ coeripũ”, jĩiyigũ. ¹⁴ Cũũya dita macãrã cũũrẽ booriyira. Teero tiirã, cũũ wãari siro, “ ‘cũũ ãsã õpũ sããrĩ boorigã’ jĩ wedera wáaya” jĩ ticocomiyira ãpẽrãrẽ.

¹⁵ ‘Cũũ teero jĩipacari, cũũ cúã õpũ sõneconoyigũ. Too síro coepũtãatiigũ. Putuajea, cũũ niyeruquiri ticorirare atidutiigũ. Cũũrẽ sãĩñáyigũ: “¿Niyeru nocõrõ wapatánemorĩ?” ¹⁶ Jesusgũgũ jĩiyigũ: “Yũũ õpũ, mũũ ticoriquimena puamóquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigũ. ¹⁷ Cũũ õpũ cũũrẽ yũũyigũ: “Ññurõ tiyú. Dutibosagũ ãñurõ tiigú niã mũũ. Yũũ péerogã cúũremena mũũ ãñurõ tiyú. Teero tiigú, mũũrẽ puamóquẽñe macãrĩ dutigú sõnecogũda”, jĩiyigũ. ¹⁸ Too síro ãpĩ jeayigũ. “Yũũ õpũ, mũũ ticoriquimena sicamoquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigũ. ¹⁹ Cũũcãrẽ yũũyigũ: “Mũũrẽ sicamoquẽñe macãrĩ dutigú sõnecogũda”, jĩiyigũ.

²⁰ ‘Too síro ãpĩ jeayigũ. “Ññã, yũũ õpũ, mũũyaqui; sutiró caseromena cõma, ññanojãwũ.

²¹ Yũũ masĩã: Mũũ bóaneõ ññaré cuoríã. Mũũ tiirípacu, ãpẽrã paderémna wapatãã. Mũũ oteripacu, ãpẽrã oteriguere néeã. Teero tiigú, mũũrẽ cuiũũ”, jĩiyigũ. ²² Cũũ õpũ cũũrẽ jĩiyigũ: “Mũũ dutibosagũ ññagú niã. Mũũ wedeseremena mũũ ñññaré tiiré besenotoaa. Mũũ yũũ bóaneõ ññaré cuohérere masĩãyu. Yũũ tiirípacu, ãpẽrã paderémna wapatãrere masĩãyu. Yũũ oteripacu, ãpẽrã oteriguere néerere masĩãyu.

²³ Teeré masĩpacũ, ¿deero tiigú yée niyerure niyeru ññanori wiipũ bucãadutiigũ cúũriri?

* 19:4 Tiigú pecasãyemena wãmecutiigũ “sicómoro”.

Muu cúurĩ, yuu coegú, tiwiipú bucuáremena ñeenemoboajĩyu”, jĩyigu. ²⁴ Toopú niirárẽ jĩyigu: “Tiiquire emajãña. Pnamóquẽñequiri cuogúpere ticoya”, jĩyigu. ²⁵ Cúã jĩyira: “Úsã õpũ, cũu pnamóquẽñequiri cuotóai”, jĩyira. ²⁶ Cúã õpũ jĩyigu: “Yũure tuoyá: Pee cuogúnorẽ nemoró ticonoãdacu. Cuohégunopere cũu cuomírere emajãnoãdacu. ²⁷ Mecútigã yuu õpũ sããrĩ boorírirare ãnopú néetiya. Yuu ññacoropu cúãrẽ sããñá”, jĩyigu, jĩi wedeyigu Jesús.

*Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

²⁸ Jesús teerẽ jĩtoa, Jerusalénpu wáagu, cúãrẽ sugueyigu. ²⁹ Toopú wáagu, Betfagé, Betania macãrĩpu jeagudu tiyigu. Teemacãrĩ Útãgú Olivo puto niã. Toopú cũu buerá puarárẽ jĩyigu:

³⁰ —Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopú jeara, sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cũu pesaya manigú niiqui ména. Cũurẽ jõã, néetiya. ³¹ Múãrẽ “¿deero tiirã cũurẽ jõã?” jĩrĩ, “marĩ Ópũ booáwĩ” jĩña, jĩyigu.

³² Cũu ticocoarira wáa, cũu jĩãrirobirora buajeáyira. ³³ Cúã burrore jõãrá tiirĩ, cũu õpãrá cúãrẽ: —¿Deero tiirã cũurẽ jõã? jĩyira.

³⁴ —Marĩ Ópũ booáwĩ, jĩi yũyira.

³⁵ Jesús puto néewa, burro sotoapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesuré cũu sotoapu muãpeadutiya. ³⁶ Jesús cũu sotoapu pesawari, basocã cũurẽ padeorã, cúãye suti sotoá maquẽrẽ maapu séocũyira. ³⁷ Jesús Útãgú Olivo diiwáropu jeari, niipetira cũu buerere nunãrá cúã ññariguere wãcũrã, usenincãyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiieñoriguecãrẽ wãcũrã, bayiró busurómena Cõamacũrẽ usenire ticoyira.

³⁸ —¿Cõamacũ ticodiocorigu marĩ Ópũrẽ ãñurõ tiiaro! ¡Ûmuãserpũre ãñurõ niirecutiaro! ¡Niipetira Cõamacũrẽ “ãñunetõjõã” jĩi, usenire ticoaro! jĩyira.

³⁹ Siquẽrã fariseo basoca toopú niirã Jesuré jĩyira:

—Basocãre buegú, muurẽ nunãrãrẽ ditamanídutiya, jĩyira.

⁴⁰ Jesús yũyigu:

—Yũure tuoyá: Cúã ditamaníãtã, Cõamacũ ate ãtãperire bayiró busurómena wedeseri tiigũdaqui, jĩyigu.

⁴¹ Jesús Jerusalén pũtopu jea, tiimacãrẽ ññacogu, utiyigu. ⁴² Tiimacã macãrãrẽ, too síro macãrãrẽ wãcũgũ, jĩyigu:

—Mecũãrẽ múã ãñurõ niirecutirere Cõamacũ ticorere masĩrĩ, ãñuboajĩyu. Múã masidugahere wapa masĩricu. ⁴³ Múãrẽ ññarõ netõrẽ burecori atiadacu. Teeburecorire múãrẽ ññatutira atimacãrẽ niipetireniñarĩpu cãmotáadacua, múãrẽ witiwari jĩrã. ⁴⁴ Niipetire múãyere cõãadacua. Múãrẽ sããpetĩjãadacua. Múã weere wiserire ãtãqui apeqũ sotoapu weemãrigue pũuarĩcu. Múã Cõamacũ netõneri bureco jeari ññamasĩhẽre wapa teero wãadacu, jĩyigu.

*Jesús Cõamacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Jesús Cõamacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare† cõãwionecoyigu. ⁴⁶ Cúãrẽ jĩyigu: —Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cõamacũmena wedeseri wii niã’ jĩrĩ wii niãdacu”,‡ jĩi jóare niã. Múãpe yaarẽpira dúari wii niirĩ tiia, jĩyigu.

⁴⁷ Burecoricõrõ Jesús Cõamacũwiipũ bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã, ãpẽrá uputĩ macãrã “¿cũurẽ deero tii sãrõ booi?” jĩyira. ⁴⁸ Basocã niipetira Jesús wedeserere tuonunúsera tiyira. Teero tiirã, cũurẽ dee tii masĩriyira.

† 19:45 Dúari basoca wãcũra, bua wapapacáro dúayira. Cúãrẽ sãñẽãrirare pairé ticoyira, “Cõamacũrẽ ticorã niĩya” jĩrã. ‡ 19:46 Isaías 56.7.

20

Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tiii?” jĩirigue

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicabureco Jesús Cõãmacũwiiipũ basocáre buegu tiiyĩgu. Cũũye añuré quetire wedegu tiiyĩgu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús pũtopũ jeayira butoá dutirámēna.

² Cũũrē sãĩñáyira:

—Ûsãrē wedeya: ¿Noã dutirémēna mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrē dutiré ticori? jĩiyira.

³ Jesús cũãrē yũũyigu:

—Yũũcã mũãrē sãĩñágũda. Mũã yũũre wedeya: ⁴ ¿Noã Juanré wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocápe ticocoyiri? jĩiyigu.

⁵ Cũãpe cãmerí wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niĩwĩ” jĩĩrĩ, cũũ marĩrē “too docare ¿deero tiirã cũũrē padeorĩri?” jĩĩboqui. ⁶ Marĩ “basocã cũũrē ticocorira niĩwã” jĩĩãtã, niĩpetira marĩrē ãtãperimēna dēesĩãadacua. “Juan profeta niĩwĩ” jĩĩ padeoóya, jĩiyira.

⁷ Teero tiirã, Jesuré: —Ticocorigũre masĩriga, jĩĩjãyira.

⁸ Jesús cũãrē jĩiyigu:

—Yũũcã mũãrē “ate dutirémēna teeré tiia” jĩĩ wederia, jĩiyigu.

Ñãñarã padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocáre ate queorémēna wēdenũcãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niiyigu use wese oterigu. Oteri siro, ãpērãrē tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopũ wáyigu yoari niigũ wáagu. ¹⁰ Æse dũcacũtirito niĩrĩ, sĩcũ cũũrē pade-cotegũre ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cũã dũa wapatãrere decomēna ticocoaro yũũre” jĩĩcomiyigu. Cũũ toopũ jeari, tiidita wasorira cũũrē pãa, pēerogã ticoripacara, pũtuócojãyira. ¹¹ Æpĩ cũũrē padecotegũre ticocomiyigu sĩcã. Cũũcãrē pãa, ñãñarõ buijã, pēerogã ticoripacara, pũtuócojãyira. ¹² Too sĩro ãpĩrē ticoconemoyigu sĩcã. Cũũcãrē cãmitu, cõãjãyira.

¹³ Tiidita õpũ “¿deero tiigũdari yũũ?” jĩĩ wãcũnũcãyigu. “Yũũ macũ yũũ bayirõ maĩgũrē ticocogũda. Apetõ tiirã, cũũrē quioníremēna ñãabocua”, jĩĩmiyigu. ¹⁴ Æpũ macũ toopũ jeari ñãnarã, tiidita wasorira cãmerí wedeseyira: “Ãnirã niĩ too sĩropũ atiditare ñeegũdũ. Cũũrē sĩãcõ. Cũũ manirĩ, atiditã marĩya dita pũtuãadacu”, jĩĩmiyira. ¹⁵ Teero tiirã, cũũrē ñee, tiiwese wesapũ néewa, sĩãcõãjãyira, jĩĩ wedeyigu.

Jesús basocáre sãĩñáyigu:

—Tiidita õpũ cũãrē tiĩadarere mũãrē wedegũda. ¹⁶ Cũũ ati, cũũya dita wasorirare sĩãcõãpeti, ãpērãrē tiiditare ticojãgũdaqui, jĩiyigu.

Teeré tuorã: —¿Teero wãarijããrõ! jĩiyira.

¹⁷ Jesús cũãrē ñãa, jĩiyigu:

—Wãaadacu. Cõãmacũye queti jóaripũ jĩĩrēre tuoyã:

Wii weerira ãtãquire boorĩyira.

Cũã boorĩpacari, tiiquira upũtĩ macãqui pũtuãwũ tiiwiipũre.*

¹⁸ Tiiqui sotoapũ ñãapeagu mutãjõãgũdaqui. Tiiqui cũũ sotoapũ ñãapeatã, añurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩiyigu.

Wapasẽdutire sãĩñãrigue

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

¹⁹ Moisés jóarigue buerã, paiaré dutirá, “tee queorémēna marĩrē jĩĩtutigu tiiquĩ” jĩĩ masĩjãyira. Toorã “¿cũũrē deero tii ñeerõ booi?” jĩĩmiyira. Basocáre cuira, ñeemasĩriyira.

* 20:17 Salmo 118.22.

²⁰ Teero tiirá, cūūrē añurō ñnanunuse, ãpērãrē ñnadutira ticocoyira. Cūārē basocá añurá tiiróbiro niidutiya. Cúã Jesús merēã yũuri boomíyira. Teeména tiidita dutigúpure wedesã ticodugamiyira. ²¹ Teero tiirá, cúã ticocoarira Jesús puto wáa, sãñáyira:

—Basocáre buegú, ũsã masiã: Mũũ diamacúrã wedea; diamacúrã buea. Basocá niipetirare sícãrĩbíro ññaã. Cõãmacũ dutirere diamacú buea. ²² Teero tiigú, ũsãrē wedeya: ¿Romanuã òpũrē cũũ niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatígarite? jĩyira.

²³ Jesupé cúã ñañarō tiidugárere masĩáyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

²⁴ —Niyeruire eñoñá yũure. ¿Noáyá diaróa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã òpũye tusaa, jĩyira.

²⁵ Jesús cúãrē jĩyigu:

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrē wiyayá, jĩyigu.

²⁶ Jesuré basocá tuocóropu merēã yũurere buaríyira. Cúã cũũ yũurere tuomaníjõãrã, ditamaníjõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Siquerã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãñáyira:

²⁸ —Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩãda: “Sicũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nũmo niirigore dúuturo. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacũtĩbosaaro”,† jĩ jóarigu niwĩ Moisés. ²⁹ Sicũpõna siete niyira. Cúã sõwũ nũmocũtiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ³⁰ Cũũ siro macũ cũũ sõwũ nũmorē dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. ³¹ Cúã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. Niipetira cúã siro macãrãcã teerora wáyira. Cúã siete põnamanípacara, diapetijõãyira. ³² Too síro cúã nũmo niimirigocã diajõãyigo. ³³ Cúã siete coore nũmocũtimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii nũmope putuãgodari? jĩyira.

³⁴ Jesupé cúãrē yũuyigu:

—Atibúrecopure ñmuã, numiã nũmocũti, manũcũtiya. ³⁵ Cõãmacũ beserira dia masãmuãri siro, ñmuã, numiã wãmosíaricua. ³⁶ Ángelea tiiróbiro niĩya. Dianemorica sáa. Cõãmacũ masõrira niijĩrã, Cõãmacũ põna niĩya. ³⁷ Diarira masãmuãrere Moisécã cũũ jóariguemena eñorigũ niwĩ. Yucũũ jũũrĩsati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niã yũũ”‡ jĩriguere jóarigu niwĩ. ³⁸ Cõãmacũ diarira Òpũ niirĩ; catirá Òpũpe niĩ. Cũũ ñnacóropu niipetira catiia, jĩyigu.

³⁹ Siquerã Moisés jóarigue buerá Jesuré jĩyira:

—Basocáre buegú, mũũ diamacú peti wedesea.

⁴⁰ Too síro cúãrē apeyé sãñãnemodugariyira sáa, “marĩrē netõnũcãboqui sũcã” jĩrã.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesús basocáre sãñáyigu:

—¿Deero tiirá “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ⁴² David basirora Salmopũpu jóarigu niwĩ:

Cõãmacũ jĩwĩ yũũ Òpũrē:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

⁴³ tée mũũrē ñnatutirare mũũ dutiriguere yũũ añurō yũuri tiirípũ”,§

jĩ jóarigu niwĩ.

⁴⁴ David “yũũ Òpũ” jĩgũ, Cõãmacũ beseriguere jĩgũ tiirígu niwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teerē añurō wãcũña, jĩyigu.

† 20:28 Deuteronomio 25.5. ‡ 20:37 Éxodo 3.6. § 20:43 Salmo 110.1.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécütire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Niipetira basocá tuocóropu Jesús cūū bueráre wedeyigu.

⁴⁶ — Moisés jóarigue buerá tiiróbirora tiirucúrijaña. Cúā suti yoaretō sãña, wáauseniya. Macã decopu quioníremena añudutiri boocúa. Neãré wiseripu suguero maquē duirépu dícu duidugacua. Bosebureco tiirópucãrē teerora tiidugacua. ⁴⁷ Niyeru boorá, wapewia numiãye wiserire jĩiditoremeneña emacua. Cúā yoari Cõamacūmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocáre. Cúārã ãpērã nemoró ñañarō tiinóadara niíya, jĩyigu.

21

Wapewio bóaneõgõ Cõamacūrē ticorigue

(Mr 12.41-44)

¹ Jesús iñacogu, niyeru cuorá niyeru sãaretibaripu* pairó niyeru sããrĩ iñayigu. ² Sícõ wapewio bóaneõgõ puaquí wapamanírequiri sããrĩ iñayigu. ³ Teeré iñagū, jĩyigu:

— Yuu ateréja diamacūrã jĩã: Cõamacū iñacoropure igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemoró ticoyo. ⁴ Íniãpeja cúãrē dusaríguere ticooya. Coopeja coo cuomíarigue, coo yaaré sãibóarigegãrē ticopetijãyo, jĩyigu.

Jesús “Cõamacūwii cõãnoãdacu” jĩrigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Siquerã cūū buerá Cõamacūwii maquērē wedeseyira:

— Ëtãquiritō añurémeneña tiirí wii añunetõjõãri wii niã. Cúā mamorecã añunetõjõãre niã, jĩyira.

Jesús cúā jĩrere tuogú, jĩyigu:

⁶ — Múã ãno iñaré too síro ãtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Too síro cūūrē sãñáyira:

— Ësãrē buegú, m̄w̄ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómeneña iñamasĩnoãdari, ate wáaadari suguerogãrē? jĩyira.

⁸ Jesús cúãrē yuuigu:

— Añurō tuomasíña, ãpērã jĩiditori jĩrã. Pañ “yuuurã niã; yuu Cõamacū beserigu Cristo niã” jĩãdacua. “Atibúreco petiádaro péerogã dusaa”, jĩãdacua. Cúãrē padeó n̄n̄n̄r̄jãña. ⁹ “Cãmerísĩãrã tiiáwã” jĩrĩ tuoãdacu. “Toopú basocá cúã õpãrãrē cõãrã tiiya” jĩrécãrē tuoãdacu. Teeré tuorá, cuirijaña. Tee wáasugueadare niirō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro dusãadacu ména, jĩyigu.

¹⁰ Cúãrē jĩnemoyigu:

— Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerísĩããdacua. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerísĩããdacua. ¹¹ Bayiró dita cãmeñare wáaadacu. Peeditapure juabóare, diaré wáaadacu. Ëm̄uãsep̄re quioré, merẽã bauré bauãadacu.

¹² Tee wáaadari suguero, ãpērã múãrē ñee, ñañarō tiiãdacua. Múãrē judíoa neãré wiseripu néewa, queti beseadacu. Peresuwiipu s̄n̄n̄coadacu. Òpãrã, dutirá p̄topu néewa, queti beseadacu. Tee niipetirere tiiãdacua múã yuure padeoré wapa. ¹³ Cúã teero tiirí, yuu múãrē tiirere wedemasĩãdacua. ¹⁴ Cúãrē yuuarerere wãc̄sugueri-jãña. ¹⁵ Yuu múãrē masĩrĩ tiigúda cúãrē yuuarerere. Teeména múãrē iñatutira múã wedeserere s̄cãr̄b̄ricua. “Tee diamacū niiria”, jĩmas̄ricua. ¹⁶ Múã pac̄s̄m̄uã, múãya wedera, múã menamacãrã múãrē dutirãp̄re wedesããdacua. Cúã teero tiirí, múã

* 21:1 Tee niyerumeneña Cõamacūwiire quẽnoyíra.

siquērārē sīājāadacua. ¹⁷ Niipetira basocá múārē iñatutiadacua yũre padeoré wapa. ¹⁸ Teero tiipacári, múārē merēã wáaãmaricu. ¹⁹ Yũre padeodúrijãña. Wãcütutuaru-cujãña. Teero tiirá, catiré petihére buaadacu.

²⁰ 'Múã surara Jerusalénrē niisodeari iñarã, "tiimacārē cõãadaro péerogã dũsaa" jĩmasiãdacu. ²¹ Teero wáari iñarã, Judea ditapũ niirá ütãyucũpũ dutijõããrõ. Jerusalénpũ niirá aperopú wáaaro. Cápũpũ niirá tiimacãpũ pũtuawarijããrõ. ²² Teebũrecori Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaadacu: Cõãmacũ Jerusalén macãrãrē ñañarõ tiigúdaqui. ²³ Teero wáare bũrecori niipacósãnumiãrē, põna ùpũrã cũorãre bóaneõre bũrecori niiãdacu. Atiditapũre bayiró ñañarõ netõré niiãdacu. Cõãmacũ basocãre bayiró peti ñañarõ tiigúdaqui. ²⁴ Æpērã cãmerísĩãrõpũ sĩãnoãdacua. Æpērã ñee, niipetire ditapũ néewanoãdacua. Apeditã macãrã judíoa niihērã Jerusalénrē cõãdioco, cõtãmõtõãdacua. Cõãmacũ cũãrē dutihiro jeatuario teero tiiãdacua, jĩyigũ.

Jesús pũtuaatiadare

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesús wedenemoyigũ:

—Teero wáadari sũguero, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merēã bauré wasoãdacu. Atibúreco niipetiropũ macãrã díã pairímaa, ocoturíre bayiró busuri tuorã, ucũãra, dee tii masĩriadacua. ²⁶ Basocã atibúrecorepũre wáaadarere wãcũrã, bayiró cuira, tuomasĩre petijõããdacua. Niipetira ùmuãsepũ niirá cãmeñanoãdacua. ²⁷ Teero wáari, yũ niipetira sõwũ õmebũruãpũ tutuaremena asibatédiatiri iñããdacua. ²⁸ Tee niipetire wáanucãrĩ, wãcütutua, useniña. Æmuãsepũ iñamũõcoya. Múārē netõnéãdaro péerogã dũsaãdacu, jĩyigũ.

²⁹ Ate queorémena wedeyigũ:

—Higueragũ, teero biiri niipetire yucũ biirecutirere wãcũña. ³⁰ Púũrĩ wasorĩ, "cũma wáadaro péerogã dũsaa" jĩmasinoã. ³¹ Tee tiirõbirora yũ jĩãrigue wáari iñarã, "Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiãdare jeaadaro péerogã dũsacú" jĩ masĩña.

³² 'Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Atitó macãrã cũã diaadari sũguero, yũũ jĩãrigue niipetire wáaadacu. ³³ Æmuãse, atiditã peticõdiãdacu. Yũũ wedesere doca petirícu. Niirucujããdacu.

³⁴ 'Yũũ pũtuaatiadari bũrecore múã masĩricu. Teero tiirá, múã ãñurõ niyueya. Múã ñañaré tiirére tiirĩpori jĩrã, tiirĩjãña. Cũmurijãña. Atibúreco maquērē wãcũpatirijãña. Múã wãcũña manirõ yũũ pũtuaatiadari búreco jeaadacu. ³⁵ Tiibũrecore niipetiropũ macãrã tãmuãdacua. Teero tiirá, tuomasĩña. ³⁶ Múã ãñurõ iñacoya. "Tee ùsã ñañarõ netõãdarere netõnéña" jĩrã, Cõãmacũrē sãĩrucújãña. Yũũ niipetira sõwũrē cuiro manirõ bocaada jĩrã, sãĩrucújãña, jĩyigũ.

³⁷ Jesús búrecorecõrõ Cõãmacũwiipũ bueyigũ. Ñamirĩré Ætãgũ Olivopũ wáa, niirucuyigũ. ³⁸ Bóerigã basocã niipetira Cõãmacũwiipũ cũũrē tuorã wáarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã púuri tiiré wóya maniré yaarĩ bosebũreco wáadaro péero dũsayiro. Tii bosebũreco wãmecũtia Pascua. ² Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã "¿deero tii Jesuré sĩãrõ boomĩto?" jĩyira. Cũũrē sĩãdugãpacara, basocãre cui niyira.

³ Judas cũã "Iscariote" jĩgũrē Satanás sããyigũ. Jesús buerã doce menamacũ niimiyigũ. ⁴ Cũũ paiaré dutirá, Cõãmacũwii coterĩ basocãre dutirá pũtopũ wáayigũ. Toopũ jea, Jesuré ticoadarere cũãmena wedeseyigũ. ⁵ Cũũ jĩrere tuorã, bayiró useniyira.

—Mũũrē niyeru wapatíada, jĩyira.

⁶ —Jãũ, teerora tiiwã, jĩyigũ.

Teero tiigú, basocá ññahērō cǎãpũre Jesuré ticogũdu coteyigũ.

Jesús cǎũ buerámēna yaaturigue

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pǎ púuri tiirémēna wáoya maniré yaarí bureco jeayiro. Tiibureco niirí, sícǎ corderore cǎã Pascua boseyagũdũre sǎñnóã. ⁸ Teeburecorire Jesús Pedrore, Juanré biiro jĩicoyigũ:

—Marí Pascua boseyaadare quēnoyúera wáaya, jĩiyigũ.

⁹ —¿Noopú ñsǎ quēnorí boogári? jĩiyira.

¹⁰ Cǎãrē jĩiyigũ:

—Mǎã macãpũ wáaya. Toopú jeara, sícũ basocá ocogá turupeogũre buajeáadacu. Cǎũrē nũnũwáwa. Cǎũ sǎãwari wiipũ sǎãwawa. ¹¹ Tiiwií òpũrē jĩiwa: “¿Noopú niigari yũ buerámēna Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwí ñsǎrē buegú”, jĩiwa. ¹² Cǎũ ñmũárō macã tatia quēnoári tatiacãpũ ññogũdaqui. Toopú quēnoyúewa, jĩicoyigũ.

¹³ Cǎã wáa, toopú Jesús cǎãrē jĩãrirobirora niipetirere buayíra. Toopú cǎã Pascua boseyaadare quēnoyíra.

¹⁴ Yaarítono jeari, Jesús cǎũ beseriramēna yaaadara jeanuáyira. ¹⁵ Jesús cǎãrē jĩiyigũ:

—Yũ mǎãmēna ate Pascua boseyarere bayiró yaadũgaa, yũ diaadari sũguero.

¹⁶ Yũre tũoyá: Mecǎãmēna Pascua yaarére yaanemoricu sáa, tée yũ Òpũ sǎãri siropũ, jĩiyigũ.

¹⁷ Teero jĩãri siro, vino bapare nēe, Cõãmacũrē usenire ticoyigũ. Cǎũ bueráre jĩiyigũ:

—Ateré cãmerí bato, sĩniñá. ¹⁸ Yũre tũoyá: Mecǎãmēna yũ vino sĩninemóricu sáa, tée yũ Òpũ sǎãri siropũ, jĩiyigũ.

¹⁹ Pǎrē nēe, Cõãmacũrē usenire ticoyigũ. Túajea, pũatásã, batogũra, jĩiyigũ:

—Ate pǎ yũ mǎãrē diabosaadari òpũũbiro niíã. Ateré tiyá, yũ mǎãrē diabosarere wǎcũrã.

²⁰ Yaaari siro, teerora tiyigũ sĩnirí bapamēna. Cǎũ bueráre tǎãgũ, jĩiyigũ:

—Atibapá maquē yée díbiro niíã. Yũ diari, yée dí òmayudiaadacu, mǎã ññaarē tiirére cosebosáaro jĩigũ. Teemēna Cõãmacũ mama netónere quetire cúũgũdaqui.

²¹ Tũoyá: Año yũmēna yaadui yũre ññatutirapũre ticogũdu. ²² Yũ niipetira sõwãrē Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdũpeja, jĩiyigũ.

²³ Cǎũ buerá cǎã basiro cãmerí sǎññáyira:

—¿Noã niigariye teero tiigũdu? jĩiyira.

¿Nii uputí macũ nií?

²⁴ Too síro Jesús buerá cǎã basiro bayiró cãmerí wedeseyira.

—¿Nii marí watoare uputí macũ nií? jĩiyira.

²⁵ Teero tiigú, Jesús cǎãrē jĩiyigũ:

—Atibúreco macãrã òpãrã cǎã booró dutiãmajãya. Cǎãye dita macãrãrē “ñsǎrē ññurõ tiápura niíya” jĩrĩ boocúa. ²⁶ Mǎãpeja cǎã tiirõbiro tiirjãña. Biirope tiyá. Mǎã menamacũ uputí macũ niigú niitugũ tiirõbiro niirecutiario. Mǎãrē dutigú padecotegũ tiirõbiro niirecutiario. ²⁷ Mǎã tũgueñarí, ¿niipé uputí macũ nií? ¿Yaaduigũpe o cǎũrē yaaré péocotegũpe? Yaaduigũpe uputí macũ nií. Yũ doca mǎãmēna niigũ, yaaré péocotegũ tiirõbiro niíã.

²⁸ Mǎã nií yũmēna niirucujãrã. Yũre merēã wáari, mǎãcã ññaarõ netõápua.

²⁹ Teero tiigú, yũcã yũ Pacũ yũre Òpũ sõnecoribirora mǎãrē òpãrã sõnecogũda.

³⁰ Biiro tiirí, mǎã yũ Òpũ niirõpũ boseyá, duiadacu. Mǎã òpãrã duiépĩrĩpũ duiadacu, Israelya põna macãrã doce põnarĩrē dutiãdara, jĩiyigũ.

Pedro Jesuré “masiriga” jĩirigue
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jĩinemoyigũ:

—Simón, tɔoyá. Satanás múã padeorére duurí tiijígũ, ñañodugáqui. Teero tiigú, múãrē sāĩarigũ niiãwĩ. ³² Cũũ mũurē ñañodugári ññagũ, yũupe padeodurijããrõ jĩigũ, Cõamacũrē sāĩbosáawũ. Teeré mũũ netõári siro, padeó, mũũya wedera yũure padeoráre wácũtutuari tiiyá, jĩiyigũ.

³³ Pedro yũuyigũ:

—Õrũ, mũurē peresuwiipu néewara, yũucãrē néewaaro. Mũurē sãĩará, yũucãrē sãĩãrõ, jĩĩjãmiyigũ.

³⁴ Jesús cũũrē jĩiyigũ:

—Pedro, yũũ jĩirere tɔoyá: Mecũã macã ñami cãrēquē wedeadari sũguero, yũure ñĩĩrĩ “cũũrē masiriga” jĩĩditogũdacu, jĩiyigũ.

Jesús diaadari sũguero, cũũ bueráre wederigue

³⁵ Apeyé cũãrē jĩiyigũ:

—Múãrē yũũ wasopori manirá, niyeru sããrepori manirá, sapatu apebá manirá tico-
coritore, ¿apeyenó dusarí? jĩiyigũ.

—Dusaríwũ, jĩiyira.

³⁶ Cũãrē jĩiyigũ:

—Mecũãmena wasopo cũogú néewaaro; niyeru sããripo cũogúcã néewaaro. Espada cũohégũ cũũyaro sutiró sotoá macãrõrē dúa, espadare sãĩãrõ. ³⁷ Yũure tɔoyá: Cõã-
macũye queti jóaripũpũ yéequē jóarigue diamacũ wáaadare niirõ tiia. Ate jóanoã:
“ ‘Cũũcã dutirere netõncágũ nii’ jĩĩ wácũmiwã basocá cũũrē”, * jĩĩ jóanoã. Niipetire yéequē
jóarigue diamacũ wáaadacu, jĩiyigũ.

³⁸ —Jãã, ãsã Õrũ, ate espada pũarí niiã, jĩiyira.

—Ñũũdadacu, jĩiyigũ.

Jesús Getsemanípu cũũ Pacure sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cũũ tiirucúrirobiro Ëtãgú Olivopũ wáayigũ. Cũũ buerá cũũrē nũũyíra.

⁴⁰ Toopú jeagu, cũãrē jĩiyigũ:

—Wãtĩ múãrē jĩĩcõãsãrijããrõ jĩĩrã, Cõamacũrē sãĩñá, jĩiyigũ.

⁴¹ Teero jĩĩtoa, cũã sũguero ãtãpe déecogũ jearócõrõ yoaro wáayigũ. Toopú ñicãcober-
imena jeacũmu, Cõamacũrē sãiyigũ. Sãigú jĩiyigũ:

⁴² —Pacũ, mũũ boogú, yũũ ñañarõ netõádarere netõnéña. Yũũ teero jĩĩpacari, yũũ
boorere tiirijãña; mũũ boorere wáaaro, jĩiyigũ.

⁴³ Sícũ ángele ãmũãse macũ cũũrē bauáyigũ. Bauá, cũũrē tutuari tiiyigũ. ⁴⁴ Cũũ ñañarõ
netõádarere wácũpatigũ niijigũ, nemoró Cõamacũrē sãiyigũ. Cũũ usotire paca díi tiiróbiro
oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cũũ Cõamacũrē sãĩári siro, wũmũncã, cũũ buerá pũtorũ cãmerpũtáyigũ. Cũãrē
cãniãrirapũre buajeáyigũ. Cũã bayiró wácũrecutiarira niijĩrã, cãnijõãyira. ⁴⁶ Cũãrē
jĩiyigũ:

—¿Deero tiirã nocõrõ cãniĩ? Wũmũncãña. Cõamacũrē sãĩñá, wãtĩ múãrē jĩĩcõãsãri-
jããrõ jĩĩrã, jĩiyigũ.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

* 22:37 Isaías 53.12.

⁴⁷ Jesús cúāmena wedeseḡu tiiríra, pāu basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacū ni-imiāriḡu Judas wāmecutigū cúārē s̄hosuḡuéguyigū. Jea, Jesús p̄uto atiyigū, cū̄ wasopúrore ūpūḡādu tiirí. ⁴⁸ Jesús cū̄rē jīiyigū:

—¿Judas, ūpūrēmena ȳu niipetira sōwūrē ȳu iñatutirap̄ure ticoi?

⁴⁹ Cū̄ buerá cū̄rē ñeeādarere iñarā, s̄āñáyira:

—Ūsā Ōp̄ū, ¿espadap̄irīmena cū̄rē cāmotágari? jīiyira.

⁵⁰ Sīcū Jesús bueḡú paiaré dutigúre padecotegure páatacojāyigū. Diamacū macā cāmopérore páatayigū. ⁵¹ Jesús cū̄ bueráre: —Nocōrōrā tiiyá, jīiyigū.

Cāmopérore ñaapeó, netōnéyigū. ⁵² Cū̄rē ñeerā jeará niiyira: Paiaré dutirá, Cōā-macūwii coterí basocare dutirá, butoá dutirácā niyira. Jesús cū̄rē jīiyigū:

—¿Yaarépigure tiiróbiro ȳu espadap̄irīmena, yucuména ñeerā atiarí?

⁵³ Búrecoricōrō ȳu Cōāmacūwiip̄u múāmena niirí, ñeeriwu. Mecūtígā múā booró tiirítono jeaa. Satanás naītārōp̄u niigū dutirépere tiia múā, jīiyigū Jesús.

Pedro Jesuré “masīriga” jīirigue

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesuré ñeeāri siro, néewayira. Paiaré dutigúya wiip̄u néesāwayira. Pedrope yoasānurō cū̄rē n̄n̄uyigū. ⁵⁵ Basocá paiaré dutigúya wii popea macā yepa decop̄u pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cúāmena duiyigū. ⁵⁶ Sīcō tiiwí padecotego Pedro toopú duii iñayigo. Cū̄rē iñagōrā iña: —Ānicá ínimena wáarucuarigūra niirā, jīiyigo.

Cū̄pe coore: ⁵⁷ —Cū̄rē masīriga, jīiyigū.

⁵⁸ Too sírogā āp̄i cū̄rē iña: —M̄ucā íni menamacū niia, jīiyigū.

Pedrope cū̄rē: —Niiria, jīiyigū.

⁵⁹ Sica hora siro āp̄i jīinemojāyigū:

—Niirōrā ānicá ínimena nijiyi. Cū̄cā Galilea macūrā niia, jīiyigū.

⁶⁰ Pedrope ȳuyigū:

—Ñeenórē wedeseḡu wedeseḡu, jīiyigū cū̄rē.

Cū̄ wedeseḡu tiiríra, cārēquē wedeyigū. ⁶¹ Jesús Pedrore cāmeñácoyigū. Toorá Pedro marí Ōp̄ū cū̄rē jīiriguere wācūbuayigū: “Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari s̄guero, ȳu iñarí ‘cū̄rē masīriga’ jīigūdacu m̄u”, jīiyigū. ⁶² Teeré wācūbuagu, witiwa, bayiró utiyigū.

Jesuré cūā buiáperigue

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesuré coterá cū̄rē buijá, páayira. ⁶⁴ Cū̄ capearire biaápeyira. Teero tii, cū̄rē s̄āñáyira:

—Jīib̄uaya. ¿Noā m̄urē páaarí? jīiyira.

⁶⁵ Pee apeyé jīinemo, cū̄rē buijáyira.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̄utoru néewarigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Bóeri butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá neáyira. Teero tiirí, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neárí wiip̄u néewayira. Toopú jeari, cū̄rē s̄āñáyira:

⁶⁷ —Wedeya ūsārē: ¿M̄u Cōāmacū beserigū Cristo niia? jīiyira.

Cū̄ cū̄rē jīiyigū:

—Ȳu múārē “cū̄rā niia” jīirí, padeorícu. ⁶⁸ Ȳu múārē s̄āñárí, ȳuricu. ⁶⁹ Ateré múārē wedeḡuda: Mecūāmena ȳu niipetira sōwū Cōāmacū tutuare s̄uonetóḡū p̄uto cū̄ diamacūpe duigūdacu, jīiyigū.

⁷⁰ Cūā niipetira s̄āñáyira:

—¿Too docare m̄u Cōāmacū macū niia? jīiyira.

—Múã jĩrõbirora cũãrá niĩã, jĩyigũ.

⁷¹ Cũã jĩyira:

—Ãpẽrá cũũrẽ wedesãrã ãmaãnemorõ booríga. Marĩ basirora cũũ “yũũrá niĩã” cũũ jĩrẽre tuotóaa, jĩyira.

23

Pilato Jesuré sãĩnãrigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Cũã niipetira wũmunucã, Jesuré Pilatorũre néewayira. ² Toopú jea, cũũrẽ wedesãnucãyira:

—Ãniré buaáwũ, ùsã judíoare ñañoǵũrẽ. Cũũ romanuã õpũrẽ wapatĩrere “ticorijãña” jĩĩ. “Yũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo niĩã; yũũ múã õpũ niĩã”, jĩrucui, jĩyira.

³ Pilato cũũrẽ sãĩnãyigũ:

—¿Mũũrá niĩ judíoa õpũ? jĩyigũ.

—Mũũ jĩrõbirora cũũrá niĩã, jĩyigũ.

⁴ Pilato paiaré dutirãre, basocã niipetirare jĩyigũ:

—Ãniré ñañaré tiĩárigue buaríga, jĩyigũ.

⁵ Cũãpe tutuaromena jĩĩnemoyira:

—Cũũ niipetira Judea macãrãrẽ cũũ bueremena atiditã dutirẽre netõnucãrĩ tiigú tiii. Galileapũ teero tiinucãyigũ. Mecũtĩǵãrẽ atimacãpũre teerora tiigú jeai, jĩyira.

Jesuré Herodes pũtopũ néewarigue

⁶ Teeré tuogú, sãĩnãyigũ:

—¿Cũũ Galilea macũ niĩ? jĩyigũ.

⁷ —Cũũrá niĩ, jĩyira.

“Herodes dutiré dita macũ niĩ” jĩrẽre tuogú, cũũ pũtopũ ticocoyigũ. Teebũrecorire cũũ Jerusalẽpũ niyigũ. ⁸ Herodes Jesuré ñnãǵũ, bayiró usenyigũ, yoari ñnãdũgarigũ niijĩǵũ. Cũũye maquẽrẽ wedeseri tuoyigũ. Cũũ tutuaremena tiieñorĩ ñnãdũgamiyigũ. ⁹ Teero tiigú, cũũrẽ pee sãĩnãmiyigũ. Cũũpe yũũriyigũ. ¹⁰ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã too ñnanucũyira. Cũã bayiró Jesuré wedesãrã peti tiyira. ¹¹ Herodes cũũyara suraramena Jesuré ñañarõ tiĩápeyira. Cũũrẽ buijãrã, sotoá macãrõ ãñurõrẽ sããyira. Tooména Pilato pũtopũ ticocoyigũ sũcã. ¹² Tiibũrecora Herodes Pilatomena cãmerĩ quẽnoyira. Too sugueropũre cãmerĩ ñnãdũgariyira.

Jesuré sãĩdutiĩrigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Too síro Pilato paiaré dutirãre, Judíoare Dutirá Petire, tiimacã macãrã basocãre néõyigũ. ¹⁴ Cũãrẽ jĩyigũ:

—Múã ãniré yũũ pũtopũ néeatiawũ. “Basocãre ñañoǵú tiii”, jĩãwũ. Yũũ múã ñnãcoropũ cũũrẽ sãĩnãmiãwũ. Múã wedesããriguere ñañaré buaríga. ¹⁵ Herodecã buarĩarigũ niĩãwĩ. Marĩrẽ opatutĩ ticocoarigũ niĩãwĩ. Wapa cũũrẽ sãĩrĩ tiirẽno maniã.

¹⁶ Teero tiigú, cũũrẽ tãnaãri siro, wionécoguda, jĩĩmiyigũ.

¹⁷ Pilato Pascuaricõrõ basocã usenirĩ boogú, sũcũ peresuwiipũ niigãrẽ wionécorucuyigũ. ¹⁸ Cũũ jĩrẽre tuorã, niipetira sũcãrõména acaribíyira:

—¿Jesuré sãĩdutiĩyã! ¿Barrabãpere wionécodutiĩyã! jĩyira.

¹⁹ Barrabás romanuã dutirãre cõãdũgagu, cãmerĩsãĩyigũ. Basocãre sãĩyigũ. Teewapa peresutinoyigũ. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodũgamiyigũ. Teero tiigú, basocãre wedesenemoyigũ sũcã. ²¹ Cũãpe acaribíyira:

—¿Curusapũ cũũrẽ páabiatu sãĩdutiĩyã! jĩyira.

²² Pilato ñtĩãrĩ jĩĩǵũ tiyigũ sãa:

—¿Ñeenó ñañaré tiirí cūū? Wapa cūūrē sīārī tiiréno buaríatu. Teero tiigú, cūūrē tãnaári siro, wionécoguda, jīimiyigu.

²³ Basocápe putuáriyira. Bayiró acaribíyira. Cūūrē curusapu páabiatu sīadutiýira. Cúã Pilatore docacūmurí tiyíra. ²⁴ Teero tiigú, cúã sãirére tiidutiýigu. ²⁵ Basocá wionécodutiarigure wionécoyigu. Cūū dutiráre cōādugare wapa, basocáre sīaré wapa peresuwiipũ sōnecorigũ niipacari, wionécoyigu. Jesuré wiyayígu, cúã booró tiidutiýigu.

Jesuré sīarígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sīarã wáara néewayira. Cúã too wáari, sīcũ Cirene macã macũ cárpũpũ niirígu putuaatigu tiyígu. Cūū wāmecutiýigu Simón. Cūūrē ñee, Jesús apawari curusare cūū siro aranunuse dutiyira.

²⁷ Jesuré paũ basocá nunuyíra. Numiã bóaneōrã bayiró uti acaribínunuseyira. ²⁸ Jesús cāmenucá ĩña, cúārē jīiyigu:

—Jerusalén macārã numiã, yũre utirijãña. Múārē wáadarere utiya. Múã pōnarē utiya. ²⁹ Too síro múã ñañarō netōádacu. Teeburecorire múã jīiádacu: “Pōnamanírã numiã, pōnacutíñahērã, ũpũōñáhērã ũsenicua”, jīiádacu. ³⁰ Teero wáari, basocá jīiádacua: “Ūtāyucũ ũsāpũre ñaapeaaro; opaburi ũsārē ñañarō tiirére cāmotáaro”, jīiádacua. ³¹ Yũũ wapa cuohégure ñañarō tiirá, wapa cuorápere nemoró ñañarō tiíadacua, jīiyigu.

³² Puará basocá ñañarárē Jesuména sīáádara néewayira. ³³ “Dupucoro” wāmecutiropũ jeayira. Toopú jea, Jesuré curusapu páabiatuyira. Basocá ñañarárē sīcũ diamacũpe, āpĩ acuniñape nũcōyíra. ³⁴ Jesús jīiyigu:

—Pacũ, āniārē acabóya. Cúã teero tiirére tũomasíriya.

Surara cūūye suti niimiáriguere batoadara, jīibũaapeyira. ³⁵ Basocá toopú ĩñanucūyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirá jīiyira:

—Āpērácārē netōnéwĩ. Diamacũrã Cōāmacũ beserigu Cristo niigũjã, cūū basiro netōnéārō, jīiyira.

³⁶ Suraracã cūūrē buijáyira. Cūū puto wáa, cūūrē vino piyare tíarã, jīiyira:

³⁷ —Mũũ judíoa ōpũ niigũ, mũũ basiro netōnéña, jīiyira.

³⁸ Cūūya dupu sotoapu sicapĩ tuunoyiro. “ĀNI JUDÍOA ŐPŪ NIIÍ”, jīi jóanoyiro.

³⁹ Sīcũ basocá ñañagú curusapu tusagú Jesuré ñañarō jīiyigu:

—Mũũ diamacũrã Cōāmacũ beserigu niigũ, mũũ basiro netōnéña; ũsacārē netōnéña, jīiyigu.

⁴⁰ Āpĩ toopú tusagúpe cūūrē tutigu jīiyigu:

—¿Mũũ Cōāmacũrē cuiridojãĩ? Marĩrē, cūūrē sīcārōména ñañarō tiirá tiíya. ⁴¹ Marĩrē diamacũrã ñañarō tiirá tiíya, marĩ ñañaré tiirígue wapa. Cūū doca ñañaré tiirímiyigu, jīiyigu.

⁴² Jesuré jīiyigu:

—Jesús, mũũ Őpũ sããgũ, yũre wácũwa.

⁴³ Cūūrē yũuyigu:

—Yũũ ateréja diamacũrã jīiã: Mecũārã yũũmena ãñunetōjōārō niirópu niigũdacu, jīiyigu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Too síro coeritó jeari, niipetiro tiiditapu naĩtãjōāyiro. Muĩpũ búreco macũ bóeriyigu. Téé ñamica tres niirĩpu naĩtãtuyiro. Teero wáari, Cōāmacũwii popeapu Āñunetōjōāri Tatia cāmotáyosari casero yigadiati, puacaséropũ jeacotuayiro. ⁴⁶ Jesús bayiró acaribíyigu:

—Pacũ, yáa yeeripũnarē bocañeña, jīiyigu.

Teero jīigũrã, diajōāyigu.

⁴⁷ Cien surara dutigú teero wáari ññagũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu.

—Diamacũrã ãni wapa cuohégũ niimiãyi, jĩiyigu.

⁴⁸ Niipetira toopú ññarã jeaarira teero wáari ññarã, bayiró wãcũpatiyira. Teero tiirã, cúa cutirore páarara, putuawayira. ⁴⁹ Niipetira Jesús menamacãrã, Galileapu cũũrẽ nunuátirira numiãcã yoaropu teero wáarere ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipu cúurigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Sícũ Judea macũ Arimatea macã macũ niiyigu. Cũũ wãmecũtiyigu José. Cũũ ãñugú, diamacũ tiigú niiyigu. Cõãmacũ dutiré basocãpũre niãdarere coteyigu. Cũũcã Judíoare Dutirá Peti menamacũ niiyigu. Teero niipacu, cúa Jesuré siãdutíri boorímiyigu. ⁵² Cũũ Pilato puto sããwa, Jesuyã õpũũrẽ sãiyigu. ⁵³ Too síro curusapu tusagũre néedioco, sutiró ãñurí caseromena cõmayigu. Túajea, ãtãgãpũ coari tutipũ cúũyigu. Tiituti sícũno cúũnoña manirí tuti niyiyo. ⁵⁴ Cúa yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorí bũreco niyiyo. Yeerisãri bũreco jeaadarõ péero dusayiro.

⁵⁵ Jesumãna Galileapu atirira numiã tiitutire ññayira. Jesuyã õpũũrẽ cúũrĩ ññayira. ⁵⁶ Ññããri siro, coerã, sitiaãñũre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutiré cúurigue jĩrõbirora judíoa yeerisãri bũrecore yeerisãyira.

24

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Cúa yeerisãri bũreco netõãri siro, bóerigã cúa sitiaãñũre quẽnocũãriguere néewa, cũũrẽ cúũri tutipũ jeayira. ² Toopú jeara, tiituti biamíríqui ãtãquicare aperopú nucũrĩ ññayira. ³ Sããjeara, Jesuyã õpũũrẽ buariyira. ⁴ Teero tiirã, deero jĩmasíriyira. Wãcũña maniró puarã ãmũã suti asiyãre sãñarira cúa putopũ nucũrĩ ññayira. ⁵ Cúa bayiró cui, munibiáyira. Ëmũã cúaãrẽ jĩyira:

—¿Deero tiirã catigũre diarira cúũrõpũre ãmaãĩ? ⁶ ãnoré maniĩ. Masãtoaawĩ. Galileapu niigũ, mũãrẽ cũũ wederiguere wãcũña: ⁷ “Yũũ niipetira sõwũrẽ ññãrãre tiirãpũre ticonogũdacu. Cúa yũũre curusapu páabiãtu siããdacua. Itiãbũreco siro masãmũãgũdacu”, jĩimiwĩrã, jĩyira.

⁸ Teero jĩrĩ tuorã, cũũ wederiguere wãcũbũayira. ⁹ Cũũrẽ cúũri tutipũ jeaarira putuajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. ¹⁰ Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niyira. ¹¹ Cúa wedeariguere padeoríyira. “Teero jĩjãrã tiicúa”, jĩ wãcũjãyira.

¹² Cúa teero jĩrĩ tuogú, Pedro cutuwáyigu, cũũrẽ cúũri tutipũ ññagũ wãagu. Toopú munibiã, ññasõnecogu, Jesuré cõmarí casero dícuere ññayigu. Teero wãariguere ññamanijõã, cũũ niirí wiipũ putuajõãyigu.

Emaús wáarimãpũ Jesús puarãrẽ bauárigue

(Mr 16.12-13)

¹³ Tiibũrecore puarã cũũrẽ padeorã Emaús macãpũ wãara tiiyira. Jerusalén niãrira wãari, Emaúspũ jeaadarõ once kilómetros niã. ¹⁴ Cúa niipetire wãariguere wedesewayira. ¹⁵ Teeré wedesera tiirí, Jesurã quẽmũ, cúaãmena wãayigu. ¹⁶ Cũũrẽ ññapacari, Cõãmacũ cúaãrẽ ññamasĩhẽrĩ tiiyigu. ¹⁷ Jesús cúaãrẽ sãñãyigu:

—¿Ñeenórẽ wedesewara tii? jĩiyigu.

Cúa bayiró bóaneõrã putuãncãyira. ¹⁸ Cleofas wãmecũtigũ yũũyigu:

—¿Mũũ sícũrã Jerusalénpũ wããnetõãrigũ atebũrecori toopú wãariguere masĩricotei? jĩiyigu.

¹⁹ Cũũpe cúaãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero wáaarĩ?

Cúaãpe jĩyira:

—Jesús Nazaret macũrẽ wáaariguere wedesera tiiáwũ. Cũũ profeta niimiwĩ. Cũũ Cõãmacũ ññacoropũ, niipetira ññacoropũre cũũ tiirigue, cũũ wedeseriguemena tutu-anetõjõãmiwĩ. ²⁰ Paiaré dutirá, Judíoare Dutirá Peti curusapũ páabiatu sããdutíra, romanuãpũre ticowa. ²¹ Ûsã cũũrẽ “romanuã dutirere cõã, marĩ Israelya põna macãrã õpũ sããgũdaqui” jĩĩ wãcũmiwũ. Cũũrẽ sãĩrĩ siro, itiábũreco netõã. ²² Siquẽrã numiã ñsã menamacãrã ñsãrẽ bayiró ucuanere wedeawã. Mecũã bóeri cũũrẽ cúũri tutipũ jeaarira niimiãwã. ²³ Cũũya õpũũrẽ buarírira niiãwã. Pũtuajea, “ãngelea bauáawã; ‘Jesús catii’, jĩĩãwã” jĩĩ queti wedeawã. ²⁴ Cúaã wedeari siro, ãpẽrã ñsã menamacãrã cũũrẽ cúũri tutipũ ññarã jeaarira niimiãwã. Cúaã numiã jĩĩãrirobirora buajeáarira niiãwã cúaãcã. Cũũpere ññariarira niiãwã, jĩĩyira.

²⁵ Cúaãrẽ jĩiyigu:

—Múa tuomasíria. ¿Nocõrõ yoari múã profetas jóariguere padeohéra niiãdari?

²⁶ “Cõãmacũ beserigu Cristo, cũũ Õpũ sãããdari suguero, ññarõ netõgũdaqui”, jĩĩ jóarira niiãwã, jĩiyigu.

²⁷ Niipetire Cõãmacũye queti jóaripũpũ cũũye wedeserere wedeyigu. Moisés cũũ jóariguemena wedenũcãyigu. Tée profetas jóariguemena wede yapacatíyigu.

²⁸ Cúaã wáari macãpũ jeaadara tiirĩ, Jesús tiimacãrẽ netõwãgũdu tiiróbiro tiiyigu.

²⁹ Cúaãpe cũũrẽ bayiró sãiyira:

—Ûsãmena pũtuáya. Ñamicapũ niiã; náijõãrõpũ tiia, jĩiyira.

Jesús sããwayigu cúaãmena pũtuãgũdu. ³⁰ Too síro cúaãmena yaagu, pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cúaãrẽ ticoyigu. ³¹ Toorã “Jesús nii” jĩĩ ññamasíyira. Cũũpe ditijõãyigu. ³² Cúaã cãmerĩ jĩiyira:

—Marĩ maapũ atira, cũũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ bueri, ãñurõ peti tũgueñaãwũ, jĩiyira.

³³ Nocõrõrã Jerusalenpũ cãmecópũtuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, ãpẽrã cúaã menamacãrãmena neããrirare buajeáyira. ³⁴ Too neããrirape cúaãrẽ jĩiyira:

—Niirõrã marĩ Õpũ Jesús diarigupũ masãarigu niiãwĩ. Simónrẽ bauáarigu niiãwĩ, jĩiyira.

³⁵ Cúaãcã maapũ cúaãrẽ wáaariguere wedeyira. Jesús pã puatásãrĩ cúaã ññamasãariguere wedeyira.

Jesús cũũ buerãre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Cúaã teerẽ wedesera tiirĩ, Jesús cúaã decopũ bauáyigu. Cúaãrẽ ãñudutigu jĩiyigu:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niiãrõ, jĩiyigu.

³⁷ Cũũrẽ ñña, bayiró cuiyira. “Diarigu wãtĩ niiqui”, jĩĩ wãcũmiyira. ³⁸ Cũũ cúaãrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã cui? ¿Deero tiirã “Jesús mee nii” jĩĩ wãcũi? ³⁹ Ññaña yée wãmorĩrẽ, yée duporire. Yũurã niiã. Yũure padeñãrã atiñate. Diarigu wãtĩ õpũũcutiriqui.*

⁴⁰ Teero jĩĩgũrã, cũũye wãmorĩrẽ, cũũye duporire eñoyigu. ⁴¹ Cúaã useni ññamanijõãrã, padeoríyira ména. Teero tiigũ: —¿Yaarẽ cuoi? jĩiyigu.

⁴² Wai cããrĩõãri dũcare ticoyira. ⁴³ Cũũpe ñee, cúaã ññacoro yaayigu. ⁴⁴ Cúaãrẽ jĩiyigu:

—Yũure wáariguere tíatopũ múãmena niigũ, wedewũ: “Niipetire Moisére dutirẽ cúũrigue, profetas jóarigue, Salmopũpũ jóarigue yũure wáaadare niirõ tiia”, jĩĩ wedemi-wũrã yũũ, jĩiyigu.

⁴⁵ Teerẽ jĩĩtoa, Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ cúaãrẽ tuomasírĩ tiiyigu.

* 24:39 Pecasyemena: no tiene carne ni huesos. Múa ññarĩrã, yũũ õpũũcutia, jĩiyigu.

⁴⁶ —Biiro jóanowũ, jĩiyigu—. “Cõãmacũ beserigu Cristo diagũdaqui. Itiábureco siro masãmuãgũdaqui. ⁴⁷ Cristo basocãre tiibosãrere wedenoãdacu. ‘Múã ñañaré tiirére acabóri boorã, wãcũpati, wasoyá’, jĩ wedenoãdacu. Teeré Jerusalénpu wedenũcã, too síro niipetiroru wedenoãdacu”, jĩ jóanowũ. ⁴⁸ Múã teeré wedeadera niã. ⁴⁹ Yũũ Pacũ múãrẽ too sugueroru jĩrirobirora Espiritu Santore yũũ ticocogũda. Teero tiirã, yuejĩña ména atimacãpũ. Espiritu Santo jeagu, múãrẽ tutuare ticogũdaqui, jĩiyigu.

Jesuré néemũãrigue

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Too síro Jesús cũãrẽ Betania wesapu néewayigu. Toorũ jea, cũũye wãmorĩrẽ súumũõco, “niipetire múãrẽ ãñurõ wãaaro” jĩiyigu. ⁵¹ Teero jĩgũrã, cũãrẽ toorã cũũ, ãmũãsepu néecomũãwanoyigu. ⁵² Cũã cũũrẽ padeoári siro, bayiró useniremena Jerusalénpu putũajõãyira. ⁵³ Cõãmacũwiipu naĩrõ wãa, Cõãmacũrẽ “ãñugũ niã” jĩrucujãyira.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõamacũ wãcũrere wedegudu atirigue

¹ Sicatopura Cõamacũ wãcũrere marĩre wedegudu niitoarigu niiwĩ. Cõamacũmena niirigu niiwĩ. Cũũrã Cõamacũ nijãrigu niiwĩ. ² Cũũ scatopura Cõamacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõamacũ cũũmenarã niipetirare, niipetirere tiirĩgu niiwĩ. Niipetira, niipetire cũũmenarã tiirĩgue niĩã. ⁴ Cũũ catiré petihérere ticogudu niirigu niiwĩ. Tee catiré ticogúra basocáre sãwócore tiiróbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocá niiró naĩĩãrõpu tiiróbiro niiriro niiwũ. Cũũ sãwócoqu toopãre sãwócoqui. Naĩĩãre tee sãwócorere cãmotãmasĩricu.

⁶ Cõamacũ sĩcũ basocáre ticocosuguerigu niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Juan. ⁷ Cũũ sãwócoquye quetire wedegu atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoáro jĩĩgũ. ⁸ Cũũ sãwócoqu mee niirigu niiwĩ. Teero tiigũ, sãwócoquye quetipere wedegu atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwócoqu peti atigudu tiirĩgu niiwĩ atibũrecopure. Cũũ niipetirare tuomasĩre ticogudu niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõamacũ cũũmena atibũrecore tiirĩgu niipacari, cũũ ãnopú niirĩ, atibũreco macãrãpe cũũrẽ ãnmasĩririra niiwã. ¹¹ Cũũya ditapu jeari. Too macãrã cũũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹² Sĩquẽrã cũũrẽ boca, padeowá. Cõamacũ niipetirare cũũrẽ padeorãre cũũ põna wãari tiiwĩ. ¹³ Cõamacũ põna niiré marĩ pacusũmuã põnacutire tiiróbiro niiria. Marĩ pacusũmuã cũũ tiirẽmena, teero biiri cũũ põnacutidugaremena põnacutĩcua. Cõamacũ põna niirépe merẽã niĩã. Cõamacũ cũũ boorẽmena basocáre cũũ põna wãari tiiquĩ.

¹⁴ Cõamacũ wãcũrere marĩre wedegudu basocú bauãrigu niiwĩ. Cũũ ãsãmena niiwĩ. Basocáre ãnurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cũũ wedeserigue, cũũ tiirĩgue diamacũ niiwũ. Cũũ asibatérere, cũũ upatĩ macũ niirecutirere ãnawũ. Tee upatĩ maquẽrẽ Cõamacũ macũ sĩcũ niigũ dícu cuoqui. ¹⁵ Juan cũũye quetire wedegu, bayiró busurõmena biiro jĩĩ wedewi:

— ãnirã niĩ yũũ mũãrẽ wedeserigu. Biiro jĩĩwũ: “ ãpĩ yũũ siro atiqui. Cũũ yũũ bauãadari sugueropure niitoayigu. Teero tiigũ, cũũ yũũ nemoró niiqui”, jĩĩawũ, jĩĩwĩ.

¹⁶ Cũũ marĩrẽ ãnurõ peti tiijãqui. Teero tiigũ, marĩrẽ ãnurere ticorucujãqui. ¹⁷ Cõamacũ Moisémena cũũ dutirere ticorigu niiwĩ. Jesucristomenape cũũ basocáre ãnurẽ ticorere, teero biiri diamacũ niirere masĩrĩ tiirĩgu niiwĩ. ¹⁸ Sĩcũnopera Cõamacũrẽ ãnariqui. Cũũ macũ sĩcũ niigũ cũũmena niirucugu cũũ Pacure marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyere wederigue

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jerusalén macãrã judioare dutirã Juan pũtopu paiares, teero biiri levita basocare sãĩĩãdutira ticocorira niiwã. Cũũpeja cũũ pũtopu jeara: — ¿Niirũno basocu niimiĩ mũũ? jĩĩwã.

²⁰ Cũũpe cũũrẽ yayióro maniró, diamacũrã wedewi:

— Yũũ Cõamacũ beserigu Cristo mee niĩã, jĩĩwĩ.

²¹ — Too docare ¿niirũno niĩ? ¿Mũũ Elías niĩ? jĩĩwã.

— Niiria yũũja, jĩĩwĩ.

— ¿Mũũ profeta, basocá cũũ “atigudaqui” jĩĩrigu niĩ? jĩĩwã.

— Niiria, jĩĩwĩ cũũpeja sũcã.

²² Teero tiirã, cũũpeja sãĩĩãnemowã:

— Too docare ¿niirũno niĩ mũũ? ãsãrẽ yũũya; ãsãrẽ ticocoarirare wedeadara tiia. ¿Mũũ basiro deero tũgueñã? jĩĩ sãĩĩãwã sũcã.

²³ Cúãrẽ cūũpe yũũwi:

—Yũũ niĩã yucũ maniró, basocá maniróꝑũ bayiró busurómena wedegú. Profeta Isaías wederirobirora ateré wedea yũũcã:
Sĩcũ òꝑũ atiadarimarẽ quēnarõ tiiróbiro,
marĩ Òꝑũ atiadari suguero,
múã ñañaré tiirére duujá, ãñurõ niyueya,
jĩĩã, jĩĩwĩ.

²⁴ Juanré sãĩñárã jeaarira fariseo basoca ticocoarira niirira niiwã. ²⁵ Cúãpeja cūũrẽ sãĩñánemowã sũcã:

—Too docare mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo o Elías o profeta cúã “atigũdaqui” jĩĩrigu niiripacu, ¿deero tiigú wãmeõtii? jĩĩwã.

²⁶—Yũũ ocoména wãmeõtia. Ārĩpé múã watoapũre múã ññamasĩhẽgũ niĩ. ²⁷ Cũũ yũũ siro atigũdupe ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cūũrẽ sĩcãrĩbíridoꝑũ, jĩĩwĩ.

²⁸ Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapú teero wáawũ. Toopú Juan basocáre wãmeõtíwĩ.

Jesús cordero tiiróbiro niĩ

²⁹ Apebúrecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩĩwĩ:

—¿Iññaña! Ānirã Cõãmacũ ticodiocorigũ, cordero tiiróbiro niigú niĩ. Cũũ diarémena atibúreco macãrã ñañaré tiirére petirĩ tiigũdaqui. ³⁰ Yũũ múãrẽ ateré wedeawũ: “Sĩcũ basocú yũũ siro atigũdaqui. Cũũ yũũ bauáadari sugueropũ niitoayigu. Teero tiigú, cũũ yũũ nemoró niiqui”, jĩĩawũ. Āniréna wedeseawũ. ³¹ “¿Noã niĩ?” jĩĩmasĩritũ ména. Masĩripacu, Israelya põna macãrã cūũrẽ masĩarõ jĩĩgũ, cúãrẽ ocoména wãmeõtigu atiwũ, jĩĩwĩ.

³² Juan wedenemowĩ:

—Espíritu Santo sũcũ bua tiiróbiro baugú ãmũãsepũ diiatiri ññawũ. Ānipũre jeapeawĩ. ³³ “¿Noã niĩ?” jĩĩmasĩritũ ména. Yũũre ocoména wãmeõtídutigu yũũre biiro jĩĩti: “Mũũ Espiritu Santo diiatĩ, sũcũpũre jeapeari ññagũdacu. Cũũrã Espiritu Santore ticodiocogũdu niĩ”, jĩĩti. ³⁴ Cũũ teero jĩĩrirobirora yũũ ññawũ. Teero tiigú, ateré wedea: Ānirã niĩ Cõãmacũ macũ, jĩĩwĩ Juan.

Jesús buerá niisuguerira

³⁵ Apebúreco Juan toopú niiwĩ sũcã. Ĕsã puarã cūũ buerã cūũrẽ bapacutiwũ. ³⁶ Juan Jesús netowári ññagũ, ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—¿Iññaña! Ānirã Cõãmacũ ticodiocorigũ, cordero tiiróbiro niigú niĩ, jĩĩwĩ.

³⁷ Cũũ teero jĩĩrĩ tuorã, ãsã puarã Jesuré nũnũwũ. ³⁸ Jesús cãmenucã, ãsã nũnũrĩ ññagũ: —¿Ñeenórẽ ãmaãĩ, yũũre nũnũrã? jĩĩwĩ.

—Rabĩ, jĩĩwũ ãsãpe—. (Rabĩ “basocáre buegú” jĩĩdũgaro tiia.) ¿Noopú niĩãrĩ mũũ? jĩĩwũ.

³⁹ —Jãmũ, ññarã atiya, jĩĩwĩ ãsãrẽ.

Ĕsã cūũmena wáa, cūũ niiróꝑũ ññarã jeawũ. Ñamicapũ niiwũ. Teero tiirã, cūũmena niinañĩõjõãwũ.

⁴⁰ Yũũmena Jesuré nũnũgũ Andrés wãmecutiwi. Cũũcã Juan basocáre wãmeõtigu wederiguere tuowĩ. Cũũ Simón Pedro bai niiwĩ. ⁴¹ Andrés cūũ sõwũ Simónrẽ máata buajeá, cūũrẽ jĩĩyigu:

—Mesías Cõãmacũ “ticodiocogũda” jĩĩrigure buajeáawũ, jĩĩyigu. (Mesías “Cristo Cõãmacũ beserigu” jĩĩdũgaro tiia.)

⁴² Cūũrẽ Jesús putopũ suojeáwĩ. Jesús cūũrẽ ññagũ, jĩĩwĩ:

—Mũũ Simón niĩã Jonás macũ. Too síro mũũrẽ “Cefas” jĩĩãdacua, jĩĩwĩ. (Cefas ãpẽrãyémena Pedro niĩã.)*

* 1:42 “Cefas” arameoayemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “õtãgã” jĩĩdũgaro tiicú.

Jesús Felipere, Natanaelre “jām” jīrigue

⁴³ Apebúreco Jesús “Galilearū wáaada” jī wācūrigū niwī. Cū toopú wáadari sūguero, Felipere buajeá: —Jām yūmena, jīwī.

⁴⁴ Felipe Betsaida macā macū niwī. Andrés, Pedro too macārārā niwā. ⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jīyigū:

—Moisés jóaripūru jīrigure buajeáawū. Profetacā cūye maquērēna jóarira niwā. Jesús Nazaret macū, José macū cūā jīnogū niī, jīyigū.

⁴⁶ Natanael jīyigū:

—Nazaretpure sīcū āñugūno maniī.

Felipe yūyigū:

—Jām, īñaco marī, jīyigū.

⁴⁷ Jesús Natanael atiri īñagū: —Āni Israelya pōna macū peti, tiiditōre manigū niī, jīwī.

⁴⁸ Natanael cūrē sāñáwī:

—¿Deero tii mū yūre masī? jīwī.

—Felipe mūrē sūóadari sūguero, yū mūrē īñatoaawū mé. Yucū higeragū docarū niāwū mū, jīwī.

⁴⁹ —Rabí, mū Cōāmacū macū niā. Israelya pōna macārā ōpū niā, jīwī.

⁵⁰ —¿“Higeragū docarū niāwū mū” yū jīrere tūogū, yūre padeóí? Too síropure mū tee nemoró āñuré petire īñagūdacu, jīwī.

⁵¹ Jesús jīnemowī:

—Yū múārē ateréja diamacūrā jīā: Too síropū múā ūmūāse páōrī īñādacu. Ángelea Cōāmacūyara yū niipetira sōwū pūtorū mūāwa, diiátiri īñādacu,[†] jīwī.

2

Canáru wāmosíari bosebureco

¹ Itiábureco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapure wāmosíari bosebureco tiipéowa. Jesús paco toopú jeawo. ² Jesuré, ūsā cū buerácārē boocórina niwā. ³ Cūā bosebureco tiirí, vino petijóāwū. Teero tiigó, Jesús pacopéja cūrē jīwō:

—Macū, vino petijóāyū.

⁴ Cūpeja coore yūwī:

—Paco, ¿deero tiigó yūre wedei? Yū teeré tiirítono jearia ména, jīwī.

⁵ Coopeja tii bosebureco tíācoterare: —Cūā dutiró tiyá, jīwō.

⁶ Toopú seisparū ūtāparū niwū. Ūsā judíoare dutirobirora jūrírē coseádare oco posetire niwū. Pacarū niwū: Sicarūre pairó oco cincuenta o setenta litros sāāwū.

⁷ Jesús tíācoterare: —Ateparū ocoré píosādadorūpoya, jīwī.

Teeparure píosādadorira niwā. ⁸ Teero tiári siro, Jesús cūārē jīwī:

—Bosebureco tiipéogure péero waané, néewaya.

Cūā “jáu” jī, néewawa. ⁹ Bosebureco tiipéogu tee oco vino cotowéoariguere sīniñáwī. Jesús tiáriguere masíririgū niwī ména. Tíācoterape teeparure píosādadojīrā, masīwā. Sīniñáari siro, wāmosíagure sūocó, ¹⁰ jīwī:

—Niipetira sicato vino tíārā, āñurére tíāšuguecua. Pairó sīniári siropū, búri niirere tíācua. Mūpe āñuré vinopere síropū tíādutiayu, jīwī.

¹¹ Jesús Caná Galilea ditapū teeré tiwī. Tee cū tutuaremena sicato tiieñonūcāre niwū. Teeména cū tutuarere ēñowī. Teeré īñarā, ūsā cū buerá cūrē padeowū.

¹² Too síro Jesús Capernaum macāru búawawī. Cū paco, cū baira, ūsā cū buerá cūmena wāawū. Ūsā tiimacāpūre síquē burecori niwū.

Jesús Cōāmacūwīpū dúari basocare cōāwionecorigue
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

[†] 1:51 Génesis 28.12.

¹³ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro péerogã dusawú. Teero tiigú, Jesús Jerusalénpu wáawi. ¹⁴ Toopú jeagu, Cõamacwiiipm wáawi. Tiiwií wesa macã yeparure wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopúre wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Ápërã apeyé dita maquë niyerure wasorí basoca toopú duiwa. ¹⁵ Cúã teero tiirí ññagũ, Jesús tânarídare quënowí. Tiidaména dúari basocare, cúãyara ovejare, wecuaré tânawíonecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúãye mesarire tuunécõacũjãwí. ¹⁶ Buare dúari basocare jĩwí:

—Ñniãrë néewitiwaya. Ym Pacuya wiire dúari wii tiiríjãña, jĩwí.

¹⁷ Cũũ teero tiirí ññarã, Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóariguere ñsã wãcũwũ: “Cõamacũ, ym mũyaya wiire maĩnetõre ym popeapm jũũwitiro tiiróbiro tũgueñaga”,† jĩ jóanoã.

¹⁸ Judíoare dutirápeja cũũ cõawíonecori ññarã, cũũrë jĩwã:

—¿Noã dutirómena cõawíonecoi? Cõamacũ dutirómena tiigúja, tiiëñoña ñsãrë, jĩwã.

¹⁹ Jesupéja cúãrë jĩwí:

—Atiwiiré cõãjãña. Itiábureco siro ym quënogúda sũcã, jĩwí.

²⁰ Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Atiwiiré tiirã cuarenta y seis cũmarí peawá. ¿Mũupeja itiábureco siro quënogúdari? Tiimasíricu sáa, jĩwã.

²¹ Jesupéja wiiré wedesegm, cũũya õpũũrë wáadarere wedesegm tiwí. ²² Teero tiirã, cũũ dia masãri siropm, tee cũũ wedeseriguere ñsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõamacũye queti jóaripũpũ jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigüecãrë padeowá.

Jesús basocá wãcũrére masĩqui

²³ Pam Jerusalénpu Pascua bosebureco neãwã. Cúã Jesús tutuaremena pee tiiënorere ññawã. Teeré ññarã, “Cõamacũ ticodiocorigm niiqui” jĩrã, cũũrë padeowá. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cúãrë ññamasĩpetijãgũ, ãpërã wedero maniró cũũ basiro basocá niipetira cúã wãcũrére masĩpetijãwí. Teero tiigú, “cúã ‘padeóa’ jĩpacari, diamacũ padeorã mee niĩya” jĩmasĩjãwí.

3

Nicodemo Jesuména wedeserigue

¹ Sícũ fariseo basocm niwí. Cũũ wãmecutiwi Nicodemo. Cũũ judíoare dutirá menamacũ niwí. ² Sicañami Nicodemo Jesuré ññagũ jeawi. Cũũrë jĩwí:

—Basocáre buegú, Cõamacũ mũumena niiqui. Teero tiigú, cũũ tutuare ticorémena mũm tiiënomasã. Mũm tiiënore ññarã, ñsã ateré masĩ: Cõamacũ mũũrë ticodiocõjyi ñsãrë buedutigm, jĩwí.

³ Jesús cúãrë ymũwi:

—Ym mũũrë ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ sicatorm bauárirobiro bauánemoripacm, Cõamacũ dutiré jeaboarigue cũũpũre jearicu, jĩwí.

⁴ Nicodemo cúãrë sãñãwí:

—¿Deero tii marí bũcũári siro, marí pacoya páatipm sããwa, bauábogari sũcã? Sããwa, bauámasíricu, jĩwí.

⁵ Jesús cúãrë ymũwi:

—Ym ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ ocoména, teero biiri Espíritu Santomena bauáheri, Cõamacũ dutiré jeaboarigue cũũpũre jearicu. ⁶ Basocá põna basocára niicua. Cúãrã Espíritu Santomena bauára, Cõamacũ põna sããcua. ⁷ Teero tiigú, mũm “niipetira sicato bauárirobiro bauánemorõ booa” jĩrëre tũogú, tuomanírijãña. ⁸ Mũm masĩã: Wíno noo booró páapucu. Wíno bũsuri tũopacú, ¿noopé atii; noopé wáai? jĩmasíricu. Espíritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jĩwí.

* 2:14 Basocá wáicũrãre sãñãri siro, paiaré sãadutí, sóepeodutiyira. † 2:17 Salmo 69.9.

⁹ Nicodemo jĩwĩ:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Mũũ Israelya põna macārārẽ Cõamacũye maquērẽ buegú niipacu, ¿teeré masĩrii?

¹¹ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Ësã masĩrére, ùsã ñnariguere mũārẽ wedea. Múãpe ùsã wederere padeorícu. ¹² Atibúrecoru wáarere yũũ wederi, múã padeoría. Ëmũásepũ wáarepereja yũũ wedericārẽ, nemorórã padeorícu.

¹³ 'Sícũ basocú ñmũásepũ mũãwarigu maniquí. Yũũ niipetira sõwũ ñmũásepũ niirigu diiátiwũ. ¹⁴ Tíatorũre yucũ manirõpũ Moisés ãña cõmeména tiiríguere yucũgũpũ néemũõnũcõyigu.* Cũũ ãñarẽ néemũõnũcõrirobirora yũũ niipetira sõwũcã néemũõnũcõnogũdu niã. ¹⁵ Biiro yũũre tiiréména niipetira yũũre padeorã catirucujãadacu, jĩwĩ Jesús.

Cõamacũ cũũ macũrẽ ticodiocorigue

¹⁶ Cõamacũ atibúreco macārārẽ bayiró maĩjígũ, cũũ macũ sícũ niigũrẽ ticodiocorigu niiwĩ. Teero tiirá, niipetira cũũ macũrẽ padeorã pecamerũ wáaricua; cũũmena catirucujãadacu. ¹⁷ Cõamacũ atibúreco macārārẽ “ñañarõ tiigũda” jĩgũ mee cũũ macũrẽ ticodiocorigu niiwĩ; cũũrẽ netõnéarõ jĩgũ ticodiocorigu niiwĩ.

¹⁸ Cõamacũ cũũ macũrẽ padeorãre ññarõ tiiríqui. Cũũrẽ padeohérape ññarõ tiinõadara niitoaya méé Cõamacũ macũ sícũ niigũrẽ padeohére wapa. ¹⁹ Cõamacũ macũ sãwócore néeatigu tiirõbiro atibúrecopũre atiwi. Basocápe ññaré tiirá niijĩrã, sãwócore néeatiguere booríyira. Ññarére tiidugájĩrã, naĩĩarõpũ pũtuádugayira. Teero tiigũ, Cõamacũ cũũrẽ ññarõ tiigũdaqui. ²⁰ Ññaré tiigũ sãwócore cõogũre booríqui. Cũũ ññaré tiirére bauanérĩ boohégũ, sãwócore pũtopũ jeadugariqui. ²¹ Diamacũrã ãñuré tiigũpe sãwócore néeatiguere nũnũrucúqui. ãñuré tiigũ sãwócore pũtopũ niirĩ, basocá cũũ tiirére ññaãya. Cũũ Cõamacũ boorõbiro tiirĩ, ññanoã.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²² Too síro Jesús ùsã cũũ bueráména Judea ditapũ wáawũ. Toopũre basocáre wãmeõtira, yoari mee niiwũ. ²³ Juan Enón wãmecũtirõpũ niiyigu. Enón Salim wãmecũtiri macã pũtogã niiwũ. Toopũre oco niirõ niiwũ. Teero tiigũ, toopũre wãmeõtigu niiyigu. Basocá cũũ pũtopũ wãmeõtidutira wáayira. ²⁴ Juan cũũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari suguero, toopũ niiyigu.

²⁵ Sicabũreco Juan buerére nũnũrã sícũ judíoare dutirá menamacũmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Cũũrẽ dutiré jĩrõbirora cosedutire maquērẽ cãmerĩ wedeseyira.

²⁶ Too síro cũũ Juan pũtopũ wáa, cũũrẽ jĩyira:

—Ësãrẽ buegú, jõõ niirito, día Jordán apeniñapũ mũũmena niirigu, ùsãrẽ mũũ wederigu mecũtígãrẽ wãmeõtigu tiiáwĩ. Niipetira cũũrẽ nũnũrã tiiáwã, jĩyira.

²⁷ Juan cũũrẽ yũũyigu:

—Sícũno ãñurére tiirĩ, Cõamacũ cũũrẽ ticorigue niã. ²⁸ Múã yũũ wederiguere tũotóawũ. Yũũpeja “Cõamacũ beserigu Cristo mee niã” jĩwũ. Yũũ cũũ suguero ticocorigu niã. ²⁹ Queoréména teeré wedegũda: Wãmosíagũdu nũmo cũũyago niico. Cũũ menamacũ cũũ wedeserere tũoquí. Teeré tũogũ, bayiró useniquí. Teero tiigũ, yũũ wãmosíagũdu menamacũ usenirõbirora bayiró useniã. ³⁰ Basocá ññacorõpũ cũũ yũũ nemoró upũtĩ macũ wáaro booa; yũũpe búri niigũ pũtuágũdacu, jĩyigu.

Ëmũásepũ atiriguere maquẽ

³¹ Ëmũásepũ atirigu niipetira nemoró niĩ. Atibúreco macãrãpe atibúreco maquẽ dícare masícua; teeré wedesecua. Ëmũásepũ atiriguere niipetira nemoró niĩ. ³² Cũũ

* 3:14 ãña bacoárra Moiséyagũ ãñarẽ ññarã, netõnénoyira. Ññaña Números 21.9.

ñmuásepu cūñ ñnariguere, cūñ tuoríguere wedesei. Cūñ wedeserere padeoráno manicúa. ³³ Cūñ wedeserere padeogúnope Cōāmacū wedesercārē padeoquí. “Cōāmacū wedesere diamacú niiā”, jīñqui. ³⁴ Cōāmacū Espíritu Santore cāmotáro maniró ticorigu niwī Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cōāmacū wācūrere wedesei. ³⁵ Cōāmacū cūñ macūrē maīgú, niipetirere, niipetirare dutimasirere ticoyigu. ³⁶ Cūñ macūrē padeogúno catiré petihére cūoquí. Cūñrē tuohégnope catiré petihére buarígudaqui. Cōāmacū bayiró cúaremena cūñrē ñañarō tiigúdaqui.

4

Jesús Samaria dita macōmena wedeserique

¹⁻² Pau basocá Jesuré nñuwá. Juan wāmeōtiri basocu nemoró ñsā Jesús buerápe basocáre wāmeōtiwu. Jesús basiro cūñrē wāmeōtiriwi. Pau basocá Jesuré nñurē quetire, teero biiri cūñ wāmeōtire quetire fariseo basoca tuoyíra. Jesús “cūñ tee quetire tuoáyira” jīñrē tuoári siro, ³ ñsā Judeapu niñarira Galileapu wáawu.

⁴ Toopú wáara, Samaria ditapu netōwáro niirō tiiwú. ⁵ Tiiditapure Sicar wāmecutiri macāpu jeawu. Tiimacā puto tíato macū Jacob sicadita sāiyigu. Too síro tiidita cūñ macū Joseré pñuáyro. ⁶ Tiiditapu oco waarí cope Jacob tiirí cope niiwū. Jesús yoaro wáa, páasutigu, tiicope wesapu jeanuāwī. Coeritó niiwū.

⁷⁻⁸ Cūñ toopú duitabe, ñsā yaaré sāirá wáara, macāpu piyawawu. Ñsā toopú wáari siro, sícō numió Samaria dita macō tiicopepu oco waagó jarigo niiwō. Jesús coore jīyigu:

—Yñure oco tíña, jīyigu.

⁹ Judíoa Samaria dita macārāmena cāmerí ññadugariya. Teero tiigó, coope cūñrē jīyigo:

—¿Deero tiigú mñu judíoayn niipacu, yñu Samaria dita macōrē oco sāñ? jīyigo.

¹⁰ Jesús yñuyigu:

—Mñu Cōāmacū basocáre ticorere masíria. Yñucārē masírícu. Mñu masígōjā, yñure sāñbójyiu. Mñu sāñrí, yñupe oco catiri tiiré petire ticoboajyiu, jīyigu.

¹¹ Coope yñuyigo:

—Mñu ocoré waanéríru cuoría. Aticopé ñcūári cope niiā. ¿Noopú mñu oco catiri tiirere buabógari? ¹² Marí ñecū Jacob aticopé maquērē sñiyigu. Cūñ pōna, cūñyara ecarácā sñiyíra. Cūñ marírē aticoperé cúuyigu. ¿Mñureja cūñ nemoró niñ? jīyigo.

¹³ Cūñre jīyigu:

—Niipetira aticopé maquē ocoré sñirá sñnidugáadacua sūcā. ¹⁴ Yñu ticorépere sñigúno sñnidugánemorigui. Cūñpüre cūñyaya yeeripūnapu oco ñmayucoro tiiróbiro niñadacu. Teeména catirucujāgūdaqui, jīyigu.

¹⁵ —Too docare yñure teeocore ticoya. Mñu yñure ticori, yñu oco sñnidugánemorigu. Teero biiri aticoperé oco waadugágo ññanucūnemorigu sáa, jīyigo coopeja.

¹⁶ —Too docare mñu manurē suogó wáaya, jīyigu.

¹⁷ —Yñu manñ manigó niiā, jīyigo coopeja.

Cūñre jīyigu sáa:

—Mñu “manñ maniā” jīñgō, diamacúrā jīñ. ¹⁸ Mñu sicamoqueñerā ñmñámena manucutirigo niimiwū. Mecútígā mñumena niigúcā mñu manñ díamacū niirí. Mñu wedesere diamacúrā niiā, jīyigu.

¹⁹ Coope cūñrē yñuyigo sáa:

—Yñu tugueñarí, mñu sícū profeta niicu. ²⁰ Ñsā ñecūsūmñā Samaria dita macārā iigú ñtāgūpú Cōāmacūrē padeoyíra. Mñā judíoape “Jerusalénpu Cōāmacūrē padeoró booa” jīñ, jīyigo.

²¹ Jesús coore jīyigu:

—Yuu wederére tuoyá: ligú ùtāgūpū wáaripacara, Jerusalénpu wáaripacara, múã Cōāmacūrē padeorító jeaadaró tiia. ²² Múã Samaria dita macārā múã padeorére añurō tuomasírícu. Ûsāpeja ùsā padeorére masiã. Biiro biia: Cōāmacū judfoayumena basocáre netōnégūdaqui. ²³ Basocá Cōāmacūrē diamacūrā padeorá cúāye yeeripūnarīpu padeorító jeaadaró tiia; jeatoaa mée. Cōāmacū cūūrē padeoráre teerora padeorí booquí. ²⁴ Cōāmacū bauhégū nií. Cūūrē padeorá yeeripūnarīpu diamacūrā padeoró booa, jīyigo.

²⁵ Coopeja jīyigo:

—Yuu masiã: Mesías, āpērā “Cristo” jīgū, atigūdaqui. Cūū atigū, marīrē niipetirere wedegūdaqui, jīyigo.

²⁶ —Yuu mūmēna wedesege cūūrā nií, jīyigo cūūpeja.

²⁷ Cúã teero jī wedeseritabe, ùsā jeawu. Ûsā Jesús numiómena wedeseri ñnarā, ñnamanijōāwū. Sícūnopera cūūrē “¿ñeenórē boogó tiiárí?” o “¿ñeenó maquērē wedesera tiiárí?” jī sãñáriwū.

²⁸ Coope coo oco waarírure toopúra duudupójā, macāpu wáajōāwō. Toopúre jeago, basocáre wedeyigo:

²⁹ —Jōōpu sícū ūmu niíawī. Cūū yuu tiiríguere wedepetijāwī. Múãcā ñnarā atiya. Múã wācūrī, ¿cūū Cristo Cōāmacū beserigūra niigari? jīyigo.

³⁰ Coo teeré wederi tuorá, cúã Jesús pūtopu ñnarā jeawa. ³¹ Cúã jearitabe, ùsā Jesurē yaadutimiwū.

³² Cūū ùsārē jīwī:

—Yuu yaaré cūoa. Múã masírícu, jīwī.

³³ Teero tiirá, ùsā cūū buerá cāmerí sãñáwū:

—¿Apetó tiirá, āpērā cūūrē yaaré néeati, ecatóayirite? jīwū.

³⁴ Jesús ùsārē jīwī:

—Yūre ticodiocorigu booróbiro tiirí, teero biiro cūū dutirére tiipetírí, yūre yaaré tiiróbiro nií. ³⁵ Múã biiro jī wācūā: “Bapari muípūrā dūsa oterigue dūcacutiadaro”. Teero jīrōno tiirá, jōōpe ñnacoya. Jōō atirá oterigue butiré tiiróbiro niíya padeoábara. ³⁶ Oterigue dūcare seenéōcūgū cūū paderé wapa wapatínogūdu nií. Catiré petihérere buará cūūye dūca seenéōcūre tiiróbiro niíya. Cúã padeorí ñnarā, oterigu seenéōcūrigūmena ūseniādacua. ³⁷ Ate diamacú jīrē nií: “Sícū otequi; āpī seenéōcūqui”. ³⁸ Yuu múārē seenéōcūrā tiiróbiro ticocōa āpērā oterirōpūre. Āpērā oterira tiiróbiro yé maquērē buesugueyira; múāpe seenéōcūrā tiiróbiro basocá yūre padeorí ñnaādacu, jīwī.

³⁹ Samaria dita macō cooya macā macārārē “jōō niārīgu niipetire yuu tiiríguere wedepetijāwī” jī wedeyigo. Teeré tuorá, pau cūūrē padeoríra niíwā. ⁴⁰ Teero tiirá, Jesús pūtopu jea, cūūrē cúã pūtopu pūtuādutiwa. Ûsā cúã pūtopūre pūabúreco pūtuácūmuwū.

⁴¹ Āpērā pau Jesús wederére tuorá, padeoríra niíwā. ⁴² Tiimacā macārā coore jīwā:

—Ûsā mūu wedearigumēna dícu cūūrē padeorí. Ûsā basiro cūūrē tuoāwū. Teero tiirá, cūūrē padeóá. Mecūtígā ùsā ate diamacú maquērē masiã: Cūūrā atibúreco macārārē netōnégū nií, jī wedesewa.

Jesús sícū dutigú macūrē netōnérigue

⁴³ Pūabúreco Samaria dita macārāmena niíari siro, ùsā Jesumēna Galilea ditapu wáawu. ⁴⁴ Too sugueropu Jesús ùsārē biiro jīwī: “Profetare cūūya dita macārā padeorícu”, jīwī. ⁴⁵ Galilea dita macārācā Jerusalénpu Pascua ñnarā jearira niíwā. Toopú niipetire Jesús cūū tutuaremena tiíñoriguere ñnarā. Teero tiirá, Jesús Galileapū jearí, cūūrē añurō bocawa.

⁴⁶ Jesús Canápu coewí. Caná Galilea ditapu nií. Tiimacāpu cūū too sugueropu ocore vino wáari tiíwí. Teeburecorire sícū dutigú Capernaum macū niíwí. Cūū Galilea dita ōpū

doca macũ niwĩ. Cũũ macũ diarecutigu tiiyĩgu. ⁴⁷ Cũũ “Jesús Judeapũ niiãrigũ Galileapũ jeaayigu” jĩrere tuogũ, Jesús putopũ jea, jĩwĩ:

—Yũũ macũrẽ diaré netõnébosagu búatiya. Cũũ diaró putogãpũ niiãwĩ, jĩwĩ.

⁴⁸ Jesupé cũũrẽ jĩwĩ:

—Múãjã yũũ tutuaremena tiiẽnorere ññahẽrã, padeoría, jĩwĩ.

⁴⁹ Cũũpe jĩwĩ:

—Õpũ, jãmũ, búawaco, yũũ macũ diaadari suguero, jĩwĩ.

⁵⁰ Jesupé cũũrẽ jĩwĩ:

—Mũũya wiipũ putuawagua. Mũũ macũ catiqui, jĩwĩ.

Jesús teero jĩrere padeogũ, cũũya wiipũ putuawawĩ. ⁵¹ Búawa, cũũya wiipũ jeagũdu tiirĩ, cũũrẽ padecotera maapũ bocayira.

—Mũũ macũ catiawĩ, jĩ wedeyira.

⁵² —¿Deero biiri cũũ ãñunucããrĩ? jĩ sãñáyigu cũũpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatijóããwũ, jĩyira cúãpeja.

⁵³ “Jesús yũũre tii horara ‘mũũ macũ catiqui’ jĩãwĩ”, jĩ wãcũgũ, Jesuré padeoyĩgu. Teero tiirã, niipetira cũũya wii macãrãcã Jesuré padeoyira.

⁵⁴ Teemena Jesús Judeapũ niiãrigũ Galileapũ jeari siro, puarĩ cũũ tutuaremena tiiẽnore wáaro tiiwũ sáa.

5

Jesús wáamasihẽgũrẽ wáari tiirigue

¹ Too síro Jesús Jerusalénpũ judíoa bosebureco ññagũ cãmerputúawawĩ sũcã. ² Jerusalénpũ sããwaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niwũ. Tiisopeputo cusaáda jĩrã quẽnorítaro niwũ. Tiitaro hebreoyemena Betesda wãmecutiwũ. Tiitaro wesapũre sicamoquẽne tatiari biayá maniré tatiari niwũ. ³⁻⁴ Teetataripũre paũ basocá yepapũ cõãwã. Cũũ diarecutira, ññahẽrã, opayuriri wáara, bũũré ñicãrĩ cõorã niwã. Tiitaropũre wãcũña maniró síquẽtaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocoré cãmeñarĩ tiiyĩgu. Cũũ teero tiirã siro, tiitaropũ ñaañuãsuguegu netõnénoyigu. ⁵ Toopũre sícũ diarecutigu niwĩ. Treinta y ocho cũmarĩ wáayiro, cũũ diaré buarĩ siro. ⁶ Jesús tiitaro putopũ netõwágu cũũrẽ ññawĩ. Cũũ toopũ yoari cõãrere masĩwĩ. Teero tiigũ, cũũrẽ sãñãwĩ:

—¿Mũũ netõnerĩ boogári? jĩwĩ.

⁷ Cũũpe yũũwĩ:

—Yũũre tiipugũno manĩ. Oco cãmeñarĩcõrõ yũũ tiitaropũ ñaañuãgũdu tiirĩ, ãpĩ yũũ suguero ñaañuãsuguerucui, jĩwĩ.

⁸ Jesupé jĩwĩ:

—Wũmũncãña. Mũũ cõãrõrẽ néepa, wáagua, jĩwĩ.

⁹ Máata netõnénoãrigupũ putuáwĩ. Cũũ cõãrõrẽ néepa, wáanucãwĩ. Cũũrẽ netõnerĩ bureco sábado niwũ. ¹⁰ Teero tiirã, judíoare dutirápeja netõnénoãrigure jĩyira:

—¿Deero tiigũ mũũ mecũã marĩrẽ yeerisãdutiri bureco niipacari, mũũ cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutiria, jĩyira.

¹¹ Cũũpe yũũyigu:

—Yũũre netõnéãrigũ “mũũ cõãrõrẽ néepa, wáagua” jĩãwĩ, jĩyigu.

¹² Cũãpeja sãñáyira sũcã:

—¿Noã niiãrĩ mũũrẽ “mũũ cõãrõrẽ néepa, wáagua” jĩãrigũ? jĩyira.

¹³ Cũũpe masĩyigu. Jesús paũ basocá watoapũ netõwáwĩ. ¹⁴ Too síro Jesús Cõãmacũwiipũ cũũrẽ buajeágũ, jĩwĩ:

—Ññurõ tiiwã. Mũũ netõnénoãrigupũ niiã. Nemoró ññañarõ netõrĩ jĩgũ, ññañaré tiinemógũ mee tiiwã, jĩwĩ.

¹⁵ Cũũpe judíoare dutirãre wedegũ wáarigu niwĩ.

—Yũũre netõnéãrigũ Jesús niiãwĩ, jĩyigu.

¹⁶ Jesús sábado niirĩ teero tiiré wapa judíoare dutirápeja cũũrẽ ññatutinucãrira niwã.

¹⁷ Jesupéja cǔārē jīwī:

—Yuu Pacu paderucujáqui; yuucá paderucujáa, jīwī.

¹⁸ Cǔū teero jīrī tuorá, nemorórá cǔūrē sīadugáyira. Cǔā tugueñarī, cǔū judíoa yeerisári bureco tiidutírere peotígu tiirígu niwī. Teero biiri cǔū Cōāmacūrē “yuu Pacu niī” jīrémēna nemoró cúayira. Teero jīgǔ, “yuu Cōāmacūmena sīcārībīro niī” jīdugagu tiwī.

Jesús cǔūye maquērē wederigue

¹⁹ Teero tiigú, Jesús cǔārē yuūwi:

—Yuu ateréja diamacūrā jīā: Yuu Cōāmacū macū yuu basiro yuu booró tiiría. Yuu Pacu tiirére iña, tee dícuere tiia. Biiro niā: Niipetire yuu Pacu tiirénorē yuucá tiia. ²⁰ Yuu Pacu yuure maígú, niipetire cǔū tiirénorē yuure ēñoī. Yuure ēñorigue nemoró too síro yuure ēñogúdaqui. Tee cǔū ēñoádarere yuu tiéñorī, múā iñamanijōāadacu. ²¹ Yuu Pacu basocá diarirare masō, catiré ticorobirora yuucá cǔū macū niijīgǔ, catirére yuu ticodugara dícuere ticoa. ²² Basocáre wapa tiíadari bureco jeari, yuu Pacu wapa tiiríqui. Yuure basocá tiirére besedutitoawi, ²³ niipetira yuure padeoáro jīgǔ. Cǔūrē padeoróbirora yuure padeoáro. Yuure padeohéguno yuu Pacucārē padeoríqui. Cǔūrā yuure ticodiocowi.

²⁴ Yuu ateréja diamacūrā jīā: Yuu jīrere tuogúno, teero biiri yuure ticodiocorigue padeogúno catiré petihére cuoquí. Cǔū ñañarō tiinóriqui. Cǔū pecameru wáaboarigu catiré petihére cuotóai. ²⁵ Yuu ateréja diamacūrā jīā: Basocá diarira tiiróbiro niirā yuu Cōāmacū macū wedeserere tuoádacua. Cǔā tuorítoto jeaadaro tiia; jeatoaa méē. Yuu wedeserere yuúrano catirucudacu. ²⁶ Yuu Pacura basocáre catiré petihére ticomasī. Cǔūrā basocáre catiré petihére ticomasírere yuure ticoi. ²⁷ Basocáre wapa tiíadari bureco jeari, yuu basocáre wapa tiigúdacu. Yuu niipetira sōwū niirī, yuu Pacu yuure teero tiidutíwi. ²⁸ Múā teeré tuorá, tuomanírījāña. Niipetira masācoperipu niirā yuu wedeseri tuoádacua. Cǔā tuorító jeaadaro tiia. ²⁹ Yuu wedeseri tuorá, masācoperipu niimiārira witiatiadacu. Āñurō tiirécutirira masā, catirucudacu. Ñañarē tiirírapeja masā, ñañarō tiinóadacu.

Jesús Cōāmacū macū niī

³⁰ Yuu basocá tiirére iñagǔ, “ñañaniā” o “añuniā” jīmasīa yuu Pacu dutirobirora. Yuu basiro apeyenó tiiría. Yuu booró tiidugaría; yuu Pacu yuure ticodiocorigu booróbiro tiia. Tee tiiró, yuu jīrē diamacú niā. ³¹ Yuu basiro yuu niirecutirere wederi, “mūu wederé wapamaniā” jībocu múā. ³² Āpī niī yuu niirecutirere wedegú. Cǔūrā yuu Pacu niī. Yuu masīa: Yuu niirecutirere wedegu, diamacūrā wedei. ³³ Múā Juan wāmeōtiri basocapure sāñáadutira ticocorira niwū. Cǔūcā yuu niirecutirere diamacú wedegú niirigu niwī. ³⁴ Basocá yuu niirecutirere wedeserere āmaāgǔ mee tiia. Múārē netōárō jīgǔ, Juan wederiguere múārē wācūrī tiia. ³⁵ Juan sīawócoriga tiiróbiro niwī. Sīawócoriga āñurō jūboeropu basocá neācua. Múācā jeawu, cǔū wederi tuorá. Tuō, yoari mee useniwū. ³⁶ Yuu tiiré Juan wederigue nemoró yuu niirecutirere ēñoā. Yuu tiiré yuu Pacu tiidutírera niā. Teero tiirémēna “yuu Pacu diamacūrā yuure ticodiocowi” jīrere ēñoā. ³⁷ Yuu Pacu yuure ticodiocorigucā yuu niirecutirere wedei. Múā cǔū wederere tuoría; cǔū baurécārē iñaria. ³⁸ Cǔū ticodiocorigue padeoría. Teero tiiró, cǔū wederé múārē sāñaria. ³⁹ Múā Cōāmacūye queti jóaripūrē quioníremēna buea, “toopú catiré petihére buaádacu” jī wācūrā. Múā tiipū maquērē buera, yéē maquērēna buemiā. ⁴⁰ Teero wācūpacara, yuupere padeonunúsedugaria. Yuure padeonunúsera dícu catiré petihére cuoádacua.

⁴¹ Basocá yuure āñurō wedeserere āmaāgǔ mee tiia. ⁴² Yuu múārē iñamasīā. Múā Cōāmacūrē maíría. ⁴³ Yuu Pacu wāmemēna yuu atipacari, múā yuure āñurō bocaria. Āpī cǔū basiro cǔū wāmemēna atigúpere múā āñurō bocabocu. ⁴⁴ Múā basirora múā

tiirere “ãnuã” jĩrĩ booa. Cõãmacũ sĩcũ niigũ múãrẽ “ãnuã” jĩrẽpere ãmaãria. Teero tiirã, ¿deero tii múã yũure padeobóatau? ⁴⁵ Múã yũure “Cõãmacũpure marĩrẽ wedesãgũ-daqui” jĩ wãcũrijãña. “Moisés jóariguere tiirã, Cõãmacũmena ãñurõ niĩadacu”, jĩ wãcũmiã múã. Moisésa múãrẽ wedesãqui. ⁴⁶ Moisés yée maquẽrẽ jóarigũ niĩwĩ. Teero tiirã, cũũ jóariguere padeorã yũucãrẽ padeobócu. ⁴⁷ Cũũ jóariguere padeohẽrapeja ¿deero tii múã yũu wederere padeobóatau? Padeorĩdojãã, jĩwĩ.

6

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileataro apeniñapũ tĩawawũ. Tiitaro wãmecutia Tiberias. ² Basocã cũũ tiiẽnoremena diarecutirare netõnerĩ iñajĩrã, paũ cũũrẽ nũnũwã. ³ Ësã apeniñapũ tĩajeara, ãtãgũpũ mũãwa, duiwũ. ⁴ Teebũrecorire Pascua judíoa bosebũreco wãaadaro péerogã dusawũ. ⁵ Jesús paũ basocã cũũrẽ nũnũrĩ iñagũ, Felipe jĩwĩ:

—¿Noopũ marĩ yaaré sãĩrã wãaadari cũũ paũre ecaádara? jĩwĩ.

⁶ Felipe ¿deero yũugũdari? jĩgũ, teero sãĩñáwĩ. Jesupé cũũ tiíadarere masĩtoarigũ niĩwĩ. ⁷ Felipe cũũrẽ yũuwi:

—Ocho muĩpũrã pade wapatãremena marĩ pã sãĩ, puatãco, batori, jeatuaricu, jĩwĩ.

⁸ Ësã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩwĩ:

⁹ —Ãnoré sĩcũ wĩmagũ niĩ. Cũũ sicamoquẽñepa pã cebadamena tiíarigue cũoi. Teero biiri wai puarã cũoi. Ate yaaré ãniã paũre jeatuaricu, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Basocãre duidutiya, jĩwĩ.

Toopãre tãa pee niĩwũ. Teero tiirã, niipetira duiwa. Cinco mil ãmũã niĩwã. ¹¹ Too síro Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Too síro duirãre batodutiwi. Waimenacãrẽ teorora tiĩwĩ. Ësã cũũ yaadugarcõrõ batowũ. ¹² Cũũ yaa, yapiari siro, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Cũũ yaaduarere cõõrĩ jĩrã, teeré seesãña, jĩwĩ.

¹³ Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ãsã yaadũaariguere seesãrĩ, doce piseri dadodũpówũ. ¹⁴ Basocã Jesús cũũ tutuaremena tee tiiẽnorĩ iñarã, jĩwã:

—“Profeta atigũũ niĩãyigũ” cũũ jĩrigũ ãnirã niĩ. Diamacũrã niĩyu, jĩwã.

¹⁵ Cũũ cũũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sõnecodũgamiwã. Cũũpeja cũũ teero tiidũgãrere iñagũ, sĩcũrã ãtãgũpũ mũãjõãwĩ.

Jesús oco sotoãpũ wãarigue

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Too síro náicũmuatiri, ãsã opataropũ búawawũ. ¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús baurĩwi. Teero tiirã, Capernaumpũ wãara, dooríwũpũ mũãsã, tiitarore tĩawanũcãwũ. ¹⁸ Ësã tĩãwari, wĩno bayiró páapuatiwũ. Teero wãari, ocoturĩ paca atiũ. ¹⁹ Ësã yoaro sicamoquẽñe kilõmetros wãari siro, Jesús ãsã pũtopũ atigũ, oco sotoãpũ atijõãatiwi. Cũũrẽ iñarã, bayiró cuiwũ. ²⁰ Cũũ ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũu niĩã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²¹ Teero tiirã, useniremena cũũrẽ boca, mũãsãdutiwũ. Máata ãsã wãaropũ jeasirotiwũ.

Opataro wesapũ cõõrĩra Jesuré ãmaãrigue

²² Apebũrecope basocã apeniñapũ putuãarira iñaco, jĩyira: “Sicawãra niimiãwũ; Jesús cũũ buerãmena tiĩwũrẽ mũãsãriawĩ; cũũ buerã dícu tĩãwaawã”, jĩyira. ²³ Cũũ teero jĩicõãtori, apeyerãwũ jeayiro. Teepawũ ãsã yaaariropũ jeayiro. (Ësã toopũ yaawũ, Jesús cũũ Pacũre usenire ticoari siro.) Tee Tiberias wãmecutiri macã maquẽpawũ niĩwũ.

²⁴ Jesús, teero biiri ãsã cũũ buerã manirĩ iñarã, basocã teepawũpũ mũãsã, Capernaumpũ Jesuré ãmaãrã atirira niĩwã.

Jesús yaaré catiré petihére ticogũ

²⁵ Cúã atiniñapú tĩãjeara, Jesuré buajeára, cũürë sãĩñáwã:
—Basocáre buegú, ¿deero biiri mũũ tĩãjearĩ ãnopúre? jĩwã.

²⁶ Jesupé yũwĩ:

—Yũũ múãrë ateréja diamacúrã jĩã: Múã pã yaa, yapiarigue wapa yũure ãmaãã. Yũũ tutuaremena tiiẽñoriguepere múã tuomasírĩa. Teeré tuomasírãpeja, teewapa yũure ãmaãboajĩyu. ²⁷ Yaarére bayiró booríjãrõ booa; yaaré petijóãcu. Teero tiiróno tiirã, yaaré catiré petihére tioréperere ãmaãrõ booa. Cõãmacũ yũũ Pacũ yũure cũũ ticodiocorigu niirére múãrë ãnotóaawĩ. Teero tiigú, yũũ niipetira sõwũ tee yaaré catiré petihére múãrë ticogũda, jĩwĩ.

²⁸ Teero tiirã, cúãpe sãĩñáwã:

—¿Deero tiidari ãsã, Cõãmacũ tiidutírere ãñurõ tiidara? jĩwã.

²⁹ Cũũpeja yũwĩ:

—Cõãmacũ múãrë tiidutíre biiro niã: Yũure cũũ ticodiocorigure padeodutí, jĩwĩ.

³⁰ Teero tiirã, cúãpeja sãĩñáwã sũcã:

—¿Ñeenómena ãñogúdari, ãsã mũũrë padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari? ³¹ Marĩ ñecũsũmũã yucũ manirópu manã wãmecutirere yaayira. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cũũ cúãrë yaarigue ãmũãse maquẽre ticoyigu”,* jĩ jóanoã, jĩwã.

³² Teero tiigú, Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: ãmũãse maquẽ yaariguere Moisés mee ticoyigu; yũũ Pacũpe basocáre yaaré ãmũãse maquẽ petire ticoi. ³³ Cũũ tioré ãmũãsepu diiátire niã. Basocáre catiré petihére ticoa, jĩwĩ.

³⁴ —Õpũ, tee yaarére ãsãrë tiorucujãña, jĩwã.

³⁵ Jesús jĩwĩ:

—Yũũrã niã yaaré catiré petihére ticogú. Yũure padeonũuserano juabóara tiróbiro niinemorica; oco sñidugára tiiróbiro niinemorica. ³⁶ Múãrë ateré jĩtoawũ: Múã yũure ñapacara, padeoría. ³⁷ Niipetira yũũ Pacũ yũure tiorã yũure padeonũseadaca. Yũure padeorãre ñeerijã tiirícu. ³⁸ Yũũ ãmũãsepu niirigu yũũ booré tiigú mee atiwũ; yũure ticodiocorigu booréperere tiigú atiwũ. ³⁹ Yũũ Pacũ biiro booi: Yũure tiorirare tiidióri boorí; cúãrë pecamepu wãari boorí. Atibúreco petirí, yũũ cúãrë masõrĩ booi. ⁴⁰ Yũũ Pacũ biiro booi: Niipetira yũure ñarã, yũure padeorã catiré petihére cõorí booi. Yũũ atibúreco petirí, cúãrë masõgũdacu, jĩwĩ Jesús.

⁴¹ Judíoare dutirãpeja Jesuré wedepatinucãwã. “Yũũrã niã yaaré ãmũãsepu diiátirigu” jĩrĩ tuorã, ñañarõ wedesenucãwã.

⁴² —¿Ñi teero wedesequ Jesús José macũ mee niĩ? Cũũ pacũ, cũũ pacore marĩ masã. ¿Deero tiigú cũũ “ãmũãsepu niirigu diiátiwũ” jĩrĩ? jĩwã.

⁴³ Jesús cúãrë jĩwĩ:

—Wedepatirijãña. ⁴⁴ Sícũno cũũ booró yũure padeonũsemasírĩqui; yũũ Pacũ yũure ticodiocorigu yũure tiorãno dícu padeonũsecua. Atibúreco petirí, yũũ cúãrë masõgũdacu. ⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cõãmacũ niipetirare bue, tuomasírĩ tiigúdaqui”,† jĩ jóanoã. Teero tiirã, niipetira yũũ Pacũ wederére tuo, tuomasírã, yũure padeonũseyã.

⁴⁶ Sícũno yũũ Pacũre ñarĩ. Yũũ Cõãmacũmena niirigu niã. Teero tiigú, yũũ dícu cũürë ñawũ. ⁴⁷ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũure padeorãno catirucuaadaca. ⁴⁸ Yũũrã niã yaaré catiré petihére ticogú. ⁴⁹ Múã ñecũsũmũã yucũ manirópu manã wãmecutirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõayira. ⁵⁰ Yũure yaaré ãmũãsepu diiátireperere wedesea. Teeré yaarãno diarica. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihére tioré ãmũãsepu diiátirigue yũũrã

* 6:31 Salmo 78.24. † 6:45 Isaías 54.13.

niia. Teeré yaaráno catirucujãadacua. Yũu yaaré ticoré yáa õpũũ niia. Yáa õpũũrẽ atibúrecorũ niirá catirucuarõ jĩĩgũ, ticogũda, jĩĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja cãmerí wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cũũya õpũũrẽ yaadutibogari? jĩĩwã.

⁵³ Teero tiigú, Jesupéja cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũu ateréja diamacũrã jĩĩã: Múã yũu niipetira sõwũya õpũũrẽ yaaripacara, yée díire sĩnirípacara, catiré petihére cõorícu. ⁵⁴ Yáa õpũũrẽ yaagúnõpe, yée díire sĩnigúnõpe catiré petihére cõoquí. Atibúreco petirí, cũũrẽ masõgũdacu. ⁵⁵ Yáa õpũũ yaaré peti niia; yée díi sĩniré peti niia. ⁵⁶ Yáa õpũũrẽ yaaráno, yée díire sĩnirãno yũumena niĩya; yũucã cũãmena niia. ⁵⁷ Yũu Pacũ yũure ticodiocorigũ catii. Cũũ catirémena yũu catia. Teero tiiróbiro yáa õpũũ yaaráno yũu catirémena catiadacua. ⁵⁸ Yũurá yaaré ãmũãsepu diátiriguere wedesea. Maná múã ñecũsũmũã yaarigue tiiróbiro niiria. Cũã teeré yaapacara, diajõãyira. Yáa õpũũrẽ yaarãnopeja catirucujãadacua, jĩĩwĩ.

⁵⁹ Jesús cũãrẽ teeré Capernaumpũ judíoa nearí wiipũ buewi.

Pau basocá Jesuré nũnũdúrigue

⁶⁰ Pau cũũrẽ nũnũmĩarira cũũ buerére tuorá, cãmerí jĩĩwã:

—Cũũ wederé wisionetõjõãã. Tuomasĩña mania, jĩĩwã.

⁶¹ Jesús cũã wedepatirere masĩgũ, jĩĩwĩ:

—¿Múã yũu wederére ñañarõ tũgueñagari? ⁶² ¿Deero wáabogari yũu niipetira sõwũ too sũguerõpũ yũu niirirõpũ mũãwari sũcã? Múã teeré ññarã, ¿deero tũgueñabogari? ⁶³ Espiritu Santo catirére ticoi. Marĩye õpũũrĩ marĩrẽ catiré ticoria. Yũu yaaré, sĩniré maquẽrẽ wedegũ, popeapũ yeeripũna maquẽrẽ wedegũ tiia. Yũu wederére padeorãno catirucujãadacua. ⁶⁴ ãpẽrã múã menamacãrã yũu wedepacari, yũure padeorĩya ména, jĩĩwĩ.

Jesús cũũrẽ padeohérare sicatorũra masĩtoarigũ niiwĩ. Teero biiri too síropũ cũũrẽ ññatutirapũre wedesãgũducãrẽ masĩtoarigũ niiwĩ.

⁶⁵ Cũũ jĩĩnemowĩ:

—Teero tiigú, meepũ múãrẽ wedemiãwũ: “Sĩcũno cũũ booró yũure padeonũnũse-masĩriqui; yũu Pacũ yũure ticorãno dícu padeonũnũsecua”, jĩĩãwũ, jĩĩwĩ.

⁶⁶ Tiibũrecomena pau cũũrẽ nũnũmĩarira cũũrẽ bapacutidujãwã. ⁶⁷ Cũã teero tiirĩ ññagũ, Jesús ãsã cũũ buerãre sãĩñãwĩ:

—¿Múãcã yũure cõãjõãdũgai? jĩĩwĩ.

⁶⁸ Simón Pedropeja cũũrẽ yũuwi:

—Ësã Õpũ, ¿noãpére nũnũbõgari? Mũũ wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹ Ësã mũũrẽ padeotõaa. Ësã masĩã: Mũũ Cõãmacũ ticodiocorigũ, ñañarẽ manigũ niia, jĩĩwĩ.

⁷⁰ Jesupé ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũu múã docere besewũ. Yũu teero tiirĩ siro niipacari, sĩcũ múã menamacũ wãtĩyagũ niĩ, jĩĩwĩ.

⁷¹ Jesús teero jĩĩgũ, Judas, Simón Iscariote macũrẽ jĩĩgũ tiiwĩ. Judas ãsã menamacũ niimiwĩ. Teero niipacu, too síropũre Jesuré wedesãgũdu niirigũ niiwĩ.

7

Jesús baira cũũrẽ padeorĩrigue

¹ Too síro Jesús Galileapũ ññacãmesãwĩ. Judeapũre ññacãmesãdũgariwi. Toopũre Judíoa dutirá cũũrẽ ãmaãyira, sããdũgãra. ² Judíoa bosebũreco ãsã wiserĩgã tii, niĩãdari bosebũreco* jeaadarõ tiiwũ. ³ Teero tiirã, Jesús baira cũũrẽ jĩĩwã:

* 7:2 Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecũtia.

—Ānopúre putuárijãña. Mũu buerére tuonũnũsera toopú niirácã mũu tutuaremena tiieñorere ññaãrõ jĩgũ, Judeapũ bosebũrecore ññagũ wáaya. ⁴ Basocá mũũrẽ masiãrõ jĩgũ, yayióropũ tiieñorijãrõ booa. Mũu tiirere niipetira ññacoropũ tiieñogũ wáaya, jĩwã.

⁵ Cũũ bairapũra cũũrẽ padeoríwa. ⁶ Jesupé cũũrẽ jĩwĩ:

—Yũu toopú wáadaro jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasĩã. ⁷ Atibũreco macãrã ññaaré tiirá múãrẽ ññatutiriya. Yũu cũã ññaarõ niirecutirere wedea. Teero tiirá, yũure ññatutiya. ⁸ Múã bosebũrecore ññarã wáaya. Yũũja wáaria ména. Yũu toopú wáarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

⁹ Teero jĩ, Galileapũra putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiirí bosebũrecore ññagũ wáarigue

¹⁰ Cũũ baira Jerusalénpũ bosebũreco ññarã wáari siro, Jesucá wáawi. Basocá yũure ññamasĩrijããrõ jĩgũ, noo niigũbiro wáacãmesãwĩ. ¹¹ Tii bosebũrecorepũ judíoare dutirá Jesuré ãmaãyira. “¿Jõõ niirigũte noopú niigari?” jĩyira.

¹² Pau basocá Jesuyé maquẽrẽ wedeseyira. Āpẽrã “ãñugũ nii” jĩyira. Āpẽrãpé “niirii; cũũ tiieñoremena basocãre tiiditõgu tiiquí” jĩyira.

¹³ Judíoare dutirãre cuira, niipetira tuocóropũ “Jesús biiro biii” jĩ wedeseriwa.

¹⁴ Bosebũreco decocutirito,† Jesús Cõãmacũwiipũ sããwa, basocãre buewi. ¹⁵ Cũũ buerere tuorã, judíoare dutirá tuomanijõãwã.

—Āni bueripacũ, ¿deero tiigũ nocõrõca masĩ? jĩwã.

¹⁶ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Yũu múãrẽ bueré yũu wãcũré mee niã; yũu Pacũ yũure ticodiocorigũyepẽ niã.

¹⁷ Cõãmacũ boorere tiidũgãgũno yũu buerere “diamacũrã niã” jĩmasĩqui. “Cõãmacũ dutirõbiro buei o cũũ wãcũrere buei”, jĩ besemasĩqui. ¹⁸ Sícũ cũũ wãcũrẽmena wedesegũ “ãñurõ wedesei” jĩrĩ tuodũgãqui. Cõãmacũ boorõ wedesegũpẽ “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩrĩ tuodũgãqui. Cũũpeja diamacũ wedesegũ niiqui; cũũpũre ññaaré buarĩcu. ¹⁹ Moisés Cõãmacũ dutirere múãrẽ ticorigũ niwĩ. Teero ticopacari, múã sícũno tee dutirere tiirã. ¿Deero tiirã múã yũure sããdũgã? jĩwĩ.

²⁰ Basocãpe cũũrẽ jĩwã:

—Mũu wãtĩ cuogũ niijĩgũ, mecũgũ tiia. ¿Noã mũũrẽ sããdũgã? jĩwã.

²¹ Jesupé cũũrẽ yũũwi:

—Múã yũu diarecutigure netõnerĩ ññawũ. Yeerisãri bũrecore yũu teero tiirĩ, ññamani-jõãwũ. ²² Moisés múãrẽ cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãdutigũ niwĩ.‡ (Cũũ dícare teeré dutiririgũ niwĩ; múã ñecũsũmũãpũ máata teero tiimũãatitoarira niwã.§) Múã cũũ dutiré tiirã, marĩ yeerisãri bũreco niipacari, múã põnarẽ widecõãcu. ²³ Múã Moisés dutirere niipetiro tiidũgãjĩrã, yeerisãri bũreco niipacari, widecõãcu. Múã teero tiirã niipacara, ¿deero tiirã yũu yeerisãri bũreco niirĩ, sícũ niipetiri õpũũrẽ netõnerĩ ññarã, yũumena cúai? ²⁴ Āñurõ wãcũtoarapũ, basocã tiirere diamacũrã ññabeseya, jĩwĩ.

Jesús cũũ ãmũãsepũ atiriguere wederigue

²⁵ Teero tiirã, siquẽrã Jerusalén macãrã jĩwã:

—Íñirã nii cũã sããdũgãgũ, ¿teerora? ²⁶ ¡Íñaña! Niipetira ññacoropũ buegu tiii. Cũã cũũrẽ merẽã jĩriya. ¿Apetó tiirã, Judíoare Dutirá Peti “ãni Cõãmacũ beserigu Cristo nii” jĩ wãcũgari? ²⁷ Āni Cõãmacũ beserigu niiriqui. Cũũya macãrẽ marĩ masĩã. Cõãmacũ beserigũpẽ atiri, cũũya macãrẽ masĩña manibójyũ, jĩwã.

²⁸⁻²⁹ Teero tiigũ, Jesús Cõãmacũwiipũ buegu, bayiró busurõmena wedewi:

† 7:14 Wiserígã tiirĩ bosebũreco siete bũrecore niiyiro. ‡ 7:22 Levítico 12.3. § 7:22 Génesis 17.10.

—Múã yuu masãri macãrẽ masĩpacara, yuu atiro petipure masĩria. Yuu booró mee atiwu atiburecopure. Sícũ diamacũ niigũ yuure ticodiocowi. Múã yuure masĩria. Yuure ticodiocorigucãrẽ masĩria. Yuupe cũũrẽ masiã. Yuu cũũ putopu niirigu niia, jĩwĩ.

³⁰ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, cũũrẽ peresuwiipu néewadugamiwã. Cũũrẽ ñeerí bureco jeariwu ména. Teero tiirã, sícũno cũũrẽ ñeeríwa. ³¹ Cũũ teero tiidugápacari, pau toopú neãrãpe cũũrẽ padeowã. Cũũpeja cãmerí sãñãwã:

—Too docare Cõamacũ beserigu Cristo atigupeja, ¿ãni tiiẽnore nemoró tiigúdari? Tiirĩqui, jĩwã.

Jesuré peresuwiipu néewadugamirigue

³² Basocã wedeserere fariseo basoca tuoyira. Teero tiirã, paiarẽ dutirãmena wedeseari siro, Cõamacũwii coterí basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimiwã. ³³ Jesús jĩwĩ:

—Yuu múãmena péero niigũdacu. Too síro yuure ticodiocorigu putopu wãagudacu. ³⁴ Yuure ãmaãnunusepacara, buarĩcu. Yuu wãaropure múã wãamasĩricu, jĩwĩ.

³⁵ Judíoare dutirã cãmerí sãñãwã:

—Ñni “yuure buarĩcu” jĩgũ, ¿noopã wãagudari? ¿Marĩya wedera apeyé ditapu wãarira putopu wãagudari? ¿Toopure judíoa niihẽrãrẽ buecãmesãgũdari? ³⁶ Cũũ “yuure ãmaãnunusepacara, buarĩcu; yuu wãaropure múã wãamasĩricu” jĩãrigue ¿deero jiidugaro tiigári? jĩwã.

Oco catirẽ tiorẽ maquẽ

³⁷ Tii bosebureco niituri bureco uputí niirí bureco niwũ. Jesús tiiburecore wãmunucã, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Oco sãnidugãrano yuu putopu sãnrã atiya. ³⁸ Yuure padeogúya yeeripũnapu oco õmayucorobiro niĩdacu. Tee oco catirẽ tiorẽ niĩdacu Cõamacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora, jĩwĩ.

³⁹ Cũũ oco õmayucorere wedesegu, Espiritu Santo tiiãdare maquẽrẽ wedesegu tiwĩ. Espiritu Santo Jesuré padeorãpore too síropu jeagudu tiirigu niwĩ. Jesús dia masãmuãririgu niwĩ ména. Teero tiigũ, Espiritu Santo ticodiocoya manirigu niwĩ ména.

Basocã merẽã dícu wãcũrigue

⁴⁰ ãpẽrã Jesús wederere tuorã, biro jĩwã:

—Ñnirã niiqui profeta, basocã cũã “atigudu niĩyigu” cũã jĩrigu, jĩwã.

⁴¹ ãpẽrã: —Ñni Cõamacũ beserigu Cristo niĩ, jĩwã.

ãpẽrãpẽ: —Cõamacũ beserigu ¿deero Galilea macũ niibogari? ⁴² Cõamacũ beserigu David tiirõbiro Belén macũ niigũdaqui. Cũũ pãrãmí niinunusegupu niigũdaqui. Cõamacũye queti jóaripũ teero jĩã, ¿teerora? jĩwã.

⁴³ Basocã Jesuré sãcãrĩbíro wãcũriwa sãa. Teero tiirã, batajõãwã. ⁴⁴ ãpẽrã cũũrẽ peresuwiipu néewadugamiwã. Teero tiidugápacara, sícũno cũũrẽ ñeeríwa.

Judíoare dutirã Jesuré padeoririgue

⁴⁵ Cõamacũwii coterí basoca cãmeputãwawa paiarẽ dutirã, fariseo basoca putopu. Jeari, cũãrẽ jĩyira:

—¿Deero tiirã cũũrẽ néeatiriãrĩ? jĩyira.

⁴⁶ Cũũpe yuuyira:

—Sícũno cũũ tiirõbiro ãñurẽre wedeseri tuohera niĩãtu, jĩyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cũãrẽ jĩyira:

—¿Múãcãrẽ jiiditoarĩ? ⁴⁸ ãñurõ tuomasĩña: Sícũ Judíoare Dutirã Peti menamacũ, sícũ fariseo basocũ cũũrẽ padeorĩqui. ⁴⁹ Cũũrẽ tuorã Moisére dutirẽ cúũriguere masĩridojoyã. Cõamacũ cũãrẽ ñaãrõ tiigũdaqui, jĩyira.

⁵⁰ Nicodemo too sugueropu Jesuré ñãgũ jearigu cũã menamacũ niwĩ. Cũãrẽ biro wedeyigu:

⁵¹ —Sícūrē sīadutífadari suguero, cūū wedeserere, cūū tiiáriguere besesugueru booa. Teero jīā marirē dutiré, jīimiyigu.

⁵² Cūāpe cūūrē jīiyira:

—¿Mūcā Galilea macū niī? Mū Cōāmacūye queti jóaripūrē buepetigu, ateména putuágudacu: Sícū profeta Galilearū atiriqui, jīiyira.

Ñañaré tiigóre wedesārigue

⁵³ Niipetira basocá Jerusalénrū bosebureco jeaarira cūāye wiseripū coeputúawawa.

8

¹ Jesupé Ūtāgū Olivorū wáawi. ² Apebúreco bóeri Cōāmacūwipū coewí sūcā. Basocá niipetira cūū putorū neāwā. Cūū jeanuā, cūārē buewi. ³ Cūū bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cūū putorū jeawa. Cūā sícō numió āpī coo manū niihēgūmena tāmuārigore néejeawa. Basocá ĩñacororū coore nucōwā. ⁴ Jesuré jīwā:

—Basocáre buegū, atigó coo manū niihēgūmena ñañaré tiigó tāmuāwō. ⁵ Moisés teero tiigónorē ūtāperimena déesīadutirigu niīwī. ¿Mūpe deero jīī? jīwā.

⁶ Cūāpeja cūūrē teeré sāñáwā, ¿deero yūgudari? jīrā. “Cūū merēā yūri, dutirāre wedesāadacu”, jī wācūrira niimiwā. Jesupé munibiá, cūya wāmosūāmena ditapū jóanucāwī. ⁷ Cūā cūūrē sāñáduheri ĩñagū, wūmūncā, cūārē jīwī:

—Mūā watoarū niigū sīcārī ñañaré tiihégūno ūtāpe née, coore déesuguearo, jīwī.

⁸ Too síro munibiá, jóanemowī sūcā. ⁹ Cūū teero jīrī ttorá, wāanucāwā. Būcu peti wāasugewi. Cūū siro āpī būcu, cūū siro āpī, cūū siro āpī wāa, wāapetijōāwā. Jesús sīcūrā putuáwi. Numió toopúra nucūwō ména. ¹⁰ Cūū wūmūncā, coore jīwī:

—¿Mūrē wedesāmiārira wāapetijōāārī? ¿Sīcūno mū ñañaré tiiré wapa déeriarī? jīwī.

¹¹ —Sīcūnope déerīawā, jīwō coopeja.

—Yūcā mūrē ñañarō tiiría. Wágoa. Ñañaré tiinemórijāña, jīwī cūpeja.*

Jesús sīawócore tiiróbiro niiré

¹² Jesús basocáre wedenemowī:

—Yūrá niīā atibúreco macārē sīawócore tiiróbiro. Yūre padeonūsegūno naītīārōrū niigū tiiróbiro niinemoriqui. Sīawócororū niigūpe catiré petihére cuogūdaqui, jīwī.

¹³ Teero tiirá, fariseo basocapeja cūūrē jīwā:

—Mū basiro dícu mūyere wedea. Āpī mū wederé “teerora niīā” jīgūno maniquí. Teero tiiró, mū wederé wapamaníā, jīwā.

¹⁴ Jesupé cūārē yūwī:

—Yū basiro yéere wedepacari, yū wederé wapacatía. Yū niirororū, teero biiri yū putuawaadarorūre masīā. Mūājā yū niirororū, yū putuawaadarorūre masīrido jā.

¹⁵ Mūā atibúreco macārā wācūrémēna basocá tiirére ĩña, “ñañaniā” jīā. Yūpeja sīcūrē teeré jīria. ¹⁶ Yū teeré jīgū, yū Pacū yūre ticodiocorigūmena basocá tiirére ĩña, “ñañaniā” jīgūdacu. Yū sīcūrā teeré jīria. Teero tiigū, yū jīrē diamacū niīā.

¹⁷ Mūārē dutiré biiro jīā: “Puará sīcārībīro cūā ĩñariguere wederi, padeoró booa”, jī jóanoā. ¹⁸ Yū wedeserecā teerora niīā: Yé maquērē yū wedesea; yū Pacū yūre ticodiocorigūcā yé maquērē wedesei, jīwī.

¹⁹ Teero tiirá, cūā sāñáwā:

—Too docare ¿mū pacū noorū niigari? jīwā.

Cūpe cūārē yūwī:

—Mūā yūre masīria; yū Pacūcārē masīria. Yūre masīrājā, yū Pacūcārē masīboajīyu, jīwī.

* 8:11 Ate versículos aperlú būcupū baurícu; aperlú baucú.

²⁰ Jesús Cōāmacūwiiṗu buerito, cūārē teero wedesewi. Niyeru sáāretibari ṗuṗuṗu niwī. Cūārē ñeerí buereco jeariwu ména. Teero tiirá, sīcāno cūārē ñeeríwa.

“Yuu wáadaropure múā wáamasīricu”

²¹ Jesús cūārē wedenemowī:

—Yuu wáagu tiia. Yuu wáari siro, múā yuure āmaāmiādacu. Múā ñañaré tiirére acabónoña manirá diaadacu. Yuu wáadaropure múā wáamasīricu, jīwī.

²² Judíoape cāmerí sāññáwā:

—Cūñ basiro sīā, diaboqui. Teero tiigú, “múā yuu wáadaropure wáamasīricu” jīī, ¿teerora? jīwā.

²³ Jesús cūārē jīwī sūcā:

—Múā atiyepá macārā niā; yuure ũmáase macū niā. Múā atibúreco macārā niā; yuure atibúreco macū mee niā. ²⁴ Teero tiigú, “múā ñañaré tiirére acabónoña manirá diaadacu” jīāwū múārē. Yuu basiro yée maquērē wedeseri, “yuurá niā” jīirére múā padeoría. Teero tiirá, múā acabónoña manirá diaadacu, jīwī.

²⁵ Teero tiirá, cūāpeja sāññáwā:

—¿Noñó niī mū? jīwā.

Jesupé yuūwī:

—Buenucāgūṗu múārē wedetoamiwū. ²⁶ Yuu múā ñañaré tiirére, múārē yuū wapa tiíadarere pee wededugapacu, wederia ména. Yuure ticodiocoriguṗu diamacū wedei. Teero tiigú, cūñ wederi, yuū tuoárigue dícuere múārē atibúreco macārārē wedea, jīwī.

²⁷ Cūñ teero wedesegu, cūñ Pacu Cōāmacūrēna wedesegu tiimíwī. Cūāpe teeré tuomasíriwa. ²⁸ Teero tiigú, Jesús cūārē jīwī:

—Múā yuū niipetira sōwūrē néemuṗucōriṗu,† “yuurá niā”‡ jīirére masiādacu. “Cūñ booró tiiríjīyī; cūñ Pacu buerigue dícuere wedejīyī”, jīī masiādacu. ²⁹ Yuure ticodiocorigu yuūmena niī. Yuu cūñ tūsaré dícuere tiia. Teero tiigú, yuū Pacu yuure sīcārā cúūrii, jīwī.

³⁰ Jesús teero jīī tūorá, paṗu cūārē padeowá.

Cōāmacū ṗōnaye queti; ñañaré tiidúmasihērāye queti

³¹ Jesús judíoa cūārē padeomírirare biiro jīwī:

—Múā yuū buerére yuūrucura, yuure padeonñúsera peti niíadacu. ³² Diamacū maquērē masiādacu. Teeré masirā, ñañaré tiirére tiidúmasiādacu. Teero tiirá, dutiapienori basoca witiirira tiiróbiro niíadacu.

³³ Cūñ cūārē jīwā:

—¿Deero tiigú mū “dutiapienori basoca witiirira tiiróbiro niíadacu” jīī? Ũsā Abraham ṗārāmerā niinñusera niā. Ũsā sīcārī dutiapienori basoca niiritoawu.

³⁴ Jesús cūārē jīwī:

—Yuu ateréja diamacūrā jīā: Niipetira ñañaré tiiráno dutiapienori basoca tiiróbiro niicua. Dutapienori basoca witiimasīricua. Teerora ñañaré tiirácā ñañaré tiidúmasīricua. ³⁵ Sīcū dutiapienori basocu cūñ ṗṗya wiipure niirucuriqui; tiiwí ṗṗ macūpe tiiwipure niirucuqui. ³⁶ Teero tiigú, yuū Cōāmacū macū peti niijīgū, múārē dutiapienori basoca tiiróbiro niirārē witiirira tiimasíā. Yuu teero tiirí, witiirira peti niíadacu sáa. ³⁷ Yuu múā Abraham ṗārāmerā niinñusera niirére masitoaa. Teero niipacara, yuū wedeserere padeodugáricu. Teero tiirá, yuure sīādugácu. ³⁸ Yuu Pacu yuure ēñoriguere múārē wedemiā. Múāpeja múā pacu tiidutíre re tiicú, jīwī.

³⁹ Cūāpeja cūārē yuūwa:

—Ũsā pacu Abraham niī, jīwā.

Cūūpe jīwī:

† 8:28 Jesús cūñ diaadare maquērē wedesegu tiiyígu. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

—Múã Abraham pārãmerã peti niirã, cūũ tiiróbiro tiibócu. ⁴⁰ Teero tiiróno tiirã, yuu diamacú maquẽ yuu Pacu bueriguere wedegú niipacari, sãadugãa. Abraham teero tiirírigu niiwĩ. ⁴¹ Múãpe múã pacu tiiróbirora tiia, jĩwĩ cūũpeja.

Cúã cūũrẽ yuuwa:

—Ûsãjã pacu manirá bauáririra niuwũ. Cõamacũ sícũrã ùsã Pacu niĩ, jĩwã.

⁴² Jesupéja jĩwĩ:

—Cõamacũ múã Pacu niĩatã, yuure maĩbócu. Yuu cūũmena niirigura atiwu. Yuu booró atiriwu. Cūũ yuure ticodiocowi. ⁴³ Múã ¿deero tiirã yuu wederere tuomasírii? Yé maquẽrẽ tuodugária. ⁴⁴ Múã pacu wãtĩrẽ dutigú niĩ; múã cūũyara niĩ. Teero tiirã, múã pacu booró tiidugãa. Cūũ scatopura basocãre sãgũ niirigu niiwĩ. Péerogã diamacú maquẽrẽ tiirí. Cūũ wedesegu, diamacú maquẽrẽ sícãrĩ wedeseriqui. Jĩditorepigu, jĩditosuguerigu niĩ. Teero jĩditogu, cūũ niirecutirere ãñoquí. ⁴⁵ Yuupeja diamacú maquẽrẽ wedea. Teero tiirã, múã yuure padeoría. ⁴⁶ Múã watoapure ¿noã yuu ñañaré tiirere ãñomasí? ãñomasíria. Yuu diamacú maquẽrẽ wedepacari, ¿deero tiirã yuure padeorí? ⁴⁷ Cõamacũ põna cūũ wederere tuoóya. Múãpe cūũ põna mee niĩ. Teero tiirã, yuu wederere tuodugária, jĩwĩ.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Muu Samaritanoãyu niicu. Diamacúrá niĩ ùsã jĩrẽ: Wãtĩ cuogú niijĩgũ, mecũgũ tiia muujã, jĩwã.

⁴⁹ Jesupé cúãrẽ yuuwi:

—Wãtĩ cuogú niiria. Yuu tiirémãna yuu Pacure padeorere ãñoã. Múãpe yuu tiirere ñã, yuure ñañarõ buijãã. ⁵⁰ “Basocã yuure ãñurõ wedesearo” jĩrere ãmaãgũ mee tiia. Teero niipacari, sícũ niĩ yuure ãñurõ wedesegu. Cūũrã basocã tiirere queoró wedegudu niĩ. ⁵¹ Yuu ateréja diamacúrá jĩã: Yuu wedeseri tuo, teeré tiigũno diariqui, jĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Ûsã jĩãrirobirora teerora niĩã: “Wãtĩ cuogú niijĩgũ, mecũgũ tiia”. Abraham diajõãyigu. Profetacã diajõãyira. Muupeja biiro jĩã: “Yuu wedeseri tuo, teeré tiigũno diariqui”. ⁵³ Muu ùsã ñecũ Abraham nemoró niiria. Cūũ diajõãyigu. Profetacã diajõãyira. Muupeja ¿niirũno niĩ teero jĩ wedesegu? jĩwã.

⁵⁴ Jesupéja cúãrẽ jĩwĩ:

—Yuu basiro yuu tiirere ãñurõ wedeseri, wapamaníã. Yuu Pacu (múã “Cõamacũ ùsã Pacu” jĩgũrã) yuu tiirere ãñurõ wedesei. ⁵⁵ Múã cūũrẽ masíricu. Yuupeja cūũrẽ masíã. Yuu “cūũrẽ masíria” jĩgũ, múã tiiróbiro jĩditorepigu niibocu. Diamacúrá jĩã: Yuu cūũrẽ masíã; cūũ wedeseri tuo, teeré tiia. ⁵⁶ Múã ñecũ Abraham yuu atiadarere “ĩñagũda” jĩ, useniwĩ. Teeré ññagũ, bayiró useniwĩ, jĩwĩ.

⁵⁷ Cúãpeja jĩwã:

—Muu cincuenta cũmarĩ cuorípacu, ¿Abrahamrẽ ññarĩ? Ññaridojãjĩyu, jĩwã.

⁵⁸ Jesupé yuuwi:

—Yuu ateréja diamacúrá jĩã: Abraham bauáadari sugueropu, “yuurã niĩã”, § jĩwĩ.

⁵⁹ Cūũ teero jĩrĩ tuorã, cūũrẽ déesĩãada jĩrã, ùtãperire néemiwã. Cūũpeja cúãrẽ dutijã, Cõamacũwiipu niĩarigu wãajõãwĩ.

9

Jesús ññahẽgũ bauárigure ññarĩ tiirígue

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cūũ Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cõamacũrẽ cūũ wãmerẽ sãññarĩ, “yuurã niĩã” jĩ yuuyigu. Teero tiigũ, Jesús “yuurã niĩã” jĩrĩ, basocã cūũrẽ déesĩãdugamiyira.

¹ Jesús netōwá, sícū ñm̄ capeari ññahēgūrē ññawī. Cūñ wīmagūpura capeari ññahēgū bauáyigu. ² Ūsā Jesuré sãññáwū:

—Ūsārē buegú, ¿deero tiigú ñni capeari ññahēgū bauáyiri? ¿Noāyé wapa niĩ? ¿Cūñye wapa, cūñ pacusūmuāye wapa niĩ? jīwū.

³ Jesús ūsārē jīwī:

—Cūñ ññañaré tiiré wapa mee niĩ. Teero biiri cūñ pacusūmuāye wapa mee niĩ. Cūñmena Cōāmacū cūñ ññurō tiirére ññodugágu, cūñrē teero baugú bauári tiirígu niĩwī.

⁴ Yññe ticodiorigu padedutirere mecūtígā marīrē tiiró booa. Too síro ññami tiiróbiro niĩadacu. Ññami jeari, sícūno pademasírīqui. ⁵ Yññ atibúrecop̄ niigū, basocáre sīwócore tiiróbiro niĩ, jīwī.

⁶ Jesús teero jīñari siro, yeparū usecóre eocú, dita oocutíre maané, capearipū tuusíá, ⁷ cūñrē jīwī:

—Siloétarop̄ mññye capearire cosegú wáaya, jīwī.

(Siloé jīrō, “ticoconorigu” jīdugaro tiia.)

Teero tiigú, cūñ toopú wáa, cūñ capearire coserígu niĩwī. Cūñ wiipú putuaatigu, ññurō ññarigu niĩwī. ⁸ Cūñya wii puto macārā, ñpērā cūñ niyeru sãñduíri ññarucurira cãmerí sãññáyira:

—¿Ñni niyeru sãñduírucuarigura niĩrā? jīyira.

⁹ Siquērā “cūñrā niĩ” jīyira. Ñpērāpé “niirri; ñpī cūñbiro baugú niĩ” jīyira.

—Yññurá niĩ, jīyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigú mññ mecūtígārē ññurō ññai? jīyira cūñape.

¹¹ —Jōō niĩarigu Jesús wãmecutigu dita oocutíremena yññ capearire tuusíá, Siloétarop̄ yññe cosedutiati. Teero tiigú, wáa, yññ coseári siro, ññurō ññañwū, jī yññyigu cūñpeja.

¹² —¿Noopú niigari cūñ? jīyira.

—Masírīga. Noopú niigū niiqui, jīyigu cūñpeja.

Fariseo basoca ññahēgū niimiārigure sãññárigue

¹³ Capeari ññahēgū niimiārigu fariseo basoca putop̄ néewanorigu niĩwī. ¹⁴ Jesús dita oocutíremena cūñrē ññarí tiirí bureco ūsā yeerisári bureco niĩwū. ¹⁵ Teero tiirá, fariseo basocapeja cūñrē sãññáyira:

—¿Deero tiigú mññ ññurō ññai? jīyira.

—Sícū yññ capearire dita oocutíremena tuusíáati. Yññ coseári siro, ññurō ññañwū, jīyigu.

¹⁶ Siquērā fariseo basoca jīyira:

—Cūñrē teero tiirírigure Cōāmacū ticocorijiyi. Marí yeerisári burecore netōñucágū tiiri, jīyira.

Ñpērāpé jīyira:

—Cūñ ññañaré tiigúno niigūñjā, ññurére tiíññoriboajiyi, jīyira.

Cúñ cūñrē sícārībíro wācūriyira sáa. Teero tiirá, batajōáyira.

¹⁷ Teero tiirá, cúñ capeari ññahēgū niimiārigure sãññáyira sūcã:

—Mññte ¿deero jīñ mññrē ññarí tiirírigure? jīyira.

—Yññja “profeta niĩ” jīñ, jīyigu.

¹⁸ Judíoare dutirá capeari ññahēgū niimiāriguyere quetire padeodugárigu. Teero tiirá, cūñ pacusūmuārē suocó, ¹⁹ sãññáyira:

—¿Ñni mññ macū niĩ? ¿“Wīmagūpura capeari ññahēgū bauárigu” mññ jīñrigura niĩ? ¿Deero tiigú cūñ mecūtígārē ññai? jīyira.

²⁰ Cūñ pacusūmuāpe yññyira:

—Ūñjā, ūsā macūrā niĩ. Cūñ capeari ññahēgū bauámiwī. Tee dícore ūsā masíá. ²¹ Cūñ mecūtígā ññarére masírīga. Cūñrē ññarí tiirírigucārē masírīga. Cūñ basiro yññmasí; wīmagū mee niĩ. Cūñrē sãññáña, jīyira.

²² Cũũ pacusũmuã cuira, teero jĩyira. Judíoare dutirá too sugueropũ ateré jĩyira: “Jõõ niĩarĩgure ‘Cõãmacũ beserĩgu Cristo niĩ’ jĩĩgũnorẽ marĩ nearĩ wiipũ cõãwionecoñadacu; marĩmena niinemoriqui”, jĩyira. ²³ Teero tiirã, cũũ pacusũmuã “wĩmagũ mee niĩ; cũũrẽ sãĩñãña” jĩyira.

²⁴ Judíoare dutirãpeja capeari ññahẽgũ niimiãrigure sũocóyira sũcã. Cũũrẽ jĩyira:

—Cõãmacũ tuocóropũre diamacũ wedeseya. Ësã masĩã: Jõõ niĩarĩgu ññañaré tiĩgũ niĩ, jĩyira.

²⁵ Cũũpe yũuyĩgu:

—Cũũ ññañaré tiĩgũ niĩgũ niĩqui; yũũ masĩriga. Ate dícare masĩã: Yũũ capeari ññahẽgũ niĩpacũ, mecũtĩgãrẽ ññãã sãã, jĩyĩgu.

²⁶ Cũũpeja cũũrẽ sãĩñãñemoyira:

—¿Deero mũũrẽ tiĩarĩ? ¿Ñeenómena mũũrẽ ññarĩ tiĩarĩ? jĩyira.

²⁷ Cũũpe yũuyĩgu:

—Mũãrẽ wedetoamiãwũ; yũũre tuorĩcu. ¿Deero tiirã wedenemorõ booi sũcã? ¿Mũãcã cũũrẽ nũnũdugãgari? jĩyĩgu.

²⁸ Cũũpeja cũũrẽ tutiyira:

—Mũũ cũũrẽ nũnũñã. Ësãpeja Moisés dutirẽre nũnũãda. ²⁹ Ësã masĩã: Cõãmacũ Moisére wedeseyĩgu. Cũũrẽjã “too macũpũ niĩ” jĩĩmasĩriga, jĩyira.

³⁰ Cũũpeja cũũrẽ jĩyĩgu:

—¿Ayo! ¿Mũã cũũrẽ “noo macũpũ niĩ” jĩĩmasĩrigari? ¿Cũũrã yũũre capeari ññarĩ tiĩãwĩ!

³¹ Marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ ññañaré tiirãre cũũ sãĩrẽre yũũriqui. Cũũrẽ padeorãnorẽ, cũũ boorẽ tiirãnorẽ yũũqui. ³² Sĩcãrĩ “sĩcũ wĩmagũpũra capeari ññahẽgũ bauãrigure ññarĩ tiĩãyĩgu” jĩĩrĩ tuoyã maniwũ. ³³ Cõãmacũ cũũrẽ ticocoriãtã, yũũre capeari ññarĩ tiirĩboajĩyĩ, jĩyĩgu.

³⁴ Cũũpeja cũũrẽ jĩyira:

—Mũũ sicatopũra ññãgũ bauãrigũ niĩpacũ, ãsãrẽ buemasĩricu sãã, jĩyira.

Cũũ cũũmena niimiãrigure cõãwionecoñayira.

Ññahẽrã tiirõbĩro niirãye

³⁵ Jesús capeari ññahẽgũ niimiãrigure cũũ cõãwionecori tuowĩ. Cũũrẽ buajeãgu, jĩwĩ:

—¿Mũũ niĩpetira sõwũrẽ padeoĩ? jĩwĩ.

³⁶ —¿Noã niĩ cũũ? Yũũ cũũrẽ padeodugãga, jĩ yũũwĩ.

³⁷ —Mũũ cũũrẽ ññatoaa. Yũũ mũũmena wedesegu cũũrã niĩã, jĩwĩ.

³⁸ —Õpũ, mũũrẽ padeoã, jĩ, cũũ pũto ñĩcãcoberimena jeacũmuwĩ.

³⁹ Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ atibũrecopũre basocãre cũũ ññañaré tiirẽre masĩãrõ jĩĩgũ atiwũ. Teero wãari, capeari ññahẽrã tiirõbĩro ññããdacua; capeari ññarã capeari ññahẽrã tiirõbĩro wããdacua, jĩwĩ.

⁴⁰ Sĩquẽrã fariseo basoca cũũ pũtopũ niirãpeja cũũrẽ tuo, jĩwã:

—Ësãcãrẽ “capeari ññahẽrã tiirõbirora niĩã mũã” ¿jĩĩgũ tĩĩ? jĩwã.

⁴¹ Jesupéja cũũrẽ yũũwĩ:

—Mũã capeari ññahẽrã tiirõbĩro niirãjã, yũũ tiirẽre ññarĩbojĩyu. Teero tiirã, wapa cũorĩbojĩyu. Mũã “ññamasĩã” jĩ wãcũjĩrã, wapa cũorã niĩã, jĩwĩ.

10

Oveja coterĩ basocũmena queoré

¹ Jesús queorẽmena wedewĩ:

—Yũũ ateré diamacũrã jĩã: Sĩcũ oveja niirĩ sãnirõ soperé sããwahegu, tiisãnirõrẽ mũãnetõsãwagu, yaarẽpigũ niĩqui. ² Soperé sããwagũpe oveja coterĩ basocũ niĩqui. ³ Sope sããwaro coterĩ basocũ cũũrẽ pãõõnecoqui. Cũũyara oveja cũũ wedeseri tuomasĩcua.

Cúãcõrõrẽ cûã wãmemena sũo, néewitiwaqui. ⁴ Cûũyarare witiwapetiri ñña, cúãrẽ sũgüewaqui. Cûũ wedeseri tuomasíjirã, cûũrẽ nũnũcúa. ⁵ Æpĩ cûã ññamasíhẽgũrẽ nũnũrídojãcua. Cûũ wedeseri tuomasíjirã, cûũrẽ dutibatéjõãcua, jĩwĩ.

⁶ Fariseo basoca cûũ cúãrẽ queorémema wederi, “biirope jĩdũgaro tiicú” jĩmasíriwa.

Jesús oveja coterí basocũ tiiróbiro niĩ

⁷ Cûã tuohéri ññagũ, Jesús cúãrẽ jĩnemowĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũũrá oveja sããwari sope tiiróbiro niĩã. ⁸ Niipetira yũũ sũguero atirira ññañará, ovejare yaarépira tiiróbiro niĩya. Teero tiirá, oveja cúãrẽ nũnũrírira niwã. ⁹ Yũũrá sope tiiróbiro niĩã. Yũũpũre sããwarano netõnénoãdacua. Oveja tiiróbiro sããwa, witiwa, táa bũarã tiiróbiro niĩãdacua.

¹⁰ Yáarépigu cúãrẽ yaagúdu, sããgúdu dícu atiqui. Yũũpeja cúãrẽ catiré ticogu atiwũ, añurõ peti niĩarõ jĩngũ.

¹¹ Yũũrá ovejare añurõ coterí basocũ tiiróbiro niĩã. Ovejare añurõ coterí basocũ cûũyarare diabosaqui. ¹² Æpĩpé cûũ õpũyarare ññanũnũsegũ dícu niiqui; oveja coterí basocũ peti mee niiqui. Cûũyara mee niicua. Teero tiigú, yái atiri ñña, ovejare cõãnũcõjã, dutijõãqui. Yáipe cúãrẽ ñee, ãcúbatejãqui. ¹³ Ovejare ññanũnũsegũ dícu niijĩgũ, cúãrẽ wãcũriqui. Æñunicu cûũrẽjã.

¹⁴⁻¹⁵ Yũũpeja ovejare añurõ coterí basocũ tiiróbiro niĩã. Yũũ Pacũ yũũre masĩ; yũũcã cûũrẽ masiã. Teerora yũũcã yáarare masiã; cúãcã yũũre masiia. Yáarare diabosa, netõnéngũdacu. ¹⁶ Yũũ ãpẽrá ovejare cõo; cúã atisãnírõ macãrã mee niia. Cúãcãrẽ néeatigũda. Cúãcã yũũ wedeseri tuo, yũũadacua. Teero tiirá, sícũpõna niĩãdacua; teero biiri sícũrã cúãrẽ cotegú niigũdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masãngũdacu. Teero tiigú, yũũ Pacũ yũũre maĩ. ¹⁸ Sícũ yũũre diari tiimasíriqui; yũũ booró diagũda. Yũũ diamasiã; too síro masãmasiã. Yũũ Pacũ yũũre biirora tiidutíwi, jĩwĩ.

¹⁹ Judíoape cûũ wedeseri tuorã, cûũrẽ sícãrĩbíro wãcũriwa sũcã. Teero tiirá, batajõãwã.

²⁰ Pacũ cûũrẽ jĩwã:

—¿Deero tiirá múã cûũrẽ tuo? Wãtĩ cuogú niĩ; teero biiri mecũgú peti tiii, jĩwã.

²¹ Æpẽrãpéja jĩwã:

—Wãtĩ sããnorigũ teero wedeseriboqui. Wãtĩ sããnorigũ capeari ññahẽgũrẽ ññarĩ tiimasíriqui, jĩwã.

Judíoa Jesuré boorírigue

²² Púuriro niirĩ, Jerusalénpu ãsã judíoa bosebũreco tiiwú. Too sũguero macãrãpu Cõãmacũwiire yaponóãri siro, bosebũreco tiipéoyira. Tii bosebũreco ãsã wãcũnũnũseri bũreco niwũ. ²³ Jesús Cõãmacũwiipũ biayá manirĩ tatiapũ wáawi. Tiitatia wãmecũtia Pórtico de Salomón. ²⁴ Toopú judíoare dutirápeja cûũrẽ añurõ sodeanũcãjõãwã. Cûũrẽ sãĩñãwã:

—¿Dee biiripũ ãsãrẽ diamacũ maquẽrẽ wedegudari? Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niigũ, diamacũrã ãsãrẽ wedeya, jĩwã.

²⁵ Jesupé cúãrẽ yũũwi:

—Wedemiwũ; múã tuoríwũ. Yũũ Pacũ wãmemena tiiẽñore yũũ niirecutirere añurõ eñõã. ²⁶ Múã yáara oveja niiria. Teero tiirá, yũũre padeoría. ²⁷ Yáara ovejapeja yũũ wedeserere tuomasíya. Yũũcã cúãrẽ masiã. Cúã yũũre nũnũyã. ²⁸ Yũũ cúãrẽ catiré petihére ticoa. Cúã pecamerũ wáaricua. Sícũno yũũ cuorãre yũũre ãmamasíriqui. ²⁹ Cúãrẽ yũũ Pacũ ticorigũ niwĩ. Cûũ niipetira nemoró tutuagu niĩ. Teero tiigú, sícũno yũũ Pacũ cuorãre ãmamasíriqui. ³⁰ Æsã yũũ Pacũmena sícũrã niĩã, jĩwĩ.

³¹ Cûũ teero jĩrĩ tuorã, judíoare dutirápeja ãtãperire néemiwã sũcã, cûũrẽ déesããda jĩrã. ³² Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Yuu Pacu tutuaremena múã ññacoropu pee ãñuré tiiéñowũ. ¿Ñeenó tiiré wapape yũre déesĩadugai? jĩwĩ.

³³ Cũãpe yũwa:

—Muu ãñurõ tiiré wapa déesĩaricu. Muu basocúra niipacu, “yuu Cõamacũ niiã” jĩiré wapa mũrẽ sĩaãda. Muu Cõamacũrẽ ñañarõ wedesegu tiia, jĩwã.

³⁴ Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Mũã dutiré watoapũre Cõamacũ jĩiriguere biiro jóanoã: “Mũã Cõamacũ tiiróbirora niirã niiã”,* jĩ jóanoã. ³⁵ Marĩ masĩã: Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “diamacũ maquẽ niiria” jĩmasĩña maniã. Cõamacũye wederirare “mũã Cõamacũ tiiróbirora niirã niiã” jĩ jóadutirigu niwĩ. ³⁶ Teero tiigũ, “yuu Cõamacũ macũ niiã” jĩmasĩã. Mũãpe yuu teero jĩiré wapa yũre “Cõamacũrẽ ñañarõ wedesegu tiia” jĩã. Teero niiria. Cõamacũ yũre besewi; yũre atibúrecopũre ticodiocowi. ³⁷ Yuu Pacu tiirére yuu tiihéri, yũre padeorijãña. ³⁸ Cũũ tiirére tiirípereja, yũre padeorípacara, yuu tiiéñorere padeoyã. Mũã teeré padeorã, “yuu Pacu yũpũre niĩ” jĩirére masĩadacu. Teero biiri “yuu cũpũre niĩã” jĩirére tuomasĩadacu, jĩwĩ.

³⁹ Cũãpeja cũũrẽ peresuwiipũ néewadugamiwã sũcã. Cũũpe cũãrẽ dutijóãwĩ.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapũ tĩawawi. Toopũre Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiriropũ pũtuácũmuwĩ. ⁴¹ Pau Jesuré ññarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõamacũ sícũrã tiimasĩrere tiiéñoriwi. Tiiéñoripacu, niipetire ãniyé maquẽrẽ wedegu, diamacũrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopũre pau Jesuré padeowã.

11

Lázaro diarique

¹ Sícũ basocũ diarecutigu niirigu niwĩ. Cũũ wãmecutiwi Lázaro. Cũũ, teero biiri cũũ sõwõsãnumiã María, Marta Betania macã macãrã niwã. ² Maríara niwõ Jesuyé duporipũre sitiaãñúre píopeo, coo póañapõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigu niwĩ. ³ Lázaro sõwõsãnumiã Jesuré queti ticocorira niwã:

—Õpũ, muu menamacũ diagu tiii, jĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogũ, jĩwĩ:

—Cũũ diarecutiremena diadoariqui. Cũũ diarémene Cõamacũ tutuarere ãñonóadacu. Yuu Cõamacũ macũcãrẽ basocã “cũũ tutuagu niĩ” jĩãdacua, jĩwĩ.

⁵ Jesús cũã María, Marta, teero biiri cũã bai Lázarore maĩrigu niwĩ. ⁶ Teero tiigũ, cũũ diarecutire quetire tuogũ, cũũ niirõpũ pũabúreco pũtuácũmunemowũ sũcã. ⁷ Too síro ãsã cũũ buerãre: —Jãmu Judeapũ sũcã, jĩwĩ.

⁸ Ñsãpe cũũrẽ jĩwũ:

—Ñsãrẽ buegũ, yoawaria ména judíoare dutirá ãtãperimena mũrẽ déesĩadugamiwã. ¿Muu toopũ wãadugagari sũcã? jĩwũ.

⁹ Jesupé queorémene yũwĩ:

—Wãcũpatirijãña. Mũã masĩã: Sicabũrecore doce horari bóea. Bũreco wãagũno bóeremene ññamasiqui. Teero tiigũ, ñaacũmuriqui. ¹⁰ Naĩtĩãrõpũ wãagũnopeja cũũ wãaro sĩawócore maniré wapa dupotua, ñaacũmuqui, jĩwĩ.

¹¹ Teero jĩãri siro, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Marĩ menamacũ Lázaro cãnijóãjĩyi. Yuu cũũrẽ wãcõgũ wãaguda, jĩwĩ.

¹² —Õpũ, cũũ cãniãrigu, ãñujõãgũdaqui, jĩwũ.

¹³ Jesús “Lázaro cãnijóãjĩyi” jĩgũ, “diajõãjĩyi” jĩdugagu tiwĩ. Ñsãpe cãniré petire wãcũjãmiwũ. ¹⁴ Ñsã tuohéri ññagũ, Jesús ãsãrẽ tuomasĩrõrã wedewi:

* 10:34 Salmo 82.6.

—Lázaro diajõããjĩyi. ¹⁵ Marĩ toopú niihẽrĩ, ãñuã. Yũũ useniã; ãñuniãdacu múãrẽ. Toorã múã nemorõ padeoãdacu. Jãmũ, cũũrẽ ñnarã, jĩwĩ.

¹⁶ Tomás (“suduárigu” ãsã jĩgũ) ãsarẽ jĩwĩ:

—Jãmũ maricã. Marĩrẽ buegũre cũã sãrĩ, cũũmenarã diara wáaada, jĩwĩ.

Jesús diarirare masõ, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaro ya macãpũ jeagũdu tiirĩ, ãtãtutipũ cũũrigue quetire tũowĩ. Cũũrẽ cúũari siro, bapari bũrecori netõyĩro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén pũtogã niwũ. Pua kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwũ. ¹⁹ Teero tiirã, paũ Jerusalén macãrã cũã bai diari tũorã, Marta, Maríare wãcũtutuaaro jĩrã, cũã pũtopũ ñnarã jearira niwã. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrĩ tũogó, Marta cũũrẽ bocago atiwo. Maríape wiipú pũtuáyigo. ²¹ Marta Jesús pũto jeago, cũũrẽ jĩwõ:

—Õpũ, mũũ ãnopú niirĩ, yũũ bai diariboajĩyi. ²² Mecũtígãcãrẽ Cõãmacũ niipetire mũũ sãirẽnorẽ ticoqui. Teeré masiã, jĩwõ.

²³ Jesús coore jĩwĩ:

—Mũũ bai masãgũdaqui, jĩwĩ.

²⁴ Coopeja yũũwo:

—Yũũ masiã: Atibũreco petirĩ, niipetira diarira masãripũ, masãgũdaqui, jĩwõ.

²⁵ Jesupé jĩwĩ:

—Yũũrã diarirare masõ, catiré ticogú niã. Yũũre padeogú diapacũ, catigũdaqui sũcã.

²⁶ Mecũtígãrẽ catirã yũũre padeorã diari siro, dianemoricua. ¿Mũũ teeré padeói? jĩwĩ.

²⁷ Coore yũũwo:

—Õpũ, ateré padeóa: Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ macũ niã. Mũũ “sĩcũ basocũ atigũdu niãyigu” cũã jĩrigũ niã, jĩwõ.

Lázaro cúũri tuti pũto Jesús utirigue

²⁸ Marta Jesumãna wedeseari siro, coo bayio Maríare sũogó wáawo. Coore ãpẽrã tũohẽropũ wedeyigo:

—Marĩrẽ buegũ jeatoaawĩ. Mũũrẽ sũodutíawĩ, jĩyigo.

²⁹ Coo teero jĩrĩ tũogó, cũũ pũtopũ máata atirigo niwõ. ³⁰ Jesús Marta bocaariropũ niwĩ. Macãpũre piyawariwi ména. ³¹ Judíoa wiipú Maríare wãcũtutuari tiirã tiiyira. Cũã coo boyeromena witiwari ñnarã, coore nũnyira. “Cúũari tutipũ utigo wáago tiicó”, jĩ wãcũmiyira.

³² Maríape Jesús pũto jea, cũũrẽ ñna, cũũye dũpori pũtopũ munibiácũmuwõ.

—Õpũ, mũũ ãnopú niãtã, yũũ bai diariboajĩyi, jĩwõ.

³³ Jesús coo utiri ñnagũ, teero biiri judíoa coore nũnũatiriracã utiri ñnagũ, bayiró wãcũpati, ññarõ yeeripũnacutiwi.

³⁴ —¿Noopú cũũrẽ cúũarĩ? jĩ sãĩñawĩ.

—Jãmũ, ñnagũ atiya, jĩwã.

³⁵ Jesús utiwi. ³⁶ Cũũ utiri ñnarã, judíoa cãmerĩ jĩwã:

—Ñnaña. Cũũrẽ bayiró maijãmiãyiri cũũ, jĩwã.

³⁷ Siquẽrã jĩwã:

—Ñni jõõ niirigu capeari ñnahẽgũrẽ netõnérigũra niirã. ¿Lázaro cãrẽ diari tiirĩboayiri? jĩwã.

Jesús Lázaro masõrigue

³⁸ Jesús Lázaro cúũri tutipũ jeagu, bayiró wãcũpatiremena niwĩ sũcã. Tiiututi ãtãtuti niwũ. Tiiututi sopeputó ãtãquicamena bianówũ. ³⁹ Jesús cúãrẽ: —Tiiquire nécoya, jĩwĩ. Marta diaarigu sõwõpe cũũrẽ jĩwõ:

—Õpũ, ñni niiqui. Cũũ diaari siro, bapari bũrecori netõã, jĩwõ.

⁴⁰ Jesús coore jĩwĩ:

—“Yũũre padeogó, Cõãmacũ tutuarere ñnagõdacu”, jĩ wedeawũ mũũrẽ, jĩwĩ.

⁴¹ Teero tiirá, cúa tiituti biaríquicare néecowa. Jesús ñnamõco, Cõãmacũrẽ jĩwĩ:
—Pacu, yuu sãirere muu tuo. Teero tiigú, mũurẽ usenire ticoa. ⁴² Yuu masĩã: Mũu yũre tuorucújãã. Ñniã ãnopú nucũráye maquẽrẽ busurómena mũumena wedesea. “Yuu mũu ticodiocorigu niĩã” jĩrere masĩãrõ jĩgũ, teero tiia, jĩwĩ.

⁴³ Cũũ teero jĩãri siro, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩwĩ.

⁴⁴ Cũũ teero jĩãrã, diaarigu niimiãrigu witiatiwi. Cũũye wãmorĩ, cũũye duporire sutiména duduanorigu niwĩ. Cũũya diapóacã suti caseromena cõmanórigu niwĩ. Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Cũũrẽ jõãñá, witiatiaro jĩãrã, jĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Maríare ñnarã jeaarira cũũ teero tiiriguere ñnarã, paũ cũũrẽ padeowá.
⁴⁶ Ñpẽrãpé Jesús tiiriguere fariseo basocapũre wedera wáayira. ⁴⁷ Teeré tuoári siro, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirá Petimena neãyira. Neãari siro, jĩyira:

—¿Deero tiídari marĩ? Jõõ niãrigu pee tiieñorere tiigú tiiquí. ⁴⁸ Marĩ cũũrẽ teero ññajãrĩ, niipetira cũũrẽ padeoádacua. Romanuã ati, Cõãmacũwiire cõããdacua. Teero biiri marĩ dutiré cõorere petirí tiídacua, jĩyira.*

⁴⁹ Sícũ cúã menamacũ wãmecutiwi Caifás. Cũũ tiicũmarẽ paiaré dutigú niwĩ. Cũũ cúãrẽ jĩyigu:

—Múã tuomasíridojãã. ⁵⁰ Niipetira basocá maríya dita macãrã diari, ñañanibocu. Biiro tiirípe, ãñucu: Sícũ marĩ niipetiraye niãdarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdacu, jĩyigu.

⁵¹ Caifás cũũ basiro wãcũrémena teero jĩriyigu. Tiicũma cũũ paiaré dutigú niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ teero wãcũré ticoyigu. Teero jĩgũ, “marĩ niipetiraye niãdarere Jesús diabolagũdaqui” jĩsũguyigu. ⁵² Jesús judíoa díçure diabolariyigu. Niipetira Cõãmacũ põna cũũrẽ padeoádarare, apeyé ditapu niirácãrẽ diabolariyigu. Sicapõna macãrã síçpõna tiiróbiro niãrõ jĩgũ, teero tiyigu. ⁵³ Teero tiirá, cúã tiiburecora “¿deero tiídari marĩ cũũrẽ síããdara?” jĩ wãcũnucãyira.

⁵⁴ Teero tiigú, Jesús paũ judíoa watoapũre wãnetõnemoriwi. Too niãrigu yucu maniró wesapu wáawi. Efraín wãmecutiri macãpu jea, toopú ñsãmena putuáwi.

⁵⁵ Pascua judíoa bosebũreco jeaadarõ tiirí, paũ basocá Jerusalénpũre jeawa. Cúã tii bosebũreco sũguero cúã ñañaré tiiriguere cosesũguera jeara tiyira. ⁵⁶ Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõãmacũwii wesa macã yepapu niirã, cãmerí sãñãyira:

—¿Múã deero tũgueñã? ¿Cũũ bosebũrecore ññagũ atigũdari? jĩyira.

⁵⁷ Paiaré dutirá, fariseo basocamena too sũgueropũ basocáre biiro dutiyira:

—Múã “jõõ niãrigu toopú niãyigu” jĩrĩ tuorá, ñsãrẽ wedeya, jĩyira.

Cũũrẽ ñee, peresuwiipũ néewadũgayira.

12

Jesuré sitiaãñũre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebũreco wãaadarõ seis bũrecore dũsarí, Jesús cũũ buerámena Betaniapu wáawi. Too sũguero tiimacãpũra Jesús Lázaro diarigupũre masõwĩ. ² Toopú Jesuré bosebũreco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpẽrãcã Jesuména yaadiwi.

³ Teero tiigó, María sicagá* sitiaãñũrigare Jesús pũto néeativo. Tee sitiaãñũre “nardo”

* 11:48 Judíoare dutirá biiro wãcũjĩya: “Basocá niipetira Jesuré padeorá, cũũrẽ õpũ sõnecoadacua; romanuãrẽ cõããdacua. Romanuã õpũ teeré tuogú, paũ surarare ticocogũdaqui”, jĩ wãcũjĩya. * 12:3 Pecasãyemena “medio litro” niĩã.

wāmecutire wapapacáre niwũ. Cũye duporipũ píopeco, cooya póañapõmena tuu-coséwo. Tiiwí niipetiropũ sitiaañúsasajõawũ.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jĩwĩ:

—Ate sitiaañúrere sicacũma padegu wapatárocõrõ dúaro boomíayu. Tee niyerure bóaneõrãre ticonoboajiyu, jĩwĩ.

Cũ Jesús buegú too síropũ cũrẽ ñnatutirapũre wedesãgũdu niirigũ niwĩ. ⁶ Diamacũ bóaneõrãre tiiapudugagu mee tee jĩwĩ. Biiro wedesegu niyeru yaadugágu, teero jĩwĩ. Cũ ñsã niyeru sãaripore cotegá niimiwĩ. Tiipo maquẽ niyerure yaajárucurigu niwĩ. ⁷ Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—¿Deero tiigú coore potocóí? Potocógũ mee tiiyá. Coo ateré ññanocũrigo niwõ yũ diaadari bureco maquẽrẽ. ⁸ Bóaneõrã mũa watoapũ niirucujãadacua. Yũpeja mũãmena niirucuricu, jĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore siãdugárigue

⁹ Pau judíoa Jesús Betaniapũ niiré quetire tuoyíra. Teero tiirá, cũrẽ ñnarã jeawa. Cũ dícare ñnarã jeariwa. Cũ masõrigũ Lázarcãrẽ ñnarã jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Pau judíoa cũ masãrigue quetire tuorá, paiaré dutirá dutirére duujá, Jesuré padeowá. Teero tiirá, paiaré dutirá: —Lázarcãrẽ siãáda, jĩmiyira.

Jesús Jerusalénũ sãawarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebureco Jerusalénũ pau boseburecore ñnarã jeará “Jesús atiqui méé” jĩré quetire tuoríra niwã. ¹³ Teero tiirá, iquierire páata, cũrẽ bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jĩatiwa:

—¡Marí Ñpũrẽ usenire ticoada! ¡Ñi Cõamacũ ticodiocorigũ nií! ¡Cũrẽ añurõ tiiáro! ¡Cũ marí Israelya põna macãrã Ñpũ nií! jĩwã.

¹⁴ Jesús burro wĩmagũrẽ buajeá, cũ sotoapũ mũapeawi. Cũ teero tiiriguere Cõamacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

¹⁵ Mũa Jerusalén macãrã, cuirijãña.

Ññaña: Mũa Ñpũ atitoai méé;

cũ burra macũ wĩmagũ sotoapũ pesatii,†

jĩ jóanoã.

¹⁶ Tee jóariguere ñsã cũ buerá sicatorpũre “Jesuyé queti niicu” jĩ tuomasíriwũ. Too síro ñmũásepũ cũ mũawari síropũ, ñsã wãcũbuawũ. Teero tiirá, “Cõamacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora cũrẽ diamacũrã wáawũ” jĩ cãmerí wedesewũ.

¹⁷ Pau Jesús Lázarore masõrĩ ñnarira tee quetire wedesesajõayira. “Lázaro ñtãtutipũ niimiãrigure sñowíonecowi”, jĩ wedeyira. ¹⁸ Teero tiirá, pau tee tiiẽñoriguere tuoríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹ Fariseo basocapeja cãmerí jĩyira:

—Marí deero tiimasíritu niã. ¿Ññamiĩ mũã? Niipetira cũmẽna wáara tiiya, jĩyira.

Griegoa Jesuré ñnadugarigue

²⁰ Bosebureco ñnarã jeará watoapũ síquẽrã griegoa niwã. Cũãcã Cõamacũrẽ padeorá atirira niwã. ²¹ Cũ Felipe pũto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditapũ niirí macã macũ niwĩ. Cũ cũrẽ jĩyira:

—Jesuré ñnarã wáadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cũ puarãpũ Jesuré wedera jeawa. ²³ Jesús cũãrẽ queorẽmena yũwĩ:

—Máata niipetira sõwũ uputí macũ niirere ññonóadacu. ²⁴ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Sícu oteré capere oteriatã, teero pũtuájacu. Teeperi oteri docare, ditapũ bóa, wii, bucúá, pee ducacuticu. ²⁵ Atiburecopũre cũ catirí burecorire maĩnetõnegũno

† 12:15 Zacarías 9.9.

pecamepɛ ñañarō tiinógũdaqui. Cũũ catirí bɛrecorire maĩhégũnope ãmuásɛpɛ catiré petihére buagúdaqui. ²⁶ Yũũ dutirére tiidugáguɛno yũũre nɛnɛárō. Yũũ niĩadaropɛre yũũmena niigũdaqui. Yũũ dutirére tiinunúsegunoré yũũ Pacu añurō tiigúdaqui, jĩwĩ.

Jesús cũũ diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jĩnemowĩ:

—Mecūtígã yũũ bayiró wãcũpatia. Teero tiigú, yũũ deero jĩmasĩriga. “Pacu, yũũre ñañarō wáadarere netónéña”, ¿jĩgũdari? Jĩricu. Teero ñañarō tiinógũdura atiwũ.

²⁸ Pacu, “mũũ añunetõjõãã” jĩrere ãñoñá, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩñari siro, ãmuásɛpɛ wedeseri tuowá:

—“Yũũ añunetõjõãã” jĩrere ãñotóawũ; ãñonemógũda sũcã, jĩiti.

²⁹ Basocá toopú niirá cũũ wedeseri tuorá: —Buro busuati, jĩwã.

Ãpẽrá: —Ángele cũũrẽ wedeseati, jĩwã.

³⁰ Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũre tuodutígu mee wedeseati; múãpere tuodutígu wedeseati. ³¹ Mecūtígãrẽ Cõãmacũ atibúreco macãrãrẽ wapa tiigúdaqui. Mecūtígãcãrẽ atibúreco macãrãrẽ dutigúre cõãwionecogũdaqui. ³² Yũũpere basocá néemũõncõãdacua, niipetirare yũũ añurō tiibosáremena ugaripéaatiaro jĩgũ, jĩwĩ.

³³ Teero jĩgũ, “biro tiirí, diagudacu” jĩgũ tiiwĩ. ³⁴ Basocá cũũrẽ jĩwã:

—Cõãmacũye queti jóaripũpɛ cúã bueẽñorĩ, biro tuonówũ: “Cõãmacũ beserigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacũ niirĩ, ¿deero tiigúdu mũũpe “niipetira sõwũrẽ néemũõncõrõ booa” jĩĩ? Niipetira sõwũ ¿niipé niĩ? jĩĩ sãĩñáwã.

³⁵ Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ atibúreco macãrãrẽ sãwócore tiiróbiro niĩ. Yũũ basocáre Cõãmacũyere añurō masĩrĩ tiia. Múãmena péerogã niigũdacu. Yũũ añopú niirĩ, múã yũũ buerére padeoyá. Teero tiirá, múã wãcũña maniró naĩtĩārõpɛ wára tiiróbiro wáaricu. Yũũre padeohégũno naĩtĩārõpɛ niigú tiiróbiro niĩ. Teero tiigú, añurépere besemasĩriqui. ³⁶ Yũũ sãwócore tiiróbiro niigú múãmena niĩ. Yũũ múãmena niirĩ, yũũre padeoyá. Teero tiirá, múãcã sãwócoropɛ niĩadacu; Cõãmacũyere añurō masĩãdacu, jĩwĩ.

Jesús cúãrẽ teero jĩñari siro, dutijõãwĩ.

Judíoare dutirá Jesuré padeorírigue

³⁷ Jesús cũũ tutuaremena pee tiieñopacari, judíoare dutirá cũũrẽ padeoríwa. ³⁸ Cũã padeoríriguemena profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiwú. Ateré jóarigu niwĩ:

Ësã Òpũ, noãnópe ãsã wederére padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíriya.

Cõãmacũ tutuaremena tiieñorĩ ñnapacara, padeoríya, † jĩ jóarigu niwĩ.

³⁹ Teero tiirá, cúã padeomasĩriwa. Isaías atecãrẽ jóarigu niwĩ:

⁴⁰ Cõãmacũ cúãrẽ capeari ññahẽrã tiiróbiro tiiyígu.

Cũũyere tuomasĩhẽrĩ tiiyígu.

Teero tiirá, añurō cũũ tiirere ñnapacara, ññamasĩriyira.

Cũũ buerére tuopacára, tuomasĩriyira.

Cũũ buerére padeorá niirãpeja,

cúã ñañaré tiirere duujá, acabóre sãibójíya.

Cũũ cúãrẽ netõnébojíyi, §

jĩ jóarigu niwĩ.

⁴¹ Isaías Jesús ɛpɛtí macũ niirere ññasugueyígu. Teero tiigú, cũũye maquẽrẽ wedeseyígu.

† 12:38 Isaías 53.1. § 12:40 Isaías 6.10.

⁴² Teero jóari siro niipacari, paɯ judíoa, judíoare dutirápɯcã Jesuré padeomíwã. Marí neári wiipɯ niirárẽ cõawionecori jĩrã, baurocápɯ Jesuré padeorére wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocápere nemoró ãñurõ wãcũrĩ boojíya. Cõãmacãpereja “ãñuniya” jĩsuguerõ boorjĩya.

Jesús wederi tuohéra ñañarõ tiinóãdara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró bɯsɯrómena jĩwĩ:

—Yũre padeoráno yɯ dícure padeoríya; yɯ Pacɯ yũre ticodiocorigucãrẽ padeoóya. ⁴⁵ Yũre ññarãno yũre ticodiocorigucãrẽ ññaãya. ⁴⁶ Yɯ sãwócore tiiróbiro niiã. Atibúrecopɯre atiwɯ, yũre padeoráno naĩtĩãrõpɯ pɯtuárijããrõ jĩgũ. ⁴⁷ Yɯ buerére tuo, teeré yũheranorẽ yũre ñañarõ tiiría. Yɯ atibúrecopɯ niirárẽ ñañarõ tiigú atiriwɯ; cũãrẽ netõnégũ atiwɯ ⁴⁸ Yũre boohérano, yɯ buerécãrẽ yũherano ñañarõ tiinóãdarapɯ niitoaya. Atibúreco petirí, yɯ wederé cũãrẽ ñañarõ wáari tiiádacu. ⁴⁹ Yɯ booró wederia. Yɯ Pacɯ yũre ticodiocorigu “teero jĩ wedeya” jĩ dutirómena wedea. ⁵⁰ Yɯ masĩã: Yɯ Pacɯ dutirére padeorá catirucujããdacua. Teero tiigú, cũã wededutirobirora basocãre wedea, jĩwĩ.

13

Jesús cũ bueráye dɯporire coserígue

¹ Pascua bosebureco wáaadarõ péero dɯsawá. Jesús cũ atibúrecopɯ niirigu máata cũ Pacɯ pɯtopɯ wáaadarere masĩtoawi. Æsã cũ buerá atibúrecopɯ niirárẽ maĩnetónejãwĩ. Æsarẽ cũ bayiró maĩrere ãñoãdaro péerogã dɯsawá.

²⁻⁴ Wãtĩãrẽ dutigú Judas Iscariote (Simón macãrẽ) wãcũrẽ ticotoarigu niwĩ. Jesupéja Cõãmacũ pɯtopɯ atirigue, cũ toopú cãmeputáwaadarere masĩtoarigu niwĩ. Teero biiri cũ Pacɯ cũrẽ niipetire dutiré ticoriguere masĩtoarigu niwĩ. Teeré masígũ, Æsã yaaduiiri, wũmɯncã, cũyaro sutiró sotoá sãñaãrĩrore tuuwéwi. Æpũ decopɯ oco tuucoséri caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré barapú písã, Æsãye dɯporire cosenucãwĩ. Cũ siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cũ Simón Pedroye dɯporire cosegúdu tiirí, Pedroyeja cũrẽ jĩwĩ:

—¿Æpũ, yée dɯporire mɯ cosegúdari? jĩwĩ.

⁷ —Mecãtígã yɯ tiirere mɯ tuomasíricu; too síropɯ tuomasígúdacu, jĩ yɯwĩ.

⁸ Cũpeja: —Yée dɯporire mɯ coserídojãgúdacu, jĩmiwĩ.

—Yɯ mɯrẽ coseriatã, mɯ yɯ menamacũ niiricu, jĩwĩ.

⁹ Simón Pedro jĩwĩ:

—Too docare yée dɯporire cosegú, yée wãmorĩ, yáa dupucãrẽ coseyá, jĩwĩ.

¹⁰ Jesupéja jĩwĩ:

—Marí cusaári sirogã, jũrĩmanírã niipacara, cusanemóña manicú. Wáaari siro, dɯpori dícure cosenócu. Múã jũrĩmanírã tiiróbiro niiã. Teero niipacari, sícũ múã watoapɯre ñañagú jũrĩcutígu tiiróbiro niĩ, jĩwĩ.

¹¹ Jesús cũrẽ wedesãgúduere masĩtoarigu niwĩ. Teero tiigú, “sícũ múã watoapɯre jũrĩcutígu tiiróbiro niĩ” jĩwĩ.

¹² Æsãye dɯporire coseári siro, cũ tuuwéarĩrore sãña, jeanuã, Æsarẽ jĩwĩ:

—¿Yɯ múãrẽ tiiriguere tuomasí? ¹³ Múã yũre “Æsarẽ buegú”, teero biiri “Æsã Æpũ” jĩã. Yɯ teerora niiã múã jĩrõbirora. ¹⁴ Yɯ múã Æpũ, múãrẽ buegú niipacu, múãye dɯporire coseáwũ. Teero tiirá, múãcã teerora múãye dɯporire cãmerí coseyá.

¹⁵ Múãrẽ yɯ tiiriguere ñnacũ, tiinunúsearo jĩgũ, tee queorére tiieñoãwũ. ¹⁶ Yɯ ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ padecotegũno cũrẽ dutigú nemoró niiriqui. Sícũ ticoconorigucã cũrẽ ticocorigu nemoró niiriqui. ¹⁷ Múã yɯ wedeariguere masĩ, teeré tiirá, useniádacu.

¹⁸ Yɯ múã niipetirapɯre wederia. Yɯ beserirare yɯ masĩã. Cõãmacũye queti jóaripũpɯ jĩrõbirora diamacũ wáaro tiiádacu. Ateré jóanoã: “Yɯmena yaaduiarigu

yũre ññatutigu peti niĩ”, * jĩ jóanoã. ¹⁹ Yũ müãrẽ wedesuguegu tiia. Teero tiirá, too síro yũ jĩñariguere diamacũ wáari ññarã, “yũrã niĩã” jĩrere padeoádacu. ²⁰ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũ ticocoariguere bocagũno yũcãrẽ bocagũdaqui. Yũre bocagũno yũre ticodiocorigucãrẽ bocagũdaqui, jĩwĩ.

Jesús “Judas yũre ññatutirapũre ticogũdaqui” jĩrigue
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jesús teeré ãsãrẽ wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. Tũomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yũ ateré diamacũrã jĩã: Müã menamacũ sícũ yũre ññatutirapũre ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² Ñsã cãmerí ñña, “¿noãpére teero jĩgũ tiii?” jĩmasĩriwũ. ²³ Yũ Juan Jesús maĩnógũ cũũ pũtogã duiwũ. ²⁴ Teero tiigũ, Simón Pedro súpuaremena yũre sãññáduwi: “¿Noãré wedesegu tiii?” ²⁵ Yũ cũũ pũtogã munijeátua, cũũrẽ sãññáwũ:

—¿Õpũ, noã niĩ cũũ? jĩwũ.

²⁶ Jesús yũre jĩwĩ:

—Yũ pã soa, ticogũra niĩ, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩñari siro, Judare (Simón Iscariote macũrẽ) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, Satanás cũũrẽ sãññarigu niwĩ. Jesús Judare: —Mũ tiiádarere máata tiisirotiya, jĩwĩ.

²⁸ Ñsã niipetira toopã yaaduirã cũũ teero jĩrere tũomasĩriwũ. ²⁹ Siquẽrã biiro wãcũwũ: “Judas niyeru sãññipore cotegũ niirĩ, cũũrẽ apeyenó bosebũreco maquẽrẽ sãññadutigu tiiájyi; o bóaneõrãrẽ niyeru ticoautigu ticoautiajĩyi”, jĩ wãcũmiwũ. ³⁰ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, witiõwũ. Ñamipũ niwũ.

Mama dutiré

³¹ Judas witiwari siro, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Mecũtígã yũ niipetira sõwũ uputí macũ niirere ññonóádacu. Yũmena “Cõãmacũ uputí macũ niĩ” jĩrẽcãrẽ ññonóádacu. ³² Yũ “Cõãmacũ uputí macũ niĩ” jĩrere ññorí, cũũcã yũ uputí macũ niirere máata ññogũdaqui. ³³ Yũ menamacãrã, yũ péerogã müãmena niinemogũdacu. Müã yũre ãmaãmiádacu. Yũ judíoare dutirare jĩrirobirora müãrẽ mecũtígã jĩã: “Yũ wáadaropũre müã wáamasĩricu”. ³⁴ Müãrẽ mama dutirere cúũã: Cãmerí maĩñã; yũ müãrẽ maĩrõbirora müãcã cãmerí maĩñã. ³⁵ Müã cãmerí maĩrĩ, ãpẽrã niipetira müãrẽ yũ buerã niirere masĩadacua, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cũũrẽ sãññáwĩ:

—Õpũ, ¿noopũ wáagudari? jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ yũwĩ:

—Mecũtígã yũ wáadaropũre mũ wáamasĩricu. Too síropũ yũre nũnũgũdacu, jĩwĩ.

³⁷ Pedropeja cũũrẽ sãññáwĩ sũcã:

—Õpũ, ¿deero tiigũ yũ mũmena máata wáamasĩrigari? Mũye wapamena yũ diari, ãññuniádacu, jĩmiwĩ.

³⁸ Jesús cũũrẽ yũwĩ:

—¿Yée wapamena diabosagudari? Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũre ññiãrĩ “cũũrẽ masĩriga” jĩñitogũdacu, jĩwĩ.

14

Jesús Cõãmacũ pũtopũ wáarima tiirõbiro niĩ

¹ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

* 13:18 Salmo 41.9.

—Múã bayiró wācūpatirijãña. Cōãmacūrē padeoyá. Yũcārē padeoyá. ² Yũ Pacu p̄toru múã niĩadare wiseri pee niĩ. Tee wiseri maniátã, múãrē wedeboajiyu. Toopú múã niĩadarore quēnosugúgu wáagu tiia. ³ Múã niĩadarore quēnoári siro, múãrē néegũ atiguda. Teero tiirá, yũ niirópru múãcã niĩadacu. ⁴ Yũ wáaropu niirimarē múã masĩcu, jĩwĩ.

⁵ Tomás cūūrē jĩwĩ:

—Ōpũ, mũũ wáadarore masĩriga. ¿Ūsã deero tii tiimaré masĩbogari? jĩwĩ.

⁶ Jesús cūūrē yũwĩ:

—Yũurá tiimá tiiróbiro niĩ; basocáre diamacũ maquērē masĩrĩ tiigũ niĩ; teero biiri catiré petihére ticogũ niĩ. Yũure padeonũsera dícu yũ Pacu p̄to jeaadacua. ⁷ Múã yũure masĩrã, yũ Pacucārē masĩadacu. Mecũãmena cūūrē masĩã; cūūrē ñnarã tiiróbiro niĩ, jĩwĩ.

⁸ Felipe Jesuré jĩwĩ:

—Ōpũ, mũũ Pacure ññoñã ūsārē. Cūūrē ñnarémēna dícu ūsārē añutoaadacu, jĩwĩ.

⁹ Jesupéja cūūrē yũwĩ:

—Felipe, yũ múãmena yoari niĩ mée. ¿Yũure ññamasĩrii ména? Yũure ññagũno yũ Pacucārē ññã. ¿Deero tiigũ “mũũ Pacure ññoñã” jĩwĩ? ¹⁰ “Yũ Pacup̄re niĩ yũ; cūũ yũp̄re niĩ” jĩrēre ¿padeorí? Yũ múãrē wederere yũ booró wederia. Yũ Pacu yũp̄re niigũrã yũmena cūũ booró tiii. ¹¹ “Yũ Pacup̄re niĩ yũ” jĩrēre padeoyá. Teero biiri “yũ Pacu yũp̄re niĩ” jĩrēcārē padeoyá. Múã teeré padeomasĩhērã, yũ tiirépere yũ Pacu tutuaremena tiirĩ ñña, padeosãñũña. ¹² Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũure padeoráno yũ tiiróbirora tiinũseadacua. Yũ Pacu niirópu yũ wáaguda. Teero tiirá, yũure padeoráno yũ tiiróro nemoró tiĩadacua. ¹³ Niipetire múã sãĩrēre yũ wãmemēna sãĩrĩ, tiigũda. Yũ teeré tiigũ, yũ Pacu p̄rutĩ macũ niirēre ññogũdacu. ¹⁴ Yũ wãmemēna múã sãĩrēnorē tiigũda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocoguda” jĩrigue

¹⁵ ‘Múã yũure maĩrã, yũ dutirere tiĩadacu. ¹⁶ Múãrē yũ Pacure sãĩboságuda. Yũ sãĩrĩ, cūũ múãrē ãpĩ tiipugudure ticodiocogudaqui. Múãmena niirucujãgũdaqui. ¹⁷ Cūũrã Espiritu Santo, diamacũ maquērē wedegũ niĩ. Atibúreco macãrã cūūrē ññaricua; cūūrē masĩricua. Teero tiirá, cūūrē boorícua. Múãpeja cūūrē masĩã. Cūũ múãmena niĩ; múãp̄re niirucujãgũdaqui.

¹⁸ Yũ múãrē cōãwaricu. Múãmena niigũ atiguda sũcã. ¹⁹ Péero dusaa yũ wáadaro. Yũ wáari siro, atibúreco macãrã yũure ññariadacua. Múãpeja ññãadacu. Yũ catirucujãã; teero tiirá, múãcã catirucujããdacu. ²⁰ Yũ Pacu múãrē Espiritu Santore ticodiocoari siro, “yũ Pacup̄re yũ niĩ” jĩrēre masĩadacu. Teero biiri “múã yũp̄re niĩ; yũ múãp̄re niĩ” jĩrēcārē masĩadacu. ²¹ Yũ dutirere tiigũno yũure maĩgũrã niiqui. Yũure maĩgũnorē yũ Pacu maĩgũdaqui. Yũcã cūūrē maĩgũdacu; yũ niirecutirere ññogũdacu, jĩwĩ.

²² Æpĩ Judas (Iscariote niĩhẽgũpe) Jesuré jĩwĩ:

—Ōpũ, ¿deero tiigũ mũũ niirecutirere ūsã dícu ññogũdari? ¿Deero tiigũ atibúreco macãrãrē ññorígari? jĩwĩ.

²³ Jesús cūūrē yũwĩ:

—Yũure maĩrãno yũ wedeseri t̄onũnũsecua. Yũ Pacu cūãrē maĩgũdaqui. Ūsã p̄narãp̄ra cūãmena niĩadacu. ²⁴ Yũure maĩhērãnopeja yũ wederere t̄orícua. Yũ wederé yée mee niĩ; yũ Pacu yũure ticodiocorigu wededutire niĩ.

²⁵ ‘Yũ múãmena niĩ ména; teero tiigũ, teeré múãrē wedea. ²⁶ Too síro yũ Pacu Espiritu Santore yũ wãmemēna ticodiocogudaqui. Cūũ múãrē tiipugũ niigũdaqui.

Cũũ niipetirere múārē buegudaqui. Niipetire yũũ múārē bueriguere teero wācūrī tiirucújāgūdaqui.

²⁷ Yũũ mecūtīgā múārē “wáagu tiia” jīīgūda. Āñurō niirecutire múāmena niīārō. Yũũ āñurō niirecutirere cūoa. Teeré múācārē ticoa. Atibúreco macārā āñurō niirecutirere ticooya, ticorapeja. Yũũ cūā ticoré tiiróbiro ticoria. Teero tiirá, wācūpatirijāña; cuirijāña. ²⁸ “Yũũ Pacu putopu wáagu tiia” jīīrī, múā tuotóaawū. “Too síro yũũ múāmena niīgū atiguda sūcā” jīīrīcārē tuoáwū. Yũũ Pacu yũũ nemoró niī. Teero tiirá, “yũũ Pacu putopu wáagu tiia” jīīrī tuojírā, yũũre diamacūrā maírā, useniboajīyu. ²⁹ Yũũ múārē wedesuguegu tiia. Teero tiirá, yũũ múārē wedesugueriguere queoró wáari, “diamacūrā jīīyī” jīīadacu.

³⁰ Wātīārē dutigú atibúreco macārārē dutigú atitoaqui mée. Teero tiigú, yũũ múāmena péero wedeseguda. Cũũ yũũre péerogā netōnucāmasīripacu, dutimigūdaqui. ³¹ Yũũpeja cūūrē tuoría. Yũũ Pacu dutirépere tiia, atibúreco macārā “yũũ Pacure maīā” jīīrēre masīārō jīīgū. Wūmunucāña. Jāmũ, wáaco, jīīwī ūsārē.

15

Usegumena queoré

¹ Jesús queorémena ūsārē wedewi:

—Yũũ usegu peti tiiróbiro niīā. Yũũ Pacu tiiguré cotegú tiiróbiro niī. ² Yéé dūpūri dūcamanire dūpūrire páatacōājāī. Dūcacūtire dūpūripere nemoró dūcacūtiaro jīīgū, ñañaré dūpūrire páatawenemoqui. ³ Yũũ múārē wederémena ñañaré dūpūrire páatawenorira tiiróbiro niīā. ⁴ Yũũmena niirucujāña yũũ múāmena niirucujārōbirora. Sicadūpū usegūpū niirucuripacaro, dūcacūtiricu. Ate tiiróbiro múā yũũmena niirucuripacara, āñuré tiimasīricu.

⁵ Yũũ usegu tiiróbiro niīā. Múā tiigú dūpūri niīā. Yũũmena niirucurano yũũ cūāmena niīrī, pee āñuré tiimasīcua. Múā yũũmena niīhērā, āñuré tiimasīricu. ⁶ Yũũmena niīhērāno páatare dūpūri tiiróbiro cōānoādacua. Páatacōāre dūpūri sīnijōācu. Sīniré dūpūrire see, pecameru sóecōānocu.

⁷ Múā yũũmena niīrī, yũũ buerére wācūrī, Cōāmacū múā cūūrē sāīrénorē wáari tiigūdaqui. ⁸ Múā pee āñuré tiirémena “Cōāmacū āñunetōjōāī” jīīrēre ēñoādacu. Teero biiri “múā yũũ buerá niīā” jīīrēre ēñoādacu. ⁹ Yũũ Pacu yũũre maīrōbirora yũũcā múārē maīā. Teero tiirá, yũũ múārē maīrēre masījīrā, yũũre maīrucújāña. ¹⁰ Yũũ Pacu dutirére yũũ tiiwú; cūū yũũre maīrucuí. Cũũ tiiróbirora múā yũũ dutirére tiirí, yũũcā múārē maīrucūgūdacu.

¹¹ Yũũ usenirōbirora múārē usenīārō jīīgū, teeré wedea. Teero tiirá, múā useninetōjōāādacu. ¹² Yũũ dutiré ate niīā: Yũũ múārē maīrōbirora cāmerí maīñā. ¹³ Sīcū cūū menamacārārē diabosagūno cūūrē maīnetónequi; nemoró maīmasīña maniā. ¹⁴ Múā yũũ dutirére tiirá, yũũ menamacārā niīā. ¹⁵ Yũũ múārē “yũũre padecotera niīya” jīīnemoricu. Padecotera cūūrē dutigú tiirére masīricua. Niipetire yũũ Pacu yũũre jīīriguere múārē wedepetijāā. Teero tiigú, múārē “yũũ menamacārā niīya” jīīā. ¹⁶ Múā yũũre beseriwu; yũũre múārē besewu. Múā yũũ boorére tiíaro jīīgū, teero biiri múā tiiré petiríjāārō jīīgū, múārē besewu. Múā yũũ boorére tiirí, múā yũũ wāmemena yũũ Pacure sāīrénorē cūū ticogūdaqui. ¹⁷ Ateré múārē dutia: Cāmerí maīñā, jīīwī.

Jesuré padeoráre iñatutiadacua

¹⁸ Jesús ūsārē jīīnemowī:

—Atibúreco macārā múārē iñatutiri, yũũre iñatutisugueriguere wācūña. ¹⁹ Múā atibúreco macārā peti niīātā, cūū menamacārārē maīrōbirora múācārē maībócu. Yũũ múārē cūū watoapu niirārē besewu. Yũũ besenorira niijīrā, atibúreco macārā peti niiria. Teero tiirá, cūū múārē iñatutiya. ²⁰ Yũũ múārē jīīriguere wācūña: Sīcū padecotegūno

cũürē dutigú nemoró niiriqui. Yũure ñañarō tiirá, múãcārē teerora ñañarō tiiádacua. Yũu wederi tuorá, múãcārē tuoádacua. ²¹ Múã yũure nunurí ññarā, tee niipetire ñañarére múãrē tiiádacua. Yũure ticodiocorigure cúã masihēre wapa teero tiiádacua.

²² 'Yũu cúãrē wedegu atiriata, wapa cuoribocua. Cúã mecūtígārē deero jĩmasĩricua; wapa cuojáya. ²³ Yũure ññatutirano yũu Pacucārē ññatutiya. ²⁴ Cúã puotopure pee ññaña manirēre tiiéñomiwũ. Yũu tiiéñohēri siro niiātā, wapa cuoribocua. Cúã yũu tiiriguere ññawā. Teeré ññapacara, yũure ññatutiwa. Teero biiri yũu Pacucārē ññatutiwa. ²⁵ Cúã teero tiirémēna Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora diamacú wáaro tiia. Ateré jóanoã: “Búri peti yũure ññatutiwa”,* jĩ jóanoã.

²⁶ 'Espiritu Santo múãrē tiiápugu atigũdaqui. Cũũ diamacú maquērē wedegú niĩ. Cũürē yũu Pacumēna niigúrē ticodiocogũdacu. Cũũ atigũ, yéē maquērē múãrē wedegũdaqui. ²⁷ Múãcā yũu buenucāripura yũumēna niiwũ. Teero tiirá, yéē maquērē wedeadacu, jĩwĩ.

16

¹ Jesús ñsārē jĩñemowĩ sũcā:

—Tee niipetirere múãrē wedeawũ, yũure padeodúrijäärō jĩgũ. ² Judíoare dutirá múãrē cúã nearé wiseripu niirárē cõãwionecoadacua. Too síro múãrē sãcõárã, “marĩ Cõãmacũ booró tiirá tiia” jĩ wãcũmiádacua. ³ Cúã yũu Pacure, teero biiri yũure masĩrijĩrã, múãrē teero tiiádacua. ⁴ Yũu múãrē wedesuguegu tiia. Teero tiirá, diamacú teero wáari, múã “teerora jĩwĩ” jĩ wãcũádacu.

Espiritu Santoye maquẽ

'Yũu múãmenā niijĩgũ, sicutopure máata teeré wederiwũ. ⁵ Mecūtígã yũure ticodiocorigu puotopu wáagu tiia. Yũu teeré jĩpacari, múã sícũnopera yũure “¿noopú wáai?” jĩ sãĩñaría. ⁶ Yũu jĩñariguere tuojĩrã, bóaneorã niijãã. ⁷ Yũu múãrē diamacú maquērē jĩã: Yũu wáari, múãrē nemoró ññuádacu. Yũu wariatã, múãrē tiiápugu atiriqui. Yũu wáagu, cũürē múãrē ticodiocogũdacu. ⁸ Cũũ atigũ, atibúreco macārārē cúã ñañaré tiirére tuomasĩrĩ tiigũdaqui. Diamacú maquērē tuomasĩrĩ tiigũdaqui. Teero biiri cúã ñañaré tiiré wapa Cõãmacũ cúãrē ñañarō tiiádarecārē tuomasĩrĩ tiigũdaqui. ⁹ Espiritu Santo cúãrē cúã ñañaré tiirére masĩrõ jĩgũ, ateré tuomasĩrĩ tiigũdaqui: Cúã yũure padeohére wapa ñañaré tiirá niicua sáa. ¹⁰ Diamacú tiirécārē masĩrõ jĩgũ, ateré tuomasĩrĩ tiigũdaqui: Yũu diamacú tiigú niijĩgũ, yũu Pacu puotopu wáaa. Toopú wáari, múã yũure ññanemoricu sáa. ¹¹ Teero biiri “Cõãmacũ ñañaré tiiráre ññarõ tiigũdaqui” jĩñécārē masĩrõ jĩgũ, ateré cúãrē tuomasĩrĩ tiigũdaqui: Wãtĩrē dutigú ññarõ tiinógũdu niitoai.

¹² 'Yũu múãrē pee wededugamiga. Mecūtígã wederi, múã tuomasĩribocu. ¹³ Espiritu Santope atigũ, niipetire diamacú maquērē múãrē wedegũdaqui. Cũũ diamacú maquērē wedegú niĩ. Cũũ wãcürémēna wederiqui; yũu Pacu wederi tuogú, wedegũdaqui. Too síropu wáaadarecārē múãrē wedegũdaqui. ¹⁴ Yéere múãrē masĩrĩ tiigũdaqui. Cũũ teero masĩrĩ tiirémēna múã yũure nemoró padeoádacu. ¹⁵ Niipetire yũu Pacu cuoré yéē niĩã. Teero tiigú, ateré múãrē wedetoaawũ: Espiritu Santo yéere múãrē masĩrĩ tiigũdaqui.

¹⁶ 'Péerogã siro múã yũure ññaricu; too síro yũure ññaadacu sũcā, jĩwĩ Jesús.

Bóaneorã niimiãrira ñseniãdacua

¹⁷ 'Ñsã siquērã cãmerĩ sãĩñáwũ:

—Cũũ “péerogã siro múã yũure ññaricu; too síro yũure ññaadacu sũcā” jĩñrére tuoríga. Teero biiri “yũu Pacu puotopu wáaa” jĩñécārē tuoríga. ¹⁸ Cũũ “péerogã siro” jĩñré ¿deero jĩñdugaro tiigáari? Ñeenórē wedesegu wedesequi, masĩriga, jĩwũ.

¹⁹ Jesús ñsã cũürē sãĩñádugarere masĩjĩgũ, ñsãrē jĩwĩ:

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

—“Péerogã siro múã yũre ñnaricu; too síro yũre ññaãdacu sũcã”, jĩãwũ. ¿Teeré cãmerí sãñárã tiii? ²⁰ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã uti, boorituara niiãdacu. Atibũreco macãrãpe useniãdacu. Múã bóaneõmiãdacu. Bóaneõrã niimiãrira useniãdacu. ²¹ Queorémena wedegũda: Sĩcõ niipacó coo wĩmagũ apaadari sũguerogã, bayiró pũninogõ, bóaneõco. Coo apaari siro, coo macũ bauári ññagõ, usenigõ, coore pũniãriguere wãcũrico. ²² Coo tiiróbiro múã mecũtígã bóaneõmiã. Too síro yũũ múãrẽ ññagũda sũcã. Toorã múã useninetõjõããdacu. Sĩcũno múã usenirere petirí tiimasĩriqui.

²³ Teero wãadari bũreco jeari, yũre sãñãriadacu. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã yũũ wãmemena yũũ Pacũre sãĩrẽnorẽ cũũ ticogũdaqui. ²⁴ Múã yũũ wãmemena sãĩría ména. Sãĩñã. Múã sãĩrã, bũããdacu. Teeména bayiró useniãdacu.

Jesús atibũreco maquẽrẽ docacũmurí tiitõarigue

²⁵ Yũũ múãrẽ pee queorémena wedewũ. Too síro queoré maniró tũomasĩrõrã yũũ Pacũye maquẽrẽ wedegũdacu. ²⁶ Teero wãadari bũreco jeari, múã yũũ wãmemena yũũ Pacũre sãĩãdacu. Yũũ teero jĩgũ, “yũũ Pacũre múãrẽ sãĩbosãgũda” jĩgũ mee tiia. ²⁷ Cũũrã múãrẽ maĩ. Biirõ biia: Múã yũre maĩã. Teero biiri múã yũre “Cõãmacũ pũtopũ atirigu niĩ” jĩ padeõa. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ maĩjĩgũ, múãrẽ yũũgũdaqui. ²⁸ Yũũ Pacũmena niirigu atibũrecoũre atiwũ. Ñnopũ niãrigu yũũ Pacũ pũtopũ coepũtũawagũda sũcã, jĩwĩ.

²⁹ Ñsã cũũrẽ jĩwũ:

—Mecũtígãrẽ mũũ queorémena wederipacũ, tũomasĩrõrã wedejãã. ³⁰ Mecũtígã ñsã masĩã: Mũũ niipetirere masĩpetijãã. Ñsã mũũrẽ sãĩñããdari sũguero, masĩtoaa. Teero tiirã, mũũ “Cõãmacũ pũtopũ atirigu niĩ” jĩrẽre padeõa, jĩwũ.

³¹ Jesús ñsãrẽ jĩwĩ:

—¿Niirõrã; múã padeõí? ³² Múã dutiwãadaro jearo tiia; jeatoaa mée. Múã sĩquẽrã wãabateadacu. Yũre sĩcũrã cõãncõãdacu. Sĩcũrã niiria, niigũpeja. Yũũ Pacũ yũũmena niĩ. ³³ Yũũ múãrẽ yũũmena ññurõ niirecutire cõãro jĩgũ, tee niipetirere wedewũ. Múã atibũrecoũre ññarõ netõãdacu. Yũũ atibũreco maquẽrẽ docacũmurí tiitõawũ. Teero tiirã, wãcũtutuaya, jĩwĩ.

17

Jesús cũũ buerãye niãdarere sãĩbosãrigue

¹ Jesús teero jĩãri siro, ññamũõco, jĩwĩ:

—Pacũ, mũũ “teero wãadacu” jĩrĩ bũreco jeatoaa mée. Basocãre ññoñã yũũ mũũ macũ upũtĩ macũ niirẽre. Mũũ teero tiirĩ, yũũ mũũ upũtĩ macũ niirẽre ññoõgũdacu.

² Mũũ yũre dutirẽre ticowũ. Teeména basocã niipetirare dutimasĩã. Teero tiigũ, niipetira mũũ yũre ticorirare catirẽ petihẽre ticomasĩã. ³ Cũã mũũ diamacũ niigũrẽ sĩcũ niigũrẽ masĩrã, teero biiri yũũ Jesucristo mũũ ticodiocorigũcãrẽ masĩrã catirẽ petihẽre cõõadacu.

⁴ Mũũ yũre tiidutirere tiipetijãwũ. Teeména yũũ atibũrecoũre mũũ upũtĩ macũ niirẽre ññoũ. ⁵ Pacũ, atibũreco tiãdari sũguero, yũũ mũũmena niiwũ. Mũũmena niigũ, mũũ tiiróbiro upũtĩ macũ niiwũ. Mecũtígãrẽ mũũ niirõpũ niigũdacu sũcã. Yũre upũtĩ macũ niirẽre ticoya sũcã.

⁶ Mũũ ñniãrẽ yũre ticowũ. Cũã atibũreco macãrã watoapũ niirira niiwã. Mũũ niirecutirere cũãrẽ masĩrĩ tiiwũ. Cũã mũũyara niirirare yũre ticowũ. Cũã mũũ wedecorere ññurõ tũojĩã, yũũwa. ⁷ Mecũtígãrẽ cũã ateré masĩya: Niipetire yũũ niirecutire mũũ ticorigue niĩã. ⁸ Mũũ yũre wederiguere cũãrẽ wedewũ. Cũã teerẽ padeowã. Cũã diamacũrã yũũ mũũ pũtopũ atiriguere padeowã. Teero biiri mũũ yũre ticodiocorigũcãrẽ padeowã.

⁹ 'Yuu cúãye niiãdarere muurẽ sãã. Atibúreco macãrãpereja sãĩbosária. Yuure muu ticorirapere sãĩbosáa; cúã muuyara niíya. ¹⁰ Niipetira muuyara, yáara niíya. Yáaracã muuyara niíya. Cúã tiirémèna, cúã padeorémèna yuu uputí macũ niirére masĩrĩ tiia.

¹¹ 'Yuu muu putopu wáagudu tiia; atibúrecomu putuáricu. Yuu buerápeja putuáadacua. Pacu añugú, muu tutuaremena muu yuure ticorirare coteya. Muu teero tiirí, marí sícãrómèna niirõbirora cúãcã sícãrómèna niiãdacua. ¹² Yuu cúãmena niigũ, muu tutuare ticoriguemena cúãrẽ cotewu. Sícãnorẽ ditiri tiiríwu. Muuye queti jóaripũpu jĩrõbirora diamacú wáaro tiiwú: “Ditigudaqui” jĩrigu dícu ditiwi.

¹³ Mecútigã yuu muu putopu wáagudu tiia. Yuu atibúrecomu niigũ, muuye quetire wedea. Cúã yuu tiirõbiro useniãrõ jĩgũ, wedea. ¹⁴ Muu wederiguere cúãrẽ wedewu. Cúã yuu tiirõbiro atibúreco macãrã peti niiriya. Teero tiirá, atibúreco macãrã cúãrẽ ñnatutiya. ¹⁵ “Cúã atibúreco macãrã watoapu niirãrẽ muu putopu máata néewaya”, jĩ sãiría. Ateperẽ sãã: “Wãtĩãrẽ dutigúre cãmotáya cúãrẽ”, jĩã. ¹⁶ Yuu atibúreco macũ peti niiria. Teero tiirõbiro cúãcã atibúreco macãrã peti niiriya. ¹⁷ Muu wederẽ diamacú maquẽ niã. Teemèna cúãrẽ muu boorẽ tiiádara peti wáari tiiyá. ¹⁸ Yuure muuye quetire atibúreco macãrãrẽ wededutigu ticodiocowu. Teero tiirõbiro yuucã cúãrẽ atibúreco macãrãrẽ wededutigu ticocoa. ¹⁹ Cúãye niiãdarere tiigú, yuu muu boorõbirora tiia. Cúãcã muu boorõbiro tiiaro jĩgũ, cúã diamacú maquẽrẽ masínemoãrõ jĩgũ, teero tiia.

²⁰ 'Yuu cúã dícuere sãĩbosária. Too síropu cúã wederi tuo, yuure padeoádaracãrẽ sãĩbosáa. ²¹ Cúã sícãrómèna niãrõ jĩgũ, sãã. Pacu, muu yuumena niirõbirora yuucã muumena niã. Cúãcã marĩmena niãrõ. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã “yuu muu ticodiocorigu niã” jĩrere padeoádacua. ²² Muu yuure uputí macũ niirere ticowu. Yuucã cúãrẽ teerá ticowu, cúã sícãrómèna niãrõ jĩgũ. Marí sícãrómèna niirõbirora cúãcã sícãrómèna niãrõ. ²³ Yuu cúãmena niirí, muu yuumena niirõbirora cúãcã sícãrómèna niiãdacua. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã ateré masĩãdacua: Muu cúãrẽ maĩã yuure maĩrõbirora; teero biiri “yuu muu ticodiocorigu niã” jĩrere masĩãdacua.

²⁴ 'Atibúreco tiiádari suguero, muu yuure maĩwú. Teero tiigú, muu uputí macũ niirere yuure ticowu. Pacu, muu yuure ticorirare yuumena niirí boogá. Yuumena niirã, yuu uputí macũ niirere ñnaãdacua. ²⁵ Pacu, muu diamacú tiigú niã. Atibúreco macãrã muurẽ masĩriya; yuupe muurẽ masĩã. Ñniã yuu buerá muu yuure ticodiocoriguere masĩya. ²⁶ Muu niirecutirere cúãrẽ masĩrĩ tiiwú; teero masĩrĩ tiirucújãgũda. Yuu teero tiirucúri, muu yuure maĩrõbirora cúãcã cãmerí maĩãdacua; teero biiri yuu cúãmena niigũdacu, jĩ sãiwí.

18

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesús cū Pacure sãĩári siro, ñsã Jerusalénpu niãrira witiwawu. Cedron wãmecutirimaarẽ tĩawawu. Tiimaá apeniñapú olivo yucure cúã oterirupu jeawu. ² Judas Jesuré ticogudu olivo niirõrẽ masĩtoarucuwi. Jesús too sugueropure ñsãrẽ toopá dícu sñowárucuwi. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawi. Ñpẽrá sĩquẽrã Cõãmacũwii coterí basoca cúãmena jeawa. Paiaré dutirá, fariseo basoca cúãrẽ ticocorira niwã. Cúã añurõ wãmocutirirapu niwã. Sĩãwócore yucu, sĩãwócorepamena atirira niwã. ⁴ Jesús cūrẽ wãaadarere masĩtoarigu niwí. Teero tiigú, suguewa, sãĩñáwí:

—¿Noãrẽ ãmaã? jĩwí.

⁵ —Jesús Nazaret macũrẽ ãmaã, jĩwã.

—Yuurá niia, jiiwí.

Judas Jesuré wedesárigucá cúãmena niwí. ⁶ Jesús “yuurá niia” jiií t̃orá, cúã dúudicutua, ñaacumujōawā. ⁷ Jesús sãñáwí sũcã:

—¿Noãré amaãí? jiiwí.

—Jesús Nazaret macũrẽ amaãã, jiiwã.

⁸ —Múãrẽ wedetooawũ mée: Yuurá niia. Too docare yuure amaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jiiña, jiiwí.

⁹ Jesús cũ Pacure wedeseaigue diamacũ wáaaro jiiũ, teeré jiiwí. Cũ biiro wedesewi cũ Pacure: “Mũ yuure ticorirare sũcno ditiri tiiríwũ”, jiiwí. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cũya espadare néewionecowi. Paiaré dutigũre padecotegũre diamacũ macã cãmpéore páatacojãwí. Cũ wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cũ teero tiirí ñagũ, Jesupé Pedore jiiwí:

—Mũyapĩrẽ quẽnocúña. Yũ Pacu yuure ñañarõ netõdutiñirobirora ñañarõ netõgũdacu, jiiwí.

Jesuré Anás puto néewarigue

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Too síro surara, cúãrẽ dutigũ, ãpẽrá Cõamacũwii coterí basoca Jesuré ñee, siatúwa.

¹³ Anásya wiipũ néewasũguewa. Cũ Caifás mañecũ niwí. Caifás tiicũmarẽ paiaré dutigũ niwí. ¹⁴ Cũũrá too sũgueropũre judíoare dutirãre ateré jiiyigu: “Sicũ niipetiraye niãdarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdacu”, jiiyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jiiirigue

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Cúã Jesuré néewari, Simón Pedromenarã yuucã cúãrẽ nũnũwáwũ. Paiaré dutigũ yuure masĩwí. Teero tiigũ, yũ Jesuré néewaramena wii popea macã yeparũre sããwawũ.

¹⁶ Pedrope sopeputó sããatiropũ pũtuãncãwí. Cũ teero tiirí ñagũ, yũ sopeputó coterí basocomena wedese, cúãrẽ sããatidutiwũ. ¹⁷ Sope coterí basoco Pedore sãñáwõ:

—¿Mũ ñimena buegũ mee niĩ? jiiwõ.

—Niiria, jiiwí cũrepeja.

¹⁸ Yũuá niwũ. Teero tiirã, tiwí padecoteri basoca, ãpẽrá Cõamacũwii coterí basoca pecame diosũmãrã tiwã. Pedrocã cúãmena sũmagũ tiwí.

Paiaré dutigũ Jesuré sãñárigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Paiaré dutigũ Jesuré sãñáwí:

—¿Mũ buerã, ñiirũnoã basoca peti niĩ? ¿Ñeenórẽ buei mũ cúãrẽ? jiiwí.

²⁰ Jesupé cúãrẽ yuwi:

—Yũ niipetira tucóropũ buewũ. Judíoa neãrẽ wiseripũ, ãno niirí wii Cõamacũwi-ipcãrẽ niipetira judíoa neãrópũ buewũ. Yayióropũ bueriwũ. ²¹ ¿Yuure deero tiigũ sãñáí? Yũ bueriguere t̃orirapere sãñáña. Cúã masĩcua. Cúã mũrẽ wedeadacua, jiiwí.

²² Jesús teero jiií t̃ogũ, sũcã Cõamacũwii coterí basocũ Jesuyã diapóare páawi. Cúãrẽ jiiwí:

—Paiaré dutigũre teero yuuriãña, jiiwí.

²³ Jesupé yuwi:

—Yũ ñañarõ jiiãriguere wedeñate. “Ateré ñañarõ jiiãwũ”, jiiña. Yũ diamacũ maquẽrẽ jiiãri siro niipacari, ¿deero tiigũ yuure páai? jiiwí.

²⁴ Jesús siatúarigupũ niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigũ pũtopũ.

Pedro jiiãtonemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Simón Pedro pecame wesapũra sũmanucũwí ména. Toopã niirã cúãrẽ sãñáwã:

—¿Muu ínimena buegú mee nii? jīwā.

—Niiria, jīwī.

²⁶ Toopú sīcū paiaré dutigüre padecotegū sūmanucūwī. Cāmopéro páatanorigūya wedegū niwī. Cūū Pedrore sãñáwī:

—Yuu mūrē olivo yucū oterirorū cūūmena niirī ññatu niiāwūrā, jīwī.

²⁷ —Niiria; yuu mee niiāwū, jīwī sūcā.

Cūū teero jīrīrā, cārēquē wedewi.

Pilato Jesuré sãñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Too síro Jesuré Caifáya wiipū niiárigüre tiidita dutigú niiré wiseri putorū néewawa. Bóerorū tiwú. Judíoare dutirá tee wiseri popea macā yeparure sãwariwa. Toopú sãwara, Pascua bosebureco niirī, yaarénorē yaaribojīya.* ²⁹ Cūā sãwaheri ññagū, Pilato cūūmena wedesegū witiatiwi. Cūārē sãñáwī:

—¿Múā ññiré ñeenó wapare wedesārā tii? jīwī.

³⁰ —Cūū ññañaré tiihégu niātā, muu puto cūūrē néeatiribojīyu, jīwā.

³¹ Pilato cūārē jīwī:

—Cūūrē néewaya. Múārē dutiré jīrōbirora múā basiro cūū tiiáriguere besera wáaya, jīmiwī.

Judíoape yūwa:

—Ēsā judíoa múā romanuā tiiróbiro sãdutiñasiriga, jīwā.

³² Too sugueropure Jesús “cūā teero tiirí, diagudacu” jī wedesuguetoarucuwi. Cūū wedeserigue diamacū wáaro jīrā, judíoa romanuārē cūūrē sãdutiwa.† ³³ Pilato cãmecocutusāwawi sūcā. Jesuré snocó, sãñáyigu:

—¿Muará nii judíoa òpū? jīyigu.

³⁴ Jesupé yūyigu:

—¿Muu wácūrēmena sãñái? ¿Āpērā mūrē yée maquērē wedearīte? jīyigu.

³⁵ Pilatope jīyigu:

—Yuu judíoayū mee niā. Muuya dita macārā judíoa, teero biiri paiaré dutirá mūrē néeatiawā. ¿Deero tiiárī muu? jī sãñáyigu.

³⁶ Jesupé cūūrē yūwī:

—Yuu Ōpū niiré atibúreco maquē niiria. Atibúreco maquē niātā, yūre nñnūrā cãmērísãboajīya, judíoare dutirá ñewarijãrō jīrā. Yū Ōpū niiré ñnopú mee niā, jīyigu.

³⁷ Pilato jīyigu:

—¿Too docare òpū nii muu? jīyigu.

Jesupé cūūrē yūyigu:

—Muu jīrōbirora òpū niā. Yū diamacū maquērē wedeguda jīgū, ñnopú ati, bauáwū. Niipetira diamacū maquērē boorá yū wederére taoóya, jīyigu.

³⁸ —Diamacū maquē ¿ñeenó niirō niicu? masña manía, jīyigu Pilato.

Jesuré sãduti rigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jīārī siro, judíoare dutirámena wedesegū witiatiwi sūcā. Cūārē wedewi:

* 18:28 Judíoa biiro jī wácūyira: “Ēsā judíoa niñērāye wiseri pū sãwara, jūrīpīra tiiróbiro putuácu. Siete burecori jūrīpīra tiiróbiro niñadacu”, jī wácūyira. Cūā jūrīpīra tiiróbiro niirā, Pascua bosebureco maquērē yaamasiriyira. † 18:32 Juan 3.14 y 12.32. Tee versíclopure Jesús “yūre sñrā, curusapū páabiatu, néemñocoadacua” jīgū tiyigu. Judíoa curusapū basocare sñrī tiiriyira; romanuā dícu teeré tiyira.

—Yuu cūũ ñañaré tiiáriguere buaríatu. ³⁹ Too docare biirope tiigúda: Pascua bosebureco niirí, múã tiimúáatirigue tiiróbirora tiigúda: Sícū peresuwiipū niigúré wionécobosaguda. ¿Múã judíoa òpūré wionécori boogári? jīwī.

⁴⁰ Niipetira acaribíjōāwā:

—¡Cūūrē wionécorijāña! ¡Barrabápere wionécoya! jīwā.

Barrabás yaarépigū niirigū niwī.

19

¹ Teero tiigú, Pilato Jesuré tñnadutíyigū. ² Tānaári siro, surara potamena cūã tiiári betore cūūya dupurūre péorira niwā. Sicaró òpūya sutiro tiiróbiro sōã ñiisāñúrōca sáārira niwā.

³ —Ūseniã mūmēna, judíoa òpū, jīi buijáyira.

Teero jīrārā, cūūrē pee páajārira niwā.

⁴ Pilato popeapū niirigū witiatiwi sūcā. Basocáre jīwī:

—Yuu cūūrē ñañaré tiiáriguere buaríatu. Teero tiigú, múã puto suowitiatiguda. Múã iñāadacu, jīwī.

⁵ Too síro Jesús witiatiwi. Cūũ pota betore pesawi. Ōpūyaro tiiróbiro sōã ñiisāñúrō cūã sáāñirōre sñawitiatiwi. Pilato basocáre jīwī:

—¡Iñāña! Āni niī, jīwī.

⁶ Paiaré dutirá, Cōāmacūwii coterí basoca cūūrē iñarā, acaribíjōāwā:

—¡Cūūrē curusapū páabiatu sīadutíya; sīadutíya! jīwā.

Pilatope jīwī:

—Múã basiro cūūrē curusapū páabiatu sīarā wáaya. Yuūja cūūrē ñañaré tiiáriguere buaríatu, jīwī.

⁷ Judíoare dutirápeja cūūrē jīwā:

—“Yuu Cōāmacū macū niī”, jīwī cūūjā. Ūsārē dutiré teero wedesegunorē sīadutía, jīwā.

⁸ Pilato teeré tñogú, bayiró cuiyigū. ⁹ Cūūye wiseri popea macā yeparū cāmecósāwawi sūcā. Jesuré sñāyigū:

—¿Noo macū niī mū? jīyigū.

Jesupé cūūrē yūriyigū.

¹⁰ Pilato jīyigū:

—¿Deero tiigú yūre yūrii? ¿Mū masrii? Yuū mūūrē wionécogu wionécomasīa. Sīadutígucā sīadutímasīa, jīyigū.

¹¹ Jesupé cūūrē yūyigū:

—Cōāmacū mūūrē dutigú sōnecorigū niwī. Cūũ sōnecoriatā, mū deero sīadutí-masriboajiyu. Teero tiigú, yūre mū pūtopū ticocoarigū mū nemoró wapa cūoquí, jīyigū.

¹² Cūũ teero jīrī tñogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii yū ñiré wionécogudariye?” jī wācūmiyigū. Judíoare dutirápeja bayiró acaribíremena jīwā:

—Mū cūūrē wionécogu, romanuā òpū menamacū niiricu. Sícū “yū múã òpū niī” jīgūno romanuā òpūré netōncágū tii, jīwā.

¹³ Cūã teero jīrī tñogú, Pilato Jesuré suowitiatidutiwi. Too síro cūũ queti beserópū wāa, duiwī. Cūũ duiró niirí yepa ūtāmena weeri yeparū niwū. Hebreoayemena Gabata wāmecūtiwū. ¹⁴ Judíoa Pascua bosebureco maquē quēnorí bureco niwū. Coeritó suguerogā niwū. Pilato judíoare dutirāre jīwī:

—Múã òpūré iñāña, jīimiwī.

¹⁵ Cūāpe acaribíjōāwā sūcā:

—¡Cūūrē sīājāārō; sīājāārō! ¡Curusapū páabiatu sīadutíjāña! jīwā.

Pilatope jīwī:

—¿Múã òpūré curusapū páabiatu sīadutígudari? jīwī.

Paiaré dutirápeja jīwā:

—Ĕsā ōpū sīcūrā romanuā ōpū dícu niī, jīwā.

¹⁶ Cūā teero jīrī tuogú, Jesuré cūārē wiyawí, curusapu páabiatuaro jīgū. Surarape cūūrē néewawa.

Jesuré sīārígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús curusare apawagu, “Dupucoro” wāmecutiropu wáawi. Hebreoayemena wāmecutia Gólgota. ¹⁸ Toopú cūūrē curusapu páabiatuwa. Āpērā puarácārē teerora tiiwá. Jesuré cūā deco nūcōwá, sīcūrē diamacūpe, āpīré acuniñape. ¹⁹ Pilato cūū jóadutiariquere curusapu tuudutirigu niīwī. Biiro jóanoriro niīwū: “JESÚS NAZARET MACŪ JUDÍOA ŌPŪ NIÍ”. ²⁰ Tee jóariquere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niīwī. Cūā Jesuré páabiatuaro Jerusalén putogā niīwū. Teero tiirá, paū judíoa tee jóaturiguere bueñawā. ²¹ Cūā bueñarī ñnarā, paiaré dutirá Pilato putopu wáa, cūūrē jīyira:

—Muu “judíoa ōpū niī” jī jóariboajiyu. “ ‘Judíoa ōpū niī’, jīāwī”, jī jóaboajiyu, jīmiyira.

²² Pilato yūyigu:

—Yuu jóatoaawū; yuu jóarirobirora putuáadacu, jīyigu.

²³ Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cūūye sutire seenéōwā. Seenéō, cūācōrō batowa. Cūūya sutiró docasñariwacā sua cāmeyioriro niīwū. ²⁴ Teero tiirá, surara cāmerí jīyira:

—Ānoréjā yigarijāāda. ¿Noārē putuáadari? jīrā, jībuaapeada, jīyira.

Cūā teero tiirí, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue diamacū wáaro tiiwá. Biiro jóanoā: “Yé sutire batowa; sicaróre jībuaapewa”,* jī jóanoā. Tee jóarirobirora surara teerora tiiwá.

²⁵ Jesuyá curusa putopu cūū paco, cūū bugo, apegó María (coo Cleofas nūmo niīwō), María Magdalena nucūwā. ²⁶ Jesús cūū pacore, teero biiri yuu Juan cūū bayiró maīgūrē coo wesa nucūrī ñnagū, coore jīwī:

—Paco, āni muu macū putuái, jīwī.

²⁷ Too síro yūre jīwī:

—Atigó muu paco putuáyo, jīwī.

Cūū teero jīārī siro, coore yáa wiipu néeputuawawu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cūūrē tiidutíriguere masjīgū, “niipetire peotítoa” jī wācūrigu niīwī. Teero tiigú, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue wáaro jīgū: —Yuu sīnidugága, jīwī.

²⁹ Toopú sicarú vino piyare dadaríru duiwu. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” dūpūpū siatú, súumōcowa. ³⁰ Cūū teeré sīniārī siro: —Niipetire peotítoa, jīwī.

Teero jīārī siro, cūūya dupu ñaānumu, diajōāwī.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebureco wáaadaro sicabureco dusawú. Tii bosebureco ūsārē uputí niirí bureco niīwū. Tiiburecore judíoare dutirá diarirare curusaripure niirí boorírira niīwā. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato putopu wáa, cūūyara surarare cūārē máata diaaro jīrā, cūūye ñicārīrē páapedutiyira. Too síro cūūye ōpūūrīrē néedioco, aperopú néewadutiyira. ³² Teero tiirá, surara toopú jea, sīcūrē páapesuguewa. Āpī Jesuména páabiatunoarigucārē teerora tiiwá. ³³ Jesupére diarigupure buajeáwa. Teero tiirá, cūūrē páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigú, sīcū surara Jesuré warupāmarē sadewi. Cūū teero tiirí, máata dí ocoména witiwu. ³⁵ Yuu teero wáari ñnawū. Teero tiigú, yuu masīā: Yuu jóare diamacūrā

* 19:24 Salmo 22.18.

niiã. Múãcãrẽ teeré padeoáro jĩgũ, tee diamacũ maquẽrẽ wedea. ³⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaaro jĩrõ, teero wáawũ. Biiro jóanoã: “Cũũye cõãrí sicacõãno páapeya maniádacu”,† jĩ jóanoã. ³⁷ Tiipũpũre aperopú jóanoã sũcã: “Cũã sãdearigũpũre ññaãdacua”,‡ jĩ jóanoã.

Jesuré ùtãtutipũ cúũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Too síro José Arimatea wãmecutiri macã macũ Pilatore Jesuyá õpũũrẽ sãĩyĩgũ. José Jesuré padeogú niiwĩ. Cũũ judíoare dutirãre cuigũ, yayióropũ padeogú niirigũ niiwĩ. Pilato “jáũ” jĩrĩ tuogú, José wáa, Jesuyá õpũũrẽ néedioco, néewawi. ³⁹ Nicodemo ñamipũ Jesuména wedesegũ jearigũcã jeawi. Cũũ treinta kilos sitiaãñũrere néeejeawi. Tee ate niiwũ: “Mirra” wãmecutire, “áloe” wãmecutiremena wáorigue niiwũ. ⁴⁰ José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusiãremena Jesuyá õpũũrẽ cõmawá. Judíoa diaarirare cúũri tutipũ cúũãdari sũguero tiirucũrere tiiwá. ⁴¹ Jesuré curusapũ páabiaturiro pũto oteré oteriro niiwũ. Tee oteriro deco mama tuti, ùtãgãpũ coari tuti niiwũ. Tiitutipũ sũcãrĩ diaarirare cúũña manirĩro niiwũ ména. ⁴² Muĩpũ sããwari, ùsã yeerisãri bũreco jearopũ tiiwũ. Teero tiirã, tiicope pũtogã niirĩ, Jesuyá õpũũrẽ toopú néewa, cúũwã.

20

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ùsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, bóeadari sũguero, María Magdalena cũũrẽ cúũri tutipũ wáayigo. Tiituti biamíriquicare aperopú nucũrĩ ññayigo. ² Teero tiigó, ùsã pũtopũ cũtũpũtũaatirigo niiwõ. Yũũ Jesús bayiró maĩnógũ, Simón Pedromena niiwũ. Ùsãrẽ jĩiwõ:

—Marĩ Òpũrẽ aperopú néejõããrira niĩawã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩiwõ.

³ Coo teero jĩrĩ tuorã, yũũ, Simón Pedromena cũũrẽ cúũriropũ ññarã wáawũ. ⁴ Ùsã toopú wáara, yũũ Pedro nemoró cũtũbayiwũ. Teero tiigú, yũũ cũũ sũguero jeawũ. ⁵ Toopú jea, tiicopepũ munibiã, ñnasõnecowũ. Sããwaripacũ, cũũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. ⁶ Too síropũ Simón Pedro yũũre nũnũjeáwi. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopú niirĩ ññawĩ. ⁷ Aperó Jesuré dupure cũã cõmarĩ caserocã aperopú pesari ññawĩ. Tuupéari casero niiwũ. ⁸ Yũũ tiitutipũre jeasũguerigũcã sããwawũ. Niipetirere ññagũ, padeowú. ⁹ Ùsã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigũpũ masãgũdaqui” jĩrẽre masĩriwũ ména. ¹⁰ Ññaãri siro, ùsãya wiipũ pũtuawawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacũpũ utigo pũtuáwo. Utigora, tiitutipũ munibiã, ñnasõnecoyigo. ¹² Ángelea pũarã suti butiré sãñarãrẽ duri ññayigo. Cũã Jesuré cúũmiriropũ duiyira, sũcũ dupu niimirirope, ãpĩ dũpori niimirirope. ¹³ Cũã coore sãĩñáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩiyira.

Cũãrẽ yũũyigo:

—Yũũ Òpũrẽ néejõããrira niĩawã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩiyigo.

¹⁴ Coo teero jĩãri siro, aperopé cãmenũcãyigo. Jesús coo pũto nucũrĩ ññayigo. “Jesús niirĩ” jĩ ññamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cũũpe coore sãĩñáyigo:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩiyigũ.

“Oteré coterĩ basocũ niiqui”, jĩ wãcũgõ, jĩiyigo:

—Mũũ cũũrẽ néewarigũ wedeya. ¿Noopú cúũãrĩ? Yũũ cũũrẽ néegõ wáagoda, jĩiyigo.

† 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

¹⁶ Jesús coore jĩyigũ:

—¡María!

Cũũ teero jĩĩĩ tuogó, cāmenucá: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreoayemena “basocáre buegú” jĩĩdũgaro tiia.)

¹⁷ Jesús coore jĩyigũ:

—Ñeerijãña yũre. Yũũ Pacũ pũtorũ muãwaria ména. Yũũre padeoráre wedego wáaya. “Biiro jĩĩawĩ”, jĩĩña: “ ‘Yũũ Pacũ pũtorũ muãwagũdu tiia; yũũ Pacũ múã Pacũ niĩ; yũũ Ōpũ múã Ōpũ niĩ’, jĩĩawĩ”, jĩĩ wedeya, jĩyigũ.

¹⁸ Cũũ teero jĩĩĩ tuogó, María Magdalena ati, ũsã cũũ bueráre wedewo:

—Marĩ Ōpũrẽ ññaãwũ, jĩĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cũũ bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Teero wáari bureco ũsã yeerisãri bureco síro macã bureco niĩwũ. Tiibureco ñamipũ ũsã cũũ buerá niirira neãwũ. ũsã judíoare dutiráre cuira, ãñurõ biacósãwũ. ũsã toopũ niirĩ, Jesús ũsã decopũ bauánucãwĩ. ũsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩãrõ, jĩĩwĩ.

²⁰ Cũũ teero jĩĩari siro, cũũye wãmorĩrẽ, warupãmarẽ eñowĩ. ũsã cũũrẽ ññarã, bayiró useniwũ. ²¹ ũsãrẽ jĩĩnemowĩ:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩãrõ. Yũũ Pacũ yũũre ticodiocorirobirora yũũcã yée quetire wededutigũ múãrẽ ticocã, jĩĩwĩ.

²² Teero jĩĩari siro, cũũ ũsãrẽ wĩãpũpeo, jĩĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo niĩãrõ. ²³ Múã ãpẽrãrẽ cúã ññañarẽ tiirere acabóri, acabónoãrira pũtuãadacua. Múã cúãrẽ acabóheri, acabóya manirã pũtuãadacua,* jĩĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarẽ bauárigue

²⁴ Tomás ũsã menamacũ (“sũduárigũ” ũsã jĩĩgũ) Jesús ũsã pũtorũ bauáritore, maniwĩ.

²⁵ Teero tiirã, ũsã cũũrẽ jĩĩwũ:

—Marĩ Ōpũrẽ ññaãwũ.

Tomapẽ ũsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ cũũye wãmorĩpũ cúã páabiare coperire ññahẽgũ, teecoperipũ yáa wãmosũãrẽ súusõnecohegũ, teerora yáa wãmorẽ cũũ warupãmarũcãrẽ súusõnecohegũ, padeorĩcu, jĩĩwĩ.

²⁶ Sica semana siro ũsã cũũ buerá niirira tiĩwĩpũ neãwũ sũcã. Tomás ũsãmena niĩwĩ sáa. ũsã ãñurõ biacósãpacari, Jesús ũsã decopũ bauánucãwĩ sũcã. ũsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩãrõ, jĩĩwĩ.

²⁷ Too síro Tomarẽ jĩĩwĩ:

—Ññaña yée wãmorĩrẽ; mũũya wãmosũãrẽ ãno súusõnecoaya. Yáa warupãmarũcãrẽ mũũya wãmorẽ súusõnecoaya. Padeorẽ manigũ niirijãña. Padeoyã, jĩĩwĩ.

²⁸ Tomapẽ jĩĩwĩ:

—Mũũ yũũ Ōpũ niĩã; mũũ Cõãmacũ yũũ padeogũ niĩã, jĩĩwĩ.

²⁹ Jesupẽ jĩĩwĩ:

—Tomás, mũũ yũũre ññatoagupũ padeóã. ãpẽrã yũũre ññaripacara padeorãpe usinemorã niĩya, jĩĩwĩ.

Jesuré padeodutigũ atipũrẽ jóaa

³⁰ Jesús ũsã ññacoropũ pee apeyenó cũũ tutuaremena tiĩéñowĩ. Tee niipetirere yũũ atipũpũre jóaria. ³¹ Yũũ atipũpũ Jesús síquẽ cũũ tutuaremena tiĩéñoriguere jóaa. Múãrẽ

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

“Jesús Cõãmacũ beserigu cũũ macũ niĩ” jĩrere padeodutĩgu jóaa. Múã cũũrẽ padeorã catiré petihére cõoadacu.

21

Jesús cũũ bueráre bauánemorigue

¹ Too síro Jesús Tiberiataro wesapũ ãsãrẽ bauánemowĩ. Biiro wáawũ: ² Ñsã toopúre niirã noquẽrã niwũ: Simón Pedro, Tomás (“sũduárigũ” ãsã jĩgũ), Natanael (cũũ Canã Galilea dita macũ niwĩ), ãsã Zebedeo põna, ãpẽrã ãsã menamacãrã pũarã niwũ. ³ Ñsã toopú niirĩ, Simón Pedro ãsãrẽ jĩwĩ:

—Wai wasagũ wáagũ tiia.

—Ñsãcã mũumena wáaada, jĩwũ.

Ñsã wáa, dooríwũpũ mũãsãwũ. Tiiñamirẽ wai sããbójõãmiwũ. Buarítũ.

⁴ Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapũ nucũwĩ. Ñsã cũũrẽ ãñamasĩriwũ. ⁵ Cũũ ãsãrẽ jĩwĩ:

—¿Wai buaarĩ?

—Buaríatũ, jĩwũ.

⁶ —Dooríwũ diamacũpe cõãñoña múãya bapigũre sũcã. Toopé buaadacu, jĩwĩ.

Cũũ jĩrirobirora tiwũ. Pãũ peti sããrĩ, bapigũre wéemũõcobayiritũ. ⁷ Teero wáari ãñagũ, yũũ Jesús bayiró maĩnógũ Pedrorẽ jĩwũ:

—Marĩ Ñpũ niĩ.

Simón Pedro “marĩ Ñpũ niĩ” jĩrĩ tuogũ, cũũyaro sutirorẽ máata sãñawĩ; peesutimena pademasĩriwi. Sãña, tiitaropũ ãaacoñuãwĩ. ⁸ Ñsã pasaró wesapũ jeaadarõ cien metrora yoaro niwũ. Teero tiirã, dooríwũmẽna wesapũ waire wéepãwawũ. ⁹ Toopú pããjeara, pecame cũũ dioárimerẽ ãñawũ. Tiimepũ sũcũ wai cããrĩõárigũ pesawĩ. Teero biiri pã niwũ. ¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Wai múã buaarirare néeatiya, jĩwĩ.

¹¹ Simón Pedro dooríwũpũ mũãsã, bapigũre wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõãwũ. Ciento cincuenta y tres sããrira niwã. Pãũ sããpacari, bapigũ yigariwũ. ¹² Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yaawãcãrã atiya.

Ñsã cũũrẽ ãñamasĩtoawũ. Teero tiirã, sũcũnopera, “¿noã niĩ mũũ?” jĩ sãñãrĩwũ.

¹³ Jesús pãrẽ née, ãsãrẽ batowĩ. Waicãrẽ teerora tiwĩ.

¹⁴ Jesús dia masãri siro, pũarĩ ãsãrẽ bauãtoawĩ. Ateména ãñãrĩ wáaro tiwũ sãa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

¹⁵ Ñsã yaaari siro, Jesús Simón Pedrorẽ sãñãwĩ:

—Simón, Jonás macũ, ¿mũũ ãniã nemoró yũũre maĩ? jĩwĩ.

—Éjã, yũũ Ñpũ. Mũũ masã yũũ mũũrẽ maĩrere, jĩwĩ.

—Too docare yũũre padeorãre bueya, jĩwĩ.

¹⁶ Pedrorẽ sãñãnemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩ? jĩwĩ.

—Éjã, yũũ Ñpũ. Mũũ masã yũũ mũũrẽ maĩrere, jĩwĩ.

—Too docare yũũre padeorãre coteya, jĩwĩ.

¹⁷ Too síro jĩnemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩ?

Pedro ãñãrĩ cũũrẽ sãñãrĩ ãñagũ, bayiró bóaneõgũ wáawĩ. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Ñpũ, mũũ niipetirere masã. Mũũ masã yũũ mũũrẽ maĩrere, jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Too docare yũũre padeorãre bueya. ¹⁸ Mũũrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Mũũ mamũ niigũ ména, mũũ booró sutiré sãña, mũũ noo wáadũgaropũ wáawũ. Bũcũ wáagũpe, mũũye wãmorĩrẽ sũumũõcogũdacũ. ãpĩ mũũrẽ suti sãã, mũũ wáadũgaheropũ mũũrẽ néewagũdaqui, jĩwĩ.

¹⁹ (Jesús teero jĩgũ, “Pedro biiro wáa, diagũdaqui” jĩgũ tiiwí. “Cũũ diarémēna basocá Cõãmacũrē añurõ wedeseadacua” jĩgũ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩĩari siro, Jesús cũũrē jĩwĩ:

—Yũre padeonũserucujãña, jĩwĩ.

Jesús Juanrē maĩrígue

²⁰ Too síro Pedro cãmenucá, yũ cũũ siro nũnrĩ ãñawĩ. Yũ Jesús maĩnógũ niwũ. Yũnrá too sugueropũre ãsã yaaritore, Jesús putogã duigu, cũũrē sãĩñáwũ: “Õpũ, ¿noã mũũrē ãñatutirapũre ticogũdari?” jĩwũ.* ²¹ Pedro yũre ãñagũ, Jesuré sãĩñáwĩ:

—Õpũ, ¿ãnré deero wáaadari? jĩwĩ.

²² Jesupé cũũrē yũwĩ:

—Yũ putuaatiripũ cũũ catiricãrē, tee mũũye maquē mee niã. Teeré wãcũrijãña. Mũũ yũũpere wãcũnũnũseya, jĩwĩ.

²³ Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, Jesuré padeorá “Juan diariqui” jĩĩré sesajõãmiwũ. Jesús yũre “cũũ diariqui” jĩgũ mee tiiwí. Biirope jĩgũ tiiwí: “Yũ putuaatiripũ cũũ catiricãrē, tee mũũye maquē mee niã”.

²⁴ Yũ Juan niã, Jesús buegũ niirigu. Yũ ãñariguere jóaa. Teero tiigũ, “diamacũrã niã” jĩĩmasĩnoã.

²⁵ Apeyé Jesús tiirígue pee niã. Yũ tũgueñarĩ, cũũ tiirígucõrõ jóaatã, peepũrĩ peti wáabojĩyu. Teepũrĩ atibũrecore dadajõãbojĩyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIIÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigüe

¹ Teófilo, m̄w̄rē s̄icapū too s̄uguerop̄ure jóaw̄n. Tiip̄up̄ure niipetire Jesús basocáre buerucuriguere, c̄ũ tiirucúriguere wedew̄n. Sicato c̄ũ buen̄c̄ariguere, ² té c̄ũ bueyapac̄utiriguere wedew̄n. Teero biiri c̄ũ ñm̄ásep̄n m̄ñawariguere wedew̄n. Jesús ñm̄ásep̄n m̄ñawaadari s̄ugero, c̄ũ buerá c̄ũ beserirare dutiré cúyiḡu c̄ũ tiiádarere. Espíritu Santo mas̄iré ticorém̄ena teeré dutiyiḡu. ³ C̄ũ dia mas̄ari siro, Jesús bauáyiḡu. Cuarenta b̄n̄recorire pee bauáyiḡu c̄ũrē. Teero tiirá, c̄ũrē ññarā, “marí ‘diajōāāwí’ j̄ñariḡura catii” j̄ñiyira. Cōāmac̄u dutiré basoc̄ap̄ure niidare jeariguere wedenemoyiḡu s̄ucā.

⁴ Jesús c̄ũāmena niiḡu, c̄ũrē Jerusalén̄p̄n niidutiyiḡu ména. C̄ũrē j̄ñiyiḡu:

—Ȳn̄ Pac̄u m̄w̄rē too s̄uguerop̄u j̄ñirobirora Espíritu Santore ticodiocoḡud̄ure yueya. Teeré wedetoaw̄n. ⁵ Juan m̄w̄rē ocoména w̄ameōtiwi. Ȳn̄ Pac̄upeja nemoró ññurō tiiḡuđaqui m̄w̄rē: Péeroḡa siro Espíritu Santore ticodiocoḡuđaqui, j̄ñiyiḡu Jesús.

Jesuré Cōāmac̄u ñm̄ásep̄n néemuārigüe

⁶ C̄ũm̄ena neñārira c̄ũrē s̄añáyira:

—Ûsā Ōp̄ū, ¿m̄n̄ mec̄t̄iḡarē romanuārē cōāj̄ḡudari? Teero biiri ¿āp̄erá maríya wederare diamac̄urā mar̄irē dutirá s̄añrī tiiḡuđari? j̄ñiyira.

⁷ C̄ũ ȳuyiḡu:

—Marí Pac̄u s̄ic̄rā mas̄iqui. C̄ũ “teerora w̄aaro” j̄ñrī, teerora w̄aadacu. Ate mas̄iré m̄ñaye maquē niiria. ⁸ Teero niipacari, marí Pac̄u c̄ũ tutuarere m̄w̄rē ticoḡuđaqui, Espíritu Santo m̄ñap̄ure atiri. M̄ñ cuiro maniró, w̄ac̄ututuaremena yé quetire basocáre wedera w̄aadacu. Jerusalén mac̄ārārē, Judea dita mac̄ārārē, Samaria dita mac̄ārārē, niipetiro atib̄recop̄u niirárē wedera w̄aadacu, j̄ñiyiḡu.

⁹ Teero j̄ñi wedetoaari siro, c̄ũrē c̄ũ Pac̄u néemuāwayiḡu ñm̄ásep̄n. C̄ũ m̄ñawari, c̄ũ buerá ññan̄n̄useyira. C̄ũrē ñm̄eb̄ur̄a tuubiácoj̄ayiro. Teero tiirá, c̄ũrē ññanemoriyira s̄aa. ¹⁰ C̄ũ Jesús m̄ñawari ññanuc̄r̄i, c̄ũ decop̄u ñm̄ñ p̄nará suti butiré s̄añarira bauán̄c̄aj̄eyira. ¹¹ C̄ũrē j̄ñiyira:

—M̄ñ Galilea mac̄rā, ¿deero tiirá ñm̄ásep̄n ññam̄ōconuc̄i? Ñni Jesús m̄ñāmena niir̄iḡu mec̄t̄iḡa ñm̄ásep̄n m̄ñawaariḡura atib̄recop̄ure atiḡuđaqui s̄ucā. M̄ñ c̄ũrē m̄ñawari ññār̄irobirora atiḡuđaqui, j̄ñiyira.

Judare wasoḡud̄ure beserigüe

¹² Teero tiirá siro, Jesús beserira Ût̄aḡú Olivop̄n niir̄ira diiwá, Jerusalén̄p̄n coep̄ut̄uawayira. Tiimac̄a p̄toḡa niñ tiiḡu sica kilómetro w̄aaro. ¹³ Jerusalén̄p̄n p̄tuajeara, c̄ũ c̄ñirí wiip̄u w̄ayira. Tiiwí casac̄utiri wii niyiro. Sicatata ñm̄ñr̄o mac̄a tatiap̄u s̄āwayira. C̄ũ niyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo mac̄u), Simón (romanuā dutirare cōād̄ugara menamac̄u niimiriḡu), Judas (Santiago mac̄u) niyira. ¹⁴ C̄ũ s̄ic̄r̄om̄ena neñ, Cōāmac̄urē s̄ñruc̄uyira. Jesús baira, c̄ũ paco María, āp̄erá numiáca c̄ũāmena neyira.

¹⁵ Teeb̄n̄recorire Jesuré padeorá neyira s̄ucā. Ciento veinte watoa niyira. Pedro w̄m̄n̄c̄a, c̄ũrē wedeyiḡu.

¹⁶ —Ȳā wedera, too s̄uguerop̄u marí ñec̄u David Espíritu Santo mas̄iré ticorém̄ena Judare w̄aadare j̄oasugueriḡu niw̄i. Cōāmac̄u ye queti jóarip̄u maquē diamac̄urā w̄aadare niirō tiw̄u. Teero tiiḡu, āp̄erárē Judas néewa, c̄ũrē Jesuré ññowí. C̄ũpe

Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ñsã menamacãrã niimiwĩ. Jesús cũcãrẽ basocãre buerere cúũmiwĩ. ¹⁸ Cũ ñañarõ tii wapatáriguemena sicadita sãinóyiro. Too síro dupupe ñaacũmu, cũ páaga podo, cutamisĩ witibatejõãyigũ. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macãrã teeré tuoyíra. Cũã tiiditare Acéldama jĩyira. Acéldama “Díi Dita” jĩrõ tiicú cũãyemena.

²⁰ Tíatopũ Salmopũpure jóagu teeré biiro jóarigũ niiwĩ:

Cũãye niimirigue cõãjãnoãrõ.*

Cũã jóarigũ niiwĩ sũcã:

Ãpĩ cũã pademiriguere wasoáro,†

jĩ jóarigũ niiwĩ.

²¹⁻²² Marĩmena síquẽrã niipetiropũ wãanetõrira niĩya, marĩ Õpũ Jesús marĩmena niirĩ. Juan Jesuré wãmeõtiri, té Cõãmacũ cũũrẽ ñmuãsepũ néemuãrĩ, ññarira niĩya. Ñniãpũre sícũ besero booa ñsã oncemena niigũdũre. Cũ ñsã tiirõbiro Jesús diarigũpũ masãrigue quetire wedegũ wãagũdaqui, jĩ wedeyigũ Pedro.

²³ Tiitatiapũ niirã puarãrẽ beseyira. Sícũ José Barsabãre beseyira. Cũã wãmesotoape-ore griegoayemena Justo niiyiro. Ãpĩ Matíare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marĩ Õpũrẽ sãirã, biiro jĩyira:

—Ñsã Õpũ, mũ niipetira basocã wãcũrere masiã. Judas wasogũdũre besetoajiyu. Ñsãrẽ ññoñá. ¿Nii niigari? Judas mũ dutiré cúũriguere duujãwĩ, ññarã cũ ññarõ netõrõpũ wãagũ, catigũ cũ ññurõ tiiririgue wapa, jĩ sãiyíra.

²⁶ Too síro puapẽ ñtãpepũ Matías, Barsabás wãmerẽ jóayira. ¿Nii marĩ Õpũ beserigu niirĩ? jĩrã, piipũ sãã, sicape née, ññayira. Matías wãme jóaturipe niiyiro.

—Jãã, ñni Matías Judas wasogũ niirĩ, jĩyira.

Cũã ñpẽrã oncemena Jesucristoye quetire wedegũ wãayigũ.

2

Espíritu Santo diijéarigue

¹ Cincuenta bũrecori Pascua netõrí siro, Pentecostés wãmecutiri bosebũreco wãayiro. Tii bosebũreco niirĩ, niipetira Jesuré padeorã sícãrõmẽna neãyira. ² Tiiwiipã cũã duiirĩ, wãcũña manirõ wĩno bayirõ atiro tiirõbiro ñmuãsepũ bũsudiatiyiro. Tiiwiĩ bũsusesajõãyiro. ³ Teero wãari, pecame jũũrĩpõnabiro bauré cũãcõrõrẽ pesayucoyiro. ⁴ Niipetiramena Espíritu Santo niinãcãgũ jeayigũ. Cũã dutirẽmena ñpẽrã basocãye wedeserere masĩripacara, wedesenãcãyira.

⁵ Teebũrecorire Jerusalẽpũre paũ judíoa apeyẽ dita macãrãpũ niiyira. Cũã Cõãmacũrẽ quioníremena padeorã niiyira. ⁶ Cũã tee bũsuri tuorã, toopũ neãwayira. Deero jĩmasĩriyira, cũã pũtopũ jeara. Cũã basocãcõrõ cũãye wedeseremena Jesús buerãre wedeseri tuoyíra. ⁷ Tuõmanijõãrã, cãmerĩ jĩyira:

—Niipetira ñniã wedesera ¿Galilea macãrã mee niimiĩ? ⁸ ¿Deero tiirã marĩyere ññurõ wedeseri tuoi? ⁹ Marĩ aperõ macãrã niĩ. Partia macãrã, Media macãrã, Elam macãrã, Mesopotamia macãrã, Judea macãrã, Capadocia macãrã, Ponto macãrã, Asia macãrã niĩ marĩ. ¹⁰ Frigia macãrã, Panfilia macãrã, Egipto macãrã, Cirene pũto macãrã niĩ marĩ. Cirene Libia ditapũ niĩ. Síquẽrã Roma atirã niĩya. ¹¹ Cũã síquẽrã judíoa niĩya. Ñpẽrã judíoa niĩhẽrã Cõãmacũrẽ padeoóya. Ñpẽrã Creta macãrã, Arabia macãrã niĩya. Marĩ niipetira marĩye wedeseremena tuorã tiia Cõãmacũ ññurẽ tiirere, jĩyira.

¹² Niipetira tuõmanijõãyira.

—¿Ate deero jĩdũgaro tiii? jĩ cãmerĩ sãñáyira.

¹³ Síquẽrã cũãrẽ buijáyira.

—Ñniã cũmurã tiíya, jĩyira.

* 1:20 Salmo 69.25. † 1:20 Salmo 109.8.

Pedro basocáre wederigue

¹⁴ Cúã teero jĩĩrĩ tuogú, Pedro ãpěrá once Jesús beseriramená wãmũncã, bayiró busurómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirá, yũ jĩĩrére ãñurõ tuoyá. ¹⁵ “Ániã cūmurã tiiíya” jĩ wãcūmiã múã. Cūmurã mee tiiíya. Mecũtígã ñamisãñurõgã nueve niã. ¹⁶ Múã mecũtígã tuorére too sugueropũ profeta Joel jóarigu niwĩ:

¹⁷ Atibúreco petiádari suguero, Espíritu Santore niipetirare ticodiocoguda, jĩĩrigũ niwĩ Cõãmacũ.

Espíritu Santore ticodiocori, múã põna ñmũá, numiá yũ wededutirere wedeadacua.

Bũtoáre, mamarárẽ cúã quẽerõpũ ñnogúdacu too síropũ wáadarere.

¹⁸ Yũre padecoterare Espíritu Santore ticodiocogudacu.

Cúãcã yũ wededutirere wedeadacua.

¹⁹ Ñmũásepũre merẽã bauré tiigúdacu.

Atiditapũre díi, pecame, õme yũ tiiẽnore niãdacu.

²⁰ Muĩpũ búreco macũ naĩtãjõãgũdaqui.

Muĩpũ ñami macũ díi tiiróbiro sõãgũ wáagũdaqui.

Marĩ Ñpũ jeadari búreco suguero teero wáaadacu.

Quioníri búreco niãdacu. Búri niirĩ búreco mee niãdacu.

²¹ Sícũ: “Yũ Ñpũ, yũre netõnéña” jĩ sãĩgũno netõnénogũdaqui,* jĩ jóarigu niwĩ Joel, jĩ wedeyigu Pedro—.

²² Yáa wedera, yũ jĩĩrére ãñurõ tuoyá, jĩĩyigu sũcã—. Jesús Nazaret macã macũrẽ múã ññajiyu. Cõãmacũ cūmēna pee ãñurẽ tiirigu niwĩ. Bayiró tutuaremena tiiẽnore tiirigu niwĩ cūmēna. Teeré múã ãñurõ masã. ²³ Múã cūrēna curusapũ sãadutíra, ñañarãpũre ticowũ. Cõãmacũ tíatopũ “teero wáaadacu” jĩĩrirobirora wáawũ. ²⁴ Cõãmacũ Jesuré diarigupũre masõrigũ niwĩ. Cũũ diadoaririgu niwĩ. Masãgũdu niigũ tiiyigu. ²⁵ Tíatopũ David jóasuguerigu niwĩ Cristo Cõãmacũmena wedeseadarere:

Yũ yũ Ñpũrẽ yũ díamacũpũ ññarucujãwũ.

Cũũ yũ diamacũpe niirĩ, cuiria.

²⁶⁻²⁷ Teero tiigú, yũ bayiró usenigũ wedesea. Yáa useromena bayiró usenigũ basaa.

Yáa yeeripũnarẽ diarira ññanorõpũ mũ cúũdoaricu.

Yũre “bóarijããrõ” jĩĩgũdacu mũ, yũre maĩgũ.

Teero tiigú, yũ ãñurõ cuire manirõ niijãgũdacu, mũrẽ yuegu.

²⁸ Yũre catiré petihére buanucãrĩ tiwũ.

Mũrẽ ññagũ, useniremena niigũdacu,†

jĩ jóarigu niwĩ David.

²⁹ Yáa wedera, ãñurõ tuojĩña ména marĩ ñecũ Daviyé maquẽrẽ. Cũũ diajõãyigu. Cũũ diari, cūrẽ yaaríra niwã. Cũũ diari yaarĩ cope masãcope marĩ pũtopũra niã ména.

³⁰ David catigu, profeta niirigu niwĩ. Cõãmacũ too síropũ tiiádarere masĩjigũ, wederigu niwĩ: “Mũ pãrãmi niinũnusegũpũ mũ dutirobirora atiditaré Ñpũ niigũdaqui”,‡ jĩĩrigũ niwĩ Cõãmacũ quioníremena. ³¹ Teero tiigú, David Cõãmacũ beserigu diarigupũre masõriguere ññagũ tiiróbiro jóarigu niwĩ: “Mũ yũre diarira ññanorõpũ cõãdoaricu. Yáa õpũ bóaricu”. ³² Jesuré wáadarere jóarigu niwĩ. Cõãmacũ cūrēna masõrigũ niwĩ. Teeré ñsã niipetira ññawũ. ³³ Cõãmacũ cūrẽ ñmũásepũ néemũãrigũ niwĩ, cū diamacũpe duiaro jĩgũ. Cũũ Pacũ tíatopũ jĩĩrirobirora cūrẽ Espíritu Santore ticoyigu. Cũũpe ñsãrẽ ticonetõnecoarigu niãwĩ. Teerá niã múã ññããrigue, múã tuoárigue. ³⁴ Davipé cūya õpũmēna ñmũásepũre mũãwaririgu niwĩ. Mũãwaripacũ, ateré jóarigu niwĩ:

Cõãmacũ jĩwĩ yũ Ñpũrẽ:

* 2:21 Joel 2.28-32. † 2:28 Salmo 16.8-11. ‡ 2:30 Salmo 132.11-12.

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

³⁵ té m̄urē ñnatutirare m̄u dutiriguere ȳu añurō ȳuuri tiirípu”,[§]
jĩ jóarigu niwĩ.

³⁶ Teero tiirá, judíoa niipetira tuomasĩarō. Múã Jesuré curusapu páabiatu sãduti-pacari, Cõamacũ cũrēna marĩ Õpũ wáari tiirígu niwĩ. Cõamacũ cũrē ticodiocorigu niwĩ, marirē netõnéarō jĩgũ, jĩ wedeyigu Pedro.

³⁷ Cũ teero jĩrĩ tuorá, bayiró wácũpati, sãñáyira:

—Ësãya wedera, ¿ũsã deero tiíadari? jĩyira Pedroro, ãpẽrá Jesús beserirare.

³⁸ Pedro cúãrē ȳuyigu:

—Wácũpati, wasoyá múã ñañaré tiiré. Jesucristore padeó, wãmeõtidutiya. Múã teero tiirí, múã ñañaré tiiré Cõamacũ acabógũdaqui. Espiritu Santo múãpũre niigũ jeari tiigũdaqui. ³⁹ Cõamacũ marĩ Õpũ tíatoru jĩrirobirora múãrē, múã põna niinũuserare, yoaro macãrãcãrē, niipetira cũ beseráre Espiritu Santore ticogũdaqui, jĩyigu Pedro.

⁴⁰ Cũ tee dícu wederiyigu. Cũãrē wácũtuware tico, añurō quioníremena wedenemoyigu:

—Atibúreco macãrã ñañaré tiiré dutijóãña. Cõamacũ netõnérepere ñeeña, jĩyigu.

⁴¹ Pedro wedeariguere padeorá wãmeõtinoyira. Tiibũrecora Jesuré padeorám̄ena tres mil watoa basocá niinemoyira.

⁴² Cũã Jesús beserira buerére tuorucúyira. Niipetira Jesuré padeorá cãmerí wéepeo niijãyira. Suoyá, Cõamacũrē sã tiirucúyira.

Jesuré padeorá sicato tiinucárigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netõné, apeyé pee Cõamacũ sícũrã tiimasírere tiieñoyira. Cũã tiiré ñnarã, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesuré padeorá sicapõna macãrã tiiróbiro niyira. Cũã cuorére cãmerí batorucuyira. ⁴⁵ Peedita cuorá, apeyenó pee cuorá teeré dúayira. Cũã dúa wapatáriguere apeyenó cuohérare batoyira. ⁴⁶ Bũrecoricõrō niipetira súubusera neãyira Cõamacũwiīpu. Cũãye wiseripu useniremena cãmerí suoyáruucuyira. ⁴⁷ Cõamacũrē usenire ticorucujãyira. ãpẽrãcã cúãrē añurō ñna padeoyira. Bũrecoricõrō Cõamacũ padeorí tiiyigu cũrē padeohérare. Jõõpemena Jesuré paũ padeomũãncãyira.

3

Pedro, Juan wãamasihẽgũrē wáari tiirígue

¹ Sicabũreco coeritó siro tres niirĩ, Pedro, Juan Cõamacũwiīpu wáara tiyíra. Tii-wiīpũre bũrecoricõrō tii horare Cõamacũrē basocá súubuseyira. ² Toopũ sícũ basocá wãamasihẽgũ duiyigu. Sicato bauágũpũra posarigu niyigu. Bũrecoricõrō Cõamacũwiī sope sããwaro cũrē néewa dupoyira. Tiisope wãmecũtia ãñurí Sope. Too sããwarare niyeru sãĩduiyigu. ³ Pedro, Juan sããwaadara tiirí ñnagũ, cúãrē niyeru sãiyigu. ⁴ Pũarãpũra cũrē ñnayira. Pedroro: —Ësãrē ñnaña, jĩyigu.

⁵ Cũ cúãrē bayiró ñnayigu. “Yũre niyeru, apeyenó ticoadara tiicúa”, jĩ wãcũmiyigu.

⁶ Pedro cũrē jĩyigu:

—Niyeru cuoríapu. Teeré cuorípacu, m̄urē tiíapugũda. Jesucristo Nazaret macã macũ tutuaremena m̄urē jĩã: Wãmũncã, wáaya.

⁷ Tee jĩgũrã, cũ duigũre diamacũ macã wãmorē ñee, wéemũõcoyigu. Cũ wéemũõcorira, máata cũye dupori, cũ ãñayepa tutuajõayiro. ⁸ Bupucũtũã, wãmũncã, wãancãyigu. Wágũra, bupuwá, Cõamacũwiīpu cúãmena sããwayigu. Usenire ticoyigu Cõamacũrē. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cõamacũwiīpu niirã cũrē ñnamasíyira.

§ 2:35 Salmo 110.1.

—Íni jōō bupuwágu, Cōāmacūrē usenire ticogú Āñurí Sopepu niyeru sãiduárigura niirã, jĩyira.

Cũūrē wáarere ññamanijōãyira.

Pórtico de Salomón Pedro basocáre wederigue

¹¹ Wáamasíhēgũ niirigu cũārē duuríyigu. Basocá cũūrē ññamanijōã, Pedro, Juan putoru cutusájeayira. Too cũã neāró biayá manirí tatia niã. Tiitatia wãmecutia Pórtico de Salomón.

¹² Cũã cutusájeari ññagũ, Pedro cũārē jĩyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múã nocōrōca ññamanijōãĩ? ¿Deero tiirá múã ũsārē bayiró ññãĩ? Múã ũsārē “íniã basocá ãñurá niijirã, cũã tutuaremena wáari tiíya” jĩ wãcũã. ¹³ Marĩ ñecūsũmũã Abraham, Isaac, Jacob, ãpērã marĩ ñecūsũmũã Ōpũ niirigu niĩ Cōāmacũ. Cũūrã “Jesús uputí macũ niĩ; ãñuniĩ” jĩ, ãñorigu niiwĩ. Jesuré múārē dutirápure ticowu. Pilato ññacoro múã cũūrē booríwu. Cũũ “íñirē wionécogudu tiia” jĩpacari, múã “wionécorijãña” jĩwũ. ¹⁴ Jesús ññañaré manigũ, ãñuré tiigũre múã booríwu. Basocá sãgũpere wionécodutiwu Pilatore. ¹⁵ Jesús marĩrē catiré ticogũpere sãadutiwu. Cōāmacũ cũūrē diarigupure masōrigu niiwĩ. Ũsã teeré ññawũ. ¹⁶ Jesús cũũ tutuaremena ãni múã ññamasigũrē wáari tiirigu niiwĩ. Jesús ũsã cũūrē padeorí ññagũ, múã ññacoro ãñiré ãñurō netōnéarigu niiwĩ.

¹⁷ Yáa wedera, múã “Cōāmacũ macũ niĩ” jĩ masĩrijirã, cũūrē sãadutiwu. Marĩrē dutirãcã teerora tiiwã. ¹⁸ Cōāmacũpe Cristo cũũ beserigu ññañarō netōãdarere wedetoarigu niiwĩ. Niipetira profetas teeré jóarira niiwã. Múã cũūrē ññañarō tiiriguemena teeré wáari tiirigu niiwĩ. ¹⁹ Múã ññañaré tiirere wãcũpati, wasoyá. Cōāmacũ booróbirora tiiyá. Teero tiirí, Cōāmacũ múã ññañaré tiirere acabó, ãñurō niirecutiri tiigũdaqui. ²⁰ Jesucãrē ticodiocogũdaqui sũcã. Cũũ Cōāmacũ beserigu Cristo niĩ. ²¹ Mecũtígã cũūrē ũmũãsepu pũtuãro booa, tée Cōāmacũ niipetirere wasorípu. Teeré Cōāmacũ cũũyara profetas ãñurãmena wedesuguerigu niiwĩ. ²² Moisés biiro jóarigu niiwĩ: “Too síropu marĩ Ōpũ Cōāmacũ profetare ticocogũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ maríya wedegu niigũdaqui. Niipetire cũũ wederere t̃opetjãña múã. ²³ Āpērã cũũ dutirere tiidugãherano judíoamena niinemorica; sãjãñoãdacua”,* jĩ jóarigu niiwĩ Moisés.

²⁴ Samuel, ãpērã profetas mecũtígã wáarere jóasuguerira niiwã. ²⁵ Cōāmacũ cũũyara profetamena múārē wederigu niiwĩ. Cōāmacũ múã pacusũmũārē, teero biiri múārē cũũ netōnére quetire ticowí. Tee quetire ticogu, Abrahamrē ateré jĩirigu niiwĩ: “Mũũ pãrãmi niinũnusegũmena niipetira atiditã macãrãrē ãñurō tiigũda”, jĩirigu niiwĩ. ²⁶ Cōāmacũ cũũ macũ diarigupure masō, marĩrē ticocosuguerigu niiwĩ. Teemena marĩrē ãñurō tiirigu niiwĩ. Marĩ ññañaré tiirere duudutiirigu niiwĩ, jĩyigu Pedro.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá putoru wáarigue

¹ Pedro, Juan basocáre wedera tiirí, paíá, ãpĩ Cōāmacũwii coterí basocare dutigũ, ãpērã saduceo basoca jeayira. ² Pedro, Juanmēna jĩyigu:

—Cōāmacũ Jesuré diarigupure masōrigu niiwĩ. Teero tiirá, marĩcã diaari siro, masããdacu, jĩyigu.

Saduceo basoca, cũãmena jeaarira tee buerere t̃orã, bayiró cúayira. ³ Cúa, Pedro, Juanré ñeewayira. Muĩpũ sããritopu niirĩ ññarã, cũārē ñeewa, peresu sōnecoyira.

⁴ Cōāmacũwii cũã bueariguere t̃oárira paũ Jesuré padeonũcãyira. Jesuré padeorãmena niirã, ũmũã dícare bapaqueori, cinco mil niiyira.

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

⁵ Apebúrecope judíoare dutirá, ãpêrá butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buera tiimacã Jerusalénpu neãyira. ⁶ Cũãmena ãpêrá neãyira: Anás (cũã paiaré dutigú niyigu), Caifás, Juan, Alejandro, ãpêrá paiaré dutiráya wedera. ⁷ Neãtoa, Pedro, Juanré cũã putoꝑu néeatidutiyira. Cũã puto jeari: —¿Noã dutirémene teeré tiáarĩ múã? jĩ sãĩnãyira.

⁸ Pedro, Espíritu Santo cũũmena niirĩ, cũãrẽ yũũyigu:

—Ûsãrẽ dutirá, teero biiri butoá dutirá, ⁹ múã mecũã ùsãrẽ sãĩnãã, ùsã ãñurõ tiiárigue maquẽrẽ masĩdũgara. Múã “¿jñeenómene cũũrẽ wáamasĩhẽgũ niimiárigure netõnéãrĩ?” jĩ sãĩnãrã tiicú. ¹⁰ Múã sãĩnããriguere yũũguda, múã niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩĩgũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múã curusapũ páabiatudutirigu tutuaremena ãni múã ñnacoropũ niigũrẽ netõnéãwũ. Cõãmacũ cũũrẽ diarigupũre masõrigũ niiwĩ. ¹¹ Jesús ùtãqui múã cõãriqui tiirõbiro niĩ. Profeta tiiqui maquẽrẽ jóarigu niiwĩ: “Wii weerira ùtãquire booríyira. Cũã boorípacari, tiiquirã upatĩ macãqui putuáwũ tiiwipũre”,* jĩ jóarigu niiwĩ. ¹² Æpêrãpũja netõnémasĩricua. Cũã sĩcũrã petihérimeꝑu wáaborirare netõnémasĩ, jĩyigu Pedro.

¹³ Dutirá cũã cuiro manirõ wederi ñnarã, tuomanijõãyira. Cũã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—Íniã búri niirã, buerira mee niĩya. Marĩ cũãrẽ ñnamasã; Jesuména wáanetõrira niĩya, jĩyira.

¹⁴ Pedro, Juan netõnéãrigũ cũãmena nucũrĩ ñnarã, deero jĩnemomasĩriyira. ¹⁵ Cũãrẽ witiwadutiyira ména. Cũã sesaro cãmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiiádari marĩ ñniãrẽ? Niipetira ãno Jerusalén macãrã cũã tiiẽñoãriguere ñnapetijããrira niĩãwã. Teero tiirã, marĩ “tiirãwã” jĩĩmasĩricu. ¹⁷ Basocã aperó macãrãpũ teerẽ tuonemorĩ tiirijããda. “Múã Jesuyére wedenemorĩ, múã ññarõ tiinóãdacu” jĩĩco cũãrẽ, jĩyira.

¹⁸ Wedesetõa, cũãrẽ sããatidutiyira sũcã. Cũã, cũã putoꝑu jeari, jĩyira:

—¿Ññurõ tuoyã múã! Jesuyére péerogã wedenemoriãña; buenemoriãña sãa, jĩĩmiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yũũyira:

—¿Cõãmacũ ñnacorore ùsã múã dutirére o cũũ dutirépere tiirĩ booi? Múã basiro beseya. ²⁰ Ûsã ñnariguere, ùsã tuoriguere wederipacara, niimasĩriga, jĩyira.

²¹ Dutirápe bayirõ tutuaremena dutinemoyira, cũãrẽ cuiaro jĩĩrã. Basocã cũũrẽ wáaariguere ñnarã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Teero tiirã, cũãrẽ ññarõ tiimasĩri, wionécojãyira. ²² Cũã netõnéãrigũ cuarenta cũmarĩ nemorõ cuoyigu.

Jesuré padeorã Cõãmacũrẽ tiiápure sãirigue

²³ Cũãrẽ wionécoari siro, Jesuré padeorã niirõꝑu wáayira. Paiaré dutirá, ãpêrá butoá dutirá jĩĩariguere wedeyira. ²⁴ Cũã wederi tuorã, sĩcãrõména Cõãmacũrẽ jĩyira:

—Ûsã Õꝑũ, mũũ ùmũãse, atiyepã, díã pairímaa, niipetire atibúreco niirére tiirigu niĩã.

²⁵ Tíatorũ Espíritu Santo wãcũrẽ ticorémene mũũ ùsã ñecũ Davirẽ wededutirigu niiwũ. David mũũ wededutiriguere biiro jóarigu niiwĩ:

Judíoã niihẽrã Cõãmacũmena cúara ññarã wáajãya.

Judíoapeja “marĩ biiro tiiáda Cõãmacũrẽ” jĩĩamajãya.

²⁶ Atibúreco macãrã õpãrã neããya, Cõãmacũrẽ netõnũcã cũũrẽ ññarõ tiidũgãra.

Cũã beserigũcãrẽ teerora ññarõ tiidũgãya,†

jĩ jóarigu niiwĩ David.

²⁷ Cũã jóariborora wáawũ. Atimacãpũre Herodes, Poncio Pilato, ãpêrá judíoã niihẽrã, judíoamena neãwã. “Cũũrẽ ññarõ tiiáda” jĩĩrira niiwã mũũ macũ Jesús mũũ beserigũre ññarõ tiiádara. ²⁸ Tíatorũ mũũ “teerora wáaadacu” jĩĩrirobirora tiirãra

* 4:11 Salmo 118.22. † 4:26 Salmo 2.1-2.

niiwã. ²⁹ Ûsã Õpũ, cûã ùsãrẽ bayiró tutuaremena dutiawã, cuiaro jĩrã. Cûã jĩãriguere wãcũña. Ûsã mũurẽ padecotera niiã. Ûsãrẽ mũuye quetire cuire manirémãna wederi tiiyã. ³⁰ Mũũ tutuaremena diarecutirare netõnéña. Mũũ sícũrã Jesús mũũ macũ cũũ tutuaremena tiiéñodutiya, jĩyira.

³¹ Cûã tee jĩãri siro, cûã niiró cãmeñayiro. Espiritu Santo cûãpũre niiyigu. Teero tiirã, Cõãmacũye quetire cuiro maniró wedeyira.

Jesuré padeorã cûã cũorere cãmerí batorigue

³²⁻³³ Jesús cũũyere wededutigu beserira bayiró tutuaremena basocãre wedeyira: “Marí Õpũ Jesús diari siro, masãrigũ niiwĩ. Cũũ masãri siro, cũũrẽ ññawũ”, jĩyira. Niipetira Jesuré padeorã sícãrĩbíro wãcũrẽ cũoyira. Cûã cũorere “yée dícu niiã” jĩriyira. Teero tiirã, cûã cũorere cãmerí batoyira. Cõãmacũ cûãrẽ bayiró tiiápuyigu. ³⁴⁻³⁵ Wiserí, dita cũorã dúayira. Cûã dúã wapatãariguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cûã ticoariguere cûã menamacãrãrẽ apeyenó cũohérare batoyira. Teero tiirã, cûãya põna macãrã bóaneõrã maniyira.

³⁶ Teebũrecorire sícũ José wãmecutigu niiyigu. Chipre nũcũrõ macũ, Leviyã põna macũ niiyigu. Jesús beserirape cũũrẽ Bernabé jĩyira. Bernabé griegoayemena “ãñurõ wãcututuari tiigũ” jĩrõ tiicú. ³⁷ Sicadita cũũye oteré ditare dúayigu. Cũũ dúã wapatãariguere Jesús beserirare ticopetijãyigu.

5

Ananías, Safira jĩditorigue

¹ Æpĩ Ananías wãmecutigu, cũũ nũmo Safiramena sicadita dúayira. ² Ananías cũũ dúã wapatãariguere néeduo, dusarere ticoyigu Jesús beserirare. Cũũ nũmoména “biiro tiiáda” jĩtoayigu.

³ Pedro cũũrẽ jĩyigu:

—Ananías, ¿deero tiigũ mũũ Satanãrẽ yũuarí? Mũũ Espiritu Santore jĩditoayu, mũũ dúã wapatãariguere néeduo. ⁴ Tiidita mũũ dúaadari sũguero, mũũya dita niiwũ. Tee mũũ dúare wapa mũũye niyeru niiãjĩyu. ¿Deero tiigũ “jĩditogũda” jĩ wãcũãrĩ mũũ? Mũũ basocã dícare jĩditogu mee tiia; Cõãmacũcãrẽ jĩditogu tiia.

⁵ Teeré tũogũra, Ananías ñaacũmu, diajõãyigu. Æpẽrã tee quetire tũorã, cuipetijõãyira.

⁶ Cũũ diari, mamarã tiiwiipũ sããwa, suti caserimena cõma, néewayira, cũũrẽ yaarã wãara.

⁷ Itiã hora siro Safira cũũ nũmo niimiãrigo sããjeayigo. Teero wãaariguere masĩriyigo.

⁸ Pedro coore sãĩñáyigu:

—Wedeya yũure. ¿Mũãya dita dúara, nocõrõrã niyeru wapatãarí? jĩyigu.

—Nocõrõrã wapatãawũ ùsã, jĩyigo.

⁹ Pedro coore jĩyigu:

—¿Deero tiirã mũã sícãrĩbíro wãcũrémãna “marí Õpũ Espiritu marĩrẽ ñãñarõ tiirĩqui” jĩ wãcũmiãrĩ? Mecũtígãrã mũũ manũ niimiãrigure yaarã jeaarira pũtuajeara tiiyã. Mũũcãrẽ teerora yaaãdara néewaadacua, jĩyigu.

¹⁰ Cũũ teero jĩrĩrã, máata coocã Pedro pũto ñaacũmu, diajõãyigo. Coo manũ niimiãrigure yaarã jeaarira diaarigopũre bũajeáyira. Cũãrã coore néewa, yaarã wãayira coo manũnigũ pũtopũra. ¹¹ Niipetira Jesuré padeorã, Æpẽrã niipetira tee quetire tũorã, bayiró cuiyira.

Pedrocã Cõãmacũ sícũrã tiimasíremãna tiiéñorigue

¹² Teebũrecorire Jesús beserirare Cõãmacũ cũũ sícũrã tiimasíremãna pee tiiéñorĩ tiiyigu basocã watoapũre. Niipetira Jesuré padeorã Pórtico de Salomón tatiapũ sícãrõména neãyira. ¹³ Æpẽrã cûãmãna bapacũti, cui niyira. Cûãrẽ bapacũti, cuipacara, Jesuré padeorãrẽ ãñurõ wãcũyira. ¹⁴ Æmũã, numiã pãũ Jesuré padeomũãñũcãyira.

¹⁵ Diarecutirare maa wesapu néewa, cōāre caseri sotoapu cúüyira. “Pedro netōwágu, cūū wātīcōātucoro cúā sotoa netōwári, cúā diaré netōádacu”, jī wācūyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macārī macārācā diarecutirare néewayira. Wātīā ñañarō tiinórācārē néewayira. Niipetira netōnénoyira.

Pedro, Juan peresuwiip duiarira wiritigüe

¹⁷ Cúā teero tiirí tuorá, paiaré dutigú, niipetira cūū menamacārā saduceo basoca iñatutiya cúārē. ¹⁸ Teero tiirá, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiip sōnecomiyira.

¹⁹ Tiiñamirā ángele peresuwii sopepāmarē páō, cúārē néewitiatiyigü.

²⁰ —Cōāmacūwiip basocāre wedera wáaya, jīyigü—. “Jesuré padeorāre Cōāmacū añurō niirecutiri tiigúdaqui”, jī wedeya, jīyigü ángele.

²¹ Cūū jīārirobirora bóemuāatiri, Cōāmacūwiip sāāwa, bueyira.

Tiiburecora paiaré dutigú, cūū menamacārāmena, judíoare dutirá, teero biiri bu-toá dutirāre neādutiya. Cúā neāpetiari siro, peresuwiip niirārē néeatidutimiyira.

²² Cōāmacūwii coterí basoca peresuwiip jeara, cúārē buariyira. Cúā manirí iñarā, wedera wáayira. ²³ Toopú jea, cúārē wedeyira:

—Peresuwii añurō biaári wii niimiāwū. Tiisope coterí basocacā añurō cotemiāwā. Tiisopere páō iñarī, sīcūno maniāwī, jīyira.

²⁴ Cúā teeré tuorá, Cōāmacūwii coterí basocare dutigú, paiaré dutirá dee tii masīriyira.

—¿Deero yapacutíadari ate? jīyira.

²⁵ Cúā wācūrā tiirí, sīcū jea, wedeyigü:

—Tuoyá ména. Múā peresuwiip sōnecomīārira Cōāmacūwiip basocāre buera tiiāwā, jīyigü.

²⁶ Cūū wederi tuorá, Cōāmacūwii coterí basoca cúārē dutigūmena cúārē ñeerā wáayira. “Basocá cúārē maírā marīrē ūtāperimena déebocua” jīrā, cúārē néewara, ñañarō tiiriyira. ²⁷ Cúārē judíoare dutirá decopu néejeari, paiaré dutigú cúārē jīyigü:

²⁸ —Ūsā múārē “cūūye maquērē buenemoriñāña” jīmiāwū. Ūsā múārē buedutiri-pacari, niipetiro āno Jerusalénpure múā bueré sesajōātoa. Múā buerémena ūsāpere “cúā cūūrē sīārī tiiwá” jīrī tiidugāra tiia, jīyigü paiaré dutigú.

²⁹ Pedro, āpērā Jesús beseriramena cūūrē yūuyigü:

—Basocá dutiré Cōāmacū dutiré niihērī, Cōāmacū dutirépere tiiró booa. ³⁰ Cōāmacū marī ñecūsūmuā Ōpū Jesuré diarigūpure masōrigü niiwī. Jesús niī múā curusapu páabi-atu diari tiirigü. ³¹ Cūūrēna masōtoa, ūmuāsepu néemuā, cūūya wāmo diamacūniñape dūpoyigü. Marīrē netōnérigü, marī Ōpū niārō jīgū, teero tiirigü niiwī. Marī judíoa ñañarē tiirēre wācūpati, wasorí, marīrē acabógūdaqui. ³² Ūsā Jesús tiirigüere iñarira niijīrā, teeré wedea. Espiritu Santocā iñarigü niiwī. Cōāmacū cūū dutiré tiirāre Espiritu Santore ticoqui, jīyigü Pedro.

Gamaliel wederigüe

³³ Cūū tee jīrī tuorá, bayiró peti cúayira. Cúārē sīādugāmiyira. ³⁴ Cúā cúari iñā, Gamaliel judíoare dutirá menamacū wūmunucā: —Āniārē suowitíwaya ména, jīyigü.

Gamaliel fariseo basocu, Moisés jóarigüe buegú niiyigü. Basocá “añuniī” jī padeogú niiyigü. ³⁵ Cúā suowitíwari siro, toopú niirārē jīyigü:

—Yāa wedera, añurō wācūña múā cúārē tiidugārere. ³⁶ Tíatopure sīcū Teudas wāmecutigü “yūū dutigú niīā” jī wācūmiyigü. Cuatrocientos basocá cūū buerére nūnyíra. Too síro cūūrē āpērā sīājáyira. Cūūrē sīāári siro, cūūrē yūūmiārira cúā booró wāabatejōāyira. Nocōrōrā cūū buemiārigüe petijōāyiro. ³⁷ Too síro basocāre cúā bapaqueore burecori niirī, āpī Judas Galilea macū niiyigü. Pau basocá cūūrē nūnhrī tiimiyigü. Too síro cūūcārē sīājáyira. Cūūrē sīāári siro, cūūrē yūūmiāriracā cúā booró wāabatejōāyira. ³⁸ Teero tiigú, múārē wedea. Cúārē teero iñajāña. Basocá dutirémēna

cúã bueri, petijóãadacu. ³⁹ Cõamacũ dutirémēna cúã bueri docare, múã sícãrĩbíricu. Múã cúãrē cãmotára, Cõamacũrē netõnucãrã tiibócu, jĩiyigũ Gamaliel.

⁴⁰ Cũũrē “jáu” jĩiyira.

Jesús beserirare sũocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemorijãña” jĩi, cúãrē wionéco-jãyira.

⁴¹ Cúã judíoare dutirá pũtopũ niĩrira witiyira useniremena. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõamacũ marĩrē “ãpẽrá cúãrē ñañarõ buijãpacari, Jesuyére bueduricua” jĩi masĩjĩyi, jĩiyira.

⁴² Bũrecoricõrõ Cõamacũwiipũ, wiseripũ “Jesús Cõamacũ beserigũ niĩi” jĩi wederucujãyira.

6

Apóstoles cúãrē tiĩpuadarare beserigue

¹ Jõõpemēna paũ Jesuré padeonucãrã tiiyira. Teebũrecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramēna cúayira.

—Ûsãya wedera wapewia numiãrē búrecoricõrõ péerogã yaaré ticorã niĩãwũ, jĩiyira.

² Teero tiirã, cúã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeadara neãdutiya.

—Ûsã Cõamacũyere wededu, yaaré batori, añuria. ³ Teero tiirã, siete ãmuã múãmena niĩrãrē beseya. “Cúãrã basocã añuũya” jĩĩrã, Espiritu Santo dutiré tiirucúra, añurõ masĩrã niĩãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu. ⁴ Ûsãpe Cõamacũrē sãĩ, cúũyere buerucujãadacu, jĩiyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wãaaro, jĩiyira.

Teero tiirã, sícũ Esteban wãmecũtigure beseyira. “Cũũ añurõ Cõamacũrē padeói; cúũmena Espiritu Santo niiqui”, jĩiyira. Æpẽrãrē Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquía macũ judíoayũ niiripacũ, cúã tiirõbiro Cõamacũrē padeogũ wãayigũ. ⁶ Cúãrē besetõa, Jesús beserira pũto néewayira. Cúã néejeari, Cõamacũrē sãĩbosáyira. Cúã besearirare ñaapeóyira, Cõamacũ múãrē tiĩpuaro jĩĩrã.

⁷ Too síro Cõamacũyere paũ basocã masĩpetijõãrã tiiyira. Jerusalén macãrã paũ Jesuré padeorã niĩnucãyira. Paĩacã paũ Jesuyére tiĩnucãyira.

Estebanrē ñee, néewarigue

⁸ Estebanrē Cõamacũ añurõ tiĩpuyigũ. Teero tiigũ, tutuaremena Cõamacũ dícu tiimasĩrere basocã ññacoropũ tiĩẽnoyigũ. ⁹ Cũũ pũto Æpẽrá jeayira. Judíoa niiyira. Cúã dutiãpenori basocã niimirira niiyira. Teero tiirõ, cúã neãrĩ wii “Libertado” wãmecũtiyiro. Æpẽrá cúã menamacãrã judíoa Cirene macãrã, Alejandría macãrã, Cilicia dita macãrã, Asia dita macãrã niiyira. Cúã cúaremena Estebanrē sãĩñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espiritu Santo cúũrē añuré masĩrē ticorémēna wedeseyigũ. Teero tiirã, cúã cúũmena wedese sícãrĩbíriyira. ¹¹ Sícãrĩbíri, Æpẽrãrē niyeru tico, jĩiyira:

—Jĩĩditora wãaya. “Esteban Moisére dutiré cúũriguere ñañarõ wedeseawĩ; Cõamacũcãrē ñañarõ wedeseawĩ”, jĩi wedewa basocãre, jĩiyira.

¹² Cúã jĩĩditoariguere tuorã, niipetira basocã, Æpẽrá butõã dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerã cúayira. Cũtũjeã, cúũrē ñee, judíoare dutirá pũtopũ néewayira.

¹³ Jĩĩditoracãrē néewa, wedesedutiya:

—Ñani Cõamacũwiire ñañarõ jĩĩãwĩ. Moisére dutiré cúũriguecãrē teerora jĩĩãwĩ.

¹⁴ “Jesús Nazaret macã macũ Cõamacũwiire cõãgũdaqui; Moisés marĩrē tiĩdutiiguere wasojãgũdaqui” jĩĩrĩ tuoãwũ, jĩĩditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrē bayiró ññayira. Cũya diapóa cúã ññarí, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyíro.

7

Esteban wederique

¹ Paiaré dutigú Estebanrē sãñáyigu:

—¿Diamacúrã nií ãniã mũurē wedesãre? jĩyigu.

² Esteban yũyigu:

—Yáa wedera, yũ pacusũmũã, ãñurõ tuoádadu múã, yũ wederi. Cõamacũ ãñurõ asibatégũ marí ñecũ Abrahamrē bauáyigu, Mesopotamiarũ cũ niirí. Harán macãrũ cũ niigũ wáaadari sũguero, cũrē wedeseyigu. ³ “Mũya ditare, mũya wederare cújã, wáagua. Mũ wáari, mũ niãdari ditare ãnogũda”, jĩyigu.

⁴ Teeré tuogú, Abraham caldeoaya ditarũ niãrigũ Harãnrũ niigũ wáyigu. Toorú cũ pacũ diaweojõáyigu. Cũ pacũ diaweorí siro, Cõamacũ cũrē atiditá atitó marí niirórē atidutiugu. ⁵ Cũ ãnopú jeari, dita ticoriyigu ména. Ticoripacũ, “too síropũ mũye, mũ pãrãmerã niinũuseraya dita niãdadu” jĩyigu. Cõamacũ teeré wederitore, Abraham põnamaníyigu ména. ⁶ Cõamacũ cũrē apeyé wedenemoyigu: “Mũ pãrãmerã niinũusera ãpẽrãyé ditarũ niãdadua ména. Dutiapenori basoca niãdadua. Cuatrocientos cũmarí cúãrē padeduti, ñañarõ tiiápeadua. ⁷ Cũãrē teero tiirí, yũ tiidita macãrãrē ñañarõ tiigũdadu. Yũ teero tiári siro, mũ pãrãmerã niinũusera witiadua. Witi, atiditarú jea, yũ dutiré tiiádadua”, jĩyigu Cõamacũ. ⁸ Cõamacũ Abrahamrē wedecũyigu: “Niipetira ãmũãrē cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña. Ate yũ jĩrere tiirá, múã yũmena niirere ãnoádadu”, jĩyigu Cõamacũ. Teero tiigú, Abraham cũ macũ Isaare ocho búrecori cũ bauári siro, cũ cõnerígu yapa macã caseróre widecõáyigu. Isaacã teerora tiiyigu cũ macũ Jacoré. Jacob teerora tiiyigu cũ põna doce põnarí pacusũmũã niãdarare.

⁹ Jacob põna marí ñecũsũmũã cúã bai Joseré ññatutira, Egiptorũ wáarare dúayira. Cõamacũpe cũũmena nijáyigu, ¹⁰ niipetire cũrē ñañarõ netõbóarere netõrí tiigũdu. Faraón Egipto dita macãrã õpũmena wedeseri, Cõamacũ Joseré masiré ticoyigu. Cõamacũ Faraónrē ãsenirí tiyigu Joseména. Teero tiigú, Faraón cũrē cũ doca macũ dutigú sõnecoyigu. Apeyeré, Faraón cũya wii maquẽ paderé dutigú cúyigu.

¹¹ Too síro niipetiro Egiptorũ, Canaãnrũcãrē jũabóare wáyiro. Teero tiirá, basocá teeditarũ niirá bayiró ñañarõ netõrá tiyíra. Marí ñecũsũmũãcã yaaré buamasiriyira. ¹² Jacob “Egiptorũ yaaré dúare niãyiro” jĩrē quetire tuogú, cũ põnaré, marí ñecũsũmũã niãdarare, “yaaré sãirã wáaya” jĩcoyigu. Cũ sicato ticocogũ tiyigu. ¹³ Cũã nemo jeari, José “yũ múã bai niã” jĩ wedeyigu cũ sõwũsũmũãrē. Faraõncã “cũã José sõwũsũmũã niãwã” jĩrĩ tuoyigu. ¹⁴ José, cũ sõwũsũmũãmena queti ticocoyigu cũ pacũrũ. “Marí pacũ, niipetira maríya wederamena atiaro ãnopú”, jĩcoyigu. Cũya wederape “setenta y cinco” niyira. ¹⁵ Jacob “jáũ” jĩ, Egiptorũ wáajõáyigu. Toorú diayigu. Cũ põna marí ñecũsũmũãcã toorúra diayira. ¹⁶ Jacob diarigu õpũrē Siquempũ néewayira. Toorú Abraham cũ Hamor põnaré ãtãtuti sãirítutipũ cúyira.

¹⁷ Abrahamrē Cõamacũ jĩrigue jeatiri, marí ñecũsũmũã pau basocáputiyira Egiptorũ. ¹⁸ Cũã toorú niirã, ãpĩ õpũ sãáyigu. Cũ Josenígũ tiiriguere masiriyigu. ¹⁹ Cũ marí ñecũsũmũãrē jĩdito, ñañarõ tiiápeyigu. Cũ põna bauárare diaaro jĩgũ, cõãdutiugu.

²⁰ Teebũrecorira Moisés bauáyigu. Cũ Cõamacũ ññarí, ãñugũgã niyigu. Cũ pacusũmũã ãtãrã muĩpũrã cúãya wiipũ cũrē masõmiyira. ²¹ Dee tii masirí, cũrē cõãjáyira. Cõãrĩ sirogã, Faraón macõ cũrē ññabũayigo. Ññabũ, néema, coo macũ

tiiróbiro cūūrē masōyigo. ²² Egipto macārā ãñurō masíráyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuiro maniró wedesegu, òpū tiiróbiro tiirécutigū niyigu.

²³ 'Moisés cuarenta cūmarī cuogú, cūūya wedera Israelya pōna macārārē ñnadugagu, cūā pūtopu wáayigu. ²⁴ Toopú jeagu, sīcūrē Egipto macū páari ññayigu. Cūūrē cāmeboságū, Egipto macūrē páasīājāyigu. ²⁵ Cūū basiroke wācūmiyigu: “Yūmenarā Cōamacū yāa wederare dutiapenori basoca niirārē witiri tiigúdaqui. Cūā ateré masīcua”, jī wācūmiyigu. Cūā cūū tiiróbiro wācūriyira. ²⁶ Apebūreco āpērā cūūya wedera puarā cāmeríquērā tiirí buajeáyigu. Cūārē cāmeríquēduri tiidugágū, “mūā sīcūya wedera niīā. ¿Deero tiirā cāmerí ñañarō tii?” jī wedemiyigu. ²⁷ Āpīrē bayirō ñañarō tiigúpe Moisére tuunécōjāyigu. “Mūū ũsārē dutigú mee niīā; ũsārē queti besegú mee niīā. ²⁸ ¿Mūū ñamica Egipto macūrē sīāārirobirora yūre sīādugágū tii sūcā?” jī yūututiyigu. ²⁹ Cūū teero jīrī tuogú, Moisés dutijōāyigu. Madián ditapu wāa, aperó macūpu tiiróbiro niī, puarā ũmūā pōnacūtīyigu.

³⁰ 'Moisés tiiditapure cuarenta cūmarī niyigu. Sicabureco basocá maniró Sinaí ũtāgū pūtopu wáayigu. Toopú yucusati jūūrī ññayigu. Pecame jūūrípōna decopu ángele bauáyigu. ³¹ Moisés teeré ññagū, ññamanijōāyigu. “¿Deero tiiró tee wāamīto?” jī, pūtogāsāñurō ññaquēnogū wáayigu. Cūū pūtogāpu jeari, Cōamacū tiimé decopu cūūrē wedeseyigu. ³² “Yūū Cōamacū niīā. Mūū ñecūsūmūā Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niīā”,* jīyigu. Moisés ñapōpiyigu. Cuigu, ññadujāyigu. ³³ Cūūrē wedesenemoyigu: “Mūū yūū pūtora nucūā. Teero tiigú, mūū sapature tuuwéya. Tuuwégū, yūre padeorere ēñogúdacu. ³⁴ Yāara basoca Egiptopu niirārē ñañarō tiiáperi ññāā. Cūā pūnisīre tuo. Cūārē netōnégūdu diiátawū. Teero tiigú, mūūrē Egiptopu ticogūda”, jīyigu Cōamacū.

³⁵ 'Moisére booríra too sūgueropu jīyira: “Mūū ũsārē dutigú mee niīā; ũsārē queti besegú mee niīā”. Cūā tee jīpacari, Cōamacūpe Moisére cūārē dutigūdu, netōnégūdu sōnecoyigu sáa. Cōamacū ángelere jūūrísatīpu teeré wederi tiyigu. ³⁶ Moiséra cūārē néewitiwayigu. Cūūrā Cōamacū sīcūrā tiimasírere tiēñoyigu Egiptopure. Día Sōarímaa pairímaapucārē teerora tiēñoyigu. Cuarenta cūmarī basocá manirópū cūā wāari, teerora tiēñorucujāyigu. ³⁷ Cūūrā Israelya pōna macārārē wederigu niwī: “Too síropu Cōamacū profetare ticogūdaqui. Cūū marīya wedegu niigūdaqui. Yūū tiiróbiro tiigúdaqui”,† jī jóarigu niwī Moisés. ³⁸ Moisés basocá manirópū marī ñecūsūmūā neārī, cūāmena niyigu. Sinaí ũtāgūpū ángele cūūrē wedeseyigu. Moisés Cōamacū dutiré petihérere ñeeyigu, marīrē ticogūdu.

³⁹ 'Cūūrē marī ñecūsūmūā tuodugáriyira. Cūūrē boohéra, Egiptopu cāmecópūtuadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirā, Aarónrē jīyira: “Jōō niīarigu marīrē Egiptopu néeatirigu cūū bauhéro yoajōāā. ¿Deero wāayiri? Marī masírīa. Teero tiirā, ũsā padeoádarare weebosaya. Cūārē marī apasugueadacu. Cūā marī wāadarimarē ēñoádacua”, jīyira. ⁴¹ Teeburecorire sīcū wecu wīmagū tiiróbiro baugú weeyira. Bosebureco tii, ecaráre sīā, sóeditioyira cūā weearigure tiipéora. ⁴² Cūā teero tiirí ññagū, Cōamacū cūā booró tiiró jīgū, cūāmena niīarigu cōājōāyigu. Cūā booró muīpūrārē, ñocōārē padeoyíra. Teeré profetas jóarira niwā:

Cōamacū cūārē jīyigu:

Mūā Israelya pōna macārā,

basocá manirópūre cuarenta cūmarī niirā,

ecaráre sīā sóeditiorīwū, yūre padeorá.

⁴³ Āpī Moloc queorere padeorá, suti caserimena tiirí wiire apacāmesāwū.

Āpī Refán ñocōāwū mūā weerigucārē padeorá, teerora tiwū.

Āniārē mūā basirora weewū, padeoádarā.

* 7:32 Éxodo 3.6. † 7:37 Deuteronomio 8.15,18.

Teero tiigú, múārē ñee, néewadutiguda Babilonia berupu, jĩyigu Cōāmacū,[‡] jĩ jóarira niiwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecūsũmuã basocá manirópũ Cōāmacū basocámena niirí wiire cwoyíra. Tiiwi-iré Cōāmacū Moisére cũũ ñnorírobirora tiidutiyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecūsũmuã niinunuseraya wii pũtuáyiro. Josuémena néeatiyira tiiwiiré. Cũã atiditá ñeerã atiri, Cōāmacū atiditá macārãrē ãcũcoyigu. Cũã wáaweorepũre niyira. Yoari tiiwií ãnopá niyiro, téa David cũũ òpũ sãari siropũ. ⁴⁶ David Cōāmacū ãñurõ tiirére buagú jĩyigu: “Mũũ yũũ ñecũ Jacob padeoríguya wiire mũũ niĩadari wiire tiibosádugaga”, jĩmiyigu. ⁴⁷ Cũũ tiibosádugapacari, cũũ macũ Salomónpũ tiiwiiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cōāmacū ãmuãsepu niigú basocá tiiré wiseripu niirii. Profeta teeré jóarigu niiwĩ:

⁴⁹ Yũũ boorí, ãmuãse yũũ duirípĩrõ tiiróbiro niĩadacu; atiditapú yé dupori yeerisãgũdacu.

Teero tiirã, yãa wii niĩadari wiire tiimasíria múã.

Yũũ yeerisããdaro tiimasíria.

⁵⁰ Yũũ ate niipetirere tiiwú, jĩyigu Cōāmacū,[§] jĩ jóarigu niiwĩ.

⁵¹ Esteban cúārē jĩnemoyigu:

—Múã Cōāmacū dutirére netõnucãnetõjõãã. Cũũrē masĩhẽrã tiiróbiro cũũ wederére tuodugária. Espiritu Santo dutirére tiidugária. Múã ñecūsũmuã tiiróbirora tiijãã.

⁵² Múã ñecūsũmuã niipetira profetare ñañarõ netõrĩ tiiyíra. Marĩrē netõnégũdu atiadarere wedesuguerirare sãjãyira. Cũã wedesuguerigu ãñugú jeari, múã cũũrē jĩditoremene wedesã, sãdutiirira niiã. ⁵³ Múãrē Cōāmacū ángeleamena cũũ dutirére cúũyigu. Teeré cúũnorira niipacara, múã netõnucãnetõjõãã, jĩyigu Esteban.

Estebanrē ãtãperimena déesĩãrigue

⁵⁴ Cũũ tee jĩrĩ tuorã, cúãpe bayiró cúayira. Cũã cúare ñnorã, upire bacadiyóyira.

⁵⁵ Estebanpe Espiritu Santo cũũmena niirĩ, ãmuãsepu ñnamõco, Cōāmacū ãñurõ asibatérere ñnayigu. Cōāmacū diamacũpe Jesús nucũrĩ ñnayigu. ⁵⁶ Cũũ cúārē ñnagũ, jĩyigu:

—Jãã, ãmuãse páõrĩ ññaã; Cōāmacū diamacũpe niipetira sõwũ nucũrĩ ññaã yũũ, jĩyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cũũ tee jĩrĩ tuorã, bayiró acaribí, tuodugáhera cúãye cãmopéri paabiáyira. Cũũ puto sĩcãrõména cutũjeá, cũũrē ñee, tiimacã wesapu cõãjãyira. Cũãye suti sotoá sãñarere tuuwé, ticoyira sĩcũ mamũrē cotedutira. Cũũ wãmecũtiyigu Saulo. Ticotoa, Estebanrē ãtãperimena déesĩãyira.

⁵⁹ Cũã déesĩãrã tiirí, cũũpe Cōāmacũrē sãiyigu:

—Jesús yũũ Òpũ, yũũ yeeripũnarē ñeeña, jĩyigu.

⁶⁰ Ñicãcoberimena jeacũmujea, bayiró acaribíremena jĩyigu sũcã:

—Òpũ, acabóya ãniãrē ate cúã ñañarē tiirére, jĩyigu. Tee jĩtoa, diajõãyigu sãa.

8

Saulo Jesuré padeorãre ñañarõ tiirígue

¹ Saulo Estebanrē sãrĩ ñnagũ, “ãñuã” jĩyigu.

Tiibũrecora Jerusalénpũre Jesuré padeorãre ñañarõ netõrĩ tiinucáyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatẽjõãyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² Æpẽrã ãmuã Cōāmacũrē quioníremena padeorã Estebanrē yaayíra. Cũũrē yaa, bayiró boorituayira.

[‡] 7:43 Amós 5.25-27. [§] 7:50 Isaías 66.1-2.

³ Saulope Jesuré padeoráre nemoró ñañarō tiinetónꞥcāyigũ. Cũãye wisericōrō sããwa, ãmũãrē, numiãrē ñee, néewa, biadꞥpóyigũ peresuwiipũ.

Felipe Samaria macãrãrē buerigue

⁴ Dutibatéwarira cũã wáaro Jesuyé quetire wedewayira. ⁵ Felipe Samaria dita niirí macãpũ wáayigũ. Toopú jea, “Jesús Cõamacũ beserigũ niirí” jĩrere wedeyigũ. ⁶⁻⁷ Cõamacũ sĩcũrã tiimasĩrere tiieñoyigũ. Wãtĩã paũ basocãpũre sããrirare witidutiigũ. Witiatira, bayiró acaribíyira. Paũ wáamasĩhẽrãrē, opayuriri wáarare netónéyigũ. Cũũ teero tiirí ññarã, niipetira cũũ wederere añurō tuonũnũseyira. ⁸ Tiimacãpũre bayiró ñseniyira.

Simón yái tiiróbiro niigũ

⁹ Toopũre sĩcũ basocũ yái tiiróbiro niigũ niyigũ. Cũũ wãmecutiigũ Simón. Cũũ tiirémena Samaria dita macãrãrē ñcuanéere tiyigũ. Cũãrē “ũputí macũ niirí” jĩ wãcũrĩ tiyigũ. ¹⁰ Ñputí macãrã, búri niirã niipetira cũũ jĩrere añurō tuonũnũseyira. “Ñni Cõamacũ tutuare cũogú niiqui”, jĩmiyira. ¹¹ Yoari pee tiieñoremena cũãrē ñcuanéere tiieñoyigũ. Teero tiirã, cũũrē tuonũnũsemiyira.

¹² Felipe jea, Cõamacũ dutiré basocãpũre niĩadare jeariguere bueyigũ. “Jesús Cõamacũ beserigũ basocãre netónégũ niirí” jĩrere bueyigũ too macãrãrē. Ñmũã, numiã Jesuyé maquẽrē tuo, padeotóã, wãmeõtidutiigũ. ¹³ Simón “yũcã Jesuré padeotã” jĩ, wãmeõtiduti, Felipe wáaro cũũrē ñnũyigũ. Felipe Cõamacũ sĩcũrã tiimasĩrere tiieñojãgũ tiyigũ. Simón teeré ññagũ, ññamanijõãyigũ.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalénpũ niirã “Samaria dita macãrã Cõamacũyere añurō padeotãyira” jĩrere quetire tuoyira. Teero tiirã, Pedro, Juanré ticocoyira toopũre. ¹⁵ Cũã toopú jea, cũãrē Cõamacũrē sãĩbosáyira, cũãpũre Espiritu Santo niigũ jeaaro jĩrã. ¹⁶ Cũãmena Espiritu Santo niiriyigũ ména. Jesús wãmemena dícu wãmeõtinorira niyira. ¹⁷ Cũãrē ñaapeorí, Espiritu Santo cũãpũre niigũ jeayigũ.

¹⁸ Simón teeré ññagũ, Jesús beserirare niyeru ticomiyigũ.

¹⁹ —Ate tiimasĩrere ticoya yũcãrē, yũũ ñaapeorare Espiritu Santo cũãpũre niigũ jeari, jĩmiyigũ.

²⁰ Pedro cũũrē jĩiyigũ:

—Mũũ Cõamacũ tutuare ticorere “niyerumena sãĩgũda” jĩ wãcũmiãjĩyu. Mũũmenarã tee niyeru pecamepũ jũũtẽrĩjããrō. ²¹ Cõamacũ ññarĩ, mũũ diamacũ wãcũria. Ate ñsã tiirere tiimasĩria mũũ. ²²⁻²³ Yũũ ññarĩ, mũũ ññatutire, mũũ ññanaré tiirípore niinetõjõãã mũũrē. Teero tiigũ, mũũ ññanaré wãcũrere wãcũpati, wasoyã. Cõamacũrē acabóre sãĩñã. Apretó tiigũ, mũũ ññanarō wãcũrere acabóboqui, jĩiyigũ Pedro.

²⁴ Simón jĩiyigũ:

—Tee mũã jĩãrigue yũũre wãarijããrō jĩrã, mũã yũũre Cõamacũrē sãĩbosáyã, jĩiyigũ.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiríguere cũũ bueriguere wedeyira. Teeré wedetõã, Samaria dita niiré macãrĩ macãrãrē Jesuyé añuré quetire wedepũtũyira, Jerusalénpũ pũtuara.

Felipe Etiopía macũrē wederigue

²⁶ Felipere sĩcũ ángele bauã, wedeyigũ:

—Jerusalén niwarima Gaza macã búarimapũ wáaya. Tiimã basocã manirõpũ niiwacu, jĩiyigũ.

²⁷ Felipe tiimapú búayigũ. Toopú wáagu, sĩcũ Etiopía dita macũrē buajeáyigũ. Tiidita õpõ doca macũ niipetire cooye niyerure coterí basocũ niyigũ. Jerusalénpũ Cõamacũrē padeogú jearigũ ²⁸ coepũtũagu tiyigũ. Cũũyawũ tũnuríwũ caballoa wéeriwũpũ sãñawayigũ. Profeta Isaías jóariguere buegũ tiyigũ.

²⁹ Espiritu Santo Felipere: —Iiwuré quẽmũ, tiiwú pũtogã wáaya, jĩiyigũ.

³⁰ Felipe tiiwá p̄togāp̄u c̄t̄ūjeágu, Isaías jóariguere bueri t̄uoyígu. Teeré t̄uogá: — ¿M̄u buerére t̄uogári? j̄i s̄ãñáyigu.

³¹ Cũũpe cũũrē ȳuuyigu:

—T̄uoríga. Ȳuure wedegú maní. J̄am̄, m̄uāsãña; ȳu p̄to s̄ãñagũ atiya, j̄iuyigu.

Cũũ m̄uāsáyigu. ³² Cõamacũye queti jóaripũ maquē cũũ buearigue ate niyiro:

Oveja cũã s̄ãgũd̄ure ñeewaro tiiróbiro basocũre ñeewayira.

Oveja w̄imagũrē póare cũã súari cũũ ditamanírõbirora basocũcã ditamaníyigu.

³³ Cũũrē buijáyira. Cũũ ñañaré tiirípacari, cũũrē wionécori booríyira.

Cũã ñañarõ tiiríguere deero wedemasíña maníã.

Atiditapú cũũ niiré petirí tiyíra,*

j̄i jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiyígu Etiopía macũ.

³⁴ Etiopía macũ teeré buetoan̄cõ, Felipere s̄ãñáyigu:

—¿Isaías cũũ j̄iigũ noã niigari? ¿Cũũ basirope o ãp̄i niigari? j̄i s̄ãñáyigu.

³⁵ Felipe cũã bueariguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu. ³⁶ Maap̄u wáara, oco niirõp̄u jeayira. Etiopía macũ j̄iuyigu:

—Íñaña. Jõõ oco niíã. ¿M̄u ȳuure wãmeõt̄iri, ñeenó cãmotãbogari? j̄iuyigu.

³⁷ —M̄u Jesucristore añurõ padeorí, cãmotáre manicú, j̄iuyigu Felipe.

—Ȳu Jesuré padeóa. Cũũrã Cõamacũ beserigu nií, j̄iuyigu Etiopía macũ.

³⁸ Caballoa wéeriw̄u waatúgure p̄tuán̄cãdutiuyigu. Tiiwuré p̄tuán̄cõtoa, cũã p̄uarã diin̄cã, oco niirõp̄u búã, wabawía, Felipe cũũrē wãmeõt̄iyigu. ³⁹ Cũã wabapárí, Espiritu Santo Felipere aperopú néecoc̄tuayigu. Teero tiigú, Etiopía macũ Felipere ñanemoriyigu. Ñeniremena cũũ wáarimap̄u wáyigu sãã. ⁴⁰ Felipe aperopú bauáḡu, “Azotop̄u niíã” j̄i ñãmasíyigu. Tiimacãrē netõwá, macãrícõrõ Jesuyé añuré quetire wedewarucu, Cesarea macãp̄u wedejeayigu.

9

Saulo Jesuré padeon̄cãrígue

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeoráre ñnatutiḡu, cũãrē s̄ãjãgũda j̄iigũ, paiaré dutigũre ññagũ wáyigu. ² Cũũrē s̄ãiyigu:

—Ȳu Damascop̄u wáagu tiia. Dutirép̄urirē jóabosaya ȳuure. Teep̄urirē judíoã neãré wiseri macãrã dutirãp̄ure wiyagũdu tiia. Mama bueré padeorã ñm̄uã, numiãrē ñeegũda. Cũãrē néeatigũda ãno Jerusalén̄p̄u peresu tiigũdu, j̄iuyigu.

³ Too síro teep̄urimena Damascop̄u wájõãyigu. Toopú jeagũdu tiirí, wãcũña manirõ ñm̄uãsep̄u cũũ p̄to bóediatiyiro. ⁴ Teero wáari, ñaacũmu, sícũ cũũrē wedeseri t̄uoyígu:

—Saulo, ¿deero tiigú ȳuure ñañarõ tiin̄n̄usei? j̄iuyigu.

⁵ —¿Noã nií m̄u? j̄iuyigu Saulo.

—Ȳu Jesús, m̄u ñañarõ tiin̄n̄usegura niíã. M̄u basirope ñañarõ tiigú tiia, ȳuure teero tiigú, j̄iuyigu.

⁶ Saulo cui, ñapõp̄iḡu, j̄iuyigu:

—Õp̄ũ, ¿deero ȳu tiirí boogári?

Jesús cũũrē j̄iuyigu:*

—W̄m̄m̄ncãña. Iimacãp̄u wáaya. Toopú sícũ wedegũdaqui m̄u tiíadarere, j̄iuyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tuorã, wedesemasirijõãyira. Teeré tuopacãra, wedesegure ññariyira. ⁸ Saulo w̄m̄m̄ncã, cũũ capearire ññapõmiyigu. Baunóriyigu. Cũã cũũya wãmorē ñee, Damascop̄u tũãwáyira. ⁹ Itiãb̄ureco ññari, yaari, s̄iniríyigu.

* 8:33 Isaías 53.7-8.

* 9:6 Versículo 5 yapap̄u, versículo 6 tiin̄cãrõp̄u aperú b̄nc̄p̄ũp̄u baurícu; aperup̄u baucú.

¹⁰ Damascopure sīcū Jesuré padeogú niyigū. Cūñ wāmecūtiyigū Ananías. Cūñ cānirīpacari, quēērōpū tiiróbiro Jesús cūñrē wedeseyigū:

—Ananías, jīiyigū.

—¿Deero jīī, yūū Ōpū? jīī yūūyigū.

¹¹ Jesús cūñrē jīiyigū:

—Diamacū niwarimarū wáaya. Toopú Judaya wiipū Tarso macūrē sāññáña. Cūñ wāmecūtii Saulo. Cūñ yūūre sāīgú tīī. ¹² Cūñ quēēgū tiiróbiro ate ññaāwī: Sīcū Ananías wāmecūtigū cūñ pūtopū sāāati, cūñrē ñaapeó tīāwī, ññaārō jīīgū, jīiyigū.

¹³ Ananías jīiyigū:

—Ōpū, paū basocá queti wedeawā. Cūñ Jerusalénpū niigū, mūñrē padeoráre ññaārō tiigú tīāyigū. ¹⁴ Año macārācārē mūñrē padeoráre ñeegū jeayigū. Paiaré dutirá dutirigue cūoáyigū, jīiyigū Ananías.

¹⁵ Jesús cūñrē jīiyigū:

—Wáagua. Yūū cūñrē yé quetire wedegūdure besetoawū. Cūñ niipetire dita macārārē, cūñ ōpārārē, Israelya pōna macārārē wedewarucugū wáagūdaqui. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cūñ jīrémēna cūñ bayiró ññaārō netōádarere yūū basiro cūñrē masírī tiigúda, jīiyigū.

¹⁷ Cūñ teero jīīari siro, Ananías toopú wáa, tiwiipú sāāwa, Saulore ñaapeó, jīiyigū:

—Yáa wedegū, marī Ōpū Jesús, mūñ maapū atiri bauárigū, yūūre ticocoawī, mūñrē “ññaārō sūcā” jīīgū. “Espíritu Santo mūñmēna niārō”, jīicoawī, jīiyigū.

¹⁸ Máata cūñ capearipū wai nutūrī tiiróbiro bauré tusaarigue ñaacodiayiro. Ññurō ññayigū sūcā. Ñña, wūmūñcā, wāmeōtinoyigū. ¹⁹ Too síro yaa, tutuajōāyigū sūcā.

Saulo Damascopū buerigue

Jesuré padeorá Damascopū niirámēna yoasāñurī pūtuáyigū.

²⁰ Máata judíoa neárē wiseripū “Jesús Cōāmacū macū niī” jīrēre wēdenūcāyigū.

²¹ Niipetira cūñ wederi tuorá, tuomaníjōāyira.

—Áni Jerusalénpū niigū, Jesuré padeoráre ññaārō tiirígūra niīrā. Ánopúcārē Jesuré padeoráre ñeegū atigū tiimíayigū, Jerusalénpū cūñrē néewa, paiaré dutirápūre ticogūdū, jīiyira.

²² Saulope cūñ wederécōrō jōōpēmēna nemoró wedemūñūcāyigū. Wācūtutuaremena “Jesús diamacūrā Cōāmacū beserigū niī” jīī ēñopetíjāyigū. Atemēna Damasco macārā judíoare jīīwisiojārucuyigū.

Damasco macārā Saulore sīādūgámirigue

²³ Yoari siro, judíoa neā, Saulore sīādutiadarere wedeseyira. ²⁴ Cūñpe cūñrē sīāādare quetire tuojáyigū. Cūñ búrecori, ñnamirí, tiimacā witiwarepū cotemiyira, cūñrē sīāādara.

²⁵ Teero tiirá, ñnamipū Saulo buerá cūñrē “dutiwáya” jīī, pairí piimēna cūñrē sāā, tiimacā sānirō macā sopegāpū duunūsediocoyira.

Saulo Jerusalénpū coepūtárigue

²⁶ Cūñ Jerusalénpū jeagū, āpērā Jesuré padeorámēna niidugamiyigū. Niipetira “cūñ Jesuré padeogú mee niī” jīī, cuiyira. ²⁷ Cūñ cuipacari, Bernabé cūñrē tiíapugū, Jesús beserira pūtopū néewayigū. Toopú jea, Saulo maapū Jesuré ññariguere, cūñ cūñmēna wedeseriguere, cūñ Damascopū Jesuyé quetire wācūtutuaremena wederiguere wedeyigū. ²⁸ Bernabé wederipū, Saulo cūñmēna niinūcāyigū. Jerusalénpūcārē wācūtutuaremena Jesuyé quetire wedeyigū. ²⁹ Āpērā judíoa griegoaye wedeseramēna cāmerí sāññá, wedeseyigū. Cūñpe cūñrē sīādūgāpacara, deero tīī sīāmasírīyira. ³⁰ Cūñ teero tiidugári ññarā, āpērā Jesuré padeorá cūñrē néebuayira Cesareapū. Toopūmēna cūñrē Tarsopū ticocoyira sáa.

Jesuré padeorá yeerisārigue

³¹ Teeburecorimena Jesuré padeorá yeerisâyira. Jõõpemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macārã nemoró wãcütutua, padeonemóyira. Jesús dutirére quioníremena tiirucújâyira. Espíritu Santo tiíapuremena pañ ãpērã Jesuré padeohéra niíarira padeonucáyira.

Pedro Enearë netõnerigue

³² Pedro niipetire macãrĩpũre ññanetõgũ, Jesuré padeorá Lida macãpũ niirãrë ññagũ jeayigũ. ³³ Toopú sícũ bñajeáyigũ. Ocho cũmarĩ netõyiro cũũ wáamasihëgũ pesaró. Cũũ wãmecütigũ Eneas. ³⁴ Pedro cũũrë jĩiyigũ:

—Eneas, Jesucristo mñũrë netõnéĩ. Wũmñũcãña. Mñũ cõãrõrë ññanoña, jĩiyigũ.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, máata Eneas wũmñũcãyigũ. ³⁵ Niipetira Lida, Sarón macãrĩ macārã cũũrë ññarã, cũãcã Jesuré padeonucáyira.

Dorcas masãrigue

³⁶ Jope wãmecütiri macãpũ sícõ numió Jesuré padeogó niiyigo. Coó wãmecütigigo Tabita. Griegoayemena coó wãme Dorcas niyiuro.† Coó añũrõ tiirucújâyigo. Bóaneõrãrë añũrõ tiíapuyigo. ³⁷ Teeburecorire diarecuti, diajõãyigo. Coó diaari siro, cũã tiirucúro-birora cooya õpñũrë coseyíra. Cosetóanucõ, sicutatia ññũãrõ macã tatiapũ péoyira. ³⁸ Jope Lida pũtogã niicu. Teero tiirã, Jope macārã Jesuré padeorã “Pedro Lidapũ niíayigũ” jĩĩrĩ tuorã, ññũã pñarãrë “Pedro boyero atiaro” jĩĩ duticoyira.

³⁹ Cũã Lidapũ jeari, máata Pedro cũãmena wáayigũ. Toopú jeari, coó diaarigo pesarí tatiapũ cũũrë néemũãwayira. Tiitatiapũ wapewia numiã Pedro wesa neãnucáyira. Cũã utirara, docasãñare, apeyé suti sotoá sãñarë coó catigo cũãrë jeebosáriguere ññooyíra. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiigũ. Cũã witiwaari siro, ññicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrë sãiyigũ. Sãitóa, cãmenucã, diaarigore jĩiyigũ:

—Tabita, wũmñũcãña.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, coó capearire ññapõ, Pedrorë ññagõrã, jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmorũ ñee, coore wéemũõnucõyigũ. Wapewia numiãrë, ãpērã Jesuré padeorãmena sããatiduti, catigõpũ wiyayigũ. ⁴² Niipetiro Joperũ tuosesájõãyira. Teero tiirã, pañ Jesuré padeonucáyira. ⁴³ Pedro Joperũre peeburecori Simón wáicũra caseri quënogũya wiipũ pũtuáyigũ.

10

Cornelio Pedrorë atidutirigue

¹ Cesareapũ sícũ cien surara dutigá niiyigũ. Cũũ wãmecütigũ Cornelio. Tii põna macārã surara wãmecütigũ Italiano. ² Cornelio añuniyigũ. Cũũya wii macārã niipetira Cõãmacũrë quioníremena ñña, padeorã niiyira. Cornelio judíoa bóaneõrãrë niyeru ticorucuyigũ. Cõãmacũrë sãĩrucújâyigũ. ³ Sicabũreco ññamica tres niirĩ, cãñirĩpacũ, quëëgũ tiiróbiro ññayigũ. Ángele cũũ pũto sããjeari añũrõ ññajâyigũ.

—Cornelio, jĩiyigũ.

⁴ Cornelio bayiró cuiremena ññayigũ cũũrë.

—¿Deero jĩĩ? jĩĩ yũnyigũ.

Ángele cũũrë jĩiyigũ:

—Cõãmacũ mñũ sãĩrucúrere “jáũ” jĩĩãwĩ. Mñũ bóaneõrãrë niyeru ticorécãrë ññeniremena ññaãwĩ. ⁵ Jope wãmecütiri macãpũ mñũ ññũãrë ticocoya. Simón Pedro wãmecütigũre atidutiya. ⁶ Cũũ wáicũra caseri quënogũya wiipũ niiqui. Cũũcã wãmecütii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapũ niíã, jĩiyigũ.

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩĩdũgaro tiicú.

⁷ Ángele cūūrē wedetōa, wáajōāyigu. Cūū wáaari siro, Cornelio cūūya wii padecotera p̄arārē, sīcū surara cūūrē añurō tiiápugare atidutiýigu. Suraracā Cōāmacūrē padeogúra niyigu. ⁸ Niipetire cūārē wedetōa, Joperu ticocoyigu.

⁹ Apebúreco coeritō niirī, cūā Joperu jeaadaara tiyíra. Pedro cūū niirī wii sotoaru Cōāmacūrē sāīgú muāwayigu. ¹⁰ Juabóanucāgū, yaadugayigu. Tiiwí macārā cūā yaare doarí, cānirípacu, quēēgū tiiróbiro ñayigu. ¹¹ Ūmuáse páōrī ñayigu. Toopú sicaró sutiróbiro baurí caseroca ditaru diiátiyiro. Bapari wesari siaríro niyiro. ¹² Tiicasero ropearure niipetiracōrō wáicura páira, yeparu wéera, wuará sñayira. ¹³ Sīcū cūūrē wedeseri tuoýigu:

—Jáá, Pedro, añiārē sñayáya, jñyigu.

¹⁴ Pedrope cūūrē yuyyigu:

—Yaaria, yuu Ōpū. Ñañarā ūsā judíoa yaaya manirāno niíya. Yuu añiānorē yaahegu niitu, jñyigu.

¹⁵ Wedeseri tuonemóyigu:

—Cōāmacū cūū “añurá niíya” jñrārē muupe “ñañarā, yaaya manirāno niíya” jñrijāña, jñyigu.

¹⁶ Itiārī wedeseari siro, máata tiicasero ūmuásepu muājōāyiro sūcā. ¹⁷ Pedro bayiró wācūrecutiýigu. “¿Deero jñdugaro tiigári tee yuu quēēgū tiiróbiro ñañarigue?” jñ wācūyigu. Teeré cūū wācūgū tiirí, Cornelio ticocoarira jeayira. “Simónya wii ¿noopá nií?” jñ sññāāri siro, cūūya wiipu jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró busurómena sññáyira:

—¿Simón Pedro wāmecutigu atiwiré nií? jñyira.

¹⁹ Pedro cūū ñañariguere wācūgū tiirí, Espíritu Santo cūūrē jñyigu:

—Itiārā ūmuā muurē āmaārā tiíya. ²⁰ Boyero diiwágua. Cūāmena wáagua. “Cūā judíoa mee niíya; yuu cūāmena wáari, ñañanibocu”, jñ wācūrijāña. Yuu cūārē ticocoawū, jñyigu.

²¹ Pedro diiwá: —Yuu niíā múā āmaāgū. ¿Deero tiirónomena atiarí múā? jñyigu.

²² Cūā yuyyira:

—Sīcū cien surara dutigú Cornelio wāmecutigu ticocoawī. Cūū basocú añugú, Cōāmacūrē quioníremena ññagú nií. Cūūrē niipetira judíoa “añunií” jñyira. Sīcū ángele cūūrē bauá, cūūya wiipu muurē atiaro jñyigu, muu wederére tuoáro jñgū, jñyira.

²³ Cūā jñariguere tuoú, Pedro cūārē sñāatiduti, cūū niirí wiipu cānidutiýigu.

Apebúreco cūāmena wáajōāyigu. Āpērā tiimacā Jope macārā Jesuré padeorá cūūrē bapacutiwayira.

²⁴ Apebúrecope jeayira Cesarearure. Corneliope cūūya wederare, cūū menamacārārē néo, yueyigu. ²⁵ Pedro toopú jeari, Cornelio cūūrē bocagu witiwayigu. Toopú quioníremena cūūrē padeogú, ñicācoberimena jeacūmumiýigu. ²⁶ Pedro cūūrē wéemūoco: —Nucūña; yuucā basocú niíā, jñyigu.

²⁷ Pedro cūūmena wedearugu sñāwayigu. Toopú sñajeagu, paru basocá neññarirare buajeáyigu. ²⁸ Cūārē jñyigu:

—Ūsā judíoare dutirére múā añurō masīcu. Múā judíoa niñērāye wiseripure nañrō sñāwadutiria. Múārē nañrō bapacutidutiria. Teero niipacari, yuure Cōāmacū asepōná macārārē “ñañarā niíya” jñdutiariawī. ²⁹ Teero tiigú, añiā yuure “jāmu” jñrī, atiwū. “Wáaria”, jñriawū. Yuu masīdugaga; múā ¿deero tiíadara yuure atidutiari? jñ sññáyigu.

³⁰ Cornelio cūūrē yuyyigu:

—Mecūāmena bapari burecori netōā, ate wáari siro: Yuu ati horanorā atiwí yáa wiipu beti, Cōāmacūrē sāīgú tiíawū. Wācūña maniró sīcū ūmu suti asiyáre sññarigu bauáawī yuu putopu. ³¹ Cūū yuure jñāwī: “Cornelio, Cōāmacū muu sñirere tuoáwī. Muu bóaneōrārē niyeru ticorécārē useniremena ññāwī. ³² Teero tiigú, Joperu muu ūmuārē ticocoya. Simón Pedro wāmecutiguere atidutiya. Cūū wáicura caseri quēnogúya

wiipɤ niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapɤ niĩã”, jĩi wedeawĩ yũure. ³³ Teero tiigú, máata atidutigɤ ticocoawũ. Mũũ ãñurõ tiigú atiyau. Marĩ niipetira Cõãmacũ ñnacorpɤ niĩã. Niipetire mũũrẽ Cõãmacũ wededutiariguere wedeya. Tũoádara tiia, jĩiyigɤ.

Pedro Cornelioya wiipɤ wederigue

³⁴ Pedro wedeyigɤ:

—Yũũ mecũtígã tũomasĩã: Cõãmacũ niipetirare sĩcãrĩbĩro ññaqui. ³⁵ Niipetire põnarĩ macãrã cũũrẽ quioníremena ññarãrẽ, cũũ booré tiirãre bocaqui. ³⁶ Múã masĩcu: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũye quetire ticocorigɤ niiwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecutirere bũãáro jĩigũ. Jesucristo niipetira Õpũ niĩi. ³⁷ Niipetiropɤ ãsã judíoa niirĩ ditapɤ wáariguere tũojĩyu mũãcã. Teeré tiinũcãwũ Galileapɤ, Juan basocãre “wãmeõtidutiya” jĩĩari siro. ³⁸ Cõãmacũ Jesús Nazaret macã macũrẽ tutuare ticorigɤ niiwĩ. Espĩritu Santo cũũmena niirĩ tiirígɤ niiwĩ. Jesús cũũ noo wáaro ãñurẽ tiiwáwi. Niipetira wãtĩ ñañarõ tiirĩrãre netõnẽwĩ. Teeré tiiwĩ, Cõãmacũ cũũmena niirĩ.

³⁹ Õsã judíoa niirĩ ditapɤre, Jerusalẽnpɤre cũũ tiirĩguere ãsã ññapetijãwũ. Cũũrẽna ãpẽrã curusapɤ páabiatu sĩãdutiwa. ⁴⁰ Cõãmacũpe itiábureco siro cũũrẽ masõrigɤ niiwĩ. Masõãri siro, ãsã putopɤ cũũrẽ bauánemorĩ tiirígɤ niiwĩ. ⁴¹ Basocã niipetirare bauáriwi. Õsãrẽ bauáwi. Õsãrẽ tíatopɤ Cõãmacũ beserigɤ niiwĩ, Jesús tiíadarere ññapetijããrõ jĩigũ. Cũũrẽ masõãri siro, ãsã cũũmena yaa, sĩni tiiwũ. ⁴² Õsãrẽ cũũye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarirare wapa tiigũdũre cũũrigɤ niiwĩ Cõãmacũ Jesurẽ” jĩĩrẽre wededutiwi ãsãrẽ. ⁴³ Cõãmacũ niipetira Jesurẽ padeorãre cũũmena cũũ ñañarẽ tiirẽre acabógũdaqui. Teeré jóarira niiwã niipetira profetas, jĩiyigɤ.

Judíoa niihẽrãrẽ Espĩritu Santo diijeárigue

⁴⁴ Pedro teero jĩĩrĩrã, Espĩritu Santo diijeáyigɤ Pedro wederẽre tũorãpɤre. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirã, cũũ ãpẽrãyémena wedesenũcãyira masĩripacara. Cõãmacũrẽ “ãñuniã mũũ” jĩi, usenire ticoyira. Judíoa Pedrora bapacutiatirira teeré tũorã, tũomanĩjõãyira.

—¡Acué! Judíoa niihẽrãpũcãrẽ Cõãmacũ Espĩritu Santore niigũ jeari tiĩ, jĩiyira.

⁴⁷ Pedro jĩiyigɤ:

—Cõãmacũ Espĩritu Santore ticoi ãniãcãrẽ marĩ judíoare tiirĩrobirora. Teero tiirã, “wãmeõtirijãña” jĩi cãmotãmasĩria, jĩiyigɤ.

⁴⁸ Teero tiigú, cũũrẽ Jesucristo wãmemena wãmeõtidutiya. Too síro cũũ cũũrẽ jĩiyira:

—Ãnopũ putũácũmuña ména sĩquẽ bũrecori ãsãmena, jĩiyira.

Teero tiigú, cũũmena putũáyigɤ.

11

Pedro Jerusalẽnpɤ Jesurẽ padeorãre wederigue

¹ Jesús beserira, Jesurẽ padeorã Judeapɤ niirã atequetĩ tũoyira: “Judíoa niihẽrã Cõãmacũye quetire booáyira” jĩĩrẽre tũoyira. ² Teero tiirã, Pedro Jerusalẽnpɤ putũajeari, judíoa Jesurẽ padeorã sĩquẽrã cũũrẽ sãĩñáyira:

³ —Mũũ judíoa niihẽrãya wiipɤ sããwayiro. Cũũmena yaayiro, jĩiyira.

⁴ Pedro cũũrẽ toopũ wáariguere ãñurõ wedemũñũcãyigɤ cũũrẽ:

⁵ —Yũũ Jopɤpɤ niigũ, sũubusegɤ tiiwũ. Yũũ cãnirĩpacɤ, quẽẽgũ tiirõbĩro ññawũ. Õmũãsepɤ sicarõ sutirõbĩro baurĩ caseroca yũũ putopɤ diiátiwũ. Too bapari wesari siarĩro niiwũ. ⁶ Yũũ tiicasero pɤpɤapɤ niirẽre ñña, “¿ñeenó niĩ?” jĩi wãcũgũ, ññaquẽnowũ. Niipetira wáicũra páira, macãñũcũ macãrã, yɤpapɤ wéera, wũũrã sãñawã. ⁷ Yũũ teeré ññarĩ, sĩcũ yũũre wedeseri tũowũ: “Jãã, Pedro, ãniãrẽ sĩãyãya”, jĩiwĩ. ⁸ Yũũpe cũũrẽ yũũwũ: “Yaaria, yũũ Õpũ. Ñañarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãniãnorẽ yaahẽgɤ niitũ”, jĩiwũ. ⁹ Õmũãsepɤ wedesegɤ yũũre jĩĩnemowĩ: “Cõãmacũ cũũ ‘ãñurã

niiya' jĩrãrẽ mũupe 'ñañarã, yaaya manirãno niiya' jĩrijãña", jĩwĩ. ¹⁰ Itĩãrĩ wedeseari siro, niipetiremena ãmũãsepu mũãjõãwũ.

¹¹ Teero wáarira, itĩãrã ãmũã Cesarea macãrã yũu puto ticocoarira jearira niwã yũu niirĩ wiipure. ¹² Espiritu Santo yũure cũãmena wáadutiwi. " 'Cũã judíoa mee niiya; yũu cũãmena wáari, ñañanibocu', jĩ wãcũrijãña", jĩwĩ. Ñniã seis Jesuré padeorã yũumena jeawa. Ësã toopú jea, yũure boocóriguya wiipu sããjeawu. ¹³ Ësã toopú sããjeari, tiwiĩ macũ ãsãrẽ wedewi: "Sĩcũ ángele yãa wiipu nucũrĩ ññaãwũ. Cũũ yũure jĩãwĩ: 'Joperepu mũũ ãmũãrẽ ticocoya. Cũãrẽ Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. ¹⁴ Cũũ Cõãmacũyere mũũrẽ wedegũdaqui. Mũũ, mũũya wii macãrãmena netõnéãdare quetire wedegũdaqui', jĩ wedeawĩ yũure ángele", jĩwĩ.

¹⁵ Yũu cũãrẽ wedesenũcãrĩrã, sicato marĩrẽ diijeárirobirora Espiritu Santo diijeárigu niwĩ cũãpũre. ¹⁶ Teeré ññagũ, Jesús marĩ Òpũ jĩriguere wãcũwũ: "Juan mũãrẽ ocoména wãmeõtiwi. Yũu Pacũpeja nemoró ãñurõ tiigũdaqui mũãrẽ. Péerogã siro Espiritu Santore ticodiocogũdaqui", jĩwĩ. ¹⁷ Teero tiigũ, yũu wãcũtu: "Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocorobirora cũãrẽ ticodiocorigu niwĩ, cũã Jesucristo marĩ Òpũrẽ padeorĩ. Teero tiigũ, yũu Cõãmacũrẽ netõnũcãmasĩritu", jĩyigu Pedro.

¹⁸ Cũũ tee jĩrĩ tuorã, cũũrẽ jĩnemoriyira sãa. Cõãmacũrẽ usenire ticoyira:

—Judíoa niihãrãcã cũã ñañarẽ tiirẽre wãcũpati, wasorã, Cõãmacũ netõnãrira niĩãdacia. Cũãcãrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui, jĩyira.

Antioquía macãrã tiirẽcutirigue

¹⁹ Judíoa Estebanrẽ sããrĩ siro, Jesuré padeorãre ñañarõ netõrĩ tiyira. Teero tiirã, dutibatẽjõãyira. Æpẽrã Fenicia ditapu, ãpẽrã Chipre nũcũrõpu, ãpẽrã Antioquíapu jeyira. Cũã toopú jeara, judíoa dícuere Jesuyé quetire wedeyira. ²⁰ Siquẽrã cũãmena dutiwãrira Antioquíapu jea, judíoa niihãrãcãrẽ wedeyira. Cũã Chipre macãrã, Cirene macãrã niyira. "Jesús marĩrẽ netõnãgũ niipetira Òpũ niĩ", jĩ wedeyira. ²¹ Cõãmacũ cũãrẽ ãñurõ tiápuyigu. Teero tiirã, paũ too macãrã Jesuré padeonũcãyira.

²² Jerusalén macãrã Jesuré padeorã tee quetire tuoyira. Teeré tuorã, Bernabere Antioquíapu ticocoyira. ²³ Cũũ tiimacãpu jea, Cõãmacũ cũãrẽ tiápurere ñña, bayirõ useniyigu. Cũãrẽ wãcũtutuare tico, wedeyigu:

—Jesuré mũã wãcũdurijãña. Cũũ dutirẽre ãñurõ tiirucũjãña, jĩyigu.

²⁴ Cũũ ãñuniwĩ. Espiritu Santo cũũmena niirigu niwĩ. Ññurõ Cõãmacũrẽ padeorucũrigu niwĩ. Paũ basocã cũũ wedeserere tuorã Jesuré padeoyira.

²⁵ Bernabé Antioquíapu niigũ, Tarsopu Saulore ãmaãgũ jeyigu. ²⁶ Cũũrẽ buajeã, Antioquíapu néepũtuayigu. Cũã tiimacãpũre Jesuré padeorãmena sicacũma niyira. Paũ basocãre bueyira. Toopú Jesuré padeorãre "cristiano" jĩnũcãyira.

²⁷ Teebũrecorire Jerusalén macãrã profetas Antioquíapu jeyira. ²⁸ Sĩcũ cũãmena jearigu wãmecutiyigu Agabo. Cũũ Espiritu Santo masĩre ticorẽmena wedeyigu:

—Niipetiorpu jũabõare wãaadacu, jĩyigu. Jũabõare wãawu Claudio romanuã õpũ niirito.

²⁹ Teeré tuorã, Jesuré padeorã cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoda Judeapu niirãrẽ Jesuré padeorãre. Marĩ cũorõ jeatuarõ ticocoda, jĩyira.

³⁰ Cũã jĩrirobirora niyerure nõõ, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeapũre. Cũãrẽ jĩyira:

—Aterẽ ticowa bũtoã dutirãre, jĩyira.

¹ Teeburecorire Herodes Judea dita òpũ niyigũ. Cũũ s̄iquērã Jesuré padeorãre ñañarõ tiiápeyigũ. ² Juan s̄owũ Santiagore espadamena s̄iãdutíyigũ. ³⁻⁴ Cũũrẽ s̄iãrĩ ññarã, judíoa useniyira. Cũã usenirĩ ññagũ, Pedrorẽ ñeeduti, peresuwiipũ s̄onecodutiyigũ. Baparipõna surara waso, cũũrẽ coterucuyira. Sicapõna macãrã bapari dícu niyira. Pascua burecori niirĩ, Herodes teero tiyigũ. “Pascua burecori siro Pedrorẽ néewioneco, basocã ññacoropũ s̄iãdutígũda”, jĩ wãcũmiyigũ. ⁵ Teero tiirã, Pedrorẽ cotemiyira peresuwiipũ. Cũũ toopũ niirĩ, Jesuré padeorãpe Cõãmacũrẽ bayirõ s̄iãrĩ tiyira.

Ángele Pedrorẽ peresuwiipũ netõnérigue

⁶ Herodes cũũrẽ s̄iãdutíadari s̄uguerõ macã ññamirẽ Pedro surara p̄uarã decopũ cãnigũ tiyigũ. Cõmedã p̄uadãmena siatúnoyigũ. Æp̄erã surara sopepũ peresuwiire cotera tiyira. ⁷ Wãcũña manirõ s̄icũ ángele cũũ niirõpũ bauáyigũ. Æñurõ bóejõãyiro. Cũũrẽ warupũ paacaré, wãcõyigũ.

—Boyero wãmũncãña, jĩyigũ ángele.

Cũũ teero jĩrĩrã, cõmedãri Pedroye wãmorĩrẽ siatúaredari jõãcódiayiro.

⁸ —Sitũrũda siatúya. Mũye sapatũre sãñaña, jĩyigũ.

Pedro cũũ jĩrirobirora tiyigũ.

—Mũyaro sutirõ sotoã macãrõ sãñaña. Jãmũ, yũre nũnũñã, jĩyigũ.

⁹ Pedro cũũ siro nũnũwitíwayigũ. “¿Diamacũrã niigari ate ángele yũre néewitiware? Apetõ tiigũ, quẽẽgũ tiibõcu”, jĩ wãcũmiyigũ cũũpeja. ¹⁰ Surara niisuguerare netõwáyira. Too síro surara Æp̄erãrẽ netõwáyira. Tiiwĩ sããwaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiiipãma basiro pãõjõãyiro. Cũã tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wãa, ángele ditijõãyigũ.

¹¹ Pedro Æñurõ tũomasĩncãjea, wãcũyigũ: “Diamacũrã niãyu yũ ññãarigue. Niirõrã Cõãmacũ yũre netõnégũdu ángelere ticocoayi, Herodes s̄iãrĩjããrõ jĩgũ. Judíoa niipetire yũre ñañarõ wãare ññadũgarere cãmotãayi”, jĩ wãcũyigũ.

¹² Teerẽ masĩtoa, wãajõãyigũ Juan Marcos pacoya wiipũ. Coõ wãmecutiyigo María. Tiiwiipũre paũ basocã neã, Cõãmacũrẽ s̄iãrĩ tiyira. ¹³ Toopũ jea, sicato sããrõ macã sopepãmapũ doteyigũ. Tiiwĩ padegõ, Rode wãmecutigo, “¿noã niĩ?” jĩ sãĩñãgõ wãayigo. ¹⁴ Pedro wedeserere tũomasĩ, bayirõ useniyigo. Usenipaco, pãõriyigo. Cãmecutúsã, cũãrẽ: —Pedro sopepũ niĩati, jĩ wedemiyigo.

¹⁵ —Mũ teero jĩãmajãgõ tiia, jĩyira.

—Diamacũrã jĩã, jĩyigo.

—Too docare Pedrorẽ cotegũ ángele niiqui, jĩmiyira.

¹⁶ Cũã teero jĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiyigũ. Cũã wãa, pãõ, Pedrorẽ ñña, ññamanijõãyira. ¹⁷ Cũãrẽ wãmomena wẽẽtucoyigũ, nocõrõ wedeseya jĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ peresuwiipũ néewitiwaariguere wedeyigũ.

—Santiagore, Æp̄erã Jesuré padeorãre teerẽ wedeya, jĩyigũ.

Tiiwĩ niãrigũ witi, wãajõãyigũ aperopũ.

¹⁸ Bõeri surara Pedro manirĩ ññarã, bayirõ wãcũpatiyira. “¿Deero wãayiriye?” cãmerĩ jĩyira. ¹⁹ Herodes “Pedro maníãwĩ” jĩrĩ tũogũ, surarare “ãmaãrã wãaya” jĩcoyigũ. Cũã ãmaãmiyira. Buaríyira. Herodes Pedrorẽ cotemiãrirare bayirõ sãĩñãrucu, cũãrẽ s̄iãjãdutiyigũ.

Too síro Herodes Judea ditapũ niãrigũ Cesareapũ niigũ wãayigũ.

Herodes diarigue

²⁰ Herodes bayirõ cúayigũ Tiro, Sidón macãrĩ macãrãmena. Cũã Herodeya ditapũ yaaré sãĩrucúyira. Cũũ cúãmena cúagu, yaaré dúadutiriyigũ. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã wãayira. Herodeyere dutibosagũmena tiiãpure buayira. Cũũ wãmecutiyigũ Blastõ. Cũũ tiiãpuremena Æñurõ niirecutirere sãiyira Herodere.

²¹ —Tiibureco niirí, múārē wedeguda, jīyigū Herodepe.

Cūū jīri bureco jeari, Herodes cūūye ōpū suti añurere sãña, ōpū duirípīrōpū dui, basocáre wedeyigū. ²² Cūū teero wederi, basocá acaribíyira:

—Ate sīcū cōamacū wederé niā; basocá wederé mee niā, jīyira.

²³ Cūūpe “niiria; yūū basocá niā; cōamacū mee niā” jīriyigū. Teero tiigú, wācūña maniró ángele cūūrē diarecutiri tiyigū. Teero tiirá, cūūrē becoa yaasīājāyira.

²⁴ Niipetīropū Jesuyé queti sesajōāyiro. Teero tiirá, paū Jesuré padeonemóyira.

²⁵ Bernabé, Saulomena Jerusalénpū Jesuré padeoráre tiáputoa, cāmecóputūayira Antioquíapū. Juan Marcóre cūāmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macārīpū buenūcārigue

¹ Antioquíapūre Jesuré padeorámēna niyira profetas, āpērā Jesuyére buerá. Noquērā niyira:

Bernabé,

Simón (cūūrēna “Níigū” jīyira),

Lucio (Cirene macā macū),

Manaén (Herodes Galilea ōpūmēna sīcārōmēna masārigū),

Saulo niyira.

² Sicabureco cūā beti, Cōamacūrē sãī, ūsenire ticora tiirí, Espíritu Santo cūārē jīyigū:

—Bernabé, Saulore beseya, yūū cūārē “tiyá” jīrēre tiirá wáari, jīyigū.

³ Teero jīrī tuo, beti, Cōamacūrē sãīari siro, cūārē ñaapeó, “wáaya” jīyira.

Chiprepū Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espíritu Santo ticocoarira nijīrā, wáayira. Seleucia macāpū búawasugueyira. Too macārā dooríwūmēna wáa, Chipre nūcūrōpū jeayira. ⁵ Salaminapū niirā, judíoa neárē wiseripū Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cūārē tiápugū wáayigū.

⁶ Tiimacā niārira wáa, tiinūcūrōpūre Jesuyé quetire buesugocōjāyira. Téē apeniñā Pafos macāpū bujeayira. Tiimacāpūre sīcū judíoyū yái tiiróbiro niigūrē buajeáyira. Cūū wāmecutiigū Barjesús. “Yūū profeta niā”, jīditonetōyigū. ⁷ Tiinūcūrō dutigú bayiró masígú menamacū niyigū. Cūū wāmecutiigū Sergio Paulo. Cūū Cōamacūye quetire tuodugágu, Bernabé, Saulore suodutiigū. ⁸ Cūā jeari, yái tiiróbiro biigú cūā buerere cāmotádugamiyigū. Cūūrē Elimas jīyira griegoayemēna. Cūū tiinūcūrō dutigú Jesuré padeorí booríyigū. ⁹ Saulo, āpērā “Pablo” jīigú, Espíritu Santo cūūmēna niirí, cūūrē bayiró ñña, ¹⁰ jīyigū:

—Mūū jīditorebucū, mūū booró tiigú, wātī tiiróbiro tiigú, añuré tiirere ññatutigu niā mūū. Cōamacū diamacú wederere “diamacú niiria” jī wedewisiogu tiia. ¹¹ Mūūrē mecūtīgā Cōamacū ñañarō tiigúdaqui. Mūū capeari ññahēgū putuágudacu; yoari muīpū bóerere ññaricu, téē Cōamacū booró jeatuario, jīyigū Pablo.

Máata cūūrē naītīājōāyiro. Paaámanucū, cūūrē wéewaadarare āmaāyigū. ¹² Teero wáari ññagū, tiinūcūrō dutigú quioníremēna Jesuyé buerere ññamanijōāgū, Jesuré padeonūcāyigū.

Antioquía Pisidia ditapū Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cūū menamacārāmēna Pafopū niārira tīāwa, Panfilia ditapū jeayira. Ti- iditapū jea, Pergerpū wáayira. Cūā Pergerpū jeari, Juan Marcos cūārē toorá cūū, coecóputūayigū Jerusalénpū. ¹⁴ Tiimacāpū niārira wáayira apemacá Antioquíapū. Tiimacā Pisidia ditapū putuáa. Judíoa yeerisāri bureco niirí, cūā neārí wiipū sãāwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cūūriguere, profetas jóariguere buetoari, tiwíí dutirá cūārē wededutiigū:

—Ūsāya wedera, basocáre wededugara, wedeya, cūārē wācūtutuaaro jīrā, jīyira.

¹⁶ Pablo “jáu” jīī, wām̄m̄n̄cā, wāmo wéētuyigu, ditamaníña jīīgū. Teero tiitóa, cúārē wedeyigu:

—Yáa wedera Israelya pōna macārā, Cōāmacūrē quioníremena ñnarácā, yūre t̄oyá: ¹⁷ Cōāmacū Israelya pōna macārā Ōpū niirigu niwī. Cūū ūsā ñecūsūm̄ārē besecūrigu niwī. Cūā āpērāyē dita Egiptop̄u niirī, cúārē pau basocáputiri tiirigu niwī. Too síro cúā tiiditap̄u niirārē cūū tutuaremena néewitiatirigu niwī. ¹⁸ Cuarenta cūmarī basocá maniróp̄u cúā cūūrē netōnucáriguere n̄cārīgu niwī. ¹⁹ Too síro cúā Canaán ditap̄u jeari, tiidita macārā siete pōnarī macārārē cōārī tiirigu niwī. Tiiditare ūsā ñecūsūm̄ārē cúūrigu niwī. ²⁰ Tiiditap̄u cúārē cúūāri siro, cuatrocientos cincuenta cūmarī niyira.

’Cūā toop̄u niirī, Cōāmacū cúārē queti beseadarare cúūyigu. Tée profeta Samuel niiré b̄recorip̄u dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocá sícū cúā ōp̄ū niigūd̄ure s̄āyira. Cōāmacū cúā ōp̄ūrē sōnecoyigu. Cūū wāmecutiuyigu Saúl. Cūū pacu Cis wāmecutiuyigu. Cūā Benjamínya pōna macārā niyira. Saúl cuarenta cūmarī cúā ōp̄ū niyigu. ²² Cōāmacū cūūrē ōp̄ū niiré wionécoari siro, Daviré cúā ōp̄ū sōnecoyigu. Cōāmacū Daviyé maquērē wedeyigu basocáre: “Yūū ñnarī, David, Isaí macū, yūū t̄usarere t̄iī. Niipetire yūū tiidutírere tiigūd̄u niī”, jīiyigu. ²³ “Sícū David p̄rāmi niin̄n̄useḡup̄u Israelya pōna macārārē netōnégūd̄ure ticocoguda”, jīī wedeyigu Cōāmacū ūsā ñecūsūm̄ārē. Jesús Cōāmacū jīiriḡura niī. ²⁴ Jesús buen̄cāād̄ari s̄guero, Juan Israelya pōna macārārē bueyueyigu: “Múā ñañarē tiirere wácūpati, waso, wāmeōtidutiya”, jīiyigu. ²⁵ Juan cūū tiiré petiádarō tiirī, jīiyigu: “Yūū múā wácūgū mee niā. Yūū siro āp̄i atiqui. Cūū añ̄unetōgū niiqui. Yūūre cūū d̄uaró búri niigū niā”, jīiyigu.

²⁶ Yáa wedera Abraham p̄rāmerā niin̄n̄usera, Cōāmacūrē quioníremena ñnarácā, t̄oyá. Cōāmacū marīrē cūū netōnére quetire ticocorigu niwī. ²⁷ Jerusalén macārā, cúārē dutirácā Jesuré ññamas̄iriyira. Cūā yeerisāre b̄recoricōrō profetas jóariguere buepacara, t̄omas̄iriyira. Jesuré s̄ādut̄iri, tee jóarip̄ū jīrōbirora tiyira. ²⁸ Cūūrē s̄ārī tiiréno wapa b̄uaripacara, Pilatore “s̄ādut̄iya cūūrē” jīī s̄āyira. ²⁹ Cōāmacūye queti jóarip̄ū jīrōbirora cūūrē tiipetira, curusap̄u niigūrē néedioco, ūtātutip̄u cúūmiyira. ³⁰ Cōāmacūpe cūūrē diarigup̄ure masōrigu niwī. ³¹ Jesús cūū mas̄ari siro, pee b̄recori bauáyigu cūūmena Galileap̄u niī, Jerusalénp̄u bapacuti jearirare. Cūārā cūū mas̄ariḡure ñnarira basocáre wedeeya.

³² Ūsācā múārē teeréna wedea. Cōāmacū marī ñecūsūm̄ārē cūū jīrirobirora ³³ marīrē cúā p̄rām̄erā niin̄n̄userap̄ure teeré tiēñoyigu. Tee Jesús diarigup̄ure masōrigue niā. Salmop̄cārē teeré biiro jóanoā: “Mūū yūū macū niā. Mecūāmena yūū m̄ū pacu niirere mas̄ādacua”,* jīī jóarigue niā. ³⁴ Cūū diarigup̄u masōādare, cūūya ōp̄ū bóariadarecārē biiro jóanoā: “Niipetire yūū Daviré jīriguecōrō m̄ūrē añ̄urō tiiboságudacu”,† jīī jóanoā. ³⁵ Salmop̄p̄u David biiro jóarigu niwī sūcā: “Mūū ‘bóarijāārō’ jīigūd̄acu m̄ū maīgūrē”,‡ jīī jóarigu niwī. ³⁶ Davipé Cōāmacū dutirere t̄iī, cūū dutirito macārārē tiápu, too síro diajōā, cūūrē yaaári siro, bóawejōāj̄iyi. ³⁷ Cōāmacū masōrigup̄e bóaweririgu niwī. ³⁸⁻³⁹ Yáa wedera, yūū múārē wederere mas̄irī booa. Múā Moisére dutiré cúūriguere tiipacára, acabóre b̄arícu. Jesuména, cūūrē padeorá, tee niipetire acabóya maniriguere acabóre b̄amas̄ícu. ⁴⁰ Profetas jóarigue múārē wári jīirā, añ̄urō wácūña. Biiro jóarira niwā:

⁴¹ Múā Cōāmacūrē buijárā, añ̄urō tiyá.

Múā catiré b̄recorire yūū tiádarere ēñogūda.

Āp̄erá múārē teeré añ̄urō wedepacari, padeorídojācu.

Teero tiirá, ññamanijōā, diajōāadacu múā,§

jīī jóarira niwā, jīī wedeyigu Pablo.

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3. ‡ 13:35 Salmo 16.10. § 13:41 Habacuc 1.5.

⁴² Cúã witiwari, cúãrē sāyíra:

—Ape yeerisāri bureco niirí, ateré buewa sūcā ũsārē, jīyira.

⁴³ Tiiwíí neāārira witibatewara, paꝝ judíoa, judíoa niihērā Cōāmacūrē ũseniremena padeorá cúāmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cúārē jīyira:

—Cōāmacū múārē añuré ticorére wācūdurijāña. Cūūrē padeorucújāña, jīi wedeyira.

⁴⁴ Apesemána yeerisāri bureco niirí, niipetira tiimacā macārā Cōāmacūye quetire tuoádara neāyira. ⁴⁵ Paꝝ neārí ññarā, judíoa bayiró pesucūtiyira. Teero tiirá, ññarō wedeseremena Pablo buerére “diamacū niiria” jīi buijáyira. ⁴⁶ Pablo, Bernabé teeré tuorá, cuiro maniró cúārē jīyira:

—Múã judíoare āpērā sũguero Cōāmacūye quetire bueró niirō tiiwú. Múã teeré tuopacára, booríã. “Cōāmacū catiré petihére ticorére cuobórano mee niia”, jīirā tiia múã. Teero tiirá, ũsā mecūtígārē judíoa niihērārē Cōāmacūye quetire bueadacu sáa.

⁴⁷ Cōāmacū teeré jīi dutirigu niirí ũsārē cūūye maquē jóaripũpũre:

Yꝝ mũurē siāwócore tiiróbiro cúũ judíoa niihērāpũre.

Yꝝ netónere quetire buegudacu niipetire macārĩꝝ,*

jīi jóarigue niia, jīiyigu Pablo.

⁴⁸ Teeré tuorá, judíoa niihērā bayiró ũseniyira. “Cōāmacūye queti añunetōjōãã”, jīyira. Cōāmacū catiré petihére ticonoádara padeonucáyira. ⁴⁹ Tiiditapũre Jesuyé quetire wedewarucuyira. ⁵⁰ Judíoape Pablo, Bernabére cōādũgayira. Cúã masírã numiārē cúari tiyíra. Cúã numiã cúāmena naĩrō súubusera neārã niyira. Basocá añurã numiã niyira. Ũmúãcārē teerora cúari tiyíra. Cúã ũmúã ũputí macārã niyira tiimacāpũre. Pablo, Bernabére ññarō tiinucārí tii, cúãya ditapũ niirirare cōājáyira. ⁵¹ Cúãpe tiimacā maquē dita cúãye dũpori túaariguere páabatecōáyira. “Múã basiro wapa cuoa” jīirã, teero tiyíra. Iconio macāpũ wáajōáyira. ⁵² Jesuré padeorá Espiritu Santo cúāmena niirí, bayiró ũseniremena putuáyira.

14

Iconiopũ Pablo, Bernabé tiirígue

¹ Pablo, Bernabé Iconiopũre judíoa neārí wiipũ sããwa, wedeyira. Cúã tuoríãñuremena wederi, paꝝ judíoa, āpērã judíoa niihērã Jesuré padeonucáyira. ² Judíoa Jesuré padeohéra judíoa niihērārē cúari tii, ññarō wācūrí tiyíra Pablo, Bernabére. ³ Teero tiirá, Pablo, Bernabé yoari putuáyira tiimacāpũre. Cuiro maniró marí Őpũyere wedeyira. Cōāmacũpe “diamacūrã wedeeya” jīigũ, cūũ tutuaremena tiieñorí tiyígu. ⁴ Tiimacā macārã pũapõná batoyira. Āpērã judíoa tiiróbiro wācũyira; āpērãpé Jesús beserira tiiróbiro wācũyira.

⁵ Teero tiirá, judíoa niihērã, judíoa, cúãrē dutirámēna neã, wedeseyira:

—Jãmũ, Pablo, Bernabére ññarō jīi, ũtãperimena déesĩããda marí, jīimiyira.

⁶ Pablo, Bernabé cúārē ññarō tiidũgárere tuorá, dutijōáyira. Licaonia ditapũ jea, too maquē macārí Lистра, Derbe, apeyé macārĩpucārē jeayira. ⁷ Toopũre Jesuyé añuré quetire wedewarucuyira sūcã.

Listrapũ Pablöre ũtãperimena déerigue

⁸ Listrapũ sīcũ basocá wáamasihégũ duiyigu. Sicato bauágũpũra dũpori posarigu niyigu. ⁹ Toopũ duigu, Pablo basocäre wederere tuoyígu. Pablo cūūrē ñña, “ãni Jesuré cūūye dũpori netónemasĩrere padeoí” jīi wācũyigu. ¹⁰ Teero tiigú, bayiró wedeseremena: —Mũũ dũporimena añuripí wãmũnucãña, jīiyigu.

Cūũ teero jīirĩrã, bupucutúa, wáanucáyigu. ¹¹ Pablo teero tiirí ññarã, Licaonia macārã cúãyemena bayiró busurómēna wedeseyira:

—Cōãpõna basocá tiiróbiro õpũũcutira marí pũtopũ diijeáaya, jīyira.

* 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

¹² Bernabére cūāyagū cōāmacū Zeus wāmecūtigu wāme tuuyira. Pablopere, cūū wederi īñarā, āpī cūāyagū cōāmacū Hermes wāmecūtigu wāme tuuyira. ¹³ Tiimacā witiwaropū Zeure padeorí wii niyiro. Tiiwí macū pai wecuá ūmūārē coorimena mamōārirare tiimacā sãāwaropū néeatidutiyigu. Pai, āpērā too macārā Pablo, Bernabére padeoádara, wecuaré sãādugámiyira. ¹⁴ Cūā teeré tiidugári tuorá, Pablo, Bernabé cūā basiro cūāye sutire wéeyigajāyira. “Múā tiidare bayiró ñañaā” jīrā, teero tiyíra. Cūā paū decopū cutuwá, cūārē bayiró busurómena jīyira:

¹⁵ —Múā ūsārē teeré tiirjāña! Ūsacā múā tiiróbirora basocá niā. Múā biiro tiirécutirere nocōrōrā duujāña. Múā padeoré wapamaníā. Cōāmacū catigúpere padeonucāña. Cūū ūmūāse, atiditá, día pairímaa, niipetire atibúreco niirére tiirígu niwí. Teeré múārē wedera atira tiiáwū. ¹⁶ Cōāmacū tíatopure niipetire dita macārí macārā cūā booró tiirí, cāmotáririgu niwí. ¹⁷ Basocá cūūrē padeorípacari, cūū niirecutirere cūū āñurē tiirémēna ēñōi niipetirare. Cūū oco peari tiirémēna ote ducacutiri tiii. Marīrē āñurō yaaré tico, ūseniremena niirí tiii, jīyira.

¹⁸ Wáicurare sã, cūārē padeoádara tiimiyira. Péerogā dusaátiri, Pablo, Bernabé cūārē cāmotájāyira.

¹⁹ Antioquía macārā, āpērā Iconio macārā jeayira toopure. Judíoa niyira cūā. Basocáre wācūre wasorí tiyíra. Pablōre ūtāperimēna dée, “diajōāi” jīmiyira. Macā wesapū wéewa, cūūjāyira. ²⁰ Jesuré padeorá cūūrē īñasodeanucāyira. Cūūpe wāmūnucā, macāpū piyajōāyigu sūcā. Apebúreco Bernabémēna Derberū wáajōāyigu.

²¹ Cūā toopú jea, Jesuyé āñurē quetire wedeyira. Too macārā paū cūā buerére padeonucāyira. Too síro cūā cāmeputúaatiyira Listrapū. Too macārā Iconiopū, too macārā Antioquíapū putuajeayira. ²² Teemacārīpūre Jesuré padeoráre wācututuare ticoyira. “Jesuré padeorucjāña”, jīyira. “Marí Cōāmacū Ōpū niirórpū wáaadari suguero, pee ñañaré wáari, wācūbayjārō booa”, jīyira. ²³ Jesuré padeoré pōnarícōrō butoá dutiráre beseyira. Cūārē cúūrā, beti, Cōāmacūrē sãiyíra. “Marí Ōpū múā padeogú tiípuaro múārē” jī, wáajōāyira.

Antioquía Siria ditapū Pablo, Bernabé putuárigue

²⁴ Pablo, Bernabé Pisidia ditapū netōwá, Panfilia ditapū jeayira. ²⁵ Pergepū wedetōa, Atalia macāpū búajeayira. ²⁶ Too macārā dooríwūmēna wáayira Antioquíapū wáara. Tiimacā macārā cūārē sicato ticocora, “Cōāmacū múārē āñurō cotearo” jī ticocoyira. Cōāmacū tiidutíre teeré tiipetítoa, putuajeajōāyira. ²⁷ Tiimacāpū coerá, Jesuré padeoráre néō, Cōāmacū cūāmenā tiiríguere wedeyira. “Cōāmacū judíoa niihērācārē netōnére ticowí”, jī wedeyira. ²⁸ Cūā yoari putuáyira Jesuré padeorámēna.

15

Jerusalénpū neārigue

¹ Cūā toopú niirí, āpērā Judea dita macārā cūā putopū jeayira. Jesuré padeoráre bueyira:

—Múā Moisére dutiré cúūrigue tiihéri, múā cōnerígu yapa macā caseróre widecōāhērí, Cōāmacū múārē netōnériqui, jīyira.

² Pablo, Bernabé cūāmenā bayiró cāmerí wedeseyira. Teero tiirá, Antioquía macārā Jerusalénpū ticoadara, Pablo, Bernabé, āpērā too macārārē beseyira. Cūārē jīyira:

—Jerusalénpū wáaya. Jesús beseriramēna, āpērā butoá dutirámēna wedesera wáaya tee marí wedesere maquērē, jī ticocoyira.

³ Jesuré padeorá cūārē ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapū netōwáyira. Teemacārīpū netōwára, judíoa niihērā cūā Jesuré padeonucárigue quetire wedeyira. Tee quetire tuorá, niipetira Jesuré padeorá bayiró ūseniyira.

⁴ Cúã Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá, Jesús beserira, ãpērã butoá dutirá cúãrē bocayira. Cúãrē Cõamacũ cúãmena tiiriguere wedeyira. ⁵ Toopúre síquērã fariseo basoca Jesuré padeorá niyira. Cúã wũmunucã, wedeseyira:

—Judíoa niihērã cúã Jesuré padeorí, cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõá dutiro booa. Moisére dutiré cúũriguere tiidutíro booa, jĩmiyira.

⁶ Teero tiirá, Jesús beserira, ãpērã butoá dutirá neã, wedeseyira tee maquērē. ⁷ Cúã yoari cãmerí sãñná wedeseari siro, Pedro wũmunucã, cúãrē jĩyigu:

—Yáa wedera, múã masiã: Cõamacũ jõõ niiritopu, judíoa niihērãrē cúũye quetire wededutigũ, yũre beserigu niwĩ. Cúãcãrē teeré tuo, “Jesuré padeoáro” jĩrigũ niwĩ. ⁸ Cõamacũ niipetire basocá wãcũrere masígú “yáara niíya cúã” jĩrere ãnogú, Espíritu Santore ticorigũ niwĩ cúãrē marĩrē cúũ ticorirobirora. ⁹ Marĩrē cúãmena tuducáwaririgu niwĩ. Cúãcãrē Jesuré padeorí, cúã ñañaré tiirere acabórigũ niwĩ. ¹⁰ Múã Cõamacãrē “mũũ cúãrē netõnémasírícu, cúã Moisére dutiré cúũriguere tihéri” jĩrã tiicú. Marĩ ñecũsũmũã Moisére dutiré cúũriguere tii sícãrĩbíriyira; marĩcã sícãrĩbíricu. ¹¹ Cõamacũ judíoa niihērãrē tiiróbiro marĩrē netõnéqui. Jesús marĩ Òpũrē padeorí, wapa booró maniró marĩcãrē netõnéqui, jĩyigu Pedro.

¹² Teeré tuorá, niipetira ditamaníjõãyira. Bernabé, Pablo wedeserecãrē ãñurõ tuoyíra. Judíoa niihērã pũtopu Cõamacũ cúãmena tiieñonetõriguere wedeyira. ¹³ Cúã wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yáa wedera, tuoyá. ¹⁴ Cõamacũ judíoa niihērãpũre cúũyara niĩadarare besesugueriguere wedeawĩ Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niwã. Cúã jóariguere ãñurõ tuoyá:

¹⁶ “David dutirigue petirí siro, cúũ pãrãmérã niinũnũsera dutirigue petirí siropũ, sícũ David pãrãmi niinũnũsegũre yũũ cúã õpũ sõnecogũdacu sũcã.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērã yũre padeoá dacua, yũũ beserira niijĩrã”, ¹⁸ jĩrigũ niwĩ Cõamacũ.

Tiatopu teeré jĩrigũ niwĩ Cõamacũ, basocáre masĩdutigũ,* jĩ jóarira niwã.

¹⁹ ‘Too docare judíoa niihērã Jesuré padeonũcãrãrē “dutipotocõrijããda sáa” jĩ wãcũã yũũ. ²⁰ Ateré jóaada cúãrē: Wáicũra dii cúã padeoráre ticoariguere yaarijãña. ãpērãména ñañarõ ñeeaperijãña. Wáicũra dii díi cõãña maniré diiré yaarijãña. Wáicũra díire sñirĩjãña, jĩ jóaada. ²¹ Múã masiã: Tiatopu marĩ yeerisãre bũrecoricõrõ Moisére dutiré cúũriguere wedenũcãjĩya. Marĩcã atitóre buedecocũtia. Teeré niipetire macãrĩpu judíoa neãre wiseripu bueeya, jĩyigu Santiago.

Judíoa niihērãrē jóaripũ

²² Teero tiirá, Jesús beserira, ãpērã butoá dutirá, niipetira Jesuré padeorãména jĩyira: “Marĩ ticocoadarare beserí, ãñuãdacu. Pablo, Bernabéména cúãrē ticococo Antioquíapũ”, jĩyira. Judare beseyira. Cũũrẽna ãpērã Barsabás jĩyira. ãpĩ Silas niyigu. Cúã pũarã cúã ãñurõ padeorá niyira.

²³ Cúãmena atipú ticocoyira:

“Ûsã Jesús cúũyere wededutigũ beserira, ãpērã butoá dutirá múã judíoa niihērãrē ãñudutia. Múã ùsã baira tiiróbiro niirã Antioquíapũ, Siriapũ, Ciliciapũ niirãrē jóaa.

²⁴ Síquērã ãno macãrã ùsã menamacãrã ùsã dutiró maniró múã pũtopu wáyira. Múãrē potocóãyira. Cúã wederéména múãrē wedewisioayira. ²⁵ Teeré tuorá, ùsã

* 15:18 Amós 9.11-12.

sīcārībīro wācūrémēna ūmūá sīquērārē mūá p̄top̄u bese, ticocori, ‘āñuādacu’ jīāwū. Cūā wāaadacua Bernabé, Pablo marī bayiró maírāmēna. ²⁶ Bernabé, Pablo sīārīquioro tiyíra, Jesucristo marī Ōp̄yere buera. ²⁷ Judas, Silas ūsā ticocora wedeadacua atipú maquērē. ²⁸ Ūsārē Espírītu Santo wācūrē ticorobirora pee dutiré múārē cúūricu. Ate bayiró booré dícre múārē cúūāda: ²⁹ Wáicura dii cúā weerirare ticoariguere yaarijāña. Wáicura díre sīnirjāña. Wáicura dii díi cōāña maniré diiré yaarijāña. Āpērāmēna ñañarō ñeeaperijāña. Mūā ate dutiré tiirá, diamacú tiirá niīadacu. Nocōrōrā niīā”,
jīi jóayira.

³⁰ Cūā “wáara tiia” jīi, Antioquíap̄u wáajōāyira. Toopú jea, basocáre neāduti, tiipūrē wiyayíra. ³¹ Tiipūrē bueri tuorá, wācūtutuare ñeerā, āñurō ūseniyira. ³² Judas, Silas profetas niijīrā, yoari wedeyira. Āñurō wācūtutuare, āñurō yeeripūnacūtire ticonemoyira cúārē. ³³ Yoasāñurī niiyira cúāmēna. Too síro “wáara tiia” jīi, wáajōāyira. Too macārāpe “Cōāmacūmēna wáaya múārē ticocorira p̄top̄u” jīicoyira. ³⁴ Silape “wáagu tiia” jīipacu, “yūu āno p̄tuáguda” jīi, p̄tuájāyigu. ³⁵ Pablo, Bernabécā too Antioquíap̄u p̄tuájāyira. Pañ āpērāmēna too macārārē Jesuyé quetire bueyira.

Pablo, Bernabé cāmerí cōārigue

³⁶ Nocōrō yoari siro, Pablo Bernabére jīiyigu:

—Jāmu sūcā, wáaco marī Jesuyé quetire bueré macārīcōrō. Jesuré padeonucárirare iñanetōāda, ¿deero niirecutimīi cúā? jīirā, jīimiyigu.

³⁷ Bernabé néewadugamiyigu Juan Marcōre. ³⁸ Pablope jīiyigu:

—Too suguerop̄u bueyapacutiriwi cūū. Panfiliap̄u marī niirī, cōācop̄tuaatiwi. Marīmena wáanemorī booríga, jīiyigu.

³⁹ Cūā basiro bayiró cāmerí wedese, cúa, cāmerí cōājāyira. Bernabépe dooríwūmēna Chipre nucūrōp̄u Marcōre néewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesuré padeorá “Cōāmacū cūū āñuré ticorémēna múārē cotearo” jīi sāibosáari siro, wáajōāyigu. ⁴¹ Wáa, Siria, Cilicia ditap̄u netōwáyigu. Jesuré padeoráre wācūtutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigue

¹ Pablo Derbe, Litra macārīp̄ure jeayigu. Toopú sīcū Jesuré padeogúre buajeáyigu. Cūū wāmecutiyigu Timoteo. Cūū judíoayo Jesuré padeogó macū niiyigu. Pacupé griegoayū niiyigu. ² Jesuré padeorá Litra, Iconio macārā cūūrē “āñunīi” jīi wedeseyira. ³ Pablo cūūrē bapacutiaro jīigū, néewadugayigu. Judíoare tiigú, Pablo Timoteo cōnerígu yapa macā caseróre wídecōādutiyigu. Judíoa niipetira tiidita macārāpe Timoteo pacu griegoayū niirére masīyira. ⁴ Teero tiitóa, macārīp̄ure netōwáyira. Jerusalén macārā Jesús beserira, āpērā b̄utoá dutirá dutiré cúūriguere wede, “teeré tiiyá” jīinetōwayira. ⁵ Teero tiirá, Jesuré padeorá wācūtutuanemoyira. Jesuré padeodúriyira. Búrecoricōrō āpērācā Jesuré padeonucáyira.

Pablo quēēgū tiiróbiro Macedonia macūrē iñarigue

⁶ Too síro cúā Asia ditap̄u Jesuyé quetire buera wáadugarare Espírītu Santo cāmotáyigu. Teero tiirá, Frigia, Galacia ditape táātāwa, ⁷ Misia dita táarirop̄u jeayira. Toopú jea, Bitinia ditap̄u wáajōāmiyira. Espírītu Santo toopúcārē wáadutiriyigu. ⁸ Teero tiirá, Misia netōwá, búawayira Troasp̄u. ⁹ Toopú ñami Pablo quēēgū tiiróbiro sīcū Macedonia dita macū cūū p̄to wedesenucūrī iñayigu:

—Ūsā Macedonia macārārē tiiapugū tīātiya, jīiyigu.

¹⁰ Cũũ queẽrópũ tiiróbiro ññaãri siro, máata ùsãrẽ néewaadariwure ãmaãwũ.* “Cõãmacũ marĩrẽ Macedonia macãrãrẽ Jesuyé ãñurẽ quetire wededutigũ tiíájĩyi”, jĩĩ wãcũwũ.

Filipospũ Lidia padeonucárigue

¹¹ Ûsã Troaspũ niiãrira dooríwũmena diamacũrã Samotracia nũcũrõpũ wáajõãwũ. Apebũreco Neápolis macãpũ wáawũ. ¹² Too macãrã Filipospũ maajeáwũ. Romanuã tiirí macã niiã. Macedonia ditapũre Filipos búri niirí macã mee niiã. Tiimacãpũre síquẽ bũreco ri pũtuáwũ. ¹³ Judíoa yeerisãri bũreco niirí, tiimacãrẽ witiwa, día wesapũ jeawũ. “Judíoa súubusero toopũ niibocu”, jĩĩ wãcũwũ. Numiá neããrirare buajeá, cũãmena dui, wedewũ cũãrẽ. ¹⁴ Toopũre sícõ Tiatira macã macõ niiwõ. Coo suti wapapacãre sãã ñiisãñũre dúago niiwõ. Cõãmacũrẽ padeogó niiwõ. Coo wãmecũtiwo Lidia. Coo Pablo wederere tũorí, Cõãmacũ coore ãñurõ tũonũnũseri tiiwí. ¹⁵ Coore, cooya wii macãrãrẽ wãmeõtiari siro, ùsãrẽ jĩiwõ:

—Yũure “diamacũrã Jesurẽ padeogó niyo” jĩĩ wãcũrã, jãmũ, yáa wiipũ pũtuáya, jĩiwõ. Coo bayiró pũtuádutiri tũorá, pũtuáwũ.

Pablõre, Silare peresuwiipũ sõnecorigue

¹⁶ Sicabũreco ùsã Cõãmacũrẽ súubuseropũ wáara, sícõ numiõ wãtĩ sããnorigore bocawũ. Coo ãpẽrãrẽ dutiapenori basoco niiwõ. Wãtĩ masĩrẽ ticorẽmena too síropũ wáaadarere wedemasíwõ. Coo teero wederẽmena coore dutiaperã pairó niyeru wapásẽwa. ¹⁷ Pablõre, ùsãrẽ bayiró busurõmena jĩĩnũnũsewo:

—Ñniã Cõãmacũ ñmũãsepũ niigũrẽ padecotera niĩya. Cõãmacũ basocãre netõnẽre quetire wedeeya, jĩiwõ.

¹⁸ Pee bũreco ri teero jĩĩnũnũsewo. Pablõpe páasuti, cãmenucá, wãtĩ coomena niigũrẽ jĩiwí:

—Mũũ coomena niigũrẽ Jesucristo wãmemena witiwadutia, jĩiwí.

Máata witijõãrigũ niiwí.

¹⁹ Coore dutiaperã “deero tii niyeru wapatánemoricu coomena” jĩiwã. Teero tiirã, Pablo, Silare ñee, tiimacã decopũ dutirãpũre néewawa. ²⁰ Queti beserí basoca pũtopũre néejea, jĩiwã:

—Ñniã judíoa niĩya. Maríya macã macãrãrẽ wedeñañorã tiíya. ²¹ Apeyẽ niirecutirere bueeya. Marí romanuã niijĩrã, teero niirijãrõ booa. Marí teerẽ tiimasíria, jĩiwã.

²² Toopũ neããriracã Pablo, Silamena cúajõãwã. Queti beserí basoca Pablo, Silare cũãye sutire tuuwéduiti, tãnadutíwa. ²³ Cũãrẽ bayiró tãnatóã, peresuwiipũ tuunecosõnecowa. Tiiwí coterí basocũre dutiwitíwari jĩĩrã, ãñurõ biajãdutiwa. ²⁴ Cũã teero jĩĩrĩ tũogú, peresuwi coterí basocũ niituri tatiapũ tuunecosõnecoyigũ cũãrẽ. Pũagú yucũgũ tusure coperi watoapũ cũãye dũporire súucũduti, siatú, biadũpójãyigũ.

Cõãmacũ dita cãmeñarí tiirígue

²⁵ Ñnami deco Pablo, Silas Cõãmacũrẽ sãĩ, basapeoyira. ãpẽrá peresu niirã cũã basari tũoyíra. ²⁶ Wãcũña maniró dita bayiró cãmeñayiro. Cũã niirí wii maquẽ botarí cãmeñayiro. Máata tiiwí biare sopepãmarí páõpetijõãyiro. Niipetira peresuwiipũ niirãrẽ cõmedárimena siatúarigue jõãpetijõãyiro. ²⁷ Tiiwí coterí basocũ wãcã, tee páõãrigue soperire ñña, “dutipetijõãyã” jĩĩ wãcũmiyigũ. Teero tiigú, cuiigũ, cũũ basiro espada née, siãgũdu tiimíyigũ. ²⁸ Pablõpe cũũrẽ bayiró wedeseremena jĩiyigũ:

—Mũũ basiro ññañorõ tiiríjãña. Ûsã ãnopũ niipetijãã, jĩiyigũ.

* 16:10 Lucas atipú jóarigũ Troaspũ niijĩyi. Pablo toopũ jeari, Lucas cũũmena wáayigũ Macedoniapũ.

²⁹ Teero jĩĩrĩ tuogú, cǘārē coterí basocupe sǎwócore néeatiduti, sǎcutúsāyigũ Pablo, Silas niirópũ. Cuiğũ, bayiró ñapõpigũra, cǘã pũto ñicãcoberimena jeacũmuyigũ. ³⁰ Too síro wũmunucã, cǘārē néewitiwa, sǎĩĩáyigũ:

—¿Deero tiibógari yũũ, Cõãmacũ yũũre netõnéãrõ jĩĩgũ?

³¹ Cǘã yũũyira:

—Mũũ ãsã Õpũ Jesuré padeogú, netõnénogũdacu. Mũũya wii macãrãcã padeorã, netõnénoãdacua, jĩĩyira.

³² Cũũrē, cũũya wii macãrãrē Cõãmacũye quetire wedeyira. ³³ Ñami tii horara cǘã tãnaãrigue cãmirē cosegũdu néewayigũ. Coseári siro, máata cũũ, cũũya wii macãrã wãmeõtinoyira. ³⁴ Tiiwií coterí basocũ cũũya wiipũ néemuãwa, cǘārē yaaré ecaýigũ. Cũũ, cũũya wederamena bayiró ãseniyira Cõãmacũrē padeonucãrã.

³⁵ Bõeri queti beserí basoca tiimacã coterí basocare jĩĩyira:

—Íniãrē wionécodutira wáaya, jĩĩyira.

³⁶ Tiimacã coterí basoca toopú jea, cǘã jĩĩãriguere tiiwií coterí basocupe wedeyira. Teeré tuo, cũũpũ Pablöre wedeyigũ sãa:

—Múãrē queti beserí basoca “wionécoaro” jĩĩãrira niiãwã. Teero tiirã, ãñurõ wáaya, jĩĩyigũ.

³⁷ Pablope tiimacã coterí basocare jĩĩyigũ:

—Ûsã romanuã niipacari, queti beserí basoca ãsã tiiãriguere beseripacara, ãsãrē basocã ñnacoropũ tãnarí tiiãwã. Peresuwiipũ tuunésõnecori tiiãwã. Mecũtígã ãsãrē basocã ñnahẽrõpũ wionécodugacua. Niiria. Cǘã basiro atijĩrã, ãsãrē néewionecora atiaro, jĩĩyigũ.

³⁸ Tiimacã coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Íniã “romanuã niiã ãsã” jĩĩ wedeawã, jĩĩyira.

Teeré tuorã, queti beserí basoca cuiyira. ³⁹ Tiiwiipú jea, cǘārē acabóre sãiyira. Sãitõa, cǘārē peresuwiipũ niirãrē néewioneco: —Atimacãrē niirijãña; wáaya, jĩĩyira.

⁴⁰ Pablo, Silas peresuwiipũ niĩãrira wãa, Lidiaya wiipũ sããwayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãre ñña, wãcũtutuare tico, wãajõãyira.

17

Pablo Tesalónicapũ tiirigue

¹ Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrē. Too netõwã, jeayira Tesalónica macãpũ. Tiimacãpũre judíoa neãrĩ wii niiyiro. ² Pablo cũũ tiirucúrobirora tiiwiipũ sããwayigũ. Itiã semana cǘã yeerisãre burecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrē wedeyigũ. ³ Tiiipũ maquẽrē cǘārē wede, “Cõãmacũ beserigũre ñañaãrõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩĩ wedeyigũ.

—Jesús yũũ múãrē jĩĩãrigũ Cõãmacũ beserigũra niĩ, jĩĩyigũ.

⁴ Cũũ wederi tuorã, sĩquẽrã judíoa “teerora niiã” jĩĩ, Pablo, Silamena niinucãyira. Teero biiri paũ griegoa Cõãmacũrē padeorã, paũ ãpũtĩ macãrã numiã cǘãmena niinucãyira. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã judíoa ñnatutiyira Pablo, Silare. Teero tiirã, ãmuã daderãre, ñañaãrã niisodeatirare néõ, tiimacã macãrãrē cúaaro jĩĩrã, acaribídutiyira. Cǘã cúara, Jasónya wiipũ wáayira. Pablöre, Silare basocã decopũ néewaadara ãmaãrã wãamiyira. ⁶ Buaríyira. Cǘārē buahéra, Jasónrē, ãpẽrã Jesuré padeorãre ñee, wéewayira. Acaribíwa, tiimacã dutirá pũtopũ jea, wedesãyira:

—Ãniã niipetiro cǘã wãaropũre wedemecũõrã tiicúa. Maríya macãrē teerora tiijeáaya.

⁷ Jasón cǘārē cũũya wiipũ cõoárigũ niiãwĩ. Cǘã niipetire romanuã õpũ dutirére netõnucãrã tiiãwã. “Ãpĩ õpũ niĩ, Jesús wãmecũtigũ” jĩĩrã tiiãwã, jĩĩyira acaribíremena.

⁸ Cũã teero jĩĩrĩ tũorá, niipetira, cũãrẽ dutirácã dee tii masĩriyira. ⁹ Jasónrẽ, cũũ menamacãrãrẽ niyeru cũũdutiya cũãmena.

—Ate wisióre quẽnojeáripũ, wiyaáda múãrẽ tee niyerure, jĩiyira.

Niyeru cũũãri siro, cũãrẽ duujáyira.

Pablo Bereapũ tiirigue

¹⁰ Máata tiiñamirã Jesuré padeorá Pablo, Silare wáadutiya Berea macãpũ. Toopú jea, judíoa neárĩ wiipũ sãawayira. ¹¹ Berea macãrãpe Tesalónica macãrã nemoró basocá ãñurá niyira. Cũã wederere tũouseniyira. Teeré tũorá, ¿diamacũrã niimĩ? jĩĩ masĩdugara, búrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ teero buerucujáyira. ¹² Teero tiirã, rapũ Jesuré padeonũcáyira. Basocá ãñurá griegoa numiã, ãmũácã rapũ padeonũcáyira. ¹³ Tesalónica macãrã judíoa Pablo Bereapũ “Cõãmacũye quetire wedegũ tiiáyigu” jĩĩrẽre tũoyira. Teero tiirã, toopú wáyira. Wedemecãõ, cúari tiiyira. ¹⁴ Teero tiirĩ ñnarã, Jesuré padeorá máata Pablora día pairímaapũ wáadutiya. Silas, Timoteo tiimacãpũra putuájáyira. ¹⁵ Pablora néewarira Atenaspũ jea, cũũrẽ toopú cũũjã, cãmecõpũtuayira. Cũãmenarã Pablo queti ticocoyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ãnopú, jĩiyigu.

Pablo Atenaspũ tiirigue

¹⁶ Pablo Atenaspũ cũãrẽ yuegũ, tiimacã macãrã pee cũã padeorã weerirare ññagũ, bayiró wãcũyigu. ¹⁷ Teero tiigú, judíoa neárĩ wiipũ sãawa, judíoamena, ãpẽrá Cõãmacũrẽ padeorãmena wedeseyigu. Búrecoricõrõ macã decopũ cũũ bũajearamena wedeseyigu.

¹⁸ ãpẽrá epicúreoyere buerã, estoicoyere buerã Pablomena wedeseyira. Cũũ Jesuyé quetire, diarirapũ masãrẽre wedeyigu cũãrẽ. Cũã basiro cãmerĩ sãññáyira:

—¿Deero jĩĩdugagu tiii ãni, teero wedeseãmajãgũ? jĩiyira.

ãpẽrãpé jĩiyira:

—Apeditã macãrã cũã padeorãye maquẽrẽ wedesegũ niitu niĩ, jĩiyira.

¹⁹ “Jãmũ” jĩĩ, cũũrẽ néewayira Areópago burõpũ, dutirá neãrucurõpũ. Cũũrẽ jĩiyira:

—Mũũ mama bueré wederere tũodugága. ²⁰ Mũũ tũoyã maniriguere wedesea. Teeré masĩdugaga. ¿Deero jĩĩdugaro tiii? jĩiyira.

²¹ Atenas macãrã, aperó macãrã toopú jea niirã mama queti dícure tũo, wedese ãsenicua.

²² Pablo Areópagõpũ neãrá decopũ wãmũnũcã, jĩiyigu:

—Mũã Atenas macãrã, múãyarare bayiró padeóã, yũũ ñnarĩ. ²³ Yũũ ññanetõgũ, múã súubuserere ññagũ, sicaró múã súubuserõpũ jóaturiguere ññãwũ: “MASIÑA MANIGÛRÊ SÚUBUSERO NIIÃ”, jĩĩ jóaturiguere niĩãwũ. Mũã masĩripacara súubusegũrena yũũ múãrẽ wedea.

²⁴ Cõãmacũ atibúrecore, atibúrecopũ niirécãrẽ tiirigu niiwĩ. Ëmũãse, atiyepã Õpũ niĩ. Teero tiigú, basocá cũã tiiré wiserire niiriqui. ²⁵ Marĩ paderẽmena cũũrẽ tiiápumasĩña manicú. Apeyenó ãsarícu cũũrẽ. Cũũ niipetirare catiré, yeerisãre, apeyé niipetirere ticoqui.

²⁶ Sícũ basocũmenarã niipetire põnarĩ macãrã wãari tiirigu niiwĩ. Cũũrẽ atibúreco niipetirõpũ wãa, niirĩ tiirigu niiwĩ. Cũũrã niipetire põnarĩrẽ “atiditapú nocõrõ yõari niĩãdacua” jĩĩ cũũrigũ niiwĩ. ²⁷ Cõãmacũ teero tiirigu niiwĩ, cũũrẽ ãmaããrõ jĩĩgũ. ãñurõ ãmaãmasĩhẽrã niipacara, bũabõcua. Cũũ marĩ sĩquẽrã putõgã niiqui. Yõarõpũ niiriqui. ²⁸ Cũũ tutuaremena marĩ cati, wãamasĩ, niĩã. Mũã basarere jóarira biiro jóarira niiwã: “Marĩcã cũũ põna niĩã”. ²⁹ Marĩ Cõãmacũ põna niijĩrã, oro, plata, ãtãmena tiirirare “Cõãmacũ niĩ” jĩĩ wãcũrijãrõ booa. Marĩ wãcũrẽmena Cõãmacũ queorere tiimasĩricu. ³⁰ Cõãmacũ too suguero macãrãpũre cũũrẽ masĩrijĩrã, cũũ dutirere tiihẽrere teero ññajãrigũ niiwĩ. Atitóre niipetirare niipetirõpũre cũã ññãrãrẽ tiirere wãcũpati,

wasodutíqui. ³¹ Cōāmacū niipetirare wapa tiiádari burecore besetoayigu. Tiibureco jeari, queoró jīrémēna wapa tiigúdaqui. Cūū beserigūmena teero tiigúdaqui. “Cūūrā múārē wapa tiigúdu niī” jī ēñogū, diarigupure masōrigū niīwī, jīyigu Pablo.

³² Diarirapū masārēre wederi tuorá, síquērā buijáyira. Āpērāpé: —Too síro mūū wedeseri tuoáda teeréja, jīyira.

³³ Pablo cūā too niirīrā, wáajōāyigu. ³⁴ Síquērā Jesuré padeó, Pablōre nūnuyíra. Sīcū Areópogopū dutirāmēna neārucugū niiyigu. Cūū wāmecūtiyigu Dionisio. Apegó Dámaris wāmecūtiyigo. Āpērā cūāmēna niiyira.

18

Corintopū Pablo tiirígue

¹ Too síro Pablo Atenaspū niīarigū Corinto macāpū wáajōāyigu. ² Toopú jeagu, judíoayū Ponto dita macūrē buajeáyigu. Cūū wāmecūtiyigu Aquila. Pablo toopú wáaadari sūguero, Claudio romanuā ōpū judíoa Romapū niirārē witudutiayigu. Aquila, cūū nūmo Priscilamēna Italiapū niīarira witi, jeayira tiimacā Corintore. Pablo cūārē īñagū wáayigu. ³ Cūū cūā paderénorā padegú niijīgū, cūāmēna padegūdu putuáyigu. Wáicura caserimēna wiseri tiirā niyira. ⁴ Judíoa yeerisāre burecoricōrō cūā neārī wiipū wedegū wáayigu. Judíoare, judíoa niihērārē padeodugári tiidugágu tiimíyigu.

⁵ Silas, Timoteo Macedoniapū niīarira jeari, Pablo wederé dícu wedeyigu. “Jesús Cōāmacū beserigū niī”, jī wedemiyigu judíoare. ⁶ Cūāpe cūū wederēre cāmotānucāyira. Cūūrē ñañarō jīyira. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē ñañarō tiiádarere ēñogū, cūū sotoá sāñañirōre, tuuwé páabateyigu. Cūārē jīyigu:

—Múā pecamerū wáari, múāye wapa niīadacu; yé wapa mee niīadacu. Teero tiigú, mecūāmēna judíoa niihērārē wedegū wáaguda, jīyigu.

⁷ Tiiwí niīarigū witiwayigu. Apewí putogā niirí wiipū sāāwayigu. Tiiwí Ticio Justoya wii niyiro. Cōāmacūrē padeogú niiyigu cūū. ⁸ Judíoa neārī wii dutigú, cūūya wii macārāmēna Jesuré padeoyíra. Cūū wāmecūtiyigu Crispo. Pau too macārācā Pablo wederēre tuorá, Jesuré padeoyíra. Padeó, wāmeōtinoyira.

⁹ Sicañami Pablo cānirípacū, quēēgū tiiróbiro Jesús cūūrē wederi tuoyígu. Cūūrē jīyigu:

—Cuirijāña. Yéere wederucujāña. Wededujā tiiríjāña. ¹⁰ Yūū mūūmēna niirucujāñ. Basocá mūūrē ñañarō tiimasíricua. Atimacārē pau yūūre padeoádara niīya, jīyigu.

¹¹ Teero tiigú, Pablo sicañami apecūmá deco toopú putuáyigu. Cōāmacūye quetire bueyigu.

¹² Teeburecorire sīcū Acaya dita dutigú niiyigu. Cūū wāmecūtiyigu Galión. Cūū dutigú niirito, judíoa sīcārībīro wācūrā Pablōre ñee, queti beserópū néewayira. ¹³ Galiónrē jīyira:

—Āni Cōāmacūrē padeodutíre romanuā ōpū dutirēre netōnucāre niīā, jīyira.

¹⁴ Pablo wedegūdu tiirí, Galión judíoare wedesuguecojāyigu:

—Āni apeyenó ñañoátā, basocāre ñañarō tiiátā, múārē āñurō tuobójīyu. ¹⁵ Múāye, múā judíoa dutirē niirí, múā basiro quēnoñā. Yūū teenórē besegūdu mee niīā, jīyigu.

¹⁶ Cūā queti beserópū niīarirare cōāwionecoajāyigu. ¹⁷ Niipetira Sóstenes judíoa neārī wii dutigúre ñee, queti beserí wii díamacū páayira. Galiónpe “cūā booró tiiáro” jījāyigu.

Antioquíapū Pablo coepūtúarigue, too síro cūū wedewanemorigue

¹⁸ Pablo peeburecori putuáyigu Corintopū. Too síro Jesuré padeorāre “wáagu tiia” jī, dooríwūmēna wáajōāyigu Siria ditapū wáagu. Priscila, Aquila cūūmēna wáayira. Cencreapū búawasugueyira. Toopú Pablo Cōāmacūrē “biiro tiigúda” jīrirobirora tiigú, cūū róare pedecōājāyigu. ¹⁹ Too macārā Éfesopū tīājeayira. Tiimacāpū Pablo cúūyigu

Priscila, Aquilare. Cũũpe judíoa neári wiipu sãawa, judíoare wedeyigu. ²⁰ Cũũrẽ yoasãnurĩ putuádu timiyira. Cũũpe booríyigu.

²¹ —Jerusalénpu yũre wáaro booa, bosebureco ñnagũ wáagu. Múãrẽ ñnagũ atinemogũdacu, Cõãmacũ boorí, jĩyigu.

“Wáagu tiia” jĩ, wáajõãyigu dooríwumena. ²² Cesareapu jea, Jerusalénpu maawáyigu. Toopú Jesuré padeoráre añudutiyigu. Too macũ Antioquíapu wáajõãyigu. ²³ Toopúre péero nii, wáajõãyigu sũcã. Galacia dita maquẽ macãrírẽ, Frigia dita maquẽ macãrírẽ netõwáyigu. Niipetira Jesuré padeoráre wãcütutuare ticonemoyigu.

Apolos Éfesopu buerigue

²⁴ Tíatore judíoa yu Alejandría macã macũ Éfesopu jeayigu. Cũũ wãmecutiyigu Apolos. Cũũ añurõ wedemenigũ niyigu. Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ añurõ masígũ niyigu. ²⁵ Marí Òpũ “biro niirecutiro booa” jĩrẽre buenorigu niyigu. Juan basocáre wãmeõtigu buerigue dícare masípacu, diamacũ Jesuyére bueyigu ñeniremena. ²⁶ Cũũ judíoa neári wiipu cuire manirõmena wedenucãyigu. Priscila, Aquila cũũrẽ tuo, néewa, Cõãmacũye quetire añurõ diamacũ wenenemoyira.

²⁷ Cũũ Acayapu “wáagudu tiia” jĩrĩ, Jesuré padeorá “añurõ wáaya” jĩyira. Cũũrẽ paperapũ jóabosayira. Jesuré padeorá Acayapu niirãrẽ “Apolore añurõ bocaya” jĩ jóayira. Cũũ toopú jeagu, Cõãmacũ tiiápuremena Jesuré padeoráre añurõ tiiápuyigu.

²⁸ Cũũ niipetira ñnacoropu judíoare cũũ wedenemiremena docacũmurĩ tiiyigu. Cõãmacũye queti jóaripũpũ cũãrẽ bue, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩrẽre ñnoyigu.

19

Éfesopu Pablo buerigue

¹ Apolos Corintopu niirito, Pablope ñmúãreburire netõwá, Éfesopure jeayigu. Toopú síquẽrã Cõãmacũrẽ padeoráre buajeáyigu. ² Cũãrẽ sãñáyigu:

—Múã Cõãmacũrẽ padeorí, ¿Espíritu Santo múãmena niinucãrĩ? jĩyigu.

Cũãpe yũyira:

—Óba. Òsã Espíritu Santo niirere tuohéra niitu, jĩyira.

³ —Too docare ¿noã wederiguere padeojírã, wãmeõtidutiri? jĩyigu.

—Juan wederiguere padeojírã, wãmeõtidutiwũ, jĩyira.

⁴ Pablo jĩnemoyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiyigu. Teeména cũã ñañaré tiirere wãcũpati, wasorere ñnoyira. Juan biro wedeyigu: “Yũu siro ãpĩ atigũdaqui. Cũũrẽ padeoyá”, jĩyigu. Cũũ teero jĩ wederigura niĩ Jesús, jĩyigu.

⁵ Cũũ teero jĩrĩ tuorá, Jesús wãmemena wãmeõtidutiyira. ⁶ Pablo cũãrẽ ñaapeóri, Espíritu Santo cũãpũre niigũ diijeáyigu. Æpẽrã basocáye wedeserere masípacara, wedesenucãyira. Cõãmacũ wededutirere wedeyira. ⁷ Cũã niipetira niirã, doce ñmúã niyira.

⁸ Pablo tiimacãpu judíoa neári wiipu wáarucuyigu. Itiãrã muĩpũrã tiiwiipũre cuire manirõmena wedeyigu. “Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niãdare jeatoaa” jĩrẽmena Jesuré padeorí tiijãdugagu tiiyigu. ⁹ Síquẽrã cũũ wederere tuodugáryira. Padeoríyira. Mama buerere basocã tuocóropu ñañarõ wedeseyira. Teero tiigũ, Pablo witiweojõãyigu; Jesuré padeoráre néewitiwayigu. Búrecoricõrõ Tiranoya wiipu neãyira. Tiiwí buerí wiipu bueyigu sũcã. ¹⁰ Pucãmá bueyigu. Teero tiirã, tiidita Asia macãrã tuopetijõãyira Jesuyẽ quetire. Judíoa, judíoa niihẽracã teerẽ tuoyira.

¹¹ Cõãmacũ cũũ sícũrã tiimasírerẽ Pablomena tiiẽnoyigu. Cũũmena ññaña manirere tiyigu. ¹² Cũũ paacõãre caserire, cũũya õpũũ pẽniáryigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netõnyira; wãtiã sãñorirare cõawionecoyira.

¹³ Sīquērā judíoa wáanetōrā wātīārē cōāwionecora niyira. Cūā marī Ōpū Jesús wāmemena wātīārē cōāwionecodugamiyira.

—Jesús Pablo wedewarucugū wāmemena múārē witiwadutia, jīimiyira wātīārē.

¹⁴ Teerora tiirā tiimíyira Esceva pōnacā. Esceva judíoayū, paiaré dutigú niyigū. Cūā pōna siete niyira. ¹⁵ Cūā teero tiirí, wātī cūārē yūuyigū:

—Jesuré yūū masiā. Pablocārē masiā. ¿Múāpeja noānó niī? jīiyigū.

¹⁶ Basocú wātī sāānorigū cūāpūre bupuñápeayigū. Cūā niipetira nemoró tutu-anetōnucājāyigū. Cūārē ñañarō peti tiyigū. Sutimanírā, cāmicutira tiwií niīārira cutucówitiwayira. ¹⁷ Cūārē teero wáare quetire Éfeso macārā tuopetíjōāyira. Niipetira judíoa, judíoa niīhērācā tuoyíra. Bayiró cuiyira sáa. Marī Ōpū Jesuyére añurō quioníremena wedeseyira sáa.

¹⁸ Pau too sugueropū Jesuré padeonucārira jea, cūā ñañaré tiirére wedeyira. ¹⁹ Pau yaso doarira cūā bueré papera tutirire néeneō, sóecōājāyira niipetira iñacoropū. Tee-tutiri wapa cūā bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapacutímiyiro. ²⁰ Ateména marī Ōpūye queti sesajōārō tiyíro. Cōāmacū tutuaremena pau padeonemórā tiyíra.

²¹ Ate wáari siro, Pablo wācūyigū: “Yūū Jerusalénpū putuawagūda. Toopú wáadari suguero, Macedonia, Acaya ditapū iñanetōgū wáagūda. Jerusalénpū jea, niīari siro, Romapū iñagū wáaro boocú”, jīi wācūyigū. ²² Teero tiigú, puará cūārē tiápurare ticocosugueyigū Macedoniapū. Cūā niyira Timoteo, Erasto. Cūūpe putuájāyigū ména toopú Asia ditapū.

Éfesopū cúasore wáarigue

²³ Tíatorena mama bueré padeorémena bayiró cúasore wáayiro. ²⁴ Cúasori tiinucáyigū sīcū plata padegú. Cūā wāmecutiyigū Demetrio. Platamena cūā padeogóya wii tiiróbiro biiré wiserigā tii, dúagu niyigū. Cūā padeogó weerigo wāmecutiyigo Artemisa. Tee wiserigārē dúara, Demetrio, cūārē padecoteracā pairó wapatárucuyira. ²⁵ Cūārē padecotera, āpērā plata paderáre néoyigū. Cūārē jīiyigū:

—Múā añurō masiā: Marī ate paderémena añurō wapatá niijāmiā. ²⁶ Año Éfesopūre Pablo paure cūū wederémena nūnūrí tiitóai mée. Año Asiapūcārē múā iñarōbirora, teero biiri múā tuorōbirora pau niicua. Basocá tiiríraja “padeorá mee niīya” jīiāwī cūūdu. ²⁷ Ate bayiró quioa. Marī tiiré búri niiré putuábocu. Artemisa añunetōjōāgōya wiicā búri niirí wii putuábocu. Coa Asia macārā padeogó niipetira atibúreco macārā padeogó niyo. Coa uputí macō niirére basocá ñañarō wedesenucārí, búri niiré putuábocu, jīiyigū.

²⁸ Cūū teero jīirí tuorá, bayiró cúa, acaribíyira:

—Artemisa añunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niyo, jīiyira.

²⁹ Cūā acaribíri, pau tiimacā macārācā “¿deero wái?” jīi masīripacara, acaribípeti-jōāyira. Sīcārōména cūā neārōpū cutuwayira. Pablomena bapacutiwarirare bayiró ñee, néewayira. Cūā niyira Gayo, Aristarco. Macedonia macārā niyira. ³⁰ Pablo basocá decopū sāāwadugamiyigū. Jesuré padeorápe cūārē wáadutiriyira. ³¹ Āpērā Pablora maírā queti ticocoyira. Cūā sīquērā Asia macārā dutirá niyira. “Pablo ūsā neārōpū sāāatirijāārō”, jīicoyira. ³² Toopú niirā āpērā cūā booró acaribíyira. Āpērā apeyenó acaribíyira. Āpērācā teerora jīiāmajāyira. “¿Marī ānopú deero tiirā neārī?” jīi masīriyira. ³³ Āpērā judíoa Alejandreore iñabuayira. Basocá díamacūpū cūārē tuunéconucōcoyira, wedearo jīirā. Cūārē “ditamaníjōāña” jīidugagū, wéētucomiyyigū. “Ūsā wapa cuoría”, jīidugamiyyigū. ³⁴ “Cūū judíoayū niī”, jīi iñamasírā, acaribínemoyira. Pua hora sīcāríbiro acaribíyira.

—Artemisa añunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niyo, jīiyira.

³⁵ Sīcū tiimacā macārārē dutigú too acaribírare ditamanírí tiyigū. Cūārē jīiyigū:

—Múã Éfeso macārã, yũre tũoyã. Niipetiro macārã ateré masĩcua: Marĩ atimacã Éfeso macārã Artemisa añunetõjõãgõ padeorĩ wiire coterã niiã. Coo queoré ãmũãsepu diĩatiriguere coterã niiã. ³⁶ Sĩcũ “teero mee niiã” jĩmasĩriqui. Teero tiirã, nocõrõrã acaribĩya. Añurõ wãcũsũgueya, noo booró tiiãmarĩ jĩrã. ³⁷ Añiã múã néeatirira apeyé marĩ padeorĩ wii maquẽrẽ yaarĩarira niiãwã. Marĩ padeogõre ñañarõ wedeseriarira niiãwã. ³⁸ Demetrio, ãpẽrã plata paderãmena wedesãre cuogũ, queti beserõpu wãaaro. Tee niiãdarerena queti beseró, queti beserĩ basocacã niiĩya. Toopũ cãmerĩ wedesãrõ. ³⁹ Múã apeyenó sãĩdũgãra, atimacã macārã dutirãmena cúã neãrõpu wedesera wãaya. Cúã múãrẽ wedeadacua. ⁴⁰ Mecũã marĩ acaribĩariguere romanuã dutirã marĩrẽ wedesãrĩquioro tiirã tiia. Marĩ teero peti acaribĩro bauró acaribĩãmajãrã tiiãwũ. Teero tiirã, romanuã cúã wedesãrĩ, marĩrẽ deero jĩ yũmasĩña maniãdacu, jĩyigũ.

⁴¹ Teero wedeseyapacũti: —Nocõrõrã niiã, jĩyigũ.

20

Macedoniapũ, Greciapũ Pablo wãarigue

¹ Cúasore petiãri siro, Pablo Jesuré padeorãre neãdutyigũ. Cúãrẽ wãcũtutuare tico, “wãagu tiia” jĩ, Macedoniapũ wãajõãyigũ. ² Too maquẽ macãrĩpu netõwãgu, too macãrãrẽ cũũ wederẽmena wãcũtutuare ticonemowayigũ. Teero tii, jeayigũ Greciapũ. ³ Toopũ ãtĩãrã muĩpũrã putuãyigũ. Cũũ Siriapũ doorĩwũmena wãagũdu, judiõa cũũrẽ sãĩdũgãre quetire tũoyigũ. Teero tiigũ, “Macedonia wãarimapũra cãmepũtũawagũda sũcã” jĩ wãcũyigũ. ⁴ Cũũ wãari, ãpẽrã cũũrẽ bapacũtiwarira niiwã. Cúã niiwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecũtigũ macũ niiwĩ); Segundo, Aristarco (cúã puarã Tesalõnica macãrã niiwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tĩquico, Trófimo (cúã puarã Asia macãrã niiwã). ⁵ Cúã ãsã sũguero wãa, Troaspu ãsãrẽ yuerira niiwã.* ⁶ ãsã Filipospũ putuãwũ. Toopũ pã pũuri tiirẽmena wãoya manirẽ pãrẽ yaarĩ bosebũreco ãñawũ. Nocõrõrã nii, wãajõãwũ doorĩwũmena. Cinco bũreco siro jeawũ Troaspu. Toopũ sica semana putuãwũ.

Troaspu Pablo ãñanetõgũ wãarigue

⁷ Yeerisãri bũreco niirĩ, ãsã neãwũ bocaadara. Apebũrecope Pablo wãagũdu niijĩgũ, cúãrẽ wedewi. Ñami deco niirĩ, wedegũ tiiwĩ ména. ⁸ ãmũãrõ macã tatia ãsã neãrĩ tatiapũ pee sãñwõcorepa niiwũ. ⁹ Sĩcũ mamũ ventana soperũ duigũ wũgoã jeanowĩ. Cũũ wãmecũtiwi Eutico. Pablo yoari peti wedegũ tiirĩ, cãnicõnuãrigũ niiwĩ. Yeparũ ñaacodiawi. Cũũ duiariro itiacasa sotoapũ niiwũ. Cúãpe cutũdiwã, diaarigũpũre néemũõcowa. ¹⁰ Pablocã diiwãwi. Cũũ sotoa munibiã, cũũrẽ ñeediyo, cúãrẽ jĩwĩ:

—Nocõrõca ucũãrijãña. Catijãĩ ména, jĩwĩ.

¹¹ Muãwa, cúãrẽ pã bato, yaa, wedeseboejõã, wãajõãwĩ. ¹² Mamũpere wiipũ néejõãwã. Cũũ catiri, añurõ yeeripũnacũtira niiwã sũcã.

Troaspu niiãrira Mileto macãpu wãarigue

¹³ Pablo ãsãrẽ jĩrirobirora doorĩwũmena cũũ sũguero Asopũ wãajõãwũ. Pablo ãsãrẽ: —Yũ maapu wãa, Asopũ múãrẽ bocagũda, jĩwĩ.

¹⁴ Asopũ ãsãmena buajeã, ãsã atiriwũpu sããwĩ. Too síro Mitilenerũ tĩãwawũ. ¹⁵ Too macãrã apebũreco Quio nucũrõ díamacũpu tĩãjeawũ. Maawãriwũ. Too macãrã apebũreco Samospũ tĩãjeawũ. Too macãrã apebũreco Miletopũ jeajõãwũ sãa. ¹⁶ ãsã Miletopũ wãara, Éfesore díamacũ netõjõãwũ. Pablo Asiapũ yoari putuãdũgariwi. Cũũrẽ basioatã, Jerusalẽpũ Pentecostés bosebũreco ãñadũgawi.

Pablo Éfeso macãrã bũtoã dutirãre wedeyaponorigue

* 20:5 Lucas atipũ jóarigũ Filipospũ niijĩyi, Pablo toopũ jeari.

¹⁷ Pablo Miletopu niigũ, Éfeso macārã Jesuré padeorã bũtoã dutiráre atiduticowi.
¹⁸ Cũã jeari ñña, cũãrẽ jĩwĩ:

—Mũã ãñurõ masĩcu yũũ mũã watoapũre tiirẽcutiriguere. Yũũ sicato Asiapũ jeagu, tée yũũ niitugũpũ tiitũcoriguere ãñurõ masĩcu. ¹⁹ Yũũ marĩ Õpũ dutirõ tiigũ, “ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tiia” jĩĩ wãcũriwũ. Mũãmena utiwũ. Judíoa yũũre ññañarõ tiidũgãri, ññañarõ netõwũ. ²⁰ Niipetire mũã ãñurõ niĩadarere wedepetijãwũ. Basocã neãrõpũ, mũãye wiseripũ teero wederucujãwũ. ²¹ Judíoare, judíoa niihẽrãcãrẽ aterẽ sĩcãrĩbĩro wedewũ: “Mũã ññañarẽ tiirẽre wãcũpati, wasoyã; Cõãmacũyere ãñurõ tiinũcãña; Jesús marĩ Õpũrẽ padeoyã”, jĩĩ wederucujãwũ. ²² Yũũ mecũtĩgã wãagu tiia Jerusalẽnpũ Espĩritu Santo yũũre dutirirobirora. Toopũ yũũre deero wãaro wãaadacu masĩriga. ²³ Ate díccũre masĩã: Basocã ññañarõ netõrĩ tii, yũũre peresuwiipũ sõnecoadacua. Aterẽ macãricõrõ Espĩritu Santo yũũre wedei. ²⁴ Aterẽ masĩpacũ, wãcũpatiria. Yũũ catirẽre maĩrĩa. Marĩ Õpũ Jesús cũũ paderẽ cũũriguere peotĩdũgaga. Cõãmacũ basocãre netõnẽre quetire wededutiwi yũũre.

²⁵ Yũũ mũã pũtopũ niigũ, Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩadare jeariguere wedewaru-cuwũ. “Mũã sĩcũno yũũre ññanemoricu sãã”, jĩĩ tũgueñajãga. ²⁶ Teero tiigũ, mecũã mũãrẽ wedea: Yũũ wederiguere tũorĩra pecamerũ wãari, yée wapa niiricu. ²⁷ Yũũ mũãrẽ niipetire Cõãmacũye quetire wederijã tiirĩwũ. ²⁸ Teero tiirã, mũã basiro coteya. Jesuré padeorĩ põna macãrãcãrẽ ãñurõ cote, buenemoña. Mũãrẽ Espĩritu Santo cũũrigũ niĩwĩ, cũãrẽ ññanũnũsearo jĩĩgũ. Cõãmacũ cũũ macũye dímena cũãrẽ cũũyara wãari tiirĩgũ niĩwĩ. Teero tiirã, oveja coterĩ basoca tiirõbĩro cũãrẽ tiĩápuya. ²⁹ Yũũ tũgueñarĩ, yũũ wãari siro, ãpẽrã jĩĩditorepira mũãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sĩãrã tiirõbĩro mũã Jesuré padeorẽre petirĩ tiidũgãadacua. ³⁰ Sĩquẽrã mũã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorã cũãrẽ tũonũnũsearo jĩĩrã. ³¹ Teero tiirã, ãñurõ tũomasĩ niĩña. Mũã aterẽ acabõricu: Itiãcũma mũã niipetirare ãñurõ tiĩadarere bóaneõremena búrecori, ñnamirĩ wedewũ.

³² Yũũ wãagu tiia. Cõãmacũ mũãrẽ ãñurõ cotearo. Cũũ maĩrẽ quetimena mũãrẽ tutuare ticoaro. Tee queti mũãrẽ wãcũtutuari, padeonemõrĩ tiimasĩcu. Tee quetire padeorĩ, ãpẽrã Jesuré padeoramena mũãrẽ ãñurẽ ticogũdaqui Cõãmacũ. ³³ ãpẽrãye niyeru, oro, suti boonemõsãriwũ yũũ. ³⁴ Mũã masĩcu: Yée wãmorĩmena padewũ. Teemena yũũ, yũũ menamacãrã boorĩguenorẽ buawũ. ³⁵ Niipetire yũũ tiirĩguemena mũãrẽ ãñowũ. Marĩ paderemena bóaneõrãrẽ tiĩápuro booa. Marĩ Õpũ Jesús cũũ jĩĩriguere wãcũrõ booa: “Ticogũpe ñeegũ nemorõ useniqui”, jĩĩyigũ, jĩĩwĩ Pablo.

³⁶ Teerẽ jĩĩtoanũcõ, cũã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãĩwĩ.
³⁷ Niipetira bayirõ utiwa. Cũũrẽ ráabua, wasopũro ãpũ tiiwã. ³⁸ Cũũ “mũã yũũre ññanemoricu sãã” jĩĩariguere wãcũrã, nemorõ bóaneõrã pũtuãwa. Too síro doorĩwũpũ cũũrẽ cũũcora wãawa.

21

Jerusalẽnpũ Pablo wãarigue

¹ Ûsã Éfeso macārã bũtoã dutiráre “wãara tiia” jĩĩtoa, doorĩwũpũ mũãsã, wãajõãwũ. Wãa, diamacũ wãa, Cos macãpũ jeawũ. Apebũreco Rodas macãpũ, too macārã Pátara macãpũ jeawũ. ² Toopũ Feniciapũ wãariwũcare buajeãwũ. Tiiwũpũ mũãsã, wãajõãwũ. ³ Wãa, Chipre nũcũrõrẽ ññawa, tiinũcũrõ acuniñape pũtuãwũ. Too netõwã, Siria ditapũre jeawũ. Jea, Tiro macãpũ maajeãwũ. Toopũ tiiwũ macārã apeyẽ cũã néewariguere aramonecoadara tiiwã. ⁴ Toopũ ãsã Jesuré padeorãre ãmaã, buajeãwũ. Cũãmena sica semana pũtuãwũ. Cũã Espĩritu Santo masĩrẽ ticorẽmena Pablõre “Jerusalẽnpũ wãarijãña” jĩĩmiwã. ⁵ Cũã teero jĩĩpacari, tii semana petirĩ, wãajõãwũ sũcã. Cũã niipetira, cũã nũmosãnumiã, cũã põna ãsãrẽ bapacutibuawa macã wesapũ. Ditaturipũ

ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiwĩ. ⁶ Sãitóa, “wáara tiia” jĩ, dooríwucapũ muãsãwũ. Cũãpe cũãye wiseripũ putuajõãwã.

⁷ Tiropũ niãrira wáa, Tolemaida macãpũ jeawũ. Toopú Jesuré padeorãre añuduti, sicabureco putuáwũ cũãmena. ⁸ Apebúreco wáa, Cesareapũ jeawũ. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipũ sãawawũ. Felipe Jesuré padeorã siete yaaré batorira menamacũ niirigũ niiwĩ. Cũũ putopũ putuáwũ. ⁹ Cũũ põna numiã manumanirã bapari niiwã. Cũã profetas niiwã.

¹⁰ Yoari ãsã niiripacari, sicũ Judeapũ niãrigũ jeawi. Profeta niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Agabo. ¹¹ ãsã puto jea, Pabloyada siatúridare née, cũũ basiro cũũye dupori, cũũye wãmoripũ siatúwi. Siatútoa, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Espíritu Santo jĩãwĩ yũure: “Judíoa Jerusalénpũ atidã õpũrẽ siatúadacua ãno mũũ siatúro tiiróbiro. Cũũrẽ judíoa niihẽrãpũre ticoadacua”, jĩwĩ Agabo.

¹² Cũũ teero jĩrĩ tuorã, ãsã Pablora: —Jerusalénpũ wáarijãña, jĩmiwã.

Cesarea macãrãcã: —Wáarijãña, jĩmiwã.

¹³ Cũũpe jĩwĩ:

—Utirijãña. Yũure bayiró wãcũpatiri tiirã tiia. Jerusalénpũ Jesuyé wapa yũure siatú, siãdũgãpacari, wãagũda, jĩwĩ.

¹⁴ Cũũ “jáũ, ãnuã” jĩhẽrĩ ãnarã: —Cõãmacũ booró tiiaró, jĩjãwã.

Nocõrõrã ditamanirã putuáwũ.

¹⁵ ãsã too niãrira ãsãye ãnanotoa, wãajõãwũ Jerusalénpũ. ¹⁶ Siquẽrã Cesarea macãrã Jesuré padeorã wáawa ãsãmena. Cũã ãsãrẽ néewawa Mnasónya wiipũ. Cũũ Chipre macũ niirigũ niiwĩ. Yoari Jesuré padeogú niiwĩ. Toopú cãniwũ.

Pablo Santiago ãngũ wáarigue

¹⁷ ãsã Jerusalénpũ jeari, Jesuré padeorã ãseniremena bocawa ãsãrẽ. ¹⁸ Apebúreco Pablo ãsãmena Santiagore ãngũ wáawi. Toopú niipetira butoã dutirã niiwã. ¹⁹ Pablo cũãrẽ añudutiwi. Judíoa niihẽrãrẽ Cõãmacũ cũũmena tiiríguecõrõ dũaró maniró wedemuãncãwĩ. ²⁰ Teeré tuo, Cõãmacũrẽ ãsenire ticowa. Pablora jĩwã:

—ãsãya wedegũ, mũũ masĩcu: Pãũ peti judíoa Jesuré padeorã niĩya. Cũã “Moisére dutiré cũũriguere tiipetiro booa” jĩrã tiĩya. ²¹ Cũã ate wedepatirere tuoáyira: Mũũ judíoa niihẽrãye ditapũ niigũ, judíoa toopú niirãrẽ Moisés dutirere “tiiríjãña” jĩyiro. Cũã põnarẽ cõnerigũ yapa macã caseróre “widecõãrijãña” jĩyiro. Teero biiri marĩ judíoa tiirécutirenocãrẽ “tiiríjãña” jĩyiro. Teeré tuoýira. ²² “¿Deero tiigũdari cũũ?” jĩ wedeseawũ ãsã mũũrẽ. Cũã mũũ “ãnopú jeaayigũ” jĩrere tuoãdacua. ²³ Teero tiirã, ãsã biiro wãcũãwũ: ãmuã bapari Cõãmacũrẽ “biiro tiãda” jĩãrira niãwã. ²⁴ Mũũ cũãmena Cõãmacũwiipũ wáari, ãñubocu. Mũũcã cũã tiiróbirora tiyã. Cũã marĩ tiirénorẽ tiirã tiãwã. Atebúrecorire ãñarã tiãriguere acabóre sãirã tiãwã. Niipetire wáicũra cũã Cõãmacũrẽ ticoadarare mũũ sãĩbosãya. Mũũ teero tiãri siro, cũã póare pedecõãdutiadacua. Mũũ biiro tiãriguere masirã, niipetira judíoa mũũye quetire “teero jĩãmajãrã tiijãya” jĩãdacua. “Cũũcã Moisére dutiré cũũriguere ãñurõ tiigũ niĩ”, jĩãdacua. ²⁵ Jesuré padeorã judíoa niihẽrãpere “biiro tiirĩ ãnuãdacu” marĩ jĩriguere jóacotoawũ: Wáicũra dii cũã padeorãre ticoariguere yaarijãña. Wáicũraye díre sãiniríjãña. Wáicũra dii dí cõãña maniré diiré yaarijãña. ãpẽrãmẽna ãñarõ ñeeaperijãña, jĩ jóawũ, jĩwã.

Pablora peresuwiipũ néewarigue

²⁶ Apebúrecope Pablo cũã baparire néewawi. Pablo cũũ ãñarã tiãriguere acabóre sãitõari, Cõãmacũwiipũ sãawayira. Pablo pairé wedeyigũ:

—Sica semana dũsaa ãniã ãñarã tiãriguere acabóre sãĩãdaro. Niituri bũrecore cũãcõrõ wáicũrare siãduti, ticoadacua Cõãmacũrẽ, jĩyigũ.

²⁷ Cúã siete burecori peotíadara tiirí, judíoa Asia macārã Pablöre Cõãmacũwiiꝑũ niirí ññayira. Cũũrẽ ññarã, ãpẽrãrẽ cúarosãrĩ tiiyira. Cúã cũũrẽ ñee, acaribíyira:

²⁸ —Ûsãya wedera, tiiápura atiya. Ññirã níi niipetiroꝑũ niipetirare ññarõ buewarucugũ. Cũũ marí judíoa maquẽrẽ, Moisére dutiré cúũriguere, teero biiri atiwíi maquẽrẽ ññarõ wedesewarucuyigu. Apeyeréja, griegoare atiwiiꝑũre néesããwí. Cũũ biiro tiigú, atiwíi ññaré manirí wiire ññaogú tiii, jñiyira.

²⁹ Ate sũguero Trófimo Éfeso macũ Pablomena macãꝑũ niirí ññayira. Teero ññarira niijirã, cúã “cũũrẽ Cõãmacũwiiꝑũ néesããjñiyi” jñi wãcũrira niimiwã.*

³⁰ Cúã wedesãrĩ tuorã, niipetira tiimacã macārã acaribíbatejõãwã. Cutũjeáwa. Pablöre ñee, wécowitiawa, té Cõãmacũwii sopeꝑũtóꝑũ. Máata sopeꝑãmarĩrẽ biajãwã.

³¹ Pablöre sããdarãꝑũ tiirí, ãpẽrá basocã surara dutigũꝑũre wedera wáarira niiwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macārã neã, cúa, acaribíra tiiãwã, jñiyira.

³² Cũũ tee quetire tuogú, cũũyara surarare, cúãrẽ dutirãre néõ, diiãti, cutuãtiwa cũã ꝑũtóꝑũ. Surara dutigú suraramena cutuãtiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

³³ Surara dutigú Pablo ꝑũtóꝑũ jea, surarare ñeeduti, ꝑuadã cõmedaména siatúduitiwi. Basocãre sãññãwí:

—¿Noã níi ãni? ¿Deero tiiãrĩ? jñimiwí.

³⁴ Basocãpe ãpĩ merẽã, ãpẽrãcã merẽã noo booró acaribíãmajãwã. Teero tiigú, surara dutigũꝑe ãñurõ tuobũariwi. Cũũyara surarare néewadutiwi cúã niirí wiicarũ.

³⁵ Tiiwíi muãwaroꝑũ jeari, basocã bayiró tuudiyówa. Teero tiirã, surara Pablöre néeara néecomũãwã. ³⁶ Niipetira cúã siro tuudiyóatira: —Sãcõãjãña, jñi acaribíwa.

Pablo “yũũ wapa cõoríã” jñirigue

³⁷ Tiiwiiꝑũ sõnecoadara tiirí, Pablo surara dutigũre sãññáyigu:

—Yũũ muũmena wedeseri, ¿ãñuniãdari? jñiyigu.

Cũũrẽ yũũyigu:

—¿Ayo! Muũcã griegoayere wedesemasjããyo. ³⁸ ¿Muũ Egipto macũ ñsã romanuãrẽ cõãdũgamirigu mee níi? Cũũ cuatro mil basocãre sãrẽꝑira dutigú niiyigu. Cũũyarare néõ, basocã maniróꝑũ néewayigu, jñiyigu.

³⁹ Pablo yũũyigu:

—Yũũ cũũ mee níiã. Judíoyũ níiã. Tarso Cilicia ditãꝑũ niirí macã macũ níiã. Bãri niirí macã macũ mee níiã. Yũũ ãniãrẽ wededũgaga. Muũ boorí, wedegũda, jñiyigu.

⁴⁰ Surara dutigú “jáũ” jñiyigu. Teero tiigú, too muãwaroꝑũ nucũgũrã, wéẽtucowi. Cúã ditamanirí ñña, hebreoyemena wedewi cúãrẽ:

22

¹ —Yáa wedera, yũũ ꝑacũsũmuã, yũũre tuoyã ména. Yũũ múãrẽ yéẽ maquẽrẽ wedegũda, múã yũũre “wapa cõoríã” jñiãrõ jñigũ, jñiwí.

² Cũũ hebreoyemena wederi tuorã, nemoró ditamanijõãwã. Pablo cúãrẽ jñiwí:

³ —Yũũ judíoyũ níiã. Tarso Cilicia ditãꝑũ niirí macãꝑũ bauãwũ. Atimacãꝑũ masãwũ. Gamaliel yũũre buewi. Cũũ Moisés marí ñecũsũmuãrẽ dutiré niipetirere buepetijãwí yũũre. Múã atitóre Cõãmacũ dutirere tiirécũtirobirora yũũcã ãñurõ tiirucújãã. ⁴ Yũũ tiiburecoꝑũ mama buerere padeorãre ññarõ tiirucúwũ. Siquẽrãrẽ sãadutiwũ. Ûmuã, numiãrẽ ñee, cúãrẽ peresuwiiꝑũ sõnecodutirucuwũ. ⁵ Paiares dutigú, niipetira Judíoare Dutirá Peti “teerora tiiwí” jñi masĩcua. Cúãrã yũũre dutirẽꝑũrĩrẽ jóabosarira niiwã. Teepũrĩrẽ nées, maríya wedera Damascoꝑũ niirãrẽ ticogũdu tiimíwũ. “Mama buerere padeorãre ñee, siatú, néewagũda Jerusalénꝑũ, cúãrẽ ññarõ tiidutiũdu”, jñimiwũ.

* 21:29 Cõãmacũwii Jerusalénꝑũ niimiri wiipũre judíoa niñhãrẽ sããwadutiriyira.

Pablo wasorigue queti
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ 'Maa wáagu, Damascopu jeagudu tiirí, coeritó niirí, wācūña maniró ūmuásepu bódiati yuu puto bayiró capemórō bóewu. ⁷ Teero wáari, yuu ditapu ñaacūmujoāwū. Sīcū yuure wedeseri tuowú: “Saulo, ¿deero tiigú yuure ñañarō tiinunúsei?” jīwī. ⁸ “¿Noā niī mū?” jīwū. “Yuu Jesús Nazaret macā macū mū ñañarō tiinunúsegura niā”, jīwī. ⁹ Yuumena wáariracā tee bódiatiriguere ñña, “cuijōāāwū” jīwā. Cūū yuumena wedeseriguere “tuoriatu” jīwā. ¹⁰ Yuu cūūrē sāññáwū: “Ōpū, ¿deero tiirí boogári?” jīwū. Cūū yuure yuūwi: “Wūmunucāña. Damascopu wáaya. Toopú mūūrē sīcū wedegudaqui niipetire mū tiiádare Cōāmacū quēnorére”, jīwī. ¹¹ Yuumena wáarira yuure tūāwáta, Damascopu wáara. Yuure asibatére capeari bauhéri tiiwú.

¹² 'Tiimacāpūre Ananías wāmecutigu niiwī. Cōāmacūrē quioníremena padeogú, Moisére dutiré cūūriguere tiigú niiwī. Niipetira judíoa tiimacā niirā cūūrē “añuniī” jī ññawā. ¹³ Yuure ññagū jea, yuu wesapu nucū, yuure jīwī: “Yáa wedegu Saulo, ññamūcoya sūcā”, jīwī. Wācūña maniró cūūrē ññamūcowa. ¹⁴ Yuure jīnemowī: “Tíatoru Cōāmacū marī ñecūsūmuā padeorigu mūūrē besetoayigu, cūū boorére mūūrē masīārō jīgū. Cūū macū aññugúrē ñña, cūū wedeserere tuoáro jīgū, beseyigu. ¹⁵ Mū cūūyere wedegu wáagudacu. Niipetirare niipetiropu mū ññāriguere, mū tuoáriguere wedewarucugu wáagudacu. ¹⁶ Teero tiigú, yoari yuerijāña mū. Wūmunucāña. Marī Ōpūrē padeojígū, mū ññanaré tiirére acabóre sāññá. Sāññá, wāmeōtidutiya”, jīwī.

Pablo judíoa niihērā pūtopu wáadutiriguere wederigue

¹⁷ 'Too síro Jerusalēpu pūtajeagu, Cōāmacūwīipu cūūrē sāññá jeawu. Yuu cūūrē sāññá tiirí, cānirípacu, quēērōpu tiiróbiro Jesuré ññawū. ¹⁸ Jesús yuure jīwī: “Boyero atimacá Jerusalēnrē witiwaya. Ñño macārā yée quetire mū wederi, booríadacua”, jīwī. ¹⁹ Yuu cūūrē jīwū: “Ōpū, cūū aññurō masīcua: Niipetire judíoa cūū nearé wiseripu mūūrē padeoráre tñnadutí, peresuwīpu sōnecorucuwu. ²⁰ Esteban mūūye queti wederigure cūū sīārítore, yuucā toopúra ññanucūwū. Cūūrē sīāráyē suti sotoá maquērē cotebosawu. ‘Aññurō tiirā sīāyá’, jī wācūmiwū”, jī wedemiwū Jesuré. ²¹ Cūū yuure jīwī: “Wáaya. Yuu aperopú yoaropu ticocogudacu mūūrē judíoa niihērā pūtopu”, jīwī.

Pablo surara dutigúmena wedeserigue

²² Nocōrōrā aññurō tuotúwa. Teeré tuorá, bayiró acaribíwa sūcā.

—Cūūrē sīācōájāña. Cūūrē boorídojāñ, jī acaribíwa.

²³ Acaribíra, cūū cūarere ññorá, cūūyē suti sotoá sññarére tuuwé, wēētūwa. Dita maané, débatecowa. ²⁴ Cūū teero tiirí ññagū, surara dutigú Pablōre sōnecojādutiayigu cūūyā wii popeapu. Sōnecotoanucō, Pablōre “¿deero tiirā basocā mūūrē acaribí?” jī wederi tiidugágu, cūūrē tñnagúdu siatúdutiayigu. ²⁵ Siatúari siro, Pablōpe cūū puto nucūgú cien surara dutigúre jīyigu:

—Mūā yuure búri peti tñnamasírīcu; romanuārē dutiré teero tiidutírīa. Yuu ro-manuāyu niīā; queti beserí basoca yuu tiariguere beseriya ména, jīyigu.

²⁶ Cūū teero jīrī tuogú, cien surara dutigú cūūrē dutigúpūre wedegu wáayigu.

—Mū aññurō tiyá. Jō ññārigu “romanuāyu niīā” jīwī, jīyigu.

²⁷ Teeré tuogú, surara dutigú sāññágū wáayigu:

—¿Niirórā mū romanuāyu niī? jīyigu.

—Éjū, cūūrā niīā, jīyigu Pablo.

²⁸ Surara dutigúpe: —Yuu pairó niyeru wapatíwu, romanuāyu niirére sāññūdu, jīyigu.

—Yūja máata bauágupūra romanuāyu niirigu niiwū, jīyigu Pablo.

²⁹ Teeré tuorá, cūūrē tãnaáðara tiimíãrira máata aperopé jeaconucãyira. Surara dutigúçã cui niyigũ. “Romanuãyure ‘tãnaãá’ jĩgũ, siatúdutimiãyu” jĩ wãcũgũ, cui-jõãyigũ.

Pablo Judíoare Dutirá Peti puto pũ wederigüe

³⁰ Teero tiigú, judíoa cūūrē wedesãre diamacú maquērē masĩdugagu, azebúrecope paiaré dutirãre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire néõyigũ. Pablöre jõãdutí, néediati, cūã ññacoropũ nucúdutiyigũ.

23

¹ Pablo Judíoare Dutirá Petire ñña, jĩyigũ:

—Yáa wedera, yũ catiré burecorire tée mecũãrũmena Cõãmacũ ññacoropũ añurõ yeeripũnacutia, jĩyigũ.

² Ananías paiaré dutigú teeré tuogú, Pablo wesa nucúrãrē useropũ páadutimiyigũ cūũ teero jĩrē wapa. ³ Teero tiigú, Pablo cūūrē jĩyigũ:

—Cõãmacũ mũũrē ññaarõ tiigúdaqui. Mũũ tiiditórepigũ niã. Mũũ too duia, yũũre queti besegũdu Moisés dutiré jĩrõbirora. Mũũ basirora tee dutirere netõnucágũ tiia, yũũre páadutigupeja, jĩyigũ.

⁴ Too nucúrã cūūrē jĩyira:

—Biuro ññaarõ wedeserijãrõ booa paiaré dutigú Cõãmacũ cúũrigüre, jĩyira.

⁵ Pablo cúãrē jĩyigũ:

—Yáa wedera, cūũ paiaré dutigú niirere yũũ masĩriatũ. Cõãmacũye queti jóaripũrũ biuro jóare niã: “Múãya macã macãrãrē dutigüre ññaarõ wedeserijãña”, jĩã, jĩyigũ.

⁶ Pablo too niirã saduceo basoca, ãpẽrá fariseo basoca niirĩ ññagũ, bayiró bũsũrómena wedeseyigũ:

—Yáa wedera, yũũ fariseo basocũra niã yũũ pacũsũmũã tiirõbirora. Basocã diarira masãre yũũ padeóã. Ate yũũ padeoré wapa múã yũũre ãno queti beserõpũ néeatia, jĩyigũ.

⁷ Teeré tuorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cãmerí jĩyira. Teero tiirã, sãcãrõmẽna niimiãrira batajõãyira. ⁸ Saduceo basoca diarirapũ masãre, teero biiri ángelea, wãtĩã niirere padeoríya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cũã bayiró acaribíyira. Teero tiirã, sĩquẽrã Moisés jóarigüe buerã wãmũnucãyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremẽna wedemiyira:

—Ãniré wapa ññaaré buaríã. Apetó tiigú, ángele cūūrē wedesejĩyĩ, jĩmiyira.

¹⁰ Cũã bayiró cãmerí jĩnemorĩ ññagũ, surara dutigú Pablöre wéetamũtõrĩ jĩgũ, cuiyigũ. Teero tiigú, Pablo cúã watoapũ niigũrē surarare néeatidutiyigũ. Cũã niirĩ wiicapũ néewadutiyigũ sũcã.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo puto bauá, jĩyigũ:

—Wãcũtutuaya. Atimacã Jerusalẽnũ yéẽ quetire wedearirobirora Romapũcãrē wedegũdacu, jĩyigũ.

Judíoa Pablöre sããdũgãmirigüe

¹² Azebúrecope ãpẽrá judíoa yayióropũ neã, “Pablöre sãããda” jĩmiyira. “Mecũãmẽna yaari, sĩnirĩnucããda; Pablöre sããtõarapũ, yaaada. Cūūrē sããrĩatã, Cõãmacũ marĩrē ññaarõ tiiãro”, jĩmiyira. ¹³ Teero wedesera cuarenta nemoró niiyira. ¹⁴ Cũã paiaré dutirá, ãpẽrá bũtoã dutirá puto pũ wãã, cúãrē jĩyira:

—Ûsã Cõãmacũ ññacoropũ yaarinucããwũ; Pablöre sãããdari sugũero, yaaria. ¹⁵ Teero tiirã, múã, niipetira múãmẽna dutirá* surara dutigüre queti ticocoya. Cũũ Pablöre

* 23:15 cúãmẽna dutirá Judíoare Dutirá Peti niiyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩcua.

néediatiaro. “Ūsã cūũ tiiáriguere añurō sãĩñádugaga”, jĩicoya. Pablo mũa puto jeaadari sũguero, cūũrẽ sããádara, cūmuãdacu, jĩimiyira.

¹⁶ Pablo bayio macũ cũa sããdugáre quetire tũogú, surara niirí wiicapũ sããwa, Pablöre queti wedeyigu. ¹⁷ Pablöre cūũ wederi tũogú, sĩcũ cien surara dutigúre atiduti, jĩiyigu:

—Ñiré mũũ dutigú pũtopũ néewaya. Queti wedegũdu tiiáyigu cūũrẽ, jĩiyigu.

¹⁸ Cūũrẽ surara dutigú pũtopũ néewa, jĩiyigu:

—Pablo marĩ peresu cũogú yũũre atiduti, añiré mũũ pũtopũ néeatidutiawĩ. Queti wedegũdu tiiáyigu mũũrẽ, jĩiyigu.

¹⁹ Surara dutigú mamũrẽ wãmopũ ñee, néewa, basocá tũohéropũ sãĩñáyigu:

—¿Ñeenó queti wededũgai yũũre? jĩiyigu.

²⁰ Mamũre cūũrẽ wedeyigu:

—Judíoa mũũrẽ queti ticocoadacua. Niipetira “biiro tiiáda” jĩãyira. Pablöre ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ néewadutiadacua mũũrẽ. “Cūũ tiiáriguere añurō sãĩñádugaga”, jĩiditoadacua. ²¹ Cūũrẽ tũorijãña. Cũa menamacãrã cuarenta nemoró ãmũã cūũrẽ duti, coteadacua. Cũa yaari, sĩniriadacua; cūũrẽ sãĩtõarapũ, yaaadacua. Cũa “marĩ teero tiiriatã, Cõãmacũ ñañarõ tiiáro” jĩãyira. Quẽnotõaayira cũa tiiádarere. Mecũtígã mũũ “jáũ” jĩiré dícare yuera tiicúa, jĩiyigu.

²² Surara dutigúpe jĩiyigu:

—Sĩcũnorẽ “teerẽ cūũrẽ wedeawũ” jĩirijãña. Nocõrõrã niĩã, jĩiyigu.

Surara dutigú Pablöre Félix pũtopũ ticocorigue

²³ Surara dutigú cien surara dutirá pũarãrẽ atiduti, wedeyigu:

—Surarare quẽnodutiya. Cũa mecũa ñami nueve niirí, wãaadacua Cesareapũ. Doscientos surara dũpomena wãaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucũre néewaaro. ²⁴ Pablo cūũ pesawaadara caballoacãrẽ quẽnoárõ. Apeyenó merẽã wãaro maniró Félix atiditá dutigúpure néewaya, jĩiyigu.

²⁵ Wedetõa, paperapũ jóayigu. Ate cūũ jóarigue tiirõbiro niĩã:

²⁶ “Yũũ Claudio Lisias, mũũ Félix Judea dita dutigúre añudutia. ²⁷ Yũũ mũũrẽ ticocogũre judíoa ñeejããwã. Cūũrẽ sããádara tiimíãwã. Yũũ cūũ romanuãyũ niirere tũogú, suraramena cūũrẽ netõnéãwũ. ²⁸ ‘¿Ñeenó wapa cūũrẽ wedesãĩ?’ jĩĩ masĩdugagũ, Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ cūũrẽ néediwaawũ. ²⁹ Judíoare dutiré maquẽ dícare ‘netõnucããwĩ’ jĩĩ wedesããwã. Tee dícare cūũrẽ wedesãĩ, ñeenó wapa sãĩmasĩña maniãwũ; cūũ ñañarõ tiirípacari, peresuwiipũ sõnecomasiña maniãwũ. ³⁰ ãpẽrã judíoa ‘cūũrẽ sããáda’ jĩiré queti yũũpure jeaawũ. Teero tiigú, máata mũũpure ticocõa. Cūũrẽ ãnopú wedesããrĩrare mũũpure ‘wedesãã wãaya’ jĩãwũ. Nocõrõrã niĩã”, jĩĩ jóayigu.

³¹ Tiiñami surara cūũ dutiaribirora Pablöre néewa, néejeayira Antípatris macãpũ.

³² Apebũrecope surara dũpomena wãarira toorã cãmecõpũtuaatiyira cũaya wiicapũra sũcã. Caballoamena wãarira dícu Pablomena netõwáyira. ³³ Cũa Cesareapũ jea, surara dutigú jóaripũrẽ ticoyira tiidita dutigúre. Pablocãrẽ cūũpure ticoyira. ³⁴ Cũa tiipũrẽ buetõa, Pablöre sãĩñáyigu:

—¿Noo macãpũ niĩ mũũ? jĩiyigu.

—Cilicia macũ niĩã, jĩiyigu.

³⁵ —Mũũrẽ wedesãã ãnopú jeari, mũũrẽ tũogúda, jĩiyigu.

Teero jĩĩtoa, Pablöre Herodeniya wiicapũ cotedutiayigu.

24

Félix pũtopũ Pablöre wedesãrigue

¹ Sicamoquẽne bũrecori siro paiaré dutigú Ananías, sĩquẽrã bũtoá dutirãmena Cesareapũ jeayira. Basocãre wedesãrĩrare wedesebosagũ cũaãmena jeayigu. Cūũ

wāmecutiŷu Tértulo. Félixpare Pablöre wedesāyira. ² Pablöre néejeari, Tértulo cūūrē wedesāncāyigu:

—Ūsārē dutigú, mūu dutirémēna āñurō niirecutia ūsā. Mūu masīrēmenarā atiditá āñurí dita wáaro tiia. ³ Niipetiropu niipetire mūu ūsārē tiibosárere ūseniremena iñāā. ⁴ Mūurē páasutiri tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedesecoguda. Ūsārē péero tuocójīna ména. ⁵ Ūsā iñarí, āni ñañoí. Niipetiropu judíoare sīcārōména niimirare cāmerí batarí tiinetóí. Nazaret macū buerigue nūnurárē sūguegú nií. ⁶ Cōāmacūwiire ñañodugamiyigu. Teero tiirá, ūsā cūūrē peresu ñeewū. Ūsā judíoare queti beserobirora cūūrē queti besedugamiwū. ⁷ Ūsā teero tiíadara tiirí, Lisias surara dutigú ūsā puto sāāati, tutuaromena cūūrē néejōāwí. ⁸ Ūsā cūūrē wedesārere mūurē wedesādutiwi. Mūu basiro cūūrē sāñáate. Teero tiigú, ate niipetire ūsā wedesārere “niirórā niicu” jī masīgūdacu mūu, jīyigu.

⁹ Judíoa “újū, teerora wáawu” jīnemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablöre iñayigu, wedeseya jīgū. Pablo wedeseyigu:

—Yūu masīā: Mūu yoari atiditá macārārē queti beserí basocu niíā. Teero tiigú, ūseniremena mūurē wedeguda yée maquērē. ¹¹ Niipetire yūu tiiríguere, mūu sāñarí, paū basocá mūurē wedemasícua. Doce burecori netōā, yūu Jerusalénpu jeari siro. Toopú Cōāmacūrē padeogú jeawu. ¹² Āniā yūure āpērāmēna cāmerí ñañarō jīrī buajeáriwa. Cōāmacūwiipu, ūsā neārē wiseripu, teero biiri macāpu yūu basocáre cúari tiirí buajeáriwa. ¹³ Cūā wedesārere “biiro tiíawí” jīmasíriya. ¹⁴ Yūu tiirére wedeguda. Mama bueré jīrōbirora yūu Cōāmacū ūsā ñecūsūmuā padeorigure padeóa. Āniā mama buerére padeorí booríya. Yūu doca niipetire Moisére dutiré cúuriguere, teero biiri profetas jóariguere padeóa. ¹⁵ Yūu āniā tiirōbirora Cōāmacū tiíadarere yuea. Cūū basocá diarirapu masōgūdaqui, āñurē tiiráre, ñañaré tiiráre teerora. ¹⁶ Teero tiigú, yūu masīrō jeatuario wapa cuohégū niidugaga, Cōāmacū iñacoropu, basocá iñacoropu teerora.

¹⁷ Yūu peecūmarí aperopú wāanetōarigu Jerusalénpu jeawu sūcā. Judíoa bóaneōrārē niyeru ticogu jeawu. Teero biiri Cōāmacūrē padeogú apeyenó ticogu jeawu. ¹⁸ Yūu teeré tiigú tiirí, sīquērā Asia macārā judíoa yūure buajeáwa Cōāmacūwiipu. Yūure too sūgueropu Moisés cosedutírobirora cosetóawu. Yūure buarí, paū basocá maniwá. Acaribíre maniwú. ¹⁹ Cūā yūure buajeárika mūurē atiro booa, yūure wedesādugaraja, yūure wedesāre cuorája. ²⁰ Cūā atihēri, āniā wedearo. Yūu Judíoare Dutirá Peti pūtopu nucūrí, cūā ñañaré buaríguere wedesārō. ²¹ Ate docare yūure wedesāmasíya. Yūu cūā pūtopu niigū, bayiró busarómēna jīwū: “Basocá diarira masārere padeóa yūu. Ate yūu padeoré wapa múā mecūā yūure āno queti beserōpu néeatia”, jīwū, jīyigu.

²² Félix mama bueré maquērē āñurō masīgú niijīgū, cūārē jīyigu:

—Nocōrōrā tuogúda. Lisias surara dutigú jearipu, múā wedesāre maquērē nemoró āñurō sāñágūda, jīyigu.

²³ Teero jītoa, cien surara dutigúre jīrigu niíwí:

—Āniré āñurō cotedutiya. Cūū niirōpu wāanetō, niijāārō. Cūū menamacārā cūūrē tiápudugari, cāmotárijāña, jīrigu niíwí.

²⁴ Pee burecori wáaripacari, Félix, cūū nūmo Drusilamēna jeayigu sūcā. Coō judíoayo niyigo. Pablöre néeatidutiŷu. Jesucristore padeorére wederí, tuoyigu. ²⁵ Pablo wedegu, jīyigu:

—Cōāmacū marí āñurō tiirí booi. Marí ñañarére tiidugápacara, tiiríjārō booa. Atibúreco petirí, Cōāmacū wapa tiigúdaqui, jīyigu.

Félix teero jīrī tuogú, cuijōāyigu. Pablöre wáadutiŷu jīyigu:

—Apetó apeyenó tiiré manirí, mūurē atidutiŷuda sūcā, jīyigu.

²⁶ Naĩrõ Félix Pablõre atiduti, cūūmena wedeseysiḡ. “Cūū yuure niyeru ticori boomíga, cūūrē wionécogudũ”, jĩ wācūmiyiḡ.

²⁷ Pñacūmá siro Félix dutigú niirere witiĵāyiḡ. Cūū wasoró sãāḡũ wāmecutiyiḡ Porcio Festo. Félix judíoamena añurõ pñtuádugagũ, Pablõre toopúra cūūĵāyiḡ.

25

Pablo Festore wederigũ

¹ Festo tiiditapu jeayigũ, dutigú niiré sãāḡũ jeagũ. Itiábũreco siro Cesareapu niĩarigũ Jerusalénpu wáayigũ. ² Toopú paiaré dutirá, ãpērã judíoa uputí macārã Pablõre cūā wedesārĩguere wedeyira cūūrē sūcã. ³ Cūūrē tutuaremena sãiyíra:

—Ūsārē tiiápuya. Pablõre ãno Jerusalénpu néeatidutiya, jĩmiyira.

Cūā cūūrē maapu atigũre sãādarere quēnorã tiimiyira. ⁴ Festo cūārē jĩiyigũ:

—Pablo Cesareapu cotenoqui. Yuu máata pñtuawaguda toopúre. ⁵ Teero tiirã, múã menamacārã teeré añurõ wedesemasirã yuūmena wáaaro. Cūū ñañaré tiigú niirĩ, toopú wedesãārõ, jĩiyigũ.

⁶ Festo pñamóquēñe bũreco dũaró niiyigũ toopúre. Too síro pñtuajõāyiḡ Cesareapu. Cūū pñtuajeari bũreco, arebũrecope queti beserĩ basocu duirõpu dui, Pablõre néeatidutiyiḡ. ⁷ Pablo toopú sãājeari, judíoa Jerusalénpu atiarira cūū pñtopũ neãñcāyira. Pee ñañanetõjõāre cūūrē wedesāmiyira. Cūā wedesārere “diamacũrã niĩã” jĩ eñomasĩriyira.

⁸ Pablo “yuu wapa cũorĩã” jĩĩḡũ, wedeyigũ:

—Judíoa dutirere netõñcãḡũ mee niĩã yuū. Cõamacũwiire ñañorĩwũ. Romanuã õpũrē netõñcãriwũ, jĩiyigũ.

⁹ Festore judíoamena añurõ pñtuádugagũ, Pablõre sãĩñáyigũ:

—¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũu wáari, yuu toopú mũuye maquērē besegũdacu, jĩmiyigũ.

¹⁰ Pablo cūūrē yuūyiḡ:

—Yuū ãno romanuãrē queti beserõpu nucũã. ãnopúra yuūre besero booa. Mũu añurõ masĩcu: Yuū judíoare ñañarõ tiirĩwũ. ¹¹ Yuū ñañaré tiirĩḡũno niigũĵã, “cūūrē sãrõ booa” jĩĩrĩ docare, “añurõ diagũda” jĩĩĵãbocu. Cūā wedesãre diamacũ niĩhērĩrã, sĩcũnopera yuūre judíoapũre ticomasĩrii. Teero tiigú, romanuã õpũ yuūre besearo sãa, jĩiyigũ.

¹² Festo cūūrē tiiápuri basocamena wedesetoa, jĩiyigũ:

—Mũu romanuã õpũpũre beseri booa. Too docare mũu cūũpũre besedutigũ wáagũdacu, jĩiyigũ.

Festo, Agripare Pabloye maquērē wederigũ

¹³ Pee bũreco wáaripacari, tiidita õpũ Agripa, Berenicemena Cesareapu wáayigũ Festore añudutigũ wáagũ. ¹⁴ Cūā toopú peebũreco niirĩ, Festo Agripare wedeyigũ Pabloye maquērē.

—Félix peresu cūũrigũ sĩcũ niĩ. ¹⁵ Yuū Jerusalénpu niirĩ, paiaré dutirá, judíoa bũtoã dutirá cūūrē wedesãwã yuūpũre. “Cūūrē sãadutiya”, jĩmiwã. ¹⁶ Yuū cūārē yuūwũ: “Ūsã romanuã teero peti ‘sãĩĵãña’ jĩĩmasĩriga. Sĩcũ wedesãnorigũ, cūūrē wedesãriramena queti beserõpu wedesesũguero booa. Cūā wedesãrigũre ‘wederĩĵãrõ’ jĩĩrĩ, queti besemasĩña maniã”, jĩiwũ. ¹⁷ Teero tiigú, cūā ãno jeari bũreco arebũrecope pearõ manirõ yuū queti beserĩ basoca duirõpu duijĩḡũ, cūūrē néeatidutiwũ. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañaré cūūrē wedesãadacua”, jĩ wācūmiwũ. Manirĩro niiwũ. ¹⁹ Cūā padeorē maquē dícuere cūūrē wedesãwã. Apeyé, sĩcũ Jesús wāmecutigũ cūū diarigũ niipacari, Pabloye “catii” jĩiwĩ. ²⁰ Yuū ateré deero tii masĩhēḡũ, Pablõre sãĩñáwũ: “¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũu wáari, toopú mũuye maquērē besenoãdacu”, jĩmiwũ. ²¹ Cūũpe “romanuã õpũ yuūre besearo” jĩiwĩ. Teero tiigú, cūūrē ãnorã cūūĵadutiwũ sūcã, tée marĩ õpũpũre ticocorĩpu, jĩiyigũ.

²² Agripa Festore jīiyigu:

—Yuccā cūū wedeseri tuodugága, jīiyigu.

—Jáu, ñamigā tuogúdacu, jīiyigu cūūpe.

²³ Apebúreco Agripa, Berenicemena cúā añuré òpārā suti sãnarira niiwā.* Basocá ñnacoropu añurō tiiéñowa, sãawawa neārí tatiacapu. Surara dutirá, upatí macārā too macārā cúāmena sãawawa. Cúā neāpetiri, Festo néeatidutiwi Pablöre. ²⁴ Cūū sãajeari, Festo jīiwī:

—Ûsã òpū Agripa, múā niipetira ùsāmena neārā tuoyá. Ñanirā niī niipetira judíoa wedesārigu. Jerusalén macārā, teero biiri ñno macārā yuupure “sīāró booa” jīi acaribíwa. ²⁵ Cúā teero jīipacari, ñeenó wapa sãamasíña maniwú, yuu tugueñarí. Cūū basiro “romanuā òpū yuure besearo” jīirí, “toopúra ticocoguda” jīiwū cūūrē. ²⁶ Yuu cūūrē ticocogu, marí òpūrē ñeenó jóamasíriga. Teero tiigú, cūūrē néeatidutiawū múā putoru. Múūrē tiigú, néeatidutiawū, ùsã òpū Agripa. Marí cūūmena wedeseari siro, cūūrē wedesāre maquērē añurō jóabocu. ²⁷ Peresupu niigúrē ticocogu, “ate wedesāwā cūūrē” jīi jóacoheri, ñañaniā, yuu wācūrí, jīiwī.

26

Pablo Agripare wederigue

¹ Agripa Pablöre jīiwī:

—Mecūtígā yuuya múūrē cúā wedesārere, jīiwī.

Pablo wedeguda jīigū, wāmorē wéetu, wedewi:

²—Ûsã òpū Agripa, mecūtígā muu yuure wededutiri, añurō useniā. Teero tiigú, judíoa yuure wedesāre niipetirere múūrē wedeguda. ³ Muu judíoa niirecutirere, teero biiri ùsã sīcārībíro padeohérecārē masīpetijāgū niirí, bayiró useniā. Teero tiigú, yuure añurō tuocóduiya.

⁴ Niipetira judíoa yáa dita macārā, Jerusalén macārā yuu mamupura cúāmena niirecutiriguere masíiya. ⁵ Cúācā yuu fariseo basocu niirere yoari masíiya. Fariseo basocu niijīgū, ãpērā judíoa nemoró Moisés dutirere añurō tiipetijāwū. Cúā múūrē wededugara, teeré wedemasíya. ⁶ Cōāmacū ùsã ñecūsūmuārē cūū tiiádarere wedeyigu. Yuu cūū tiiádarere padeoré wapa judíoa yuure queti besedutiwa. ⁷ Teeréna yuera tiia ùsã doce pōnarí macārā. Teero tiirá, búreco, ñamirí Cōāmacūrē padeorucújā. Yuccā teeré yuegu tiia. Ûsã òpū, tee yuu yueré wapara judíoa yuure wedesārā tiíya. ⁸ Múāpe ¿deero tiirá Cōāmacū basocá diarirapure masōrere padeorí?

⁹ Yúuja too sugueropu Jesús Nazaret macā macūrē padeoráre “ñañarō tiiró boocú yuure” jīi wācūmiwū. ¹⁰ Jerusalénpu teero tiimíwū. Paiaré dutirá cúā dutiriguemena pau Jesuré padeoráre ñee, peresu tiirucúmiwū. Cúārē sīarí, “teerora sīāró booa” jīirucumiwū. ¹¹ Pee judíoa nearé wiseripu wáa, Jesuré padeodúaro jīigū, ñañarō tiirucúmiwū. Bayiró cúāmena cúagu, tee apeyé ditapu cúārē ñañarō tiinunúsemiwū.

¹² Teeré tiigú, wáamiwū Damascopure paiaré dutirá yuure dutirépūrí jóabosariguemena. ¹³ Maapu yuu wáari, coeritó niirí, ñmuáseru muipū búreco macū bóero nemoró bóediatiri ñawū. Yuu puto yuūmena wáarira putorucārē bóesesajōāwū. ¹⁴ Teero wáarira, ùsã niipetira ñaacūmujōāwū ditapu. Sīcū yuure hebreoayemena wedeseri tuowú: “Saulo, ¿deero tiigú yuure ñañarō tiinunúsei? Muu basiropo ñañarō tiigú tiia, yuure teero tiigú”, jīiwī. ¹⁵ “¿Noā niī muu?” jīiwū cūūrē. “Yuu Jesús muu ñañarō tiinunúsegura niā. ¹⁶ Wūmunucāña. Yuu múūrē ‘wedecotearo’ jīigū, múūrē bauáa. Mecūtígā muu ññarere, yuu múūrē too síropu bauáadarere wedegu wáagudacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niihērā múūrē ñañarō tiirí, yuu múūrē netōnégūdacu. Múūrē cúāpure

* ^{25:23} Lucas atipú jóarigu Cesareapu niijīgū, cūū ãpērāména neājīyi Agripare ññagū. Ññaña Hechos 27.1.

ticocoa. ¹⁸ M̄u yéere wedegu, c̄ã capearire ñnapõrĩ tiigú tiiróbiro niigũdacu. Naĩtĩarõp̄u tiiróbiro wáarare bóerop̄u wáari tiinucágũdacu m̄u. C̄ã Satanás dutirére duujá, Cõamacũ dutirépere tiáro jĩgũ, m̄urē ticocoa ȳu. C̄ã ñañaré tiirére acabóre ñeeãrõ jĩgũ, ticocoa. C̄ã ȳure padeorám̄ena niãrõ jĩgũ, ticocoa”, jĩwĩ ȳure.

¹⁹ Teero tiigú, ùsã õp̄ũ Agripa, ùm̄uásep̄u dutirigue quẽerõp̄u tiiróbiro ȳu tuoríguere netõnucáriw̄u. ²⁰ Wedenucãwũ Damasco macãrãrẽ. Too síro Jerusalén macãrãrẽ, niipetiro Judea dita macãrãrẽ, teero biiri judíoa niihẽrãcãrẽ wedew̄u. C̄ãrẽ “m̄uã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá” jĩwũ. “Cõamacũrẽ padeonucãña”, jĩwũ. “M̄uã ññurẽ tiirém̄ena m̄uã wasorere ññoñá”, jĩwũ. ²¹ Ȳu teerẽ wederẽ wapa judíoa Cõamacũwiip̄u ȳu niigũrẽ ñee, sãdugámiwã. ²² C̄ã teero tiidugápacari, Cõamacũpe ȳure tiip̄urucujãĩ. Teero tiigú, ȳu atitóre up̄utí macãrãrẽ, ãpẽrá búri niirãcãrẽ Cõamacũye quetire wedea. Tíatorp̄u Moisés, ãpẽrá profetas sírop̄u wáadarere jóarira niwã. C̄ã jĩrirobirora ȳu wedea: ²³ “Cristo Cõamacũ beserigũre ñañarõ netõádaro niirõ tiyiro. Diatoa, c̄ũrã diarigup̄u masãm̄ugẽgũdaqui. Teero tiigú, c̄ũ netõnére maquẽrẽ wedegũdaqui judíoare, judíoa niihẽrãrẽ”, * jĩ jóarira niwã, jĩ wedewi Pablo.

²⁴ C̄ũ teero jĩrĩrã, Festo bayiró wedeseremena jĩwĩ:

—Pablo, m̄u mecũgũ tiia. M̄u basiro pee buenetõjĩgũ, mecũgũ tiia, jĩwĩ.

²⁵ Pablope jĩyigũ:

—Ûsãrẽ dutigú Festo, ȳu mecũgũ mee tiia. Ȳu wederẽ diamacũrã niã. Quionírem̄ena wedea. ²⁶ Marĩ õp̄ũ Agripa tee maquẽrẽ ññurõ masĩqui. Teero tiigú, cuirõ manirõ wedea c̄ũrẽ. Ate ȳu wedeariguere tuopetjãjĩyĩ. Yayiórop̄u wáariyiro. ²⁷ M̄ute ùsã õp̄ũ Agripa, ¿m̄u profetas jóariguere padeói? Ȳu masĩ: M̄u padeocú, jĩwĩ.

²⁸ —¿Nocõrõgã wedepacu, ȳure Jesuré padeogú wáari tiidugácu! jĩwĩ Agripa Pablöre.

²⁹ —Cõamacũ boorí, péerogã o pairó wedepacu, teerẽ padeogú wáari tiidugága. M̄u, teero biiri niipetira ȳure mecũã tuorã ȳu tiiróbiro niirĩ boogã. Peresu niirẽ dícre m̄urẽ boosãriga, jĩwĩ.

³⁰ Agripa, Festo w̄m̄m̄ucãrĩ, Berenice, c̄ãm̄ena duirãcã w̄m̄m̄ucãwã. ³¹ Witiwa, cãmerĩ wedeseyira:

—Íni c̄ũ tiirém̄ena peresu tiimasĩña maniã. Teero tiirã, ¿ñeenó wapa c̄ũrẽ sãbógari? jĩyira.

³² Agripa Festore jĩyigũ:

—Íni “romanuã õp̄ũ ȳure besearo” jĩriatã, c̄ũrẽ wionécoboajiyu, jĩyigũ.

27

Rom̄ap̄u Pablöre ticocorigue

¹ Festo Italiap̄u ticocomasĩrĩ ññagũ, Pablöre, teero biiri ãpẽrá peresu niirãrẽ Julio cien surara dutigũre cotedutiwi. Julio romanuã õp̄ũya põna macãrã surara dutigú niwĩ. ² Ûsã Adramitio macãw̄u dooríw̄up̄u m̄uããwũ. Tiiwũ Asia dita maquẽ petarip̄u wáadaro tiiwũ. Sícũ Tesalónica macã macũ ùsãm̄ena wáawi. C̄ũ wãmecutiwi Aristarco. C̄ũya macã Macedonia ditap̄u niyiro.

³ Apebãreco Sidõnp̄ure jeaw̄u. Julio Pablöre ññurõ tiiwĩ; c̄ũrẽ c̄ũ menamacãrã niirira p̄utop̄u ññagũ wáadutiwi, c̄ũ boorénorẽ “ticoaro” jĩgũ. ⁴ Too niirãrã tiiwum̄ena wáaw̄u sũcã. Wĩno ùsã díamacũpe bayiró páapuw̄u. Teero tiirã, Chipre nucũrõrẽ diamacũpe netõwãw̄u. Toopé wĩno páapubayiriw̄u. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netõwã, Mirap̄u jeaw̄u Licia ditap̄ure.

⁶ Toopú cien surara dutigú Italiap̄u wáadariw̄ure buajeárigũ niwĩ. Alejandría macãw̄u niwũ. Ûsãrẽ tiiw̄up̄u cúwĩ. ⁷ Wáa, peeburecori ññurõgã wáaw̄u. Bayiró ñañarõ

* 26:23 Isaías 42.6; 49.6.

netōrémena jeawu Gnido macā díamacūpure. Wīno bayiró páapucāmotawu ména. Teero tiirá, Creta nūcūrōpure wáa, Salmónrē netōwá, Creta acuniñape sodeawu. ⁸ Bayiró ñañarō netōrémena sicapeta Ññurí Peta wāmecūtiri petaru jeawu. Tiipeta Lasea macā puto niuwā.

⁹ Ūsā yoari pearémena péerogā dūawá púuriro, wīno bayiró páapure wáadari suguero. Teero tiiró, bayiró quiowá, wáari. Teeré masīgū, Pablo cūārē wedemiwī:

¹⁰ —Marī netōwári, quio niiādacu, yuu tūgueñarī. Múā néeware, múāyawu, marī catirécārē tiidióbocu, jīimiwī.

¹¹ Cūū teero jīipacari, cien surara dutigá Pablo wedeariguere padeoríwi. Tiiwú waatúgu, tiiwú dutigúpere padeowí. ¹² Tiipetape púuriro niirí, ñañaniyiro. Teero tiirá, paru tiiwú macārā “Fenicepu wáañāda, púuriro netōáda jīirā” jīimiwā. Fenice macā peta Cretapu niyiro. Tiipeta muīpū sāawaro niirí peta nijirō, wīno bayiró páapuriyiro.

Pairímaapu oco wīnoména pearigue

¹³ Wīno aperopé péero páapuati, “jāmu, jeajōādadacu” jīimiwā. Teero tiirá, tiiwupá muāsā, Creta wesagāpu wáamiwū. ¹⁴ Ūsā péerogā wáari siro, wācūña maniró wīno bayiró tiinūcūrō putope páapuatiwu, Nordeste cūā jīiré. ¹⁵ Wīno ūsārē aperopé néejōāwū. Wīno atirópe deero tii ūsā wáamasīriwu. Teero tiirá, “teerora too wáajōāārō” jīi, wīno noo páapucorope wáajōāwū. ¹⁶ Cauda nūcūrōpu netōwáwu. Tiinūcūrō apeniñapé wáari, wīno bayiró jeariwu. Toopú yucusóro cūā siatú wéeriwure bayiró paderémena wéecowu pairíwu wesapu. ¹⁷ Wéemūcotoa, siatúpeowu. Ūsā wáariwūcare watirí jīirā, cūā pūūgūdupórimena siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirócapu páapucorí jīirā, cui niuwā. Teero tiirá, wīno ñeeré caserire jōādíocowa. Cūā jōāári siro, wīno páapucorope wáawu. ¹⁸ Apebúreco oco pea, páapu, ocoturí paca niirí ññarā, apeyé cōādūowa. ¹⁹ Itiábureco wáaromena, cūā basiro tiiwú maquērē cōādūowa sūcā. ²⁰ Pee bñrecorí muīpū búreco macū, ñocōá bauríwa. Oco pea, teerora páapujāwū. Teero tiirá, “deero tii marī catiricu” jīi wācūmiwū.

²¹ Yoari yaaheri ññagū, Pablo cūā decopu jeanucā, jīiwī:

—Yuu menamacārā, múā yūure tūoátā, añuniboajīyu; Cretare witiiriboajīyu; dooríwu maquērē ñañoríboajīyu; marī cōāāriguere cuobóajīyu ména. ²² Marīrē teero wáapacari, wācūtutuaya. Sīcū diaricu. Atiwú dícuere tiidióadacu. ²³ Yuu Cōāmacūrē padeogú niā. Cūū dutirére tiia. Cūū ñami yuu pūtopu ángelere ticocoarigu niāwī. ²⁴ Ángele yūure wedeawī: “Pablo, cuirijāña. Mūurē romanuā ōpū pūtopu jearo booa. Mūurē tiigú, Cōāmacū mūu menamacārārē netōnégūdaqui sīcū diaro maniró”, jīiawī. ²⁵ Teero tiirá, múā wācūtutuaya. Yuu Cōāmacūrē padeóa. Cūū yūure jīārirobirora wáaadacu. ²⁶ Teero añurō wáapacari, atiwú nūcūrōpu súuñacūmuādacu, jīiwī Pablo.

²⁷ Pua semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriaticopu wīno bayiró páapucoremena wáawu. Ñami deco tiiwú macārā paderá “marī dita pūtopu jeara tiitú niā” jīiwā. ²⁸ Cūā ¿nocōrō ūcūāmīi? jīirā, opada cānotí, duudíoco, queoñawā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jīi ññawā. Péero wáa, queoñawā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīiwā sáa. ²⁹ Ūtāpapú ñaapeari jīi, cuiwa. Teero tiirá, bapari cōmepírí* teeyapupu siatúredarimena cōāñowā, waatúrope wéēñepasoaro jīirā. “Boyero bóeri boomíga”, jīiwā. ³⁰ Tiiwú macārā paderá dutijōādugamiwā. “Ūsā cōmepírírē waasūguérope cōāñoādara tiia”, jīidito, péeriwūgārē néediocora tiimíwā díapu. ³¹ Pablope cien surara dutigúre, suraracārē jīiwī:

—Ññiā atiwupú pūtuáheri, múā sīcū catiricu, jīiwī.

³² Teero tiirá, surarape wéēñeredarire páata, tiiwūgārē ñañorí tiiwá.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ūsārē “yaaya” jīigū, niipetirare jīiwī:

* 27:29 Pecasāyemena: anclas.

—Pua semana netōā, múā ãñurō yaaripacara, “¿deero wáaadari marí?” jīicotero.
³⁴ Teero tiirá, múā ãñurō niiāda jīirā, yaaro booa. Mecūtīgā marīrē ñañarō wáapacari, múārē merēā wáaricu, jīiwī.

³⁵ Teeré jīi, pārē née, niipetira ñācoropu Cōāmacūrē usenire tico, pārē puatá, yaanucāwī. ³⁶ Wācūtutua, cūācā yaawa. ³⁷ Ūsā niipetira tiiwupú niirá doscientos setenta y seis niiwū. ³⁸ Cūā yaadugarere yaaari siro, trigoporire cōāñojāwā, tiiwú nūcūhēriwū putuáaro jīirā.

Dooríwū ditatupari buropu sugacūmurigue

³⁹ Bóecūmurī, ditare ññarā, “¿Noopú nií?” jīimasīriwa. Opacoca ditatuparigū niiróre ññawā.

—Toopú wáaada; ditatuparigūpū súumacūmubocu, jīiwā.

⁴⁰ Teero tiirá, cōmepírīrē cōōtérījāārō jīirā, wéñeāredarire widetácodiocowa. Waarípírī waatúgu waatúrepírīrē jōādíocowa. Waasugúero niirí caserore wéemūōtu-cowa, wīno néewaaro jīirā. Teero tiirá, tiiwuré ditatuparipū ticocomiwā. ⁴¹ Wáa, wācūña maniró ditatupari buro oco watoa niirí buropu sugacopeawū waasugúerope. Cāmeñariwū. Waatúrope ocoturí páapusācori, watijóāwū.

⁴² Teero wáari ññarā, surara jīiwā:

—Jāmū, marí peresu tiirare sīājáco; cūā báapā dutijóābocua, jīiwā.

⁴³ Cien surara dutigúpe “Pablora sīābócua” jīīgū, cāmotáwi. Báamasīrārē: — Ñañañāsugue, ditapū báapāña, jīiwī—. ⁴⁴ Āpērā táboapírīmena, tiiwú maquē watiárepírīmena pasapāwaya, jīiwī.

Teero tiirá, ditapū jea, niipetira netōpetíjāwū.

28

Malta nūcūrōpu Pablo tiirigue

¹ Ūsā ditapū jeapetira, tuowú: Tiinūcūrō Malta wāmecutiwū. ² Too macārā basoca ãñurō tiiwá ūsārē. Oco pea, yusuarí ññarā, pecame diobosáwa.

—Sūmará atiya múā niipetira, jīiwā.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cūñ wāātīārī, ãña tiidotopū niirīgu asiré cuigu, witiwi. Pabloya wāmorū bacañáñumuwī. ⁴ Tiinūcūrō macārā ãña cūñya wāmorūre tusari ññarā, cāmerí jīiwā: “Āni basocá sīārīgu niiqui. Cūñ díā pairímaapu netōárīgu niipacu, cūñ ñañarē tiiré wapa diagūdaqui”, jīiwā.

⁵ Cūñpe pecamerū wéēbatesoewi ññarē. Pūniriwi cūñrē. ⁶ Too macārāpe wācūmiyira: “Bipijóāadacu. Bipirátā, wācūña maniró ñaacūmu, diajōāgūdaqui”, jīimiyira. Cūñ yoari yuemi, cūñrē merēā wáaheri ñña, merēā wācūyira sūcā. “Āni basocá mee niiqui; sīcū basocá padeogú niigū niīāti”, jīiwā.

⁷ Too putogā tiinūcūrō macārā dutigúya dita niiwū. Cūñ wāmecutiwigū Publio. Cūñ ūsārē bocawī. Itiábureco ūsā cūñ puto niirī, ãñurō tiiwī. ⁸ Publio pacū wioré, yoopote diagū pesawī. Pablo cūñ niirōpū sāāwa, Cōāmacūrē sāñbosá, cūñrē ñaapeó, netōnéwī. ⁹ Cūñ teero tiirí ññarā, āpērā tiinūcūrō macārācā diarā atirucuwa. Netōnénowā. ¹⁰ Ūsārē pee apeyenó ticowa. Too síro ūsā wáaadara tiirí, ūsārē dūsarécōrō ticowa.

Romāpū Pablo jearigue

¹¹ Itiārā muīpūrā niiwū ūsā toopúre. Alejandría macā macāwū tée púuriro wáapetiripū niiwū tiinūcūrōpūre. Tiiwú ēquēāpū cūñ padeorá Cástor, Pólux queoré cūñ páatature tusawū. Ūsā tiiwupú muāsā, wāajōāwū. ¹² Wáa, Siracusa macā petapū jeawū. Toopú itiábureco putuáwū. ¹³ Too macārā tiinūcūrō wesa wáa, Regio macāpū jeawū. Sicabureco siro ūsā sirope wīno páapuatiwū. Puabúreco siro Puteoli macāpū jeawū. ¹⁴ Toopúre āpērā Jesuré padeorāre buajeáwū. Cūñ ūsārē: —Sica semana ūsā puto putuáya, jīiwā.

Too putuáari siro, maapu wáa, Romapu jeawu sáa. ¹⁵ Āpērǎ Roma macārǎ Jesuré padeorǎ ũsǎ Romapu wáare quetire tuotóayira. Teeré tuo, té Foro de Apio macāpu ũsārē bocara jeawa. Āpērǎcǎ Tres Tabernas wāmecutiropu ũsārē bocawa. Pablo cúārē iñagũ, Cōāmacūrē usenire tico, wācūtutuare buanemówī. ¹⁶ Ũsǎ Romapu jeari, too macārǎ dutirá jīwǎ:

—Pablo merēǎ niidugari, ãñuniādacu.

Cūūmena surara sīcǎ cūūrē cotegudare cúūwī.

Romapu Pablo tiirígue

¹⁷ Itiábureco siro Pablo judíoa uputí macārārē neādutiwi. Cūū neātoari, jīwī:

—Yáa wedera, yuu maríya wederare, marí ñecūsūmuǎ tiirécutiriguere netōnucáriu. Netōnucáripacari, Jerusalénpu judíoa yuure ñee, romanuārē dutirápure tico, yuure peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuārē dutirá yuure sãñápeti, sãrǎ tiiréno wapa buaríwa. Wionécodugamiwǎ. ¹⁹ Judíoape booríwa. Teero tiigú, yuu “romanuǎ òpũ yuure queti besearo” jīwũ. Yuupe yáa wederare wedesǎre cuoríwu. ²⁰ Teero tiigú, múārē iña, wedeseguda jīgũ, boocóawũ. Cōāmacũ beserigu marí Israelya pōna macārǎ yoari yueriguyere yuu wederé wapa atidá cōmedá siatúarigu niǎ, jīwī.

²¹ Cūū cūūrē jīwǎ:

—Ũsǎ sicapũ Judea macārǎ muuye maquērē cúū jóaripūrē ñeeríwu. Teero biiri too macārǎ maríya wedera ãnopú jeara, ñañarō wedeseriwa muurē. ²² Ũsǎ masĩa: Niipetiroppure mama buerére “ñañaniǎ” jīcua. Ũsǎ muu padeorére tuodugága, jīwǎ.

²³ Cūū neādari burecore wedecũjǎ, wájǎwǎ. Tiibureco niirí, pau basocá cūū niirí wiipu jeawa. Bóeri weneducárigu wenedañiōjǎwī. Cōāmacũ dutiré basocápure niĩadare jeariguere wedewi. Moisére dutiré cúūriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cōāmacũ beserigu niĩ” jī padeorí tiijádugagu tiimíwī. ²⁴ Siquērǎ Pablo wederére tuorǎ “niirórá niĩ” jīwǎ. Āpērǎpé padeoríwa. ²⁵ Cãmerí wedesetia, sīcǎrĩbíro wácũri, wájǎwǎ. Cūū wáadari suguerogǎ, Pablo jīwī:

—Profeta Isaías múǎ ñecūsūmuārē jóariguere tuoyá. Diamacú maquērē Espiritu Santo biiri cūūrē jóari tiirígu niwī:

²⁶ Basocáre wedegu wáaya:

“Múǎ tuopacára, tuomasĩriadacu; iñapacara, iñamasĩriadacu”, jīñǎ cúārē.

²⁷ Cūūpe añurō wácũdugaricua; tuodugáricua; iñadugaricua.

Cúū añurō tuo, añurō iña, wácũré wasoátǎ,

yuu cúārē netōnéboajiyu,* jī wedeya,

jī jóarigu niwī. ²⁸ Teero tiirǎ, añurō masĩña múǎ: Cōāmacũ cūū basocáre netōnére quetire judíoa niñerārē wenedoādacu. Cūūpe tuoádacua, jīwī.

²⁹ Cūū teero jīĩari siro, judíoa cúū basiro bayiró cãmerí wedeseco, witiwawa.

³⁰ Pñacũmǎ Pablo cúū waso, wapatídutiri wiipu niwī. Toopú cūūrē iñarǎ jearáre useniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro maniró Cōāmacũ dutiré basocápure niĩadare jeariguere, teero biiri marí Őpũ Jesucristoyere wederucujǎwī ãpērǎ cãmotáro maniró.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

ROMA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Үмр Pablo, Jesucristore padecotegм, сũyere wededutigм beserигм niiã. Сũм умре Cõãmacũ netõnére quetire wededutigм boorigм niiwĩ. ² Profetamenapұra “netõnére quetire ticogұda” jĩi wedesuguetoarигм niiwĩ. Tee maquẽrẽ marĩ buea Cõãmacũye queti jóaripұрм. ³ Tee queti Cõãmacũ macũye maquẽrẽ wedea. Сũм marĩ tiirõbiri biigұ, õрұ David pãrãmi niinunhsegм niyигм. ⁴ Ñañaré tiihégм niyигм. Сũм diari siro, Cõãmacũ сũrẽ masõyигм. Teero сũм masõriguemena Cõãmacũ basocáre “умр macũ niĩi” jĩiriguere tutuaremena eñoyигм. Сũм macũ marĩ Õрұ Jesucristo niĩi.

⁵ Jesús умре añuré ticorigм niiwĩ. Умре сũyere wededutigм besewi. Niipetiroпұ basocá Jesuré padeoáro jĩigұ, сũм dutirẽre tiáro jĩigұ, умр сũyе quetire wedebatea. Niipetira Jesuré maĩárõ сũãcã jĩigұ, wedebatea.

⁶ Cõãmacũ múãcãrẽ boorigм niiwĩ Jesucristomena niĩadarare. ⁷ Múã Cõãmacũ maĩrãrã niĩã. Múãrẽ beserигм niiwĩ сũм põna niĩadarare. Teero tiigұ, умр niipetira múã Roma macãrãrẽ añudutia.

Cõãmacũ marĩ Pacм, teero biiri marĩ Õрұ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Romapм wáadugamirigue

⁸ Ateré múãrẽ wedesuguea: Niipetiro macãrãрм múã Jesuré padeorẽre wedesecua. Teeré tuogұ, Jesucristo wãmemena Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ⁹ Cõãmacũrẽ maĩrẽmena padecotea. Teero tiigұ, сũм macũye netõnére quetire wedebatea. Сũм masĩqui: Умр сũммена wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãĩbosárucua. ¹⁰ Teero biiri ateré сũrẽ sãĩrucújãã: “Cõãmacũ, ммр boorĩ, умр Romapм wáagұda; too macãrã ммрrẽ padeorãre ñnadugamiga”, jĩi sãĩmĩã. Yoajõãã умр múã рұtopм wáadugamiriro. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcūtutua bayirõ boosájigұ, Espiritu Santo умре masĩre ticorẽmena múãrẽ tiiapudugaga. Teeré tiigұ, toopұre wáadugamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiiapuadacu. Múã умр Jesuré padeorẽre ñnarã, nemorõ padeó, wãcūtutuaadacu. Умрcã múã padeorẽre ñnagұ, teerora wãcūtutuaadacu.

¹³ Yãa wederabiro niirã, múãrẽ ateré masĩrĩ boogá: Sĩcãrĩ mee múã рұtopм “wáagұda” jĩimiã. Dee tii wãamasĩña maniã ména. Aperopұ macãrã judíoa niihẽrãrẽ умр Jesuré padeorẽ boosãrirobirora múãcãrẽ Jesuré padeorẽ booságұ wedegм wáadugamiga. ¹⁴ Cõãmacũ сũyе quetire niipetirare умре wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedesemasihẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masihẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigұ, múã Romapм niirãrẽ Cõãmacũ netõnére queti сũiriguere bayirõ wededugaga.

Netõnére queti tutuare сноа

¹⁶ Умр Cõãmacũ netõnére quetire boborõ manirõ wedea, tee queti tutuare снорĩ ñnagұ. Cõãmacũ niipetirare tee quetire padeorãre netõnéqui. Judíoare netõnéqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora netõnéqui. ¹⁷ Tee quetimena marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ Jesuré padeorãre “añurãrã niĩya” jĩi ññaqui. Jesuré padeorã díсұre teero ññaqui. Teero padeorãre Cõãmacũye queti jóaripұрм biiro jóanowұ: Cõãmacũ сũrẽ padeogúnorẽ “añugúrã niĩi” jĩi ññaqui; сũrẽ catirẽ petihẽre ticogұdaqui,* jĩi jóanowұ.

Niipetira wapa сноóya

* 1:17 Habacuc 2.4.

¹⁸ Marí masiã: Cõamacũ cũrẽ netõnucárãrẽ, teero biiri ñañaré tiirãre ñañarõ tiiquí. Cũã ñañaré tiirẽmena ãpẽrá diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ tiirícua. Cũã teero tiiré wapa Cõamacũ ãmuãsepumenaã cũũ bayiró cUARERE marĩrẽ eñogũ tiiquí. ¹⁹ Cũã Cõamacũye maquẽ siquẽrẽ masĩmicua. Cũũ basiro teeré añurõ masĩrĩ tiirĩgu niimiwĩ. ²⁰ Cõamacũ atibúreco maquẽ tiirĩguere ññarã, cũũrẽ ññaripacara, “niiqui” jĩmasĩnoã. Cũũ tiirĩguemena cũũ tutuare cõonetõjõãre baucú. Teero tiirã, deero jĩmasĩricua; wapa cõojãcua. ²¹ Cũã “cũũjã teero biigũno niiqui” jĩ masĩpacara, cũũrẽ quioniremena ñnariyira. Sĩcãrĩno cũũrẽ usenire ticoriyira. “Cũũjã teero biigũno niiqui” jĩrõno tiirã, queoró wãari tiihẽrepere wãcũyira. Jõõpemena nemoró ñañarõ wãcũãmajãyira. ²² Cũã “masĩnetõjõãã” jĩrã niipacara, tuomasĩhẽrã wãayira. ²³ Cõamacũ catirucugure asibatere cõogũpere boorĩyira. Cũũpere boorõno tiirã, basocã cũã weerirapere padeoyira. Basocã bóadiaadara queorere, minipõnã queorere, wãicũra queorere, pĩnoã queorere wee, padeoyira.

²⁴ Cũã teero tiiré wapa Cõamacũ cũã booró tiidugãrenorẽ tiijããrõ jĩgũ, cõãjõãrigũ niimiwĩ. Teero tiirã, ñeeapera, cũã basirora basocã tiinõña manirẽnorẽ tiicãmésãjãyira. ²⁵ Cõamacũye queti diamacũ niirẽpere boorĩyira. Jĩditorepere booyira. Niipe-tire tiirĩgupere súbusepeoriyira. Cũũpere súbusepeorono tiirã, cũũ tiirĩguepere súbusepeoyira. Marĩrẽ Cõamacũrẽ usenipeorucujãrõ booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigũ, Cõamacũ cũã bayiró ugaripéarere tiijããrõ jĩgũ, cũãrẽ cõãjõãyigũ. Numiãpũra ãmuãmena dícu ñeeaperenorẽ duujã, cũã basiro numiã sesaro ñañaré tiiyira. ²⁷ Teerora ãmuãcã numiãmena dícu ñeeaperenorẽ duujã, ãpẽrá ãmuã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ñmuã basirora ãpẽrá ãmuãmena ñeeape, bobooro wãari tiirere tiiyira. Teero tiirã, cũã ñañaré tiiré wapa cũãye õpũũrĩpũre, teero biiri cũã wãcũrẽpũre ñañarõ wãari tiiyira.

²⁸ “Marí Cõamacũrẽ wãcũre wapamaniã”, jĩyira. Teero tiigũ, Cõamacũpe cũã basiro wãcũrere “wapamanire niijããdacu” jĩyigũ. Toorã nemoró ñañarõ tiiamajãrucuyira sãa. ²⁹ Niipetire ñañaré tiirẽnorẽ tiirucujãcua. ãpẽrãrẽ ñañarõ netõrĩ tiidãdarere wãcũcua. Apeyenó cõopacãra, boonemójãcua. Ate niipetire ñañarere tiidugãcua. Doecua. Cãmerĩsĩãcua. Cãmerĩtuti, cãmerĩquẽcua. Tiiditócua. Ñañaré tiidugãrere tiirucúcua. Wedepaticua. ³⁰ ãpẽrãrẽ ñañarõ wãari tiidugãra, wedesããmajãcua. Cõamacũ doonõrã niicua. “Marí uputĩ macãrã niijĩrã, marí tiidugãrere tiidãda”, jĩ wãcũcua. “Marí ãpẽrá nemoró niinetõnucãã”, jĩ wãcũcua. “Biirõ biirãno niĩã ãsãjã”, jĩcua. Ñañarere tiibũajãcua. Cũã pacũsũmuãrẽ netõnucãjãcua. ³¹ Añurõ diamacũ wãcũricua. Cũã “teerora tiijããda” jĩmiãriguere tiirícua. Cũãya wederare maĩrẽnorẽ masĩricua. Bóaneõ ñnaricua. ³² Ateré añurõ masĩmicua: Cũãnorẽ cũã teero tiiré wapa Cõamacũ cũãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara, ñañarere tiirucujãcua. ãpẽrãrẽ ñañaré tiirĩ ñnarã, “ãñuniã” jĩcua.

2

Cõamacũ diamacũrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocãra niipacara, ãpẽrãrẽ “cũã ñañarã niĩya” jĩ ññabeserijãña. “Cũã wapa cõoóya” jĩrã, múã basiropecã wapa cõoádarara niirã tia. Múãcã cũã tiirõbirora tiicú. Teero tiirã, Cõamacũrẽ deero jĩ netõnucãmasĩricu; múãcã wapa cõorãra niicu. ² Ateré marí masiã: Cõamacũjã ñañaré tiirãre diamacũrã wapa tiigũ, diamacũrã tiigũ tiiquí. ³ Múã ãpẽrãrẽ “cũã ñañarã niĩya” jĩpacara, cũã tiirõbirora tiijãã. Teero tiirã, “Cõamacũ ãsãpereja ‘múã ñañarã niĩã’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñañarãrã niĩã”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõamacũ múãrẽ bóaneõ ñnagũ máata ñañarõ tiirĩqui ména. Cũũ múãrẽ

bóaneō ñnapacari, múã cūūrē teero ññajãã. Ateré múã tuomasíricu: Cõãmacū múã ññañaré tiirére wácūpati, wasoáro jĩĩgũ, ãñugũ nijĩgũ, máata ññañarõ tiiríqui ména.

⁵ Cūūrē teero tiipacári, múã ññañaré tiirére wácūpati, wasodugáricu. Múã jõõpemena ññañarére tiinemósajjãrã, Cõãmacūrē cúarosarĩ tiirá tiia. Too síro basocáre wapa tiidari bureco jeari, Cõãmacū bayiró cúagu múãrē wapa tiidareere ãñogũdaqui. ⁶ Basocácõrõ tiiríguere ññaco, wapa tiigũdaqui. ⁷ ãñurē tiirucúranopere cūūrē p̄top̄ catiré petihére ticogũdaqui. Cũã Cõãmacūmena niirucujãrere boocúa. Cõãmacū cúãrē “ãñurõ tiíawũ” jĩĩrere tuodugácu. ⁸ ãp̄rãmenapere Cõãmacū bayiró cúagũdaqui. Cũã Cõãmacūrē netõnucárã, cúã booré dícuere tiidugácu. Diamacú maquērē boohéra, ññañarépere tiinunúsecua. ⁹ Niipetira ññañaré tiirécútirano ññañarõ netõádacua; teero biiri ññañarõ tũgueñarucujãadacua. Judíoare teero wáaadacu; judíoa niihērãcãrē teerora wáaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirécútirapere Cõãmacū “múã ãñurõ tiiwũ” jĩĩgũdaqui. Niipetira ññacorop̄ cúãrē ãñurõ tiigũdaqui. Cũãrē ãñurõ niirecútiri tiigũdaqui. Judíoare teero tiigũdaqui; judíoa niihērãcãrē teerora tiigũdaqui. ¹¹ Cõãmacū sicadita macãrãrē “múã dícu ãñurá niã” jĩĩriqui; niipetire dita macãrãrē sícãrĩbíro ññaquí.

¹² Niipetirare Moisére dutiré cúūriguere cuoripacari, cúã ññañaré tiirécútire wapa pecamep̄ wáarora nijãadacu. Tee dutirére cuorãpecãrē netõnucáre wapa diamacúrã wapa tiinõadacua tee dutiré jĩĩrõbirora. ¹³ Tee dutirére tuorémēna dícu Cõãmacū ññacorop̄re ãñurá mee niíya. Tee dutirébirora tiirí siro niíãtã, “ãñurãrã niíya” jĩĩgũdaqui Cõãmacū. ¹⁴ Judíoa niihērã Moisére dutiré cúūriguere ticonoripacara, cúã basiro ãñurere tiirá, tee dutirénorēna tiirá tiicúa. Cũã basiro tiirémēna tee dutirere masírã tiirõbiro niíya, tee dutirere cuoripacara. ¹⁵ ãñurē tiirémēna cúã diamacú wácūrere ãñocúa. Tee dutirere masírã tiirõbiro niicua. ãñurõ yeeripūnacútira niicua. Teero tiirá, ãñurere tiirãrã “ãñuniãwũ” jĩĩmasícua; ññañarére tiirãrã “ññañaniãwũ” jĩĩmasícua. ¹⁶ Teero tiigũ, Cõãmacū cūūrē basocáre wapa tiidari bureco jeari, Jesucristore wapa tiidutígũdaqui. Tiibureco jeari, Jesucristo niipetira cúã ññañaré wácūrē wapa, teero biiri cúã ãp̄rã ññahērõp̄ tiirígue wapacãrē cúãrē wapa tiigũdaqui. Ῡ Cõãmacū netõnére queti cúūriguere wedegu, teeré wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutiré cúūrigue

¹⁷ Apetó tiirá, múã judíoa wácūbocu: “Ûsã judíoa niíã; Moisére dutiré cúūriguere cuoã; Cõãmacū ãsã judíoayagura nií; teero tiirá, ãsã dícu Cõãmacū p̄na niíã”, jĩĩ wácūmicu. ¹⁸ “Ûsã Cõãmacū boorénorē masiã. Moisére dutiré cúūriguere masírã nijĩrã, ãsã ãñurē petire besemasã”, jĩĩ wácūmicu. ¹⁹ “Capeari bauhérare wéewasuguera tiirõbiro judíoa niihērãrē buemasijãã. Naĩtãrõp̄ niirãrē sãwócõra tiirõbiro Moisére dutiré cúūriguere masihērãrē wedemasã”, jĩĩ wácūmicu. ²⁰ “Ûsã Moisére dutiré cúūriguere cuojĩrã, diamacú maquērē masiã. Teero tiirá, tuomasihērãrē, sicato buemõcorare buemasã”, jĩĩ wácūmicu. ²¹ Múã “ãp̄rãrē buerá niã” jĩĩrã, múã basirope buesugero booa ména. ãp̄rãrē “yaarĩjãña” jĩĩ wedepacara, ãp̄rãrē yaajácu. ²² “Múã n̄mosánumiã niihērãrē, múã manus̄m̄niã niihērãrē ñeeaperijãña” jĩĩpacara, ñeeapejácu. Múã ãp̄rãrē weerirare, cúã padeorãre doopacãra, cúã padeoré wiserip̄ niirere yaajácu. ²³ “Ûsã Moisére dutiré cúūriguere cuojĩrã, ãp̄rãrē nemoró niã”, jĩĩ wácūmicu. Teero wácūpacara, tee dutirere netõnucájácu. ãp̄rãrē múã netõnucárĩ ññajĩrã, Cõãmacūpere ññañarõ wedesecua. ²⁴ Cõãmacūye queti jóarip̄p̄ múã teero tiirénorē biiro jóanowũ: “Múã tiibuyere wapa judíoa niihērãpe Cõãmacūrē ññañarõ wedesecua”, * jĩĩ jóanowũ.

²⁵ Múã Moisére dutiré cúūriguebirora tiíãtã, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrecã wapacútiã. Múã tee dutirere netõnucárã doca, widecõãnoña manirã

* 2:24 Isaiás 52.5.

tiiróbiro putuácu. ²⁶ Apetóre sícũ widecóánoña manigúpe Moisére dutiré cúüriguere tiiquí. Teeré tiigú, Cõamacũ ññacoropure widecóánorigũ tiiróbiro niiqui. ²⁷ Múã judíoa Moisére dutiré cúüriguere cuomíã. Widedcóánorigũ niipacara, tee dutirére netõncájãcu. Æpĩ widecóánoña manigú niipacu, tee dutirére masĩripacu, tee dutiré jĩrõbirora tiiquí. Cũũ teero tiirí, niipetira múã wapa cuorére añurõ ññamasĩjãnoãdacu. ²⁸ “Judíoyũ peti niiã” jĩgũno sotoá maquẽ dícuere tiinórigũ mee niiqui. Cũũye õpũũ maquẽ dícuere widecóánorigũ mee niiqui. ²⁹ Judíoyũ peti niigúpe cũũ wácürépure Cõamacũ dutirére useniremena tiiquí. Cũũpe ññarõ wácürére widecóánorigũ tiiróbiro niiqui. Espíritu Santo marĩ wácürére wasorí tiiquí. Tee dutirére tiirémenape marĩ basiro wasomasĩricu. Basocá teero wasonórirare “añurárã niiya” jĩripacari, Cõamacũpe teeré jĩgũdaqui.

3

¹ Yũũ teero jĩgũ, “judíoa niiré wapamaníã” jĩgũ mee tiiáwũ. Teero biiri “cõnerígu yapa macã caseróre widecóárecã wapamaníã” jĩgũ mee tiiáwũ. ² Teero wapacutĩrucujãã. Ateré wedesugueguda: Cõamacũ marĩ judíoaarena cũũye quetire wedearo jĩgũ, cúüyigu. ³ Æpẽrá judíoa Cõamacũ dutirére tiidújãmicua. Cõamacũcã cúã tiiróbirora cũũ “tiigúda” jĩriguere ¿tiidújãgari? ⁴ Tiidúriqui. Ateré wácürucujãña: Cõamacũ cũũ jĩrirobirora queoró tiirucúqui. Marĩpe niiã “tiiáda” jĩmiãriguere tihérapeja. Cũũye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ biiro jóanowũ:

Mũũ jĩiré diamacúrã niijãrõ tiia.

Teero tiirá, mũũrẽ wedesãmasĩña maniã.

Mũũrẽ wedesãpacari, netõncárucujãgũdacu,*
jĩ jóanowũ.

⁵ Teero tiigú, sícũ ññarõ wácũgũno biiro wácũboqui: “Yũũ ññaré tiirémena Cõamacũ añurõ tiirépe nemoró añurõ baujããdacu sáa”, jĩmiqui. Too síro jĩnemoboqui: “Yũũ teero tiiárigue wapa niipacari, Cõamacũ yũũmena cúagu, ññarõ tiiquí”, jĩ wácũboqui. ⁶ Teero mee niiã. Cũũ teero jĩréno diamacú niiréno niiãtã, Cõamacũ sícũnorẽ cũũ ññaré tiiré wapa diamacú bese, ññarõ tiimasĩriboqui.

⁷ Æpĩ ññarõ wácũgũno jĩnemojãboqui: “Yũũ jĩditoremena Cõamacũ diamacú wedeserepere añurõ wedesenoadacu. Yũũ jĩditoremena añurõ wedesenopacu, ¿deero tiigú Cõamacũ yũũre yũũ jĩditore wapa ññarõ tiibógari?” jĩmiqui. Cũũ teero jĩiré jĩãmare niiã. ⁸ Cũũ teero jĩréno diamacú niiréno niiãtã, biirope putuáboyu: “Marĩ ññaré tiirí, Cõamacũ añurõ tiirépe nemoró masĩadacua. Teero tiirá, añuré wáaro jĩrã, ññarépere tiiáda”, jĩjãbocu. Æpẽrá yũũre, yũũ menamacãrãrẽ merẽã wácũãrõ jĩrã, “Pablo teeré buequi” jĩditocua. Cúã teero jĩditore wapa Cõamacũ cúãrẽ diamacúrã wapa tiigú, ññarõ tiigúdaqui.

Niipetira wapa cuóya

⁹ Too docare ¿deero putuãnoãdari sáa? ¿Cõamacũ ññacoropure marĩ judíoa Æpẽrá nemoró añurá niinetõncãĩ? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihãrã Cõamacũrẽ netõncãrã niijĩrã, sícãribíro wapa cuorá dícu niiã. Múãrẽ teeréna wedetoawũ. ¹⁰ Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpu jóanoã:

Sícũno añuré tiigú maniĩ.

¹¹ Sícũno Cõamacũye maquẽrẽ tuomasĩgũ maniĩ.

Sícũno Cõamacũrẽ masĩdugarii; cũũrẽ wácũnũnusedugarii.

¹² Niipetira Cõamacũyere duujã, posapetijõãya.

Niipetira ññaré tiiya.

Sícũno Æpẽrãrẽ añurõ tiigúno maniĩ.†

* 3:4 Salmo 51.4. † 3:12 Salmo 14.1-3.

¹³ Cúã wedesere masãcope tusuri copepu ñniwiónecore tiiróbiro niia. Tee ñniwiónecore tiiróbiro basocá ñañaré wedeseya.

Jĩditorucuya. ‡

Ññaã useropu nima cuorá tiiróbiro bayiró pñiró wedeseya. §

¹⁴ ãpērārē doajāya; bayiró tutiia.*

¹⁵ Cúã basocáre sãdugára, boyeromena sãrã wáaaya.

¹⁶ Cúã wáaro basocáre ñañarō peti tiiya.

Cúãyere ñañopetijã, bóaneorã putuári tiiya.

¹⁷ ãpērārē añurō niirecutiri tiiríya. †

¹⁸ Cõamacūrē quioníremena ññariya. Cũrē cuiriya, ‡
jĩ jóanoã.

¹⁹ Marĩ masiã: Cõamacūye queti jóaripũ maquē marĩ judíoarena jĩjārō tiia, “añurá niia ñsã” jĩrijārō jĩrō. Niipetirapura wapa cuorá dícu nijācu. ²⁰ Moisére dutiré cúurigue-menarã marĩ ñañaré tiiríra Cõamacūrē “ñsã mũ dutirére netõncájätu” jĩmasinoã. Teero tiigú, Cõamacū sícñnorē “mũ tee dutirére tiipetijārigu nijīgũ, añugúrã niia” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémēna netõnénoãdacu

²¹ Atitóre Cõamacū Jesuré padeoräre “añurárã niíya” jĩ ññaquí. Marĩ “Moisére dutiré cúurigue jĩrõbirora tiiáwũ” jĩripacari, “añurárã niíya” jĩ ññaquí. Moisés, teero biiri profetas Cõamacū teero marĩrē tiibosáadarere cũye queti jóaripũpu jóarira niwã.

²² Niipetirare Jesucristore padeorémēna Cõamacū “añurárã niíya” jĩ ññaquí. Cõamacū niipetirare sícñríbíro ññaquí. ²³ Marĩ niipetira ñañaré tiirã niia. Marĩ niipetirare pairó dusaa; marĩ añurá niiridojã Cõamacū niiré tiiróbiro. ²⁴ Teero niipacari, Cõamacū marĩrē añuré ticogú Jesucristo wapatibosariguemēna marĩrē “wapa cuohéra putuáaro” jĩyigu. Tee wapatibosariguere teerora ticojāyigu. ²⁵ Too suguero macārãpũre cúã ñañaré tiipacári, ñañarō tiiríyigu. Bóaneõ ññaré cuojīgũ, cúãmena cũ cúarere ññoríyigu ména; teerora ññajāyigu. Too síro Cõamacū Jesuré marĩrē diabosari tiirí, cũye dí õmayudiyiro. Marĩ cũ diabosariguere padeorí, Cõamacū marĩmena cúanemoriquí.

Teemēna Cõamacū cũ “diamacúrã tiigú niia” jĩrere ññoýigu. ²⁶ Atitócãrē Cõamacū cũ “diamacúrã tiigú niia” jĩrere ññoquí. Diamacúrã tiirécütijīgũ, Jesuré padeoräre “wapa cuohérara niíya” jĩ ññamasíquí.

²⁷ Teero tiirã, marĩ “biro tiirécütirano niia ñsãjã” jĩmirigue wapamaníã. Marĩ Moisére dutiré cúuriguere tiipetirapeja, teeré jĩmasinobojíyu. Cõamacū marĩ Jesuré padeorípere ñña, “añurárã niíya” jĩquí. Teero tiirã, “biro tiirécütirano niia ñsãjã” jĩmasiña maniã.

²⁸ Atemēna putuáa sãa: Marĩ Jesuré padeorí, Cõamacū marĩrē “wapa cuohérara putuáya” jĩ ññaquí. Moisére dutiré cúuriguere tiirígu wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cõamacū judíoayagu dícu niigari? Niirii. Judíoa niñērāyagucã nií.

³⁰ Cõamacū sícñrã nií. Cõamacū judíoa Jesuré padeorí ññagũ, “wapa cuohéra, añurárã niíya” jĩquí. Judíoa niñērãcãrē Jesuré padeorí ññagũ, teerora jĩquí. ³¹ Too docare marĩ Jesuré padeojírã, “marĩrē Moisére dutiré cúuriguepe wapamaníã” ¿jĩrã tiii? Jĩridojã. Biirope jĩã: “Jesuré padeorémēna dícu tee dutirére tiimasíã”, jĩã.

4

Abraham Cõamacūrē padeorígue

¹ Mecütigãrē Abraham marĩ ñecūrē wáarigue quetimēna wedenemogũda. Múã masiã: Cũ judíoayũ niisuguerigu niyigu. ² Cõamacū Abraham tiirere ñña, “mũ añugúrã niia”

‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

jīi ñnariyigu. Teero jīiri siro niiātā, Abraham “ ‘añuré tiigú niíi’ jīinorigu niíā yuuja” jīibojíyi. Cōāmacū ñnacorpure teenórē jīimasīña maniā. ³ Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā: “Abraham Cōāmacūrē padeoyígu. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē ‘añugúrā niíi’, jīi ñnayigu”.*

⁴ Queorémēna múārē wedeguda. Sīcūnorē wapatíra, teero ticora mee tiíya. Cūū paderé wapa wapatíra tiíya. ⁵ Cōāmacūpe teero tiiríqui. Marí añuré tiiré wapa mee “wapa cuohéra niíya” jīi ñnāqui. Basocá Cōāmacūrē “mūū ūsārē ñañarē tiirécūtimirirare acabócu” jīi, cūūrē padeorípere, “añurárā niíya” jīiqui. ⁶ Ōpū Davicá yuu jīārirobirora jóarigu niíwī. “Cōāmacū basocá basirora tiirére ñnaripacu, cūūrē padeorípere cúārē ‘añurárā niíya’ jīi ñnāqui. Teero tiigú, cúārē usenirā niirí tiigúdaqui” jīiré quetire jóarigu niíwī. ⁷ Tee maquērē biiro jóarigu niíwī:

Cōāmacū cūūrē netōnucárārē acabócu, useniya.

Cúā ñañarē tiiré wapacārē ñañarō tihéri, useniya.

⁸ Cōāmacū “āniyé wapare ñnanemoricu sáa” jīinogūcā usenií,† jīi jóarigu niíwī David.

⁹ ¿Noānope tee usenirere cuomasígari? ¿Cōnerígu yapa macā caseróre widecōánorira dícu o widecōánoña manirácā tee usenirere cuomasígarite? Niiria. Ateré yuu jīitoaawū: Cōāmacū Abrahamrē cūū padeorémēna “añugúrā niíi” jīiyigu. ¹⁰ ¿Deero biiripe Cōāmacū Abrahamrē “añugúrā niíi” jīiyiri? ¿Cūū widecōánori siro, o cūū widecōánoñadari suguerope teero jīiyirite? Widecōánoñadari sugueropu teero jīitoayigu. ¹¹ Abraham widecōánoñadari suguero, Cōāmacūrē padeotóayigu. Teero cūū padeorí siropu, Cōāmacū cūūrē widecōādutiayigu. Cōāmacū Abraham widecōánoremēna cūūrē too sugueropu “añugúrā niíi” jīiriguere ñnoyígu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoádara ñecū pūtuáyigu, cúā widecōánoña manirá niipacari. Cōāmacū cúācārē teerora “añurárā niíya” jīi ñnāi. ¹² Widecōánoriracārē Abraham cúā ñecū niíi. Abraham padeoré cuoyígu, widecōánoñadari suguero. Teero tiirá, widecōánorira Abraham tiiróbiro padeoré cuorí, Cōāmacū cúārē Abraham pāramērā niinunusera wáari tiiquí.

Abraham padeojígū ticonorigue

¹³ Cōāmacū Abrahamrē, teero biiri cūū pāramērā niinunuserare “atibúreco niirére múārē pūtuári tiigúda” jīiyigu. Cōāmacū cūū dutirére tiirí ñnagū mee teero jīiyigu. Cūū padeorépere ñnagū, teero jīiyigu. Cūū padeorémēna “añugúrā niíi” jīi ñnayigu. ¹⁴ Moisére dutiré cúūriguere tiirápere Cōāmacū “atibúreco niirére múārē pūtuári tiigúda” jīiri siro niiātā, marí Cōāmacūrē padeorépe wapamaníbojíyu. Teero biiri cūū Abrahamrē “ticoguda” jīirigüecā queoró wáaribojíyu sáa. ¹⁵ Basocáre dutiréno manirí siro niiātā, netōnucáre manibójíyu. Cōāmacū Moisére dutiré cúūriguere cuopacára, marí netōnucárí ñnagū, cúagu, ñañarō tiigúdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeorírobiro padeonunusera dícuere Cōāmacū “teeré ticoguda” jīiriguere ticojāgūdaqui sáa. Cūū marírē añurō tiijígū, teeré ticoqui. Moisére dutiré cúūriguere cuorá dícuere ticoriqui. Niipetira Abraham padeorírobiro padeorápere ticogudaqui. Abraham niipetira padeorá ñecū niíi. ¹⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu ateré jóanoā: “Mūūrē pee pōnarí macārā ñecū sōnecoa sáa”, jīiyigu Cōāmacū Abrahamrē. Abraham teeré padeoyígu. Teero tiigú, Cōāmacū ñnacorpure pee pōnarí macārā ñecū pūtuáyigu. Cōāmacū niipetirere tiimasíi. Diarirare masōqui. Marí pūtopu wáaadare baurípacari, cūūpere bausugúpetitoacu mée.

¹⁸ Cōāmacū Abrahamrē “mūū pāramērā niinunusera pee pōnarí macārā niíadacua” jīiritore, pōnacúígūno mee niimiyigu cūūpeja. Teero pōnamanígūno niipacu, Cōāmacū

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

cũürē “pau peti basocáputiri tiigúdacu” jĩiriguere padeojáyigu. ¹⁹ Abrahampe “yũũ cien cãmari cwojú niitoaa; yáa õpũũ maquē wĩmagũ buarí tiiréno diarigue tiiróbiro cwojúpũ niĩã; Sarayaro niisutirocã diariro tiiróbiro nijãcu sáa” jĩiréno maniyíro. ãñurõ Cõãmacũrē padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cũũ ‘tiigúda’ jĩiriguere tiimasíriboqui” jĩiréno maniyíro. Teero jĩirõno tiigú, Cõãmacũrē padeonemójáyigu. Cũürē jĩiyigu: “ãñugú peti niĩã mũũ; tutuagu peti niĩã”, jĩiyigu. Teero tiigú, tutuare buayígu. ²¹ “Cõãmacũ yũũre cũũ ‘tiigúda’ jĩiriguere tiimasíqui”, jĩiyigu. ²² Cũũ padeorí ññagũ, Cõãmacũ Abrahamrē “ãñugúrã niĩã” jĩiyigu.

²³ Tee jĩiré Abraham díçure jĩi jóanoyiro. ²⁴ Marĩpũcãrē teerora jĩi jóanoyiro. Marĩ Cõãmacũrē padeorí, Abrahamrē jĩirirobirora marĩrē “ãñurárã niĩya” jĩiqui. Cũürã marĩ Õpũ Jesús diarigũpũre masõrigũ niiwĩ. ²⁵ Cõãmacũ marĩ cũürē netõnũcãre wapa Jesurē diari tiiyígu. Cõãmacũ marĩrē “ãñurárã niĩya” jĩigũdũ, cũürē masõjãrigũ niiwĩ.

5

*Cõãmacũ*mena ãñurõ niimasĩã

¹ Teero tiigú, Cõãmacũ marĩ Jesucristore padeorémēna “ãñurárã niĩya” jĩi ññagũ. Teero tiirã, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrē diabolosariguemēna Cõãmacũmena ãñurõ niirecutia sáa. ² Jesucristo marĩrē diabolosariguere padeojĩrã, diamacũ Cõãmacũmena wedesemasĩã. Teero biiri Cõãmacũ marĩrē tiiapure marĩye niĩã. Marĩ cũũ pũtopũ ãñurē baurere ññãdara niirã tiia. “Teerē ññããdacu” jĩi cotera, tee maquērē ãñurõmena wedesea. ³ Tee díçure wedesericu. Marĩrē ññãnarõ netõrē wáaricãrē, ãñurõmena wedesecu. Marĩrē ññãnarõ netõrē wáaricãrē, nũcãjãrãno niimũãnũcãcu sáa. ⁴ Nũcãrípora niirã, basocã ãñurã niimũãnũcãcu. Teero niimũãnũcãrã, cũũ marĩrē ãñurõ tiĩadarere wãcũrã, ũseniyuetoacu. ⁵ Cõãmacũ Espĩritu Santore marĩpũre ticorigũ niiwĩ. Cũũmena Cõãmacũ marĩpũre cũũ maĩrere masĩrĩ tiiquí. Teero cũũ maĩrere cwojá niijĩrã, boboró maniró “Cõãmacũ marĩrē ãñurõ tiigúdaqui” jĩirere diamacũ tiijãgũdaqui” jĩi ũseniyuetoacu sáa. Teero tiirã, ãñurõmena wedesemasĩcu sáa.

⁶ Marĩrē marĩ basirora deero tii netõmasĩña manimĩrira niiwũ. Marĩ tee niirĩto, Cristo marĩrē ññãnaré tiiré wapa diabolosarito jeayiro. ⁷ Marĩ doca ãpẽrãrē diabolosadũgaricu. Sĩcũ ãñurõ yũũgũno niipacari, diabolosaricu. Apetó tiigú, sĩcũ ãpẽrãrē ãñurere tiibosãrucugure diabolosagũ diabolosaboqui. ⁸ Cõãmacũ doca marĩ ññãnaré tiirã niipacari, cũũ maĩrere eñogú, Cristore marĩrē diabolosari tiiyígu. ⁹ Cũũye dí õmayudiaremēna Cõãmacũ marĩrē “ãñurárã niĩya” jĩi ññagũ. Teero tiirã, marĩ nemoró ateré masĩmasĩcu: Cõãmacũ marĩmēna bayiró cúagu, Jesucristo tiibosãriguere ññagũ, cũũ marĩrē ññãnaré tiimĩadarere netõnẽjãgũdaqui. ¹⁰ Marĩ Cõãmacũmena cãmerĩ ññadũgahera niirira niipacari, cũũ macũrē marĩrē diabolosari tiiyígu. Cũũ diabolosariguemēna marĩ Cõãmacũmena bapacũtimasĩã sũcã. Teero tiirã, marĩ mecũtĩgãrē cũũmēna bapacũtimasĩrã niijĩrã, ateré nemoró masĩã: Jesucristo masãmuãrigũ niijĩgũ, marĩrē ññãnaré tiimĩadarere netõrĩ tiigúdaqui. ¹¹ Netõnẽnore díçure buarĩ tiibosãrijĩyi. Marĩ Õpũ Jesucristo diabolosariguemēna Cõãmacũ marĩ cũũmēna bapacũtimasĩrere buarĩ tiijĩyi sũcã. Teero tiirã, marĩ nemoró ũseniremēna wedesea sáa.

Adán, teero biiri Cristo tiirigue

¹² Sĩcũ basocũ Adán wãmecũtigumēna ññãnaré tiiré pũtũcutiyiro. Teewapara diadarecã pũtũcutiyiro. Adán tiibuyériguemēnarã basocã niipetirapũre ññãnaré tiiré pẽnipéapetijõãyiro. Teewapara niipetirapũre diadarecã sesapetijõãyu. ¹³ Cõãmacũ cũũ dutiré Moisémena cúũãdari sũgueropũ, basocã ññãnarere tiitõayira. Dutiré manirĩ, basocãre “wapa cwoóya” jĩimasĩña maniã. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macãrã tē Moisés niirito macãrãpũ teerora diarira niiwã. Cũũjã Adán tiiróbiro Cõãmacũ dutirere netõnũcãripacara, diarira niiwã.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biiadarere tiisugúerira niíya. Adánpe p̄uuc̄utirigu niwī ñañaré tiirére. Jesucristope p̄uuc̄utirigu niwī ãñurõ tiirére.

¹⁵ S̄icũ basocú netõñuc̄árigue wapamena pau dian̄ñuseyira; Jesucristomenapereja Cõãmacũ paure nemorõrã ãñuré ticobosarigu niwī. Wapaséro manirõ teero ticojãqui. Teero tiiró, Cõãmacũ basiro basocáre ticobosarigüepe Adán netõñuc̄árigue wapa tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁶ S̄icũ basocú cũũ s̄icãrĩrã netõñuc̄árigue waparena pau “wapa c̄uorá niíya” jĩñorira niwã. Bayiró peti basocá netõñuc̄ájãri siro, Cõãmacũ basirora ticobosarigüepe pau petire “ãñurãrã niíya” jĩñorĩ tiia. Teero tiiró, s̄icãrĩrã netõñuc̄árigue wapapeja Cõãmacũ basocáre ticobosarigüepe tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁷ S̄icũ basocú s̄icãrĩrã netõñuc̄árigue wapamenarã diaré sesajõãyu. Teero wáapacari, nemorõrã Cõãmacũ ãñurõ tiinórãpe ãñurére b̄uãadacua. Cũã Cõãmacũ basiro ãñuré ticobosarigüepe ñeeãadacua. Teero biiri cũũ “ãñurãrã niíã múã” jĩrere t̄uoãdacua. S̄icũ basocúye tiibosárigüemenape catiré petihére c̄uon̄ñuseadacua. Cũũrã Jesucristo niíi.

¹⁸ Biirõ p̄tuáj̄iyu sáa: S̄icũ basocú s̄icãrĩrã netõñuc̄árigue wapamenarã niipetira ñañarõ tiinõãdara p̄tuári tiiyígu. Teerora s̄icũ basocú s̄icãrĩrã ãñurõ tiibosárigüemenarã niipetirare “ãñurãrã niíya” jĩmasĩrĩ tiigú tiirígu niwī; catiré petihére b̄uãmasĩrĩ tiigú tiirígu niwī. ¹⁹ S̄icũ basocú Cõãmacũrẽ ȳuũr̄irigüepe wapamena paure ñañaré tiirã p̄tuári tiiyígu. Teerora s̄icũ basocú Cõãmacũrẽ ȳuũr̄igüepe wapamena paure “ãñurãrã niíya” jĩgũãdaqui.

²⁰ Basocá cũã basiro dutiré c̄uorĩ siro niipacari, Moisére dutiré cúũrigüecã jeanemoyiro s̄icã. Teeména basocá nemosãñurõ netõñuc̄árere ññamas̄iyira. Tee tiiró, ñañaré tiiré tiinemórõbirora Cõãmacũpe nemosãñurõ basocáre ãñuré ticorigü niwī.

²¹ Ñañaré tiirígu wapamena niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cõãmacũ basiro ãñuré ticorépecã basocáre ãñurãrã, wapa c̄uohéra p̄tuári tiimas̄íre wáayiro. Teeména Cõãmacũ marĩ Òpũ Jesucristomena catiré petihére ticomas̄iqui.

6

Cristomena mama catiré tiiróbiro c̄uoréc̄utia

¹ Too docare ¿deerope p̄tuãnoãdari sáa? “Cõãmacũ basiro marĩrẽ ãñuré ticonemoãrõ jĩrã, ñañaré tiirucújããda”, ¿jĩãdarite? ² Jĩrĩjããda. Jesucristo curusapu diarito, marĩcã cũũmenarã diarirapu tiiróbiro wáarira niwũ. Marĩ diarira tiiróbiro nijĩrã, ñañarére tiihéra niirõ booa. ¿Deero tiirã marĩ too sugüerõpũ ñañarére tiin̄ñuseriobiro tiin̄ñuseboatau? Tiirícu sáa. ³ Múã mas̄icu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiiróbiro tiirã tiij̄iyu. ⁴ Jesús diaari siro, mas̄copepũ cúũnoyigü. Marĩ wãmeõtinoreména cũũrẽ cúũriro tiiróbirora marĩcãrẽ marĩ ñañaré tiirécã cúũnoriro niwũ. Marĩ Pacu cũũ tutuaremena Jesucristore diarigüpe masõrigü niwī. Marĩpe cũũmena mas̄arira tiiróbiro nijĩrã, cũũmena mama catiré tiiróbiro c̄uoréc̄utia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro nijĩrã, cũũ diarigüpe mas̄ariro tiiróbirora s̄icãrõména marĩcã masããdacu s̄icã. ⁶ Ateré mas̄iã: Marĩ too sugüerõpũ ñañarõ niirec̄utirere Jesucristo diarigüeména curusapu páabiatunoriro tiiróbiro wáayiro. Marĩ bayiró ñañaré tiidugárere petijõããrõ jĩrõ, teero tiinóyiro. Teero tiirã, ñañarére tiirjãrõ booa. Marĩrẽ ñañaré bayiró peti tiin̄ñuseri tiirjãrõ booa sáa. ⁷ S̄icũ diarigüpe cũũ catigü ñañaré tiirigüepe netõr̄igüpe niiqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro nijĩrã, “cũũ tiiróbirora catiadacu” jĩrécãrẽ padeóa. ⁹ Ateré mas̄iã: Jesucristo diarigüpe masõnorigü dianemoriqui. Cũũrẽ dianemorĩ tiimas̄íricu. ¹⁰ Jesucristo diagũ, s̄icãrĩrã basocá ñañaré tiiré wapare diabosayigü. Mecũt̄igãrẽ cũũ catigú nijigũ, s̄icãrõména Cõãmacũmena duuró manirõ catirucuqui. ¹¹ Tee tiirã, marĩcã “Jesucristomena diarira tiiróbiro niíã” jĩ t̄ugueñaãda. Diarira tiiróbiro ñañarére tiirjããda. Teerora s̄icã marĩcã s̄icãrõména Jesucristomena nijĩrã, “Cõãmacũmena duuró manirõ catirucuadacu” jĩ t̄ugueñaãda.

¹² Teero tiirá, marĩrē ñañaré tiidugáre marĩ wácūrēpure jeapacari, teero núcájáada. ¹³ Marĩye òpũu maquē tiirémēna wapa cʉorá pʉtuárijáada. Teero tiirá, biirope niíada: Marĩ dia masárrira tiiróbiro niijĩrã, marĩye òpũu maquērē Cõamacũyepere tiicotéri tiíada sáa. Teeména cũũ dutiré añurépere tiicotérucuada. ¹⁴ Marĩjã Moisés dutirémēna niiria; Cõamacũ marĩrē añuré ticorémēnape niíã. Teero tiiró, ñañaré marĩrē dutinetõnucãrĩ, tiirĩjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiiróbiro niiré

¹⁵ Too docare ¿deerope pʉtuánoadari sáa? Marĩjã Cõamacũ marĩrē añurõ tiibosáremēna niíã. Moisés dutirémēnape niiria sáa. Teero tiirá, “ñañaré tiijáco” ¿jĩĩadari? Jĩirijáada. ¹⁶ Múã masĩcu: Āpĩ dutirére yũurucura, cũũrē dutiapenori basoca sããrã tiia; cũũ múã òpũ pʉtuágũ tiiquí. Tee tiiróbiro niíã, múã ñañarére tiirucúra. Ñañaré tiiré wapa pecamepũ wáarere buaáadacu. Cõamacũ dutirére yũurucurapeja, cũũrē padecotera tiiróbiro niíã. Cũũ dutirére yũura, añurõ tiimasĩrere buaáadacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropũ múã ñañarére tiirucúrira niijĩyu ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire bueri tʉorá, añurõ yũuyiro. Teero tiirá, ñañarére tiirucúmirira añurépere yũuyiro sáa. Yũu múãrē teero tiiriguere wácucogũ, Cõamacũrē usenire ticoa. ¹⁹ Múãrē wisíoro tʉgueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Múã too sugueropure múãye òpũu maquēmēna ñañarére tiirucújĩyu. Jõõpemēna ñañaré tiidójĩyu. Atitópere múãye òpũu maquēmēna añurére tiiyá. Teero tiirá, añurére tiirucúra pʉtuáadacu.

²⁰ Too sugueropure múã ñañarére tiirucúra niijĩrã, añurére tiibórano mee niijĩyu ména. ²¹ Múã ñañaré tiirígue wapare ¿ñeenó añurére buayíri? Atitóre múã too sugueropũ ñañaré tiiriguere wácũrã, bobocú. Tee ñañaré tiirígue wapamēna pecamepũ wáare dícuere buabójĩyu. ²² Atitóre múã netõnénorira niijĩrã, ñañarére tiirícu sáa. Cõamacũrē padecotera niicu. Cũũrē padecotere wapa añurõ tiimasĩre buaáadacu. Teewapamēna catiré petihére buaáadacu. ²³ Ñañaré tiiré wapare diadoarere buanócu. Cõamacũ marĩrē wapamaníró ticoréja catiré petihére buarí tiiré niicu. Marĩ Òpũ Jesucristomēna “sícãrõména niíya” jĩĩgũ, teeré ticoqui.

7

Wãmosíare maquēmēna queoré

¹ Yáa wedera, múã basocáre dutirére masírá niicu. Teero tiirá, múã ateré masĩcu: Marĩ catirí bʉrecopũ dícuere basocáre dutirére yũumasĩcu. ² Queorémēna múãrē wedegũda. Marĩrē dutiré biiro niíã: Sícõ wãmosíarigo coo manũ catiritabere ména cũũ nũmo niíyo. Cũũ diaari siro docare, cúã wãmosíarigue petijóãcu; coo manũ manigó pʉtuájáco. ³ Coo manũ catipacari, ãpĩmēna niigõ, ñeaperepigo pʉtuáco. Coo manũ diaari siro docare, cúã wãmosíarigue petijóãcu. Teero tiigó, ãpĩmēna dúutugo, ñañarõ tiigó mee tiicó.

⁴ Yáa wedera, tee tiiróbirora wáajĩyu marĩrē. Marĩ Cristomēna diasotoapeorira niíã. Mecũtígãrē Moisére dutiré cúũriguemēna mee niíã. Teero tiirá, ãpĩmēna dúutumasiĩgõ tiiróbiro niimasíã. Marĩ dúutugũ diarigupũ masõrigũ niíĩ. Marĩ cũũmēna niijĩrã, añurõ niirecutirere buaáadacu. ⁵ Tíatopure marĩ ñañarére tiirí basoca niirucuwũ. Moisére dutiré cúũriguere tʉoári siro, nemosãñúrõ ñañarére tiidugáwũ. Tee ñañarére tiirígue wapa diadoare buaáadara niimiwũ. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩrē dutimasíria. Teeré netõrírappũ niíã. Teero tiirá, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espíritu Santo boorépere tiicotéa.

Añurére tiidugápacũ, ñañarére nemoró tiicú

⁷ Too docare ¿deerope pʉtuánoadari sáa? “Moisére dutiré cúũrigue ñañaniã”, ¿jĩĩadari? Jĩirijáada. Tee dutiré maniátã, marĩ tiirére “ñañaré tiiré niicu” jĩĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapure sicawãme biiro jĩĩã: “Āpěrãyére ugorijãña”, jĩĩã. Tee jĩĩróno manidójããtã, too docare yũu “ugorecutire ñañaré niicu” jĩĩmasíña manibójĩyu. ⁸ Tee

dutiré yũure ñañaré tiirére añurõ tũgueñamasĩrĩ tiipacári, yũupe nemosañũrõ ñañarére tiidugágu pũtuájãã. Tee dutiré maniátã, ñañaré tiiarĩgu niipacu, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tíatopũre ména yũu tee dutirére masĩriritopũre wãcũpatiro manirõ yũu niijãmiwũ. Too síro tee dutirére yũu masĩrĩ sáa, ñañaré tiiré yũure dutinucãwũ. Teero tiigú, “pecamepũ wáagudacu” jĩ tũgueñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógũdũpũ niijãgũ tiirĩgu niimiwũ. Tee dutiré basocáre Cõãmacũmena añurõ pũtuári tiiré niipacaro, yũupere wapa cuogú, diagudu pũtuári tiiwũ. ¹¹ Yũu tee dutiréperere wãcũnũnũseboarĩguere ñañaré yũupere niiré yũure ñañarére wãcũnũnũseri tiíámajãmitũ. Tee dutirére masĩpacũ, yũu ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajãgũdu tiimĩrigũ niiwũ.

¹² Teero tiiró, Moisére dutiré cũũrigue ñañaré maniré peti niĩã. Tee dutiré niipetirepũra ñañaré maniré, diamacũ maquẽ, añurẽ niĩã. ¹³ Too docare tee dutiré añurẽ niipacaro, ¿yũure diadoarere buajãgũdu pũtuári tiigári? Tiirĩcu. Yũu netõnucáre wapamenape diadoarere buajãgũdu pũtuámitũ. Teero tiiró, yũu tiirécũtĩrepe tee dutiré añurẽmena iñarĩpereja, ñañaré tiiré niiriro niiwũ. Ateména pũtuáa: Tee dutirére tuomasĩpacũ netõnucájĩgũ, ñañaré tiirére “bayirõ ñañaré niĩã” jĩmasĩnoã.

¹⁴ Marĩ masĩã: Moisére dutiré cũũrigue Cõãmacũ ticorigue niirõ tiia. Yũupe ñañarére tiisũguénucãrigũ niijĩgũ, ñañarérena tiirucũgu tiirõbiro niigũ niĩã. ¹⁵ Yũu tiidugárere tiiría; yũu tiirĩporepere tiirucújãga sũcã. Yũu basiro yũu tiirucũre tuomasĩriga. Deero tiigú teero tiíata yũu. ¹⁶ Yũucã yũu tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cũũriguere tiirĩpacũ, “añurẽra niĩã” jĩapujãã. ¹⁷ Yũu basiro mee ñañaré tiia. Yũupere ñañaré tiiré niijĩrõ, yũure ñañaré tiirĩ tiigá. ¹⁸ Ateré yũu masĩã: Yũu basirora yũu ñañarére tiisũguénucãrigũ niijĩgũ, añurẽpere “añurõ tiijãgũda” jĩĩarĩgu niipacu, tiimasĩriga. ¹⁹ Añurẽ yũu tiidugárere tiirõno tiigú, ñañaré yũu tiidugáhererepere tiirucúa. ²⁰ Yũu tiidugáherere tiigú, yũu basiro mee teero tiia. Yũupere ñañaré tiiré niijĩrõ, yũure ñañaré tiirĩ tiigá.

²¹ Ate wáarucua yũure: Yũu “añurẽre tiijãgũda” jĩipacu, ñañarére tiipacũtĩrucujãga. ²² Yũu basiropereja Cõãmacũ dutirére tũsanetõjãmiga. ²³ Tee tiiró, yũu tũgueñarĩ, yũu ñañaré tiisũguérigue yũu añurõ tiidugáreperere wãcũnũnũsedugari, bayirõ cãmerĩquẽrõbiro tũgueñaga. Wãcũnũnũsedugamiãriguere ñañarépe dutinetõnucájãcu.

²⁴ Ñañaré tiirére duomasĩrijĩgũ, ñañarõ tũgueñaga. ¿Noã yũu diadoaboarĩguere catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? ²⁵ Cõãmacũ sũcũrã marĩ Ôpũ Jesucristomena yũure catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Ateména pũtuáa: Yũu wãcũrẽmena Cõãmacũ dutirére tiicotégũ niĩã. Yũu ñañaré tiisũguériguere tiirucũgu niijĩgũ, ñañaréperere tiicotégũra niĩã.

8

Espíritu Santore cũorá niirecũtĩre

¹ Teero tiirã, marĩ Jesucristomena niirãjã ñañaré tiinóricu; pecamepũ wáaricu. ² Espiritu Santo marĩrẽ mama catirére Jesucristomena cũorĩ tiirĩgu niiwĩ. Cũũ catiré ticoriguemena marĩ ñañaré tiirécũtĩrere tiidũmasĩã sáa. Diadoaborere netõrirapũ niĩã sáa. ³ Marĩ ñañaréperere tiisũguénucãrĩra niijĩrã, Moisére dutiré cũũriguere añurõ tiimasĩhẽrã niijĩyu. Tee dutirẽpere marĩrẽ netõrĩ tiimasĩria. Cõãmacũ dícu netõrĩ tiimasĩqui. Cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ, marĩ ñañaré tiirére dia wapatĩbosadutĩgu. Cũũ macũ marĩ ñañarére tiisũguénucãrĩra õpũũcutĩro tiirõbirora õpũũcutĩyĩgu. Ti-õpũũmena diagu, marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩpetijãbosarĩgu niiwĩ. ⁴ Teeré wapatĩgu, marĩrẽ Cõãmacũ dutirõbiro tiiarõ jĩgũ, teero tiibosáyĩgu. Teero tiirã, marĩ ñañarére tiisũguénucãriguere tiinũnũsera mee niĩã sáa; Espiritu Santo tutuaromena cũũ boorõbiro tiirécũtĩrape niĩã.

⁵ Basocá cúa ñañarére tiisuguénucāriguere tiinunúseraja tee dícre wācūnūnūsecua. Basocá Espíritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícre wācūnūnūsecua. ⁶ Basocá cúa ñañarére tiisuguénucārigue dícre wācūnūnūserapeja diará tiiróbiro niitoacua. Espíritu Santo boorénorē wācūnūnūserapeja catiré petihére cwoádara niitoacua; añurō niirecutirere cwoádara niitoacua. ⁷ Basocá cúa ñañarére tiisuguénucārigue dícre wācūnūnūserapeja Cōāmacūrē ññadugahera tiiróbiro niicua. Cūñ dutirére tiidugárijirā, tiimasíhērā niicua. ⁸ Cúa ñañarére tiisuguénucārigue dícre tiirucújirā, Cōāmacūpere usenirí tiimasírícu.

⁹ Múāpe múā ñañarére tiisuguénucāriguere tiirécutiricu. Espíritu Santo múāpure niigá cūñ múārē tiidutírenorē tiirécuticu sáa. Sícūnorē Espíritu Santo cūūpure manirí, Jesucristomena niiriquí. ¹⁰ Cristo múāpure niiatā, múāye ōpūūrī bóaadari ōpūūrī niipacari, múāye yeeripūnarípe catiré petihére cwotóacu. Ñañaré tiiré wapa múāye ōpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe múārē “añurárā niíya” jīnorenena catiré petihére cwotóacu. ¹¹ Cōāmacū Jesuré diarigūpure masōrigū niiwī. Espíritu Santo múāmena niirí ññagū, Cōāmacū múāye ōpūūrī bóaadare ōpūūrī niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espíritu Santo múāpure niigūmena.

¹² Teero tiirá, yáa wedera, Espíritu Santo marírē tiidutírobirora tiirucúro booa. Marí ñañarére tiisuguénucāriguere tiiríjārō booa sáa. ¹³ Marí ñañarére tiisuguénucāriguere tiirája, diadoaadara niíadacu. Tee ñañarére tiisuguénucāriguere Espíritu Santo tiíápuremena tiidúrapeja catirucua.

¹⁴ Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinunúserano Cōāmacū pōna niíya. ¹⁵ Cōāmacū marírē Espíritu Santore ticorigū niiwī. Espíritu Santo marímenarā niigū, marírē cuiri tiiríqui; ñañarō netōádarape cuiremena niirucua. Espíritu Santo marírē “diamacú Cōāmacū pōnabiro putuára tiia” jīmasírí tiirígu niiwī. Teero tiirá, cūūmenarā Cōāmacūrē “Pacu” jīmasiā. ¹⁶ Espíritu Santora marí wācūrēpure “Cōāmacū pōna niitoaa” jī tūgueñarí tiiquí. ¹⁷ Cōāmacū cwooré cūñ macūmena putuáadacu. Marí Cōāmacū pōna niirí, Cristore putuaréno marícārē putuáadacu. Teeré ñeeādari sugero, Jesucristo ñañarō netórobirora ñañarō netóápuro booa ména. Too síropucārē sícārōména Cōāmacū añuré cwoorére Cristomena cwoáadacu marí.

Marí Cōāmacū añuré cwoorémena niíadacu

¹⁸ Marí atibúrecorū ñañarō netōā. Too síropū Cōāmacū marírē ūmūáserū añurére ticoadarere wācūrā, mecūtígā marí ñañarō netōrē “bayiró niiré mee niíā” jī wācūā. ¹⁹ Too síro Cōāmacū marírē “yūñ pōna niíya” jīgū, cūñ añuré cwoorére ticogūdaqui. Cūñ teeré ticoadari būrecore niipetire cūñ bauanérigue coteró tiicú. ²⁰ Niipetire Cōāmacū bauanérigue cūñrē netōnucāripacaro, bóaadare putuáyu. Cōāmacū “bóaditire putuádoaricu tiirópūja” jīgū, teeré teero wáari tiijárigū niiwī. ²¹ Too síropureja cūñ bauanérigue bóaadare mee niíadacu; netōnénoādacu sáa. Cōāmacū pōna cūñ añurére cwooróbirora cūñ bauanérigucā cwoáadacu. ²² Marí ateré masiā: Atitóre niipetire Cōāmacū bauanérigue pūnirére tūgueñacu ména. Sícō numiō wīmagū apagodo pūnirére tūgueñaróbiro tūgueñacu. ²³ Tee bauanérigue dícu pūniré tūgueñarō mee tiia. Marí Espíritu Santore cwoorácā pūniré tūgueñaróbiro niijāā. Cōāmacū marírē Espíritu Santore ticosuguerigū niiwī ména. Teero tiirá, ateré coterá tiia sūcā: Too síropū Cōāmacū niipetira tucóropū marírē “yūñ pōnabirora putuájārā tiíya” jīñadarere cotea. Teero biirí “Cōāmacū marírē niirucujāādare ōpūūrírē ticogūdaqui” jīrā cotea. ²⁴ “Teeré ñeejāadacu” jī wācūremena padeosugujírā, netōnénowū. Sícūnorē “ticogūda” jīriguere ñeetoarigūpūja cotenemoriqú sáa; diiyenópere cotemasíña manicú. ²⁵ Marípe too síropū ñeeādarere cotea. Potocórō maniró cotea.

²⁶ Apetó marí wācūbayiripacari, Cōāmacūrē diamacú añurō sáimasírípacari, Espíritu Santo tiíápuqui. Marí ñañarō netórí, Cōāmacūrē añurō sáimasírō mee wáacu. Teero tiigú, Espíritu Santope marírē tiíápugū marí sáibóariguere sáibosáqui. Marí sáimasíña

manirére sãimasíqui. ²⁷ Cõamacũpe marĩ boorére tugueñamasígũ nijígũ, Espiritu Santo sãibosárere ãñurõ masĩtoaqui. Espiritu Santo Cõamacũ basiro cũürẽ padeoráre boosárenorẽ bayiró sãibosáqui.

Ñañarére ãñurõ netõnucájãadacu

²⁸ Cõamacũ marĩrẽ cũũ booróbiro tiiáro jĩgũ, beseiygu. Teero tiirá, marĩ ateré masiã: Marĩ cũürẽ maĩrãrẽ tiiápurucujãqui; niipetire marĩrẽ noo niiréno wáapacari, Cõamacũ ãñuróre marĩrẽ wáari tiiquí. ²⁹ Cõamacũ sicutopura cũürẽ padeoádarare masĩpetitoayigu. Cũã niĩadare maquẽrẽ biiro jĩyigu: “Cũãrã yũ macũ niirirobirora niĩadacua; cũũ niirecutirebirora niimũãncãadacua”, jĩyigu. Teero tiigú, cũũ macũrẽ “niipetira yũre padeorá sõwũ tiiróbiro niigú putuágudaqui” jĩtoayigu. ³⁰ Cõamacũ “yũ macũ niirecutirebirora niimũãncãadacua” jĩnorirarena cũũ põna tiiróbirora putuári tiirigu niiwĩ. Cũũ põna tiiróbiro putuaráre “ãñurãrã niĩya” jĩrigu niiwĩ. “Ãñurãrã niĩya” jĩrãrẽ cũũ macũbiro putuári tiirigu niiwĩ.

³¹ Teero tiirá, marĩ tee niipetirere wãcũjĩrã, “marĩrẽ Cõamacũ diamacũrã tiiápu-jãgũdaqui” jĩmasiã. Cũũ tiiápurĩ, ãpẽrã marĩrẽ ñañarõ tiipacári, wãcũpatiria. Cũã ñañarõ tiiré niidoaricu. ³² Cõamacũ cũũ macũ peticãrẽ maĩpacú, marĩye wapare diabosadutigu, basocã cũürẽ sĩarĩ tiijãrigu niiwĩ. Teero cũũ macũrẽ ticorigu nijígũ, niipetire marĩrẽ tiiápurecãrẽ ticogudaqui. ³³ Sícũno Cõamacũ cũũ beserirapure “ñañarã niĩya” jĩmasĩriqui. Cõamacũ basiropo “ãñurãrã niĩya” jĩtoarigu niiwĩ. ³⁴ Sícũno marĩrẽ “ñañarõ tiiró booa” jĩsũguemasĩriqui. Jesucristope marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Diatoa, masãrigu niiwĩ. Teero tiigú, mecũtígãrẽ cũũ Pacu diamacũpe duijígũ, marĩrẽ sãiboságu tiiquí. ³⁵ Sícũno Cristo marĩrẽ maĩrécãrẽ cãmotãmasĩriqui. Marĩ ñañarõ netõpacári, marĩ ñañarõ tugueñarucupacari, marĩrẽ ñañarõ tiipacári, marĩrẽ juabóare wáapacari, marĩ sutĩ cuorĩpacari, marĩ quioré watoapu niipacari, marĩrẽ sãipacári, Cristope maĩrucújãqui. ³⁶ Cõamacũye queti jóaripũpucã teerora jĩ jóanoã: Mũurẽ padeoré wapa wãcũhẽrõ sããnóadarapura niĩã.

Ovejare sãããdara tiiróbiro ãsãrẽ tugueñaya,*
jĩ jóanoã.

³⁷ Marĩpũre noo niiré wáapacari, Jesucristo marĩrẽ maĩgũ tiiápuremena ãñurõ netõnucájãadacu. ³⁸ “Cõamacũ marĩrẽ maĩrere apeyenó cãmotãmasĩricu”, jĩ padeomasĩjã yũja. Diarénocã, teero biiri catiré; ángelea, teero biiri wãtĩãrẽ dutirá; atitó wáarecã, teero biiri too síropu wáaadare; tutuare cuorácã, ³⁹ teero biiri ãmũãrõpu wáarecã, ãcũãrõpu wáare; teero biiri dee biiré Cõamacũ bauanériguenocã cũũ marĩrẽ maĩrere cãmotãmasĩricu. Cõamacũ cũũ maĩrere ãnogũrã, marĩ Õpũ Jesucristore marĩye wapare diabosadutirigu niiwĩ.

9

Israelya põna macãrãye queti

¹ Yũ Jesucristore padeojígũ, jĩdutoro maniró, diamacũ wedea. Espiritu Santocã yũ jĩrere “diamacũrã jĩgũ tiii” jĩmasĩqui. ²⁻³ Yũ bayiró wãcũpati, ñañarõ yeeripũnacutiga, yáa wedera Israelya põna macãrã Jesuré padeohéri ãñagũ. Yáa põna macãrã diamacũ Jesuré padeorĩ boogú, pecamepu cãã wáari booríga. Teero tiigú, yũpe cããmena wasodugãmiã. Wasogú, yũpe pecamepu wáagudacu; Cristore ãñaribocu. ⁴ Cũãjã biirope jĩnorira niĩya:

Israel pãrãmerã niinũusera niĩya;

Cõamacũ cũũ põna tiiróbiro putuáaro jĩgũ, cããrẽ beseiygu;

cũũ bóebaterere cãã ãñayira;

* 8:36 Salmo 44.22.

cúārē “biirope cāmerí tiirécutiada” jīyigū;
 cúārē dutiré cūóadarecārē cúūrigū niwī;
 “yáa wiipure yūre padeorá, biiro tiirécutiya” jīrigū niwī;
 cúārē “añurō tiápurucujāgūdacu” jīrigū niwī;
⁵ cúā Abraham, Isaac, Jacob pārāmerā niinunuserapū niīya;
 Cristocā basocú bauájīgū, cúāya pōna macūrā niirigū niwī sūcā.
 Cūū Cōāmacūrā niiqui.
 Niipetirere dutimasīgū niiqui.
 Teero tiirá, “mūū añugú niā” jīī, ũsenire ticorucujārō booa.
 Teerora jīrō booa.

⁶ Cōāmacū Israelya pōna macārārē añurō tiipacári, paū cūūrē padeoríya. Cūā padeo-
 héri, “Cōāmacū Israelya pōna macārārē ‘añurō tiigúda’ jīriguere tiiríqui” jīgū mee tiia.
 Cōāmacū cūū jīrēre diamacú tiiquí. “Cōāmacū niipetira Israel pārāmerā niinunuserare
 beseriyigū”, jīdugaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pārāmerā niinunuserare
 beseriyigū. Cōāmacū Abrahamrē jīyigū: “Isaac pārāmerā niinunusera mūū pārāmerā
 peti niādacua”, jīrigū niwī. ⁸ Biiro jīdugaro tiia: Cōāmacū niipetira Abraham pārāmerā
 niinunuserare “yūū pōna niīya” jīriqui. Abrahamrē “sícū pōnacutígudacu” jīrigū pōna
 dícu Abraham pārāmerā niinunusera niicua Cōāmacū iñacoropū. ⁹ Cōāmacū Abrahamrē
 cūū pōnacutíadare maquērē wedesuguegu, biiro jīrigū niwī: “Atitónorā yūū atiri, Sara
 macūcutigopū niigōdaco mée”, jīrigū niwī.

¹⁰ Apeyé niinemoā sūcā: Too síro marí ñecū Isaac nūmocutiigū. Cūū nūmo Rebeca
 sūduárirare niipacó niyigo. Cūāgā Isaac sícūpōnarā niyira. ¹¹⁻¹² Cūā bauáadari
 sugueropura, añuré, ñañarére cúā tiirípacarira, Cōāmacū sícūrēna besesuguetoyigū.
 Teero tiiríguemena Cōāmacū cūū “besea” jīrēre ñoyigū. Basocá tiirēre iñagū mee
 cūū besedugarare besequi. Teero tiigú, Rebecare jīrigū niwī: “Cūū sōwūpe cūū bairé
 padecotegu sāāgūdaqui”.* ¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpū ate jóanoā: “Jacoré maíwū;
 Esaúpere booríwū”, † jīī jóanoā.

¹⁴ Too docare ¿deerope pūhānoādari sáa? “Cōāmacū diamacú tiihégū niiqui too
 docare”, ¿jīādarite? Jīrijāāda. ¹⁵ Cōāmacū sicatorpura Moisére “yūū bóaneō iñadu-
 gagunorē bóaneō iñagūda” ‡ jīrigū niwī. ¹⁶ Teero tiirá, marí ateré masíā: Cōāmacū
 cūū bóaneō iñadugarare bóaneō iñaquí. Basocá basiro bóaneō iñadutiri mee bóaneō
 iñaquí. Teero biiri añurō tiiré wapa mee bóaneō iñaquí. ¹⁷ Teero tiiró sūcā, Cōāmacūye
 queti jóaripūpūcārē Cōāmacū Faraónrē “tee biigudacu” jīriguere jóanoriro niwī: “Yūū
 tutuarere mūūmena ñnogúda jīgū, mūūrē ōpū wáari tiwú. Niipetiro macārā yūū
 tutuarere masíārō jīgū, teero tiwú”, § jīrigū niwī Cōāmacū. ¹⁸ Teero tiigú, Cōāmacū cūū
 bóaneō iñadugagunorē bóaneō iñaquí. Cūū basirora āpērārē tuodugáhera niirí tiiquí.

¹⁹ Sícūno yūū teero jīāriguere tuogú jīboqui: “Too docare Cōāmacū basiro basocáre
 tuodugáhera niirí tiipacú, ¿deero tiigú cúārē ‘wapa cūorá niīya’ jībogari? Cūū basirora
 tiidutírenorē ‘tiiría’ jīmasíña manimícura”, jīboqui. ²⁰ Cōāmacūrē teenórē jīrijārō
 booa. Teero jīgūnojā Cōāmacūrē “diamacú tiiría mūūjā” jīāmajāgū niiqui. Sotucuru
 wearirū tiirurē wearigore “¿deero tiigó biiro baurírū wearí?” jīmasírícu. ²¹ Dii
 weegóno sicaburū niipacari, coo tiidugáro weemasíco. Decomena añuréparū coo
 dúaadareparure weemasíco. Apeburūaména coo cūóadareparure weemasíco.

²² Teerora Cōāmacūcā tiiquí. Cūū bayiró cúare, teero biiri cūū tutuarere ñnogúda
 jīgū, cúā ñañaré tiirá niipacari, teero iñajāqui ména. “Ñañarō tiinóādarapū niitoaya
 mée” jīgū, teero iñajāqui. ²³ Teero tiigú sūcā, cūū basirora bóaneō iñarirapereja añurō
 tiápugūdaqui. Cūū añurére cūóaro jīgū, besetoajíyi. ²⁴ Marí cūū bóaneō iñarā niā. Marí

* 9:11-12 Génesis 25.23. † 9:13 Malaquías 1.2-3. ‡ 9:15 Éxodo 33.19. § 9:17 Éxodo 9.16.

judíoare, ãpẽrá judíoa niihẽracãrẽ beserigu niiwĩ. ²⁵ Oseas Cõãmacũ wederiguere tee jĩ jõatoarigu niiwĩ mée:

Basocá yáa põna macãrã niihẽrãpere “yáa põna macãrã niiya” jĩgũdacu;

yũ maĩrá niihẽrãpere “yũ maĩrá niiya” jĩgũdacu,*

jĩ jóarigu niiwĩ. ²⁶ Teero biiri

“mũájã yũ menamacãrã mee niã” jĩnori dita macãrãpũrena

“cũã Cõãmacũ catigú põna niiya” jĩnoãdacu,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁷ Israelya põna macãrã maquẽrẽ Isaías biiro jóarigu niiwĩ:

Israel pãrãmerã niinũnũsera

ditatupari día pairímaa wesapũ niiré tiiróbiro paũ niipacara,

pũarágãsãñurõ netõnénoãdacua.

²⁸ Cõãmacũ cũũ jĩrirobirora diamacũ tiigúdaqui.

Cũũ teeré tiĩádari bureco jearipũreja,

pearó maniró máata atibũreco macãrãrẽ ñãñarõ tiigúdaqui,‡

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁹ Isaías basirora tee maquẽrẽ biiro wedesũguetoarigu niiwĩ:

Cõãmacũ niipetire sotoapũ niigũ marĩya põna macũ sícũnorẽ dũarídojããtã,

maricã petibójĩyu Sodoma macãrã, Gomorra macãrã petirírobirora,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

Cristoyere judíoa boorígue queti

³⁰ Too docare ¿deero pũtuãnoãdari sáa? Biiro niã: Judíoa niihẽrãpe “ateré tiirí, Cõãmacũ marĩrẽ ‘ãñurãrã niiya’ jĩgũdaqui” jĩrẽnorẽ tiinũnũsericua. Tiinũnũseripacara,

Jesuré padeorẽmenape “ãñurãrã niiya” jĩnorã niicua. ³¹ Judíoape “Moisere dutiré

cũũrigue tiirécũtiremẽna Cõãmacũ ãsãrẽ ‘ãñurãrã niiya’ jĩgũdaqui” jĩ wãcũmiyira.

Teero wãcũpacara, tee dutirébiro tiiriyira. ³² ¿Deero tiigú Cõãmacũ cũãrẽ “ãñurãrã

niiya” jĩriyiri? Cũãpe Jesucristore padeorípacara, Cõãmacũpe “ãñurãrã niiya”

jĩrĩ tuodũgãmiyira. “Marĩ tiirécũtiremẽmenape marĩrẽ ‘ãñurãrã niiya’ jĩgũdaqui”, jĩ

wãcũmiyira. Teero tiirã, Jesús ãtãgã tiiróbiro biigũre padeoríjĩrã, tiigapũ dũpotua,

ñaacũmucua. ³³ Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Jerusalẽnpũre sicaqui ãtãqui cũũã. Tiiquipũ basocá dũpotua, ñaacũmuãdacua.

Cũũrẽ padeogũno “bũri peti padeotã” jĩriqui,*

jĩ jóanoã.

10

¹ Yáa wedera, Israelya põna macãrãrẽ netõnerĩ bayiró boosãã. Teero tiigú, bayiró Cõãmacũrẽ sãĩbosáa. ² Cũã Cõãmacũ boorere ãñurõ tiidũgãmicua. Teero tiidũgãpacara,

ãñurõ tuomasíricua. Yũ masiã cũã tiidũgãrere. ³ Cõãmacũ cũãrẽ Jesuré padeorẽmenape

“ãñurãrã niiya” jĩrere tuodũgãricua. Cũãrẽ dutirere yũurẽmenape ãñurãrã niidũgãcua

Cõãmacũ ññacoropũre. Teero tiirã, Cõãmacũ “Jesupere padeoyã” jĩrere booricua.

⁴ Jesuré padeogũno doca “dutarere tiirẽmenape Cõãmacũ ññacoropũre ãñugũrã niã”

jĩ wãcũnũnũseriqui; “Jesuré padeorẽmenape Cõãmacũ ññacoropũre ãñugũrã niã” jĩ

wãcũnũnũsequi.

⁵ ãpẽrá Moisés dutirẽmena Cõãmacũ “ãñurãrã niiya” jĩrere tuodũgãya. Moisés tee

maquẽrẽ biiro jóarigu niiwĩ: “Ate dutiré cũũrigue maquẽrẽ tiirucũgu, catiré petihere

bũagũdaqui”,* jĩ jóarigu niiwĩ. ⁶ ãpẽrãpẽ cũã Cõãmacũrẽ padeorẽmena cũũ “ãñurãrã

niiya” jĩrere tuodũgãya. Tee maquẽcãrẽ Moisés biiro jóarigu niiwĩ: “¿Noã ãmũãsepũ

* 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9. * 9:33 Isaías 28.16. * 10:5 Levítico 18.5.

muãwagudari? jĩ wãcũrijãña”, jĩ jóarigu niwĩ. Moisés biiro jĩdugayigu: “ ‘¿Noã ãmuãsepũ marĩrẽ netõnégũdũre sũogú wãagudari?’ jĩ wãcũnemorijãña; atitoarigu niwĩ”. ⁷ Atecarẽ jóarigu niwĩ: “ ‘¿Noã niiditidiari copepũ diiwágudari?’ jĩ wãcũrijãña”, jĩ jóarigu niwĩ. Biiro jĩdugayigu: “ ‘Cristo diarira watoapũ niigũrẽ ¿noã masãmuãatiri tiigũdari?’ jĩ wãcũnemorijãña; masãmuãtoarigu niwĩ”. ⁸ Teenórẽ “wãcũnemorijãña” jĩ jóaari siro, ateré jĩ jóarigu niwĩ: “Cõãmacũ basocãre netõnére queti marĩ watoapũ niitoaa; marĩ teeréna wedea; teeréna sũcã wãcũnũnũsea”,[†] jĩ jóarigu niwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo yũũ Õpũ niĩ” jĩ wedegũno “Cõãmacũ Jesucristo diarigũpũre masõyigu” jĩ padeó wãcũnũnũsegũ, netõnénogũdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wãcũnũnũsegũnorẽ Cõãmacũ “ãñugũrã niĩ” jĩqui. Cũũrã “Jesucristo yũũ Õpũ niĩ” jĩ wederi, Cõãmacũ netõnégũdaqui.

¹¹ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Cũũrẽ padeogũno ‘bũri peti padeotũ’ jĩriqui”,[‡] jĩ jóanoã. ¹² Cõãmacũ judíoare, judíoa niĩhẽrãrẽ sũcãrĩbíro ãñaqui. Cũũ sũcãrã niipetira Õpũ niĩ. Niipetira cũũrẽ padeorẽmena sãĩrãrẽ pee ãñurere ticogũdaqui. ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã sũcã: “ ‘Õpũ, yũũre netõnéña’ jĩ sãĩgũno netõnénogũdaqui”,[§] jĩ jóanoã.

¹⁴ ¿Deero tii basocã Jesuré netõnére sãĩãdari, cũũrẽ padeorĩpacara? ¿Deero tii cũũrẽ padeoãdari, cũũye quetire tuorĩpacara? ¿Deero tii cũũye quetire tuoãdari, tee quetire wederĩ basoca manipacãri? ¹⁵ ¿Deero tii cúã tee quetire wedeadari, sũcãno cúã pũtopũ “wedegũ wãaya” jĩgũ manipacãri? Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ biiro jóanoã: “Marĩrẽ ãñurẽ quetire wedeudara jeari ãñarã, bayiró useniã”,^{*} jĩ jóanoã.

¹⁶ Pãũ judíoa ãñurẽ quetire tuopacãra, niipetira padeorĩya. Isaías teeréna biiro jĩ jóarigu niwĩ: “Ësã Õpũ, noãnópe ãsã wederere padeorã padeojĩya. Niipetira padeopetĩriya”,[†] jĩ jóarigu niwĩ. ¹⁷ Ateména pũtuãa: Tuogũno padeorẽ buaquí. Cũũ buaquí Cristoye queti wederi tuorẽmena.

¹⁸ Yũũre ateré sãĩñãã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrãcã tuorĩdojãyiri? Tuomijĩya. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Cúã wederẽ quetire niipetiro macãrã tuopetĩjõãyira.

Cúã wederẽ atibũreco niipetiropũ sesajõãyiro,[‡] jĩ jóanoã.

¹⁹ Ateré sãĩñãnemoã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrã ãñurẽ quetire tuomasĩriyiri? Tuomasĩrijĩya. Yũũ teeré Moisés jóariguemena wedesũguegũda. Cũũ Cõãmacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niwĩ: Judíoa niĩhẽrãcãrẽ ãñurõ tiigũda.

Teero cúãrẽ tiirĩ, múã ãñatutiadacu.

Múã “Cõãmacũyere tuomasĩriya” jĩrẽ dita macãrãrẽ yũũ ãñurõ tiirĩ, múã cúaadacu,[§] jĩ jóarigu niwĩ.

²⁰ Too síro Isaíacã Cõãmacũ wedeseriguere cuiro maniró biiro jĩ jóanemorigũ niwĩ: ãmaãhẽrãpe yũũre buawã.

Yũũre “¿deero biirecutigari?” jĩ sãĩñãhẽrãpere masĩrĩ tiiwũ,^{*} jĩ jóarigu niwĩ.

²¹ Isaías Israelya põna macãrãpere Cõãmacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niwĩ sũcã: “Bũrecori yoaro yé wãmorĩrẽ sũnucũmiwũ, ‘sũnarãrẽ, netõnũcãrepirare boca ñeegũda’ jĩgũ”,[†] jĩ jóanemorigũ niwĩ.

[†] 10:8 Deuteronomio 30.12-14. [‡] 10:11 Isaías 28.16. [§] 10:13 Joel 2.32. ^{*} 10:15 Isaías 52.7. [†] 10:16 Isaías 53.1. [‡] 10:18 Salmo 19.4. [§] 10:19 Deuteronomio 32.21. ^{*} 10:20 Isaías 65.1. [†] 10:21 Isaías 65.2.

11

Israelya pōna macārārē sīquērārē Cōāmacū beserigue

¹ Ateré sāīñánemogūda: ¿Cōāmacū cūyare cōājōāyiri? Cōāwaririgu niwī. Yūcā Israelya pōna macārā niā. Abraham pārāmi niinunusegu, Benjamínya pōna macārā niā. ² Too sugueropu Cōāmacū Israelya pōna macārārē beseyigu, cūyara niārō jīgū. Atitócārē cūārē cōāwariqui. Elías Cōāmacūye queti jóaripū jīriguere múā tuomíjyu. Cūū Cōāmacūpūre Israelya pōna macārā tiirére biiro wedeyigu: ³ “Ōpū, cūā mūyara profetare sīāpetjārira niwā. Mūūrē padeorá wáicurare sóepeorere tiibatéjārira niwā. Yū sīcūrā dūsa mūūrē padeogú. Yūcārē sīādugára, āmaārā tiicúa”, jīyigu.* ⁴ Cōāmacūpe cūūrē yūyigu: “Cūā teero tiipacári, siete mil basocá yūre padeorá dūsaáya. Cūājā Baalbiro baugú weerigūre padeoríya”,† jīyigu. ⁵ Atitópucārē péerora Israelya pōna macārārē Cōāmacū cūū añurō tiirémēna besequi. ⁶ Cūū basocáre añurō tiigú niijigū, cūārē besequi; cūā añurō tiiré wapa mee besequi. Cūā añurō tiiré wapa cūārē beseatā, “cūū basocáre añurē ticogú niā” jīrē wapamaníbojyu.

⁷ Too docare ¿deerope putuáadari? Israelya pōna macārā “Cōāmacū ‘añurārā niīya’ jīgūdaqui marírējā” jī wācūmijīya. Cōāmacūpe cūū beserira dícare “añurārā niīya” jīrigu niwī. Āpērā besenoña manirá niijirā, tuomasíre manidójārā putuájāyira. ⁸ Tee maquē Cōāmacūye queti jóaripūpū jóanoā:

Cōāmacū Israelya pōna macārārē cūyere tuomasíhērī tiiyigu.
Cūārē capeari ñahērā, cāmopéri tuohéra tiiróbiro niirī tiiyigu.
Tée atitópucārē teerora niijāya ména,‡
jī jóanoā.

⁹ Davicá tee maquērē Cōāmacūmena wedesegu, biiro jīrigu niwī:
Israelya pōna macārā cūā boseyara, mūūrē wācūricua.

Cūā teero tiiré wapa cūārē ñañarō netōrí tiiyá.

¹⁰ Cūārē tuomasíhērā tiiróbiro, ñahērā tiiróbiro niirī tiiyá.

Pee nūcārē apara, sucubírocōā tuturo tiiróbiro ñañarō netōrí tiiyá,§
jī jóarigu niwī.

Judíoa niihērārē netōnérigue

¹¹ Apeyé múārē jīnemogūda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cōāmacū cūārē cōāpetijāyiri? Cōāpetirijīyī. Cōāmacū cūā netōnucārī ñagū, netōnére quetire wederáre judíoa niihērāpere wededutirigu niwī. Too docare judíocā “marícā padeoáda” jīārō jīgū, teero tiirigu niwī. ¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, āpērā atibúrecopu niirārē añurō wáaa. Cōāmacū “yū pōnarē añurē ticogūda” jīriguere judíoa ñeeriwa; judíoa niihērāpe ñeeēya. Judíocā Jesucristore padeoríto jeari, niipetira atibúrecopu niirārē nemorórā añurō wáaadacu.

¹³ Mecūtīgā múā judíoa niihērā dícare wedegūdu tiia. Jesucristo yūre múārē cūyere wededutigu besecūwī. Yū ñarī, yū paderé búri niiré mee niā. ¹⁴ Yū múāpere tee quetire wederi ñarā, yáa wedera judíocā “padeoró boocú” jībocua. Teero tiirā, cūācā netōnénobocua. ¹⁵ Judíoa Cōāmacū menamacārā niimirira cūūrē padeoríjirā, cōānoyira. Tee tiigú, judíoa niihērāpere cūū menamacārā wáari tiiyigu. Too síro cūū cūārē ñeenemorī, añunetōjōāadacu. Diarirapu masōrira tiiróbiro niīadacu.

¹⁶ Queorémēna múārē wedegūda: Pā tiirā decomēna née, “Cōāmacūye tiīadare niā” jīcua. Tee jīpacari, Cōāmacū dūsarécārē “yéera niā” jī ñaqui. Teerora niā

* 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1 Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10. § 11:10 Salmo 69.22-23.

sũcã yucugamenacãrẽ. Tiigú nũcõrĩ Cõãmacũye niicu. Teeré tiiróbirora Cõãmacũ teedũpuricãrẽ “yéera niã” jĩĩ ññaqui.*

¹⁷ Ûsã judíoaja olivogu dũpu macãrã peti tiiróbiro niã. Sĩquẽrã teedũpurire dũpotécõãriro tiiróbiro Cõãmacũ sĩquẽrã judíoare cõãrigu niĩwĩ. Too sĩro teedũpuri niĩãriropũ apegú olivo macãnũcũ macũ dũpurire wiiñédutigũ toopú tuuqui. Tuuari sĩro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmuãdacu tiigú dũpuri tiiróbirora. Teeré tiirõ tiiróbiro wáayiro múã judíoa niĩhẽrãcãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cũũyara wáari tiirĩgu niĩwĩ. Múã judíoa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñuré ticoguda” jĩĩriguere ñeeãdacu. ¹⁸ Teeré ñeeãdara niipacara, “marĩjã judíoa nemoró ãñucu” jĩĩ wãcũrijãña. Múã dũpuri tiiróbiro dícu niicu. Nũcõrĩ tiiróbiro sũonĩrã mee niicu múãjã.

¹⁹ Múã judíoa niĩhẽrã ateré jĩĩbocu: “Sĩquẽ ññañaré dũpuri dũpotécõãnorigue tiiróbiro Cõãmacũ judíoare cõãrigu niĩwĩ. Apegú maquẽ dũpurimena wasotúnorigue tiiróbirora ãsãpere cũũyara wáari tiirĩgu niĩwĩ”, jĩĩbocu. ²⁰ Teerora biia, biiropeja. Cõãmacũ cũã padeohéri ññagũ, cõãrigu niĩwĩ. Múãpe cũũrẽ padeorã niijĩrã, cũũyara niã. Teero tiirã, “ũsã judíoa nemoró niã” jĩĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõãmacũmena tuomasĩsãñu niĩña, ãsãcãrẽ cõãrĩ jĩĩrã. ²¹ Cũũrã judíoare olivogu niisuguerẽ dũpurire dũpotécõãriro tiiróbiro tiirĩgu niĩwĩ. Múã judíoa niĩhẽrãcãrẽ cũũrẽ padeohéri, teerora tiigũdaqui.

²² Ateré acabórijãña: Cõãmacũ basocãre bóaneõ ññagũ niiqui. Teero biiri ññañaré tiirãre queoró diamacũrã ññañarõ netõrĩ tiiqui. Cũũrẽ padeohẽrãre ññañarõ netõrĩ tiiqui. Múã docare bóaneõ ññagũ niiqui. Teero tiirã, múãrẽ cũũ bóaneõ ññarere wãcũrã, padeorucujãña. Múã duucũrĩ, ññañaré dũpuri dũpotécõãriro tiiróbiro múãcãrẽ cõãgũdaqui. ²³ Judíoacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorĩ, cũãcãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Dũpuri dũpotécõãrigue tiiróbiro niimirare tiigũpũra tuunemorõ tiiróbiro tiigũdaqui sũcã. Cũũyara wáari tiigú, teero tiigũdaqui. Cũũ teeré tiimasĩjãqui. ²⁴ Múã judíoa niĩhẽrã macãnũcũ macũ olivogu dũpuri tiiróbiro niirira niã. Cõãmacũ teedũpurire ãñurĩgũpũre tuurigue tiiróbiro múãrẽ cũũyara wáari tiiyĩgu. Judíoa doca olivogu maquẽ dũpuri peti tiiróbiro niĩya. Cõãmacũ teedũpurire tiigú basiropũre tuuri, nemoró ãñurõ wiijóacu. Teero tiigú, Cõãmacũ múãrẽ cũũyara peti niiripacari, cũũyara niirĩ tiirĩgu niĩwĩ; judíoapereja nemorõrã cũũyara niirĩ tiigũdaqui sãa.

Judíoare netõnẽãdare

²⁵ Yãa wederabiro niirã, “Cõãmacũ ãsãpere judíoare nemoró maĩqui” jĩĩrĩ boorĩga. Teero tiigú, too sũguero macãrãpũ masĩña manĩriguere múãrẽ masĩrĩ boogã. Ate niã: Paũ judíoa cãmopéri tuohẽra tiiróbiro niĩya: Jesuré padeorĩya mẽna. Tẽe judíoa niĩhẽrã Jesuyé maquẽrẽ tuopetĩ, paũ padeorĩ sĩro, padeoãdacua. ²⁶ Teero wáari, niipetira judíoa netõnénoãdacua. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã: Basocãre netõnẽgũdu Jerusalén macãrãya põna macũ niigũdaqui. Jacob pãrãmerãye ññañarere cõãgũdaqui.†

²⁷ Cũũyẽ ññañarere acabõri, yũũ too sũgueropũ jĩĩrigue diamacũ wãaadacu,‡ jĩĩ jóanoã.

²⁸ Paũ judíoa Jesús basocãre netõnẽre quetire padeodũgãricua. Cũã padeohẽre wapa múãpere Cõãmacũ ãñurõ tiiqui. Cũã padeodũgãripacari, cũãrẽ maĩqui. Sicatopũra cũã ñecũsũmuãrẽ beserigu niijĩgũ, cũũ beserira pãrãmerã niinũnũseracãrẽ maĩqui. ²⁹ Cõãmacũ judíoare cũũ “ãñurére ticoguda” jĩĩriguere ticorijã tiirĩqui. ãñuré ticoriguere pũtuãneriqui. Teero biiri cũũ beseri põna macãrãrẽ cõãriqui. ³⁰ Too sũgueropũ múã

* 11:16 Judíoa ñecũsũmuã Abraham, Isaac, Jacob tiigú nũcõrĩ tiiróbiro Cõãmacũyara niĩya. Cũã pãrãmerã niinũnũseracã tiigú dũpuri tiiróbiro niijĩrã, Cõãmacũyara niĩya. † 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34.

Cõamacũrẽ netõnucárrira niwũ. Atitóre Cõamacũ judíoa netõnucárrĩ ñagũ, múãpere bóaneõ ñaqui. ³¹ Teerora wáadacu judíocãrẽ. Cũã Cõamacũrẽ netõnucáya. Too síro Cõamacũ múãrẽ bóaneõ ñnariborora cãcãrẽ bóaneõ ñagũdaqui. ³² Cõamacũ niipetirapũre bóaneõ ñadũgaqui. Teero tiigũ, niipetirapũre sícãrĩbíro “netõnucárrã niíya” jĩ ñaqui.

³³ ¡Ññunetõjõãgũ nií Cõamacũ! Cũũ marĩrẽ bayiró ãñurere tiimasĩrĩ tiiquí; cũũ masĩré, cũũ tũgueñare ãñunetõjõãre niicu. Cũũ “biiro tiigũdacu” jĩ wãcũrere wedemasĩña maniã; cũũ tiirere tuomasĩña maniã. Cũũ sícũrã masĩqui. ³⁴ Cõamacũ marĩ Õpũ wãcũrere sícũno masĩriqui. Sícũ cũũrẽ “biirope booa” jĩmasĩriqui. [§] ³⁵ Teero biiri sícũno “Cõamacũ yũre wapamóqui yũ cũũrẽ ticorigue wapa” jĩmasĩriqui.* ³⁶ Niipetire cũũ tiirigue dícu nií. Teeré cũũ cotequi. Teeménarã cũũ booró tiidũgáro tiijáqui. Teero tiirá, niipetira Cõamacũrẽ “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujããda. Teerora niíãrõ.

12

Jesuré padeorãre tiidutĩre

¹ Yáa wedera, Cõamacũ marĩrẽ ãñurõ bóaneõ ñnarucuqui. Teero tiirá, Cõamacũrẽ múã basiro múãye õpũũrĩ, wãcũré, niipetiremena “mũyera nií” jĩña. Wáicũrere síadutĩ ticoriborora múãye õpũũrĩ catiré niipacari, cũũrẽ ticoya. Múãye õpũũrĩ ññaré maniré niirĩ, Cõamacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirémena cũũrẽ padeorere diamacũ ãñoádadacu. ² Múã atibũreco macãrã tiirucũrere ñnarã, cũã tiiróbiro tiirĩjãña. Biirope tiiyã: Múã wãcũrere wasowáya. Teeména múã niirecutirere wasojáãdadacu; Cõamacũ boorépere masĩãdadacu. Cũũ boorere masĩjĩrã, ãñurere tiídadacu; Cõamacũrẽ usenirĩ tiídadacu. Cũũ booré diamacũ niíã.

³ Cõamacũ ãñuré ticojú yũre beserigu niwĩ, cũũye quetire wedearo jĩgũ. Teero tiigũ, múã niipetirapũre jĩã: Sícũno “niipetire tiipetĩjãmasĩã” jĩ wãcũrijãrõ booa. Queoró wãcũrepe biiro niíã: “Jesucristore padeojĩgũ, cũũ tiimasĩre ticoré jeatuario tiimasĩã”, jĩña. ⁴ Queorémena wedegũda: Marĩya õpũũ sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cwojãã. Niipetire tiioõpũũ niiré merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niíã marĩ Jesuré padeorã. Marĩ pau niipacara, Cristomena niijĩrã, sicaõpũũ niiré tiiróbiro niíã. Tiiõpũũ niiré merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niíã.

⁶ Cõamacũ marĩ niipetirapũre merẽã dícu tiimasĩrere cúũrigũ niwĩ. Cũũ ãñuré ticojúgarere ticoqui. Teero tiirá, teeména ãñurõ tiíãpuada. Cõamacũ marĩ síquẽrãrẽ cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirá, marĩ padeoró jeatuario ãpẽrãré wedeada.

⁷ Marĩ síquẽrãrẽ tiíãpumasĩrere ticoqui; teero tiirá, ãpẽrãré ãñurõ tiíãpuada. Síquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirá, ãñurõ buearo. ⁸ Síquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui; teero tiirá, wãcũbayiri tiíãro. Síquẽrãrẽ niyeru o apeyenómena tiíãpumasĩrere ticoqui; teero tiirá, tee ticojããrõ. Síquẽrãrẽ ãpẽrãré dutimasĩrere ticoqui; teero tiirá, ãñurõ dutimasĩãrõ. Síquẽrãrẽ bóaneõ ñnarere ticoqui; teero tiirá, useniremena tiíãpuaro.

Jesuré padeorã biiro tiirécutiro booa

⁹ Tiiditóro maniró ãpẽrãré maĩñã. Ññarere boorĩjãña. ãñurépere booyã. ¹⁰ Jesuré padeojĩrã, sícũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Múã basiro múã maĩrõ nemoró ãpẽrãcãrẽ cãmerĩ quioniremena maĩñã.

¹¹ Marĩ Õpũrẽ padecotera niijĩrã, niipetire múã tiirere sõnoremãna tiirĩjãña; ãñurõ tũsarémãna tiiyã.

¹² “Cõamacũ too síropũre ãñurõ tiigũdaqui” jĩrã, useniyueya. Merẽã wáari, ññarõ netõrá, wãcũbayijãña. Duuró maniró Cõamacũrẽ sãĩrucujãña.

§ 11:34 Isaías 40.13. * 11:35 Job 41.11.

¹³ Jesuré padeoráre apeyenó dʘsarí, tiípuya. Múã pʘtopʘ jearáre añurõ ñeeña.

¹⁴ Múãrẽ ñañarõ tiiráre “añurõ wáaaro” jĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. “Ñañarõ wáaaro” jĩrijãña.

¹⁵ ʘsenirãnorẽ ʘseniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

¹⁶ Sĩcãrĩbíro añurõ niirecutiya. “Marĩ íniã nemoró niĩã”, jĩ wãcũrijãña. Teero jĩrõno tiirá, búri niirãmena sĩcãrĩbíro niĩña. “Masĩrá peti niĩã”, jĩrijãña.

¹⁷ Múãrẽ ñañarõ tiirí, cũãrẽ cãmeríjãña. Niipetira ññacoropãre añuré dícu tiirucúra niĩña. ¹⁸ Múã niiró põõtéõrõ niipetiramena añurõ niirecutiya. ¹⁹ Yáa wedera, múãrẽ ñañarõ tiirí, cãmeríjãña. Cõãmacũpe cũãrẽ ñañarõ netorí tiáro. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã: “Yũũ cãmeboságũda; yũũ wapa tiigúdadu’, jĩyigũ Cõãmacũ”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Atecá jóanoã: “Mũũrẽ ññatutigũ jũabóari, ecaýá. Cũũ oco sĩnidugári, tíãña. Mũũ cũũrẽ teero añurõ tiirí, cũũ ñañaré tiiríguere bobogúdaqui”,† jĩ jóanoã. ²¹ Ñañaré múãrẽ docacũmurí tiiríjããrõ. Múã añurõ tiirémenape ñañarére docacũmurí tiiyá.

13

¹ Cõãmacũ dícu macãrí dutiráre sõnecori tiiquí. Cũũ cũũrira niĩya. Teero tiirá, niipetira añurõ yũũya cũãrẽ. ² Dutiráre netõñucágũno Cõãmacũ dutirécãrẽ netõñucágũrã tiii. Teero tiirá, netõñucárãno ñañarõ tiinóãdacua. ³ Dutiráre añurõ yũũnũnũsera cuiro maniró niijãcua. Netõñucárãpeja cui niicua dutiráre. Cuipe manirá niidugara, añurõ tiiyá. Múã teero tiirí, dutirá “múã añuniã” jĩãdacua. ⁴ Cõãmacũ múãrẽ tiápuaro jĩgũ, cũãrẽ sõnecorigũ niiwĩ. Múã cũãrẽ netõñucárã doca, cuiya. Dutirácã netõñucárãnorẽ ñañarõ tiimasícua. Netõñucárãrẽ ñañarõ tiirá, Cõãmacũ dutirére tiirá tiicúa. ⁵ Teero tiirá, marĩrẽ dutiráre yũũro booa. “ʘsãrẽ wapa tiibócua” jĩrémene dícu yũũra mee tiiyá. Atecãrẽ wãcũña: “ʘsãpũ ñañarõ yeeripũnacutidugariga” jĩrémene wãcũrã yũũya. ⁶ Teero tiirá, dutirá niyeru wapasédutirere múã wapatícu. Dutirá cũã paderere diamacú tiirá, Cõãmacũrẽ padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirá múãrẽ dutiri, cũã dutiróbirora tiiyá. Cũã wapasédutiri, wapatíya. Cũã dutirá niirí, cũãrẽ quioníremena ññaña. Cũã añurõ tiirí, cũãrẽ añurõ wedeseya.

⁸ ʘpẽrãrẽ wapamórijãña; máata wapatípetijãña. Cãmerí maĩrẽpere wapatípetimasíricu. Teero tiirá, cãmerí maĩrucújãña. ʘpẽrãrẽ maĩgũno Moisére dutiré cũũriguere diamacú tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jĩã: “ʘpĩ ñũmorẽ ñeeaperijãña; apegó manũrẽ ñeeaperijãña.* Basocáre sãrĩjãña.† Yaarĩjãña.‡ ʘpẽrãyere ʘgorijãña”,§ jĩã. Tee niipetire dutiré cũũriguere sicawãmerã néõñucõcu: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ʘpẽrãcãrẽ maĩña”,* jĩã. ¹⁰ Marĩ ʘpẽrãrẽ maĩrá, cũãrẽ ñañarõ tiirícu. Teero tiirá, ʘpẽrãrẽ maĩrémene Moisére dutiré cũũriguere tiipetira tiiróbiro tiirá tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marĩ catirí bũrecorire añurõ wãcũrã niirã. Cãnirã tiiróbiro niirijããda. Marĩ sicato Jesucristore padeonucãrã, “ũũñásepũ marĩ wáaadaro dʘsanetójõãcu” jĩmiwũ. Atitóre marĩ masĩá sáa: Péerogã dʘsacú Jesucristo pʘtuaatiadaro. ¹² Atebũrecorire ñami naĩtĩãrõ tiiróbiro ñañaré tiiré niinetójõãã. Bóemũatiro tiiróbiro Jesucristo pʘtuaatiadaro péerogã dʘsacú. Teero tiirá, noo booró naĩtĩãrõpũ tiãmajãrenorẽ tiidúro booa. Añurõ bóerõpũ niirã tiiróbiro niijĩrã, bóerõpũ tiiréno dícu tiirucújããda. ¹³ Bũrecõpũ tiirécũtirobirora tiirucúro booa. Bosebũreco niirí, cũmu, ʘpẽrãrẽ acaribírijããda. Cũmurijããda. Ñeeaperijããda. Sõñorõ jĩrijããda. ʘpẽrãyere ʘgorijããda. ¹⁴ Biirope

* 12:19 Deuteronomio 32.35. † 12:20 Griegoayemena ateré jĩã: “Mũũ cũũrẽ teero añurõ tiigú, niĩ asiyãreperire cũũya dupu sotoarũ maapéõgũ tiiróbiro tiigúdadu”. Ññaña Proverbios 25.21-22. * 13:9 Éxodo 20.14. † 13:9 Éxodo 20.13. ‡ 13:9 Éxodo 20.15. § 13:9 Éxodo 20.17. * 13:9 Levítico 19.18.

tiiáda: Marí Òpũ Jesucristomena niijĩrã, cũũ tiiróbiro ãñurõ niinunuseada. Marí ñañarẽ tiidugãrere wãcũnuserijããda.

14

Jesuré ãñurõ masĩrã, cũũrẽ ãñurõ masihẽraye maquẽ
(1Co 8.1-13)

¹ Sĩcũ Jesuré ãñurõ masihẽgũ múã pũtopũ jeari, cũũrẽ ãñurõ bocaya. Cũũ Jesuré ãñurõ masihẽrĩ ññarã, cũũrẽ jĩipotocõrõ manirõ ññajãña. ² Sĩcũ “yũũ niipetirere yaari, merẽã wáaricu” jĩĩ wãcũqui. Æpĩ Jesuré ãñurõ masihẽgũpe “yũũ oteré dũca dícu ye yaagũda, Cõãmacũrẽ netõnucãrĩ jĩĩgũ” jĩĩ wãcũqui. ³ Niipetire yaagũpe oteré dũca dícu yaagũre “tee tiiãmajãgũ tiia” jĩĩrijãrõ booa. Teerora sũcã, oteré dũca dícu yaagũpecã niipetire yaagũre “mũũ wáicu diirote yaari, ñañaniã” jĩĩ wedepaticoterijãrõ booa. Niipetire yaagũre Cõãmacũ cũũ macũ wáari tiitõayigu. ⁴ Marí ãpĩrẽ padecotegũre “mũũ ñañarõ tiia” jĩĩ wedepaticoterijãrõ booa. Cũũrẽ dutigũ dícu “queorõ tiiãwũ o ñañarõ tiiãwũ” jĩĩmasĩqui. Cõãmacũcã cũũrẽ padecotegũre queorõ tiigũ wáari tiimasĩqui. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũmena usenigũdaqui.

⁵ Teerora ãpẽrã “sicabũrecora apeyẽ búrecori nemorõ Cõãmacũrẽ padeorõ booa” jĩĩ wãcũcua. Æpẽrãpẽ “niipetire búrecori sicãrĩbíro Cõãmacũye niã” jĩĩ wãcũcua. Teero tiirã, múã niipetirapũra múã wãcũrõpũre “Cõãmacũ boorõ tiia” jĩĩrõ booa. ⁶ Sĩcũ sicabũrecora “Cõãmacũya búreco peti niã” jĩĩgũno Cõãmacũrẽ padeogũdu, teero jĩĩqui. Niipetire yaagũcã cũũ yaarẽnorẽ “Cõãmacũ ticorẽ niã” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoqui. Æpĩ wáicu diirote yaahegũcã cũũ yaarẽnorẽ “Cõãmacũ ticorẽ niã” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoqui.

⁷ Marí catira, diaracã, marí basiro “yũũ boorõ tiigũda” jĩĩrijãrõ booa. ⁸ Marí catirõ jeatuarõ marí Òpũrẽ “mũũ boorõ tiiyã” jĩĩjãrõ booa. Marí diarõ pũtogãpũ niirãcã, “mũũ boorõ tiiyã” jĩĩjãrõ booa. Teero tiirã, catirã, diarõ pũtogãpũ niirãcã cũũyara niã. ⁹ Cristo diarigu niipacu, catijãwĩ. Teero tiigũ, cũũ catirã Òpũ, teero biiri diarirapũ Òpũ niiqui sãa.

¹⁰ ¿Deero tiirã múãya wedegũ tiiróbiro niigũrẽ wedepaticotei? ¿Deero tiirã cũũrẽ “tee tiiãmajãgũ tiia” jĩĩ besei? Cõãmacũ basocãre wapa tiiãdari búreco jeari, marí niipetira cũũ pũtopũ jeaadacu. Cũũ basiro marí tiirĩguere besegũdaqui. ¹¹ Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Yũũ múã Òpũ catirucugũ niã;

yũũ wedesere diamacũ petira niã.

Teero tiigũ, aterẽ jĩĩã:

Niipetira yũũ díamacũpũ ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

Niipetirapũra yũũre “Cõãmacũ, mũũ diamacũ maquẽ dícu tiia” jĩĩãdacua,*

jĩĩ jóanoã. ¹² Tee jóariguere tuorã, marí aterẽ masĩã: Marí niipetirapũra marí tiirĩguere Cõãmacũrẽ “teerora tiiwũ” jĩĩ wedeadacu.

Jesuré padeorã padeorẽ ñañorĩjãña

¹³ Teero tiirã, cãmerĩ wedepaticoterijããda. Biirope tiiáda: Apeyenómena Jesuré padeorãre ñañarẽ tiirĩ tiibuyérĩjããda. Teero biiri cũã padeorẽre ñañorĩ tiirĩjããda. ¹⁴ Yũũ marí Òpũ Jesuré padeojĩgũ, “niipetire yaarẽ ãñurẽ niã” jĩĩmasĩã. Æpĩpẽ “ate yaaya manirẽno niã” jĩĩ wãcũrĩ, cũũ basiropereja diamacũrã yaaya manirẽno niã. ¹⁵ Mũũ cũũ yaaherenorẽ cũũ ññacoro yaari, cũũcã yaajãboqui. Cũũ yaatoaari siro, “atenórẽ yaahegũ niimiãwũrã” jĩĩ, ñañarõ tugueñaqui. Cũũ ññacoro yaaẽñogũ, cũũrẽ maĩgũ mee tiicũ. Cristo cũũcãrẽ diabosayigu. Mũũ yaarẽmena ãpĩ padeorẽre ñañorĩ tiibuyérĩjãña. ¹⁶ Teero tiirã, múã tiirẽ ãñurẽ niipacari, ãpẽrãpẽ “ ‘ñañaniã’ jĩĩbocua” jĩĩ wãcũrã, teerẽ tiiẽñorĩjãña. ¹⁷ Cõãmacũ dutirẽ marĩpũre niirẽ yaa, sĩni tiirẽ mee niã; ãpẽrãrẽ ãñurẽ

* 14:11 Isaías 45.23.

tiiré, ãpërãména ãñurõ niirecutire, cãmerí usenirepe niiã. Espíritu Santo tiiápuremena teeré tiinõã. ¹⁸ Teeré tiigúno Cristo booró tiigú niií. Cõãmacũ cũũ tiirére ñña, useniqui. Teero biiri basocácã cũũrẽ “ãñurõ tiigú niií” jĩcua.

¹⁹ Teero tiirá, sícãrõména ãñurõ cãmerí wéepeo, ãñurõ niirecutirere ãmaããda. Marí sícãrõména niirecutira cãmerí tiiápuada, Jesuré nemoró padeoáda jĩrã. ²⁰ Múã yaarémena ãpĩ Jesuré padeorére ññañoríjãña. Niirõrã niipetire yaaré ãñuniã. Teero biipacari, ãpërã cũã padeorã yaaherenorẽ múã yaari ññabocua. Cũãcã múãrẽ ññacũ, yaajãbocua. Teeré yaagúno “ññañaré tiiátũ; Cõãmacũ boorére tiihégũ niiã” jĩ wãcũgũ, padeodúboqui. Múã cũũrẽ teero tiibuyéri, ññañaniã. ²¹ Marí ãpĩ Jesuré ãñurõ masíhégũrẽ “Jesuré padeodúri tiibócu” jĩrã, biiro tiiró booa: Cũũ wáicũ dii yaaherere yaarijãrõ booa; vino cũũ sñihérere sñiniríjãrõ booa; apeyenó cũũrẽ Jesuré padeodúri tiirénorẽ tiibuyérijãrõ booa. ²² “Cõãmacũ ññacoropũ yũũ tiiré ãñuniã” jĩ tũgueñagũno cũũ sícũrã teeré wãcũãrõ. Teero tiigú, ãpërã padeorére ññañoríjĩgũ, wapa cuohégũ, usenigũ niií. ²³ “Ateré yaagũ, Cõãmacũrẽ netõñcãgũ tiibócu” jĩ wãcũgũno teeré yaagũ, “Cõãmacũ boorére tiia” jĩmasíriqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ netõñcãqui. Niipetire marí tiiré “Cõãmacũ boorére tiigú tiia” jĩgũ tiiró booa. “Cũũ booré mee niibocu” jĩpacũ, “tiigúda” jĩ, cũũ basirora ññañarõ tiigú tiiquí.

15

Marí tusaré díçure wãcũrijãrõ booa

¹ Jesuré ãñurõ masíhërã cũã “teeré tiiríjãrõ booa” jĩrĩ, marí Jesuré ãñurõ masírápe cũãrẽ maíjĩrã, “jáũ” jĩjãrõ booa. Marí tusaré díçure tiiríjãrõ booa. ² Cũã tusarépere wãcũ, cũãrẽ tiiápuro booa. Cũãrẽ nemoró Jesuré masíãrõ jĩrã, teero tiiró booa. ³ Cristo basirocã cũũ tusaré díçure tiiríyigũ; ññañarõ netõrécãrẽ, ññañarõ wedeserecãrẽ nucãjãyigũ. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Mũũrẽ ññatutira, mũũrẽ ññañarõ wedesera, yũũpũre ññatutira tiiíya,* jĩ jóanoã.

⁴ Niipetire too sugueropũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ marĩrẽ masídutiro jóanoyiro. Marí ññañarõ netõrã, tee jóariguere buera, nucãjãã. Wãcũtutuanemoã. Cõãmacũ cũũ tiiádarere useniremena yuea. ⁵ Cõãmacũ marĩrẽ merẽã wáari, wãcũtutuari tiiquí. Marĩrẽ nucãjãrĩ tiiquí. Cũũ Jesucristo booró múãrẽ sícãrõména niirecutiri tiiáro. Cõãmacũ múãrẽ teero tiirí, Jesucristo tiirírobirora tiirá niiãdacu. ⁶ Teero tiirá, múã Cõãmacũ marí Ôpũ Jesucristo Pacũre sícãrõména usenire ticoadacu.

Judíoa niihërãrẽ Jesucristoye quetire wederigue

⁷ Teero tiirá, Cristo marĩrẽ ñeerirobirora cãmerí ñeeña. Múã teero tiirá, Cõãmacũ uputí macũ peti niirére ññoñõãdacu. ⁸ Ateré acabórijãña: Cõãmacũ marí ñecũsũmũãpũre cũũ “tiigúda” jĩriguere diamacũ tiirígũ niiwĩ. Teero tiigú, Cristora judíoare tiiápugũ atirígũ niiwĩ. Cũũ teero tiiréména Cõãmacũ “tiigúda” jĩriguere ññorígũ niiwĩ. ⁹ Atecãrẽ acabórijãña: Judíoa niihërã “Cõãmacũ ñsãrẽ bóaneõ ññagũ ãñunetõjõãĩ” jĩdutigũ, Cristo atirígũ niiwĩ. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

Teero tiirá, judíoa niihërã watoapũ mũũrẽ usenipeori tiigúda; mũũrẽ basapeori tiigúda,† jĩ jóanoã. ¹⁰ Aperopúcãrẽ biiro jóanoã:

Múã judíoa niihërã, cũũyaraména useniña,‡ jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopúcãrẽ biiro jĩñemoã:

Niipetira múã judíoa niihërã, Cõãmacũrẽ “mũũ ãñunetõjõãgũ niiã” jĩñña.

Niipetiro macãrãpũra Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãgũ niií” jĩãrõ,§ jĩ jóanoã. ¹² Isaíacã biiro jóarigũ niiwĩ:

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1.

Isaí* p̄ārāmi niinunusegu bauágudaqui.

Cūū judíoa niihērā Ōp̄ū niigūdu niigūdaqui.

Cūā cūūrē “ūsārē netōnégū niigūdaqui” jīi padeoádacua,†

13 Cōāmacū marīrē wācūbayirere ticogú múārē usenirī tiiáro. Múā cūūrē padeorí, añurō niirecutiri tiiáro. Múārē Espírítu Santo tutuaromena bayiró wācūbayirere ticoaro.

14 Yáa wedera, múārē biiro tūgueñaā: Múā āpērārē añurō tiicú; Jesucristoyere añurō masīcu; cāmerí wedequēnomasīcu. 15 Múā masírā niipacari, atipūpāre múārē sīquē apeyé diamacūrā jóaawū, múā t̄uoríguep̄ure acabórijāārō jīīgū. Cōāmacū yūure añuré ticogú yūure sōnecorigū niiwī, 16 judíoa niihērārē Jesucristoye quetire buearo jīīgū. Paiá basocá néeatirere Cōāmacūrē ticoro tiiróbirora yūu judíoa niihērārē cūūrē ticodugaga. Espírítu Santo cūārē Cōāmacūyara sārī tiigūdaqui. Teero tiirí, Cōāmacū cūārē “yáara niīya” jīi ñeegūdaqui.

17 Jesucristo tiiapuremena Cōāmacū yūure cūūriguere añurō tiia. Teero tiigú, yūu paderére añurō tūgueñaā. 18 Cristo yūumena judíoa niihērārē Cōāmacūrē yūuri tiirígu niiwī. Cūū yūumena tiirígue dícuere múārē wedegudacu. Yūu buerémena, teero biiri yūu tiirémena Cristo judíoa niihērārē padeorí tiiwí. 19 Apeyecārē, Cōāmacū tutuaremena cūū sīcūrā tiimasírenorē tiiēñowū. Espírítu Santo tutuaremena buewū. Teeré tiigú, Jerusalénp̄u téé Iliria ditap̄u Cristo basocāre netōnére quetire wedetugū jeawū. 20 “Cristoye quetire āpērā buenoña maniróp̄ure wedeguda” jīi wācūrigū niijīgū, tee tiiwú. Āpērā cūā buerígue macārīp̄ure buenunusedugariwū. 21 Yūu teero tiirére Cōāmacūye queti jóaripūp̄u biiro jóanoā:

Cūūye quetire sicato masihērārē wedenoádacua.

Cūūyere cūā t̄uoríguere t̄uomasíādacua,‡
jīi jóanoā.

Pablo “Romap̄u wáadugaga” jīi wācūrigue

22 Yūu teemacārīp̄u buewarucujīgū, múā p̄utop̄u wáamasíriwū ména. 23 Atitóre teemacārīp̄ure bueyapanoā. Teero tiigú, tiiburecop̄u múārē ñnadugarigū niijīgū, 24 Españap̄u wáagu, múā p̄utop̄u netōwáguda. Múārē ñña, useni, péero niigūda. Too síro Españap̄u yūu wári, múā yūure tiiapudugari, añunetōjōāādacu. 25 Yūu Jerusalénp̄u wáagūdu tiia ména. Too macārā Jesuré padeoráre tiiapugū, niyeru néewabosagu tiigūda. 26 Jesuré padeorá Macedonia, Acaya dita macārā niyeru néorira niiwā. “Jerusalénp̄u niirā bóaneōrārē Jesuré padeoráre ticocoda”, jīirira niiwā. 27 Cūā wācūrōmena “ticocoda” jīirira niiwā. Añurō tiirā teero jīirira niiwā. Judíoa Jesuyé quetire wederémena judíoa niihērārē tiiapuwa. Judíoa niihērā Jesuré padeojírā, cūācā Cōāmacū “ticoguda” jīiriguere ñeerira niiwā. Teero tiirā, cūā c̄uorémena judíoapere tiiapuro booa. 28 Yūu tee niyerure Jerusalén macārārē ticotoagu, Españap̄u wáagu, múārē ññanetōwaguda. 29 Biiro wācūā: Yūu múā p̄utop̄u jeari, Cristo yūumena niijīgū, múārē cūū añurō tiirére ticonemogūdaqui.

30 Yáa wedera, múācā Jesucristore padeóa; Espírítu Santo marīrē cāmerí maírí tiii. Teero tiirā, yūu Cōāmacūrē sārīóbirora múācā sārípuya. Yéé maquē niíadarere bayiró sārībosáya. 31 Biiro sārībosáya: “Judeap̄u niirā Jesuré padeohéra Pablöre ñañarō tiiríjāārō. Teero biiri Jerusalén macārā Jesuré padeorá Pablo cūārē néewaadarere useniremena ñeeārō” jīi sārībosáya. 32 Yūure añurō wári, Cōāmacū boorí, múā p̄utop̄u useniremena jeagudacu. Toopú yeerisāgūdacu. 33 Cōāmacū añurō niirecutirere ticogú múā niipetiramena niārō. Teerora tiiáro.

* 15:12 Isaí David pac̄u niirigū niiwī. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10. ‡ 15:21 Isaías 52.15.

16

Roma macārã ɸɸɸɸ ãñuduticorigue

¹ Sícō Jesuré padeogó múã ɸɸɸɸ wáago tiiyo. Coo wãmecutiyo Febe. Cencrea macārã Jesuré padeorí pōna macārãrē tiiápura menamacō niiyo. ² Múã Jesuré padeorá useniremena coore bocaya. Marí Jesuré padeoráre ãñurō bocaro booa. Coo ɸɸɸɸ tiiápucō. ɸɸɸɸcãrē tiiápuyo. Teero tiirá, coore apeyenó dusarí, ticowa.

³ Aquila, cūñ nɸmo Priscila ãñuãrō. ɸɸɸ Jesucristoyere bueri, cūãcã ɸɸɸɸ bueapuwa.

⁴ ãpērã ɸɸɸɸ sããdugári, cūãcãrē sããríquiopacari, ɸɸɸɸ tiiápuwa. Cūã teero tiiríguere ɸɸɸ dícu usenire ticoria; niipetira judíoa niihērã Jesuré padeorácã usenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorí pōna macārã cūãya wiipɸ neãrãcã ãñuãrō.

ãpĩ ɸɸɸ maĩgú Epeneto ãñuãrō. Cūñrã Asia ditapɸre ãpērã suguero Cristore padeosugúerigɸ niĩ.

⁶ Maríacã ãñuãrō. Múãrē tiiápugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yáa wedera Andrónico, Junias ãñuãrō. Cūãcã ɸɸɸmena peresuwiiɸ niiwã. Cūã ɸɸɸ suguero Cristore padeoríra niiwã. Jesús cūñyere wededutigɸ beserira cūãrē “ãñurã niĩya” jĩãyira.

⁸ Marí Õpūrē padeogú ɸɸɸ maĩgú Ampliato ãñuãrō.

⁹ Urbano marímena Cristoye quetire wedegú ãñuãrō. Teero biiri ɸɸɸ maĩgú Estaquis ãñuãrō.

¹⁰ Apeles ãñuãrō. Cūñ Cristore ãñurō padeogú niĩ. Niipetire cūñ tiirére ñnarã, “Jesuré ãñurō padeogú niĩ” jĩ ññaãya.

Aristóbuloya wii macārãcã ãñuãrō.

¹¹ Yáa wedegɸ Herodión ãñuãrō.

Teero biiri Narcisoya wii macārã marí Õpūrē padeorá ãñuãrō.

¹² Trifena, Trifosa marí Õpūyere bayiró paderá ãñuãrō.

Ûsã maĩgó Pérsida marí Õpūye maquērē bayiró peti padegó ãñuãrō.

¹³ Rufo ãñuãrō. Niipetira cūñrē “marí Õpūrē ãñurō padeorí” jĩñya. Cūñ pacocã ãñuãrō. Coore ɸɸɸ pacore tiiróbiro ññaã.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ãpērã Jesuré padeorá cūãmena niirã ãñuãrō.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cūñ bayio, Olimpas, niipetira Jesuré padeorá cūã ɸɸɸɸ niirã ãñuãrō.

¹⁶ Múã cãmerí maĩrémena ãñudutiya.

Niipetira Cristore padeoré pōnarí macārã múãrē ãñuduticoya.

¹⁷ Yáa wedera, múã padeorére ñañorãnorē, múãrē batanucãjeari tiibuyéranorē ññamasíña. Cūã múãrē buerigue maquērē buericua. Teero tiirá, cūãnorē tuoríjãwa.

¹⁸ Cūãno marí Õpū Cristo booró tiirá mee tiicúa; cūã boorépe tiirá niicua. Cūã ãñurō wedesemeniremena diamacú wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayiró peti ãñurō tuomasíbayiherare jĩditoremene padeorí tiijácu. ¹⁹ Múãpeja ãñurō Jesús booró tiirá tiiáyro. Niipetira múãrē teero jĩñya. Teero tiigú, múãmena bayiró useniã. Múãrē ãñurépere tiimasírí boosãã; ñañarépere tiimasírí boorí. ²⁰ Múã ãñurépere tiimasírí, péerogã siro Cõamacú ãñurō niirecutirere ticogú múãrē Satanãrē docacūmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marí Õpū múãrē ãñuré ticoaro.

²¹ Timoteo ɸɸɸmena Jesuyé quetire wedegú múãrē ãñuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cūãcã múãrē ãñuduticoya.

²² ɸɸɸ marí Õpūrē padeogú atipūrē Pablora jóabosagu múãrē ãñudutia. ɸɸɸ wãmecutiya Tercio.

²³ Gayo múãrẽ añuduticoi. Jesuré padeorí põna macãrã cũya wiipu neãrucuya. Yũũ Pablo tiwiipú cãniã. Erasto atimacá macãrã paderáre wapatícotegu añuduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto añuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Õpũ múã niipetirare añuré ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “añunetõjõãĩ” jĩãda. Yũũ cũye quetire añurére bueri, teero biiri yũũ Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũũ múãrẽ nemoró padeorí tiimasíqui. Yũũ wederé maquẽrẽ too suguero macãrãpu tuomasíriyira; yoari masĩña manirigue niiriro niiwũ. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ tiiquí. Cõãmacũ catirucugu cũũ netõnére quetire wededutiqi, basocá cũũrẽ padeoáro jĩgũ, teero biiri cũũ boorépe tiiáro jĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sícũrã niigú niipetirere masĩpetigure “añunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiiápuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda. Teerora jĩãda. Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõamacũ booró cũũ beserigu niiã Jesucristoyere wededutigũ. Sóstenes marĩya wedegũmena ² múã Cõamacũrẽ padeoráre Corintopũ niirárẽ ãñudutia. Múã Jesuré padeoráre Cõamacũ beserigu niĩwĩ, cũũ põna niiãrõ jĩĩgũ. Niipetiro macãrãrẽ marĩ Õpũ Jesuré padeoráre beserigu niĩwĩ. Jesucristo niipetira cũũrẽ padeorá Õpũ niĩ. Cũũcã marĩ Õpũ niĩ.

³ Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Cõamacũ Cristomena ãñuré ticoré

⁴ Múã Jesuré padeorá niĩrĩ, Cõamacũ múãrẽ ãñuré ticorigũ niĩwĩ. Cũũ teero tiirére ññagũ, cũũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niĩrĩ, Cõamacũ múãrẽ cũũye niipetire ãñurére ticorigũ niĩwĩ. Teeré ticogũ, múãrẽ cũũyere ãñurõ masĩrĩ tiirĩgu niĩwĩ. Āpẽrãrẽ múã cũũye quetire ãñurõ wederi tiirĩgu niĩwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩrigue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiirá, múã marĩ Õpũ Jesucristo putuaa-tiadarere yueri, Cõamacũ ãñuré tiimasĩrere ticoré dusaría. ⁸ Cũũ múãrẽ padeorucújãrĩ tiigũdaqui, tée atibúreco* petirĩpũ. Teero tiirá, marĩ Õpũ Jesucristo putuaatiri, wapa cuohéra niĩãdacu. ⁹ Cõamacũ cũũ jĩĩrere diamacũ tiigũ niĩ. Cũũrã múãrẽ beserigu niĩwĩ, cũũ macũ Jesucristo marĩ Õpũmena sicãrõména ãñurõ niidutigũ.

Sĩquẽrã batarĩjãña

¹⁰ Yáa wedera, marĩ Õpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ ateré jĩĩã: Múã sicãrĩbíro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Sĩquẽrã batarĩjãña. Sicãrõména wãcũ tũgueña, niirecutiya. ¹¹ Yũũre Cloé wãmecutigoya wii macãrã múã cãmerĩ ññadugaherere wedewa. ¹² “Basocá merẽã dícu wãcũrã tiĩya”, jĩĩwã. Sícũ “yũũ Pablomena niĩã” jĩĩayigu. Āpĩ “yũũ Apolomena”, Āpĩ “yũũ Pedromena”, Āpĩ “yũũ Cristomena niĩã” jĩĩayira. ¹³ Teero jĩĩrĩjãrõ booa. Marĩ Cristore padeorá niĩjĩrã, sicapõna macãrã niĩã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabosari? Diabosariwũ. Múãrẽ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtirijĩya. ¹⁴ Cõamacũrẽ usenire ticorémene ateré jĩĩmasĩã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícuere wãmeõtiwũ. ¹⁵ Teero tiirá, sícũno “Pablo wãmemena wãmeõtínorigũ niĩã” jĩĩmasĩriqui. ¹⁶ Abenaqué, Estéfanyaya wii macãrãcãrẽ wãmeõtiwũ. Yũũ wãcũãtã, ãpẽrãrẽ yũũ wãmeõtínemoriwũ. ¹⁷ Cristo yũũre wãmeõtitudigũ cúũrĩrigũ niĩwĩ. Basocãre netõnére quetipere yũũre wededutigũ cúũrĩgu niĩwĩ. Teeré yũũre cúũgũ, masĩrĩ basoca wedeserobiro wedesedutirĩrigũ niĩwĩ. Yũũ masĩrĩ basocabiro wedeseatã, yũũre tuorã ateré jĩĩbojĩya: “Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩĩbojĩya. Tee dícuere wãcũrã, Cristo cúãrẽ curusapũ diabosariguerere tuomasĩribojĩya.

Cõamacũ tutuarere, cũũ masĩrere Cristomena masĩnoã

¹⁸ Cristo curusapũ marĩrẽ diabosarigue quetire marĩ wederi, pecamepũ wáaadara “teero jĩĩamajãrã tiĩya” jĩĩ wãcũcua. Marĩ cũũ netõnénorirapereja tee queti Cõamacũ tutuarere ãñoã. ¹⁹ Cõamacũye queti jóaripũpũ teeré biiro jóanoã:

Cõamacũ jĩĩwĩ:

“Atibúreco macãrã masĩrĩ basoca cúã masĩrere búri niire putuári tiigũda; cúã tuomasĩrere ãmajãgũda”,†
jĩĩ jóanoã.

* 1:8 “Atibúreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgaro tiia. † 1:19 Isaías 29.14.

²⁰ ¿Deero putuái “masīpetijãã” jĩrã, teero biiri buerí basoca, teero biiri sũcã atibúreco maquẽrẽ wedesemenirãcã? Cõamacũ atibúreco maquẽ cũã “tuomasíã” jĩrere búri niiré putuári tiiquí. ²¹ Cõamacũ masígũ niijĩgũ, atibúreco macãrã cũã masíremena cũũrẽ masĩrĩ booríyigu. Netõnére quetire wederemenape tee quetire padeorãre netõnúdu-gayigu. Cũũrẽ padeohérãpere tee quetire wederé búri niiré baucú.

²² Judíoa “Cõamacũ tutuaromena tiiẽñorĩ ññatoarapu, múã wederere padeoáda” jĩĩya. Griegoa atibúreco maquẽ masíre ámaãya. ²³ Ûsãpeja Cristo curusapu diarigũye quetire wedea. Judíoa teeré tuorã, ññarõ jĩrõbiro tugueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩãmajãrã tiiĩya” jĩĩya. ²⁴ Marĩ Cõamacũ beserapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorã, Cõamacũ tutuarere, cũũ masĩnetõjõãrere tuomasíã. ²⁵ Atibúreco macãrã Cõamacũ masíre búri niiré wãcũũya. Niiria. Cõamacũ masírepe basocã masíre nemoró niã. Apeyerẽja, Cõamacũrẽ tutuhegu tiirõbiro ññaãya. Niiria. Cũũ tutuarepe basocã tutuare nemoró tutuanemore niã.

²⁶ Yãã wedera, múã too sugueropu niiriguere wãcũña. Cõamacũ múãrẽ beseri, puarãgã atibúreco maquẽrẽ masĩrĩ basoca niiwũ. Puarãgã dutirã niiwũ. Puarãgã õpãrãya wedera niiwũ. ²⁷ Cõamacũ biiro tiiyigu: Cũũ atibúreco maquẽ masĩrĩ basocare bobodutigu, cũã “tuomasíhẽrã niĩya” jĩrãrẽ beseyigu. Dutirãre boboro wãadutigu, dutirẽ cuohérare beseyigu. ²⁸ Cõamacũ basocãre besegu, búri niirãrẽ, ãpẽrã doonórãrẽ, wapamanirãrẽ beseyigu. Cũũ teero tiigũ, uputĩ macãrã búri niirã putuãaro jĩĩgũ, teero tiiyigu. ²⁹ Teero tiirã, marĩ Cõamacũ ññacoropu jeari, sícũ “yũũ ãpẽrã nemoró niiwũ” jĩĩmasĩriqui. ³⁰ Cõamacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sícãrĩ niirĩ tiiyigu. Cristomenarã marĩ masíre cuoa. Cũũmenarã Cõamacũ marĩrẽ “cũã ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Marĩrẽ cũũ põna niirĩ tiirigu niiwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnérĩ tiirigu niiwĩ. ³¹ Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrẽmena putuãã. Biiro jóanoã: “ ‘Yũũja ãñunetõjõãgũ niã; biiro tiigũno niã’ jĩĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Õpũ ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirigu niiwĩ’ jĩrõ booa”, † jĩ jóanoã.

2

Cristo curusapu diarigue queti

¹ Yãã wedera, yũũ múã pũtopu Cõamacũye quetire wedegu jeagu, biiro tiiwũ: Tuomasíõrã wedewũ. Wisióre wãmemena, atibúreco macãrãye masíremena wederiwũ. ² Yũũ múã pũtopu niigũ, “Jesucristoye queti, cũũ curusapu diarigue dícuere wedegũda” jĩ wãcũwũ. ³ Múãrẽ wedegu, tutuhegu niiwũ. Bayiró cuigu, ñapõpiremena niiwũ. ⁴ Yũũ múãrẽ padeorĩ boogũ, atibúreco macãrãye masíremena wedeseriwũ. Teero wedeserono tiigũ, yũũ wedeseri, Cõamacũ cũũ Espiritumena cũũ tutuarere ãñorígu niiwĩ. ⁵ Teero tiigũ, atibúreco macãrãye masíremena múãrẽ padeorĩ tiiríwũ. Cõamacũ cũũ tutuaromenape múãrẽ padeorĩ tiirígu niiwĩ.

Cõamacũ masíre Espiritu Santomena tuomasíã

⁶ Teero niipacari, Jesurẽ ãñurõ padeorãpũre masíre wedea. Tee masíre atibúreco macãrãye masíre mee niã; cũãrẽ dutirãye masíre mee niã. Cũã máata petiãdacua. ⁷ Ûsãpe wedera, Cõamacũye masíre wedea. Cũũ masíre too suguero macãrãpu masíña maniriguere wedea. Atibúreco tiiãdari suguero, Cõamacũ tee yayiõrere “biiro tiigũda” jĩ wãcũtoayigu. Marĩrẽ netõnẽãdarere, marĩrẽ ãñũãsepũ ãñurõ tiiãdarere wãcũyetoayigu. ⁸ Sícũno atibúreco macãrã dutigũ teeré tuomasíriyigu. Tuomasíãrã doca, marĩ Õpũ ãñunetõjõãgũrẽ curusapu sĩãrĩbojĩya. ⁹ Cõamacũye queti jóaripũpu teero jóanoã:

Cõamacũ cũũrẽ maĩrãrẽ ãñurẽ quẽnoyúeyigu.

† 1:31 Jeremías 9.24.

Sĩcũno ñnaririguere, cũũ tuoririguere, cũũ wãcũririguere quẽnoyũeyigu,* jĩĩ jóanoã. ¹⁰ Tee ãñurẽ marĩ masĩririguere Cõãmacũ Espĩritu Santomena marĩrẽ masĩrĩ tĩĩ. Espĩritu Santo niipetire wisiónetõnucãrere, Cõãmacũ tĩĩadarere masĩpetijãĩ.

¹¹ Marĩ ãpĩ cũũ wãcũrẽre masĩria. Cũũ sĩcũrã cũũ wãcũrẽre masĩqui. Tee tiiróbiro sĩcũno Cõãmacũ wãcũrẽre masĩriqui; Espĩritu Santo dícu cũũ wãcũrẽre masĩ.

¹² Atibúreco macãrã wãcũrẽmena Cõãmacũ marĩrẽ ticoriguere tuomasĩria. Espĩritu Santo Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocorigũ wãcũrẽ ticorẽmenape tuomasĩã. ¹³ Ũsã teerẽ wedesera, Espĩritu Santo “biiro bueya” jĩĩrẽmena wedesea. Ũsã basiro masĩrẽmena wedeseria. Espĩritu Santo buedutirobirora cũũrẽ cuorãre buea.

¹⁴ Espĩritu Santore cuohẽgupeja Espĩritu Santo buerẽre boorĩqui. “Teero jĩĩãmajãrã tĩĩya”, jĩĩqui. Espĩritu Santo tĩĩãpuremena dícu Cõãmacũyere tuomasĩnoã; “¿diamacũrã niĩ?” jĩĩ besemasĩnoã. Teero tiigũ, Espĩritu Santore cuohẽgu cũũ buerẽre tuomasĩriqui.

¹⁵ Espĩritu Santore cuogũpeja niipetire Cõãmacũyere tuomasĩqui; “¿diamacũrã niĩ?” jĩĩ besemasĩqui. Cũũrẽna Espĩritu Santore cuohẽgupe tuomasĩriqui; “¿diamacũrã tiigãri cũũ?” jĩĩ besemasĩriqui. ¹⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpu teero jóanoã:

Sĩcũnopera marĩ Őpũ wãcũrẽre masĩriqui.

Sĩcũnopera Cõãmacũrẽ “aterẽ biiro tĩiyã” jĩĩ dutimasĩriqui,†

jĩĩ jóanoã. Marĩpe Cristo wãcũrẽre tuomasĩã.

3

Cõãmacũrẽ padecoteraye maquẽ

¹ Yãa wedera, mũãrẽ Jesurẽ ãñurõ padeorãpũre tiiróbiro wedemasĩriwũ. Atibúreco macãrãrẽ tiiróbiro wedewũ. Cristoyere wĩmarãrẽ wedegũbiro wedewũ. ² Mũãrẽ wĩmarãbiro wisíoheregãrẽ wedewũ. Mũã wisíorere tuomasĩhẽrã niĩwũ ména. Sĩcũ wĩmagũ õpẽã ùpũgũrẽ yaarẽ ecarõno tiirã, õpẽcõre tíãcua. Teerora mũãrẽ tiĩwũ. Teerora yũũ mecũtĩgãrẽ wisíorere wederi, tuorĩbocu. ³ Mũã atibúreco macãrãbiro niĩcu ména. Mũã cãmerĩ ugora, cãmerĩ ñnadugahera atibúreco macãrãbiro niĩcu; cũã booró tiidugãrãbiro tiĩcũ. ⁴ Mũã sĩquẽrã biiro wedesea: “Yũũ Pablomena niĩã”, ãpẽrã “yũũ Apolomena niĩã” jĩĩã. Teero jĩĩrã, atibúreco macãrãbiro wedesera tiia.

⁵ ¿Noã niĩ Apolos? ¿Noã niĩ yũũ? Ũsã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca niĩã. Ũsã wederiguemena mũã marĩ Őpũrẽ padeowũ. Ũsãcõrõ Cõãmacũ tiidutĩrere tiĩwũ. ⁶ Yũũ sicato otegũ tiiróbiro mũãrẽ wedenucãwũ. Apolos yũũ oteriguere oco píogu tiiróbiro mũãrẽ buenemoyigu. Cõãmacũpe teerẽ bucuãri tiĩqui. ⁷ Oterẽ otegũ, oco píogu uputĩ macãrã mee niĩya; Cõãmacũpeja uputĩ macũ niĩqui. Cũũrã ũsã oteriguere bucuãri tiigũ tiiróbiro basocãre padeonemórĩ tiĩqui. ⁸ Oterĩ basoca, oco píori basoca sĩcãrĩbĩro niĩya. Cõãmacũ cũãrẽ cũã paderiguecõrõ wapatĩgũdaqui. ⁹ Ũsã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca sĩcãrõména padea. Mũã cũũye oterẽ cuorĩ dita tiiróbiro niĩã.

Teero biiri mũã sicawĩ Cõãmacũ tiĩncãri wii tiiróbiro niĩã. ¹⁰ Cõãmacũ yũũre buemasĩre ticorẽmena wii nucõmenĩgũ tiiróbiro mũãrẽ ãñurõ buenucãwũ. ãpĩ mũãrẽ buenemogũ, wiirẽ tiĩnemómũãgũ tiiróbiro tiigũ tĩĩ. Wiirẽ padeapura ãñurõ tiiró booa.

¹¹ Botarĩ nucõãri siro, ãpĩ nucõquẽnomasĩriqui. Jesucristo botarĩ nucõrĩgue tiiróbiro niĩ. ¹² Jesucristoyere ãñurõ diamacũ buerã oro, plata, apeyẽ ùtãperi wapapacãremena wii tiĩnemómũãrã tiiróbiro tiĩcũã. ãpẽrã merẽã buerãpe yucu páaremena, táamena, muĩmena tiĩnemómũãrã tiiróbiro tiĩcũã. ¹³ Atibúreco petirĩ, pecame atiadacu. Tĩĩ pecamerã niipetira basocã tiirĩguere baurocã ãñoãdacu. Cõãmacũ basocã tiirĩguere jũũrĩ ññagũ, besegũ tiiróbiro bese, wapatĩgũdaqui. ¹⁴ Sĩcũ ãñurõ tiigũ, wii wapapacãremena tiĩnemómũãgũ tiiróbiro niĩqui. Cũũ paderigue jũũricu. Netõãri siro, wapatĩnogũdaqui.

* 2:9 Isaiás 64.4. † 2:16 Isaiás 40.13.

¹⁵ Āpī cūū paderigue jūūādacu. Teero wáari, niipetire cūū tiirígue ditipetijōāādacu. Cūū sīcārā pecamerē dutiwitíwarigū tiiróbiro netōgūdaqui.

¹⁶ ¿Múā masīrii? Múā Cōāmacūwii tiiróbiro niā. Espíritu Santo múāpūre niī. ¹⁷ Sīcū Cōāmacūwiire ñañorí, Cōāmacū basirora cūūya wiire ñañóárigure ñañarō tiigūdaqui. Cōāmacūwii āñunetōjōāri wii niā. Múārā tiiwí niijārā tiia.

¹⁸ Wisirijāña. Sīcū biiro wācūboqui: “Yūū atibúreco macārāye masīré masīpetijāā”, jīi wācūboqui. Teero wācūgūno masīhēgūbiro niijāārō. Cūū teero niirī, Cōāmacū cūūrē āñurō masīgū pūtuári tiigūdaqui. ¹⁹ Atibúreco macārāye masīré Cōāmacū iñacoropūre teero jīāmajāre niā. Cōāmacūye queti jóaripūpū teero jóanoā: “Cōāmacū atibúreco macārārē cūā tiiditómeniremena ñañarō pūtuári tiiqui”,* jīi jóanoā. ²⁰ Aperopūre Cōāmacūye queti jóaripūpūre ate jóanemonaā: “Marī Ōpū ateré masīqui: Masīrí basoca wācūrē bári niirē niā”,† jīi jóanoā.

²¹ Teero tiirā, “īnimena niā; cūū biiro tiigū niī” jīi wācūrijārō booa. Cōāmacū múārē āñurō wáari boogū, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu ticocoyigu. ²² Yūū Pablo, Apolos, Pedro, ūsā múārē tiiapura niā. Atibúreco maquē, catiré, diaadare, atitó maquē, too síro maquē múārē tiiapure niā. Niipetire múāye niā. ²³ Múāpe Cristomena niā. Cristope Cōāmacūmena niī.

4

Cristoye quetire wederá paderigue

¹ Múā ūsārē biiro wācūrō booa: “Cristore padecoteri basoca niīya; Cōāmacūye quetire too sūguero macārāpū masīña maniríguere wedecotera niīya”, jīi wācūrō booa.

² Wedecotegūno cūūrē dutiarirocōrō diamacū tiiró booa. Teero tiirā, āpērā cūūrē padeoádacua. ³ Múā yūū paderére beseri, péerogā wācūpatiria. Queti beserí basoca beseri, wācūpatiria. Yūū basiro yūū tiirére beseria. ⁴ Yūū paderére wācūgū, “ñañarō tiiatū” jīi wācūria. Teero wācūripacū, “āñurō paderucua” jīi besemasiriga; marī Ōpū dícu yūū tiirére besequi. ⁵ Teero tiirā, āpērā tiirére besesūguerijāña. Marī Ōpūrē yueya. Cūū pūtuaatigu, niipetire basocá masīña manimíriguere bauanégūdaqui. Āpērā apeyenó tiirā wáari, cūā wācūwarere masīña maniā. Cōāmacū teecārē baurocá bauanégūdaqui. Tiibareco niirī, Cōāmacū niipetirare cūā tiirígue pōtēōrō āñurē ticogūdaqui.

⁶ Yáa wedera, teeré wedegu, múārē āñurére booságū wedea. Teero tiigū, Apolos, yūū ūsāye maquēmena múārē queoré ticoawū. Múā Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora queoró tiáro jīigū, tee queorére ticoawū. Teemēna múā ateré jīinemoribocu: “Ūsārē buegūpe múārē buegū nemoró āñurō buenemoi”, jīiribocu sáa. ⁷ Múā āpērā nemoró āñurá niiria; masīnetōnucārā niiria. Niipetire múā cūoré Cōāmacū ticorigue dícu niā. Cūū ticorigue niipacari, ¿deero tiirā múā basiro buaríra tiiróbiro tūgueñai?

⁸ Múā niipetire cūorábiro tūgueñacu. Teero biiri Cōāmacū tiimasīre ticorére cūopetirabiro tūgueñacu. Ōpārābiro tūgueñarā, ūsārē boorí. Múā ōpārā niirī, nemoró āñuniādacu ūsārē. Múā diamacūrā ōpārā niātā, ūsācā múāmena dutiapubocu. ⁹ Yūū biiro tūgueñāā: “Ūsā sīācōāādarabiro niirā tiia”, jīi tūgueñāā. Sīācōānoādara watoapū Cōāmacū ūsārē Jesús cūūyere wededutigu beserirare niituropū cūūrirabiro tūgueñāā. Atibúreco macārā, ūmūāse macārā ūsārē iñanucūcua, “deero wáadari” jīirā. ¹⁰ Ūsā Cristoye dícuere wederé wapa basocá ūsārē biiro wācūcua: “Tūomasīhērā, tutuhera, bári niirā niīya”, jīi wācūmicua. Múā basiro dícu biiro wācūcu: “Ūsācā Cristomena niijīrā, tūomasīpetira, tutuara, quioniremena iñanorā niā”, jīi tūgueñamicu. ¹¹ Sicatopura ūsā ñañarō netōnucāwū. Atitócārē teerora yapacutíjāā. Juabóara niā; oco sīnidugāra niā; suti cūohéra niā. Basocá ūsārē ñañarō páaapeya. Ūsāya wii peti maniā. ¹² Ūsā

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

boorénorē sãĩáðara, ùsã basiro bayiró padea. Basocá ùsãrē ñañarõ wedeseri, cúãrē ùsãpe “añurõ wáaaro” jĩ sãĩbosáa. Ùsãrē ñañarõ tiirí, teero tũgüeñajãã. ¹³ Basocá ùsãrē ñañarõ wedepatiri, cúãrē añurõmena quënoã. Atibúreco maquë cúã cõãrē tiiróbiro, cúã boohérebro ùsãrē ññaãya. Sicatorpura doonucãrira teerora doorucújãya.

¹⁴ Múãrē bobodutígu mee jóaa; múãrē maĩgũ, yuu põnabiro diamacũ wãcũrĩ boogũ wedea. ¹⁵ Múã paũ diez mil Cristoye quetire bueráre cuomasíã. Teero paũ cuopacári, sícũrã niĩ múãrē wedesuguerígu. Yũurã niĩã “Jesucristo basocáre netõnégũ atirígu niĩwĩ” jĩrē quetire wedesuguegu. Múã tee quetire tuorã, cúãrē padeonucãwũ. Teero tiigũ, yuu múã pacũbiro niĩã. ¹⁶ Teero tiigũ, múãrē biiro tiirí boogã: Yuu tiirécutirere ñnacũ, tiinunúseya. ¹⁷ Yuu teeré booságũ, Timoteore múã pũtopũ ticocogu tiia. Cũãrē maĩã. Cũũ yuu macũbiro niigũ niĩ. Marĩ Òpũyere diamacũ tiirucú. Yuu Cristore padeogũ tiirécutirere cúũ múãrē wedegudaqui. Yuu niipetiropu niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrē wederénocãrē wedegudaqui.

¹⁸ Siquerã múã menamacãrã biiro wãcũcua: “Ùsã Pablo nemoró Cõãmacũyere tuomasíã. Teero tiigũ, cuigu, atiriqui” jĩ wãcũmicua. ¹⁹ Yũupe “Cõãmacũ boorí, máata múã pũtopũ wáagũda” jĩ wãcũã. Toopũ wáagũ, teero wedesera wederére masígũda. Tee dícuere masírícu. “¿Diamacũrã Cõãmacũ tutuaremena cúũyere tiirãra tiii cúã?” jĩ masígũda. ²⁰ Cõãmacũ dutiré marĩpũre jeari, marĩ wedeseremena dícu teeré ñnoría; cúũ tutuaremenape ñnonóã. ²¹ ¿Ñeeré tiirí boogãri múã? ¿Yuu múã pũtopũ wáagũ, pacũ cúũ põnaré ñañarõ tiiróbirora múãrē ñañarõ tiirí boogãrite? ¿Maĩremenapere wederĩ boogãrite?

5

Ñañaré tiigũre cõãdutire

¹ Múãmena niirã cúã tiiré queti ñnopũ jeatoaa. Biiro tuonóã: Sícũ múã menamacũ cúũ pacũ dúuturígore ñema, nũmocutiayígu. Biiro tiirénorē Cõãmacũrē padeohéracã “teero tiiríjãña; bayiró ñañaré niĩã” jĩcua. ² ¿“Ápẽrá nemoró niinetõnucãã” jĩgari múã ména? Wãcũpatirono tiirã, múã wãcũpatiriayiro. Wãcũpatirapeja, cúãrē cõãbojĩyu; múãmena neãdutiiribojĩyu. ³ Yuu ñnopũ niipacu, yuu wãcũrémena múã pũtopũ niigũbiro tũgüeñaã. Teero tiigũ, yuu wãcũrẽpũre teero ñañaré tiigũre “cõãrõ booa” jĩtoaa. ⁴ Múã neãrĩ, yuucã yuu wãcũrẽpũ múã pũtopũ niipugũda. Marĩ Òpũ Jesús tutuarecã múãmena niĩadacu. ⁵ Múã teero neãrã, cúãrē cõãjãña. Wãtĩrē wiyayã, cúũya òpũũrē ñañarõ netõrĩ tiirã jĩrã. Teero ñañarõ netõgũ, duubóqui. Cũũ teeré duurí, marĩ Òpũ Jesús pũtuaatígu, cúũ yeeripũnarē netõnégũdaqui.

⁶ Teero tiirã, “ùsãpe ñpẽrá nemoró niinetõnucãã” jĩriijãña. Múã ateré masíã: Pã tiirã pũuaro jĩrã, pã pũuri tiirére wúocua. Cúã pèerogã wúoari siro, tee niipetiropu sesajõãcu. Teerora basocã ñañaré tiirére pënicúa. ⁷ Teero tiirã, pënerĩ jĩrã, ñañaré tiigũre cõãjãña. Múã teero tiirã, añurã pũtuáadacu. Judíoa Pascua bosebũrecore pã pũuremena wúoya maniré dícuere yaacua. Wúoya maniré tiiróbiro niirã niĩã múã. Cristo basirora marĩ ñañaré tiirére cõãgũ, sãñórígu niĩwĩ marĩye wapa. Cũũrã Pascua niirĩ, oveja cúã sãñórígubiro niĩ. ⁸ Teero tiirã, pã pũuri tiirére cõãrãbiro ñañaré tiirére duuáda. Pã pũuri tiirére wúoya manirébiro niĩãda. Teero tiirã, añurã tiidũgãra, tiiditóre maniró Cristo marĩrē tiibosáríguere useniremena tiĩãda.

⁹ Yuu too suguero jóaripũpu biiro jóawu: “Ñeeapesodeaatiramena bapacutiirijãña”, jĩ jóawu. ¹⁰ Yuu teero jóagu, “atibúreco macãrã ñañaré tiirãmena wedeserijãña” jĩgũ mee tiiwũ. Múã “ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaarĩ basocamena, weerirare padeorãmena wedeseria” jĩrãpeja, atibúrecore cõãwitiwaboijĩyu. ¹¹ Yuu biirope jĩdũgagu tiiwũ: “Sícũ ‘Jesuré padeóã’ jĩpacũ, ñeeapesodeaatígu niirĩ, cúũmena bapacutiirijãña.

Teero biiri ugorepigumena, weerirare padeogúmena, quetipígumena, cūmurépigumena, yaarépigumena bapacutirijãña. Cũñomena sícãrino yaarijãña”, jĩwũ. ¹²⁻¹³ Yũũ Jesuré padeohérare beseria. Cõãmacũ basiro cúãrẽ bese, diamacũrã wapa tiigúdaqui. Múãmena niirápere besero booa. Teero tiirã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora tiiyã: Múã watoapũ ñañaré tiigũre cõãjãña.

6

Jesuré padeorã cãmerí wedesãre

¹ Múã Jesuré padeorã cãmerí wedesãrã tiiáyro. Sícũ ãpĩrẽ ñañaré tiiájĩyi. Teero tiirã siro, ¿deero tiirã Jesuré padeohérare queti beserí basocare quẽnodutíi? ¿Deero tiirã Jesuré padeorãpere suocó, quẽnodutírii? ² ¿Ateré múã masĩriite? Atibúreco petiári siro, Cõãmacũrẽ padeorã atibúreco macãrãrẽ beseadacua. Múã atibúreco macãrãrẽ beseadara niipacara, ¿deero tiirã teegãrẽ múã basiro quẽnomasĩrii? ³ ¿Atecarẽ masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángeleare beseadacu. Cúãrẽ beseadara niijĩrã, múãrẽ wáarepere nemoró quẽnomasĩrõ booa. ⁴ Múã cãmerí wedesãrã, ¿deero tiirã Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahégũrẽ quẽnodutíi? ⁵ Múãrẽ boboaró jĩgũ, teero jĩã. Múã cãmerí wedesãrĩ, ¿múã watoapũre sícũ Jesuré padeogã quẽnomasĩgũno manidójãite? ⁶ Cũũrẽ besedutirono tiirã, múã Jesuré padeorã niipacara, Jesuré padeohéra pũtope quẽnodutíra wáacu.

⁷ Múã basiro cãmerí wedesãrã, bayiró ñañaré tiirã tiia; múã sícãrõména niimiãrigue petimasĩrõpejõacu. Múãrẽ ñañaré tiirẽre teero tũgueñajãrĩ, nemoró ãñubocu. Múãyere yaarĩ, teero ññajãrĩ, nemoró ãñubocu. ⁸ Múã teero ññajãrõno tiirã, múã basirora Jesucristore padeorã múãya wederare ñañarõ tii, cúãyere yaajãcu.

⁹ ¿Ateré múã masĩriite? Ñañaré tiirã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Wisirijãña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Teero biiri wãmosiãrira niipacara ãpẽrãména ñeeapera, ãmũã sesaro numiãmena niirãbiro tiirã, numiã sesaro ãmũãména niirãbiro tiirã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹⁰ Yaarépira, ugorepira, cūmurépira, quetipíra, tiiditõrepira Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹¹ Tĩatopũre múã sĩquẽrã teerora tiirẽcutimirira niiwũ. Teero tiirĩ siro niipacari, Cõãmacũ múã ñañaré tiirẽre coserígũ niiwĩ; múãrẽ cũũ põna niirĩ tiirígũ niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesuména, Espiritu Santomena Cõãmacũ múãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui.

Múãye õpũũrĩ Cristoya õpũũmena cãmeyioa

¹² Múã sĩquẽrã biiro wedeseacu: “Marĩ tiidũgãrere tiimasĩã”, jĩicu. Teerora niĩã, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidũgãre marĩrẽ tiiápuricu. “Marĩ tiidũgãrere tiimasĩã” jĩirẽ diamacũ niipacari, marĩ tiidũgãre marĩrẽ dutirijããrõ. ¹³ Apeyẽ cúã wedesere diamacũ niĩã: “Yaaré páaga maquẽ tiirígũe niĩã; páagape yaaré boocú”. Cõãmacũpe tee pũarõpũre petirĩ tiigúdaqui. Apeyepẽ diamacũ niiria. Cõãmacũ õpũũrĩrẽ tiigũ, ñeeapesodeatiadari õpũũrĩrẽ tiiríyigũ. Marĩye õpũũrĩ Jesús booró tiidãdare õpũũrĩ niĩã. Jesupẽ teeõpũũrĩ Õpũ niĩ. ¹⁴ Cõãmacũ Jesuré masõrigũ niiwĩ. Teerora cũũ tutuaremena marĩcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ ¿Ateré múã masĩriite? Múãye õpũũrĩ Cristoya õpũũmena cãmeyioa. ¿Marĩ Cristoya õpũũrẽ ñeeape wapatãri basocoya õpũũmena cãmeyioadari? Tiirĩdojãã. ¹⁶ ¿Atecarẽ masĩriite? Õmũ ñeeape wapatãri basocoména niigũ, cúã pũarã sicaõpũũ tiirõbiro pũtuãcua. Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽ jóanoã: “Cúã pũarã sicaõpũũ tiirõbiro pũtuãadacua”,* jĩ jóanoã. ¹⁷ Teerora sũcã sícũ Jesucristo marĩ Õpũmena niigũ, cũũ wãcũréména cũũmena cãmeyioqui.

* 6:16 Génesis 2.24.

¹⁸ “Āpērārē ñeeapedugamiga” jī wācūrōno tiigú, teeré dutiwáya. Apeyé marí ñañaré tiiré maríye òpūūrīrē ñañorícu. Marí ñeeapesodeaatirape, maríye òpūūrī petire ñañorá tiia. ¹⁹⁻²⁰ ¿Múā masīriite? Marírē Cōāmacū Espírítu Santore ticorigu niiwī. Maríye òpūūrī Espírítu Santoya wiibiro niā. Cūū marímena niī. Cōāmacū wapapacáremena marírē wapatírigu niiwī. Teero tiirá, maríye òpūūrīmena marí booró tiimasíña maníā. Maríye òpūūrī, marí wācūrē Cōāmacūye niā. Maríye òpūūrīmena añurē tiáda, āpērā Cōāmacūrē añurō wācūrō jīrā.

7

Nūmocūtire maquē

¹ Mecūtīgārē múā jóaripūpu sāñnáriguere yūuguda. Nūmocūtitheri, añujāā, añurōpeja. ² Teero niipacari, nūmocūtitheri noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ũmúá cūācōrō nūmocūtiro booa. Numiácā cūācōrō manūcutiro booa. ³ Ūmū cūū nūmoména añurō niārō. Coocā cūūmena teerora niārō. ⁴ Manūcutigore cooya òpūū dícu niiria; coo manū booróbirora cūūmena niirō booa. Coo manūcārē cūūya òpūū dícu niiria; cūū nūmo booróbirora coomena niirō booa. ⁵ Cūā biiro tiáro: Numiío coo manū coomena niidugari, yūuaro. Cūūcā coore yūuaro. Apetó tiirá, cūā biiro cāmerí jībocua: “Marí tiirucúrobiro tiirijāāda ména; Cōāmacūpere súubuseada”, jī wedesebocua. Cūā “noquē bñrecori súubuseada” jī quēnoári siro, súubusecua. Súubuseari siro, too sūguero niirecutiarobirora manūmena, nūmoména niārō. Teero tiihéri, cūā wācūtutuhéri, Satanás ñañaré tiidutíboqui. Āpērāména noo booró ñeeaperi tiibóqui.

⁶ Yūu múārē teeré dutirébiro jīgū mee tiia. “Múā teero tiirí, añuādacu” jīgū, teero jīā. ⁷ Yūu biiro wācūā: Yūu múā niipetirare yūu tiiróbiro nūmomanirā niirí boomíga. Cōāmacūpe basocácōrōrē cūā tiádarere cūūrigu niiwī. Āpērārē nūmomanidutigu, manūmanidutigu cūūrigu niiwī. Āpērāpére nūmocutidutigu, manūcutidutigu cūūrigu niiwī.

⁸ Mecūtīgā múā nūmomanirārē, manūmanirārē, wapewia numiārē jīgūda. Múā yūu tiiróbiro nūmocūtitheri, manūcutitheri, añuniā. ⁹ Ūmúá numiáména niidugara nūcāhérāno nūmocūtiaro. Numiácā teerora manūcutiaro. Cūā nūmocūtiri, manūcutiri, nemoró añuā. Teero tiirá, cūā numiáména, ũmúáména niidugare dícuere wācūricua.

¹⁰ Yūu wāmosíarirare biiro dutia: Ate marí Ōpū dutiré niā; yūu dutiré mee niā: Numiío coo manūrē cōārijāārō. ¹¹ Cōāgō, sīcōrā pūtuáaro; o coo manū niimirigūmena quēnoárō; cūūmena niārō sūcā. Ūmūcā teerora cūū nūmoré cōārijāārō.

¹² Āpērārējā yūu wācūrēre biiro jīgūda. Ate wācūrē marí Ōpū yūuere wederé mee niā. Apetó tiigú, sīcū múā menamacū Jesuré padeohégore nūmocūtiboqui. Coo cūūmena niirucudugari, cōārijāārō. ¹³ Teerora sūcā padeohégure manūcutigocā coomena cūū niirucudugari, cōārijāārō. ¹⁴ Padeohégū nūmo coo Jesuré padeoré wapa coo manūcā Cōāmacū añurō tiinórigu niiqui. Teerora padeohégo manū cūū Jesuré padeoré wapa cūū nūmocā Cōāmacū añurō tiinórigu niico. Teero tiirá, cūā pōna Jesuré padeohéra pōna tiiróbiro niiricua. Teero tiigú, Cōāmacū cūā pōnarē añurō tiiquí. ¹⁵ Jesuré padeohégūno cūū nūmoré cōādugagu, cōājāārō. Jesuré padeohégocā coo manūrē cōādugago, cōājāārō. “Yūuere cōārijāña; yūuména niijāña”, jīmasíña maníā. Cōāmacū marírē cāmeríquērō maniró niirecutiri booi. ¹⁶ Jesuré padeogó coo manūrē Jesuré padeohégure “yūuména niigū, padeogúdaqui” jīmasíña maníā. Teerora sūcā Jesuré padeogúcā cūū nūmo Jesuré padeohégore “yūuména niigō, padeogódaco” jīmasíña maníā.

¹⁷ Tee biipacari, ateré yūu niipetiro macārā, Jesuré padeoré pōnarí macārārē dutia: Múācōrō Cōāmacū múārē sicato cūū pōna pūtuári tiiróbirora atitócārē teerora niirō booa. ¹⁸ Cōāmacū āpērārē cōnerígu yapa macā caseróre widedcōánorirare cūū pōna pūtuári tiibóqui. Cūā widedcōánorira niārō. Widedcōánoña manirārē cūū pōna pūtuári

tiirícārē, teerora widedcōánoña manirá niirō. ¹⁹ Widedcōánorigu niirī, o widedcōánoña manigú niirícārē, wapamaníã. Cōamacū booró tiirépe wapacutínetōncãã. ²⁰ Niipetira Cōamacū cūārē sicato cūū pōna pūtuári tiiríto cūã niisugueribirora niirucujārō booa. ²¹ Dutiapenori basocare* Cōamacū cūū pōna pūtuári tiirí, cūã dutiapenorere wácūpatirijāārō. Apetó cūārē dutirá “wáaya” jīrī, witijōãārō. ²² Cōamacū marī Ōpū Jesuré padeodutígu múārē beserígu niiwī. Teerora sīcū besenucāritore, dutiapenori basocū niirígu niiwī. Atitóre biiro niĩ: Teero dutiapenori basocū niipacu, Jesuména nijīgū, dutiaperere witiirígu tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquērē padequi. Āpī cūū besenucāritore, dutiapenoña manigú niirígu niiwī. Atitóre Cristore padecoteri basocū tiiróbiro niiqui sáa. ²³ Cōamacū múārē wapapacáremena wapatírigu niiwī. Teero tiirá, āpērã dutiapenori basoca tiiróbiro niirijãña. ²⁴ Cōamacū sicato besenucārito, múã niirecutiiribirora nijijãña. Cūūmena añurō niĩña.

²⁵ Wāmosíaherare marī Ōpū dutiré maniã. Marī Ōpū yūre bóaneō iñaréména múārē yūu wederére tūorí tiirígu niiwī. Teero tiigú, yūu wácūrepere wedeguda. ²⁶ Biiro wácūã: Atitóre pee ñañarō netōré niĩ. Teero tiigú, sīcū cūū niiróbirora pūtuájāārō. ²⁷ Nūmocutígu coore cōãrijāārō. Nūmomanigū nūmo ãmaãrijāārō. ²⁸ Nūmocutígu Cōamacūrē netōncágū mee tiii. Numiócã wāmosíago, Cōamacūrē netōncágō mee tiyo. Teero niipacari, wāmosíarirare cūã catirí bñrecorire pee ñañarō netōré niĩ. Yūu cūã ñañarō netōrére boosárimiga.

²⁹ Yáa wedera, yūu múārē ateré wededugaga: Atibúreco petiáدارو péero dusaa. Teero tiirá, mecūãmena nūmocutira nūmomanirã tiiróbiro niirō booa. ³⁰ Boorituari basoca boorituahera tiiróbiro niirō booa. Ūsenirãcã tusahera tiiróbiro niirō booa. Apeyenó sãirã cūãye niidoaarere tiiróbiro tūgueñarijāārō. ³¹ Atibúreco maquēména añurō netōrá tee dícure wácūrijāārō. Atibúreco maquē marī iñaré ditiwaro tiia.

³² Múārē wácūpatiro maniró niirī boogá. Nūmomanigū marī Ōpūye maquērē bayiró wácūqui, Jesucristo ūsenirī boogú. ³³ Nūmocutígupe atibúreco maquērē bayiró wácūqui, cūū nūmoré ūsenirī boogú. ³⁴ Cūū nūmo, teero biiri Jesucristo ūsenirī boogú, cūū tiidugáre puaró niicu. Numiácārē teerora niĩ. Manūmanigō marī Ōpūye maquērē bayiró wácūco. Cooya òpūūmena, coo wácūréména Cōamacū booró tiidugáco. Manūcutigope atibúreco maquērē bayiró wácūco, coo manūrē booságō.

³⁵ Yūu múārē añurē booságū wede, jóacoa. Múã tiirére cãmotádugariga. Teero tiiróno tiigú, múārē añurō niirī boogá. Teero biiri marī Ōpūye dícure wácūrī boogá.

³⁶ Sīcū cūū macō bñcúó wáari iñagū,† biiro wácūqui: “Yūu macōrē añurō tiiríga; coo manūcutiri, añubocu”, jīi wácūqui. Teero jīigūno numicūārō. Teero tiiré ñañaré tiiré mee niĩ. ³⁷ Āpīpéja cūū añurō wácūãri siro, “yūu macōrē numicūricu” jīiqui. Cūū teero tiidugáre añuniã. Yūu macō manūcutirijāārō jīigū, añurō tiigú tiiquí. ³⁸ Biiro niĩ: Numicūgū añurō tiigú tiiquí. Numicūhégūcã toorã añunemorō tiiquí.

³⁹ Marīrē dutiré biiro niĩ: Manūcutigo coo manū catiri, cūūmena niirucujāārō. Cūū diari siro, coore cãmotáre manirí, coo tūsagūména manūcutimasīco. Cūū Jesuré padeogú niirō. ⁴⁰ Yūupe biiro wácūã: Coo āpīména dúutuhego, nemoró ūsenireména niico. Yūucã Espírítu Santore cūojígū, teero wedesea.

8

Weerirare wáicu diiré ticoré maquē

¹ Yūu mecūtígārē apeyé múã sãñáriguere yūuguda. “¿Wáicura dii cūã weerirare ticoariguere yaajārō booi?” jīiriguere yūuguda. “Weerirare cūã padeoré wapamaníã; teeré masītoaa”, jīicu múã. Teerora niĩ, niirōpeja. Teero jīirã, biiro jīirã tiicú: “Ūsãpeja

* 7:21 Pecasāyeména “esclavos” niĩya. † 7:36 Apepú biiro tñonóã: Sīcū cūū nūmo niigōdo bñcúó wáari iñagū, ...

ãpẽrá nemoró masĩnetõnucãã”, jĩãmajãrã tiia. Marĩ câmerĩ maĩrã, biirope tiicú: ãpẽrãrẽ tiiapucu, Cõãmacũrẽ padeonemóãrõ jĩrã. ² “Masĩnetõnegũ niiã” jĩĩgũno ãñurõ peti masĩgũ mee niiqui. “Biirope ãñurõ masĩrõ boocú”, jĩĩmasĩriqui. ³ Cõãmacũ cũũrẽ maĩgũrẽ masĩtoaqui.

⁴ Wáicũra dii cũã weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedegũda: Marĩ masĩã: Cũã weerira wapamanĩcua; Cõãmacũ sícũrã niiqui. ⁵ ãpẽrá cũũrẽ padeohẽra paũ cõãpõnapere padeocúa. Ëmũãsepũ niirãrẽ, atibũrecopũ niirãrẽ padeocúa. Cũãrẽ marĩ Cõãmacũrẽ padeoróbiro tũgueñacua. “Marĩ õpãrã niĩya”, jĩĩcua. ⁶ Marĩpe ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ Pacũ sícũrã niiqui. Cũũ niipetire atibũreco maquẽrẽ bauanéyigũ. Marĩ cũũ põna cũũ dutiró tiídara niiã. Jesucristo sícũrã marĩ Õpũ niĩ. Cũũmenarã niipetire bauanénoriro niiwũ. Marĩcãrẽ cũũmena niirĩ tiirĩgũ niiwĩ.

⁷ Niipetira Jesuré padeorã teeré masĩriya. Cũã sĩquẽrã too sũgueropũ weerira dícuere padeomíwã. Mecũtĩgãrẽ weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcũcua: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiia”, jĩĩcua. Padeobayĩhera yaara, wapa cũorã tiiróbiro tũgueñacua. Teemẽna cũã wãcũrẽre ñãnocúa. ⁸ Marĩ yaaré, marĩ yaaherecã marĩrẽ Cõãmacũrẽ masĩrĩ tiinemória. Marĩ yaara, nemoró ãñurã wáaricu. Yaahera, ñãñarã wáaricu. ⁹ Teero niipacari, ãñurõ tiiyã múã. “Niipetirere yaamasĩã” múã jĩĩrẽmena ãpĩ ãñurõ padeobayĩhegure ñãñaré tiirĩ jĩĩãña. ¹⁰ Biiro niiã: Mũũ “cũã weerirare wapamanĩã” jĩĩmasĩpacũ, cũã weerigũre sũubusepeoropũ yaagũ wáabocu. ãpĩ padeobayĩhegũ mũũ teero tiirẽre ñãboqui. Mũũrẽ ñĩacũgũ, cũũcã weerirare ticoariguere yaagũ wáaboqui. ¹¹ Mũũ masĩpacũ yaagũ, padeobayĩhegũpere “yũũ ñãñaré tiigũ tiigã” jĩĩ wãcũrĩ tiigũ tiia. Cristo cũũcãrẽ diabolosarigũ niiwĩ. Mũũ yaarẽmena cũũ padeorẽre ñãnorĩ tiibuyérĩãña. ¹² Atemẽna putuãa sãa: Mũã padeobayĩhegure ñãñaré tiibuyera, Cristorena ñãñaré tiirã tiia. ¹³ Teero tiirã, marĩ yaarẽmena marĩya wedegũ padeobayĩhegure ñãñaré tiirĩ tiirã, diamacũrã wáicũra diiré yaanemorijãrõ booa, cũũrẽ ñãñaré tiibuyéri jĩĩrã.

9

Apóstoles cũã wederẽmena wapatã, yaamasĩcua

¹ Yũũcã Jesús cũũyere wededutigũ beserigũ niiã. ãpẽrá cũũ beserira tiiróbiro tiimasĩã. Yũũcã marĩ Õpũ Jesuré ñãawũ. Mũãrẽ marĩ Õpũye quetire wedewũ. Mũã teeré tũo, padeowú. Teero tiirã, yũũ Jesús beserigũ niirẽre masĩã. ² ãpẽrá yũũre “cũũ Jesús cũũyere wededutigũ beserigũ mee niĩ” jĩĩrã niicua. Mũãpeja teero jĩĩria. Yũũ mũãrẽ Jesuyé maquẽrẽ wederi siro, padeowú. Teero tiirã, múã ãpẽrá nemoró yũũre “Jesús cũũyere wededutigũ beserigũ niĩ” jĩĩmasĩã.

³ ãpẽrá yũũre wedepatira, “cũũ Jesús beserigũ mee niĩ” jĩĩcua. Cũãrẽ biiro yũũa: ⁴ Yũũ Jesús beserigũ niijĩgũ, yũũ buerẽre tũorãre “ecayã yũũre” jĩĩmasĩã. ⁵ Yũũcã ãpẽrá Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedrobirora yũũ tiirĩ, ãñubojĩyu. Cũã nũmosãnumiã Jesuré padeorãre cũãmena néewaya. ⁶ ¿Deero wãcũĩ múã? ¿Ësã dícu Bernabé, yũũ Jesuyé quetire wederã yaacatidũgara, padedumasĩrigari? ⁷ ¿Surara cũũ yaarẽre cũũ basiro wapatĩgari? Wapatĩriqui. ¿Ësere oterĩ basocu teedũcare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterĩ basocu oveja õpẽcõre bipegũ sĩnirĩgari? Sĩniqui. ⁸ Yũũ tee queorẽmena wederi, yũũre “basocã wãcũrẽ dícuere wedei” jĩĩrijãña. Moisére dutiré cũũriguecã teeré jóanoã. ⁹ Tee dutirẽpũre biiro jóanoã: “Wecũ trigore wãñĩãrĩ, ɯseropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadũgagũ, yaaaro”, jĩĩ jóanoã. Cõãmacũ teeré jĩĩgũ, wecũã dícuere jĩĩgũ mee tiiyĩgũ. ¹⁰ Cũũ teeré jĩĩgũ, ẽsã cũũye quetire wederãre queorẽmena wedegũ tiiyĩgũ. Ditare coamutõsũguegũ, ãpĩ trigore wãñĩãgũ “tiidita oteré dũcare ñeeãdacu” jĩĩrã, padecua. ¹¹ Ësã otenucãrira tiiróbiro Jesuyé maquẽrẽ mũãrẽ wedenũcãwũ. Otegũ tee oteré dũcare

ñeerõbirora múácã ãsã bueré wapa apeyenó múã cuorére péero ãsãrẽ ticori, añuniã.
¹² Múã ãpẽrá múãrẽ bueráre teero ticojãcu. Ûsãpereja nemocú.

“Ûsãrẽ ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirá, teero nũcãjãwũ. Biiro wãcũwũ: “Marĩ sãĩrĩ, Cristoye quetire boorĩbocua”, jĩ wãcũwũ. ¹³ ¿Ateré múã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderĩ basocã Cõãmacũrẽ padeorã yaaré nécati cúũriguere yaacua. Teerora tiwiipũ wáicũrare sãrõpũ paderãcã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cũã tiirõbiro Jesuyé quetire wederãcãrẽ “cũã tee wederẽmena wapatãyaaro” jĩrigũ niĩwĩ marĩ Òpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yũũ sĩcãrĩ “ticoya yũũre” jĩricu. Mecũtĩgãrẽ múãrẽ apeyenó ticodutigu mee teero jóaa. Bayiró jũabóarera diadũgapacu, múãrẽ yũũ wederé wapa yaaré sãĩricu.

¹⁶ Yũũ Jesuyé quetire wedegũ niijĩgũ, “ãpẽrá nemoró añũgũ niĩã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yũũre padedutire niĩã. Yũũ teeré wedeheri, yũũre ñañanibocu. ¹⁷ Yũũ boorẽmena wedegũ doca, wapatãbojĩyu. Cõãmacũ yũũre wededutiripeja, cũũ yũũre cúũrigue dícuere tiigũ tiia. ¹⁸ Teero tiiró, yũũ añurõ ãsenire yũũ wede wapatãrebiro niicu. Yũũ wapaséro maniró netõnére quetire basocãre wederẽmenape añurõ ãseniã. Jesús beserigu niijĩgũ, “wederé wapa ticoya yũũre” jĩmasĩpacu, jĩria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorĩ boosãgũ, biiro tũgueñaã: Sĩcũrẽ padecotegũ niiripacu, yũũ basiropũ niipetirare padecotegũ tiirõbiro tũgueñaã. ²⁰ Judíoa pũtopũ niigũ, cúãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, cúã tiirõbirora tiia. Yũũ Moisére dutiré cúũriguemena niiripacu, tee dutirẽmena niirã pũtopũ wáagu, cúã tiirõbiro tee dutirére tiia. Cũãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, teero tiia. ²¹ Tee dutirẽmena niihẽrã pũtopũ wáagu, cúãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, tee dutirẽmena niihẽgũbiro niĩã. Teero niipacu, “Cõãmacũ dutirére tiihẽgũ niĩã” jĩgũ mee tiia. Yũũ Cristo boorére tiidũgãgũ niijĩgũ, Cõãmacũ dutirẽmenape niĩã. ²² Yũũ padeobayĩheramena niigũ, cúãrẽ Cristore padeonemórĩ boogũ, cúãbirora tiia. Ateperé tiinemóã sũcã: Niipetirare “¿deerope yũũ tiirĩ, netõdũgãmĩĩ cúã?” jĩgũ, cúã tiirucúrobirora tiia. ²³ Tee niipetirere tiia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tũoáro jĩgũ. Teero tiigũ, yũũcã cúãmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

²⁴ Múã masĩã: Cũtũrõpũ wãara, niipetira cũtũcúa, “¿noãpé cũtũbayínemoĩ?” jĩrã. Niipetira cũtũpacãra, sĩcũrã wapatãqui. Múãcã Cõãmacũ ticoadarere wapatãdũgara, cũtũrĩ basoca tiirõbiro tutuaremena Cõãmacũ boorẽpere tiiró booa. ²⁵ Niipetira cúã cũtũádari sũguero, bayiró cũtũbuécua. Too sũgueropũ cúãye õpũũrĩrẽ ñañorĩguere duujãcu. Cũã pũũmena tiirĩ betore wapatãdũgara, teero tiisũguécua. Tiibeto máata bóajõãcu. Marĩ ñeeãdarepeja petirĩcu. ²⁶ Teero tiigũ, yũũ cũtũrĩ basocũ capea ññahẽgũ tiirõbiro noo booró tiirã. Cãmerĩquẽri basocu añurõ cãmerĩquẽmasĩhẽgũ cũũ booró tiijãqui. Yũũpeja cũũbiro tiidũgãhegu, yũũ tiíadarere añurõ wãcũsũguea. ²⁷ Yãa õpũũrẽ quẽnojeádutigu, ñañaré tiidũgãrere nũcãjãã. Yãa õpũũ yũũre dutiria; yũũ basiropũ yãa õpũũrẽ dutia. Teero tiiriatã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegũ niipacu, Cõãmacũ ññacoropũre ñañarõ pũtũábocu.

10

Weerirare padeorĩjãña

¹ Yãa wedera, múãrẽ ateré múã masĩrĩ boogã: Niipetira ãsã ñecũsũmuã õmeburuã doca niiyira. Niipetira Día Oco Sõãrímaarẽ tĩãwayira. ² Niipetira “Moisémena niĩã” jĩrẽre ãnorã, õmeburuãre nũnũ, tiimaarẽ tĩãwayira. Cũã õmeburuãre nũnũ, tiimaarẽ tĩãwariguemena wãmeõtinorirabiro pũtũáyira. ³ Niipetira manã wãmecũtirigue Cõãmacũ ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõãmacũ ticoriguere sĩniyira. Tee oco ãtãgãpũ witiyiro. Tiigã ãtãgã Cõãmacũ ticoriga niiyiro. Cristora tiigãbíro niĩ. Cũã noo wãaro cúãmena niiyigu. ⁵ Cõãmacũ cúãrẽ teero tiipacãri, cúãpe cũũrẽ ãsenirĩ tiiriyira. Cũũrẽ netõnũcãrĩ ññagũ, paũre yucũ manirõpũ diari tiiyigu.

⁶ Cúãrẽ teero wáarigue marĩrẽ queoré ticoré niiã. Marĩrẽ cúã tiiróbiro ñañaré ugaripéarijãrõ jĩrõ, teero wáayiro. ⁷ Teero tiirá, cúã síquẽrã tiiróbiro weerirare padeoríjãña. Cõamacũye queti jóaripũpu cúã tiiriguere jóanoã: “Cúã yaa, s̄ini, too síro cúã booró bosebureco tiinucáyira”,* jĩ jóanoã. ⁸ Marĩpeja síquẽrã cúã tiiróbiro noo booró ñeeaperijãada. Cúãcã teero tiirigue wapa sicaburecore veintitrés mil diayira. ⁹ Teero biiri síquẽrã cúã tiiróbiro marĩ Òpũrẽ cúari tiiríjãada. Cúãcã teero tiirigue wapa paũ ãñaã bacasĩányira.† ¹⁰ Teero biiri súcã cúã síquẽrã Cõamacũrẽ wedepatiróbiro wedepatiríjãña. Cúãcã wedepatirigue wapa ángele s̄ĩadutínorigu cúãrẽ s̄ĩáyigu.‡

¹¹ Atibúreco petiwáro tiia. Teero tiigú, Cõamacũ marĩ atitó macãrãrẽ masĩdutigu, cúãrẽ teero tiiyigu. Cũũ cúãrẽ wáariguere jóadutirigu niuwĩ, marĩrẽ cúã tiiróbiro tiiríjãrõ jĩgũ, cúãrẽ wáaríbirora marĩrẽ wári jĩgũ. ¹² Teero tiigú, s̄icũ “yũpeja ãñurõ padeogú niiã; ñañaré tiiría” jĩ wãcũgũno ãñurõ tuomasíña, ñañaré tiirí jĩgũ. ¹³ Apetó múã ñañaré tiidugácu. Múã dícuere teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cõamacũpe múãrẽ tiápurucugu niijĩgũ, múã nocõrõ nucãrẽre masĩjĩgũ, múãrẽ ñañaré tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañaré tiidugáre jeari, Cõamacũ múãrẽ tutuare ticogu-daqui, ñañaré tiiríjãrõ jĩgũ.

¹⁴ Teero tiirá, yũ maĩrá, múã cúã weerirare padeoríjãña, ñañarõ wári jĩrã. ¹⁵ Múã ãñurõ masĩrá niiã. Teero tiirá, múã basiro yũ wedeserere “diamacũ niiã” o “merẽã niiã” jĩãdacu. ¹⁶ Marĩ bocara, s̄inirí bapa s̄iniádari sũguero, Cõamacũrẽ usenire ticoa. Tiibapare s̄inirá, “Cristoye díi marĩrẽ òmayudibosariguemenarã marĩ cũũmena niiã” jĩdugara tiia. Párgãrẽ bato yaara, “Cristoya òpũũ cũũ diari òpũũmenarã marĩ cũũmena niiã” jĩdugara tiia. ¹⁷ Marĩ sicagá maquẽ pãrẽ yaaa. Teero tiirá, marĩ paũ niipacara, sicaòpũũ tiiróbiro niiã.

¹⁸ Israelya põna macãrãrẽ wãcũña. Cúã Cõamacũrẽ padeorá, wáicũrãre s̄ĩápéocua. Tee diiré yaara, “Cõamacũmena niiã” jĩrã tiicúa. ¹⁹ ¿Deero jĩdugagu tiiri yũ teeména? “Wáicũra díi cúã weerirare ticoariguere marĩ yaara, weeriramena niiãdacu”, ¿jĩdugagu tiigári? “Weerira caticua”, ¿jĩdugagu tiigári? Jĩria. ²⁰ Biiope jĩdugagu tiia: Cõamacũrẽ padeohéa cúã weerirare wáicũra diiré ticora, Cõamacũrẽ ticora mee tiíya; wãtĩapere ticora tiíya. Múãrẽ wãtĩãmena niirí booría. ²¹ Marĩ Òpũrẽ padeorãmena vinorẽ s̄inirá, pãrẽ yaara, marĩ Òpũrẽ padeorẽre wiyará tiia. Teeré yaaarira wãtĩáyere s̄ini, yaara booría. ²² Marĩ Òpũrẽ doeri tiidugáricu. Cũũ marĩmena cúari, marĩ cũũmena s̄icãrĩbíricu; tutuagu niiqui.

Marĩ booró tiirá, ãpẽrãrẽ maĩrĩbocu

²³ Múã síquẽrã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugárere tiimasíã”, jĩcu. Teerora niiã, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrẽ tiápuricu. “Marĩ tiidugárere tiimasíã” jĩrẽ diamacũ niipacari, teepé ãpẽrãrẽ Cõamacũrẽ ãñurõ padeorí tiirícu. ²⁴ Múãye dícuere wãcũrĩjãrõ booa; ãpẽrãyé niiãdarecãrẽ wãcũrõ booa.

²⁵⁻²⁶ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Niipetire atibúrecopu niiré marĩ Òpũye niiã”,§ jĩ jóanoã. Teero tiirá, yaaré dúaropu dúarere noo booró s̄ã, yaaya. “¿Weerirare súbusepeoarigue díi niirí?” jĩ s̄ãñárijãña, wapa c̄uorá tũgueñarí jĩrã.

²⁷ Apetó tiigú, s̄icũ Jesuré padeohégũ múãrẽ cũũ putopu yaadutiboqui. Múã cũũ putopu wáadugara, niipetire cũũ ecarere yaaya. “¿Ate deero tiirigue díi niirí?” jĩ s̄ãñárijãña, wapa c̄uorá tũgueñarí jĩrã. ²⁸ Toopú niirí, ãpẽrá múãrẽ biiro jĩbocua: “Ate weerirare cúã ticoarigue díi niiã”, jĩbocua. Múã cúã padeorẽre ñañorí jĩrã, tee diiré yaarijãña, wapa c̄uorá tũgueñarí jĩrã. ²⁹ Múãye maquẽrẽ wederia. Múã yaara,

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49. § 10:25-26 Salmo 24.1.

ñañarō tũgueñaricu. Cũã tũgueñare maquērē wedegu tiia. “Yaaya manirēno niĩã”, jĩ tũgueñaqua.

Mũã yũre sãĩñábocu: “¿Deero tiirã ãpērã tũgueñaremena ũsãpe ũsã yaadũgarere yaarigari? ³⁰ Ũsã yaarēre Cõãmacũrē ũsenire ticori, ãpērã ũsã yaarēre merēã jĩ-masĩricua”, jĩbocu. ³¹ Yũpeja mũãrē biiro wedea: Marĩ yaarēmena, marĩ s̃nirēmena, marĩ booró tiirēmena Cõãmacũrē ũsenirĩ tiiáda, ãpērãcã Cõãmacũrē “ãñunetõjõãĩ” jĩãrõ jĩãrã. ³² Mũã tiirēmena s̃cũnorē ñañarē tiiēñorijãña; niipetira Cõãmacũ põnarē, judíoare, judíoa niihērãrē ñañarē tiiēñorijãña. ³³ Yũcã teerora tiia. Niipetire yũ tiirēmena niipetirare ãñurõ tiidũgãa. Niipetira netõnērĩ boogũ, cũãye niĩadarere boosãã; yũpeja yēe dícuere ãmaãria.

11

¹ Mũãcã yũ Cristore nũnrõbirora teerē ññacũ, yũre nũnũã.

Numiã Jesurẽ padeorã neãrõpũ tiirẽ maquẽ

² Mũã yũ tiirĩguere teero wãcũpetirucujããyiro. Yũ mũãrē buerigucãrē diamacũ tiiãyiro. Teero tiigũ, mũãmena yũ bayirõ ũseniã. ³ Apeyerē aterē mũãrē masĩrĩ boogã: Cristo niipetira ũmũã sotoa niĩ. Ũmũpe cũũ nũmo sotoa niĩ. Cõãmacũ Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ũmũ súubusegu, cũũya dupurũ sapeare pesarijãrõ booa.* Cũũ Cõãmacũ wededutirere wedegu, teerora pesarijãrõ booa. Pesagũpeja bobooro tiigũ tiiquĩ. Cũũ teero tiigũ, marĩ Őpũ Jesucristore quioniremena padeorĩqui. ⁵ Numiõpeja súubusego, cooya dupurũ suti caserore pesaro booa. Coo Cõãmacũ wededutirere wedego, teerora tiirõ booa. Pesahegopeja bobooro tiigõ tiicó; marĩ Őpũ Jesucristore quioniremena padeorĩco. Póare súa pedenorigo tiirõbiro niico. ⁶ S̃cõ numiõ pesarĩ casero pesahego, sica diamacũrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũre súapetiãã, o pedeatã, bobooro tũgueñabocu” jĩgõ, suti caserore pesaaro. ⁷ Ũmũpe Cõãmacũ niirere, cũũ dutimasĩrere ãñoĩ. Teero tiigũ, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manũ ãñurõ dutimasĩrere ãñooyo. Teero tiigõ, suti caserore pesaro booa. ⁸ Mũã masiã: Sicatorũra Cõãmacũ basocũre tiigũ, ũmũrē numiõya cõãmena tiirĩyĩgu; numiõpere ũmũya cõãmena tiiyĩgu. ⁹ Cõãmacũ Adãnrē tiigũ, Evare tiiãpuaro jĩgũ mee tiiyĩgu. Evare tiigũpeja, Adãnrē tiiãpuaro jĩgũ tiiyĩgu. ¹⁰ Teero tiirã, mũã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore pesaro booa. Teero tiigõno coo manũ dutirēmena niirere ãñocó. Ángeleacã coo teero tiirere ññacua. ¹¹ Teero niipacari, marĩ Jesurẽ padeorã cãmerĩ tiiãpua. Ũmũã cũã nũmosãnumiã tiiãpure manirõ niimasĩricua. Numiãcã cũã manũsũmũã tiiãpure manirõ niimasĩricua. ¹² Ate diamacũrã niĩã: Cõãmacũ numiõrē ũmũya cõãmena tiiyĩgu; teero biiri ũmũã numiãpũre bauãcua. Niipetira Cõãmacũ tiirĩra dícu niĩya.

¹³ Numiã Cõãmacũrē sãĩrã, dupurũ suti caserore pesaheri, ¿ãñuĩ? Mũã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira aterē masiõã: Ũmũ póãñapõ yoari, bobo niĩã. ¹⁵ Numiõpe póã yoariñapõ cũogó boborĩco; tee póãmena ũsenico. Coo póãmena suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yũ wedeserere “diamacũ niiria” jĩgũnorē biiro jĩgũda: “Ũsã teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãcã teerora tiirucúcua”, jĩgũda.

Neãyara diamacũ tiirĩrigue

¹⁷ Mecũtĩgã mũãrē apeyerē jóaa. Aterē jóagu, mũãmena ũseniria. Mũã neãrã tiirē mũãrē Jesurẽ padeonemõrĩ tiirõno tiirã, padeorere ñañorã tiia. ¹⁸ Mũãrē aterē jĩsũguegũda: Mũã neãrã, s̃cãrõmẽna yaariayiro. Teerē tuoãwũ. Yũ tũgueñarĩ, yũre diamacũ maquērē wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacũrã niĩã: Mũã batarĩcãrē, ãñuniã. Teemẽna “¿noãpẽ diamacũ Jesurẽ padeorã niĩto?” jĩrere ãñoãdacu. ²⁰ Mũã neãyara, marĩ Őpũ

* 11:4 “Jesurẽ padeorãmena neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩdũgaro tiia. Cũũ s̃cũrã niigũ, sapeamena súubuseri, ãñuniã.

cũu buerámena yaaturirobiro diamacũ tiiráyiro. ²¹ Múã yaaré néewarere noo booro yaanucãjãáyro. Æpërã jaména putuá, Æpërã sïni, cïmu, tiáyiro. ²² Múã pairó yaa, sïnidugára, múãye wiseripu teero tiyá. ¿Múã Æpërãré Jesuré padeoráre doo niíi? Æpërã bóaneorãre bobooro wáari tiirá tiáyiro. Múã teero tiiré quetire tuogú, ¿deero jĩgũdari yuu múãrẽ? “Múãmena useniã” ¿jĩgarite? Jĩrido jãgũdacu.

Jesús cũu buerámena yaaturigue

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yuu múãrẽ bueriguere marĩ Õpũ yũre buewi. Biuro niíã: Jesuré ñnatutirapure ticoadari ñamirẽ cũu pãrẽ née, ²⁴ Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. Yaponó, puatásã, jĩyigu: “Ate pã yuu múãrẽ diabosaadari õpũbiro niíã. Ateré tiyá, yuu múãrẽ diabosarere wãcũrã”, jĩyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiyígu sïnirí bapamena. Cũu bueráre tíãgũ, jĩyigu: “Atibapá maquẽ yée díbiro niíã. Yée díimena Cõamacũ mama netõnére quetire cúũgũdaqui. Múã tiibapare sïnirécõrõ yũre wãcũña”, jĩyigu. ²⁶ Teero tiirá, múã pãrẽ yaara, tiibapare sïnirá, marĩ Õpũ marĩrẽ diabosariguere ãñorã tiia, tée cũu putuaatiripu.

Bocadari suguero, wãcũdutire

²⁷ Bocaadara quioníremena tiíaro. Quioníremena ññahẽgũ yaa, sïni, Jesuré ññañaré tiiquí; Jesuyá õpũ, cũũye díre búri niiré tũgueñaqui. ²⁸ Marĩ niipetira bocadari suguero, marĩ tiiríguere “ññañaré tiitú” jĩ, wãcũsuguero booa. ²⁹ Sícũ marĩ Õpũ marĩrẽ diabosariguere wãcũripacu, pãrẽ yaa, sïnigú, ññañarõ tiinógũdaqui. ³⁰ Teero tiirá, múã pau diarecutira, tutuhera niicu. Siquẽrã diajõãtoyira. ³¹ Marĩ bocadari suguero, wãcũpatisugueatã, Cõamacũ marĩrẽ teero ññañarõ tiiríqui. ³² Marĩrẽ teero ññañarõ tiigú, marĩrẽ marĩ ññañaré tiirére duudutígu tiiquí. Marĩrẽ Æpërã cũũrẽ padeohéramena pecamepu wáari booríqui.

³³ Teero tiirá, yaa wedera, neãyara, biuro tiyá: Sícãrõména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóaguno cũũya wiipu yaaaro. Teero tiigú, Cõamacũ múã ãñurõ neãrĩ ññagũ, ññañarõ tiiríqui. Apeyeré múã putopu wáagu, quẽnogũda.

12

Espíritu Santo basocãcõrõrẽ tiimasírere tioré

¹ Yaa wedera, Espíritu Santo múãrẽ tiimasírere ticoqui, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ tiíapuarõ jĩgũ. Múãrẽ teeré masĩrĩ boogá.

² Múã ateré masiã: Múã Jesuré padeoádari suguero, múã menamacãrã weerirare padeorá wáari ñña, múãcã wáarira niíwã. Weerira cúã padeorá catirá mee niíya; wedeseriya. ³ Teero tiigú, yuu múãrẽ ateré masĩrĩ boogá: Sícũno Espíritu Santo tioréména wedesegu ateré jĩmasĩriqui: “Jesús ññañarõ wáatẽrĩjããrõ”. Æpĩpéja “Jesús marĩ Õpũ niíi” jĩgũ Espíritu Santo tioréména dícu teeré wedesemasĩqui.

⁴ Espíritu Santo tiimasíre ticogu, merẽã dícu marĩrẽ batoqui. Espíritu Santo tee niipetirere ticogú sícũrã niiquí. ⁵ Marĩ merẽã dícu paderé cõoa, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ tiíapuarõ jĩrã. Marĩ Õpũ tee niipetirere cúũrigu sícũrã niíi. ⁶ Marĩ merẽã dícu padea. Cõamacũ marĩrẽ paderi tiigú sícũrã niiquí. Niipetire tee marĩ paderére ãñurõ wáari tiiquí. ⁷ Espíritu Santo cũu tiimasíre tioréména marĩ niipetirare cũu marĩmena niirére ãñoquí. Tee tiimasírere ticoqui, cãmerí tiíapuarõ jĩgũ. ⁸ Cõamacũ Espíritu Santomena síquẽrãrẽ ãñurõ masíreména wedesemasírere ticoqui. Æpërãrẽ cũũmenarã ãñurõ tuomasíreména wedemasírere ticoqui. ⁹ Æpërãrẽ cũũmenarã padeorére ticoqui. Æpërãrẽ cũũmenarã diarecutirare netõnémasírere ticoqui. ¹⁰ Æpërãrẽ Cõamacũ sícũrã tiimasírere tiíẽñomasírere ticoqui. Æpërãrẽ Cõamacũ wededutirere wedemasírere ticoqui. Æpërãrẽ besemasírere ticoqui. Tee masíreména “ãni wãtĩ tutuaremena biuro tiíi” o “Espíritu Santo tutuaremena biuro tiíi” jĩ besemasĩqui. Æpërãrẽ Æpërãyére máata

wedesemasĩrere ticoqui, cúa tee wedesere tuohéra niipacari. Āpērārē tee wedesere “biiro jĩdugaro tiia” jĩ wedemasĩrere ticoqui. ¹¹ Espĩritu Santo basiro tee niipetirere tiiquí. Cũurá basocácōrōrē cūũ ticodugarere ticoqui.

Marĩ sicaōpũũbiro niiā

¹² Marĩya ōpũũ maquē pee niiā. Pee niipacaro, sicaōpũũrā niiā. Cristocā teerora niiĩ. Marĩ cūũrē padeorá pau niipacara, sicaōpũũbiro niiā. ¹³ Marĩ niipetira Espĩritu Santo sĩcāmena wāmeōtinowũ. Teero tiigú, marĩ judíoa, griegoa, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirá sicaōpũũbiro niirĩ tiii. Marĩ niipetira sĩcārēna cūoa Espĩritu Santore.

¹⁴ Sicaōpũũ sicawāme dícu niiria; sicaōpũũ pee ōpũũ maquērē cūoa. ¹⁵ Marĩya dupo wedeseri dupo niirō, biiro jĩbocu: “Wāmo niiria; marĩya ōpũũ maquē niiria”. Teero jĩipacaro, toopúra nijjā. ¹⁶ Marĩya cāmopéro wedesebocu: “Capea niiria; marĩya ōpũũ maquē niiria”. Teero jĩipacaro, toopúra nijjā. ¹⁷ Marĩya ōpũũ capea dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ tuobóatau? Marĩya ōpũũ cāmopéro dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ wĩniñáboatau? ¹⁸ Cōāmacũ marĩrē tiigú, niipetire marĩya ōpũũ maquērē cūũ cúũdugaropũ cúũrigũ niiwĩ. ¹⁹ Sicaōpũũpũre niiréno sicawāme dícu niĩatā, basocáya ōpũũ niiribojĩyu. ²⁰ Biirope niiā: Sicaōpũũ pee wāme cūopacári, sicaōpũũrā niiā.

²¹ Capea wāmorē “mũurē booríga” jĩmasĩricu. Dupucā daporire “booríga” jĩmasĩricu. ²² Teero jĩrōno tiirá, marĩya ōpũũ maquē apeyeré “tutuhere niiā” jĩipacari, tee manirĩ, añurō catimasĩricu. ²³ Marĩya ōpũũ maquērē apeyeré búri niiré tũgueñaā. Teero tiirá, teeré añurō bauáro jĩrā, añurō quēnoā. Apeyeré boboro tũgueñarā, teeré yayióra, sutiré sãñaā. ²⁴ Apeyé añurē baurépereja quēnoría. Cōāmacũ marĩya ōpũũ maquērē teero cúũrigũ niiwĩ, búri niirére wapapacárobiro ññaārō jĩgũ. ²⁵ Cūũ niipetire marĩya ōpũũ maquē sĩcārōména paderi booquí; teero biiri sĩcārōména cāmerĩ tiiápuri booquí. ²⁶ Marĩya ōpũũpũre sicatabe pũnirĩ, niipetiropũ sesajōā. Añurō wáaricārē, niipetiropũ añurō tũgueñaremena useniā.

²⁷ Teero jĩgũ, biiro jĩgũ tiia: Múā Cristore padeojĩrā, cūũya ōpũũbiro niiā. Basocácōrō cūũya ōpũũ maquēbiro niĩya.

²⁸ Cōāmacũ Jesuré padeorí pōna macārā watoapũre Jesús cūũyere wededutigu beserirare niipetira sotoapũ cúũrigũ niiwĩ.

Cúa docare cūũ wededutirere wederáre cúũrigũ niiwĩ.

Cúa docare cūũye quetire bueráre cúũrigũ niiwĩ.

Cúa docare cūũ dícu tiimasĩrere tiiēnorārē cúũrigũ niiwĩ.

Cúa docare diarecutirare netōnérārē,

tiiápurare,

dutiráre,

āpērāyére wedeserare cúũrigũ niiwĩ.

²⁹ Niipetira Jesús cūũyere wededutigu beserira niiriya. Niipetira Cōāmacũ wededutirere wederá niiriya. Niipetira Cōāmacũye quetire buerá niiriya. Niipetira Cōāmacũ dícu tiimasĩrere tiiēnomasĩriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netōnémasĩriya. Niipetira āpērāyére wedesemasĩriya. Niipetira cúa wedesere “biiro jĩdugaro tiia” jĩ wedemasĩriya. ³¹ Teero tiirá, Espĩritu Santo nemoró añurō tiimasĩre ticorére booyá. Mecūtígārē yũũ múārē nemoró añurére wedegũda.

13

Cāmerĩ maĩré

¹ Marĩ āpērāyére wedesemasĩpacara, ángleayere wedesemasĩpacara, cāmerĩ maĩhérĩ, marĩ wedesere wapamanícu. Yucututi páara o cōmequiriré páacarerabiro marĩ wedesere bũsũcu. ² Cōāmacũ marĩrē wededutirere wedemasĩpacara, cāmerĩ maĩhērā, búri niirá pũtuáa. Marĩ niipetire basocá masĩña manirére masĩpacara, niipetire Cōāmacũyere

tuomasírã niipacara, câmerí maíhêrã, búri niirã putuáa. Marí bayiró padeorémëna ütãgüré aperopú wáadutimasípacara, câmerí maíhêrã, búri niirã putuáa. ³ Marí cuoré niipetirere bóaneõrãrê ticobocu. Marí cûãrê maírípacara ticora, Cõãmacû marírê “ãñurõ tiiwú” jĩriqui. Marí Cõãmacûyere tiirí, cûürê padeohéra marírê sóedutibocua. Cûüyere tiipacára, câmerí maíhêrí, Cõãmacû marírê “ãñurõ tiiwú” jĩriqui.

⁴ Marí câmerí maírã, biiro tiia: Æpêrã marírê merêã tiirí, cûã tiirere nucãjãã. Niipetirare ãñurõ tiia. Æpêrãrê ñnatutiria. “Biuro biigúno niã yuujã”, jĩ wãcúria. “Ûsã ãpêrã nemoró niinetõnucãrã niã”, jĩ wãcúria. ⁵ Æpêrãrê padeorémëna wedesea. Maríye niãdare dícuere wãcúria. Máata cúaria. Æpêrãrê yoari cúañaria. ⁶ Æpêrã ñañarê tiirí ññarã, useniria. Cûã diamacú maquêpere tiirí, useniapua. ⁷ Marí maírãrê cûã ñañarê tiirí, maídúria. “Too síro cûãcã ãñurêpere tiimasíadacua”, jĩ wãcúã. Wãcütutuarucujãã. Cûã ãñurêre tiirí yuea.

⁸ Marí câmerí maírê petirícu. Cõãmacû wededutirere wederé petiádacu. Æpêrãyére máata wedesemasíre petiádacu. Cõãmacûyere tuomasíremëna wedemasíre petiádacu.

⁹ Marí niipetirere Cõãmacûyere tuomasípetiria. Cõãmacû wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuãatiri, masípetijãadacu; “teeré tuomasíríga” jĩnemoricu sáa.

¹¹ Yũ wĩmagũ niigũ, wĩmagũbiro wãcú, wedesewũ. Вүсү wáagu, wĩmagũ niigũ tiiríguere duujãwũ. ¹² Teerora súcã atitóre marí ãñurõ tuomasíríia. Ëñoró бүсүгөрү marí ññarébiro niã; ãñurõ bauría. Too síropũ ãñurõ bauró ññaadacu. Mecütígãrê marí péerogã masiã. Too síropũ cûũ marírê masírõbirora masípetijãadacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiáwãme niirucujãadacu: Cõãmacûrê padeoré, “cûũ marírê ãñurõ tiigúdaqui” jĩ useniyuere, câmerí maírê niirucujãadacu. Itiáwãme watoare câmerí maírêpe ыртí maquê niã.

14

Æpêrãyére máata wedesemasírã biiro tiiró booa

¹ Æpêrãrê maírucujãña. Cõãmacû Espíritu Santomëna tiimasírë tiorécãrê bayiró booyá. Cõãmacû wededutirere wedemasírere boonetõnucãña. ² Æpêrãyére máata wedesemasígũno Cõãmacû dícuere wedesequi. Basocãre wedeseriqui. Cûũ wedeserere tuorícua. Espíritu Santo tutuaromëna masíña manirêre wedesequi. ³ Cõãmacû wededutirere wedegúpe basocãre wedesequi. Cûũ wederi tuorãre Cõãmacûrê padeonemórí tiiquí. Cûürã wãcütutuari, ãñurõ tũgueñarí tiiquí. ⁴ Æpêrãyére máata wedesemasígũno cûũ basiro Cõãmacûrê padeonemógũ tiiquí. Cõãmacû wededutirere wedegúpe Jesuré padeorí põna macãrãrê padeonemórí tiiquí.

⁵ Múã niipetira ãpêrãyére máata wedesemasírí boomíga. Tee nemoró múã Cõãmacû wededutirere wederi bayiró boosãmiã. Cõãmacû wededutirere wederêpe ãpêrãyére máata wedesere nemoró wapacútía. Sícũ ãpêrãyére máata wedeseari siro, cûũ wedeseariguere ãpí wederi, ãñunicu. Teero wedegũ, niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrê padeonemórí tiiquí. ⁶ Teero tiigú, yáa wedera, yũ múã putopũ wáagu, ãpêrãyére máata wedeseri, tee wedesere múãrê tiiápuricu. Cõãmacû yũre wederêre múãrê bueripereja, tiiápu. Cõãmacûyere yũ ãñurõ tuomasírere múãrê wederi, tiiápu. Cõãmacû yũre wededutirere wederi, tiiápu. Yũ apeyeré buenemórí, tiiápu.

⁷ Queorémëna múãrê wedeguda: Tõõróriwũ noo booró putiãmajãrí, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasíña maniã. Búapütêrõcã noo booró búapütêãmajãrí, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasíña maniã. ⁸ Surara câmerísíãrã wáara, cornetare ãñurõ putihéri, cûãyere quënorícua. ⁹ Múãcã teerora niicu. Múã tuomasíhêre wedeseri, “biuro jĩdugara tiiíya” jĩmasíña maniã. Teero wedeseãmajãre niicu. ¹⁰ Atibárecopũre pee merêã dícu wedesere

niicu. Niipetire tee wedeserecōrō t̄omasínoã. ¹¹ Ȳūū āp̄ēr̄á wedeserere t̄uohéḡu, aperó mac̄ūbiro niiã. Ȳūū wedeseri t̄uohéḡu, c̄ūc̄ã aperó mac̄ūbiro niiqui. ¹² M̄úãc̄ã āp̄ēr̄áȳere t̄uorícu. Teero tiirá, m̄úã Esp̄iritu Santo tutuaromena tiimasíre ticorére boorá, Jesuré padeorí p̄ona mac̄ār̄r̄ē añurō padeonemórí tiimasíreperere boonetón̄uc̄ãña.

¹³ Teero tiiḡú, āp̄ēr̄áȳere máata wedesemasí̄ḡūno Cōāmac̄ūr̄ē biiro s̄āir̄ó booa: “Ȳūū wedesere ‘biiro j̄īd̄uḡaro tiia’ j̄ī wedemasírere ticoya” j̄ī s̄āir̄ó. ¹⁴ Ȳūū āp̄ēr̄áȳere máata wedeseremena súubuseḡu, yeerip̄ūnamena súubusea. Ȳūū w̄ac̄ūr̄emenape “biiro j̄īḡū tiia” j̄īmasír̄icu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiiḡúdari ȳūū? Biirope tiiḡúda: Ȳūū súubuseḡu, yeerip̄ūnamena súubuseḡúda; teerora ȳūū w̄ac̄ūr̄emenac̄ār̄ē súubuseḡúda. Ȳūū Cōāmac̄ūr̄ē basapeoḡu, yeerip̄ūnamena basaḡúda; teerora ȳūū w̄ac̄ūr̄emenac̄ār̄ē basaḡúda. ¹⁶ M̄ūū yeerip̄ūnamena dícu Cōāmac̄ūr̄ē “añunet̄oj̄ōḡū nií” j̄īr̄ī, āp̄ī m̄ūū wedeserere t̄uoríqui. T̄uoríj̄īḡū, “teerora nií” j̄īap̄umasír̄iqui. ¹⁷ M̄ūū teero ūsenire ticori, añuniã, añur̄ōpeja. C̄ū̄p̄ere Cōāmac̄ūr̄ē padeonemórí tiirícu. ¹⁸ Āp̄ēr̄áȳere máata wedeserere ȳūūrá m̄úã niipetira nemor̄ó wedesea. Teero tiiḡú, Cōāmac̄ūr̄ē ūsenire ticoa. ¹⁹ Teero j̄īpac̄u, Jesuré padeorá neār̄óp̄u yoari āp̄ēr̄áȳere máata wedeseḡu, búri peti wedesecu. Too niirá t̄uorícu. Basoc̄áre bued̄uḡaḡu, c̄úã t̄uor̄emena wederip̄ereja, péeroḡã wedepacari, nemor̄ó añuniã.

²⁰ Yáa wedera, w̄imar̄ābiro w̄ac̄ūrij̄ãña. M̄úã w̄imar̄ã ñañar̄é w̄ac̄ūh̄ēr̄ābiro w̄ac̄ūpacara, apeyer̄ere butoábiro w̄ac̄ūña. ²¹ Cōāmac̄ūye queti jóarip̄ūp̄u ateré jóanoã: “Marí Ōp̄ū Cōāmac̄ū biiro j̄ī: ‘Ȳūū atiditá mac̄ār̄r̄ē āp̄ēr̄áȳemena wedeseḡúda. Teem̄enac̄ār̄ē nemor̄ór̄ã padeoríadacua’, j̄īyigu”,* j̄ī jóanoã. ²² Teero tiiḡú, Cōāmac̄ū āp̄ēr̄ār̄ē āp̄ēr̄áȳere máata wedeseri tiiquí, Jesuré padeoh̄era “Cōāmac̄ū c̄ūāmena niiqui” j̄īār̄ō j̄īḡū. Jesuré padeorápe teeré masítoacua. Cōāmac̄ū āp̄ēr̄ār̄ē c̄ū wededutirere wederi tiiquí, Jesuré padeorá “Cōāmac̄ū mar̄ir̄ē wedesequi” j̄īār̄ō j̄īḡū. Jesuré padeoh̄erape teeré t̄omasír̄icu. ²³ M̄úã niipetira neār̄óp̄u neār̄ã, niipetira āp̄ēr̄áȳere máata wedeseri, Jesuyé maquēr̄ē masih̄er̄ã o Jesuré padeoh̄era s̄ā̄jeabocua. M̄úã wedeserere t̄uorá, “mec̄ūr̄á tiíya” j̄ībocua. ²⁴ M̄úã niipetira Cōāmac̄ū wededutirere wederip̄ereja, Jesuré padeoh̄éḡu o Jesuyé maquēr̄ē masih̄éḡū s̄ā̄jeaboqui. M̄úã weder̄ere t̄uoḡú, “ȳūū ñañaḡú niiga” j̄ī t̄uḡueñaboqui. M̄úã niipetira wederi t̄uoḡú, c̄ū tiiriguere w̄ac̄ūboqui. ²⁵ C̄ū̄ p̄ōeap̄u ñañar̄é w̄ac̄ūr̄ere w̄ac̄ūboqui. Teero tiiḡú, Cōāmac̄ūr̄ē padeoḡú c̄ū díamac̄ūp̄u ñic̄ãcoberimena jeac̄ūmuḡúdaqui. “Cōāmac̄ū diamac̄ūr̄ã m̄úāmena niiqui”, j̄īḡúdaqui.

M̄úã neār̄óp̄u añur̄ō tiiyá

²⁶ Yáa wedera, m̄úār̄ē ateré wedea: M̄úã neār̄ã, m̄úã síquēr̄ã Cōāmac̄ūr̄ē basapeocu; āp̄ēr̄á Cōāmac̄ūyere buecua; āp̄ēr̄á Cōāmac̄ū c̄ūār̄ē weder̄ere m̄úār̄ē buecua; āp̄ēr̄á āp̄ēr̄áȳere máata wedesecua; c̄úã wedeseariguere āp̄ēr̄áp̄e wedecua. Teem̄ena niipetira Jesuré padeorí p̄ona mac̄ār̄r̄ē c̄āmerí Cōāmac̄ūr̄ē padeonemórí tiiaro. ²⁷ Āp̄ēr̄áȳere máata wedeseri, p̄uará o it̄iār̄ã wedesearo. Sícu wedesesuḡue, too síro āp̄ī wedesearo. C̄úã wedeseariguere āp̄ī wedearo. ²⁸ “Biiro j̄īd̄uḡaro tiia” j̄ī wedeḡú manirí, wedeserij̄ār̄ō. C̄úã basiro w̄ac̄ūr̄ép̄u Cōāmac̄ūr̄ē wedesearo. ²⁹ Cōāmac̄ū wededutirere wederácã p̄uará o it̄iār̄ã wedearo. Āp̄ēr̄á c̄úã weder̄ere besearo, “¿diamac̄ūr̄ã nií?” j̄īr̄ã. ³⁰ Sícu wedeseri, Cōāmac̄ū āp̄ir̄é toop̄ú duiḡúre wededutiri, wedesesuḡuearigu dita-maníār̄ō. ³¹ Teero tiirá, niipetira Cōāmac̄ū wededutirere wederá wedesemasícu. Sícu wedesesuḡue, too síro āp̄ī, āp̄ī wedesewacua. Teero tiirí, niipetira too niirá masíadacua; niipetira w̄ac̄ūbayiadacua. ³² M̄úã Cōāmac̄ū wededutirere wederá “aterá basoc̄áre mec̄ūt̄iḡã wederi, añutu nií” j̄ī w̄ac̄ūsuḡue, wedeya. Āp̄ēr̄á wederitabe, wederij̄ãña. ³³ Cōāmac̄ū diamac̄ú tiirí booquí; noo booró tiir̄ere booríqui.

* 14:21 Isafías 28.11-12.

Niipetira Jesuré padeoré pōnarī macārā neārā, cūā tiirére tiinunúseya: ³⁴ Múā neārópure numiá wedeserijäärō. Cūārē wedeseditirijāña. Cūā manusūmūārē āñurō yuūaro Cōāmacūye queti jóaripū dutirobirora. ³⁵ Cūā tuoríariguere masidugara, wiipú cūā manusūmūārē sãññäärō. Múā neārópure numiá wedeseri, ñañaniã.

³⁶ Múā niipetira ateré masīcu: Cōāmacūye queti múāmena nūcārīriro niiwū. Múā dícu teeré padeorá niiria. ³⁷ Sīcū múā menamacū “yuū Cōāmacū wededitirere wedegú niā; Espíritu Santo wācūrē ticorémēna wedea” jīboqui. Teeré jīgūno yuū jóariguere tuoári siro, biiro jīgūdaqui: “Marī Ōpū dutiré ticoré niā”, jī masīgūdaqui. ³⁸ Yuū jóariguere “teerora niā” jī padeohégunorē padeorijāña múācã.

³⁹ Yáa wedera, Cōāmacū wededitirere wedemasīrere booyá. Múā menamacārā āpērāyere máata wedeseri, “wedesea mee tiyá” jīrijāña. ⁴⁰ Niipetire múā tiirére quioníremēna tiyá. Teeré āñurō tiyá; noo booró tiirjāña.

15

Cristo masārigue

¹ Yáa wedera, yuū múārē too sūgueropu bueriguere Jesús basocāre netōnére quetire mecūtīgārē wācūrī boogá. Múā teeré tuorá, padeowá. Atitócārē padeóa. ² Cōāmacū tee quetimenarā múārē padeorí tiigú tiii. Múārē yuū wederigue quetire padeó, wācūnūseri, netōnégūdaqui. Diamacū padeohéri, netōnériqui.

³ Yuūre bueriguere múārē wedewu. Tee buerigue upatí maquē niā. Biiro niā: Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora Cristo marī ñañarē tiiré wapa marīrē diabosarigu niiwī. ⁴ Cūā diaari siro, ūtātutipu cūūrira niiwā. Itiábureco siro Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora masārigu niiwī. ⁵ Teero wáari siro, Pedrore bauásugueyigu. Too síro āpērā cūū beserirare bauáyigu. ⁶ Too síro sīcārōmēna pau quinientos nemoró cūūrē padeorāre bauáyigu. Pau cūūrē ññarira caticua ména; āpērā diajōātoayira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigu. Too síro niipetira cūūyere wededitigu beserirare bauáyigu.

⁸ Niipetirare bauári siropu, yuūre bauáwi. Cūā siro macū bucuápetiririgubiro yuū niipacari, yuūcārē bauáwi. ⁹ Yuū niipetira Jesús cūūyere wededitigu beserira duaró wapacutía. Too sūgueropu yuū Jesuré padeoré pōnarī macārārē ññarō tiirucúmiwū. Yuū ñañagú niipacari, Jesús yuūre bauáwi. Yuūre bauariatā, yuū cūū beserigu niiribocu. ¹⁰ Cōāmacū yuūre āñurē ticorémēna atitóre merēã niā. Teero tiigú, Cōāmacū yuūre “buri peti cūūrē āñurē ticowu” jīriqui. Yuū cūā niipetira nemoró padea. Yuū basiro teero tiiría; Cōāmacū yuūre āñurē ticogú yuūmena niigū, yuūre tiápuqui. ¹¹ Yuū múārē wederé, āpērā Jesús beserira múārē wederé sīcārībíro niā; sicaquetira wedenoã. Teeréna múā padeowá.

Diarira masārē

¹² Cristo dia masārigue quetire buenoã. Teeré buepacari, ¿deero tiirá múā sīquērã “diarira masāriya” jīgari? ¹³ Diarira masāriatā, Cristocā masāribojīyi. ¹⁴ Cūū masāriatā, ūsã bueré wapamaníbojīyu. Múā padeorécã wapamaníbojīyu. ¹⁵ “Cōāmacū Cristore masōyigu” jīrē quetire wedewu. Tee queti diamacū niiriatā, ūsã Cōāmacūyere jīditora niibocu. Diamacūrã diarira masāriatā, Cōāmacū Cristore masōribojīyi. ¹⁶ Diarira masāriatā, Cristocā masāribojīyi. ¹⁷ Cūū masāriatā, múā padeoré wapamaníbocu. Múā too sūguero ñañarē tiiriguere teerora acabónoña maniré niijābocu. ¹⁸ Teero niātã, Cristore padeorá diarira pecamepu wáabojiya. ¹⁹ Marī atibúrecopu dícuere Cristore padeorí, cūūmena catiré petihére maniātã, marī āpērã nemoró bóaneorã peti niibocu. Buri peti padeobócu.

²⁰ Ate diamacū niā: Cristo diarigupu niipacu, masārigu niiwī. Cūū āpērã niipetira diarira watoapure masāsuguerigu niiwī. ²¹ Biiro niā: Sīcū basocūmēna basocá diaré nūcāyíro. Teerora sūcã sīcū basocūmēna basocá masārécã nūcāyíro. ²² Marī niipetira

Adán pōna niiré wapa diaadacu. Teerora sūcā niipetira Cristomena niirácā catirucujāadacu. ²³ Cōāmacū marīrē masādutiri, masāadacu. Cristo masāsuguetoarigu niiwī. Too síro cūū putuaatiri, marī cūūmena niirá masāadacu. ²⁴ Teero wáari, atibúreco petijóāadacu. Teeburecori jeari, Cristo atibúrecoḡ niirárē, ūmuásepḡ niirárē, cūā ōpārārē cōāpetijāgūdaqui. Cūū teero tiiári siro, cūū Pacure cūū niipetira Ōpū niirére wiyagūdaqui. ²⁵ Cristo tee Ōpū niirére cūogūdaqui, téé Cōāmacū cūūrē īñatutirare cūū dutiriguere añurō yūuri tiirípḡ. ²⁶ Cūū niipetira cūūrē īñatutirare cōāpetiari siropḡ, diarécārē petirí tiigūdaqui. ²⁷ Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapḡ putuári tiiyíḡ. Teero jīrō, “Cōāmacū Cristo docapḡ niī” jīrō mee tiia. Cōāmacūrā niipetirere, niipetirare Cristo docapḡ putuári tiiyíḡ. ²⁸ Cūū teero tiiári siro, cūū macū basiro cūū Pacḡ doca putuāgūdaqui. Teero tiigū, Cōāmacū niipetire, niipetira Ōpū niigūdaqui.

²⁹ Apeyeré āpērā biiro tiicúa: Puarí wāmeōtiduticua. Cūā biiro jī wācūpaticua: “Yūu menamacū diaadari sūguero wāmeōtidutiriwi”, jīcua. Teero tiirá, sīcārī cūā basiro wāmeōtiduticua; too síro sīcū diarigūye niiboariguere wāmeōtiduticua. ¿Deero tiirá cūā teero tiigári? Cūā “diarira masāriya” jī wācūpacara, cūā diariraye niiboariguere wāmeōtidutire wapamanā.

³⁰ Apeyeré, ūsā “diarira masāadacua” jī bueré wapa āpērā ūsārē ñañarō tiidugáru-cujāya. Teero quioré watoapḡ niipacara, teeré buerucujā. ³¹ Búreoricōrō basocá yūure sīadugácu. Tee diamacūrā niī. Atecā teerora diamacū niī: Yūu mūā marī Ōpū Jesucristore padeoré wapa ūseniā. ³² Éfeso macārā yūure wáicūra cūarabiro ñañarō tiiwá. Diarira masāriatā, búri peti cūā tiiriguere ñañarō netōbójīyu. “Diarira masāricua” jīrē diamacū niīātā, marīcā āpērā wedeserucurobiro wedesebocu. Biiro jībocu: “Jāmu yaara; jāmu sīnirá; marī ñamigā diajōābocu”, jībocu.

³³ Āpērā mūārē merēā padeodutíri, padeoríjāna. Ate basocá wedesere diamacūrā niī: “Ñañarāmena bapacutiri, mūā añurō tiirécutirere ñañarāadacu”. ³⁴ Teero tiirá, mūā too sūguero wācūrirobiro diamacū añurō wācūña sūcā. Teero biiri ñañarere tiiríjāna. Sīquērā mūāmena niirá Cōāmacūrē masāriya. Mūārē bobodutíḡ, teero jīā.

Diarira masāre ōpūūrī ¿deero bauádari?

³⁵ Apetó tiigū, sīcū sāñāboqui: “Diarira ¿deero tii masābogari? Cūā masāre ōpūūrī ¿deero bauré ōpūūrī cūoádari?” ³⁶ Teero sāñāgū tuomasírīqui. Marī oterípe oteri, wiiádari sūguero, bóacu. ³⁷ Marī otera, wiiárigueyucure oteria; opaperi dícu otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. ³⁸ Too síro Cōāmacū cūū tūsaróbiro wiirí tiiquí. Deero bauré dūca niirigue teenórā wiirí tiiquí sūcā. ³⁹ Niipetire ōpūūrī sīcārībīro niiricu. Basocāye ōpūūrī, wáicūraye ōpūūrī, minipōnāye ōpūūrī, waiye ōpūūrī merēā dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sūcā ūmuáse maquē ōpūūrī, atiyepá maquē ōpūūrī niī. Ūmuáse maquē ōpūūrī merēā peti añuré niī. Atiyepá maquē ōpūūrīcā añuré niī. ⁴¹ Muīpū búreco macū añuré asiyáqui. Ńami macū merēā añuré bóequi. Ńocōácā merēā añuré bóecua. Ńocōā sīcārībīro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masārécā. Diarigūre yaarí, cūūya ōpūū bóaadacu. Too síro apeōpūū masāadacu. Tiiōpūū diaricu sáa. ⁴³ Marī búri niiré ōpūūrīrē yaajā. Añurē ōpūūrīpe masāadacu. Marī tutuhere ōpūūrīrē yaajā. Tutuare ōpūūrīpe masāadacu. ⁴⁴ Marī atibúreco maquē ōpūūrīrē yaajā. Ūmuáse maquē ōpūūrī tiiróbiro baurépe masāadacu. Atibúreco maquē ōpūūrī cuorá, ūmuáse maquē ōpūūrī cūoádacu.

⁴⁵ Cōāmacūye queti jóaripūḡ biiro jóanoā: “Cōāmacū basocú niisuguerigū Adánrē catirére ticoyigū”, * jī jóanoā. Cristope ūmuáse macū niijigū, catiré petihére ticoqui. ⁴⁶ Cōāmacū marīrē ūmuáse maquē ōpūūrīrē ticosugueririgū niiwī. Atibúreco maquē

* 15:45 Génesis 2.7.

õpũĩrĩpere ticosuguerigu niĩwĩ. Too síro ãmuãse maquẽ õpũĩrĩrẽ ticogũdaqui. ⁴⁷ Basocũ niĩsuguerigu atibũreco macũ ditamena weenorigu niĩwĩ. Cũũ siro macũpe ãmuãse macũ niĩĩ. ⁴⁸ Atibũreco macãrã ditamena tiinorigubiro õpũĩcutiya. Ñmuãsepu wáadarape too macũbiro õpũĩcutiadacua. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigubiro baua. Teerora sũcã too síropũ ãmuãse macũbiro bauádacu.

⁵⁰ Yáa wedera, ateré múãrẽ wededugaga: Marĩ ate õpũĩrĩmena† Cõãmacũ Õpũ niirõpũ wáamasĩña maniã. Toopũ niiré niirucujãadare niicu. Teero tiirã, bóadarere toopũ cuomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeyecãrẽ, too sugero macãrãpũ masĩña manirĩguere wedegũda: Niipetira diaricua. Wãcũña manirõ, bibitarobiro, ángele cornetare putituri, marĩ wasojãadacu. Tiwũ busuri, diarira masãadacua; cúã masãrã, dianemoricua sãa. Teerora marĩcã wasoádacu. ⁵³ Cõãmacũ marĩye õpũĩrĩ diaadare õpũĩrĩrẽ wasogũdaqui, niirucujãadare õpũĩrĩpe cuoáro jĩĩgũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũĩrĩrẽ niirucujãadare õpũĩrĩpe wasorĩ, cũũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora wáaadacu. Biuro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiiré petiádacu”.‡ ⁵⁵ “Diarere cuinemicu; marĩ dianemicu. Booritanemicu; marĩ catirucujãadacu”.§ ⁵⁶ Basocã ñañaré tiirã, diarere cui niicua. Moisére dutiré cúũrigue jĩĩrõbirora ñañaré tiirã diaadacua. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirémãna marĩ dianemicu sãa. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirã, yáa wedera, padeorucujãña. Marĩ Õpũyere jõõpemãna nemorõ padenemoña. Múã ateré masĩã: Cũũyere padera, búri peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpu niyeru ticocoadare néõrigue

¹ Niyeru néõre maquẽrẽ wedegũda. Múã ãpẽrã Jesuré padeorãre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutirirobirora tiyã. Biuro jĩĩwũ: ² “Semanarĩcõrõ yeerisãri bũreco niirĩ, múãcõrõ múã wapatãro jeatuaro péero merẽã ññanoña”. Múã teero tiiyũera, yũũ jearipũ, néõdugara tiirĩcu. ³ Yũũ múã pũtopũ jeagũ, múã niyeru néõriguere múã beseriramãna Jerusalénpu ticocogũda. Sicapũ yũũ jóaripũrẽ cúãmãna ticocogũda: “Atipũ néewara Corinto macãrã beserira niĩyã”, jĩĩgũda. ⁴ Yũũre “wãaro booa” jĩĩtã, cúã yũũmãna wáaadacua.

Pablo “wãagũda” jĩĩ wãcũrigue

⁵ Macedonia ditarũ wãasugueadacu. Too netõwãgũ, múã pũto jeagũda. ⁶ Múãmãna yoasãnurĩ niibocu. Apetõ tiigũ, niipetiro pũuriro niirĩ, niidijãbocu. Teero tiirã, múã yũũ aperõ wãadugari, yũũre tiiapuadacu. ⁷ Yũũ múãrẽ búri peti ññanetõwadugariga. Teero tiigũ, marĩ Õpũ boorĩ, yoari múãmãna niigũdacu. ⁸ Año Éfesopũ niigũdacu ména, tée Pentecostés bosebũreco jearipũ. ⁹ Ñnoré pee paderé niã. Paũ niĩyã marĩ Õpũyere tũodugãra. Teerora teeré cãmotãracã paũ niĩyã.

¹⁰ Timoteo múã pũtopũ jeari, cúũrẽ ãñurõ bocaya. Múã teero tiirĩ, cúũ wãcũpatiro manirõ, bóaneõrõ manirõ niigũdaqui. Cũũ yũũ tiirõbiro marĩ Õpũyere padei. ¹¹ Teero tiirã, múã cúũrẽ teero ññarijãña. Cũũ ãnopũ atiadare maquẽrẽ tiiapuya. Teero tiirĩ, cúũ useniremãna yũũ pũtopũ atigũdaqui. Yũũ ãpẽrã Jesuré padeorãmãna cúũrẽ yuegu tiia.

¹² Apoloye maquẽrẽ wedegũda: Yũũ Apolore bayirõ peti múã pũtopũ ññagũ wáadutiimiwũ marĩyã wederamãna. Cũũ mecũtĩgãrẽ wãadugarii. Cũũrẽ basiori, wãagũdaqui.

Ññudutiyaponorigue

¹³ Múã ãñurõ tũomasĩ, niĩña. Padeodurijãña. Cuiro manirõ niĩña. Cõãmacũ tutuaremãna niĩña. ¹⁴ Niipetire apeyenõrẽ tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrémãna tiyã.

† 15:50 Pecasãyemãna: carne y sangre. ‡ 15:54 Isaías 25.8. § 15:55 Oseas 13.14.

¹⁵ Yáa wedera, múã Estéfanaya wii macãrãye quetire masĩã: Cũã Acaya ditapũre ãpẽrá sũguero Jesuré padeosũguérira niĩya. Teero biiri cũã Jesuré padeoráre bayiró tiiápura niĩya. ¹⁶ Teero tiirá, cũã tiiróbiro niirá múãrẽ dutiri, yũya. Teero biiri niipetira Jesuyére bayiró paderá múãrẽ dutiricãrẽ, yũya.

¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico ãnopá jearémena bayiró useniã. Cũã múã yũre tiiápuboriguere tiiápuya. ¹⁸ Yũre wãcũtutuari tiiwá. Múãcãrẽ teerora tiijĩya. Teero tiiránorẽ “ãñurõ tiirá tiiya” jĩrõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorá cũãya wiipũ neãrá múãrẽ bayiró ãñudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorá múãrẽ ãñudutiya. Múã basiro cãmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

²¹ Yũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogũ, yũ basirora jóaa.

²² Marĩ Õpũ Jesucristore maĩhégũnorẽ ñañarõ wáaaro. “Ûsã Õpũ, putũaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ ãñuré ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristomena niirárẽ bayiró maĩã. Teerora niirucujããrõ.

Nocõrõã jóaa.

CORINTO MACÃRÃRĒ

Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, Timoteo marĩya wedegũmena múãrĕ ãñudutia. Yũũ Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niĩã. Yũũ atipũrĕ múãrĕ Cõãmacũrĕ padeorí põna macãrã Corintopũ niirãrĕ jóaa. Teero biiri niipetira Jesurĕ padeorã Acaya ditapũ niirãcãrĕ jóaa.

² Múãrĕ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ ãñurĕ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Pablo ñañarõ netõrĩgue queti

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ōpũ Pacũre usenire ticoada. Cũũrã marĩrĕ bóaneõ ññaĩ. Marĩrĕ wãcũtutuari tiirucuí. ⁴ Ũsã ñañarõ netõrĕcõrõ ũsãrĕ wãcũtutuari tiii. Teero tiirã, ũsãcã ãpĕrã ñañarõ netõrãrĕ wãcũtutuari tiimasĩã. Ũsãrĕ Cõãmacũ wãcũtutuari tiirĩrobirora cããrĕ wãcũtutuari tiimasĩã. ⁵ Cristo ñañarõ netõrĩrobirõ ũsãcãrĕ bayirõ ñañarõ netõrĕ jeaa. Teerora sũcã ũsã Cristomena niirĩcãrĕ, ũsãrĕ pee wãcũtutuare jeaa. ⁶ Ũsã múãrĕ wãcũtutuari boorã, múãrĕ netõrĩ boosãrã, teero ñañarõ netõpacãra, nũcãjãã. Cõãmacũ ũsãrĕ wãcũtutuare ticori, ũsãcã múãrĕ wãcũtutuari tiiãdacu. Múã wãcũtutuara, múã ũsã tiirõbirora ñañarõ netõrã, tutuaromena nũcãjããdacu. ⁷ Múã ũsã tiirõbirõ ñañarõ netõrĩ, Cõãmacũ múãcãrĕ wãcũtutuari tiigũdaqui. Teero tiirã, “padeodúbocua” jĩrõ manirõ múãrĕ bayirõ wãcũria.

⁸ Yãa wedera, ũsãrĕ Asia ditapũ wãariguere múãrĕ masĩrĩ boogã. Ũsã toopũre bayirõ peti ñañarõ netõwũ. “Sĩcãrĩbĩricu; diajõããdacu”, jĩmiwũ. ⁹ “Ũsãrĕ sãããdacua”, jĩ wãcũmiwũ. Teero wãcũrã, ũsã basiro dee tii masĩriwũ. Teero tiirã, Cõãmacũ diarirare masõgũpere tiiãpurere sãiwũ. ¹⁰ “Ũsãrĕ sãããdara tiiĩya”, jĩrĩ, Cõãmacũ netõnĕwĩ. Atitõre netõnĕrucujã. “Too síropũcãrĕ ũsãrĕ ñañarõ cũã tiidũgãri, netõnĕgũdaqui”, jĩ padeóa. ¹¹ Cõãmacũrĕ múã ũsãrĕ sãĩbosãri, teero tiigũdaqui. Pau ũsãrĕ sãĩbosãri, Cõãmacũ ãñurõ ũsãrĕ tiiãpugũdaqui. Cũũ teero tiirĩ ññarã, paũ usenire ticoadacua.

Pablo Corintopũ wãariguere wederigũe

¹² Ũsã aterĕ wãcũrã, bayirõ useniã: Atibũrecoũre basocãre tiiditõro manirõ ãñurõ tiirecutira niirucuwũ. Múã watoapũcãrĕ teerora tiiwũ. Teero tiirã, ũsã wapa cũohĕra, ãñurõ tũgueñaã. Ũsã basiro ũsã masĩrĕmena teerĕ tiimasĩria; Cõãmacũ ũsãrĕ ãñurõ tiirĕmenape teerĕ tiimasĩã. ¹³⁻¹⁴ Múãrĕ ũsã merĕã jóaria; tũomasĩreno dícare jóarucua. Múã pĕerogã tũomasĩrõbirora niipetirere ãñurõ tũomasĩpetiri boogã. Teero tiirã, marĩ Ōpũ Jesús pũtuaatiri bũreco jeari, múã ũsãmena useniãdacu; ũsãcã múãmena useniãdacu.

¹⁵ “Teero wããadacu” jĩ wãcũgũ, múãrĕ ññagũ wãasũguedũgamiwũ. Múãrĕ usenirĩ tiidũgãgũ, puarĩ múã pũtopũ wãadũgamiwũ. ¹⁶ Macedonia ditapũ wãagũ, múãrĕ ññanetõwadũgamiwũ. Toopũ jearigũ, coepũtuaatigũ, múãrĕ ññacãmepũtuaatidũgamiwũ. Too yũũ jeari, múã yũũ Judeapũ wãaadare maquĕrĕ tiiãpubojĩyu. ¹⁷ Yũũ toopũ wãaheri ññarã, “¿ãñurõ wãcũripacu, ‘wãagũda’ jĩ wedeseyiri?” ¿jĩgari múã? Múã yũũre “atibũreco macãrãbirora ‘wãagũda’ jĩrigũ niipacu, ‘wãaria’ jĩgũno niiqui” ¿jĩgari? ¹⁸ Niiria. Yũũ Cõãmacũ diamacũ maquĕrĕ wedegũ wãmemena múãrĕ jĩã: Ũsã múãrĕ wederĕre wasorĩa. ¹⁹ Jesucristo Cõãmacũ macũ wasorĩqui. Yũũ, Silvano, Timoteocãmena múãrĕ cũũye quetire wedetoawũ. Cũũ “tiigũda” jĩpacũ, “tiirĩcu” jĩriyigũ. Cũũ jĩrĕ diamacũ maquĕ niĩã. ²⁰ Niipetire Cõãmacũ “ãñurõ tiigũda” jĩrigũe Jesucristo

tiiríguemena yaponói. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticora, Jesucristo wãmemena “Cõãmacũ teerora tiáro” jĩã. ²¹ Cõãmacũrã ãsãrẽ, múãcãrẽ Cristore padeorucújãrĩ tiii. Cũũrã marĩrẽ Cristomena niãdarare beserigu niwĩ. ²² Marĩrẽ cũũ põna wáari tiirígu niwĩ. “Cũũ põna niã” jĩrẽre masĩdutigu, Espíritu Santore marĩpure ticodiocorigu niwĩ. Espíritu Santore marĩrẽ ticojĩgũ, nemorórã “ũmuãsepu marĩrẽ ãnurere ticogũdaqui” jĩmasĩrĩ tiii.

²³ “Yũũ Corintopu wáagũda” jĩrigu niipacu, wáariwu. “Yũũ wáaheri, múãrẽ nemoró ãñucu” jĩ wãcũwũ. Múãrẽ bobooro wáari ñnadugahegu, wáariwu. Cõãmacũ yũũ teero wãcũriguere masĩqui. ²⁴ Múãrẽ “birope padeoyã” jĩgũ mee tiia. Múã ãnurõ padeóa. Múãrẽ ãnurõ useniremena niinemoãrõ jĩgũ, teero tiápuduga.

2

¹ Teero tiigú, múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiidugáhegu, wáariwu sũcã. ² Yũũ múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiirí, ¿noãpé yũũre usenirĩ tiibógari? Yũũ bóaneõrĩ tiirã yũũre usenirĩ tiimasĩricua. ³ Teero tiigú, toopú wáarono tiigú, múãrẽ quẽnojeáutigũ jóawũ. Teeré jóagu, biiro wãcũwũ: Yũũ máata wáatã, múã yũũre usenirĩ tiirõno tiirã, yũũre wãcũpatigu niirĩ tiibócu. Yũũ biiro wãcũã: Yũũ useniremena jeari, múãcã usenibojĩyu. ⁴ Yũũ tiipũrẽ jóagu, bayiró bóaneõremena, utirémema jóawũ. Múãrẽ bóaneõrã niãrõ jĩgũ mee jóawũ. Múãrẽ yũũ maĩnetórere masĩdutigu jóawũ.

Ñãñaré tiiríguere acabóutigue

⁵ Sícũ basocú múã watoapu niigú marĩrẽ bóaneõrã niirĩ tiirígu niwĩ. Yũũ dícuere teero tiirígu niwĩ; múãcãrẽ teerora tiirígu niwĩ. Múã niipetirapũre bóaneõrĩ tiirĩjĩyi. “Múã niipetirapũre bayiró bóaneõrĩ tiirígu niwĩ” jĩgũjã, jĩnemosãnu wedebocu. ⁶ Múã pau “cũũrẽ biiro ñãnarõ tiáda” jĩ, tiitóayiro. Nocõrõrã ñãnarõ tiyã. ⁷ Ñãnarõ tiinemórõno tiirã, cũũrẽ acabóya. Cũũrẽ wãcũtutuari tiyã. Múã teero tiihéri, cũũ bayiró bóaneõgũ wáaboqui. ⁸ Teero tiigú, múãrẽ cũũrẽ maĩrere ãnodutía sũcã. ⁹ Yũũ múãrẽ too sugueropũre ate maquẽrẽ jóawũ: “¿Tee yũũ dutiriguere diamacũrã tiidugãmĩ cũã?” jĩ masĩdugagu jóawũ. ¹⁰ Cũũ tiiríguere múã acabóri, yũũcã acabóa. Yũũ wãcũrĩ, yũũre ñãnarõ tiirĩjĩyi. Teero niipacari, múãrẽ maĩgú, cũũrẽ acabóa. Diamacũrã Cristo ññacoropũ acabóa. ¹¹ Marĩ cũũrẽ acabóri, Satanás marĩrẽ netõnucãmasĩriqui. Cũũ tiirécũtirere marĩ ãñurõ masĩã.

Pablo Troaspu wãcũpatirigue

¹² Yũũ Troas macãpu Cristoye quetire buegu jeari, pau cũũye quetire tũodugáwa. Marĩ Õpũ cũãrẽ tũodugári tiirígu niwĩ. Teero tiigú, buemiwũ. ¹³ Yũũ Tito marĩya wedegure buajeáhegu, bayiró wãcũpatiũ. Teero tiigú, cũãrẽ “wáagu tiia” jĩ, Macedoniapu wáajõãwũ.

Cristomena ñãñarere netõnucãrã niã

¹⁴ Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Cũũrã Cristore ñãñarere netõnucãrĩ tiirígu niwĩ. Ñãcũcũmena niijĩrã, ñãñarere netõnucãrãbiro niã. Sitiaãñũre niipetiropu sesarobirora Cõãmacũ ãsãmena cũũye quetire niipetiropu masĩpetijõãrĩ tiii. ¹⁵ Cristo paia tiirucũro-biro sitiaãñũremena Cõãmacũrẽ sópeogũbiro tiiquí. Ñãcũcũcũye quetire wedera, siti-aãñũwarebiro niipetiropu wáaa. Netõnénorira pũtopũ, pecamepu wáaadara pũtopucãrẽ cũũye queti jeaa. ¹⁶ Pecamepu wáaadara “sitiaãñũre pũni niicu” jĩ wãcũrãbiro ãsã wederere tũsaricua. Netõnénorirape ãsã wederere bayiró tũsacua; “catiré ticoré niã” jĩ wãcũcua. Cõãmacũ tiápuriatã, noãpé tee quetire wedemasĩña manibójĩyu. ¹⁷ Ñãcũcũcũ ãpẽrã tiiróbiro Cõãmacũye quetire wedera, wapascãmesãria. Teero tiirõno tiirã, Cõãmacũ ticocorira Cristomena niijĩrã, Cõãmacũ ññacoropũre cũũye quetire jĩdutoro maniró wedea.

3

Mama netōnére quetire bueré

¹ Ūsā “Cōāmacūye quetire diamacūrā buea” jīrā, ūsā basiro ūsāye maquērē añurō wedesera mee tiia. Ūsā basiro “diamacūrā buea ūsājā” jīria. Teero biiri “cūā diamacūrā bueeya” jīrīpūrē āpērā ūsārē jóabosari booría. Múā teero jīrīpūrē ūsārē jóaricārē booría. Āpērājā teero jīrīpūrē “jóabosaya” jī sāicúa; ūsāpeja sāiría. ² Múārā “cūā Cōāmacūyere añurō bueeya” jīrīpūbīro nijārā tiia ūsārē. Ūsā múārē “tiipūbirora nijārā tiiya” jī, añurō yeeripūnacūtia. Niipetira múārē masīari siro, “Pablocā cūārē diamacūrā buejīya” jīcua ūsārē. ³ Ūsā múārē bueri siro, múā niirecutiremena “Cristo jóaripū nijārā tiia” jī ēñoā. Tiipūrē jóarigūmena jóaya maniwū; ūtāpīpūre jóaya maniwū. Espiritu Santo múā wācūrēpūre jóarigū niwī. Múā wācūrēre wasorigū niwī.

⁴ Ūsā Cristomena nijīrā, Cōāmacūrē bayiró padeojīrā, múārē “Cristo jóaripū nijārā tiia” jīiā. ⁵ Apeyenó tiimasírere “ūsā basiro masīwū” jīimasīna maniā. Niipetire ūsā tiimasīre Cōāmacū ticoré niā. ⁶ Cōāmacū ūsārē basocāre buemasírere ticorigū niwī. Teero tiirā, mama netōnére quetire buea. Tee quetire basocāre buera, “ate jóariguere tiiyā” jī bueria; “Espiritu Santo boorēpere tiiyā” jī buea. Dutiré jóariguere tiihéra pecamepū wáacua. Espiritu Santope catiré petihére ticogú niī.

⁷ Cōāmacū Moisére cūū dutiré cúūriguere ticogū, ūtāpīpū jóayigū. Tee dutiré marī netōnucāre wapa sīacōādutire niyiro. Marīre sīacōādutire niipacaro, añunetōjōāre niyiro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacā bayiró asibatéyiro. Teero tiirā, Israelya pōna macārā cūūya diapóare ñnacōātumasīriyira. Jōōpemena cūū asibatére petiwáyo. Tee dutiré añurē niyiro. ⁸ Toorá nemoró Espiritu Santo basocāmena niīadare quetipe añunemoā. ⁹ Tee dutiré “basocā netōnucārārē ñañarō tiiādacu” jīrigue asibatéremena jeayiro; añunetōjōāre niyiro. Toorá nemoró “Cōāmacū basocāre ‘añurārā niīya’ jī ññagūdaqui” jīrē quetipe añunemoā. ¹⁰ Tee añunemorere marī añurō ññarīpereja, tee dutiré añurē asibatéremena jearigūepe búri niiré pūtuájā sáa. ¹¹ Tee dutiré añurē asibatéremena jearigūepe petiādare niyiro. Añunemorepe petiríadare niā. Teero tiiró, tee dutiré nemoró añunetōnucā.

¹² Ūsā petiríadarere cotera, ūseniyuetoaa. Teero tiirā, diamacū, cuiro maniró wedea. ¹³ Ūsā Moisés tiiróbiro tiiría. Cūūya diapóa asibatére “máata petiādacu” jīgū, suti caseromena búatoyigū, Israelya pōna macārā tee petiwári ññarijāārō jīgū. ¹⁴ Cūā tuoríyira. Atitócārē tee búcū dutirére bueri tuorá, tuoríya. Tiisuti caserora Cōāmacū asibatérere búatorobiro niitoaa cūārē. Teero tiirā, netōnére maquērē tuoríya. Jesuré padeorípereja, Cōāmacū cūārē tuorí tiiquí. ¹⁵ Atitócārē Moisés jóariguere bueri tuorá, tuoríya. Cūā tuomasīre suti casero búatorobiro nijāā ména. ¹⁶ Marī Ōpūrē padeogáno dícu tuoquí. Cōāmacū cūūrē tuorí tiiquí; tiicasero páōrōbīro wáacu sūcā. ¹⁷ Marī Ōpū, Espiritu Santomena sīcūrā niī. Teero tiirā, Espiritu Santo marīmena niirī, marī cāmotáro maniró Jesuména añurō niimasīā. ¹⁸ Teero tiirā, marī niipetira dupupū búatori casero manirá nijīrā, cūū añurō asibatérere ññamasīā.* Teero tiirā, jōōpemena cūūbīro wáara tiia; cūūyere cūonemóā. Tee niīa marī Ōpū tiiré. Cūūrā, Espiritu Santomena sīcūrā niī.

4

¹ Cōāmacū ūsārē añurō tiigú, Jesuyé quetire wedeadarare cúūrigū niwī. Teero tiirā, wācūtutuhera niiria. ² Bobooro tiiré, basocā ññahērōpū ññanaré tiiré doo niā. Cōāmacūye quetire jīditoremena wederia. Teero jīrōno tiirā, tee quetire wasoró maniró, diamacū wedea. Teeména Cōāmacū ññacoropūre ūsā wederé basocā “diamacūrā wedeeya” jī wācūrī booa. ³ Basocāre netōnére quetire ūsā wederi, āpērā cūā

* 3:18 O “cūū añurō asibatérere ññomasīā”.

wácūrere búatonorirabiro niicua; t̄orícua. Tee quetire t̄ohérano pecamer̄ wáaadara niicua. ⁴ Cũã padeohére wapa atibúreco macārã õpũ Satanás cũãrẽ t̄oñemasihērã wáari tiiquí. Teero tiirã, basocãre netõnére queti bóere niipacari, ñamasírícua. “Cristo añunetõjõãgũ Cõãmacũ niirere ñnogú niii” jĩrere t̄omasírícua. ⁵ Ûsã basocãre wedera, “biiro niii ñsãjã” jĩ wederia; “Jesucristo basocã Õpũ niii” jĩrerepere wedea. Ûsãyepereja wedera, “Jesuré maĩrémena múãrẽ padecotera niii” jĩ wedea. ⁶ Biiro niii: Cõãmacũ basirora sicator̄ atibúreco naĩtĩãrõ niimiriguere bóeri tiirígu niiwĩ. Teerẽ tiiróbiro cũũrã marĩye yeeripũnarĩpũ bóeri tiirígu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ Cristore masírémene Cõãmacũ añurõ niirecutirere masĩã.

Marĩye õpũũrĩ mama õpũũrĩmena wasoádacu

⁷ Ûsã Cõãmacũye queti wederã búri niirã niii. Diiména tiiréparũ wapapacãre posecutĩreparũbiro niii. Teero tiigú, Cõãmacũ ñsã wederémene cũũ tutuarere ñnoquí. Ûsã basiro tutuare c̄oríã. ⁸ Pee ñañarere netõpacãra, bayiró peti wãcũpatiria. Wãcũpatipacara, “¿deero wáaadariye?” jĩria. ⁹ Basocã ñsãrẽ ñañarõ tiidugápacari, Cõãmacũ ñsãrẽ cõãwarii. Ûsãrẽ páanecõãcũpacara, sãrĩya. ¹⁰ Ûsã noo wáaro Jesuré sãrĩroborora ñsãcãrẽ sãjãmiwã. Ûsã ñañarõ netõrĩra niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cũũ catirere ñsãmena ñnoĩ. ¹¹ Ûsã catirõ jeaturo Jesuyé quetire wederé wapa sãrĩrĩquio niii. Teeména Jesús ñsãye õpũũrĩ bóaadare õpũũrĩmena cũũ catirere ñnoĩ. ¹² Ûsãpere sãrĩrĩquio niii. Múãpe catiré petihére buaa.

¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Yũũ padeowú; teero tiigú, wedesewũ”. Teerora jĩã ñsãcã: Ûsã padeoã; teero tiirã, wedesea. ¹⁴ Ûsã ateré masĩjĩrã, wedesea: Cõãmacũ Jesús marĩ Õpũrẽ diarigupure masõrigũ niiwĩ. Teero tiigú, ñsãcãrẽ cũũmena masõgũdaqui. Ûsãrẽ, múãrẽ sãcãrõména cũũ p̄topũ néewagũdaqui. ¹⁵ Ûsã múãye añuré niĩadarere boosãrã, niipetire ñsã ñañarõ netõrere nũcãjãã. Teeména ãpẽrãcã Cõãmacũ añuré ticorere masĩjĩrã, cũũrẽ usenire ticoadacua. Jõõpemena paũ peti cũũrẽ usenire tico, “añunetõjõãgũ niii” jĩnemoãdacua.

¹⁶ Teero tiirã, wãcũtutuarucujãã. Sotoãpere bũtoã wáapacara, popeapure búrecoricõrõ nemoró tutuanemoã. ¹⁷ Biiro wãcũã: Ûsã atibúrecom̄ ñañarõ netõrẽ máata petiãdare niii. Tee ñañarõ netõrẽ wapa apeyé nemoró añuré buaãdacu. Bayiró useniremena cũũ p̄topũ niirucujããdacu. ¹⁸ Ûsãrẽ baurocã wáarere wãcũnũnũseria. Bauhérepere wãcũnũnũsea. Baurocã wáare petiãdacu. Bauhérepe niirucujããdacu.

5

¹ Marĩye õpũũrĩ muĩ wiseri marĩ niiré wiseribiro niii. Tee wiseri tiiróbiro marĩye õpũũrĩ bóaadacu. Cõãmacũpe ñmũãsepm̄ añuré wiseri petiriãdarere quẽnoyúetoaqui. Tee wiseri basocã tiirígue mee niicu. ² Ate diamacũrã niii: Marĩ ñnopú niirã, ñañarõ tũgueñaã, ñmũãse niirĩ wiipũ wáadugara. ³ Tiiwĩ sutiró tiiróbiro cãmotãadacu, suti-manírãbiro niirijããrõ jĩrã. ⁴ Marĩ atibúrecom̄ ate õpũũrĩmena ñañarõ netõã. Teero tiirã, ñañarõ tũgueñaã. Marĩye õpũũrĩrẽ cõãdugara mee teero jĩã, ñmũãsepm̄ niĩadare õpũũrĩpere wasorí boorã. Tee niirucuari õpũũrĩ wasorí, bóaadari õpũũrĩ petiãdacu. ⁵ Cõãmacũrã marĩrẽ teero wáaadare quẽnoyúerigũ niiwĩ. Cũũ marĩrẽ añurõ tiiãdarere masĩũguedutigũ, Espiritu Santore ticodicosũguerigũ niiwĩ.

⁶ Teero tiirã, padeorucúa. Ateré masĩã: Ûsã ate õpũũrĩmena niirã, Cõãmacũmena ni-iria ména. ⁷ Cũũrẽ ñnaripacara, cũũ jĩriguere padeonũnũsea; teeména niii. ⁸ Teero tiirã, ateré wãcũrã, padeoã: Ate õpũũrĩrẽ cõãjãdugamiga, Cõãmacũmena niirã wáadugara. Cũũmena niirĩ, nemoró añuniãdacu. ⁹ Teero tiirã, ate õpũũrĩmena niirã, o niirucuarere õpũũrĩmena niirãcã, Cõãmacũrẽ teerora usenirĩ tiirucujãdugaga. ¹⁰ Cristo wapa tiiãdari bũreco jeari, marĩ niipetira toopú niĩadacu. Basocãcõrõrẽ marĩye õpũũrĩpũ tiiríguere Cristo masĩqui. ãpẽrã añuré ñeeãdacua; ãpẽrãpẽ ñañarere ñeeãdacua.

*Cõãmacũ*mena añurõ niirecutire maquẽ

¹¹ Ûsã teeré masĩjĩrã, marĩ Õpũrẽ quioníremena ññarã, basocãre “ûsã wederere diamacũ maquẽ niiã” jĩĩ pãnarĩ tiia. Cõãmacũpe Ûsãrẽ masĩtoai. Múãcãrẽ teerora Ûsãrẽ masĩrĩ booa. ¹² Ûsã basiro Ûsãye maquẽrẽ añurõ wedesera mee tiia sũcã. Ûsãrẽ añurõ masĩ, ùseniremena wãcũãrõ jĩĩgũ, múãrẽ jóaa. Teeré masĩrã, ãpẽrã buerí basoca Ûsãrẽ ñañarõ wedeseri, múã cũãrẽ yũmasĩãdacu. Cũã sotoã maquẽ dícu baurere wãcũrã, yeeripũna maquẽrẽ wãcũhẽrã niicua. ¹³ Múã Ûsãrẽ “mecũrã tiiíya” jĩĩbocu. Ûsãpe “Cõãmacũ booró tiirã tiia” jĩĩ yũuadacu. Múã apetóre Ûsãrẽ “mecũríya” jĩĩbocu. Ûsãpe “múã añurõ niiãdarere boosãrã, teero tiia” jĩĩ yũuadacu. ¹⁴ Cristo Ûsãrẽ maĩrĩ ññarã, cũũ dutirere tiia. Ateré masĩnoã: Sícũ niipetirare diabolosarigu niiwĩ. Teero tiirã, niipetira cũũmena diarira tiirõbiro pũtuájĩyu. ¹⁵ Cristo niipetirare diabolosarigu niiwĩ. Catiré petihẽrere cuorã cũã booró tiirĩjããrõ jĩĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Cũũ boorẽpere tiirã jĩĩgũ, cũãrẽ dia masãbosarigu niiwĩ. ¹⁶ Teero tiirã, Ûsã basocãre ñña, wãcũrã, atibũreco macãrã wãcũrõbirora wãcũria. Too sugueropũre Ûsã Cristore atibũreco macãrã wãcũrõbirora wãcũmiwũ. Mecũtĩgãrẽ teero cũũrẽ wãcũria sãa. ¹⁷ Cristo cũũmena niigũnorẽ cũũ niirecutirere wasorĩ tiiquĩ. Cũũ too sugero tiirĩguere tiinemórĩqui sãa; mama dícu niicu cũũpũre.

¹⁸ Cõãmacũrã niipetirere teero wãari tiiquĩ. Cũũrã Cristo diariguemena Ûsãrẽ cũũmena añurõ niirecutiri tiirigu niiwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogũ, Ûsãrẽ cũũye quetire wededutigũ cũũrigũ niiwĩ. ¹⁹ Tee queti biiro niiã: Cõãmacũ Cristo diariguemena atibũreco macãrãrẽ cũũmena añurõ niirecutiadarere cũũrigũ niiwĩ. Cũã ñañarẽ tiirere petirĩ tiirigu niiwĩ. Niipetirare cũũmena añurõ niirecutiri boogũ, Ûsãrẽ cũũye quetire wededutigũ cũũrigũ niiwĩ. ²⁰ Teero tiigũ, Cõãmacũ Ûsãrẽ Cristore wasorã niiãrõ jĩĩgũ, ticocorigũ niiwĩ. Cõãmacũ Ûsã wederẽmena basocãre boocói. Teero tiirã, Cristo wãmemena Cõãmacũmena basocãre añurõ niirecutidutia. ²¹ Cristo pẽerogã ñañarẽ tiirĩpacari, Cõãmacũpe marĩ ñañarẽ tiirẽ wapa cũũrẽ ñañarẽ tiirĩgũbiro ñañarõ netõrĩ tiirigu niiwĩ. Teero tiirĩguemena marĩ Cristomena niirĩ, Cõãmacũ marĩrẽ wapa cuohẽrere tiirõbiro ññaĩ.

6

¹ Ûsã Cõãmacũyere padeapuri basoca niijĩrã, “cũũ múãrẽ añurẽ tiorere teero ññacõãrijãña” jĩĩã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩĩ jóanoã:

Cõãmacũ ateré jĩĩ:

“Yũu basocãre añurõ tiirĩto niirĩ, mũũ sãĩrĩguere tuowũ.

Yũu netõnẽri bureco niirĩ, mũũrẽ tiiápuwũ”,*

jĩĩ jóanoã. Tuoyã. Mecũtĩgã cũũ teero tiirĩto niiã. Mecũtĩgã cũũ netõnẽri bureco niiã.

³ ãpẽrãrẽ Ûsã Cõãmacũye paderere ñañarõ wedeseri boorã. Teero tiirã, basocãre ñañarẽ tiiẽñoria, “Cõãmacũrẽ padeorĩbocua” jĩĩrã. ⁴ Biiope tiia: Niipetire Ûsã tiirẽmena, Ûsãrẽ wãaremena “Cõãmacũye paderã niiã” jĩĩrere ãñoã. Ûsãrẽ merẽã wãari, nũcãjãã; apetó bayiró ñañarõ netõã; Ûsãrẽ apeyenó dũsaa; wisióre tugueñaã; ⁵ Ûsãrẽ tãnaãya; peresu wiipũ sõnecoya; acaribítutire wãaa; bayiró padea; apetóre cãnirã; teero biiri juabóaa. ⁶ ãpẽrãrẽ ñañarõ tiirã; diamacũ maquẽrẽ masĩã; Ûsãrẽ merẽã wãari, potocõrõ maniró niiã; ãpẽrãrẽ bóaneõ ññaã; Espiritu Santo tiiápuremena padea; ãpẽrãrẽ jĩĩdutoro maniró maĩã; ⁷ diamacũrã wedea; Cõãmacũ tutuarere cuoa. Ûsã Cõãmacũyere paderã surarabiro niiã. Ûsã wãmocũtĩre Ûsã diamacũ tiirẽ niiã. Teemena surara cãmerĩsãrã wãarabiro Cõãmacũyere wedera wãaa; Ûsãrẽ cãmotãdũgara Ûsãrẽ docacũmurĩ tiimasĩriya. ⁸ ãpẽrã Ûsãrẽ padeorẽmena ññaãya; ãpẽrãpẽ padeorĩya. ãpẽrã Ûsãrẽ añurõ wedeseya; ãpẽrãpẽ ñañarõ wedeseya. Ûsã diamacũ maquẽrẽ wedepacari,

* 6:2 Isaías 49.8.

āpērā ūsārē “jīditori basoca niīya” jī īñaāya. ⁹ Niipetira ūsārē masīpacara, sīquērā ūsārē īñamasīhērā tiiróbiro īñaāya. Apetóre ūsārē sīadugápacari, niirucua. Cúā ūsārē ñañarō tiipacára, sīārīya. ¹⁰ Ūsā bóaneōpacara, usenirucujāā. Ūsā apeyenó cuorípacara, ūsā buerémēna āpērārē pee cuorábiro niirī tiia. Apeyenó cuorípacara, niipetire cuorábiro niīā.

¹¹ Yáa wedera Corinto macārā, yayióro maniró múārē ūsā wācūrēre wedepetijāā. Ūsā múārē bayiró maīrēre ēñoā. ¹² Cāmerí maīrē manirí, múāye wapa niīā; ūsāpe múārē bayiró maīmíā. ¹³ Sīcū cūñ pōnarē wederobirora yuucā múārē wedeguda: Ūsā múārē diamacú maīróbirora múācā ūsārē maīñā.

Marí Cōāmacūwii biro niīā

¹⁴ Jesuré padeohéramēna cāmeyorijāña. Diamacú tiirā diamacú tihéramēna niimasīricua. Bóeropu niirā naītīārōpu niirámēna niimasīricua. ¹⁵ Cristocā Satanámēna sīcārībíro wācūricua. Teerora sūcā padeogú, padeohégumēna sīcārībíro wācūricua. ¹⁶ Cōāmacūwii pure Cōāmacū dícare padeoró booa; weerirare padeoríjārō booa. Marípe Cōāmacū catirucugumēna niijírā, Cōāmacūwii biro niīā. Cūñ basiro biro jīrigu niiwí: “Cūāmenā niigūdacu; cúā watoapu cāmeságūdacu.

Yuu cúā Ōpū niigūdacu; cúā yáara niīadacua.†

¹⁷ Teero tiirā, ñañarā pūtopu niimiārira witiwajōāña”, jīñ marí Ōpū.

“Niipetire ñañarē tiirēre tiiríjāña.‡

Teero tiirí, yuu múārē ñeegūda.

¹⁸ Yuu múā Pacu niigūda;

múā yuu pōna niīadacu”, jīñ marí Ōpū tutuanetōjōāgū.§

7

¹ Teero tiirā, yáa wedera, yuu maírā, Cōāmacū “teero tiigúda” jīriguere masírā, niipetire marí ñañarē tiirēre duujāāda. Maríye ōpūñrírē ñañorēre, marí wācūrē ñañorēre duuáda. Cōāmacūrē quioníremēna padeojírā, cūñ booré dícare tiiáda.

Corinto macārā wācūre wasorígue

² Ūsārē maīñā. Sīcārī múārē ñañarō tiiríwū; múā padeorécārē ñañoríwū; múāyere jīditoremēna néeríwū. ³ Yuu múārē “wapa cuorá niīya” jīgū mee tiia. Yuu too sūguero jīrirobirora múārē maīñā. Teero tiirā, marí catira, sīcārōmēna niīā. Diaracā, sīcārōmēna niirucudadacu. ⁴ Yuu múā añurō tiiré quetire tuogú, “teerora tiirucúdadacu” jī wācūwū. Āpērārē múā añurō tiirēre useniremenā wedea. Teero tiigú, ñañarō netōpacú, wācūtutua, bayiró useniā.

⁵ Macedoniapu coerí siro, ūsā yeerisāre buaríwū. Ūsā noo wáaro ñañarō netōwū. Āpērā ūsāmenā cāmerí cúasodugawa. Múā ūsā buerirare wācūgū, bayiró wācūpatíwū. ⁶ Cōāmacū bóaneōremēna niirārē wācūtutuari tiigúpe Tito ūsā pūtopu jearémēna ūsārē wācūtutuari tiiwí. ⁷ Cūñ jearémēna díca wācūtutuariwū. Múā cūñrē wācūtutuari tiiríguere tuorá, nemoró wācūtutuanemowū. Múā yuure īñadugarere, múā wācūpatiriguere, múā yuure wācūrēre wedewi. Teeré tuogú, toorá nemoró useninemowū.

⁸ Yuu múā ñañarē tiirēre múārē jóaripūmenā múārē bóaneōrā niirí tiiwú. Mecūtígārē teeré wācūpatiria. Too sūguero “yuu jóaheri añunibojíyu” jī wācūmiwū. Teeré mecūtígā wācūria. Múārē bóaneōrī tiipacú, yoari bóaneōrī tiiríjīyu. ⁹ Mecūtígā yuu useniā. Múā bóaneōriguere wācūgū mee useniā. Múā bayiró bóaneōriguepe múārē wācūpati, wasorí tiiyíro. Teero tiigú, useniā. Cōāmacū booróbirora múā ñañarē tiiríguere wācū, bóaneōyiro. Teero tiiró, ūsā múārē jóacoripū múārē ñañarō tiiríjīyu. ¹⁰ Marí Cōāmacū booróbirora bóaneōrā, wācūpati, wasoa. Teemēna netōnénoā. Too síro “ñañarē tiitú”

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. ‡ 6:17 Isaías 52.11. § 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

jĩĩña maniã. Atibúreco macãrãpe cúa ñañaré tiiríguemena bóaneõjãcua. Bóaneõpacara, pecamepũ wáacua. ¹¹ Múãpe Cõãmacũ tusaróbirora bóaneõrĩ, ate añuré pũtuáiyiro: Múã watoapũ wáariguere “quẽnoáda” jĩĩyiro; “too sugueropũre marĩ diamacũ tiirĩjĩyu; mecũtĩgã diamacũ tiia sáa”, jĩĩyiro; múã watoapũ wáariguere múã yoari teero ññariguere wãcũrã, cúayiro; “Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiibóqui”, jĩĩ wãcũrã, cuijõãiyiro; yũũ múãrẽ ññagũ wáari booáyiro; diamacũ maquẽrẽ tiidugáayiro; “ñañaré tiigũre diamacũ ñañarõ tiiádacu”, jĩĩyiro. Niipetire teero múã tiirémema múã wapa cwohérére eñoyiro. ¹² Teero tiigũ, múãrẽ jóagu, ñañaré tiiríguere, teero biiri ñañaré tiinógũye díçure wãcũriwũ. Múãye niĩadarere bayiró wãcũwũ. Múã Cõãmacũ ññacoropũ ãsãrẽ bayiró maĩã sáa. Teeré masĩdutigu múãrẽ jóawũ. ¹³ Teero tiirã, múã añurõ tiirémema ãsã wãcũtutuawũ.

Teero wãcũtutuara, Tito bayiró usenirĩ ññarã, toorã nemoró useninemowũ. Múã niipetirapũra cũũrẽ añurõ tũgueñarĩ tiirĩra niiwũ. ¹⁴ Tito múã pũtopũ wáaadari suguero, yũũ múãmena usenirere cũũrẽ wedewũ. Cũũ toopũ jeari, yũũ jĩĩrirobirora wáayiro. Niipetirere ãsã múãrẽ wederiguere diamacũrã wedewũ. Teerora ãsã Titore múãye maquẽrẽ wederiguere diamacũrã niiwũ. ¹⁵ Múã cũũrẽ quioníremena bocayiro. Cũũ dutirere yũũyiro. Múã teero tiiríguere wãcũgũ, múãrẽ nemoró maĩnetóneĩ. ¹⁶ Yũũ múãrẽ padeóa; “añurõ tiiádacua” jĩĩgũ, bayiró useniã.

8

Ticodugaro jeatuario ticodutire

¹ Yáa wedera, ãsã ateré múãrẽ masĩrĩ boogã: Macedoniapũ Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ Cõãmacũ añuré ticorigũ niiwĩ. ² Cúa bayiró ñañarõ netõpacára, diamacũ tiirĩra niiwã. Teero ñañarõ netõpacára, bayiró useniwã. Cúa bóaneõrã peti niipacara, pee apeyé cwoará tiiróbiro ãpẽrãrẽ añurõ tiiápuwa. ³ Cúa booró cúa cwooró jeatuario cúa cwooré ticowa. Cúa “ticoada” jĩĩariro nemoró ticowa. Yũũ cúaãrẽ teero tiirĩ ññawũ. ⁴ ãsãrẽ sĩcãrĩ mee biiro jĩĩwã: “Cõãmacũrẽ padeorã bóaneõrãrẽ ãsãcã niyerure ticoada”, jĩĩwã. ⁵ Cúa ãsã wãcũriro nemoró tiiwã. Cúa marĩ Õpũrẽ “mũũ booré díçure tiiáda” jĩĩsuguewa. Too síro ãsãrẽ “múã dutirere tiiáda Cõãmacũ booróbirora” jĩĩwã. ⁶ Teero tiirã, ãsã Titore múã pũtopũ wáadutia. Cũũ too sugueropũ múã pũto niigũ, niyerure néõnũcãiyũ. Teeré peotĩdutira cũũrẽ ticocoa. Teero tiirã, múã añurõ useniremena néõnũcãriguere diamacũ tii yaponóãdacu. ⁷ Múã niipetirere añurõ tiia: Añurõ padeóa; Cõãmacũyere añurõ buea; teeré añurõ masĩã; useniremena añurõ tiia; ãsãrẽ maĩã. Múã tee niipetirere añurõ tiiróbirora niyeru ticorécãrẽ teerora tiiyã.

⁸ Teeré jĩĩgũ, múãrẽ dutiré peti tiiróbiro jĩĩgũ mee tiia. Yũũ múãrẽ “apemacãrĩ macãrã useniremena niyeru néõtoawa, ãpẽrãrẽ tiiápura” jĩĩ wedegũ, ateré masĩdugaga: “¿Múãcã bóaneõrãrẽ maĩrere eñoãdari cúaãrẽ tiiápuremena?” ⁹ Marĩ Õpũ Jesucristo marĩrẽ añurõ tiiríguere múã masĩã: Cũũ niipetire cwogũ niipacũ, marĩye añuré niĩadarere boosãgũ, bóaneõgũbiro wáarigu niiwĩ. Cũũ bóaneõgũ wáariguemena marĩpere pee cwoorãbiro wáari tiirígu niiwĩ.

¹⁰ Múãrẽ añurõ niirĩ boogũ, yũũ wãcũrere múãrẽ jĩĩgũda. Biiro niã: Iicũmamena múã apemacã macãrã suguero niyeru néõnũcãrira niiwũ. Teeré néõrã, useniremena néõrira niiwũ. ¹¹ Teero tiirã, múã tiinũcãrirobirora tii yaponóña. Múã useniremena “ticoada” jĩĩrirobirora teerora tii yaponóña. Múã ticodugaro jeatuario ticoya. ¹² Marĩ diamacũrã ticodugari, marĩ ticodugaro jeatuario ticori, Cõãmacũ teemena useniqui. Marĩ cwohérére Cõãmacũ sãĩríqui.

¹³ Múã ãpẽrãrẽ tiiápujĩrã, múãpere cwohéra pũtuári boorã. ¹⁴ Sĩcãrĩbíro cwoorĩ booa. Mecũtĩgã múã cwoorémema cúa booré tiiápua. Too síropũ cúaãcã cúa cwoorémema múã

booré tiiápuadacua. Teero tiirá, sīcārībīro cūoádacu. ¹⁵ Tee Cōāmacūye jóaripūpu biiro jóanoā: “Pee seerígucā cūonetóriwi; péerogā seerígucārē dūsaríwā”,* jīi jóanoā.

Tito cūū menamacārāmena Corintopu wáaadare

¹⁶ Yūu múāye maquērē wācūā. Yūu wācūrōbirora Titocārē Cōāmacū wācūrī tiiyígū. Teero tiigú, Cōāmacūrē ūsenire ticoa. ¹⁷ Yūu Titore “Corinto macārārē ñnagū wáaya” jīirī, máata yūuwi. Mecūtígārē cūū múārē ñnadugajīgū, cūū añurō tusarómēna múā pūtopu wáagūdaqui. ¹⁸ Titomena āpī ticocoadacu. Cūū marīya wedegu niī. Niipetira Jesuré padeorē pōnarī macārā cūūrē biiro wedeseya: “Cūū Jesuyé quetire añurō wedei”, jīiīya. ¹⁹ Apeyecārē, Jesuré padeorē pōnarī macārā cūūrē beserira niīwā, ūsāmena niyeru néōriguere néewadutira. Ūsā bóaneōrārē niyerure ticora, marī Ōpūrē añurō wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ūsā ūseniremena tiiápuđugarere ēñorá, teero tiia. ²⁰ Ūsā pairó niyeru néōriguere néewara, basocá ūsārē “niyeru tiidíjīyu” jīirī booríā. ²¹ Teero tiirá, ūsā marī Ōpū, teero biiri basocá ññacoropure diamacú tiidugáa.

²² Cūāmena āpī marīya wedegucārē ticoconemoā. Cūū bayiró tiiápuđugarere ūsārē naīrō ēñowí. Mecūtígārē múārē “cūā diamacūrā tiiádacua” jīīgū, nemoró tiiápuđugai. ²³ Titoye maquērē āpērā sāñnārī, biiro jīiña: “Pablo menamacū cūūmena padegú ūsārē tiiápugū niī”, jīiña. Āpērā puarārē sāñnārīpereja, biiro jīiña: “Jesuré padeorē pōnarī macārā cūā ticocorira niīya. Cūā tiirémēna Cristore añurō wedeseri tiiya”, jīiña. ²⁴ Teero tiirá, maīrémēna cūārē bocaya. Múā teero tiirí, Jesuré padeorē pōnarī macārā múā maīrēre tūoádacua. Ūsā cūārē biiro jīiwū: “Corinto macārā basocāre añurō bocaaya”, jīiwū. Múā teero tiirí tuorá, cūā ūsā jīiriguere “diamacūrā niīayu” jīiādacua.

9

Niyeru néōre

¹ Múā niyeru néōrere Jesuré padeorāre ticoadare maquērē jóanemoria; múā masītoaa. ² Yūu múā tiiápuđugarere masītoaa. Ūseniremena Macedonia macārārē biiro wedea: “Icūmamēna Acaya* dita macārā ‘tiiápuada’ jīinucāwā”, jīi wedea. Teeré tuorá, paū Macedonia macārā “ūsācā tiiápuada” jīiwā. ³ Teero niipacari, Titore cūū menamacārāmena múā pūtopu ticocogūda. Yūu Macedonia macārārē jīiriguere diamacú wáari booa. Yūu “Corinto macārā niyeru néō, cūoyúeadacua” jīiwū. ⁴ Apetó yūu múā pūtopu wáari, Macedonia macārā yūumēna wáabocua. Ūsā toopú jeara, múā niyeru néōhērā niirī buajeáđugariga. Yūu “cūā néōtoajīya” jīirigūe wapa bayiró bobooro wáabocu. Múācā teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, yūu biiro wācūā: Yūu múā pūtopu wáadari sūguero, Titocārē wáadutia. Cūā múā “ticoada” jīi néōrere quēnosugúeadacua. Cūā teero tiirí, ūsā jeadari sūguero, múā cūotóaadacu. Teero tiirá, āpērā múārē “ticoya” jīiripacari, múā wācūrō ticoadacu.

⁶ Múā ateré wācūña: Oterí basocū péerogā oterí, péerogā dūcacūtiri ññaquí. Pee oterigūpeja pee dūcacūtiri ññaquí. ⁷ Marī “nocōrō ticogūda” jīi tūgueñarōcōrō ticoro booa. Marī ticođugahera, o āpērā ticođutiri ññarō tūgueñarā, ticorijārō booa. Ūseniremena ticorāre Cōāmacū maīquí. ⁸ Cōāmacū niipetire añurē múārē ticonemomasī. Cūū teero tiirí, múārē dūsariādacu. Múārē ticorémēna múāpe āpērārē tiiápumasīādacu. ⁹ Tee Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā:

Āñugú bóaneōrārē añurō ticoqui.

Teero tiiró, cūū añurō tiiré niirucujāādacu,†

jīi jóanoā. ¹⁰ Cōāmacūrā niī oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cūūrā múācārē niipetire múā cūoádarere ticogūdaqui. Oteréperi wii dūcacūtirobiro múā cūorére nemoró wáari tiigúdaqui. Teemēna múā āpērārē añurō tiiápumasīādacu.

* 8:15 Éxodo 16.18. * 9:2 Corinto Acaya ditapu niyyiro. † 9:9 Salmo 112.9.

¹¹ Teero tiirá, pee cwojírã, ãpērãrê tiípuadacu. Múã tiorére ùsã ticobosari, tee niyerure ñeerá Cõãmacũrê ùsenire ticoadacua. ¹² Múã Cõãmacũrê padeorá bóaneõrãrê tiíápura, cúãrê ðusaré díçure ticora mee tiia; Cõãmacũcãrê ùsenire ticora tiia. ¹³ Múã cúãrê tiíapuremena múã Cristoyere padeorére, cũũrê yũũrere ãñoã. Cúã teeré ññarã, Cõãmacũrê ùsenire ticoadacua. Teero biiri múã cúãrê, niipetirare tiíapuri ññarã, teeré tiíadacua. ¹⁴ Cúãcã Cõãmacũ múãrê ãñurõ tiirére ññarã, bayiró maíremena Cõãmacũrê múãye niíadarere sãibosáadacua. ¹⁵ Cũũ marírê ticorigue ãñunetõjõãre niíã. Tee ãñunetõjõãre dee jĩ wedesemasíña maniã. Teero tiirá, Cõãmacũrê ùsenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niíã” jĩ wederigue

¹ Yũũ Pablo múãrê tiidutíguda. Yũũrã niíã basocá biiro jĩ wãcũnorigu: “Cũũ marímena niigũ, búri niigũbiro wedesei; marírê jóagupe, tutuaromena jóai”, jĩcua. Múã Cristo niirecutirere masíã; cũũ bóaneõ ññarémene tiidutíyigu. ² Teero tiigũ, yũũ cũũ tiiróbiro niidugagu, ateré múãrê tiidutía: Yũũ múã pũtopu jeari, múã síquẽrãmena tutuaromena wedeseri tiiríjãña. Síquẽrã múã menamacãrã ùsãrê biiro jĩãyira: “Cúã atibúreco macãrã tiiróbiro Cõãmacũ booré tiirícua”, jĩãyira. Yũũ teero jĩrãnorê diamacãrã tutuaromena wedeseguda. ³ Ûsã atibúrecopu niipacara, atibúreco macãrãbiro cãmeríquẽria; Cõãmacũ wãmocutíre ticorémenape cãmeríquẽã. ⁴ Ûsã wãmocutíre atibúreco maquẽ mee niíã; ãmũãse maquẽ, Cõãmacũ tutuare cworépe niíã. Teemena ññaré tutuarere docacũmurí tiia. ⁵ Cõãmacũ wãmocutíremena basocá cúã wãcũrémene buerére diocóa. Cúã wederémene múãrê pãnarí tiidugácia; múã Cõãmacũrê masírí boorícua. Ûsã cúã buerére diocóari siro, Jesús boorépere cúãrê tiidutía. ⁶ Múã Cristo dutirére ãñurõ yũũri ññaari siro, ùsã biiro tiimasíadacu: Niipetira netõnucãrãrê ññarãrê tiíadacu.

⁷ Múã sotoá maquẽ díçure ññaã. “Cristomena niíã” jĩgũno ateré masírõ booa: Cũũ diamacũ Cristomena niigũ, “Pablocã Cristomenarã niíya” jĩ masígũdaqui. ⁸ Yũũ múãrê wedegu, ùsã dutirére “jĩnemosãñu wedetu” jĩpacu, boboría. Marí Òpũ ùsãrê tee dutirére ticorigu niiwí, múã cũũrê padeonemóãrõ jĩgũ. Múã padeorére ññaõãrõ jĩgũ mee tee dutirére ticorigu niiwí. ⁹ Yũũ jóarepũrímene múãrê ucãdutigu mee jóaa. ¹⁰ Æpẽrá yũũre biiro jĩcua: “Cũũ jóare bayiró tutuaremena dutia. Cũũ baurocápereja tutuhegũbiro bauwí. Cũũ wedeserecãrê bayiró tusaya maniã”, jĩcua. ¹¹ Yũũre teero jĩrãno ateré masírõ booa: Ûsã yoaropu niirã jóacorirobirora múã pũtopu jearacã, teerora tutuaromena wedeseadacu.

¹² Síquẽrã múã watoapu niirã cúã basiro cãmerí padeorá biiro jĩcua: “Marípeja ãñurõ tiia”, jĩ cãmerí wedesecua. Teero jĩ wedesepacara, masírícua. Ûsãpe cúã tiiróbiro ùsã ãñurõ tiirére péerogã wedeseñaria; yũũ tiiré cúã tiirémene queodugária. ¹³ Ûsã tiiríguere jĩnemosãñu wederia. Cõãmacũ ùsãrê Cristoye quetire wededutirigu niiwí. Cũũ tiidutíre díçure tiia. Cũũrã ùsãrê múã pũtopucãrê tee quetire wededutirigu niiwí. ¹⁴ Teero tiirá, múã pũtopu wáara, Cõãmacũ wáadutiheropu wáara mee tiia. Múãmena niisuguewu. Ûsãrã múãrê ãñuré “Cristo basocãre netõnéi” jĩrê quetire wedesuguewu. ¹⁵ Ûsãrê Cõãmacũ wededutigu cúũriro jeatuario wedea. Æpẽrá tiiríguerepũre “yũũ tiiríguere niíã” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrê padeonemórí tiidugáa. Múã padeonemórí ññarã, ùsã múãrê nemoró buemasíã. Cõãmacũ ùsãrê cúũriro jeatuario bueadacu. ¹⁶ Too síro múã nemoró niiré macãrípũ Jesuyé quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya maniré macãrípũ wáadugaga. Æpẽrá cúã paderiguepũre “yũũ paderé niíã” jĩdugahegu, teero tiidugáa.

¹⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Yũũja ãñunetõjõãgũ niíã; biiro tiigũno niíã” jĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marí Òpũ ãñunetõjõãgũ niíã; biiro

tiirígu niíwī, jīrō booa”, * jī jóanoā. ¹⁸ Sīcū cūū basiro wedesegeu “yuu añurō tiia” jīīgūrē “cūū añugú nií” jīimasīña maniā. Marī Ōpū sīcūnorē “añugú nií” jīirī, añugú peti nií.

11

Pablo jīditori buerí basocare jīirigue

¹ Mecūtīgā múārē yée maquērē wededugaripacu, wedeguda. Yée maquērē wedegu, jīāmagū tiiróbiro tūgueñaā. Yuu jóarere páasutiro maniró bueri boogá. ² Cōāmacū cūū pōnaré āpīrē padeorí booríqui. Cūū múārē doerobirora yuucā múārē doea. Múā yuu Cristoyere wederi tuorá, padeowá. Teero tiigú, Cristo múā manu niigūdubiro nií. Múā sīcō numió manucutigodo tiiróbiro nií. Sīcō numiórē ñañaré manigórē wiyagūdubiro múārē wiyadugága. ³ Teero wiyadugápacu, Evare wáarirobirora múācārē “wáabocu” jīīgū, bayiró wācūā. Pīno añurō cūū jīiditomeniremena coore jīicōāsāyigu. Āpērā cūūbiro jīiditora, múā “Cristo booré dícare diamacú tiíada” jī wācūrere wasorí tiibócu. ⁴ Múā biiro tiíayiro: Āpērā múārē buera jeari, merēā wedepacari, múā añurō tuousénicu. Cūāpe ūsā Jesuyere diamacú wederobirora wedericua. Espíritu Santoyere merēā bueri, cūā buerere ñeeāyiro. Cōāmacū basocáre netōnére quetire cūā bueri, merēā niipacari, múā añurō tuocú. ⁵ Múārē buerá Jesús cūūyere wededutigu beserira nemoró tūgueñacua. Yuupe “cūā docapu nií” jī tūgueñaria. ⁶ Yuu añurō wedeseri basocu tiiróbiro wederipacu, Cōāmacūyepere añurō masīā. Tee masíre niipetire yuu tiirémena múārē ēñoáwū.

⁷ Yuu Cōāmacūyere basocáre netōnére quetire wederé wapa múārē wapaséhegu, ¿ñañarō tiirí? Búri niigūbiro pade, wapatá, yaawu múārē netōnére maquērē booságū.

⁸ Yuu múārē tiíapugū, āpērā Jesuré padeoré pōnarī macārā yuure niyeru ticocorira niíwā. Yuu teeré ñeegū, cūāye niyerure néeduogubiro tūgueñawū. ⁹ Yuu múāmena niigū, apeyenó dūsarí ññagū, sīcūrē potocóriwū. Maríya wedera Macedonia macārā jeara, yuure dūsarénorē ticowa. Teero tiigú, múārē sái potocóriwū. Teerora yapacutíjāgūda.

¹⁰ Yuu diamacúrā Cristoye maquērē masīā. Teeré masírobirora atecárē masīā: Yuu bueré wapa apeyenó sáiricu; sīcū Acaya dita macū “Pablo cūū bueré wapa wapaséi” jīimasíríqui.

¹¹ ¿Deero tiigú biiro wedesegari yuu? ¿Múārē mañhégū teero jīigarite? Niiria. Yuu múārē mañre Cōāmacū masíqui.

¹² Yuupeja yuu tiirucúrobirora tiirucúguda. Āpērāpēja yuu tiiróbiro “tiirá tiia” jīimicua. Teero tiirícua. Cūā bueré wapare wapasécua; yuupe wapaséria. Teero tiirá, cūā “āpērā Jesús beserira tiiróbiro tiia” jīimasírícu. ¹³ Cūā “Jesús cūūyere wededutigu beserira nií” jīirā, teero jīāmajārā tiíya. Cūā tiiditóra niíya. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauúya. ¹⁴ Teero tiiré wisióricu. Satanácā teerora tiimasíqui. Apetó cūū ángele añugúbiro, asibatégubiro baugú wáaqui. ¹⁵ Teero tiirá, cūūrē padecoteracā cūū tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu añuré tiirábiro baucúa. Cūāpeja cūā ñañaré tiiré wapa pecamepu yapacutídiadacua.

Pablo ñañarō netōrígue

¹⁶ Yuu too sūguero jóarirobirora múārē jóanemogūda. Yée maquērē wededugaripacu, wedeguda. Teeré yuu wederi, “¿apeyé cūūye maquē dícare wedejīgū, mecūgú tií?” jī wācūrijāña. Teero wācūrāpeja, “cūū booró wedejāārō” jīña ména. Āpērā cūāye maquécārē bayiró wedecua, múārē padeoáro jīirā. Teero tiigú, yuucā yuu tiiríguere péero wedeguda. ¹⁷ Marī Ōpū teenórē wededutiririgu niimiwī. Teero tiigú, “mecūrī basocūbiro wedeguda” jīā. ¹⁸ Pau múārē buerá noo booró cūā basiro dícu añurō wedeseya. Cūā teero tiirí, yuucā yuu basiro añurō wedesegeuda. ¹⁹ Múā “masínetōrā nií” jī wācūrā niipacara, mecūrī basoca wedeseri, añurō ūseniremena nūcājāmasícu.

* 10:17 Jeremías 9.4.

²⁰ Biiro tiirácārē nūcājáāyiro: Múārē dutiaperare, múāyere néerārē, múārē dutirábiri tiiáperare, múā nemoró ɸɸtí macārābiri múārē tiirāre, múārē diapóapɸ páracārē nūcājáāyiro. ²¹ ¿Āñujāi múārē cúā teero tiiri? Acuési, ¿cúā tutuanetōjōārā nií? Ūsāpe cúābiri tutuaria. Teero tiirā, cúābiri ñañarō tiiría.

Cúā “biiro biia ūsājā” jīi añurō wedecua. Teero tiigú, yūcā cúābirora yée maquērē wedeguda, wededugaripacu. ²² Cúā “hebreoa niā” jīicua. Yūcā cūūrā niā. Cúā “Israelya pōna macārā niā” jīicua. Yūcā cūūrā niā. Cúā “Abraham pāramerā niinunsera niā” jīicua. Yūcā cūūrā niā. ²³ Cúā “Cristore padecotera niā” jīicua. Yūcāpeja cúā nemoró cūūrē padecotegu niā. Yūcā teero jīigū, wedeseāmagūbiri wedesea. Yūcā cúā nemoró padenetōnūcāwū. Cúā nemoró peresuwiseripɸ sōneconowū. Yūcā cúā nemoró tñawá. Pee sīrīquioro niiwū. ²⁴ Judíoa sicamoqueñe yūcā ñeenūcōjīrā, wecu caserodamena tñawá. Cúā yūcā tñarécōrō treinta y nueve tñawá. ²⁵ Ītīārī yucumēna yūcā páawa. Sīcārī ūtāperimena yūcā déewa. Ītīārī ūsā wāari, dooríwɸ duadiawɸ. Sīcārī duagu, sicañami, sicabūreco tiimaapūre pasawɸ. ²⁶ Pee wāanetōwū. Díare tīawagu, duariquioro netōwū. Yaarí basoca watoa, yāa wedera judíoa pɸtopɸ, judíoa niihērā pɸtopɸ quiorémēna wāanetōwū. Teero biiri macāpūre, basocā manirōpūre, díā pairímaapūre quiorémēna cāmesáwū. “Jesuré padeorā niā” jīiditori basocā watoapūcārē quiorémēna cāmesáwū. ²⁷ Yūcā padegu, ñañarō netōwū. Pee ñamirí cāniríwɸ. Jūabóawɸ. Oco sīnidugáwɸ. Pee betiwū. Yūcābūawɸ. Apetóre yūcā suti maniwū.

²⁸ Apeyeréja, búrecoricōrō yūcā niipetiro macārārē Jesuré padeorē pōnarī macārārē bayiró wācūā. ²⁹ Tutuhegūno niirī, yūcā cúābirora tutuhegū tūgueñaapua. Sīcūrē āpērā ñañarē tiidutíri, cūñ ñañarē tiirí, yūcā ñañarē tiidutíramena cúaa. ³⁰ Yée maquērē wedegu, “biiro tiigúno niā yūcā” jīiria. Teero jīirōno tiigú, “yūcā tutuhegū niā” jīiā. ³¹ Cōāmacū marí Ōpū Jesús Pacu yūcā wederé “jīiditogu mee tii” jīimasīqui. Cūūrēna ūsenire ticorucujārō booa. ³² Yūcā Damascopɸ niirī, tiimacā dutigú yūcā ñeedugagu, biiro tiirígu niiwī: Tiimacā witiware soperipūre surarare cúūrigū niiwī cotedutigū. Cūñ tiidita ōpū Aretas wāmecūtigu doca macū niiwī. ³³ Yūcā menamacārāpe yūcā biiro tiiwá: Piimēna tiimacā sānirō macā sopegāpɸ duunūsediocowa. Teero tiigú, yūcā cúārē ñeōríwɸ.

12

Pablo quēērópɸ tiiróbiro ññarigūe

¹ Yée maquērē wededugaripacari, múā yūcā wederi tiia sūcā. Yée maquērē yūcā basiro añurō wederi, múārē tiiápuria. Teero biipacu, marí Ōpū quēērópūre tiiróbiro yūcā ññarigūere wedeguda. ² Cristore padeorí siro, biiro wāawɸ: Quēērópūre tiiróbiro Cōāmacū yūcā cūñ pɸtopɸ néemūāwawī. Teeré yūcā ññari siro, catorce cūmarí netōā. Yāa ōpūñmēna o yeeripūnamēna dícu wāagu wāajīyu; masīriga. Cōāmacū dícu masīqui. ³⁻⁴ Ateré masīā: Cōāmacū ūmūāsepɸ Paraíso wāmecūtiropɸ yūcā néenjeawī. Yāa ōpūñmēna o yeeripūnamēna dícu néewagu néewajīyi; masīriga. Cōāmacū sīcūrā masīqui. Yūcā toopú niigū, basocāre wedemasīña manirēre wedeseri tūowū. Yūcā toopú tūorigūe basocāre wededutire mee niiwū. ⁵ Yūcā toopú néewarigūere añurō wedeguda. Yūcā añurō tiiríguepereja wederia. Yūcā “basocú dícu niijigū, tutuhegū, ñañarō netōā” jīirēre añurō wedeguda. ⁶ Teero jīipacu, yūcā basiro añurō wedesedugagu, wedesemasīā. Diamacū maquērē wedeseri, “mecūrī basocu nií” jīimasīriya. Yée maquērē wedesemasīpacu, wedeseria. Yūcā basiro yūcā añurō wedeseremēna yūcā padeorí boorí. Yūcā tiirēre ññatoarapɸ, yūcā wederé tūotóarapɸ, padeorí booa.

⁷ Cōāmacū yūcā ññarigūe añurē peti niiwū. Yūcā teeré wācūgū, yūcā basiro “añugū niā” jīirīquio niiwū. Teero tiigú, Cōāmacū yūcā teero wācūrī jīigū, biiro tiiwī: Satanás yāa ōpūñrē pūnirō tiirí, teero ññajārigū niiwī. Tee pūniré potaga sāāwarobiro pūniā.

⁸ Itĩarĩ yuu marĩ Õpũrẽ “tee pũnirere netõnẽña” jĩĩ sãimĩwũ. ⁹ Cũũpe yũure aterẽ jĩĩwĩ: “Yuu mũũrẽ ãñurõ tiia. Teero tiirõ, mũũrẽ apeyenõ dusarĩa. Basocã tutuhera niirĩ, yuu tutuarere nemorõ ãñomasĩã”, jĩĩwĩ. Teero tiigũ, yuu tutuhegu niirẽmena useniã. Yuu tutuheremena Cristo cũũ tutuarere ãñurõ ãñoi. ¹⁰ Teero tiigũ, yuu tutuhegu niirere useniremena nũcãjãã. Yuu Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã yũure ñañarõ jĩĩpacari, yũure apeyenõ dusapacari, ãpẽrã yũure ñañarõ tiipacari, yũure wisiorere tũgueñapacu, useniremena nũcãjãã. Nemorõ tutuhegu niirõno tiigũ, nemorõrã tutuanemogu wãaa.

Corinto macãrãrẽ Pablo bayirõ wãcũrigue

¹¹ Yuu basiro yee maquẽrẽ ãñurõ wedesequ, mecũgũbiro wedesequ tiia. Mũãpeja yuu wedesedugaherere yũure wedeseri tiia. Mũã yũure ãñurõ wedeseatã, ãñunibojĩyu. Mũãrẽ jĩĩditoremena buerã Jesús cũũyere wededutigu beserira nemorõ tũgueñacua. Yũũpe “cũã docapu niĩã” jĩĩ tũgueñaria. Yuu búri niigũ niipacu, teero bueãmajãrã doca niiria. ¹² Yuu mũã pũtopu niigũ, potocõrõ manirõ pee Cõãmacũ dícu tiimasĩrere tiĩẽnowũ. Teemena diamacũrã “yuu Jesús cũũyere wededutigu beserigu niĩã” jĩĩrere ãñowũ. ¹³ ãpẽrã Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ, mũãcãrẽ sĩcãribĩro tiiwũ. Ate dícuere tiirĩwũ: Mũãrẽ wapaseriwũ. Mũã tũgueñarĩ, teemena ¿mũãrẽ ñañarõ tiiri? Ñañaãtã, yũure acabõya.

¹⁴ Yuu mũã pũtopu wãaguda jĩĩgũ, quẽnotõaa. Mecũtĩgã yuu wãaremena itĩarĩ wãaadacu. Toopũ jeagu, mũãrẽ “niyeru ticoya” jĩĩ potocõricu. Mũãyere boorĩa; Cristoyepere mũãrẽ tiinemorĩ booa. Mũã masĩã: Basocã cũã pacusũmũãrẽ niyerure quẽnocũbosaricua; pacusũmũãrẽ cũã põnarẽ niyerure quẽnocũbosacua. ¹⁵ Teero tiigũ, yuu cuorõcõrõ mũãrẽ tiĩapuguda. Niipetire yuu tutuaremena mũãye niĩadarere tiĩapuguda. Teero yuu mũãrẽ bayirõ maĩrĩ, ¿deero tiirã mũãpeja yũure duarõ maĩgari?

¹⁶ Yuu mũãrẽ potocõririguere masĩpacara, biiro jĩĩcua: “Cũũ menijĩgũ, marĩrẽ jĩĩditoqui; too sĩro marĩyere neewagudaqui”, jĩĩcua. ¹⁷ ¿Yuu mũã pũto ticocorirama yuu mũãyere jĩĩditoremena ãmarĩ? ãmariwũ. ¹⁸ Yuu Titore mũã pũtopu wãadutiwũ. Teero biiri ãpĩ Jesurẽ padeogu marĩya wedegure cũũmena ticocowũ. ¿Tito mũã pũtopure jĩĩditoremena mũãyere ãmarĩ? ãmariyigu. Mũã ãñurõ masĩã: Õsã Titomena sĩcãribĩro tiirã niĩã. Cũũcã mũãrẽ buegu, ãñurẽ dícuere tiirĩgu niiwĩ.

¹⁹ Apetõ tiirã, mũã ãsãrẽ “ãñurõ wãcũdutira tiĩya” jĩĩ wãcũbocu. Niiria. Biirope niĩã: Õsã Cõãmacũ iñacoropure Cristomena niijĩrã, wedesea. Yuu maĩrã yãa wedera, niipetirere ãsã wedesea, mũãrẽ Cõãmacũrẽ nemorõ padeonemõarõ jĩĩrã. ²⁰ Apetõ tiirã, yuu mũã pũtopu jeari, yuu boorõbiro tiirĩbocu. Teerora yũũpecã mũã boorõbiro tiirĩbocu. Teerẽ wãcũgũ, cuiga. Apeyerẽja, yuu mũãrẽ “biiro tiibõcua” jĩĩ wãcũã: “Cãmerĩtutira, iñatutira, cúara, cũãye dícuere wãcũrã, queti jĩĩrã, ãpẽrãrẽ ñañarõ jĩĩrã, ‘ũsãjã ãpẽrã nemorõ ãñunetõnũcãã’ jĩĩrã, noo boorõ tiĩãmajãrã tiibõcua”, jĩĩga. ²¹ Teero tiigũ, mũã pũtopu wãanemorĩ, Cõãmacũ yuu Õpũ mũã ñañarẽ tiirucũre wapa yũure boboorõ wãari tiibõqui. Mũã ãpẽrãmẽna mũã boorõ ñañarõ ñeeaperere, mũã nũmosãnumiã mũã manusũmũã niĩhẽrãrẽ ñeeaperere, mũã boborõ manirõ tiirere wasohere wapa bayirõ utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecũtĩgã yuu mũã pũtopu wãaadaremena itĩarĩ wãaadacu. Yuu toopũ jeari, sĩcũ ãpĩrẽ wedesãdugagu, Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩĩrõbirora tiĩaro. Biiro jóanoã: “Puarã, itĩarã iñari siro, marĩ ãpẽrã tiirĩguere wedesãmasĩnoã”. ² Too sugueropu mũã pũtopu jeagu, “ñañarẽ tiirãrẽ ñañarõ tiigũdacu” jĩĩ wedetoawũ. Teero biiri niipetirere wedetoawũ. Mecũtĩgã yooropu niipacu, wedenemõã sũcã: Yuu mũã pũtopu wãanemogu,

ñañaré tiiráre bóaneõ ñnaricu sáa. ³ Teero tiirá, múã ateré diamacú masiãdacu: Cristo yũpũre wácũré ticorémēna wedesea. Cristo múãrē dutigú tutuhegũ niiriqui; múã watoapũre tutuanetõjõãgũ niĩ. ⁴ Ate diamacúrã niã: Cũũ curusapũ tutuhegũbiro páabiatunoyigũ. Teero tiinórigũ niipacũ, cũũ Pacũ tutuaremena catii. Ũsãcã cũũbirora tutuhera niã, niirãpeja. Teero niipacara, cũũmena niijĩrã, Cõãmacũ tutuaremena catia. Teero tiirá, tee tutuaremena múãrē wēdera, tiãpuadacu.

⁵ Múã basiro ateré naĩrõ sãĩñaña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorãra niĩ marĩ?” jĩña. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirere? Masĩcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cũũrē padeorĩcu. ⁶ Ũsãpe diamacúrã cũũrē padeóa. Múãrē teeré masĩĩ booa. ⁷ Ũsã múãrē ññaré tiirĩjããrõ jĩrã, Cõãmacũrē sãĩbosáa. Basocã yũre “Corinto macãrãrē añurõ padeorĩ tiiwĩ” jĩrere ãmaãgũ mee tiia. Múã añurere tiirĩ boogã. Ũsãrē “teero jĩãmajãrã tiiwã” jĩrĩ, añuniã. ⁸ Múã diamacú maquẽrē tiirĩ, ũsã “teerora tiiyã” jĩãdacu; diamacú maquẽrē cãmotãria. ⁹ ãpẽrã ũsãrē tutuherabiro ñnarĩ, añuniã. Múãpe padeotutũara niirĩ, ũseniã. Teero tiirá, múãrē Cõãmacũrē sãĩbosãnemoãdacu, diamacúrã padeorã niĩãrõ jĩrã. ¹⁰ Yũũ múã pũtopũ wãaadari suguero, atipũré jóaa. Toopũ jeagũ, tutuaromena múãrē dutidũgariga. Marĩ Őpũ yũũ múãrē dutimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Tee dutirémēna múãrē padeonemórĩ boosãã; múã padeore ññaõdũgãria.

¹¹ Yãa wēdera, múãrē añurõ wãaaro. Múã ññaré tiirere quẽnoñã. Cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Sĩcãrõmēna añurõ niirecutiya. Teeré tiirĩ, Cõãmacũ marĩrē maĩgũ marĩrē añurõ niirecutirere ticogũ múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmerĩ maĩrēmēna añudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorã múãrē añudutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Őpũ múã niipetirare añurē ticoaro. Cõãmacũ múãrē maĩgũ múãmena niĩãrõ. Espĩritu Santo múãrē bapacũtiaro. Nocõrõrã jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹⁻² Yñu Pablo múā Galacia macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóaa. Niipetira yñu menamacārā wāmemena múārē āñuduticoa. Yñu Jesucristo cūyere wededutigu beserigu niiā. Yñure basocá mee beserira niiwā; Jesucristo basiro cūñ Pacumena beserira niiwā. Cōāmacūrā Jesucristo diarigupure masōrigu niiwī.

³ Cōāmacū marī Pacu, teero biiri Jesucristo marī Ōpū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiiáro. ⁴ Cōāmacū marī Pacu boosárirobirora Jesucristo marī ñañaré tiirére acabóaro jīgū, diabosarigu niiwī. Marī cūñ teero tiiriguemena atibúreco macārā ñañaré tiirucúrere tiidújāmasiā. ⁵ Teero tiirā, Cōāmacūrē “mūurá upatí macū peti niigū tiia” jīrucujāāda. Teerora tiiāda.

Cristore padeorémena dícu netōnénoādacu

⁶ Cōāmacū múārē beserigu niiwī, Cristo tiibosáremena múārē āñurō tiiáro jīgū. Múāpe cūñ teero beserira niipacara, máata peti cūñrē padeodújārā tiiáyiro. Āpērā buerépere nñurá tiiáyiro. Múā teero tiirí tuogú, yñupe tuomaníjōāga. ⁷ Cūā bueré netōnére queti mee niiā. Cūā múārē wedewisiora tiiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiiáyira. ⁸ Ūsā múārē āñurē queti Cōāmacū basocáre netōnére quetire diamacū wedetoawu mée. Múārē merēā wedegúnorē Cōāmacū bayiró ñañarō tiiáro. Sícū ūsāno o ángele ūmúāsepu diiátariguno merēā wedericārē, ñañarō tiiáro. ⁹ Ūsā too sugueropu wederiguere yñu mecūtīgārē wedenemoā sūcā: Netōnére queti múā padeoriguere múārē merēā wedewisioğunorē Cōāmacū bayiró ñañarō tiiáro.

¹⁰ Yñu teeré jī jóagu, basocá yñumena useniārō jīgū mee jóaa; Cōāmacūpe yñumena useniārō jīgū jóaa. Yñu too sugueropure “basocá yñumena useniārō” jī wācūrucumiwū. Atitóre teero wācūğjā, Cristore padecoteri basocu mee niibocu.

Cōāmacū Pablöre wededutigu cūūrigue

¹¹ Yāa wedera, yñu múārē ateré masīrī boogá: Yñu netōnére queti wederé sīquērā basocá wācūre mee niiā. ¹² Tee quetire basocá mee yñure tuomasīrī tiiwá. Teero biiri basocá mee yñure buewa. Jesucristo basiro tee quetire yñure masīrī tiirigu niiwī.

¹³ Yñu too sugueropure niirecutiriguere múā tuoğjū: Judíoa tiirecutirere nñugū niirucumiwū. Atecārē tuoğjū: Jesuré padeoré pōnarī macārārē bayiró ñañarō tiirí basocu niirucumiwū; Jesuré padeoráno manijāārō jīgū, cūārē cōāpetijādugamiwū. ¹⁴ Yñu mamū niigū, judíoa tiirecutirere āñurō tiinñuserucumiwū. Āpērā yñu menamacārā nemoró ūsā ñecūsūmūā tiimūāatiriguere tii, netōnēcārucumiwū. ¹⁵ Yñu teero tiipacári, Cōāmacū yñu bauáadari sugueropu, cūñ tiidutíadarere “tiigúdaqui” jītoatu niirigu niiwī. Yñure āñurō tiigú, beserigu niiwī. ¹⁶ Cōāmacū cūñ macūrē yñure “ēñogúda” jīrī bureco jeari, ēñowí. Yñure judíoa niihērārē cūñ macūye quetire wederi boorigu niiwī. Teero tiigú, āpērāpūre “¿yñu deero tiigúdari?” jī sāñāğū wáariwū. ¹⁷ Teero biiri Jerusalénpu Jesús yñu suguero besesugueriracārē ñāğū wáariwū. Teero tiiróno tiigú, diamacū wāajōāwū Arabia ditapu. Toopú niirigu Damascopu cāmerutáatiwū sūcā.

¹⁸ Itiácūma siro Jerusalénpu Pedrore sicato ñāğū jeawu. Cūñmena pu semana putuáwu. ¹⁹ Āpērā Jesús cūyere wededutigu beserirare ññaritu. Santiago marī Ōpū bai dícuere ññawū. ²⁰ Yñu múārē jóare niiró maquē niirō tiia. Yñu múārē jīditogu mee tiia; Cōāmacū teeré masīqui.

²¹ Too síro Siria ditapɯ, teero biiri Cilicia ditapɯ wáawɯ. ²² Jesuré padeoré pōnarĩ macārã Judeapɯ niirã yɯɯre ñamasĩriwa ména. ²³ Yéé quetipɯ díçure tɯoyíra. “Marĩrē ‘ñañarō tiigúda’ jĩgũ nɯnɯrucúmirigɯ mecútígārē ‘Jesuré padeoyá’ jĩ wedewarucugɯ tiiáyigɯ; too sɯgueropɯre marĩ Jesuré padeodúri tiidugámirigɯra niiáyigɯ”, jĩriguere tɯoyíra. ²⁴ Yɯɯ Jesuré padeorĩ tɯorá, Cōāmacūrē usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquērē dutirí basocamena wedeserigue

¹ Catorce cūmarĩ Jerusalénɯ yɯɯ pɯtɯajeari siro, Bernabémena toopú wáawɯ sūcã. Ũsã menamacũ Titocārē néewawɯ. ² Cōāmacũ yɯɯre toopú wáari bootú niirigɯ niiwĩ. Teero tiigú, wáawɯ. Toopú jea, basocá niipetiramena neāriwɯ; Jesuyé maquērē dutirí basocamena díçɯ neāwũ. Judíoa niihērārē netōnére queti yɯɯ wederiguere cūārē wedewɯ. Yɯɯ sicutopɯ weneducāriguere, yɯɯ mecútígã wederére “¿deero jĩmiādari cūã?” jĩgũ wedewɯ. “Mɯɯ wederé wapamaníã” jĩārō jĩgũ, wedeñamiwũ. ³ Cūã merēã jĩriwa. Yɯɯ menamacũ Tito griegoayɯ niipacari, cūñcārē ũsã judíoa tiirucúrenorē tiidutíriwa. Cūñrē “cōnerígɯ yapa macã caseróre widedcōárō booa” jĩriwa. ⁴ Āpērã Jesuré padeorámēna bapacūtirira niiwã. “Ũsãcã Jesuré padeorá niiã” jĩdito, ñadutiri basoca niirira niiwã. Marĩ masĩã: Jesuré padeorémēna netōnénoã. Cūãpe “marĩ ñecūsũmũã dutimũaatiriguere tiipetĩheri, netōnénoña maniã” jĩwã. Teero tiirã, Jesuré padeorã tiirécutirere ñnarã tiiríra niiwã, ũsã ñecūsũmũã dutimũaatiriguere tiidutíadara. ⁵ Cūã teero tiidutípacari, ũsã péerogã cūã tiidutíre “tiiró boocú” jĩriwɯ. “Jesuré padeorémēna netōnénoãdacu” jĩrē queti díçure wedea, múã diamacũ maquērē masĩārō jĩrã.

⁶ Jesuyé maquērē dutirí basoca “yɯɯ biiro buea” jĩrĩ tɯorã, merēã jĩãmariwa. (“Jesuyé maquērē dutirí basoca niiya” jĩrã āpērã nemoró niiriya, yɯɯ wácũrĩ. Cōāmacũ marĩ niipetirare sīcārĩbíro ññaqui.) Cūã yɯɯre “atepé tiidutíya judíoa niihērārē” jĩ wederiwa. ⁷ Teero wederono tiirã, ateré jĩwã: “Cōāmacũ mɯurē judíoa niihērārē netōnére quetire wededutijĩyi. Pedroré judíoapere wededutirobirora mɯurē cūãpere wededutijĩyi”, jĩwã. ⁸ Cōāmacũ Pedroré beserigɯ niiwĩ, judíoare wedearo jĩgũ. Cūñrã yɯɯcārē beserigɯ niiwĩ, judíoa niihērãpere wedearo jĩgũ.

⁹ Jerusalénɯre Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquērē dutirí basoca niiwã. Cūã yɯɯre jĩwã: “Cōāmacũ mɯurē judíoa niihērārē wededuticójĩyi”, jĩwã. Teero tiirã, yɯɯ, teero biiri Bernabére ateré jĩwã: “Marĩ sīcārĩmēna padeadacu”, jĩwã. Cūã ũsārē “Jesuyé quetire judíoa niihērārē wedera wáaya” jĩwã. “Ũsãpe judíoare wedeada”, jĩwã. ¹⁰ “Bóaneōrārē tiápuya” jĩrē díçure wededutiwa. Teerã niitoawɯ yɯɯ “añurō tiigúda” jĩ wácũrigue.

Pablo Pedroré tutirigue

¹¹⁻¹⁴ Too síro yɯɯ Antioquíapɯ niirĩ, Pedro toopú jeawi. Cūñ sicutato jeaari sirogã, judíoa niihērãmēna yaa, niijãmiwĩ. Too síro Santiago menamacārã jeawa.* Pedro cūārē cuirigɯ niiwĩ, “yɯɯ widedcōãnoña manirãmēna yaaré quetire Jerusalén macārārē wedebocua” jĩgũ. Teero tiigú, judíoa niihērãmēna yaadu, bapacūtinemoriwi. Pedro menamacārã judíoacã teerora tiiwã. Bernabéɯra teerora tiinɯnúsejãwĩ. “Cōāmacũ niipetira Jesuré padeorãre sīcārĩbíro ññaqui” jĩrēre wederira niipacara, cūã bueriguere tiiñami, tiidújãwã. Cūã netōnére quetire masĩrã niipacara, tee queti diamacũ maquērē tiihéri ññawũ. Teero tiigú, Pedroré paɯ basocã ññacoropɯ tutiwɯ. Cūñrē jĩwũ: “Mɯɯ judíoayɯ niipacɯ, judíoa niihērãmēna yaamiãwũ; cūã tiiróbiro tiirécutimiãwũ. Mɯɯ

* ^{2:11-14} Santiago Jerusalénɯ niiyigɯ. Cūñ menamacārã toopú niirira Antioquíapɯ jeayira. Cūã judíoa niiyira. Santiago cūārē ticocorijĩyi; masĩña maniã.

teero tiiárigue añunimiáwũ ména. Mecūtígã ¿deero tiigú cúãmena yaari, bapacutiri tiii sáa? Mũũ buearirobiro tiiría. Teeména judíoa niihērārē ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jĩgũ tiiite. Mũũ teero tiiré ñañaniã”, jĩwũ.

Judíoa, judíoa niihērã padeorémēna netōnénoãdacu

¹⁵ “Marĩ puará bauárapura judíoa niitoarira niwũ. Judíoa niihērã Moisére dutiré cúũriguere tiiría. Teero tiirá, ‘ñañarã niĩya’ jĩmiwũ. ¹⁶ Marĩ tee dutirére masĩpacara, atepécārē masiã: Moisére dutiré cúũriguere tiiránorē Cõamacũ ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññariqui; Jesucristore padeoránopere ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññaqui. Teero tiirá, marĩ judíoacã Jesucristore padeóa, Cõamacũ marĩrē ‘añurãrã niĩya’ jĩrãrõ jĩrã. Moisére dutiré cúũriguere ‘tiiáda sũcã’ jĩria. Ateména putuáa: Tee dutiré tiirãre Cõamacũ ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññariqui. ¹⁷ Marĩ ‘Cristomēna dícu netōnénoãdacu’ jĩrē quetire wederi, maríya wedera judíoa marĩrē wedepatiadacu. Biuro jĩãdacu: ‘Múã ñañaniã. Múã marĩ ñecũsũmuãrē dutiriguere tiiría. Múã judíoa niihērãmena yaajĩrã, cúã tiiróbiro ñañarē tiirã niĩã’, jĩãdacu marĩrē. Teero jĩrã, ‘Cristo ñañarõ suotígũ tiii múãrē’ jĩrã tiiãdacu. Cúã teero jĩrē diamacũ mee niãdacu. Cristo ñañarere suotĩriqui. ¹⁸ ‘Marĩ ñecũsũmuãrē dutirigue marĩrē netõrĩ tiiricu’, jĩ wedetoawũ mée. Tee dutiriguere suotínemogũ, yũũrã sũo netõnucágũ niijãbocu. ¹⁹ Yũũ Moisére dutiré cúũriguere tiipetídũgapacu, tiipetímasĩriwũ. Teeré tiigú, ‘catiré petihére yũũ buaricu’ jĩ wãcũwũ. Teeré wãcũari siro, Cõamacũmena añurõ niirecutirere buawá. ²⁰ Cristo curusapũ diarirobirora yũũcã diagu tiiróbiro wãarigũni niigũ tiia.† Tee tiigú, yũũ too sugueropũ niirirobiro niiria sáa. Yũũ basiro tiidũgãrere tiiría; Cristo yũũmena niigú tiidutĩrere tiia. Cũũ yũũre maĩrĩgũ niĩwĩ; yũũre diabolosarigũ niĩwĩ. Yũũ mecūtígã Cõamacũ macũrē padeó, cũũ tiidutĩrere tiia. ²¹ Moisére dutiré cúũrigue basocã tiipetĩjããtã, Cõamacũ ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññaãtã, Cristo búri peti diaboljĩyi. Teero tiigú, Cõamacũ yũũre añurõ tiirere ‘búri niire niĩã’ jĩria yũũ”, jĩwũ Pedre.

3

Moisére dutiré cúũrigue o Jesuré padeoré maquẽ

¹ Múã Galacia macãrã, tuomasĩhērã tiiróbiro tiirã tiiáyi. ¿Noã múãrē jĩdi-tocãmesãmirĩto apeyeré padeodutira? Ësã toopãre niirã, múãrē Jesucristo curusapũ diabolosarigue maquẽrē diamacũ wedewũ. Añurõ Ësã wederiguere tuomíwũrã múã. ² Ate dícare múãrē sãĩñãgũda: ¿Múã Moisére dutiré cúũriguere tiinũnũsera, Espĩritu Santore buarĩ? Buarĩjĩyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorĩ, Espĩritu Santo múãmena niinucãjĩyi. ³ Múã sicato Jesuré padeonucãrã, Espĩritu Santo tutuaremena múã ñañarē tiiriguere wasorĩra niwũ. Múã biuro tiinucãrira niipacara, mecūtígãrē múã basiro tutuaremena “añurãrã niãdacu” ¿jĩ wãcũgari? ¿Múãrē tuomasĩre petijõãĩ? ⁴ Jesuré múã sicato padeonucãrĩ, ãpẽrã múãrē ñañarõ tiirĩra niwã. Mecūtígãrē cũũrē padeodúra, “búri peti ñañarõ netõjĩyu” ¿jĩrã tiii? Yũũ tũgueñaãtã, búri peti ñañarõ netõrĩjĩyu. ⁵ Cõamacũ múãrē Espĩritu Santore ticodiocorigũ niĩwĩ. Cũũ tutuaremena múã watoapũre pee tiiẽnorigũ niĩwĩ. ¿Deero tiigú teero tiigãri, múã tũgueñarĩ? Jesucristoye quetire múã tuo padeorĩ, teero tiiquĩ. Moisére dutiré cúũriguere tiirĩpereja, teero tiirĩboqui.

⁶ Marĩ ñecũ Abraham Cõamacũrē padeoyĩgũ. Teero tiigú, Cõamacũ cũũrē “añugũrã niĩ” jĩ ññayigũ.* ⁷ Teero tiirã, ateré masiã: Cõamacũrē padeorã niĩya Abraham pãrãmerã niinũnũsera díamacũ. ⁸ Judíoa niihērãcãrē Cõamacũrē padeorĩ, “añurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Tee maquẽrē wedenoã Cõamacũye queti jóaripũpũre. Cõamacũ

† 2:20 Diarira catirãpũ ñañarē tiirucũriguere tiimasĩricua. Teero tiirã, marĩ Cristomēna diarirabiro niijĩrã, cũũ booré dícare tiidũgãro booa. * 3:6 Génesis 15.6.

tee queti, ãñuré quetire Abrahamrẽ wedesuguerigu niwĩ: “Mũmena niipetire dita macãrãrẽ ãñurõ niirẽ maquẽrẽ ticogũda”, jĩrigũ niwĩ.† 9 Abraham Cõamacũrẽ padeorĩgu niwĩ. Teero tiigũ, Cõamacũ cũũrẽ ãñurõ niirẽ maquẽrẽ ticorigũ niwĩ. Atitócãrẽ niipetira Cõamacũrẽ padeorãre ãñurõ niirẽ maquẽrẽ ticoqui.

10 Æpẽrá “Moisére dutirẽ cúũriguere tiirã, netõnénoãdacu” jĩ wãcũmicua. Teero wãcũrãrẽ Cõamacũ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui. Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Niipetire Moisére dutirẽ cúũriguere tiipetĩhegu ñañarõ netõgũdaqui”,‡ jĩ jóanoã.

11 Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cõamacũ cũũrẽ padeogũre ‘ãñugũrã niĩ’ jĩ ñnaqui; cũũrẽ catirẽ petihére ticogũdaqui”,§ jĩ jóanoã. Teero tiirã, marĩ masĩtoaa: Moisére dutirẽ cúũriguere tiigũre Cõamacũ “ãñugũrã niĩ” jĩ ñnariqui. 12 Tee dutirẽre tiigũ Cõamacũpere ñnapeoriqui. Tee dutirẽ biirope jĩ jóanoã: “Niipetire tee dutirẽre tiipetĩgu catirẽ petihére bũagũdaqui”,* jĩ jóanoã.

13 Tee jĩpacari, ãsã judíoa teerẽ tiipetĩmasĩria. Teero tiirã, Cõamacũ ñañarõ netõrĩ tiinóãdara niitoamiwũ. Teero biiri ññagũ, Cõamacũ Cristopere marĩye wapa wapatĩbosaro jĩngũ, ñañarõ netõrĩ tiirĩgu niwĩ. Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ jóanoã: “Niipetira yucũgũpũ siatúyorira Cõamacũ ñañarõ netõrĩ tiirĩrapũ niĩya”,† jĩ jóanoã. 14 Jesucristo marĩye wapa diabolosarigu niwĩ. Teero tiigũ, cũũrẽ padeorẽmena Cõamacũ Abrahamrẽ “ãñugũrã niĩ” jĩrirobirora judíoa niihẽrãcãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Teero biiri Jesucristore marĩ padeorĩ ññagũ, Cõamacũ cũũ jĩrirobirora marĩrẽ Espĩritu Santore ticoqui.

Abrahamye maquẽ, Moiséye maquẽ

15 Yãa wedera, mecũtĩgãrẽ basocã cũã tiirucũremena múãrẽ sicarõ queorẽmena wedegũda. Sĩcũ basocũ ãpĩrẽ “biirora tiigũda” jĩngũ, queti beserĩ basocũ pũtopũ wãa, paperapũpũ cũũ tiiãdarere jóadutiqui. ãñurõ jóaquẽnotoa, cũũ wãme jóapeoqui. Too sírore ãpĩ tiipũpũ jóariguere cosemasĩriqui; teero biiri jóanemomasĩriqui. 16 Cõamacũ Abrahamrẽ “biiro tiigũda” jĩrigue tee tiirõbirora niã. Cõamacũ Abrahamrẽ “mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetire dita macãrãrẽ ãñurõ niirẽ maquẽrẽ ticogũda” jĩyigu. “Mũũ pãrãmerã niinũnũsera paũmena teerẽ ticogũda”, jĩriyigu. Biirope jĩyigu: “Sĩcũmenarã ticogũda”, jĩyigu. Cõamacũ teero jĩngũ, Cristoyere wedesuguegu tiiyigu. 17 Yũũ múãrẽ jĩãrigue biiro jĩdũgaro tiia: Cõamacũ Abrahamrẽ “mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena biiro tiigũda” jĩ quẽnorĩ siro, cuatrocientos treinta cũmarĩ siro Cõamacũ Moisémena cũũ dutirẽ cúũyigu. Teerẽ cúũgũ, cũũ too sugueropũ Abrahamrẽ “biiro tiigũda” jĩ quẽnorĩguere acabóridojaqui. 18 Abraham Cõamacũrẽ padeorĩ, wapaséro manirõ Cõamacũ cũũrẽ “ãñugũrã niĩ” jĩ ññayigu. Marĩcã Cõamacũmena ãñurõ niidũgara, Abraham padeorĩrobirora Cõamacũrẽ padeorõ booa. Marĩ Moisére dutirẽ cúũriguere tiirẽmena Cõamacũmena ãñurõ niimasĩricu.

19 Too docare ¿deero tiigũ Cõamacũ Moisémena tee dutirẽre cúũyiri? Biiro niã: Marĩrẽ “ñañarã, netõnãcãrepira niã” jĩ tũomasĩãrõ jĩngũ, cúũyigu. Tee dutirẽmena niirucuwũ, tẽe Jesucristo jearipũ. Jesucristo jeari siro, cũũmena Cõamacũ “ãñurõ tiigũda” jĩrigue diamacũrã wãariri niwũ. Tee dutirẽre Cõamacũ ángeleare wededuticoyigu Moisére. Moisépecã teerẽ tũogũ, basocãpũre wedenetõnecoyigu. 20 Abrahamperẽ Cõamacũ cũũ ãñurõ tiiãdarere ãpĩrẽ wededuticoriyigu; cũũ basiro wedeyigu. Teero tiirõ, Abrahamrẽ jĩriguepeja Moisére jĩrigue nemorõ wapacũtĩyiro.

21 Too docare Cõamacũ Abrahamrẽ “mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetire dita macãrãrẽ ãñurõ niirẽ maquẽrẽ ticogũda” jĩyigu. Too síro Cõamacũ Moisémena cũũ dutirẽre cúũyigu. Tee dutirẽre ticoriguemena Cõamacũ Abrahamrẽ jĩriguere acabóriyigu.

† 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11 Habacuc 2.4. * 3:12 Levítico 18.5. † 3:13 Deuteronomio 21.23.

Tee dutirére basocá tiipetídugapacara, tiipetímasírícu. Teero tiirá, catiré petihére buarícu. Tee dutirére tiipetímasiātā, Cōāmacū cūārē “añurārā niīya” jībojīyi. ²² Teero jīrōno tiigū, Cōāmacū cūāye queti jóaripūpu ate jóari tiirígu niiwī: “Niipetira basocá ñañarére tiidúmasírícu”, jī jóanoā. Teero tiigū, Cōāmacū Jesuré padeorá dícuere añurō niiré maquērē ticoqui. Cūārē añuré ticori, Abrahamrē jīriguebirora wáaa.

²³ Jesuré padeoré maquērē tuoádari suguero, ūsā Moisére dutiré cūūriguemena niiwū. Tee dutirére yūró niirō tiirucúwū, téee Jesuré padeoré maquērē masírípu. ²⁴ Tee dutirémēna Cōāmacū ūsārē “ñañarē tiirá niīā” jī tuomasíutigū cūūyigu. Teerē tuomasírā, Cristo jeari, cūūrē padeonucáwū. Cūūrē padeorí, Cōāmacū ūsārē “añurārā niīya” jī ññamasíqui. ²⁵ Mecūtígārē marí basocá Jesuré padeorápu niīā. Teero tiirá, Moisés dutirémēna niiria sáa. ²⁶ Múā niipetira Jesucristore padeorémēna Cōāmacū pōna niīā. ²⁷ Teero tiirá, wāmeōtinorira niiwū. Múā Jesuré padeorí, Cōāmacū múārē cūū tiiróbiro niirecutiri tiirígu niiwī. ²⁸ Cōāmacū judíoare, judíoa niihērārē sīcārībīro ññaqi. Dutiapenori basocare, † dutiapenoña manirárē sīcārībīro ññaqi. Teero biiri ūmúārē, numiárē sīcārībīro ññaqi. Cōāmacū múā niipetira Jesucristore padeoráre sīcārībīro ññaqi. ²⁹ Múā Cristore padeorá niijīrā, Abraham pārāmerā niinunusera díamacū niīā. Teero biiri Cōāmacū Abrahamrē “añurō niiré maquērē ticoguda” jīrirobirora múācārē ticogudaqui.

4

¹ Múārē queorémēna wedenemogūda. Sīcū wīmagūrē cūū pacu cūū cuorére cūūqui. Cūū wīmagū masātuajearipacu, cūūye niīadarere ñneriqui. Tee niipetire cūūye niipacari, padecoteri basocū tiiróbiro niiqui ména. ² Āpērā cūūrē masōcu. Teero biiri āpērā cūūye niīadarecārē ññanunusebosacua, téee cūū pacu “cūūrē teeré ticowa” jī wederi bureco jearipu. ³ Teerora wáawū marícārē. Wīmarā niirā, marí Pacūye “ticorijāña ména” jīnorira tiiróbiro niiwū. Marí ñecūsūmūā tiidutímuātiriguemena niiwū. ⁴ Cōāmacūpe cūū queorí bureco jeari, cūū macūrē ticodiocorigū niiwī. Numiópūre bauári tiirígu niiwī. Cōāmacū macū marí tiiróbiro bauarígu niijīgū, cūūcā basocáye dutirémēna niirígu niiwī. ⁵ Cōāmacū cūū macūrē bauári tiiyígu, marí Moisére dutiré cūūriguemena niimirare netōnéārō jīgū. Marírē netōnéári siro, Cōāmacū marírē cūū pōna wáari tiirígu niiwī. ⁶ Cōāmacū marírē “yū pōna niitoaya” jījīgū, marípuere cūū macūmēna Espírítu Santore ticodiocorigū niiwī. Teero tiirá, Cōāmacūrē “Pacu” jīmasiā. ⁷ Cōāmacū marírē tiibosariguemena padecoteri basoca tiiróbiro niinemoria sáa; Cōāmacū pōna niitoaa. Cūū pōna niijīrā, niipetire marírē “añuré ticoguda” jīriguere cuoa.

Pablo bayiró wācūpatirigue

⁸ Múā too sugueropūre Cōāmacūrē masihērā niimirira niiwū. “Cōāpōna” cūā jīrārē padeomírira niiwū. Múā padeoríra Cōāmacūbiro niiriya. Múā cūārē yūnusera, dutiapenori basoca tiiróbiro niimirira niiwū. ⁹ Atitóre múā Cōāmacūpere masítoaa sáa. Biirope jīdugagu tīa: Cōāmacūpe múārē masīguetoajīyi. Cūūrē masīpacara, ¿deero tiirá āpērāyē dutirémēna niidugara tīi sūcā? Cūā dutirémēna catiré petihére buayá manicú. Dutirére yūnuserano dutiapenori basoca tiiróbiro niīya. ¿Múā dutiapenori basoca tiiróbiro niidugara tīi sūcā? ¹⁰ Múā judíoa tiiróbiro cūā yeerisāre burecoricōrō, mama muīpūrācōrō, boseburecoricōrō cūā tiirucúrenorē tiíayiro. ¹¹ ¿Yū múārē bári peti wedeyiri? jīgū, ñañarō tūgueñaga.

¹² Yáa wedera, yū múāmena niigū, judíoa tiirucúrere tiíñoriwū. Múācārē yū tiiróbirora boosága. Too sugueropū yū múārē ññagū jeari, yūre añurō bocawū. ¹³ Ateré wācūña sūcā: Yū diarecutijīgū, múā pūtoore pūtuáwū. Toorú niijīgū, múārē añuré quetire wēnucáwū. ¹⁴ Yū diarecutígu niipacari, yūre bocarijā, cōājā tiiríwū.

† 3:28 Pecasāyemēna: esclavos.

Múã “diarecutigu nií” jĩ ññapacara, yũre dooríwũ. Biiope tiiwú: Sícũ ángelere, Jesucristore tiiróbiro yũre bocawũ. ¹⁵ Múã too sugueropũ yũmena usenimirigue ¿deero wáari? Múã tíatore yũre maírã, yũre tiíapudugara, múãye capearire odewe, yũre sããdugamiwũ. ¹⁶ ¿Yũ diamacũ wederigue wapa yũre ññatutira tii? ¿Diamacũ maquẽre wederere tãodugárigari?

¹⁷ Múãrẽ merẽã buenetõri basocã “ũsã múãrẽ bayiró tiíapudugaga” jĩñpacara, tiíapudugaricua. Yũ múãrẽ bueriguere wãcũrijããrõ jĩrã, cúã buerépere “ãñunetõjõãã” jĩãrõ jĩrã, buecua. ¹⁸ ãpẽrã múãrẽ tiípuri, ãñunicu, ãñurẽ maquẽ tiíapuata. “Tiípura tiia” jĩrã, teero tiíapurucujããrõ. Yũ toopũ niirĩ dícu tiíapuditorijããrõ. ¹⁹ Yũ maírã, múãrẽ bayiró wãcũpatia. Sícõ niipacó coo macũrẽ apaadari suguerogã, ññaarõ pũnirẽ tugueñaco. Coo tiiróbirora yũcã múãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, bayiró ññaarõ netõã. Múã Cristore ãñurõ yũnyũnyũseripũ, yeerisãgũda. ²⁰ Yũ múã putopũ bayiró niidugamiga. Múãmena wedesequ, yũ mecũtígã jóaro tiiróbiro tutirẽmena wedeseribocu. Yũ yoaropũ niijígũ, deero tiimasíriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutirẽ cúũriguere tiidugámicu, Cõãmacũmena ãñurõ putuáada jĩrã. Tee dutirẽre múã buepacara, ¿tuomasírigari? ²² Moisés Abrahamyere biio jóarigu niiwĩ: Abraham pũarã ñmũã põnacutíyigu. Sícũrẽ dutiopenori basocomena põnacutíyigu. ãpĩpẽre cũ ñmo díamacũmena põnacutíyigu. ²³ Dutiopenori basoco ãpẽrã numiã tiiróbirora wĩmagũ bua, põnacutíyigo. Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũ ñmo põnacutígodaco” jĩyigu. Coo põnamanígõ niimirigo niipaco, cũ jĩrirobirora wĩmagũ bua, põnacutíyigo.

²⁴⁻²⁵ Cúã pũarã numiãrẽ wáariguemena ateré wedegũda: Dutiopenori basocore wáarigue ãtãgũ Sinaí wãmecutirigupure wáarigue tiiróbiro niã.* Agar dutiopenori basoco niyigo. Teero tiigũ, coo macũcã dutiopenori basocũ niirigu niiwĩ. Niipetira tii põna bauãnyũseracã dutiopenori basoca niicua. ãtãgũ Sinaí Arabia ditapũ niicu. Toopũ Cõãmacũ Moisére cũ dutirẽre cúũrigu niiwĩ. Apeyerẽja sũcã, atitõ ãpẽrã Jerusalẽnyũre Moisére dutirẽ cúũriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirẽre tiirãno Agarya põna macãrã tiiróbiro dutiopenori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesurẽ padeorãpeja dutiopenori basoca mee niã. Jerusalẽn ñmũãsepũ niirĩ macã macãrã niã. Dutirẽmena niiria; Sara põnabiro niã. ²⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Mũ numiõ põnamanígõ, useniña.

Põnacutíadari suguerogã, pũnirẽnorẽ tugueñañaripaco, useniremena acaribíya.

Mũ “põnamaníyo” jĩ, cõãnorigope too síropũre mũ pãrãmerã paũ niãdacua.

Mũ apregõ mancutigo nemorõ pãrãmerã cuogõdacu,†

jĩ jóanoã.

²⁸ Yãa wedera, Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõãmacũ “mũ pãrãmerã paũ niãdacua” jĩrirobirora marĩpũcãrẽ Abraham põnabiro wáari tiiquí.

²⁹ Tíatore Sara macũ Espíritu Santo tiíapuremena bauáyigu. Dutiopenori basoco macũ Ismael ññatutiremena cũrẽ nyũnyũrucúyigu. Atitõcãrẽ teerora wãaa: Dutirẽmena niirã Jesurẽ padeorãre nyũnyũrucúyicu. ³⁰ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Ismael, Isaaye maquẽre ate jóanoã: “Dutiopenori basoco macũrẽ cũ pacũ cuorigue putuáricu. Sara macũpere putuácu. Teero tiirõ, dutiopenori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,‡ jĩ jóanoã. ³¹ Yãa wedera, atemẽna putuáa: Marĩ dutiopenori basoco pãrãmerã niinũnyũserabiro niiria. Sara pãrãmerã niinũnyũserabirope niã sãa.§

* 4:24-25 Sinaípũ Cõãmacũ Moisére cũ dutirẽre cúũyigu. Ññaña Éxodo 19 y 20. Tee dutirẽmena niirã tee dutirẽre dutiopenorã tiiróbiro niĩya. † 4:27 Isaías 54.1. ‡ 4:30 Génesis 21.10. § 4:31 Sara macũ cũ pacũyere ñeeriro tiiróbirora marĩ Cõãmacũ cũ põnarẽ ticoadarere ñeeãdacu.

5

Moisére dutiré cúüriguemena niiria

¹ Cristo marĩre marĩ ñecũsũmũã tiimũãatiriguemena niimirare netõnerigũ niiwĩ, dutiapenori basoca tiiróbiro niirijãrõ jĩgũ. Teero tiirá, “Moisére dutiré cúüriguere tiiyá” jĩrãrẽ yũarijãña. “Dutiapenori basoca tiiróbiro niiãda sũcã”, jĩrijãña.

² Tũgueñate. Yũu Pablo múãrẽ ateré jĩã: “Cõnerigũ yapa macã caseróre widedcõãña”, jĩ dutirãre múã “jáũ” jĩrã, Cristo múãrẽ añurõ tiibosárigue “wapamaníã” jĩrãbiro tiirá tiia. ³ Múãrẽ jĩnemogũda: “Widedcõãña” jĩ dutirãre yũugũno niipetire Moisére dutiré cúüriguere tiipetjãrõ booa. ⁴ Múã “Moisés dutirémene netõãdacu” jĩrã, Cristore duurã tiia. Cũũ maĩrémena múãrẽ añurẽ ticoriguere tiidiorã tiia. ⁵ Ñsãpeja Espiritu Santo tiiapuromena ateré wãcũã: Ñsã Jesuré padeorã niirĩ, Cõãmacũ ñsãrẽ “añurãrã niĩya” jĩgũdaqui. Teero cũũ jĩrẽre useniremena yuea. ⁶ Marĩ Jesucristore padeorã ate masĩã: Widedcõãnorira niirĩ, o widedcõãnoña manirã niirĩcãrẽ, wapamaníã Cõãmacũrẽ. Jesuré padeorã niijĩrã, ãpẽrãrẽ maĩmasĩã. Tee doca wapacutĩa.

⁷ Sicato múã Jesuyere tuorã, cũũye buerere añurõ nũnrã tiimíwũ. ¿Noã múã diamacũ maquẽrẽ nũnmírare wedemecũõmirĩto? ⁸ Teerẽ Cõãmacũrẽ díorijãña. Cũũrã múãrẽ Jesuré padeorã jĩgũ, beserigũ niiwĩ. ⁹ Merẽã wederã pũarãgã niipacara, pã púuri tiirẽ tiiróbiro niicua. Pã púuri tiirẽ péerogã sããpacari, pã tiirĩburũapũre sesapetijõãcu. Tee tiiróbiro Jesuré padeorãre ñañorã tiicúa. ¹⁰ Cũã teero tiirẽre yũu wãcũpatiria. Múãcã yũu tiiróbiro Jesuré padeorã niĩã. Teero tiirá, múã, yũu tũgueñarĩ, yũu tiiróbiro padeorucujããdacu. Cõãmacũ múãrẽ ñañodũgãgũnorẽ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui.

¹¹ Yãã wedera, yũu “widedcõãrõ booa” jĩrẽ maquẽrẽ wederia. ãpẽrã yũure “tee maquẽrẽ wedei” jĩrã, jĩãmajãrã tiicúa. Yũu tee maquẽrẽ wedeatã, judíoa yũure ñañarõ tiirĩbocua. Yũu “Jesucristo curusapũ diabosariguemena netõnénoãdacu” jĩrẽ maquẽ dícurẽ wedea. Tee maquẽrẽ yũu wederẽ wapa yũure ñañarõ tiĩya. ¹² Múãrẽ “widedcõãña” jĩrãno cũã basiro bayisãñurõ widetãri boomíga.

¹³ Yãã wedera, Cõãmacũ múãrẽ dutiapenori basoca tiiróbiro niĩãrõ jĩgũ mee beserigũ niiwĩ. Múã Moisés dutirémene niiria sãã. Teero tiirá, “marĩ boorõ ñañarẽ ugaripéarenorẽ tiíãda” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirá, cãmerĩ maĩrémena tiiapu, niirecutiya. ¹⁴ Marĩ niipetire Moisére dutiré cúüriguere sicarõ dutirómenarã pũtuãmasĩã. Biuro niĩã: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩã. ¹⁵ Múã basiro cãmerĩtutira, cãmerĩ ñañarõ jĩrã doca, wãicũra tiiróbiro cãmerĩquẽcõãtõrã tiíãdacu. Múã basirora teerẽ tiirá, basocãpetiãdacu. Teero wãari jĩrã, tuomasĩ, niirecutiya.

Espiritu Santo tiidutĩrere tiiró booa

¹⁶ Múãrẽ biuro wedegũda: Espiritu Santo múãrẽ tiidutĩrobirora tiirucujãña. Múã teero tiirucũra, ñañarẽ múã ugaripéarere tiirĩcu. ¹⁷ Marĩ ñañarẽ ugaripéareno Espiritu Santo boosãre mee niĩã. Espiritu Santo boosãrepeja marĩ basiro ugaripéare mee niĩã. Ate pũarõ cúasorobiro biicõãtõã. Teero tiirá, marĩ ñañarẽ tiidũgãri, Espiritu Santo “tiirijãña” jĩiqui. ¹⁸ Espiritu Santo tiidutĩrere marĩ tiirá, “Moisés dutirémene marĩ netõnénoãdacu” jĩ wãcũricu sãã.

¹⁹ Ñañarẽ ugaripéare maquẽrẽ masĩnotoaa. Teerẽ tiirãno ateré tiicúa: Cũã nũmosãnumiã, cũã manusũmũã niihãrãrẽ ñeeapecua; ãpẽrãména cũã boorõ ñañarõ ñeeapecua; ateré tiirẽcutirano sĩcũ tuomasĩhẽgũ tiiróbiro tiirẽcuticua; ²⁰ basocãbiro baurãre, wãicũrabiuro baurãre weerirare padeocũã; sĩquẽrã yãiwa jĩiditoremene tiirãno wãtĩã dutirémene tiirucũcua; iñatuticua; cãmerĩ iñadũgaricua; ãpẽrãrẽ doecua; péerogã tiipacãri, cúajãcua; cũã boorẽ dícurẽ tiidũgãcua; ãpẽrã añurõ wãcũrẽre tuodũgãricua; wãabatejõãrĩ tiicúa; ²¹ ãpẽrãyere iñã, ugopepira niicua; basocãre sĩãcõãcua; búrecoricõrõ

cūmucua; bosebureco niirí, cūmu, ãpērãré acaribícua; teero biiri apeyé pee tee tiiróbiro bauré tiicúa. Múãrẽ too sugueropu jĩrirobirora wedenemogũda sũcã: Teenó tiirécuti-rano Cõamacũ dutiré marĩpũre jeariguenorẽ buarícua.

²² Yucũgu ãñurígũno ãñurẽ ducacutia. Teero tiiróbiro Espiritu Santo ateré marĩ wãcũrẽpũre witiatiri tiiquí: Cãmerí maicú; usenire cœocú; ãñurõ niirecutirere cœocú; marĩrẽ merẽã wáari, potocórõ maniró niimasĩcu; ãpērãré bóaneõ ññacu; cũãrẽ ãñurõ tiicú; “marĩ tiiáda” jĩrẽre queoró tiicú; ²³ “ãpērã nemoró niiã”, jĩ tũgueñaricu; ññañarõ wãcũ tiidugápacara, tiirícu. Sicaró dutiró tee maquẽrẽ “tiiríjãña” jĩ cãmotáro maniã. ²⁴ Marĩ Jesucristore padeorá nijĩrã, ññañaré ugaripéamiriguere duujãã sãa. ²⁵ Espiritu Santomena catiré petihére cœoa. Teero tiirã, cũũ tiidutírobirora tiirucújãrõ booa. ²⁶ Marĩ “ãpērã nemoró niiã” jĩ tũgueñarijããda. “Mũũ nemoró ãñurõ tiimasĩã teerẽja”, jĩrijããda. Cãmerí ugorijããda.

6

Cãmerí tiiápuya

¹ Yáa wedera, sícũ Jesuré padeogú apetó ññañaré tiibóqui. Múã Jesuré ãñurõ padeorãno cũũ teero tiirí ññarã, tiiápuya. ãñurõ bóaneõremena cũũrẽ wedeya. “Mũũ ññañaré tiirẽre Cõamacũ booríqui; teero tiigú, wãcũpati, wasoyá”, jĩña. Múãcã ññañaré tiirí jĩrã, wãcũtutuaya. ² Múãrẽ merẽã wáari, cãmerí ãñurõ tiiápuya. Teeré tiirã, Cristo dutirẽre queoró tiiádacu.

³ Apetó sícũ “yũũ ãpērã nemoró niiã” jĩ wãcũmiqui. Cũã nemoró niiripacu, búri peti wãcũãmajãqui. Teero jĩ wãcũgũ, cũũ basirora jĩditogu tiiquí. ⁴ Marĩ basiro marĩ tiirẽre “¿ãñunigari?” jĩ wãcũãri siro, besero booa. ãñurõ tiári siro, “cũã nemoró ãñurõ tiiájĩyu” jĩ wãcũrijãña. Marĩ basiro tiiáriguepere useni, nijãrõ booa. ⁵ Æpĩ marĩ tiimasĩrenorẽ tiimasĩriqui. Marĩpecã cũũ tiimasĩrenorẽ tiimasĩricu. Marĩ basiro Cõamacũ tiidutíre teerõ booa.

⁶ Múãrẽ Jesuyé quetire bueré wapa cũãrẽ niyerumena, yaarẽmena, apeyenõmena tiiápuro booa.

⁷ Múã ateré masĩbocu: “Yũũ ññañaré tiirí, Cõamacũ teero ññajãqui” jĩ wãcũgũno cũũ basiro jĩditogu tiii. Queorẽmena wedegũda: Sícũ oteri, cũũ oterigue wii, ducacuticu. ⁸ Sícũ ññañaré ugaripéarere tiigú ññañaré otegú tiiróbiro niiqui; ññañarére buagũdaqui. Æpĩ Espiritu Santo boorẽre tiigũpe ãñurẽ otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére buagũdaqui. ⁹ Teero tiirã, marĩ ãñurõ tiirẽre páasutirijãrõ booa. Marĩ páasutiheri, sícũ otegú cũũ oterigue dũca ãñurẽre seenéõgũ tiiróbiro niĩadacu; ãñurẽre buaãdacu. ¹⁰ Teero tiirã, marĩ jeatuario niipetirare ãñurõ tiiáda. Jesuré padeorãpere nemosãñurõ tiiápuada.

Wedeyaponorigue

¹¹ Ññaña. Yũũ basirora jóagu paca jóaremena múãrẽ jóagu tiia.* ¹² Múãrẽ widecõã-dutira judíoamena ãñurõ pũtuãada jĩrã, teero tiidutícua. Cũã Jesucristo marĩrẽ curusapu diabolorigue queti dícre wedeatã, judíoa cũãrẽ tuti, ññañarõ tiibócu. Ññañarõ netõdugáhera, Jesucristoye maquẽrẽ, teero biiri widecõãre maquẽrẽ buecua. ¹³ Cũã widecõãnorira niipacara, Moisére dutiré cũũriguere tiipetíriya. Teeré tiipetíripacara, múãrẽ widecõãdutiayira. Biiro jĩ wedebatedugacua: “Ûsãrã Galacia dita macãrãrẽ widecõãrĩ tiiwú”, jĩdugacua. ¹⁴ Yũũ doca yũũ basiro tiiríguere wedebateridojãã; Jesucristo tiiríguerepere wedebatea. Biiro jĩ wederucua: “Jesucristo marĩrẽ curusapu diabolorigu niiwĩ”, jĩ wedea. Teero tiigú, atibũreco macãrã cũã ñña ugaripéarere “búri niirẽ peti niiã” jĩ ññaã; teeré tiinemódugariga. Cũãpecã yũũ Cristoye quetire wederucurere

* 6:11 Æpĩ jóabosajiyi ména. Niituredaripũre Pablo basiro jóajiyi. Basocã teerẽ ññarã, “cũũrã jóajiyi” jĩmasijiyi.

“búri niiré peti niiã” jĩcua; teeré tuodugáricua.† ¹⁵ Widedcõánorira niirĩ, o widedcõánoña manirá niirĩcãrẽ, Cõãmacũrẽ wapamaníã. Marĩ ñañaré tiirecutiriguere wasoré, teero biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacutía. ¹⁶ Niipetire yũũ wederére tiinunúseranorẽ Cõãmacũ añurõ niirecutiri tiiáro; cũãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Cũãrã Cõãmacũyara díamacũ niĩya.

¹⁷ Yũũ Jesuyé quetire wederé wapa cũã yũũre tãnarígue cãmi tusaa. Tee cãmimena “yũũ Jesuré padecotegu niiã” jĩĩ ãñoã. Teero tiirá, mecũãmena sĩcũ yũũre potocónemori-jããrõ. Teero biiri yũũ wederére wedemecũõrijããrõ.

¹⁸ Yáa wedera, marĩ Õpũ Jesucristo mũãrẽ añuré ticoaro. Teerora wáaaro. Nocõrõrã jóaa.

† 6:14 Pecasãyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigu niiã. Múã Éfeso macãrã Cõãmacũrẽ padeorá Jesucristore ãñurõ padeoráre ãñuduticoa.

² Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Cristomena Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiiré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ōpũ Pacũre ũsenire ticoada. Cũũ marĩrẽ niipetire ãñurõ yeeripũnacũtire maquẽrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Cũũ marĩ Cristomena niirárẽ ãñurõ tiirígu niiwĩ. ⁴ Cũũ marĩrẽ ãñurõ tiirígue biiro niiã: Atibúreco tiiádari suguero, cũũ marĩrẽ Cristomena niãdarare besetoarigu niiwĩ. Marĩrẽ cũũ ññacoropũre ññararé manirá, ññararé tiirírirabiro niirĩ boogú, teero tiirígu niiwĩ. ⁵ Cõãmacũ too suguero pũ marĩrẽ maĩgũ, Jesucristomena marĩrẽ “yũũ põna niirĩ tiigũda” jĩirigu niiwĩ. Teeré tiigũ, cũũ tiidugáribirora tiirígu niiwĩ. ⁶ Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgũmena marĩrẽ ãñunetõjõãre ticorigũ niiwĩ. Teero tiirá, cũũ ãñuré ticoriguere wácũrã, cũũrẽ ũsenire ticoa. ⁷ Marĩ cũũ macũmena niiã. Cũũye dímena marĩ ññararé tiiré wapare wapatĩbosarigu niiwĩ. Teeména Cõãmacũ marĩ ññararé tiirére acabórigũ niiwĩ. Cũũ marĩrẽ ãñurõ tiidugágu, teero tiirígu niiwĩ. ⁸ Cũũ marĩrẽ niipetire masĩré, tuomasĩre ticogu, cũũ maĩré ãñorígu niiwĩ. ⁹ Cũũ “tiigũda” jĩiriguere too suguero macãrã pũ masĩña maniríguere marĩrẽ masĩrĩ tiirígu niiwĩ. Cristo tiiríguemena teeré masĩrĩ tiirígu niiwĩ. ¹⁰ Cõãmacũ “teero tiigũda” jĩirĩ bureco jeari, cũũ jĩiribirora wáaadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigũdaqui. Ŭmuãsepu niirárẽ, atibúreco pũ niirárẽ Cristo dutigũdaqui.

¹¹ Cõãmacũ cũũ booróbirora niipetire cũũ “biiro tiigũda” jĩirére tiiquí. Cũũ too síropũ tiiádarere wácũtoarigu niiwĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ beserigu niiwĩ. Cũũ marĩrẽ besegu, too síro Cristomena cũũ “ticogũda” jĩiriguere marĩcãrẽ ticogũdaqui. ¹² Cũũ teero tiigũ, ũsã Cristore padeosuguerirare ãñurõ niirĩ booquí. Basocá ũsã ãñurõ niirére ññarã, Cõãmacũ ãñurõ tiirére ũsenipeoadacua. ¹³ Múãcã diamacũ maquẽ quetire tũojĩrã, netõnére quetire tũojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũũmena niiã. Teero tiigũ, Cõãmacũ “yáara niĩya” jĩĩgũ, múãrẽ Espíritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Espíritu Santo Cõãmacũ “múãrẽ ticodiocogũda” jĩirigũra niĩ. ¹⁴ Cõãmacũ Espíritu Santore marĩrẽ ticotoarigu niiwĩ. Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ niipetira cũũ põnaré cũũ pũtopũ néewagũdaqui. Toopá niipetire cũũ “ticogũda” jĩiriguere ticogũdaqui. Cũũ teero tiirĩ, basocá cũũrẽ ũsenipeoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrẽ sãĩbosárigue

¹⁵⁻¹⁶ Teeré wácũgũ, Cõãmacũrẽ ũsenire ticoa. Yũũ múã marĩ Ōpũ Jesuré padeorére tũowú; teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre maĩrécãrẽ tũowú. Teero tiigũ, múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõãmacũrẽ ũsenire ticoa. ¹⁷ Cõãmacũ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacũ ãñunetõjõãgũrẽ múãye niãdarere biiro sãĩã: “Cõãmacũ, Espíritu Santo cúãrẽ masĩrére jeari tiiyá; mũũ niirecutirecãrẽ ãñurõ masĩrĩ tiiyá”, jĩĩã. ¹⁸ Atecãrẽ sãĩã: “Cõãmacũ, cúãrẽ ateré ãñurõ masĩrĩ tiiyá: Mũũ cúãrẽ ‘ãñurõ tiigũda’ jĩĩgũ, beserigu niiwũ; niipetira mũũrẽ padeoráre ãñuré petire ticogũdacu; ¹⁹⁻²⁰ mũũ tutuanetõjõãgũ niiã; tee tutuaremena ũsã Cristore padeoráre tiiápua”, jĩĩ sãĩã. Tee tutuanetõjõãremena Cõãmacũ ateré tiirígu niiwĩ: Cristo diarigupũre masãrĩ tiirígu niiwĩ; cũũ masãmuãri siro, cũũrẽ cũũ pũto ũmuãsepu ōpũ duirípĩrõ diamacũpe dupoyigu. ²¹ Cũũrẽ niipetira Ōpũ peti sããrĩ tiiyígu. Teero tiigũ, ōpãrã atibúreco pũ niirã, ũmuãsepu niirã Ōpũ peti niĩ. Āpĩ cũũ sotoa

macũ manĩ. Cũũ atibũreco macãrã sotoa macũ niĩ; too síro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui. ²² Cõamacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca putuári tiiyĩgu. Teero biiri Cõamacũ niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ dutigũre sõnecorigũ niiwĩ; cũũ marĩ dupu tiiróbiro niĩ. ²³ Marĩ cũũrẽ padeorí põna macãrã cũũya õpũũ tiiróbiro niĩ. Cũũ marĩ niipetiramena wáaqui. Cũũ niipetiropu niĩ; atibũrecoꝑũ, ãmuãsepu teerora niiqui.

2

Cõamacũ marĩrẽ maĩgũ netõnérigue

¹ Too sugueropũ muã ñañaré tiirira nijĩrã, diarira tiiróbiro niirira niuwũ. ² Atibũreco macãrã tiiróbiro ñañaré tiirira niuwũ. Wãtĩãrẽ dutigũ boorere tiinũnũsewu. Cũũ atibũreco macãrã Cõamacũrẽ netõnũcãrãrẽ dutigũ niĩ. ³ Too sugueropũ marĩ niipetira cũã tiiróbirora ñañaré tiirucúwu. Marĩ ñañaré tiidugãrere ugaripéawũ. Marĩ noo booró ñañaré tiíadarere wãcũwũ. Teeré wãcũãri siro, teeré tiijãwũ. Teero tiigũ, Cõamacũ marĩmena cúanetõjõãyigu. ãpẽrá tiiróbirora marĩcã ñañarõ tiinõbojĩyu. ⁴ Cõamacũpe marĩrẽ bayiró maĩgũ, bóaneõ ñnarigu niiwĩ. ⁵ Marĩ ñañaré tiirira nijĩrã, Cõamacũ ñnacoropũre diarira tiiróbiro niuwũ. Teero ñnapacũ, marĩrẽ Cristomena catiré petihere cuorã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Cõamacũ muãrẽ cũũ ãñurẽ ticorémene netõnérigũ niiwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmuãrira tiiróbiro niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Jesucristo ãmuãsepu duirobirora marĩcã cũũmena toopã duirã tiiróbiro niirĩ tiirĩgu niiwĩ.* ⁷ Too síro macãrãpũre cũũ marĩrẽ ãñurẽ ticoriguere ãñogũda jĩgũ, teero tiirĩgu niiwĩ. Cũũ marĩrẽ tiípugũ, Jesucristomena niirĩ tiirĩgu niiwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorí, Cõamacũ marĩrẽ cũũ ãñurẽ ticorere ãñogũ, netõnérigũ niiwĩ. Tee marĩ basiro tiirĩgue mee niĩ; Cõamacũ ticorigue niĩ. ⁹ Marĩ ãñurõ tiirere ñagũ mee netõnéwĩ. Teero tiigũ, sícũno “yũũ ãñurõ tiirĩgue wapa Cõamacũ yũũre netõnéwĩ” jĩmasĩña maniã. ¹⁰ Marĩ cũũ tiirira niĩ. Marĩ ãñurõ tiirémene basocãre tiíapũro jĩgũ, marĩrẽ Jesucristomena niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Marĩ ãñurõ tiíadarere Cõamacũ too sugueropũ quẽnotóayigu.

Marĩ Cristomena ãñurõ niirecutijã

¹¹ Teero tiirã, ateré wãcũña: Muã judíoa niihẽrã bauãrira niuwũ. “Widẽcõãnoña† manirã niicua”, jĩwã judíoa muãrẽ. Cũãpe “widẽcõãnorira niĩ ãsãjã” jĩwã, cũãya õpũũ maquẽpu dícuere widẽcõãnorira niipacara. ¹² Too sugueropũre muã Cristomena niihẽrã niuwũ; Israelya põna macãrãmena niiriwũ; Cõamacũ “netõnégũdũre ticocogũda” jĩrere muã pacũũmuãrẽ wederiyigu; diari siro, ¿deero wãaadari? jĩmasĩriwũ; atibũreco macãrã tiiróbiro Cõamacũrẽ masĩriwũ. ¹³ Muã yoaro macãrã tiiróbiro niirã nijĩrã, cũũrẽ masĩriwũ. Atitóre Jesucristomena nijĩrã, cũũye dí õmayudiariguemena Cõamacũrẽ masĩã; putogã macãrã tiiróbiro niirã putuãa. ¹⁴ Cristo niĩ marĩrẽ ãñurõ niirecutirere ticogũ. Judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sicapõna macãrã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Marĩ cãmerĩ ñnadugarimirigue opatudi tiiróbiro niuwũ. Cũũ tiitũdire cõãrigũ niiwĩ. ¹⁵ Cũũ diariguemena judíoare dutirere “biro tiiyã”, “biro tiirĩjãña” jĩrere duurĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero tiirĩguemena puapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã putuári tiirĩgu niiwĩ. Marĩ cũũmena sícãrõména nijĩrã, sicapõna macãrã niĩ. Teero tiirã, judíoa, judíoa niihẽrã sícãrõména ãñurõ niirecutimasĩã. ¹⁶ Cũũ curusapũ diariguemena marĩ cãmerĩ ñnadugaririguere petirĩ tiirĩgu niiwĩ. Cũũ diariguemenarã puapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero biiri teeménarã Cõamacũmena bapacũtimasĩã sũcã.

¹⁷ Cristo muã yoaro macãrã tiiróbiro niimirirare ãñurõ niirecutire maquẽrẽ wedegu atirigu niiwĩ. Ësã putogã macãrã tiiróbiro niimiracãrẽ teerora wedeyigu. ¹⁸ Cristo marĩrẽ tiibosãremena marĩ niipetira Espiritu Santo sícũmenarã marĩ Pacũmena wedesemasĩã. ¹⁹ Teero tiirã, mecũtĩgãrẽ muã aperó macãrã wãanetõri basoca tiiróbiro niiria.

* 2:6 Too sugueropũ õpãrãména duirã cũãmena dutiyira. † 2:11 Cõnerĩgu yapa macã caseróre.

Āpērǎ Cōāmacūrē padeorámēna sicamacā macārā tiiróbiro niīā; Cōāmacūyawii macārā tiiróbiro niīā. ²⁰ Jesucristo cūūyere wededutigu beserira, teero biiri profetas múārē Cōāmacūyere wēdenūcārira niīwā. Teero tiirǎ, cūā wii tiíadaritabebiro niicua. Basocá wii tiinūcārā, supisabotarire nūcōsūguécua, wii tutuariwii niīārō jīrā. Jesucristo teebotaribiro niīgú niī. ²¹ Teebotari āñurō nūcōári siro, apeyé botarire diamacū nūcōwácu. Āñurí wii, Cōāmacū dícuere padeorí wii tiimúāwanocu. ²² Marí Jesuré padeorá niijírā, teebotaribiro niīā; wiiré biarí tūdibiro niīā. Wiiré peotíari siro, basocá toopú niirucuya. Espíritu Santo tiiwipú niijīgū, Cōāmacū toopúra niirucuqui.

3

Pablöre judíoa niihērārē buedutigu cūūrigue

¹ Teero tiigú, yuu Pablo Cōāmacū múārē āñurō tiiríguere āñurō tuomasíārō jīgū, sǎā. Yuu múā judíoa niihērārē Jesucristoye quetire wederé wapa peresuwiipū niīā. ² Yuu wācūrī, múā ateré tūojíyu: Cōāmacū yūre āñurō tiigú, múārē tiíapudutirigu niīwī. ³ Cōāmacū too sūgueropū masíña maniríguere yūre masírī tiiwí. Yuu tee maquērē péero jóatoaawū. ⁴ Múā yuu jóaariguere buera, ateré jīādacu: “Pablo Cristoye queti too sūgueropū masíña maniríguere āñurō masíqui”, jīādacu. ⁵ Too sūguero macārāpū tee quetire āñurō tuomasíríyira. Atitópūre Cōāmacū masírī tiiquí. Cūū cūūyere wededutigu beserira āñurārē, teero biiri cūū wededutirere wederére Espíritu Santomena masírī tiiquí. ⁶ Tee masíña manirígue ate niīā: Cristore padeorémēna múā judíoa niihērā judíobirora Cōāmacū ticoadarere ñeeādacu. Cristomena niijírā, judíoamēna sicapōna macārā niīā; Cōāmacū judíoare “biiro tiigúda” jīiriguere múācā yuea.

⁷ Cōāmacū yūre āñuré ticogu, cūū tutuaremena yūre āñuré quetire wedegú niirí tiirígu niīwī. ⁸ Yuu Cōāmacūrē padeorá watoapū búri niigú peti niipacari, ate āñurere yūre tiidutirígu niīwī: Cūū yūre judíoa niihērārē Cristoye āñunetōjōārere wededutirígu niīwī. “Cristo āñunetōjōāgū niī” jīirere marí masí sīcārībíría. ⁹ Apeyeré Cōāmacū yūre tiidutirígu niīwī: Tee masíña manirígue quetire niipetira tuomasíārō jīgū, wededutirígu niīwī. Sicato tee queti Cōāmacū niipetire bauanérígu wācūriguepū niiriro niīwū. ¹⁰ Teero tiiró, atitóre Jesuré padeorí pōna macārāmēna biiro wáaa: Cūā pūapōná niimirira sicapōna wáari iñarā, ũmúáse macārā dutirá, teero biiri cūā doca macārā dutirá biiro jīādacua: “Cōāmacū masínetōneí; niipetire cūū tiirémēna cūū masírére ēñoí”, jīādacua. ¹¹ Sicatorpūra Cōāmacū “teerora tiigúda” jīiyigu. Cūū jīiribirora wáari tiirígu niīwī marí Ōpū Jesucristo tiiríguemēna. ¹² Marí cūūmēna niijírā, cūūrē padeojírā, cuiro maniró Cōāmacūmēna wedesemasíā sáa. ¹³ Teero tiirǎ, yuu múārē wederé wapa ñañarō netórí tūorá, wācūpatirijāña. Biirope wācūña: “Marírē maíjīgū, peresu ñeeríquiuro niipacu, marírē Jesuyé quetire wedetoawi”, jī wācū, ũseniña.

Cristo basocáre maíqui

¹⁴ Teeré wācūgū, ñicācoberimēna jeacūmu, marí Pacūre múārē sǎibosáa. ¹⁵ Cōāmacūrā pacū niisūguerígu niī. Cūūmēna “pacū” jīiré nūcāā. Cūū niipetire pōnarí macārā ũmúásepū niirǎ, atibúrecopū niirǎ sīcārōmēna niirí tiirígu niīwī. ¹⁶ Marí Pacūra pee āñurere cūoquí. Teero tiigú, Espíritu Santomena múā wācūrēpūre tutuare ticori boogú sǎibosáa. ¹⁷ Cūū teeré ticori, múā Cristore padeorí, Cristo múāmēna niirucugūdaqui. Apeyeréja, múā Cristore āñurō maíárō jīgū, āpērácārē āñurō maíárō jīgū, sǎibosáa. ¹⁸ Teero tiirǎ, múā niipetira Cōāmacūrē padeorámēna Cristo múārē maírére masíādacu. Cūū marírē bayiró peti maíqui. ¹⁹ Cūū maírére tuomasípetinoña manipacári, múā cūū maírére tuomasínemoārō jīgū, sǎibosáa. Cūū maírére tuomasínemorā, Cōāmacū tiiróbiro niirecutirere cūonemóādacu.

²⁰ Marí “Cōāmacū tutuanetōjōāgū niī” jīāda. Cūū tutuare marípūre niīā. Teero tiigú, cūū niipetire marí sǎiré nemoró, marí tūgueñare nemoró ticomasíqui. ²¹ Teero tiirǎ,

marí Jesucristore padeorí pōna macārā niijīrā, teero biiri marí Jesucristomena niijīrā, Cōāmacūrē usenire ticorucuada. Atitó macārā, too síro macārācā teerora Cōāmacūrē usenire ticorucuaró. Teerora wáaaro.

4

Jesuré padeoráre sīcārōména niidutirigue

¹ Yñu marí Ōpūyere wederé wapa peresuwiipū niigū múārē biiro tiirí bayiró boogá: Āñurō tiirécūtiya. Cōāmacū múārē beserigu teero tiirí booquí. ² “Āpērā nemoró añuré tiia” jīi wācūrijāña; cúaro maniró niīña; cúañañarijāña; āpērārē maijīrā, cūā diamacū tiihéri ñnarā, teero tūgueñajāña. ³ Āñurō niirecutijīrā, Espiritu Santo tiiapuremena “sīcārōména niīāda” jīi wācūrucuya. ⁴ Marí sicaōpūūbiro niīā. Espiritu Santo sīcū niipacū, marí niipetiramena niiqui. Marí Cōāmacū beserira niijīrā, ate dícare yuea: “Marīrē añurō tiigúdaqui”, jīi. ⁵ Marí Ōpū sīcūrā niīi. Marí cūūrē sīcārībīro padeóa. Marí sīcārībīro wāmeōtinowū. ⁶ Cōāmacū marí niipetira Pacū sīcūrā niiqui. Cūū marí niipetira sotoa macū niiqui. Marímena cūūye maquērē tiirí tiiqui. Marí niipetiramena niiqui.

⁷ Cristo marí niipetirare merēā díca tiimasírere ticoqui. Cūū marí niipetirapūre sīcārībīro ticodugarijīyi. Teero tiigú, cūū booróbirora ticorigū niiwī. ⁸ Teero tiiró, Cōāmacūye queti jóaripūpū ate jóanoā:

Cūū ūmuásēpū muāwagu, cūū ñeerirare néewayigu.

Too síro basocáre añurére ticoyigu,*
jīi jóanoā.

⁹ “Cūū ūmuásēpū muāwayigu” jīi jóare ate jīidugaro tiia: Muāwadari sūguero, atibúrecopū diiatiyigu. ¹⁰ Cūūrā sūcā atibúrecopū diiatirigu ūmuásēpū niipetira Ōpū peti niigūdu muāwarigura niiqui. Teero tiigú, niipetiropū dutiqui. ¹¹ Cristo cūūrē padeoráre niipetirapūre tiimasírere ticorigū niiwī. Sīquērārē cūūyere wededutigū beserira sārī tiirígu niiwī; āpērārē Cōāmacū wededutirere wederā sārī tiirígu niiwī; āpērārē añuré quetire wedewarucuri basoca sārī tiirígu niiwī; āpērārē cūūrē padeoráre coterá, cūārē buerá sārī tiirígu niiwī. ¹² Teero tiigú, marí cūūrē padeoráre cūūye maquērē padearo jīigū, teero tiirígu niiwī. Cūārē padeotutúaro jīigū, teero tiimasírere ticorigū niiwī. ¹³ Teero wári, marí sīcārībīro marí Ōpūrē padeoádacu; sīcārībīro Cōāmacū macūrē añurō masīādacu. Teero biiri Cristoye maquērē añurō tuomasīādacu; Cristo niiróbirora niirecutiādacu. ¹⁴ Teero tiirá, wīmarā tiiróbiro niirijāāda. Wīmarā jīiditorere tuojírā, pūūrī wīnoména páapuconorō tiiróbiro noo niiré buerére padeonūnūseyā. Cūā tiiróbiro marí jīiditomenirā buerére tuorá, padeonūnūserijāāda. ¹⁵ Biirope tiíada: Cámerí maírémēna Cōāmacūye diamacū maquērē wedeada. Jōōpemēna diamacū maquērē padeonemóādacu. Cristomena niirá niijīrā, niipetire marí tiirénorē cūū boorére tinemómuaādacu. Cūūrā niīi cūūrē padeorí pōna macārā dupu. ¹⁶ Cristo marí dupu tiiróbiro niijīgū, marīrē dutii. Sicaōpūū pee ōpūū maquē cuocú. Niipetire tiioṗūū maquē dupu dutirére tiirí, tiioṗūū diaremanirō bucuá, tutuanemojōācu. Tee tiiróbiro niīā marí. Marí Cristo dutirére tiirá, sīcārībīro niīādacu. Teero tiirá, cámerí maīādacu. Teemēna padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirecutire cūoa

¹⁷ Teero tiigú, marí Ōpū wāmemēna múārē ateré duticoa: Múā āpērā Cōāmacūrē masīhērā tiirénorē tinemórijāña. Cūā wācūrē wapamaníā. ¹⁸ Cōāmacūyere wācūdu-gahera, tuomasīhērā tiiróbiro niīya. Teero tiirá, naītīārōpū niirábiro diamacū maquērē tuomasīriya; catiré petihére Cōāmacū ticoré cuorícua. ¹⁹ Cūā ñañaré tiirére boborído-jāya. Teero tiirá, cūā noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cūā tusaré ñañarére

* 4:8 Salmo 68.18.

tiiya. ²⁰ Múape Cristore masīncārā, cūā teero ñañaré tiirénorē buenorijīyu. ²¹ Múā diamacūrā cūyere maquērē tvojīyu. Teero biiri múā Jesuména nijīrā, cūyere diamacú maquērē buenojīyu. ²² Teero tiirá, múā too sūgueropu ñañaré tiiriguere duujáña sáa. “Ugaripéaremena useniādacu”, jī wācūmijīyu múā. Niiria. Teero wācūrē tiiditóre niā. ²³ Cōāmacū múā wācūrere wasoáro. ²⁴ Mama niirecutire cūoyá. Cōāmacū múā mama niirecutire cūū niirōbirora tiirigu niiwī. Teeména āpērārē añurō tiīadacu; ñañaré manirá niīadacu.

²⁵ Teero tiirá, jīditonemorijāña. Marī Cristoya ōpūū maquē tiiróbiro niā. Teero tiirá, marī niipetirapure cāmerí diamacú wedesero booa.

²⁶ Múā cúara, ñañaré tiiríjāña. Cúanañiōrijāña, ²⁷ wātīārē dutigú múārē ñañarō wáari tiirí jīrā.

²⁸ Yaarépimirigu yaanemórijāārō. Yaaróno tiigú, padearo. Cūū añurō pade, wapatáremena bóaneōrārē ticomasīgūdaqui.

²⁹ Ñañarére wedeserijāña. Añurépe dícre wedeseya. Múā wedeseremena āpērārē tiīapuya. Múā teero tiirí, múā wedeserere tōrā añurō niīadacua. ³⁰ Múā tiiréména Espírítu Santore wācūpatiri tiiríjāña. Cōāmacū múārē Espírítu Santore ticorigu niiwī, “yáara niīya” jīrere ēñogú. Espírítu Santo múāmena niirucugūdaqui, té Jesucristo múārē ūmūāsepu néewaadari bureco jearipu.

³¹ Niipetire cāmerí ñañarō tūgueñare, pūniró wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri āpērārē ñañarō wedeserecārē duujáña. Sīcūrē ññatutirijāña. ³² Biirope tiiyá: Cāmerí añurō tiīapu, bóaneōña. Cōāmacū Cristomena múārē acabórirobirora múācā cāmerí acabóya.

5

Cōāmacū pōna biiro niirō booa

¹ Múā Cōāmacū pōna cūū maírā niā. Teero tiirá, cūū tiirébiro tiiyá. ² Jesucristo maírírobirora cāmerí maírucújāña. Cūū marīrē maījīgū, diabosayigu. Cūū marīrē diabosarigue Cōāmacū ññacoropu sitiaññúre busemūōcore tiiróbiro cūū túsarē niyiro.

³ Múā Cōāmacū pōna nijīrā, múā nūmosánumiā, múā manūsumūā niilhērārē ñeeaperijāña; bobooro tiíēñorijāña; cūpacára, boonemórijāña. Múā teeré tiihéri, múārē ñañarō wedepatire maniādacu. ⁴ Ñañarére wedese buiríjāña; wapamaníre maquērē wedeserijāña; noo booró wedeseāmarijāña. Múārē teenórē wedeserijārō booa. Biirope tiiyá: Cōāmacūrē usenire ticoya. ⁵ Ateré múā masīcu: Cristo cūū Pacūmena niirópu sīcū cūū booró ñeeapesodeaatigūno wáariqui. Bobooro ñañarō tiíēñogūno teerora wáariqui. Cūpacú boonemógūcā teerora wáariqui. Boonemógū Cōāmacūrē padeoróno tiigú, cūū booré maquē dícre padeoquí. ⁶ Cūā wapamaníre wedeseremena múārē jīditoreména wedeadacua. Cūārē padeoríjāña. Cōāmacū cūūrē netōnucārārē teero tiirí ññagū, bayiró cúareména cūārē ñañarō tiigūdaqui. ⁷ Cūārē péerogā bapacutirijāña.

⁸ Múā too sūgueropure naītīārōpu niirábiro niiwū. Atitóreja bóeropu niirábiro marī ōpūmena niā. Teero tiirá, bóeropu niirábiro tiiyá. ⁹ Bóeropu niirá biiro tiíya: Añurére tiíya; diamacú maquērē tiíya; niiró maquērē wedeseya. ¹⁰ Niipetire múā tiirénorē “¿marī ōpū usenigūdari?” jī wācūña. ¹¹ Búri peti tiiránorē bapacutirijāña. Cūā naītīārōpu niirábiro niicua. Cūā ñañaré tiirére cūārē masīrī tiiyá. ¹² Cūā yayióropu tiiriguere marī wedeseri, bobo niā. ¹³ Cūā tiiriguere masīrī tiirí, sīwócoropu niirébiro pūtuácu. ¹⁴ Cūā basiro cūā ñañaré tiiriguere ññamasīari siro, “ññaniā” jīmasīcua. Teero tiiró, ateré jīnoā:

Mūū cānigūbiro biigú, wācāñā.

Diarigūbiro biigú, masāmūñā.

Muu teero tiirí, Cristo muurē bóeropu niigú niirí tiigúdaqui, jīnoã.

¹⁵ Teero tiirá, múã tiirére añurō wācūña. Cōamacūyere masihērābiro tiiríjāña. Cūyere masirābirope tiiyá. ¹⁶ Atitóre basocá pee ñañaré tiíya. Múãpe niipetire tiirécōrō añuré tiiyá. ¹⁷ Cōamacūyere tuomasihērābiro niiríjāña. “¿Ñeenópere Cōamacū marirē tiirí boogári?” jī wācūña. ¹⁸ Cūmurijāña, noo booró ñañaré tiirí jīrā. Cūmuróno tiirá, Espiritu Santo boorépere tiiyá. ¹⁹ Salmopūpu jóariguemena, Cōamacūyere basarémena cāmerí wedeseya. Marí Ōpūrē bayiró useniremena basapeoya. ²⁰ Marí Ōpū Jesucristo wāmemena niipetirere Cōamacū marí Pacure usenire ticorucujāña.

Sicawí macārārē dutiré

²¹ Múã Cristore quioníremena iñāã. Teero tiirá, cāmerí yūya.

²² Manucūtira numiã, marí Ōpūrē yūrobirora múã manusūmuārē yūya. ²³ Múã manusūmuã múārē dutirá niíya, Cristo cūūrē padeorí pōna macārā dutigú niirōbirora. Cristo cūūrē padeorí pōna macārā dupubiro nií. Marí cūyaya ōpūū maquēbiro niirārē netōnégū nií. ²⁴ Cristoya pōna macārā cūūrē yūrobirora numosánumiã niipetiremena cúã manusūmuārē yūro booa.

²⁵ Numocūtira, Cristo cūyaya pōna macārārē maírōbirora múã numosánumiārē maíñá. Cristo marirē maigú, maríye niíadarere diabosayigu. ²⁶ Marirē ñañaré manirá niíārō jīgū, teero diabosayigu. Marí cūyeye quetire añurō padeorí, ocoména coseárirabiro wáari tiirígu niíwí. ²⁷ Teero tiirígu niíwí, cūyaya pōna macārārē añunetōjōārā buajeádu-gagu. Cūū putuaatigu, cúārē suti jūírmaníre, opasūsūrō manirébiro niirārē cūūmena néewadugaqui. Ñañaré manirá, ñañaré tiirírabiro buadugáqui. ²⁸ Tee tiirōbirora numocūtira cúã numosánumiārē maírō booa. Cúã basiro maírōbirora maírō booa. Cūū numoré maigúno cūū basiro maigú tiiquí. ²⁹ Sicū cūyaya ōpūūrē maíríjā tiirí. Teero tiiróno tiigú, añuré yaa, cūyaya ōpūūrē cotequi. Cristo cūyaya pōna macārārē teerora tiiquí. ³⁰ Marí cūūrē padeorí pōna macārā cūyaya ōpūūbiro nií. ³¹ Tee maquē Cōamacūye queti jóaripūpu biiro jóanoã: “Teero tiigú, ūmu cūū pacure, cūū pacore cōawitiwa, cūū numoména niigúdaqui. Cúã puará sicaōpūū tiirōbiro putuáadacua”, * jī jóanoã. ³² Tee tuomasíña maniré nií. Teero niipacari, yū wācūrí, “Cristo sicaōpūūbiro niiqui cūyaya pōna macārāmena” jīdugaro tiia. ³³ Teero jīpacu, atecárē jīgúda: Numocūtiracōrō múã basiro maírōbirora múã numosánumiārē maíñá. Numiáca, múã manusūmuārē padeoyá.

6

¹ Wímarā, mamará, Jesuré padeorá niijírā, múã pacusūmuã dutirére añurō yūya. Teero tiiré añuniã. ² Cōamacūye queti jóaripūpu tee dutiré biiro jóanoã: “Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jī jóanoã. Cōamacū puamóquēñe dutiré watoapu tee dutiré tiigúnorē “añurō tiigúda” jīrigu niíwí. Tee “añurō tiigúda” jīré biiro jóanoã: ³ “Muu usenigúdacu; atibúrecopure yoari catigúdacu”, * jī jóanoã.

⁴ Pōnacūtíra, múã pōnarē bayiró tuti, cúari tiiríjāña. Añurō tiirére buemasōña. Cúã ñañaré tiirére quēnojeári tiiyá. Cúārē marí Ōpū boorére wedeya.

⁵ Dutiapenori basoca, ño atibúrecopu múārē dutiaperare yūya. Padeorémena, quioníremena, tiidítóro maniró cúārē yūya. Cristo dutirére yūrobiro cúácārē yūya. ⁶ “Cúã iñacoropu dícu añurō padeada”, jī wācūrijāña. Síquērā cúāmena añurō putuáduga-gara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca niijírā, Cōamacū booróbiro añurō tusarémena padeya. ⁷ Useniremena marí Ōpūrē padebosarabiro tugueñaña. Basocá dícu padebosarabiro tugueñarijāña. ⁸ Marí Ōpū añurō tiirírare wapatígúdaqui. Dutiapenori basocare, dutiapenoña manirārē teerora wapatígúdaqui. Múã teeré masítoacu.

* 5:31 Génesis 2.24. * 6:3 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

⁹ Basocáre dutiaperera, múácã teerora múã dutiaperare añurõ tiiyá. “Múãrẽ ñañarõ tiigúda”, jĩnemorijãña. Múã masĩcu: Cũã Õpũ múã Õpũcã niiqui; cũũ ãmũáserũ niiqui. Cũũ niipetira basocáre batoro maniró, sícãrĩbíro ññaqui.

Cristore padeorá wãtĩãrẽ cãmotáre

¹⁰ Ate tiidutíremena wedeyaponogũda: Múã marĩ Õpũmena niĩã. Teero tiirá, cũũ tutu-anetõremena wãcũbayiya. ¹¹ Cõãmacũ marĩrẽ cãmotáre ticoriguere cwoyá. Teero tiirá, teeré cwoará niijĩrã, wãtĩãrẽ dutigú jĩditorere cãmotámasĩãdacu. ¹² Marĩ surara tiiróbiro niipacara, basocãmena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmũáserũ niirámenape cãmerĩquẽã. Cũã niicua: Wãtĩã dutiré tutuare cwoará, cũã doca macãrã dutirá, atibúreco maquẽ naĩtĩãrõpũ tiiróbiro niirére dutirá, basocáre wãcũrẽpũre ñañaré tiidutíra niicua. ¹³ Teero tiirá, niipetire Cõãmacũ marĩrẽ wãtĩãrẽ cãmotáre ticoriguere cwoyá. Teeré cwoará, niipetire wãtĩ múãrẽ ñañaré tiidutíri, netõnũcãjããdacu. Múã teeré cwopetíra, wãcũtutuara niĩãdacu.

¹⁴ Añurõ wãcũtutuara niĩña. Surara cũũyaro sutiroré wéemũõco, siatúqui sitũrũ-damena. Tiidá sitũrũda diamacũ maquẽ marĩ padeorébiro niĩã. Surara cũũ cutirore cõmequiména cãmotáqui. Tiiqui cõmequí marĩ añuré tiirébiro niĩã. ¹⁵ Surara sapatuere sãñaqui, wáagũda jĩgũ. Cũũ tiiróbirora múácã añuré quetire wedeada quẽnoyúeya. Tee queti “Cõãmacũ cũũrẽ padeoráre añurõ niirecutirere ticoqui” jĩrẽ queti niĩã. ¹⁶ Surara cũũya õpũũrẽ cãmotárique wãmopũ cwoquí. Cũũrẽ bueɗugari, buereyucu jũũatiri, tiiquimena cãmotáqui. Múãpe wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ tiidugári, Cõãmacũrẽ padeoréména cãmotámasĩcu. ¹⁷ Surara cũũya dupure cãmotágũ, cõmecororé pesaqui. Cũũya dupure cãmotárirobirora wãtĩ múã wãcũrere ñañodugári, “Cõãmacũ netõnénorira niĩã” jĩréména cãmotáya. Surara espada pairĩpĩrẽ néewaqui. Cũũ tiipĩ-mena cãmerĩquẽmasĩrõbirora múãpe Cõãmacũye queti jóaripũ wedeseremena wãtĩrẽ cãmotáya. Cõãmacũye wedesere espada Espiritu Santo múãrẽ ticoripĩbiro niĩã. ¹⁸ Noo múã niiró Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña. Espiritu Santo masĩrẽ ticoréména sãĩñá. Añurõ tuomasĩña. Sãĩdúrijãña. Niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre sãĩbosárucujãña. ¹⁹ Yũucãrẽ sãĩbosáya. Añuré quetire yũũ wederécõrõ Cõãmacũ cũũ wedeserere yũũre añurõ wedeseri tiíaro. “Cuiro maniró añuré quetire basocá masĩña manirĩguere wedearo”, jĩ sãĩbosáya. ²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwiipũ niĩã. Cõãmacũ yũũre tee quetire wededutigũ ticorigũ niĩwĩ. Yũũre tee quetire cuiro maniró wedearo jĩrã, sãĩbosáya.

Añudutiyaponorigue

²¹ Tíquico múã pũtopũ wáagũdaqui. Cũũ yũũ menamacũ, yũũ maĩgũ, marĩ Õpũrẽ padecotegũ añurõ tiigú niĩ. Cũũ múãrẽ niipetire yéẽ maquẽrẽ wedegũdaqui. ²² Múãrẽ ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, ticocoa. Teero biiri cũũ múãrẽ wãcũtutuari tiíaro jĩgũ, ticocoa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múã Jesuré padeoráre añurõ niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cãmerĩ maĩnemórĩ tiíaro. ²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Õpũ Jesucristore maĩrucúrare añuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

FILIPOS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹ Yuu Pablo, teero biiri Timoteo múā Cōāmacūrē padeorá Filipospu niirárē āñudutia. Ūsā Jesucristore padecotera múārē niipetira cūñmena niirárē, múārē s̄onírārē,* teero biiri cúārē tiíapuracārē† jóaa.

² Múārē Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōpū āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiiáro.

Jesuré padeoráre Pablo s̄āibosárigue

³ Yuu múārē wācūrecōrō yuu Ōpū Cōāmacūrē usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múā padeonucárito, té atitópucārē āñurē queti maquēmena múā yuure tiípua. Teero tiigú, yuu s̄āirécōrō múā niipetirare useniremena s̄āibosárucua. ⁶ Múā Jesuré padeonucáriti, Cōāmacū múārē āñurō tiigú, wasorí tiirigu niíwī. Yuu ateré masīā: Teero múārē wasomūānucārī tiigúdaqui, té Jesucristo putuaatiripū. ⁷ Múā niipetirare yuu teero wācūpadeori, āñuniā. Yuu múārē mañígū, teero wācūā. Cōāmacū marīrē s̄icārībīro tiíapurigu niíwī. Yuu peresuwiipū duiri, teero tiíapurigu niíwī. Teero biiri yuu queti beserí basoca putopū niirī, āpērā Jesuyé quetire ñañarō jīdugari, “diamacúrā niā” jī yuu wederi, teerora tiíapurigu niíwī. ⁸ Cōāmacū yuu múārē bayiró maíre masīqui. Jesucristo cūñ múārē maíróbirora yuucā maíā. ⁹ Yuu Cōāmacūrē múāye maquērē sāigú, “cāmerí mañemóārō” jīā. “Masíremena cúā maíre eñoárō” jīā. ¹⁰ Teero maírā, āñurere besemasíadacu. Cristo putuaatiri, ñañaré manirā, wapa cuohéa buajeánoadacu. ¹¹ Jesucristo múārē āñurere tiirucúra niirī tiiáro. Basocá múā teero tiirī ñnarā, Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jīādadua.

Yuu catiguja, Cristomena niā

¹² Yáa wederabiro niirā, ateré múārē masírī boogá: Yuure wáaremena āñurē queti nemoró sesajōāā. ¹³ Teero tiirā, niipetira romanuā ōpūye wiseripū coterí basoca “cūñ Cristoyere wederé wapa peresuwiipū niirī” jīñya. Āpērā ānopá niirácā teeré masīya. ¹⁴ Pau Jesuré padeorá yuu peresuwiipū duirere tuoñrā, marī Ōpūrē padeotutúanemocua. Teero tiirā, Cōāmacūye quetire cuiro maniró, wācūtutuaremena wedecua.

¹⁵ Sīquērā yuure ñnatutira, yuure netōnucádugara, Cristoyere wedeayira. Āpērāpé āñurō tiidugáremena cūñyere wedeayira. ¹⁶⁻¹⁷ Cúājā yuure maíya. Ateré masīya: Cōāmacū yuure āno cúūrigū niíwī, āñurē queti “diamacúrā niā” jī wedearo jīgū. Yuure ñnatutirape yuu nemoró niidugara, Cristoyere wedeayira. Basocá padeorá jīrā mee buecua. Yuu peresuwiipū duiri, yuure ñañarō wācūrī tiidugára tiicúa. ¹⁸ Āñujāadacu. Yuure ñañarō tiidugápacara, o apeyé diamacú maquērē wededugara, Cristoyerena wedecua. Cūñye maquērē wederi tuogú, useniā.

Teero usenirucujāgūdadu. ¹⁹ Ateré masījīgū, useniā: Múā s̄āibosáremena, teero biiri Espírītu Santo Jesucristo ticorigū yuure tiípuremena niipetire yuure wáare āñurō yapacutíadacu. ²⁰ Yuu Jesucristoyere wedehegu, bobobócu. Biirope booa: Cuiro maniró, tutuaremena cūñyere wederucudugaga. Yuu tiirucúrobirora tiidugága. Teero tiigú, mecūtígārē, too síropucārē yuu catigu o diagu, yuu tiirémēna “Cristo āñunī” jīñi tiigúdadu. ²¹ Yuu catiguja, Cristomena niā; cūñyere tiirucujāgūdadu. Diari, āñuādadu yuure; cūñmena niirucujāgūdadu. ²² Yuu catirí burecori dusarí, Cristoye maquērē pademasīā ména. Teero tiigú, yuu diari, o yuu catiri, ¿deerope tiigúdari? jīmasírīga.

* 1:1 Pecasāyemena: obispos. † 1:1 Pecasāyemena: diáconos.

²³ Ate puawámé beseri, wisió niiã. Ateré wácūsuguea: Diadugaga Cristomena niigũdu. Yũre nemoró añuãdacu. ²⁴ Too síro ateré wácũã: Yũu catigũpe, múãrẽ nemoró tiiápugudacu. ²⁵ Teero tiigú, “diaria ména” jĩ wácũgũ, catigudacu, múã niipetirare tiiápugudu. Múã yũu tiiápurementa jõõpementa nemoró padeó, useniãdacu. ²⁶ Yũu múãmena niirĩ sũcã, múã Jesucristore bayiró usenire ticoadacu.

²⁷ Ateré añurõ tũoyá: Cristoye queti añuré queti jĩrõbirora tiirécũtiya. Múã teero tiirĩ, yũu múã puto o aperopú niigũ, atequetirẽ tuodugáa: Filipos macãrã sãcãrĩbĩro padeorã tiiáyira; sãcãrĩbĩro añuré quetire padeorẽre “diamacũ maquẽ niiã” jĩ wadera tiiáyira; ²⁸ “cũãrẽ cãmotárare cuiariyira” jĩrẽ quetire tuodugáa. Múã teero tiirĩ, múãrẽ cãmotãra pecamepu wãadarere tuomasĩãdacua; múã Cõãmacũ netõnẽãdara niirẽpere ñnãmasĩãdacua. Cõãmacũ cũãrẽ teeré masĩrĩ tiiquí. ²⁹ Cõãmacũ múãrẽ añurõ tiirĩgu niĩwĩ. Cũũ añurõ tiirẽmena puaró cúũrigũ niĩwĩ. Sicaró ate niiã: Múã Cristore padeocú. Aperó ate niiã: Múã Cristore padeorẽ wapa ñañarõ netõãdacu. ³⁰ Múã Jesurẽ padeorẽ wapa yũu tiirõbĩro ñañarõ netõãyiro. Yũu ñañarõ netõrĩ, múã ñnãwũ. Teerora sũcã mecũtĩgã yũre wãarecãrẽ tuocú.

2

Jesucristo tiirõbĩro tiidutĩrique

¹ Cristo múãrẽ wãcũtutuari tiiquí; cũũ múãrẽ maĩjĩgũ, añurõ yeeripũnacũtira niirĩ tiiquí; Espĩritu Santo múãmena niĩquí; Cristo múãrẽ maĩgũ, bóaneõ ñnãqui. ² Teero tiirã, múã tiirécũtirementa yũre bayiró usenigũ niirĩ tiiyã. Ateré tiirécũtiya: Añurõ tuomasĩrã niĩña; cãmerĩ maĩñã; sãcũpõna tiirõbĩro niirecũtiya; sãcãrĩbĩro wácũña. ³ Múãye dícare boosãrijãña; “ãpẽrã nemoró niiã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, ãpẽrã múã nemoró tiimasĩrere wãcũ, cũãrẽ añurõ tiiyã. ⁴ Múãye maquẽ dícare “añurõ wãaaro” jĩ wãcũrijãña. ãpẽrãcãrẽ “añurõ wãaaro” jĩrã, tiiápuya.

⁵ Múã Jesucristo wãcũrirobĩrora wãcũña:

⁶ Cũũ Cõãmacũ niirecũtirere cõpacũ,

atibũrecompũ jeagũ, “yũu ñmũãsepũ niigũ niirecũtirere duurĩcu” jĩ wãcũriyigũ.

⁷ Teero jĩrõno tiigú, cũũ booró cũũ õpũ niirẽre duujã, padecotegũ tiirõbĩro wãayigũ.

Marĩ tiirõbirora bauáyigũ.

⁸ Teero tiigú, atibũrecompũ niigũ, “yũu booró tiirã” jĩ wãcũrucuyigũ.

Cũũrẽ sããdugãri, “Cõãmacũ booró tiigũda” jĩyigũ.

Curusapũ bobooro netõ, diapacũ, netõnũcãriyigũ.

⁹ Cũũ teero tiirẽ wapa Cõãmacũ cũũrẽ niipetira sotoapũ dutigũdũre cúũrigũ niĩwĩ. Cõãmacũ cũũrẽ cõpãtĩ maquẽ wãmerẽ ticoyigũ.

¹⁰ Teero tiirã, niipetira ñmũãsepũ niirã, ditapũ niirã, dita docapũ niirã Jesús wãmerẽ tuorã, cũũ díamacũpũ ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jĩãdacua: “Jesucristo niipetira Õpũ niĩ”.

Teero jĩrã, Cõãmacũ Jesús Pacũre “añunetõjõãĩ” jĩrã tiiãdacua.

Jesurẽ padeorã sãwócore tiirõbĩro niĩyã

¹² Teero tiirã, yũu maĩrã, yũu múãmena niirĩ, añurõ yũurã niĩwũ. Mecũtĩgãrẽ yũu aperopú niirĩ, nemoró teerẽ tiiyã. Múã netõnẽnorira niiã. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ cuiremena ñnãña, cũũrẽ netõnũcãrĩ jĩrã. Cũũ múãrẽ “añurõ tiirécũtira niĩyã” jĩrĩ tuodugãra, añurõ tiiyapãcũtiya. ¹³ Cõãmacũ múãrẽ cũũ boorẽ añurẽre tiidugãri tiiquí. Cũũrã múãrẽ tiiãpuqui, cũũ boorẽre peotĩmasĩãrõ jĩgũ. Teero tiirĩ booquí.

¹⁴ Niipetire apeyenõrẽ tiirã, cúaro manirõ, ñañarõ jĩrõ manirõ tiiyã. ¹⁵ Teero tiirã, ñañarẽ tiirĩrãbĩro ñañarẽ tiihãra niĩãdacu. Atibũreco macãrã ñañarẽ tiirã, añurõ

tiirére boohéra watoapu múã Cõamacũ põna ñañaré manirá niiã. Múã ãñurõ tiirémèna sãwócore tiiróbiro cúãrè diamacú tiirére ãñoñá. ¹⁶ Teero biiri cúãrè catiré petihére ticoré quetire wedeya. Múã teero tiirí, Cristo pũtuatiri bureco jeari, yũ bayiró usenigũdacu. “Búri peti Filipos macãrãrè bueriyu”, jĩmasigũdacu. ¹⁷ Basocá múãrè ñañarõ tiipacári, múã Jesuré padeorucúayiro. Múã padeoré Cõamacũrè ãñuré ticoré tiiróbiro niiã. Yũ Jesuyére wederé wapa sãbócu. Yũre sãrí, yéé díi múã Cõamacũrè ãñuré ticoré sotoa vino píopeore tiiróbiro niãdacu. Teero tiipacári, yũ usenigũdacu. Múãcã useniapuya. ¹⁸ Múãcã yũ tiiróbirora usenirõ booa. Yũre sãpacári, yũmèna useniña.

Timoteo, Epafroditoye maquẽ

¹⁹ Marí Òpũ Jesús boorí, máata Timoteore múã pũtopũ ticocoguda, múãye quetire tuogú, usenigũda jĩgũ. ²⁰ Timoteo dícu yũ tiiróbiro wãcũ; cũ yũ tiiróbiro múãrè ãñurõ wáari boogú, bayiró wãcũrecutii. ²¹ ãpẽrá cúãye dícu wãcũrecuticua; Jesucristoyepere wãcũrecutiricua. ²² Múãreja Timoteo diamacú tiirére masitoacu. Sícũ cũ pacumena padegú tiiróbiro yũre ãñuré quetire bueapurucui. ²³ Teero tiigú, yũre wáadarere yũ masĩari siro, cũrè múã pũtopũ ticocoguda. ²⁴ Marí Òpũ yũre wãcũtuuari ticorémèna ateré jĩã: Yũcã máata múã pũtopũ wãagudacu.

²⁵ “Múã pũtopũ yũ baibiro biigú Epafroditore ticocoro booa”, jĩ wãcũ yũ. Múã basiro yũre tiipudutira, cũrè ticocorira niwã. Cũ yũ menamacũ, yũre bueapugũ, surara ñañarõ netõrõbirora yũmèna ñañarõ netõgú niĩ. ²⁶ Cũ múãrè bayiró ñadugai. Cũ diarecutire quetire múã masĩri tuogú, bayiró wãcũrecutiwi. ²⁷ Diamacũrã niã: Bayiró peti wáawi. Diaré pũtopũ niwĩ. Cũ bayiró diarecutipacari, Cõamacũ bóaneõ ñawĩ. Cũ dícu bóaneõ ñariwi; yũcãrè bóaneõ ñawĩ, yũre nemoró boorituari jĩgũ. ²⁸ Múã cũrè ñarã, useniãdacu. Teero tiigú, cũrè boyeromèna ticocodugaa. Múã usenire quetire tuogú, yũcã usenigũdacu. ²⁹ Teero tiirã, useniremèna cũrè bocaya. Marí Òpũrè padeorãre bocariborora cũrè bocaya. Niipetira cũ tiiróbiro niirãrè quioníremèna ñaña. ³⁰ Cũ Cristoyere padecotegũ niijigũ, diajõãmiwĩ. Diaré pũto niipacũ, múã tiipuboriguere yũre tiipuwĩ.

3

Biuro niirecutiro booa

¹ Yáa wedera, mecũtígãrè múã marí Òpũmèna niijĩrã, useniña. Yũ too suguero wederiguere wedenemorĩ, yũre potocória. Yũ wedenemorĩ, múãrè tiipucu. ² Ñañaré tiirãre cuiya. Cúãrè “díayia cúara tiiróbiro niĩya” jĩ yũ. “Cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña, catiré petihére buaáro jĩrã”, jĩ yũ. ³ Maríye òpũrĩrè tiiré marĩrè ãñurãrã niirĩ tiirã. Teero widecõãrõno tiirã, Espíritu Santo tiipuremèna Cõamacũrè ãñurõ padeóa. Teero biiri Jesucristo marĩrè tiibosãrere “ãñunetõjõãre niã” jĩ wedea. Teeré tiirã niijĩrã, Cõamacũ ññacoropũ widecõãnorira peti tiiróbiro niã; cũyara diamacú niã. ⁴ Marí tiirémèna marí Cõamacũ ññacoropũ ãñurãrã niimasĩãtã, yũ ãñugũrã niibojiyu cũ ññacoropũ. Yũ ãpẽrá nemoró tii netõncãmiwũ. ⁵ Ate niã yéé queti: Ocho burecori yũ bauári siro, yũre widecõãrãrã niwã. Yũ Israelya põna macũ niã. Benjamínya põna macũ niã. Yũ pacusũmũã hebreoa niwã. Teero tiigú, yũ hebreoyũ peti niã. Moisére dutiré cúũriguere tiipetígũda jĩgũ, fariseo basocũ wáawũ. ⁶ Cõamacũ ññacoropũ tee dutirére bayiró tiipetídugagũ, Jesuré padeorí põna macãrãrè sãdugágũ, nũnũrucúwũ. Tee dutirére ãñurõ tiigú niirĩ, sícũ yũre “tee dutirére ãñurõ tiirĩ” jĩgũno maniwĩ. ⁷ Too sugueropũ yũ tiirecutirigue yũre wapapacá niimiwũ. Mecũtígãrè yũ Jesucristore padeogú niijigũ, “niipetire too sugueropũ yũ tiirígue wapamania” jĩ tũgueñaã. ⁸ Yũ cõomírigue nemoró yũ Òpũ Jesucristore masĩre wapacũtínemoã. Jesucristore padeoré wapa niipetire too sugueropũ yũ tiiríguere apeyenó marí boohérere cõãrã tiiróbiro

cōāwũ. Jesucristo yuu Ōpūrē cuodugágu, teero tiiwá. ⁹Yuu cūūmena niidugaga. Moisére dutiré cúūriguere tiirígue wapa Cōāmacūmena niimasíria; Cristore padeoré wapape cūūmena niimasíã. Cristore padeorémena dícu Cōāmacū basocáre “añurárã niíya” jĩ ññaqui. ¹⁰Ateré boogá: Cristore añurō masídugaga. Cōāmacū cūū tutuaremena Cristore masōrigu niiwĩ; yuu tee tutuarere masídugaga. Cristo ñañarō netō, diarirobirora yuucã ñañarō netō tũgueñadugaga. ¹¹Teero tiigú, yuucã diarira masãmũãdarobirora masãmũãdugaga.

Marĩ añurō peotídugaga, wãcūtutuario booa

¹²Tee yuu boorére “tiipetítóawu” jĩgũ mee tiia. Niipetirere diamacú tiiría ména. Teero tiirípacu, Jesucristo tiiróbiro niidugagu, tutuaromena cūūyere tiirucúa. Cūū yuure beserigu niiwĩ, teero tiíáro jĩgũ. ¹³Yáa wedera, “yuu Jesucristobiro tiipetía” jĩria. Biirope tiia: Too suguero yuu tiirucúriguere wãcūria; yuu Ōpũ “¿deero tiirí booi yuure?” jĩgũ, bayiró cūūyere tiirucújãã. ¹⁴Añurō peotídugaga, Cōāmacū yuure cūū “ticoguda” jĩriguere ñeegũda jĩgũ. Marĩ Jesucristomena niirárē teeré ticogũdaqui.

¹⁵Niipetira Jesuré padeotutúarano yuu jĩãrirobirora wãcūrō booa. Múã merẽã wãcūrĩ, Cōāmacū múãrē diamacú wãcūrĩ tiigũdaqui. ¹⁶Cōāmacū marĩrē tuomasíre ticoró jeatuario diamacú tiirécutiro booa.

¹⁷Yáa wedera, yuu tiirére añurō ññacũña. Āpērãrē ũsã tiiróbiro tiirácãrē ññacũña. ¹⁸Too suguerope pee múãrē wedetoawu. Utirémena jĩñemogũda sũcã. Pau “Cristore padeóa” jĩpacara, cūūrē ññatutira tiiróbiro niíya. Cúã cūū curusapu diabosariguere boohérabiro niíya. ¹⁹Cúã too síropure pecamepu yapacutíadacua. Cōāmacū boorére tiidugáripacara, cúã booré dícuere tiidugáya. Boboro tiirére boboró maniró “tijjãwũ yuujã” jĩ wedeeya. Atibúreco maquē dícuere wãcũya. ²⁰Marĩpeja ũmũãsepu wáari basoca niíã. Toopú maríya macã peti niicu. Marĩrē netōnégũ ũmũãsepu niigú pũtuaatiadare yuera tiia. Cūūrã marĩ Ōpũ Jesucristo nií. ²¹Cūū pũtuaatigu, maríye ōpũrĩ búri niirére wasogũdaqui. Waso, cūūya ōpũũ añurĩ ōpũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cūū niipetirere cūū docapu pũtuári tiimasíqui. Teerora cūū tutuaromena marícãrē wasorí tiigũdaqui.

4

Jesucristomena usenirucudutire

¹Teero tiirá, yáa wedera yuu maírã, yuu múãrē wedearirobirora marĩ Ōpūrē padeorucújãña. Múãrē ññadugaga. Múã yuure usenirĩ tiirá niíã. Yuu múã padeorére ãpērãrē useniremena wedea.

²Evodiare, Síntiquere ateré jĩã: “Múã marĩ Ōpūrē padeorã numiã niijĩrã, múã cãmerĩ ññadugaherere duujãña; añurō niirecutiya”, jĩã. ³Muu yuu menamacú, cúãrē tiípuyã, añurō niirecutiaro jĩgũ. Cúãcã ñañarō netōpacãra, añuré quetire yuu, Clemente, teero biiri ãpērãména wedewa. Catiré petihéerere cuorã wãmerē jóaturipũpu cúã wãmerē jóatunocu.

⁴Múã marĩ Ōpũmena niijĩrã, usenirucujãña. Jĩñemogũda sũcã: Usenirucujãña. ⁵Múã ãpērãrē bóaneō ññarére niipetira masiãrō. Marĩ Ōpũ pũtuaatiadaro péero dusacú.

⁶Múãrē noo booró wáarere wãcũpatirijãña. Biirope tiiyã: Niipetire múãrē wáarenorē Cōāmacūrē wede, cūūrē tiíapure sãñãã. Cūūrē sãñã, usenire ticoya. ⁷Múã teero tiirí, Cōāmacū añurō niirecutiri tiigũdaqui. Tee añurō niirecutire múãpũre jeari, múã basiro ññamanijõãadacu. Múã Jesucristomena niijĩrã, tee añurō niirecutiremena añurō wãcũ, añurō yeeripũnacutíadacu.

Ññurére wãcũnũsedutire

⁸ Yáa wedera, múãrē ateré wedeyaponogũda. “Niirórã niiã” jĩrere wácũña. Teero biiri quioníremena ñnaré, diamacũ niiré, ññaré maniré, Cõamacũ tũsaré, basocá añurõ wedesere, añuré, ũsenirĩ tiirere wácũña.

⁹ ҮҮҮ múãrē buegũ niiwũ; ҮҮҮ bueriguere múã tuowú. ҮҮҮ ãpẽrãména añurõ wedeapuriguere tuowú; ҮҮҮ tiiriguere ñnawũ. Teero tiirá, ҮҮҮ tiiróbirora tiiyá. Múã teero tiirí, Cõamacũ añurõ niirecutirere ticogú múãmena niigũdaqui.

Filipos macãrã Pablora niyeru tiipurigue

¹⁰ Mecũpũra múã ҮҮҮ tiipuarira niĩawũ sũcã; ҮҮҮ wácũãyiro. Teero tiigú, marĩ Õpũrē ũsenire ticoa. Múã ҮҮҮ wácũrucumiriguere masĩã. Wácũpacara, deero tii tiipurere ticocomasĩririra niiwũ. ¹¹ “Apeyenó ҮҮҮ dũsaa”, jĩgũ mee tiia. ҮҮҮ cũorénomena ũsenimasĩã. ¹² ҮҮҮ bóaneõgũ niimasĩã; teero biiri cũonetõgũ niimasĩã. ҮҮҮ noo niiré wáari, ũseniremena niimasĩã. Yariḡu, juabóagu, cũonetõgũ, cũohégucã niimasĩã. ¹³ ҮҮҮ noo niiré wáari, Jesucristo ҮҮҮ tutuare ticogúmena niipetirere nũcãmasĩã. ¹⁴ ҮҮҮ nũcãmasĩpacari, teero ҮҮҮ ññarõ netõritabe, ҮҮҮ tiipura, añurõ tiirira niiwũ.

¹⁵ Múã Filipos macãrã ateré masĩã: ҮҮҮ múãya dita Macedoniaru añuré quetire wedenũcãritabe, toopú niĩariḡu wáari, múã dícu ҮҮҮ tiipuwu. ãpẽrá Jesuré padeorí põna macãrã cũã añuré quetire ñeeré wapa ҮҮҮ apeyenórē ticoririra niiwã. ¹⁶ ҮҮҮ Tesalõnicaru niirĩ, teerora tiiwú: Apeyenó ҮҮҮ booré pe ticocorucurira niiwũ. ¹⁷ ҮҮҮ múãrē apeyenó ticoré dícu boogú mee tiia. Múã ҮҮҮ tiipuri, Cõamacũ múãrē añunemorõ tiigũdaqui. Teepere ñnadugaa. ¹⁸ Niipetire múã ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, ҮҮҮ booré nemorõ cũoa. Múã Erafroditomena ticocoriguere ñeewũ. Teero tiiró, ҮҮҮ dũsaría. Múã ticocorigue Cõamacũrē ticoré tiiróbiro niã. Cũũ ñnacoropũre sitiaañũre busemũõcore tiiróbiro cũũ tũsaré niicu. ¹⁹ Cõamacũ ҮҮҮ Õpũ múãrē niipetire dũsarere ticogũdaqui. Cũũ Jesucristomena pee peti añurére cũonetõnũcãqui. ²⁰ Marĩ Pacu Cõamacũrē “añunetõgũ niĩ” jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Ñũdutiyaqonorigue

²¹ Niipetira Cõamacũrē padeorá Jesucristomena niirã añuãrõ. Marĩya wedera ãno ҮҮҮmena niirã múãrē ãñuduticoya. ²² Niipetira ãno macãrã Cõamacũrē padeorá, romanuã õpũya wiipũ niirãcã bayiró ãñuduticoya.

²³ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrē añuré ticoaro.

Nocõrõã jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹⁻² YHH Pablo Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niiā. Múā Colosas macārā Cōāmacū beserirare Cristore āñurō padeoráre āñuduticoa. Marīya wedegu Timoteocā āñuduticoi.

Cōāmacū marī Pacu múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiiáro.

Pablo Colosas macārārē Cōāmacūrē sāibosárigue

³⁻⁴ Múāye quetire tuowú: Múā Jesucristore padeorére, teero biiri múā niipetira Cōāmacūrē padeoráre maírere tuowú. Teero tiirá, ūsā múārē sāibosárecōrō Cōāmacūrē marī Ōpū Jesucristo Pacure ūsenire tiorucua. ⁵ Múā too sugueropu diamacú maquē, āñurē quetire tuorára, Cōāmacū cūūrē padeoráre ūmuásepu āñurō tiiádarere tuomasíyiro. ⁶ Āpērācā teerora tee quetire tuorá, múābirora tiirá tiiáyira. Niipetiropu Jesuré padeorá āñurere tiiáyira. Niipetiropu pau basocá Jesuyere padeorá tiiáyira. Cōāmacū basocáre āñurō tiirere múā sicato tuopacára, “diamacú maquērā niiā” jīī, tuomasínucārira niiwū. ⁷ Epafras ūsā bayiró maīgú múārē tee quetire wederigu niiwī. Cūū ūsārē padeapugu niīī. Cristore āñurō padecotegu nijīgū, múārē diamacú maquērē wederigu niīī. ⁸ Cūū basirora múāye quetire néejeawi. Espiritu Santo múārē cāmerí maírí tiiríguere wedewi.

⁹ Teero tiirá, tee quetire tuorí burecomena Cōāmacūrē múārē sāibosárucujāā. Bi-iro jīī sāibosáa: “Cōāmacū, tuomasírere ticonemoña cúārē. MHH teeré ticori, mHH boorere āñurō masīpetiadacua. MHHyere tuomasírā, āñurō masírā niiādacua”, jīīā. ¹⁰ Teeré sāibosáa múārē, Cōāmacū pōna tiiróbirora niirecutiaro jīīrā. Múā teero niirecutira, múā tiirecutire cūūrē ūsenirí tiiádadu; pee āñurere tiinemóādadu; Cōāmacūrē masínemoādadu. ¹¹ “Cōāmacū, mHH bayiró tutuaremena wācūtutuari tiiyá cúārē”, jīī sāibosáa. Cōāmacū wācūtutuarere ticori, múārē merēā wáari, múā ūseniremena, cúaro maniró wācūtutujāādadu; ¹² marī Pacure ūsenire ticoadacu. Cūūrā múārē ūmuásepe wáaadara niirí tiiyígu. Toopú niipetira cūūrē padeorá, múācā cūū ticorere űeeādadu. ¹³⁻¹⁴ Sicatorpore marīrē wātīā dutirira niiwā. Marīrē teero biiri iñagū, Cōāmacū cūū macūrē bayiró maīgūrē ticodiocorigu niiwī. Cūū macū marī űañarē tiirere acabó, netōnérigu niiwī. Teero tiigú, Cōāmacū marīrē naītīārōpu niimirare wionéco, cūū macū dutirēmenape cúūrigu niiwī sáa.

Basocá Cōāmacūmena āñurō niirecutire

¹⁵ Cōāmacū bauhégū niiqui. Cūū macū atibúrecopu atigu, Cōāmacū niirecutirere, cūū tiirecutirere ēñoyígu. Cūū niipetire Cōāmacū bauanérigue nemoró upatí macū niīī. ¹⁶ Cōāmacū niipetirere tiigú, cūū macūmenarā tiirígu niiwī. Ūmuáse maquērē, atibúreco maquērē, baurere, bauhérere, ōpārā ūmuásepu niirárē, atibúrecopu niirárē, teero biiri niipetirere cūūmenarā tiirígu niiwī. Teeré tiigú, “yHH macūye niiādadu” jīiyígu. ¹⁷ Cristo niipetire bauanéadari sugueropu niitoayígu.* Cūūmenarā cūū bauanériguerpura teerora niirucujāā. ¹⁸ Cristo niipetira cūūrē padeoráre dutigú niīī. Cūūrā niīī cūūrē padeoráre catirere ticogú. Cūūrā niīī sūcā niipetira diarira suguero masāsuguerígu. Teero tiigú, niipetirare, niipetirere niisuguerígu niīī. ¹⁹ Cōāmacū biiro jīiyígu: “YHH macū yHH tiiróbirora niigūdaqui”. Teero tiiró, niipetire Cōāmacū niirecutire† Cristopore niīā. ²⁰ Cōāmacū cūū macūrē marīrē diabosari tiirígu niiwī. Niipetire, niipetira cūūmena

* 1:17 Juan 1.1-18. † 1:19 Cōāmacū niirecutire ate niiā: Cūū tutuanetōjōāgū niiqui; basocáre maíquí; diamacú maquērē tiiquí; niipetirere masíqui; niipetiropu wáarere masíqui; basocá wācūrere masíqui.

añurō niirecutirere wáari tiigúda jīgū, Cristo curusapū tusagū, díi ōmayudiari tiiyígu. Cūūye díimena Cōāmacū atibúreco macārāmena, atibúreco maquēmena, ũmúáse niirāmena, ũmúáse niirēmena niimasijāqui.

²¹ Múā too sūgueropure Cōāmacūrē masīriyiro ména. Múā ñañaré tiirā nijīrā, múā yeeripūnarīpure Cōāmacūmena cāmerí ññadugahera tiiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múā niipacari, Cōāmacū múāmena añurō niirecutimasīqui sūcā. Cristo marī tiiróbiro ōpūūcutigu tiīpūūmenarā ñañarō netō, diayigu. Cūū diariguemena Cōāmacū múā ñañaré manirā, ñañaré tiirirabiro pūtuári tiiyígu. Cōāmacū múārē cūūmena niīārō jīgū, teero tiiyígu. ²³ Múā cūūye quetire padeorucúri, cūū boorére tiirucúri, teero tiigúdaqui. Múā tee quetire tuoári siro, “Cōāmacūmena niirucujāādacu” jīyiro. Teero tiirā, cūūmena niīadarere ũseniremena yuenacāyiro. Teero tiirā, cūūye quetire padeodúrijāña. Tee queti niipetiro macārāpure wedenoā. Yūucā tee quetire wedegúra niīā.

Cōāmacū Pablöre Jesuré padeoráre tiīapudutirigue

²⁴ Múārē tiīapunemodugama jīgū, ñañarō netōā. Mecūtīgā yūū ñañarō netōpacú, ũseniremena niīā. Cristo cūūrē padeoráye niīadarere tiigú, ñañarō netōtóayigu. Teero tiigú, yūucā cūū netōrírobirora cūūrē padeoráre tiīapunemodugagu, ñañarō netōā. ²⁵ Cōāmacū yūure cūūrē padeoráre tiīapudutirigu niīwī. Teero tiigú, Jesuré padeoráre wedegú niīā. Cūūye quetire tuomasípetijāārō jīgū, wedea. ²⁶ Tee queti too sūguero macārāpure masīña manirígue niimiriro niīwū. Cūūrē yayióre quetibiro niimiriro niīwū. Atitóre Cōāmacū cūūrē padeoráre tee quetire wederēmena tuomasírī tiirígu niīwī. ²⁷ Cūūrē Cōāmacū tee masīña maniríguere, teero biiri cūū judíoa niīhērārē añurō tiīadarere masírī boorígu niīwī. Ate niīā: Cristo múāmena niīqui; cūū múāmena niirī, añuré múā ũmúásepu cūoádarere masī, ũseniyuetoacu.

²⁸ Ūsā cūūye quetire wedea. Niipetirare añurére tiidutía, cūūmena niirucujāārō jīrā. Niipetirare, tuomasíārō jīrā, añurō masíre cūū ticorēmena buea. Niipetira Jesuré padeoráre padeotutúaaaro jīrā, teero tiia. ²⁹ Teeré múārē booságū, yūū tutuaro pōdētōrō padea; niipetire cūū yūure wācūtutuare ticorēmena buea.

2

¹ Yūū múārē bayiró wācūrere masírī boogá. Laodicea macārārē, teero biiri niipetira yūure ññahērācārē teerora wācūā. ² Múārē biiro jīī sāibosárucua: “Cōāmacū, cūūrē yeeripūnarīrē wācūtutuare ticoya. Cūū cāmerí maírēmena sīcūpōna tiiróbiro niīārō. Cūūcā añurō mūūye maquērē tuomasípetijāārō. Teeré tuomasípetira, too sūguero macārā masīña maniríguēcārē tuomasíādacua”, jīī sāibosáa. Tee masīña manirígue Cristora niīī. ³ Cristo niipetire masíre cūoquí; niipetirere tuomasíqui. ⁴ Teeré múārē wedea, āpērā múārē “diamacú niīhēre quetimena jīīditobocua” jīīgū. ⁵ Yūū aperopú niipacu, múāmena niīgū tiiróbiro tūgueñaga. Múā sīcūpōna tiiróbiro niirecutirere tuogú, teero biiri Cristore bayiró padeorére tuogú, ũseninetōjōāga.

⁶ Múā sicutopure marī Ōpū Jesucristore padeonucárirobirora cūūmena niirucujāña. ⁷ Cūūrē añurō masīnemoña. Cūūrē padeorá nijīrā, cūū boorére tiirucujāña Epafras múārē buerirobirora. Teero tiirā, Cōāmacūrē ũsenire ticorucujāña.

Cristore padeohéra padeorígue

⁸ Múā tuomasíremena niīña: Āpērā múārē “diamacú maquērē buera tiia” jīīpacara, diamacú maquērē buericua. Wapamanírere, cūū basiro wācūrere, cūū tiirucúrere, atibúreco niirā dutirére buecua. Múā cūū tee jīī buerére tuomasírā, “Cristoye mee niīā” jīī, cūū buerére tuonunúserijāña.

⁹ Cristo marĩ tiiróbiro òpũcutipacu, niipetire Cõamacũ niirecutirere cuogú niĩ. ¹⁰ Múacã Cristomena niijĩrã, Espiritu Santore cuonetójoãcu. Cristo niipetira ángeleare, wãtiãrẽ, cúa òpãrãrẽ, teero biiri cúa doca niyucorare dutigú niĩ. ¹¹ Múã Cristomena niinucãrito, widedcõãnorira* tiiróbiro putuãrira niiwũ. Múãjã cõnerigũ yapa macã caseróre widedcõãña maniyiro. Cristo, múãrẽ widedcõãrõno tiigú, diabolosarigũ niiwĩ. Cũũ diariguemena ñañarõ múã tiirécutirere coserigũ niiwĩ. Teerã marĩrẽ widedcõãnorira tiiróbiro niirĩ tiia. ¹² Cristo diaari siro, sicututi coari tutipũ cúũnoyigũ. Múacã ocoména wãmeõtinorã, tiitutipũ cũũmenarã cõãrira tiiróbiro niirã tiiyiro. Múã “Cõamacũ cũũ tutuaremena Cristore masõyigũ” jĩrẽre tuoyiro. Teerẽ padeorã niijĩrã, wãmeõtiari siro, “Cristomenarã masãrira tiiróbiro niicu maricã” jĩ tuomasíyiro. ¹³ Múã too sugueropure Cõamacũ tiidutiriguere masĩrijĩrã, widedcõãñoña manirã niirira niiwũ. Teero biiri ñañarẽ tiirécutirecãrẽ cosenõña manirã niirira niiwũ. Teero tiirã, diarirabiro† niirucujĩyu ména; catirẽ petihére‡ ticoya maniyiro múãrẽ ména. Atitóre Cõamacũ niipetire múã ñañarẽ tiirẽre acabótoayigũ sãa. Cristomenarã múãrẽ catirẽ petihére ticotoayigũ. ¹⁴ Marĩ Cõamacũ dutirẽre netõnucãwũ. Cũũ tee marĩ ñañarẽ tiirẽre Cristo curusapũ diabolosariguemena cosepetirigũ niiwĩ. ¹⁵ Cristo diarigũ niipacu, masãjigũ, wãtiãrẽ dutirãre netõnucãrigũ niiwĩ. Cúãrẽ netõnucãrere ãnogú, niipetira ññacoropũ tiirigũ niiwĩ.

Atibúreco maquẽrẽ wãcũrijãña; Cristo boorẽpere wãcũrucujãña

¹⁶ Teero tiirã, ãpẽrã múã yaarẽre, múã sãinirẽre ññarã, wedepatibocua. Cũmaricõrõ, muĩpũrãcõrõ, semanaricõrõ múã cúa tiiróbiro neãricu; cúa tiiróbiro yeerisãre burecori cuoricu. Teero tiirã, múãrẽ wedepatibocua. Cúa wedepatirere tuonũnũserijãña. ¹⁷ Cõamacũ teerẽ sicutopure Cristore queorẽ ticosuguegu tiiyigũ. Cũũ macũye maquẽrẽ masĩãrõ jĩigũ, teero tiiyigũ. Mecũtigãrẽ Cristo jeatoai. Teero tiirã, Cristore tiinũnũsero booa sãa. ¹⁸ ãpẽrã múãrẽ biiro jĩditocua: “Ësã añurã niĩã. Cõamacũ ãsãrẽ añurõ wãcũãrõ jĩrã, beti súubusea. Ángeleare padeóa. Ësã cãniripacara, quẽerõpũ tiiróbiro Cõamacũyere ññãã. Teero tiirã, ãsã ãpẽrã nemorõ Cõamacũye maquẽrẽ añurõ masĩã. Múacã ãsã tiiróbirora tiiyã. Múã teerẽ tihẽra, wapa cuoãdacu”, jĩcua. Múãrẽ teero jĩrĩ, pẽerogã tuonũnũseridojãña. “Masĩrã peti niĩã ãsãjã”, jĩ wãcũcua. Teero jĩãmajãrã tiiyã. Cúa buerẽ cúa basiro jĩãmare dícu niĩã. ¹⁹ Cúa Cristomena niiricua. Cristo cũũmena niirã dícuere dutigú niĩ. Marĩ cũũmena niirĩ, marĩrẽ padeonemórere ticoqui. Cõamacũ booróbirora cãmerĩ maĩ, cãmerĩ tiãpu tiãdacu.

²⁰ Cristo diari, múã cũũmena diarirabiro niyiro. Sĩcũ diarigupũ atibúreco catirã dutirẽre tiirĩqui. Diarigupũ tiiróbiro múãrẽ atibúreco niirã dutirẽre tiirĩjãrõ booa. ¿Deero tiirã múãpe cúa dutirẽre tiirucúgari? ²¹ Biiro duticua: “Ñeerijãña; yaarijãña; padeñãrijãña”, jĩcua. ²² Cúa teero jĩrã, atibúreco maquẽ máata petiãdarere wedesera tiiyã. Basocã wãcũrẽmena dutirẽ niĩã. ²³ Cúa dutirẽre añurẽ tiiróbiro tuobócu múã, búri niirẽ niipacari. Cúa tee dutirẽre tiirã, Cõamacũrẽ usenire ticorẽ diamacũ maquẽrẽ tiiróbiro tiẽñocua. Teero biiri cúãrẽ dutirã doca niirẽre ññããrõ jĩrã, niipetira ññacoropũ tee dutirẽre “añurõ yũũ” jĩcua. Cúa basiro cúãye òpũũrĩrẽ ññarõ netõrĩ tiicúa. Teero tiirẽmena cúa ññarẽ tiidugãre “petijõããdacu” jĩ wãcũmicua. Cúa teero tiirã, añurẽ buaricua; teerora putuãjãcua sũcã.

* 2:11 Pecasãyemena: circuncidados. † 2:13 “Diarirabiro” ati versícupure “muertos espiritualmente” jĩidugaro tiia pecasãyemena. ‡ 2:13 “Catirẽ petihẽre” pecasãyemena “vida eterna” jĩidugaro tiia.

3

¹ Cristo dia masãmuãrigu ãmuãsepu Cõãmacũya wãmo diamacũniñape duiqui. Múãcã cũũmena dia, cũũmena masãrira niijĩrã, “cũũ booré díçure tiíada” jĩ wãcũnũnũseya. ² Atibúreco maquẽrẽ wãcũrijãña; Cristo boorẽpere wãcũrucujãña. ³ Múã Cristomena dia masãrira niijĩrã, catirẽre buayíro. Múã Cristomena catirẽ buarígue Cõãmacũ pũtopũ niitoaa basocá ñãhẽrõpũ. ⁴ Cristo múãrẽ catirẽre ticogú pũtuaatiri, múãcã cũũmena atiadacu sũcã. Cũũ tiiróbiro asibatéadacu.

Too sugueropũ tiirécutiriguere duujãña

⁵ Múã atibúreco maquẽ ñãñarẽ tiidugárere duujãña: Æpẽrãména ñãñarõ ñeeaperijãña; Æpẽrãména múã booró ñeeaperijãña; teerẽ tiidugápacara, tiiríjãña; ñãñarẽre ugaripéarijãña; niyerure, apeyenórẽ boonemósãrijãña. Teerẽ boonemósãrãno Cõãmacũrẽ wãcũricua; cũãye díçure wãcũjãcua. Teero tiirã, basocá weerirare padeorãbiro tiicúa. ⁶ Cõãmacũ teerẽ tiirãnomena cúanetõjõãqui; cũãrẽ bayiró ñãñarõ tiigúdaqui cũũrẽ netõnũcãre wapa. ⁷ Múã too sugueropũre teerẽ tiirécutirira niimiyo. ⁸ Atitóre ate niipetire duujãña: Múã Æpẽrãména cúare, cúaremena wedesere, Æpẽrãrẽ ñãñarõ tiirẽ, Æpẽrãrẽ ñãñarõ wedesecotere, ñãñarõ múã jĩrẽre duujãña sãa. ⁹ Cãmerí jĩnditorijãña. Múã too sugueropũ niirecutiriguere, teero biiri múã tiirécutirigucãrẽ duujãyiro. ¹⁰ Atitó múã niirecutire merẽã nií sãa; ãñurẽ niíã. Cõãmacũ múãrẽ tiirígu cũũ tiiróbiro niirecutiaro jĩngũ, múã niirecutirere wasomããnũcãrĩ tiigú tiiquí. Teeména múã cũũrẽ masĩnemorucujãadacu. ¹¹ Teero tiirã, ateména pũtuãa: Marí Cristore padeorã watoapũre sĩcũ Æpẽrã nemoró uũpũtĩ macũ maniquí. Judíoa, judíoa niihẽrã sĩcãrĩbiro niirã tiia; widedcõãnorira, widedcõãnoña manirã sĩcãrĩbiro niirã tiia; griegoaye wedesemasĩhẽrã, romanuã niihẽrã, dutiapenori basocá, * dutiapenoña manirã sĩcãrĩbiro niirã tiia. Cristo sĩcũrã nií uũpũtĩ macũ. Cũũ niipetira cũũrẽ padeorãména niiquí.

¹² Cõãmacũ múãrẽ maĩ. Cũũ múãrẽ cũũyara niĩãrõ jĩngũ, beseyigu. Teero tiirã, biiro tiirécutiya: Æpẽrãrẽ bóaneõ ñãña; cũãrẽ ãñurõ useniremena tiíapuya; “Æpẽrã nemoró ãñurã niíã” jĩ wãcũrijãña; cúaro maniró yũyua; cúañañarijãña; ¹³ Æpẽrã múãrẽ naĩrõ potocórĩ, teero tũgueñajãña; Æpẽrãména cúaracã, cũãrẽ acabóya. Marí Õpũ múãrẽ acabórirobirora múãcã acabóya. ¹⁴ Cãmerí maĩñã múã. Teero maĩrã, niipetire yũ wedeariguere tiipetĩjãadacu. Sĩcũpõna tiiróbiro cãmerí sũonĩadacu. ¹⁵ Cõãmacũ múãrẽ, sĩcũpõna tiiróbiro niĩãrõ jĩngũ, beseyigu. Cristo múãrẽ ãñurõ niirecutirere ticoyigu. Teero tiirã, sĩcũpõna tiiróbiro ãñurõ niirecutiya. Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña.

¹⁶ Cristoye quetire ãñurõ wãcũnũnũseya. Cũũ masĩrẽ ticoréména cãmerí bueya; cãmerí wedeya, tuomasĩãrõ jĩrã. Múã yeeripũnapũ useniremena Cõãmacũrẽ basapeo, cũũrẽ usenire ticoya. Salmopũpũ jóariguere, Cõãmacũye maquẽ basarẽre, cũũrẽ usenirĩ tiirẽre basaya. ¹⁷ Niipetire múã wedeserenorẽ, múã tiirénorẽ marí Õpũ Jesús wãmeména tiirucujãña. Jesús tiíãpuremena Cõãmacũ marí Pacũre usenire ticoya.

Jesuré padeorãre tiidutirigue

¹⁸ Manũcutira numiãrẽ ate dutia: Múã manũsũmuãrẽ yũyua. Múã Jesuré padeorã niirĩ, teerẽ tiidutía. ¹⁹ Nũmocutira ãmuãrẽ ate dutia: Múã nũmosãnumiãrẽ maĩñã. Cúare maniréména cũãrẽ sũonĩña.

²⁰ Wĩmarã, mamarãrẽ ate dutia: Niipetire múã pacũsũmuã dutirẽre ãñurõ yũyua. Múã teerẽ tiirĩ, Cõãmacũ useniquí.

²¹ Wĩmarã pacũsũmuãrẽ ate dutia: Múã põnarẽ naĩrõ tuti, cúari tiiríjãña, cũãpũ bóaneõrã niirĩ jĩrã. Cũã bóaneõrã, múã dutirẽre tiirícua.

²² Dutiapenori basocare ate dutia: Atibúreco macãrã múãrẽ dutiãpera dutiri, niipetirere yũyua. Æpẽrã cũãrẽ dutiãpera ñãcoro díçũ ãñurõ padecua, cũãména ãñurõ

* 3:11 Pecasãyeména: esclavos.

putuádugara. Cúã manirí, padericua. Múãpe Cõamacūrē padeorá nijjīrā, tiiditóro maniró padeya. ²³ Niipetire múã paderénorē useniremena tiiyá. “Jesucristo dutiré tiiróbirora niicu teecā”, jīi wácūtutuajāña. “Basocá dutiré díccure tiirá tijjámia”, jīi wácūrijāña. ²⁴ Múã Cristore padecoteri basoca niia. Cūūrā múã Ōpū diamacú niia. Teero tiigú, cūūrā múārē ũmuásepū añurere ticogudaqui. Múã teeré masitoacu. ²⁵ Ñañaré tiigúnopereja Cõamacū ñañarō netōrí tiigúdaqui. Niipetira ñañaré tiirírare sícārībīro ñañarō netōrí tiigúdaqui.

4

¹ Basocáre dutiaperacārē ate dutia: Múã basocá dutiaperare añurō cūoyá. Múã masīcu: Múã Ōpū ũmuásepū niigúpecā múã tiirére iñaqui.

² Cõamacūrē naīrō sãirucújāña. Añurō tũgueñasugueremena sãirucúya. Sãirá, Cõamacūrē usenire tiorucujāña. ³ Múã Cõamacūrē sãirá, ũsácārē sãibosáya. “Pau Cristoye quetire masihērārē tuodugári tiiaro”, jīi sãibosáya. Cūūye queti too suguero macārāpū cúã masīña manirigue añuré queti niia. Tee queti yuu wederé wapa peresuwiipū duiga. ⁴ Cristoye quetire basocá añurō tuomasíārō jīirā, sãibosáya, Cõamacū yuure wededutirobirora wedearo jīirā.

⁵ Múã Jesuré padeohéra watoapure añuré tiieñorecutiya. Múã teero tiirí, añuré quetire múã wederi, tuoádacua. ⁶ Cúãmena wedesera, ñañarō wedesero maniró, añuré wedeseya. Teeré tiirá, múārē cúã sãinárī, niipetirare yuumasíadacu.

Ñudutiyaponorigue

⁷ Ūsā menamacū Tíquico ũsā maigú múã putopū wágudaqui. Cūū yuūmena Cristore padecotegū, marī Ōpūye maquērē añurō padeapugū niia. Cūū niipetire yuure wáare quetire múārē wedegudaqui. ⁸ Yuū cūūrē múã putopū ticocogudu tiia, ũsāye maquērē masíārō jīigū. Ūsā niirecutire quetire tuorá, wácūtutuare buanemóadacu. ⁹ Ūsā menamacū Onésimo ũsā maigú cūūmena wágudaqui. Cūū múāya macā niirucurigū niia. Cūū jīirécōrō añurō tiinunásegū niia. Cúã niipetire añopú wáarere múārē wedeadacua.

¹⁰ Aristarco múārē añudutii. Cūūcā yuūmena peresuwiipū duia. Marcos (Bernabé tēñucā) múārē añudutii. Apetó tiigú, cūū múã putopū wáanetōboqui. Cūū jeari, yuu múārē too suguero pū jīicorirobirora cūūrē añurō bocawa. ¹¹ Āpī Jesús, cúã “Justo” jīigú, múārē añudutii. Pau judíoa Jesuré padeorá watoapure cúã itíárārā yuure padeapuya. Cúãcā “Cõamacū dutiré basocápure jeatoaa méé” jīiré quetire wederá niia. Cúã yuure wácūtutuari tiia. ¹² Epafraś múāya macā niirucurigū múārē añudutii. Cūū Cristore padecotegū niia. Múārē bayiró sãibosárucui. Múārē Jesuré padeorucujārī booquí; teero biiri múārē Cõamacū booré díccure tiirí booquí. ¹³ Cūū múārē, Laodicea macārácārē, teero biiri Hierápolis macārácārē bayiró wácūrucui. Teero tiigú, yuūmena niigū, naīrō múārē sãibosárucugū tiii. ¹⁴ Lucas ucotiri basocu ũsā bayiró maigú múārē añudutii. Āpī Demas añudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macārā Jesuré padeorá añuārō. Ninfacā añuārō. Teero biiri cooya wiipū neārucura Jesuré padeorí pōna macārā añuārō. ¹⁶ Múã atipūrē buepetiari siro, Laodicea macārāpūre ticocoya sūcā. Cúãcā cúã neārī wiipū tiipūrē bueñuārō. Laodicea macārārē yuu jóaripūrē múácā bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jīiña: “Marī Ōpū padedutigū cúūriguere añurō padeyaponoña”, jīiña.

¹⁸ Yuū Pablo ate niituredarire múārē añudutire ticogū, yuu basirora jóaa. Cõamacūrē sãirá, wácūña yuu peresuwiipū niirere. Cõamacū múārē añuré ticoaro.

Nocōrōñá jóaa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ

Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Υμν Pablo, υμν menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Μύā marí Παυ Cōāmacũ, marí Ὀρῦ Jesucristomena āñurō niijācu.

Cōāmacũ múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Tesalónica macārā āñurō tiieñorigue

² Μύā niipetirare ũsā Cōāmacũmena wedeserecōrō cũñrē usenire ticorucujāā. ³ Cōāmacũ marí Παυmena wedesera, múā āñurō tiirére wācũā. Μύā Jesuré padeorēmena āñurō tiirécuticu. Μύā maírere ēñorá, āpērārē āñurō tiápucu. Marí Ὀρῦ Jesucristo pũtuaatiadarere useniyuera niijĩrā, ñañarō netōrā wācũtutuacu.

⁴⁻⁵ Μύārē Jesuyé quetire wedera, ũsā wedeseremena dícu wederiwũ; Espíritu Santo tutuaremena wedewũ. Μύārē wedera, “ũsā wederé diamacārā niĩā” jĩmasĩwũ. Teero tiirā, ũsā masĩā: Cōāmacũ múārē maĩ; múārē beserigu niiwĩ.

Μύā masĩcu: ũsā toopũ niirā, múārē maĩrā, múārē āñurō tiirā niiwũ. ⁶ Μύā ũsā tiirére ñnarā, ũsā tiiróbirora tiirĩra niiwũ. Teero biiri marí Ὀρῦ tiiróbirora tiirĩra niiwũ. Μύārē Espíritu Santo usenire ticorēmena bayiró ñañarō netōpacára, Jesucristoye quetire ñeewũ. ⁷ Teero tiirā, niipetira Jesucristore padeorā Macedoniapũ niirā, āno Acayapũ niirā múā tiirére tuorā, “cũā tiiróbirora tiiró booa marĩcārē” jĩĩya. ⁸ Μύāmena marí Ὀρῦ Jesuyé queti niipetiropũ sesajōāā. Macedonia, āno Acaya dícuere sesaro tiiría. Niipetiro macārāpũ múā Cōāmacũrē padeorere masĩtoacua. Teero tiirā, noānópere wedemasĩriga sáa. ⁹ Cũā múā tiirécutirere wedeseya. ũsā múā pũtopũ niirĩ, múā ũsārē āñurō tiirĩguere wedeseya. Μύā weerirare padeodúriguere wedeseya. Teeré duu, Cōāmacũ catigú diamacú niigũpere padeó, cũñ dutirere tiíayiro. ¹⁰ Cōāmacũ cũñ macũ diarigupũre masōrigũ niiwĩ. Cũñ macũ ũmuásēpũ niigũ pũtuaatiadarere useniyuera tiíayiro. Cũñrā niĩ Jesús marí bayiró ñañarō netōbórirare netōnérigu.

2

Pablo Tesalónicapũ buerigue

¹ Μύā yáa wederabiro niirā ateré masĩcu: ũsā Tesalónicapũ niirā, búri peti niiririra niiwũ. ũsā wederiguere tuorā, múā pau Jesuré padeowú. ² ũsā múā pũtopũ jeadari suguero, Filipospũ niiwũ. Toopũ niirĩ, too macārā ũsārē ñañarō netōrĩ tii, ñañarō jĩwā. Μύā teeré masĩcu. Μύāya macā macārācā ũsā wederiguere cāmotádugamiwā. Cũā teero tiipacári, Cōāmacũ ũsārē wācũtutuare ticowĩ. Teero tiirā, cũñye quetire wedewũ. ³ Μύārē wedera, merēā wederiwũ. Μύā menamacārā numiārē ñañarō ñeapedugaremena wedera mee tiiwú. Tiiditóriwũ. ⁴ Cōāmacũ beserigu niiwĩ ũsārē Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirā, wedea. Basocá ũsāmena useniārō jĩrā mee wedea; Cōāmacũ marí wācũrere masĩgũpe useniārō jĩrā wedea. ⁵ Μύā masĩcu: ũsā toopũ niirā, āñurō múārē wedese jĩditoriwũ. Cōāmacũ masĩqui: Μύārē buera, niyeru múārē ēmaādara mee tiiwú.

⁶⁻⁷ ũsā Cristo cũñyere wededutigu beserira niĩā. Teero tiirā, “ũsārē dutiráburo ññaña” jĩ dutimasĩbojĩyu. Teeré dutiria. Μύācārē, āpērārē teeré dutiria. Μύārē āñurō tiiwú. Μύā pũtopũ niirā, sĩcō numió coo pōnarē maĩróburo múārē maĩwú. ⁸ Μύārē āñurere boosárā, Cōāmacũye queti dícuere wederiwũ. ũsā jeatuario ũsā tiápumasĩrere tiápupũ,

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jĩyira.

múārē bayiró maírǎ. ⁹ Ūsǎ toopú niirǎ paderiguere múǎ wǎcūcu. Múārē Cōāmacūye quetire wedera, potocódugariwǎ. Teero tiirǎ, ūsǎ basiro padewǎ. Ñamirí, búrecori, yoari ūsǎ yaaadarere, ūsǎrē dǎsarénorē sǎǎǎdara padewǎ.

¹⁰ Ūsǎ tiirécutiriguere múǎ masīcu. Cōāmacūcǎ masīqui. Ūsǎ ñañarō tiiró maniró, diamacūrǎ tiiwú múǎ Jesuré padeorǎ ññacoropure. “Cúǎ wapa cuoóya” jīrǎ maniró niijǎwǎ ūsǎ. ¹¹⁻¹² Múǎ masīcu: Sīcū pacu cūñ pōnaré wedero tiiróbirora ūsǎ múǎcōrōrē wederucujǎwǎ. Ññurō tǎgueñaārō jīgǎ, wǎcūtutuare múārē ticowǎ. Cōāmacū pōna tiiróbirora niirecutidutiwǎ. Múārē Cōāmacū cūñ pōna niirō jīgǎ, beserigu niirō. Cōāmacū cūñ dutiré múǎpǎre niirí tiirígu niirō; cūñ asibatére múārē jeari tiirígu niirō.

¹³ Múǎ Cōāmacūye quetire wederi tuorǎ, “Cōāmacū wedesere niirǎ” jīrǎ, padeowǎ. “Basocǎ wedesere mee niirǎ”, jīrǎ masījǎwǎ. Teero tiirǎ, múǎ padeorére wǎcūrǎ, Cōāmacūrē ūsenire ticorucujǎǎ. Ūsǎ múārē wederigue Cōāmacū wedesere peti niirō. Teeména cūñrē padeorǎ múǎ niirecutire wasoa. ¹⁴ Múǎ Jesucristore padeorí, múǎya dita macārǎ múārē ñañarō netōrǎ tiirǎ. Jesuré padeoré pōnarí macārǎ Judeapǎ niirǎrē wáarirobirora wáayiro múārē. Judeapǎre cúǎya wedera judíoa cúārē ñañarō netōrǎ tiirǎ. ¹⁵ Cúǎ judíoara marí Ōpǎ Jesuré sǎyírǎ; profetare sǎyírǎ; ūsǎrē cōǎjǎwǎ. Cōāmacūrē cúari tiirǎ. Niipetiramina cǎmerítutire boojǎya. ¹⁶ Judíoa niirǎrē netōrǎ jīrǎ, ūsǎ Jesuyé quetire wederi, cǎmotǎya. Cúǎ ñañaré tiiré jōōpemená pairó peti wáaro tiirǎ. Cōāmacū cúǎ teero tiiré wapa netōneridojǎqui sǎa.

Pablo Tesalónica macārǎrē ññagǎ wáanemodugamirigue

¹⁷ Ūsǎ múārē cōātiari sirogǎ, máata múārē ññadugamiwǎ sūcǎ. Ūsǎye ōpǎñrǎ ñno niipacari, múǎ pǎtopǎ yeeripǎnacutiwǎ. Toopǎre bayiró wáadugamiwǎ. ¹⁸ Yǎñ Pablo “wáaguda” jīrucumiwǎ. Ūsǎ toopú wáadugarecōrō Satanás ūsǎrē cǎmotǎtu niirō. ¹⁹⁻²⁰ Múārǎ niirǎ ūsǎrē ūsenire ticorǎ. Teero tiirǎ, múārē bayiró ññadugaga. Marí Ōpǎ Jesús cūñ pǎtuatiri, cūñrē wedeada múǎye quetire. Biirō jīñada: “Ññarǎ niirǎ ūsǎrē ūsenire ticorǎ. Cúārē búri peti mǎye quetire wederiwǎ. Cúǎ teeré tuorǎ, mǎñrē ññurō padeowǎ. Teero tiirǎ, bayiró ūseniǎ cúǎmena”, jīñada Jesuré.

3

¹ Múǎye queti diamacú tuodugǎra, sīcǎrǎbírǎtu sǎa. Teero tiirǎ, “ūsǎ pǎarǎ wáaweonoñrǎra niirǎdacu ñno Atenaspǎ” jīñwǎ. ² Teero jīrǎ, marí menamacū Timoteore wáadutiwǎ. Cūñ Cōāmacūrē padecotei Jesuyé quetire wederémena. Cūñrē ticocowǎ, múārē Jesuré padeonemó, wǎcūtutuari tiirǎ jīrǎ. ³⁻⁴ Ñpǎrǎ basocǎ múǎ Jesuré padeorí ññarǎ, ññatuti, buijǎcua. Cúǎ teero tiirǎ, Jesuré padeodúrijǎārō jīrǎ, Timoteore wededutira ticocowǎ. Ūsǎ toopú niirǎ, múārē ateré wedesuguetowǎ: “Marí Jesuré padeorǎre ññarō netōrǎ tiirǎdaca”, jīñwǎ. Ūsǎ jīrirobirora wáaa. Múǎ teeré masīcu. ⁵ Teero tiirǎ, wǎcū sīcǎrǎbíhegǎ, múǎye quetire néeatidutiwǎ, “¿padeomí cúǎ?” jīñgǎ. Apetó tiirǎ, Satanás múārē wedesǎjǎjǎyi; ūsǎ “búri peti buejǎyura” jīñ wǎcūmitu.

Tesalónica macārǎye queti

⁶ Mecútǎgǎrē Timoteo múǎ pǎtopǎ ññagǎ jearigǎ pǎtuajeawǎ. Múǎyere ññurē queti néepǎtuajeai. Múǎ Jesuré padeorucúrere, múǎ ññurō cǎmerí maírécutirere wedeawǎ. Ūsǎrē maíréména wǎcūrucujǎyiro. Ūsǎrē bayiró ññadugaayiro ūsǎ múārē ññadugarobirora. ⁷ Teero tiirǎ, ūsǎ múǎ Jesuré padeorucujǎrǎ tuorǎ, ññarō netōpacǎra, wǎcūtutuara niirǎ sūcǎ. ⁸ Marí Ōpǎrē múǎ padeó wǎcūtutuari tuorǎ, ūsǎ yeerisǎ sūcǎ. ⁹ Múǎ ūsǎrē bayiró peti ūsenirǎ tiirǎ. Teero tiirǎ, ūsǎ Cōāmacūrē deero tii ūsenire ticopetimasírǎcu. ¹⁰ Ñamirí, búrecori Cōāmacūrē bayiró sǎñrucujǎǎ, múārē ññadugaga. Múārē Jesuyé wededugaga, padeonemóārō jīrǎ.

¹¹ Cõamacũ marĩ Pacu basiro marĩ Õpũ Jesuména ùsãrẽ tiiápuaro múã p̄topu wáaadarere. ¹² Marĩ Õpũ Jesús múãrẽ cãmerĩ maĩnemórĩ tiiáro. Ûsã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiiáro. ¹³ Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ ãñurõ tiiápuremena wãcũtutuara, wapa cuohéra niiãdacu Cõamacũ marĩ Pacu ññacorop̄re. Marĩ Õpũ Jesús cũũyaramena atibúrecopu p̄tuaatiri, teerora niiãdacu.

4

Cõamacũ túsarére tiidutírigue

¹ Mecũtígãrẽ Jesús wãmemena múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biuro tiirécũtiya” jĩĩrẽre, teero biiri Cõamacũ túsarére múãrẽ wedewu. Tee maquẽrẽ tiiáyiuro. Teeré tiinemóña.

² Ûsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Õpũ dutirémene múãrẽ wedewu. ³ Cõamacũ múãrẽ ññañaré manirá niirĩ booquí. Teero tiirã, ãpẽrãména ññañarõ ñeeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quioníremena ññañaré tiieñorõ manirõ wãmosía, nũmocũtiya. Múã teero tiirĩ ññañã, ãpẽrã “ãñurõ tiiíya” jĩĩãdacula. ⁵ Cõamacũrẽ masĩhẽrã tiirõbiro numiãrẽ ññañaré tiidugáremena ugaripéarijãña. ⁶ ãpĩ nũmorẽ ñeeapera, coo manũrẽ ññañarõ tiirã tiicú. Teeré tiirijãña. Cõamacũ tee tiirãrẽ ññañarõ tiigũdaqui ùsã múãrẽ wederirobirora. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ ññañaré tiiáro jĩĩgũ mee beserigu niiwĩ. Ññañaré manirá niirĩ booquí. ⁸ Tee wederi boohégũno ùsãrẽ boohégũ mee tiiquí; Cõamacũ Espiritu Santore ticorigũp̄ere boohégũ tiiquí.

⁹ Cãmerĩ maĩrẽre deero jóanemomasĩriga múãrẽ. Cõamacũ múãrẽ cãmerĩ maĩdutĩtoarigu niiwĩ. ¹⁰ Múã teerora tiiáyiuro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩáyiuro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayirõ maĩnemóña” jĩĩcoa. ¹¹ “ãñurõ niiãda”, jĩĩña. Múãye niihẽrere wedepatirijãña. Múãye maquẽp̄ere wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrẽ teeré dutitoawu. ¹² Múã padera, teeména catiadacu, ãpẽrãyẽre sãĩrĩpacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohéra múãrẽ ãñurõ wedeseadacula.

Jesús p̄tuaatiadare

¹³ Diarirare wáaadare múã masĩhẽrã niirĩ booríga. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wáaadacula. Múã teeré masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiirõbiro nocõrõca boorituricu. ¹⁴ Marĩ Jesús diarigũp̄u masãmũãriguere padeojĩrã, atecãrẽ padeorã: Jesuré padeorã diarirare Cõamacũ Jesuré masõrirobirora cũãcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marĩ Õpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tiia: Jesús p̄tuaatiri, cũũrẽ padeorã cũũrẽ bocara wáaadacula. Cũũrẽ bocara, marĩ catirã ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biirope wáaadacu: Marĩ Õpũ basiro ùmũãsep̄u diiãtigũdaqui. Cũũ diiãtiri, ateré tuoãdacu: Dutirémene wedesere, ángele up̄tĩ macũ peti wedesere, Cõamacũyawu corneta busuri tuoãdacu. Teero wáari, Jesuré padeorã diarira masãsugueadacula. ¹⁷ Cũã siro marĩ catirã õmẽbũruãrip̄u cũãmena néemũãwanoãdacu. Toopũ Jesuré bocaadacu. Teero tiirã, cũũmena niirucujããdacu. ¹⁸ Múã teeré cãmerĩ wedeya. Teero tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiiãdacu.

5

¹ Jesús p̄tuaatiadari suguero gã wáaadare maquẽrẽ múã masĩcu. Teero tiigũ, múãrẽ deero tii wedenemomasĩriga. ² Múã ãñurõ masĩtoacu: Yaarépigu ñnamip̄u atigũbiro marĩ Õpũ Jesús p̄tuaatigũdaqui. ³ Basocã “ùsã cuiro manirõ ãñurõ niirecutijãã” jĩĩ wãcũbocua. Teero cũã wãcũpacari, wãcũña manirõ pee ññañaré cũãrẽ wáaadacu. Teerora biia, sĩcõ niipacó wĩmagũ apaadari suguero: Wãcũña manirõ coo pũnirẽ tũgueñanũcãco. Tee ññañaré wáaadarere netõrĩcua.

⁴ Múãpeja naĩtĩãrõp̄u niirãbiro niiria. Teero tiirã, Jesús p̄tuaatiadari bũreco jeari, yaarépigu múãrẽ ñeerĩ, uũãrabiro wáaricu. ⁵ Múã niipetira bóero niirã, báreco niirãbiro

nijjirã, Cõamacũ “tiigúda” jĩriguere wáanucãrĩ ññamasĩã. Marĩ naĩtĩãrõ, ñamipũ niirãbiro niirãjã, ññamasĩribocu. ⁶ Marĩ cãnirãbiro niirijããda. Basocã Jesús pũtuaatiadarere wãcũhẽrã, cãnirãbiro niicua. Marĩ cũũ pũtuaatiadarere ãñurõ ññacorucujããda; marĩ tiirẽre ãñurõ wãcũ, nijjããda. ⁷ Cãnirã ñnamirẽ cãniĩya. Cũmurã ñnamirẽ cũmuũya. ⁸ Marĩpeja búreco niirãbiro nijjirã, marĩ tiirẽre ãñurõ wãcũ, nijjããda. Sĩcũ cãmerĩsĩãrõpũ wáagũ, cũũya õpũũrẽ cãmotágũ, cõme sutirore sãñaqui. Cũũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotára, Cõamacũrẽ padeorucujããda; cãmerĩ maĩãda. Dupure cãmotágũ, cõmecororẽ pesaqui. Cũũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotára, “Jesús marĩrẽ netõnerĩgũ niĩwĩ; cũũmena niirucujããdacu” jĩ wãcũãda. ⁹ Cõamacũ cũũ ññañarõ tiiádara meerẽ marĩrẽ cúũrigũ niĩwĩ. Marĩ Õpũ Jesucristomena netõádarare cúũrigũ niĩwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrẽ diabolosarĩgũ niĩwĩ. Teero tiirã, marĩ catirã, diarira cũũmena niirucujããdacu. ¹¹ Teero tiirã, múã cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Cãmerĩ padeonemórĩ tiiyã múã tiirucúrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrẽ bayirõ wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõamacũye queti wederãre quionĩre-mena ññaña. Cũã múãmena pade, múã niãdarere wede, múã ãñurõ tiiádarere wedeeya.

¹³ Múã cúã tiiápurere ññarã, cúãrẽ maĩ, bayirõ padeoyã. Múã cãmerĩ ãñurõ niirecutiya.

¹⁴ Múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderã niirãrẽ cúã padeadare maquẽrẽ ãñurõ wedeya. Wãcũtutuherare wãcũtutuari tiiyã. Wãcũbayiherare tiiápuya. Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ niĩña.

¹⁵ Múãrẽ ãpĩ ññañarõ tiirĩ, cũũrẽ ññañarõ tiicãmérĩjãña. ãñurẽpere tiirucujãña múã menamacãrãmena, teero biiri niipetiramena.

¹⁶ Õseniremena niirucujãña. ¹⁷ Cõamacũrẽ sãirucujãña. ¹⁸ Múãrẽ wáarecõrõ Cõamacũrẽ usenire tiorucujãña. Cõamacũ teerẽ tiirĩ booquí múã Jesucristore padeorãre.

¹⁹ Espĩritu Santo múã wãcũrẽpure wederi, cãmotãrijãña. ²⁰ Espĩritu Santo masĩrẽ tiorẽmena wederẽre boorĩjã tiirĩjãña. ²¹ Æpẽrã wederẽre ãñurõ wãcũ beseya, “¿diamacũ niĩ?” jĩrã. ãñurẽ niirĩ, teerẽ tiiyã. ²² Niipetire ññañarẽ tiirĩjãña.

²³ Cõamacũ ãñurõ niirecutirere ticogú múãrẽ ññañarẽ manirã niirĩ tiiãro. Múã wãcũrẽre, múãye õpũũrĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohẽra niirĩ tiiãro. Cũũ teero tiiãro, tẽe marĩ Õpũ Jesucristo pũtuaatiripũ. ²⁴ Cõamacũ teerora tiigúdaqui. Cũũ múãrẽ beserĩgũ cũũ jĩrirobirora tiigú niĩ.

²⁵ Múãcã Cõamacũrẽ ãsãrẽ sãĩbosãya.

²⁶ Niipetira too macãrã Jesurẽ padeorãre maĩrẽmena ãñuduticoya.

²⁷ Marĩ Õpũ dutirõmena múãrẽ wedea: Niipetira Jesurẽ padeorãre atipũrẽ bueẽñoña.

²⁸ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niĩã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ

Pablo puarí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Үһу Pablo, Үһу menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārāre āñudutia. Múā marí Рачу Cōāmacũ, marí Õpũ Jesucristomena āñurō niijācu.

² Cōāmacũ marí Рачу, Jesucristo marí Õpũ múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiiáro.

Jesús pũtuaatiri, Cōāmacũ ñañarārē cōāādare maquē

³ Múā ũsāya wederabiro biirá, marí Õpũ Jesuré padeonemórā tiiáyi. Cámerí mañnemóāyi. Teero tiirá, ũsā tiirucúrobirora Cōāmacũre ũsenire tiorucujārō booa.

⁴ Múāye maquērē ũsā noo wáaro Cōāmacũre padeoráre wedea. “Tesalónica macārā cúārē ñañarō tiipacári, ñañarō netōpacára, wácūtutua, padeorucújāāyira”, jĩ, ũseniremena wedea.

⁵ Múārē ñañarō wáapacari, múā wácūtutuaremena Cōāmacũ diamacũ tiirére ēñorá tiicú. Cōāmacũjā basocáre cúā tiirírocōrō ñña, wapa tiiquí. Teero tiirá, múā cũ pũtopũ jeadara niiā sáa. Cōāmacũ dutiré múāpũre jeari, ñañarō netōrā tiiáyi.

⁶ Cōāmacũ diamacũ maquērē tiigú niijĩgũ, múārē ñañarō netōrĩ tiiráre ñañarō netōrĩ tiigúdaqui. ⁷ Múā ñañarō netōrāpere yeerisāre ticogũdaqui ũsārē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marí Õpũ Jesús pũtuaatiri. Cũ pũtuaatigũ, cũyara ángelea tutuaramena ũmũāsepu diiatigũdaqui. Jũñrémena asiyádiatigũdaqui. ⁸ Cōāmacũre masihērārē, marí Õpũ Jesuyé quetire netōnucārārē bayiró ñañarō tiigú atigũdaqui. ⁹ Cúā ñañaré tiiré wapa cōādiocogũdaqui. Teero tiirá, cúā cũ niiró berupu cōānoādacua. Cũ āñurō tiiré, cũ tutuarere ñnariadacua. ¹⁰ Teeré wáaadacu Jesús pũtuaatiri bũrecore. Tiibũrecore cũyara cũrē ũsenipeoadacua; niipetira cũrē padeorá petija cũrē ññamanijōāādacua. Múācā ũsā wederiguere padeojĩrā, cúāmena ũsenipeoropũ niiādacu.

¹¹ Teero tiirá, Cōāmacũre múāye maquērē sãibosárucua. Cũ múārē beserigu niijĩgũ, múārē cũ tiiróbirora niirecutiri tiiáro. Múā āñurō tiidugárere tiipetĩri tiiáro. Múā cũrē padeorá niijĩrā, cũ tutuaremena tiirére tiipetĩri tiiáro. ¹² Múā teero tiirémena marí Õpũ Jesús quioníremena ũsenipeonogũdaqui. Teero biiri basocá múācārē quioníremena ũsenipeoadacua. Cōāmacũ, marí Õpũ Jesucristo múārē āñuré tiorémēna ññajĩrā, teero ũsenipeonoādacu.

2

Jesús pũtuaatiadarere wedequēnorigue

¹ Mecũtĩgā marí Õpũ Jesucristo pũtuaatiadarere, marí cũmena neāādarere wedegũda. ² “Marí Õpũ pũtuaatiadari bũreco jeatoaa méé” jĩrē quetire tũobócu. Múārē tee quetire wederá ateré jĩbocua: “Ũsā Espiritu Santore cũojĩrā, tee múārē wedea”, jĩbocua; o “Pablocā tee jĩ wedewa” o “Pablocā tee ũsārē jóarira niiwā”, jĩbocua. Teeré tũopacára, wácũsugueriguere wasorí tiirĩjāña; wácũpatirijāña. ³ Cúārē jĩditonorijāña. Cũ pũtuaatiadari bũreco sũguero biiro wáaadacu: Pũ basocá Cōāmacũre netōnucāādacua; teero biiri sícũ ñañagũ peti bauáēñogũdaqui. Too síropũ cũ pecamepu jũtērijāgũdaqui. ⁴ Cũ Cōāmacũre, teero biiri niipetire basocá padeoré maquērē boorĩgũdaqui. Cũ dícare padeodutĩgũ, “niipetira nemoró apũtĩ macũ niiā ҮһҮҗа” jĩgũdaqui. Cōāmacũwii Jerusalén niirí wiipũre dui, “Үһу Cōāmacũ niiā” jĩgũdaqui.

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jĩyira.

⁵ Yhu múã putopu niigũ, teeré wedewu. ¿Múã teeré wácũrii? ⁶ Cũũrẽ cãmotárere múã masĩcu mée. Cũũ bauáẽñomasĩriqui Cõãmacũ cũũ jĩiritono jeaheri ména. ⁷ “Cõãmacũrẽ bayiró netõnucáre wáaadacu” jĩirotu jearipacari, wáaropu tiia mée. Ñañarere cãmotágu mecũtĩgãrẽ cãmotáruucujãqui ména. Coterucugũdaqui, té aperopú néewanogũpu. ⁸ Toorá ñañagũ peti bauáẽñogũdaqui sáa. Cũũrẽ marĩ Õpũ Jesús cũũ wĩãpũremenarã sĩãjãgũdaqui; cũũ asibatéremena putuaatigu, cũũrẽ cõãdiocogũdaqui. ⁹ Cũũ ñañagũ peti sicato bauáẽñogũ, Satanás tiiápuremena jeagũdaqui. Cũũ tutuare cuogũdaqui. Cũũ tiiẽñogũbiro tiirémene basocáre jĩiditogũdaqui. ¹⁰ Ñañarémene pecamepu wáaadarare tiiditõẽnopetijãgũdaqui, cũã diamacũ maquẽ maĩrere boorĩguie wapa. Cũã netõnerere boorĩtoaya mée. ¹¹ Teero tiigũ, Cõãmacũ cũãrẽ diamacũ maquẽrẽ ññamasĩrĩ tiirĩqui, cũã jĩiditorere padeoáro jĩigũ. ¹² Cõãmacũ diamacũ maquẽrẽ boohérere, ñañarẽ tiiusénirãrẽ “múã wapa cuoa” jĩigũdaqui.

Cõãmacũ múãrẽ netõnéãdarare beserigu niwĩ

¹³ Múã marĩ Õpũ maĩrãrẽ sicatorpu Cõãmacũ beserigu niwĩ, netõnégũdu. Cõãmacũ múãrẽ cũũyara sããrĩ tiirĩgu niwĩ Espĩritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacũ maquẽrẽ padeorémene. Æsã tee niipetirere wácũrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujããda. ¹⁴ Æsã múãrẽ Jesuyé quetire wederiguemene Cõãmacũ múãrẽ netõnerĩgu niwĩ, múãcã marĩ Õpũ Jesucristo añurẽ cuorẽ maquẽrẽ cuoáro jĩigũ. ¹⁵ Teero tiirã, padeó wãcũtutuaya. Æsã múãrẽ bueriguere tiinunúseya. Tee bueriguere múãrẽ wedewu; teero biiri tee bueriguere paperapũpu jóawu.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Õpũ basiro, teero biiri marĩ Pacu Cõãmacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiiáro; múãrẽ padeorucujãrĩ tiiáro, niipetire múã wedesere, múã tiirẽ añurẽ dícu niĩãrõ jĩigũ. Cõãmacũ cũũ añurõ tiirémene marĩrẽ maĩquí; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujããdare ticoqui; marĩrẽ too síropu añurõ niĩãdarecãrẽ masĩrĩ tiiquí.

3

Sãĩbosáducticorigue

¹ Æsãya wederabiro niirã, Æsãrẽ biiro sãĩbosáya: “Æsã Õpũ, mũyue queti aperopú boyeromene sesaaro; Æsãrẽ wáarirobirora padeorémene ñeenoãrõ”, jĩ sãĩñã. ² Niipetira marĩ Õpũ Jesurẽ padeorĩya. Teero tiirã, basocã ñañarã Æsãrẽ tiidugãrere netõnãrõ jĩrã, sãĩñã. ³ Marĩ Õpũ cũũ jĩrirobirora tiiquí. Teero tiigũ, múãrẽ wãcũtutuari tiinemógũdaqui; múãrẽ ñañarõ wáari jĩigũ, cãmotágu daqui. ⁴ Æsã tiidutĩguere múã diamacũ tiirã tiicú; teerora tiiwáruucujããdacu. Marĩ Õpũ múãrẽ “teerora tiirucúri tiigũdaqui” jĩ padeóã Æsã. ⁵ Marĩ Õpũ múãrẽ Cõãmacũ maĩrere masĩrĩ tiiáro. Cristo ñañarõ netõgũ wãcũtutuarirobirora múãrẽ wãcũtutuari tiiáro.

“Padeya” jĩicorigue

⁶ Jesucristo marĩ Õpũ wãmemene múãrẽ ateré tiidutía: Jesurẽ padeogũno daderi, Æsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Æsã tiirĩguere ññacũrõ booa. Æsã múãmena niirã, sica diamacũ niirã mee tiiwú. ⁸ Atecãrẽ sícũnorẽ wapatĩripacara, yaariwu. Teero tiirõno tiirã, ñamirĩ, búrecori bayiró peti padewu, múãrẽ potocódugahera. ⁹ “Æsã buerẽ wapa Æsãrẽ wapatĩya”, jĩ dutimasĩpacara, dutiriwu. Æsã padewu, añurẽ buerẽ ticodugara, múãrẽ ññacũãrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, ateré tiidutíwu: “Pad-edugahegunojã yaarijããrõ”, jĩiwũ. ¹¹ Siquẽrã múãmena niirã daderã niirẽ quetire tuowũ. Paderipacara, ãpẽãména wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Õpũ Jesucristo wãmemene teero tiirãrẽ Æsã biiro tiidutí, wãcũtutuare ticoa: Añurõ yeeripũnacũtiremene padeya, múãrẽ dusarẽnorẽ sãĩãdara.

¹³ Æsãya wederabiro niirã, páasutiro manirõ añurere tiirucujãña. ¹⁴ Æsã atipũména duticorere netõncãgũnorẽ ññamasĩ, bapacutirijãña, boboro netõãrõ jĩrã. ¹⁵ Teero

tiipacára, cũũrẽ ãñatutirijãña. Cũũrẽ biirope wedequẽnoña s'cũ múãya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Òpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogú múãrẽ merẽã wáari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ tiorucujããrõ. Marĩ Òpũ múã niipetirapure niiãrõ.

¹⁷ Υηη Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yηη basirora jóaa. Υηη jóarepũrĩcõrõ teero jóaa. Teero tiirá, múã “cũũrã jóayi” jĩ ãñamasĩãdacu. ¹⁸ Marĩ Òpũ Jesucristo múã niipetirapure ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã niiã.

TIMOTEORE

Pablo jóasugueripũ

Ñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũũrẽ ãñudutia. Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigũ, teero biiri Jesucristo too síropũ putuaatigũdutirõmena yũ cũũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Mũũ Jesuré padeogũ, yũ macũ tiiróbiro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ãñaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiĩáro.

Diamacũ niĩhẽrere buedutiririgue

³ Yũ Macedonia ditapũ wáagũ, mũũrẽ bayiró jĩrirobirora tiimacã Éfesopũ putuácũmuña. Toopũre diamacũ bueherare teerẽ buedutirijãña. ⁴ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tuonũuserijããrõ. Teero biiri cũãya wedera tíatopũ macãrã cũã jĩmũãatiriguere tuonũuserijããrõ. Teerẽ tuonũusera búri peti cãmerĩ cúasori tiĩadacua; Cõãmacũ tiĩdutrere tiirícua. Cũũrẽ padeonemóricua.

⁵ Múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ boogũ, teero dutia. Ñañaaré manirá, ãñurõ yeeripũnacutira, jĩdutoro maniró padeorã cãmerĩ maĩãdacu. ⁶ ãpẽrã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. ⁷ Moisére dutirẽ cũũriguere buedugamicua. ãñurõ tee buerẽ maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiiróbiro bueeya.

⁸ Marĩ masiã: Tee dutirẽ ãñuniã, marĩ teerẽ ãñurõ bue, diamacũ tiĩatã. ⁹ Ateré tuomasĩrõ booa: ãñurõ tiirã dutirẽre booriya. Biiro tiirãpere dutirẽre cũũrõ booa: Dutirẽre netõnũcãrãrẽ; dutirẽre tuorídojãrãrẽ; ñañaãrãrẽ; Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quioníremena ãñahãrãrẽ; cũũye buerẽ maquẽrẽ boohãrãrẽ; pacũrẽ, pacorẽ sããrãrẽ; niipetira basocãre sããrãrẽ; ¹⁰ ãpẽrãmẽna ñañaãrõ ñeeaperare; mũũã sesaro numiãmena tiiróbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩditorepirare; “Cõãmacũmena jĩã” jĩdutorare; Cõãmacũ buerẽ niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. ¹¹ Tee buerẽ Cõãmacũ netõnẽre queti maquẽ niĩã. Cũũ ãñunetõjõãgũ yũre tee ãñurẽ quetire buedutiwi.

Cõãmacũ Pablõre bóaneõ ãñarigue

¹² Marĩ Õpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũre ãñagũ, “yũ dutirẽre ãñurõ tiigũdaqui” jĩ wãcũgũ, cũũ buerẽre buenũnũsegũdũre sõnecorigũ niĩwĩ. Teero sõnecogũ, yũre tutuarere ticorigũ niĩwĩ. ¹³ Too sugueropũ yũ cũũrẽ ñañaãrõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ñañaãrõ netõrĩ tiipacari, cũũye maquẽrẽ buijãpacari, yũre sõnecorigũ niĩwĩ. Yũ cũũrẽ padeorẽre masĩriwũ ména; yũ tiirẽre tuomasĩriwũ. Teero tiigũ, yũre Cõãmacũ bóaneõ ãñarigũ niĩwĩ. ¹⁴ Marĩ Õpũ ãñurẽ petire yũre ticowi. Cũũ yũre Jesucristore ãñurõ padeorĩ tiiwĩ. Cãmerĩ maĩrĩ tiiwĩ.

¹⁵ Ate yũ wedeseadare diamacũ niĩã; niipetira aterẽ padeorõ booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãrãrẽ netõnẽgũdũ atibúrecopũre atirigũ niĩwĩ. Yũrã niipetira nemorõ netõnũcãrigũ niĩã. ¹⁶ Teero niipacari, Cõãmacũ yũre bóaneõ ãñawĩ. Cũũ yũre teero tiirẽmena Jesucristore padeoãdarare cũũ bóaneõ ãñarẽre ãñosũguéwi. Cũũ bóaneõ ãñarẽ petirĩcu. Yũre bóaneõ ãñaribirora cũũrẽ padeoãdarare bóaneõ ãñagũdaqui. Cũãrẽ cũũmena catiri tiigũdaqui. ¹⁷ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ padeorẽ cõoãro; cũũ ãñurõ tiirẽre usenire ticoaro. Cũũ Õpũ niire petirĩcu; diariqui; cũũ bauhẽgũ niiqui; sãcũrã niiqui; masĩgũ niiqui. Cũũ niipetira Õpũ niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

¹⁸ Timoteo, mũũ yũ macũ tiiróbiro niĩã. Teero tiigũ, mũũrẽ dutia. Too sugueropũ marĩya wedera Cõãmacũ wãmemena mũũrẽ wedewa. Cũã wederibirora yũcã mũũrẽ

ateré dutia: Tutuaromena duuró maniró añurō tiirére tiirucújãña. ¹⁹ Diamacú padeoyá. Ññurō yeeripūnacūtirucujãña. Siquērã añurō catirí yeeripūna cuodugáhera cúa Cōamacūrē padeorére ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorē, Alejandro. Teero tiigú, “Satanás booró tiiáro” jñwũ. Cúa cũ booró tii, ññañarō netōári siro, Cōamacūrē ññañarō wedesenemoribocua sũcã.

2

Cōamacūrē usenire ticoré buerigue

¹ Ateré dutisugueguda: Cōamacūrē usenire ticorémēna niipetiraye niĩadarere sãibosáya. ² Òpārārē, niipetira dutiráre sãibosáya. Cãmeríquere maniró añurō niirecutiada jñrã, Cōamacũ booróre tiiáda jñrã, basocámēna queoró niirecutiaro jñrã, cúaãrē sãibosáya. ³ Marí teero tiiré añuniã. Cōamacũ marirē netōnégũ teero tiirí tusaqui. ⁴ Cōamacũ niipetira netōnénorira niirí booquí. Teero biiri diamacú maquērē masirí booquí. ⁵ Cōamacũ sícũrã niiqui. Basocú sícũrã niiqui basocáre Cōamacũmēna wedesebosagu; Jesucristo cũrã niĩ. ⁶ Cũ niipetira basocá ññañarē tiiré wapa wapatigũ, diabosarigũ niiwĩ. “Teero wáadacu” jñrito jeari, tee quetire wedebauanenoyiro. ⁷ Cũye quetire wededutigũ, cũ beserigũ niirí, Jesús yũre sōnecorigũ niiwĩ. Judíoa niihērārē buedutirigũ niiwĩ. Teero tiigú, diamacú maquērē buegu, “tee maquērē padeoyá” jñ buea. Diamacúrã jñã. Jñditogu mee tiia.

⁸ Teero tiigú, noo marí wáaropũ ñmũárē cúare manirã, tutiré manirã, ññañarē manirã wãmo súumũco, Cōamacūrē sãirí booa. ⁹ Numiácã cúa sãñarucurobirora sãñarō booa. Cúaãrē añurō jearénorē sãñarō booa. Cúaãye póa wapapacáremēna mamarijããrō; teero biiri cúaãye òpũñirē oromena, perla wapapacáreperimēna mamarijããrō; teero biiri suti wapapacáre sãñarã, “biiro biia yũja” jñ wãcũrã mee sãñaãrō. ¹⁰ Biirope tiiáro: Ññurō baudugára, Cōamacūrē padeorá numiã tiirucúrenorē tiiáro. Ññurō tiirémēna añurã niĩãrō. Ñpērārē tiiápu, añurō tiiáro. ¹¹ Ditamanirō, padeorémēna añurō buerére tuoáro. ¹² Basocá neãrĩ, ñmũá sũguero numiãrē buesuguerijãrō booa; ñmũárē dutirijããrō. Ditamanirō niijããrō. ¹³ Biirope niã: Cōamacũ Adãnrē tiisuguéyigũ. Too síro Evare tiiyigũ. ¹⁴ Adãn jñiditonoriyigũ. Numiõpe jñiditonoyigo. Teero tiinórigo niijigō, Cōamacũ dutirére netōncáyigo. ¹⁵ Co teero tiirí siro niipacari, numiã pōnacutíri, cúaãrē netōrĩ tiigúdaqui. Cúa diamacú tiirémēna Cōamacūrē padeorí, ñpērārē maírĩ, ññañarē manirã niirí, teero tiigúdaqui.

3

Suonirã maquē

¹ Ate diamacúrã niã: Jesuré padeorí pōna macãrãrē suonígũ* sãadugagu, añurere tiidugágu tiii. ² Teero tiidugáguno biiro niigú niirō booa: “Ññañarē tiigú niĩ cũ” jññoña manigú; sícōrã numocutigũ; ññañarē tiidugágu wãcūtutuagu; añurō wãcũ besemasigũ; ñpērārē quioníremēna iñanogũ; wári basoca cũya wiipu jeari, añurō bocagú; ñpērārē añurō buemenigũ niirō booa. ³ Teero biiri cūmugú, cãmeríquégũ niirijãrō booa; tutiro maniró basocáre añurō tiigúno niirō booa. Niyeru bayiró peti ugaripéagu niirijãrō booa. ⁴ Cũ cũya wii macãrãrē añurō dutimasigũ niirō booa. Cũ pōnarē padeorémēna yũri tiigú niirō booa. ⁵ Cũ cũya wii macãrãrē dutimasihégũ, Cōamacūrē padeorí pōna macãrãrē toorã nemoró cotemasiriboqui. ⁶ Sicato padeonucágũ niirijãrō booa. Apetó tiigú, cũ “yũ ñpērã nemoró uputí macũ niã” jñ wãcũboqui. Cũ teero wãcũgũ, Satanás tiiróbiro ññañarō wãcũgũ tiiqui. Cũcãrē Satanárē tiirírobirora Cōamacũ ññañarō

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo.

tiigúdaqui. ⁷ Teero tiirá, Jesuré padeohérecā “cūūrā āñurō tiii” jīnogū niirō booa. Teero jīriatā, cūā cūūrē wedesābocua; Satanás cūūrē diocójāboqui sáa.

Tiiápura maquē

⁸ Tiiápuracā† sūonírā tiiróbiro padeonórā niirō booa. Diamacū wedeserano niirō booa. Vīno wānirā, ñañaré tiirémēna niyeru wapatára niirijārō booa. ⁹ Jesucristo too sūguero masīña maniríguere ēñorígu niiwī. Teeré masījīrā, āñurō yeeripūnacūtiremena padeorá niirō booa. ¹⁰ Cūārē sōnecoadari sūguero, cūā tiirécūtirere āñurō masīrō booa. “Ñañaré tiirá niīya cūā” jīñoña manirārē īñarā, sōnecoro booa. ¹¹ Cūā nūmosānumiācā teerora niirō booa: Padeonórā; queti jīñhērā; ñañaré tiidugára, wācūtutuarā; āñurō tiirá niirō booa. ¹² Tiiápura sīcōrā nūmocūtiaro. Cūā pōnarē, cūāya wii macārārē āñurō dutimasīārō. ¹³ Cūā tiiápurere āñurō tiirí, cūārē basocá “āñurō tiīya” jīādacua. Jesucristore cūā padeorēre cuiro manirō wēdenemoādacua.

Marī padeoré maquē

¹⁴⁻¹⁵ Timoteo, “уѡм мѡм рѡторѡ máata wáaguda” jī wācūmiā. Apetó tiigú, máata wáaribocu. Máata wáahēgu, Cōāmacūyara niirecūtirere masīārō jīīgū, mūūrē jóaa. Marī Cōāmacūyara Jesuré padeorí pōna macārā niā. Marīrā Cōāmacū catirucugūye diamacū maquērē wederá niā. ¹⁶ Marī padeoré tíatorѡ masīña maniré niimiyyiro. Mecūtīgā “ѡрѡті maquē niā” jīmasīā marī. Ateré wācūña:

Cristo marī tiiróbiro ōpūūcūtīgū bauáyīgū.

Espíritu Santo cūūrē “āñugū peti niī” jī masīrī tiiyígū.

Ángelea cūūrē īñayira.

Cūūye quetire niipetire dita macārārē wēdenoā.

Atibúrecopūre basocá cūūrē padeoóya.

Cōāmacū cūūrē ūmūāsepū néemūāwayīgū.

4

Diamacū padeohéra tiiré

¹ Atibúreco petiádari sūguero wáadarere Espíritu Santo marīrē āñurō masīrī ti-iquí. Sīquērā Jesuré padeodúadacua. Wātīā jīīditorere, teero biiri wātīā buerére tūonūnūseadacua. ² Cūārē buerá diamacū wederábiro wedepacara, jīīditoya. Cūā wācūrēpū “ñañaniā” jīīrere yūnūnūmoriya. ³ Basocá wāmosíadugari, cāmotáaya. Sīquēñe yaarere yaadutiriya. Cōāmacūpe tee yaarere tiirígū niiwī. Teero tiirá, marī Jesuré padeorá diamacū maquērē masīrā cūūrē ūsenire ticoari siro, yaamasīā. ⁴ Niipetire Cōāmacū tiiré āñurē niā. Dooríjārō booa. Cūūrē ūsenire ticotoa, yaari, āñuniā. ⁵ Cōāmacū teeré “āñuniā” jīītoayīgū. Teero tiirá, marī cūūrē ūsenire ticori, tee yaarere āñurē wáari tiiquí.

Timoteore tiidutírigue

⁶ Mūū Jesuré padeoráre teeré wedegu, Jesucristore āñurō padecotegu niicu. Teero tiigú, “marī Jesuré padeoré maquērē yūnū buerucua” jīīrere ēñogúdacu. Teero biiri “marī bueré āñurere yūnū tūonūnūsea” jīīrere ēñogúdacu.

⁷ Atibúreco maquē wedeseāmarere tūoríjāña. Tee marī niirecūtirere tiiápuria. Jīīāmare niā. Nemoró Cōāmacū boorere tiirucújāña. ⁸ Marīye ōpūūrī tutuari tiiré marī tiirucúri, āñuniā. Cōāmacū boorépere tiiríporipereja, toorá āñunemoā. Teero tiiró, marī catirí būrecorire, too síropū marī niīādari būrecorire āñurō wáari tiicú. ⁹ Tee diamacūrā niā; niipetira teeré padeoró booa. ¹⁰ Cōāmacū catirucugū niī. Cūū niipetirare netōnégū

† 3:8 Tiiápura sūonírārē tiiápuyira atemēna: Cōāmacūyere bueyira; Cōāmacūyere buerí wii quēnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasāyemēna: diácono.

niipacu, cūūrē padeorá dícare netōnégū niīi. Cūū too síro marīrē āñurō tiiádarere wácūā. Teeré useniremena wácūrā, Jesucristoyere wede, ñañarō netō, bayiró padea.

¹¹ Teeré bue, tiidutíya. ¹² Mūū mamū niirémēna āpērā mūūrē tuodugáribocua. Teero wáari jīīgū, Jesuré padeoráre āñuré queoré ēñoñá. Āñurō wedeseya; āñurō tiirécūtiya; cāmerí maíñá; Jesuré āñurō padeoyá; ñañaré manigú niíña. ¹³ Yūū toopú jeadari sūguero, neārārē Cōāmacūye queti jóaripūrē bueēñoña; cūārē “biiope niirecūtiya” jīi wedeya; Jesuyé padeoré maquērē bueya. ¹⁴ Cōāmacū mūūrē “biio tiigúda niigúdaqui” jīiriguere tiirucújāña. Būtoá mūūrē ñaapeórito, teeré Cōāmacū ticorigū niíwī.

¹⁵ Teeré wácūnūnūse, āñurō tiirucújāña. Teero tiirí, niipetira mūū āñurō tiiwárerē ññaadacua. ¹⁶ Mūū tiirécūtirere, mūū buerére āñurō wácūña, “¿diamacú niimiito?” jīīgū. Teeré tiirucújāña. Teeré tiirá, mūū, teero biiri mūūrē tuorácā netōnénoādacua.

5

Jesuré padeorámēna biio tiiyá

¹ Būcure tutirijāña. Mūū pacure wácūtutuare ticogú tiiróbiro wedeya. Mamarárē mūū baira tiiróbiro wedeya. ² Būtoá numiārē mūū pacosánumiā tiiróbiro wedeya. Mamará numiārē mūū baira numiā tiiróbiro ñañarō wácūrō maniró wedeya.

³ Wapewia numiā tiiapunoña manirárē tiiapuro booa. ⁴ Wapewio coo pōna, coo párámerā cūorí, cūā coore tiiapuaro. Cūā tiiapuremena cūāya wederare cūā padeorére ēñosugúaro. Teero tiirá, cūā pacusūmūārē, ñecūsūmūārē tiiapucāmecua cūārē masōrigue wapa. Teero tiiré Cōāmacū ññacoropū āñuré niíā. Cūū teeré ññagū, useniqui.

⁵ Wapewio tiiapuya manigó sícō niigópe Cōāmacū tiiapurere yueco. Teero tiigó, búrecori, ñamirí teero sāirucújāco. ⁶ Wapewio coo booró tiiamajāgō, catigó niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teeré niipetirare tiidutíya, “cūā wapa cūoóya” jīñña manirá niíārō jīīgū.

⁸ Maríya wederare wépeoro booa. Nemoró maríya wii macārāpere wépeoro booa. Wépeohera cūā “Jesús dutirére tiíada” jīirira niipacara, “cūū dutirére tiinemória” jīirāno niíya. Jesuré padeohéra nemoró ñañará niicua.

⁹ Wapewia numiārē tiiapunoādarare biio biigónorē jóatuya: Būcūó sesenta cūmarí nemoró cūogóre, sícūrē manūcutimirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo āñurō tiioy” jīñnorigo niíārō; coo pōnaré āñurō masōrigo niíārō; basocá cooya wiipū jeari, āñurō tiirigo niíārō; Jesuré padeoráre tiiapurigo niíārō; ñañarō netōrārē tiiapurigo niíārō; āñuré apeyenó tiirucúrigo niíārō.

¹¹ Wapewia numiā mamarárē jóaturijāña. Apetó tiirá, Cristoyere tiidugáro nemoró ũmūmēna niidugara, manūcutidugacua. ¹² Cūā “Cristoye dícare tiíada” jīiriguere tiidúra, cūā basiro wapa cūocúa. ¹³ Wiseripú dícu wáara, daderá posacua. Daderá dícu posaricua; quetipíra posacua. Āpērārē niipetire cūāyere sāíñá, wedeseya manirénorē wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiā mamará niirānorē manūcutiri booa sūcā. Pōnacūtíaro. Cūāye wiseri macārārē āñurō ññanūnūsearo. Cūā teero tiirí, marīrē ññatutira “cūā ñañaré tiíya” jīimasírícu. ¹⁵ Síquērā wapewia numiā Cristoyere tiidútoa, Satanás boorépere tiirá tiíayira.

¹⁶ Jesuré padeogú o padeogó cūāya wedego wapewiore tiiapuaro. Jesuré padeorí pōna macārārē cotedutirijāārō. Teero tiirá, āpērā wapewia numiā tiiapuya manidójārāpere tiiapumasíadacua.

¹⁷ Būtoá dutirá múārē āñurō dutirére āpērā nemoró padeoró booa. Būtoá dutirá múārē Cōāmacūye buerāpere toorá nemoró múā cūorémēna tiiapuro booa. ¹⁸ Cōāmacūye queti jóaripūpū tee maquērē queorémēna jīiā: “Wecu trigore wāñiárí, useropū tuusári betore tuusárijāña. Yaadugagu, yaaaro”. Aperopú jīiā: “Padegúre cūū paderé wapa wapatíro booa”.

¹⁹ Butoá menamacūrē sīcū wedesārī, tuorijāña. Puará, itiárā ñnarira wedesārīpu, tuoyá. ²⁰ Cúã ñañaré tiirucúrare niipetira ñnacoropu tutiya, ãpērǎ cuiaro jīgū.

²¹ Cōāmacū ñnacoropu, marī Ōpū Jesucristo ñnacoropu, ángelea cūñ beserira ñnacoropu mūurē dutia: Yūu mūurē tiidutírere niipetirare sīcārībīro tiiyá. Mūu tusará dícuere añurō tiirijāña. ²² Cōāmacūye padeadarare sōnecoadari sūguero, añurō ññaña mūu ññamasīremena potocōrō manirō. Mūu ñañaré tiirare besegu, cúã tiiróbirora tiigú niisotoapeobocu.

²³ Mūurē páaga pūnirī, oco dícu sīnirijāña. Vino péero sīniñá. Nañrō diagu wāmecutia mūu.

²⁴ Sīquērārē cúã ñañaré tiiré masīnotoaa, cúārē cúã ñañaré wapa ticoadari sūguero. Āpērǎpére cúã ñañaré tiiré too síropu masīnoādacu. ²⁵ Teerora añurō tiirécǎ máata masīnoā. Apeyé añurō tiiré masīña manipacáro, bauhéropu niidoa tiirícu.

6

¹ Jesuré padeorǎ padecotera cúārē dutirare bayiró padeorémēna ñnarō booa. Cúã teero tiirí, Cōāmacūrē, marī buerere ãpērǎ ñañarō wedesericua. ² Cúārē dutirá Jesuré padeorǎ niirī, bayiró cúārē padeoró booa. “Marī tiiróbiro Jesuré padeorǎ niñá” jīpacara, “marīrē duti netōñcǎmasīriya” jīrijārō booa. Toorǎ tiinemósāñu cúã dutirere añurō padecotero booa. Cúã biiro padecotera, cúã tiiróbiro padeorǎ, cúã mañrārē tiápura tiiyá. Teeré buē, wācūtutuare ticoya cúārē.

Merēã buerǎ tiiré

³ Sīcū múārē merēã buegúno marī Ōpū Jesucristoye añurē buerere padeoríqui. “Cōāmacū boorere tiirucújāña” jī buerere booríqui. ⁴ “Āpērǎ nemoró masīgú niñá” jī wācūpacu, masīridojaqui. Basocǎ wedeserecōrō “niiria” jīrucuqui, cāmerítutidugagu. Teemēna cāmerí ññatutire, cāmerí ññadugahere, ñañarō buijǎre, ãpērārē ñañarō wācūre wāanucǎ. ⁵ Cúã ñañaré dícu wācūrucura, diamacú maquērē masīhērǎ, cāmerítuticua. “Cōāmacūyere padera, pairó wapatáadacu”, jī wācūcua. Cúãñorē bapacutirijāña. ⁶ Cōāmacūyere añurō padera, añurē peti cūotóaa. Teerora niñá, marī cūorémēna ũsenirī. ⁷ Marī atibúrecopure bauára, apeyenó néeatiriwū; diaracǎ, apeyenó néewaricu. ⁸ Marī suti cūorémēna, yaaré cūorémēna ũseniñá. ⁹ Pee cūodugára ñañaré tiidugárere ññcārícua. Satanás cúārē máata diocómasíqui. Cúã boonemósāre maquē dícuere wācūcua. Tee maquērē bayiró wācūrémēna ñañarō netō, ñañarō tiinóadacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ũgaripéaremena niipetire ñañaré niñucǎ. Āpērǎ niyeru boonemósāremēna Jesuré padeorere duujǎcua. Teero tiirǎ, cúã catirí burecore ñañarō netócua.

Pablo Timoteore añurē tiidutírique

¹¹ Mūupeja Cōāmacūrē añurō maīgú, tee niipetirere boosáarijāña. Biirope tiiyá: Añurere tiirucújāña; Cōāmacū boorere tiirucújāña; cūñrē padeoyá; cāmerí maññá; ñañarō netōpacú, wācūtutuaya; ãpērārē añurō tiirucúya. ¹² Mūu tutuaro jeatuaro wācūtutua, Cōāmacūrē padeorucújāña. Catiré petihérere duurijāña. Cōāmacū catiré petihére ticogú mūurē beserigu niiwī. Pau tucóropu mūu Jesuré padeorere wedewu. ¹³ Cōāmacū niipetirare catiré ticogú ñnacoropu, teero biiri Jesucristo cūñ niirecutirere Poncio Pilatore wederigu ñnacoropu mūurē tiidutía: ¹⁴ Yūu dutiré niipetirere wasoró manirō wedeya. “Cūñ wapa cūoi” jīñña manigú niñña, téē marī Ōpū Jesucristo putuaatiripu. ¹⁵ Cōāmacū queorí bureco jeari, Jesús putuaatigūdaqui. Cōāmacū aññunetōjōāgū niññ; cūñ sīcūrǎ niipetirare dutigú niññ. Ōpārǎ Ōpū niññ. ¹⁶ Cūñ sīcūrǎ catirucugu peti niññ. Cūñ bayiró asibatégū niirópū sīcū basocú jeamasīriqui. Sīcū cūñrē ññariyigu; cūñrē ññaña maniá. “Cūñrē niipetira padeoáro; cūñ tiidugárere tiirucújāqui” jīññarō niipetira. Teerora niññarō.

¹⁷ Pee apeyé cʉorá “ãpêrá nemoró niĩ” jĩrijããrõ. Cũã cʉorémēna “ãñurõ wáaadacu” jĩ usenirijããrõ. Cũã cʉoré petijóããdacu. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũmena ãñurõ wáaadacu” jĩ useniãrõ. Cõãmacũ marĩrē niipetire marĩ cʉorére ticoi, useniãrõ jĩgũ.

¹⁸ Pee apeyé cʉorá ãñuré tiiáro; pee ãñurõ tiirere cʉoáro. Cũã cʉorémēna tiiápuaro.

¹⁹ Cũã teero tiirí, Cõãmacũ pʉtopũ cũãye ãñuré niĩadacu. Toopá niiré petirícu. Teero tiirá, catiré petihére bʉaáadacua.

Dutiyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõãmacũ mʉurē wededutigu cúüriguere ãñurõ tiiyá. Atibáreco maquē wedesere búri niirere tʉoríjãña. Noo booró bueãmajãrãrē tʉoríjãña. Cũã “masĩã” jĩiré masíre peti mee niĩ. ²¹ Sĩquērã tee masíre buerá Jesuré padeomíriguere duujãrira niiwã.

Cõãmacũ mʉurē ãñuré ticoaro.
Nocõrõã niĩ.

TIMOTEORE

Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũurẽ añudutia. Yũ Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu, cũũ ticocorigu niĩã. Teero biiri ateré cũũ “tiigũda” jĩriguere yũ wederi booquí: “Cõamacũ Jesucristomena niirãrẽ catiré petihére ticoqui”. Timoteo, yũ mũurẽ maĩã; mũ yũ macũ tiiróbiro niĩã.

Cõamacũ marĩ Pacu, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mũurẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiiáro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucuya

³ Yũ ñecũsũmũã Cõamacũrẽ padeoríobirora yũcã añurõ yeeripũnacutiremena padeóa. Ñamirí, búrecori yũ sãirécõrõ mũurẽ wãcũã. Mũurẽ wãcũgũ, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁴ Yũ wáari bureco mũ utiriguere wãcũrucua. Teero tiigũ, yũ bayiró usenigũda jĩgũ, mũurẽ bayiró ññadugaga. ⁵ Mũ jĩditoro maniró Jesucristore padeorére yũ wãcũã. Mũ ñecõ Loida, teero biiri mũ paco Eunice padeosũguéwa. Yũ masĩjãã: Mũcã teerora padeonũnũsegũ tiicú.

⁶ Teero tiigũ, ateré mũurẽ wãcũrĩ tiia: Too sũgueropũ yũ mũurẽ ñaapeóri, Cõamacũ mũurẽ “biiro tiigũda niigũdaqui” jĩrigũ niiwĩ. Tee masiré ticorére tiirucũjãña.

⁷ Cõamacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticogu, cuiro maniró niĩãrõ jĩgũ ticorigu niiwĩ. Teero cuirono tiigũ, Espiritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquí; cãmerí maĩrĩ tiiquí; añurõ tiirére besemasĩrĩ tiiquí. ⁸ Teero tiigũ, marĩ Õpũye quetire wedegu, boborĩjãña. Yũ teeré wederé wapa peresuwiipũ duigũcãrẽ bobosãrijãña. Biirope wãcũña: “Tee queti wederé wapa yũcã ññaãrõ netõpacú, Cõamacũ tutuare ticorémene nũcãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ netõnérigu niiwĩ. Marĩ cũũyara añurã niirĩ boogũ, beserigu niiwĩ. Marĩ añurẽ tiirĩ ññagũ mee beserigu niiwĩ. Cũũpe marĩrẽ añurõ tiigũda jĩgũ, beserigu niiwĩ. Biiro biiã: Atibúreco tiidãrĩ sũguero, Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiigũda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéãdarere wãcũrigu niiwĩ. ¹⁰ Atitó marĩrẽ añurõ tiirére ãñogũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéãgũrẽ ticodiocorigu niiwĩ. Jesús marĩ dianetõborirare netõnérigu niiwĩ. Marĩ cũũ netõnére quetire padeorã “catiré petihére cõoa” jĩmasĩã.

¹¹ Cõamacũ tee netõnére quetire yũre wededutirigu niiwĩ. Tee quetire yũre buedutirigu niiwĩ. Cũũyere wededutigu yũre beserigu niiwĩ. ¹² Tee quetire wederé wapa yũ bayiró ññaãrõ netõã. Teero ññaãrõ netõpacú, boborĩã. Yũre tee queti wededutirigure masĩã. Teero tiigũ, ateré jĩã yũjã: “Cũũ yũre cúũriguere coteyapacutiguadaqui, tée cũũ pũtuaatigũpũ”.

¹³ Yũ mũurẽ diamacũ bueriguere bueya. Jesucristore padeorémene, cãmerí maĩrémene bueya. ¹⁴ Æpẽrã tee quetire wasorĩ jĩgũ, Espiritu Santo marĩpũre niigũ tiiãpuremena Cõamacũ mũurẽ wededutigu cúũriguere diamacũ bueya.

¹⁵ Mũ masĩtoacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yũre cõãwapetijõãwã. Cũãmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teerora tiiwã. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiirĩwi. Cõamacũ cũũrẽ, cũũya wii macãrãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Sĩcãrĩ mee Onesíforo yũre wãcũtutuari tiiwĩ. Yũ peresuwiipũ niipacari, yũre bobosãriwi. ¹⁷ Bobosãrõno tiigũ, Romapũ jeagu, yũre ãmaãrigu niiwĩ, tée buagũpũ. ¹⁸ Marĩ Õpũ basocãre wapa tiidãrĩ bureco jeari, Onesíforore bóaneõ ññaãrõ. Cũũ Éfesopũ marĩrẽ tiiãpuriguere mũ añurõ masĩcu.

¹ Timoteo yuu macũ tiiróbiro niigú, Jesucristo m̄m̄rē añurō tiiquí. Tee añurō tiirémena Cõamacũ m̄m̄rē tutuarere ticoaro. ² Yuu pau basocá tuocóropu bueriguere m̄m̄ tuowú. Teeré buemasĩrārē m̄m̄ padeoráre buenetōneña. M̄m̄ teero tiirí, cúacã ãpērārē bueadacua.

³ M̄m̄ surara añugú tiiróbiro niiña; Jesucristo m̄m̄rē dutigú niĩ. Surara ñañarō netōgú n̄cāróbirora n̄cãñá m̄m̄cã. ⁴ Surara cũrē dutigú cũm̄mena useniārō jĩgũ, surara niihērãbiro tiiríqui. ⁵ Teerora sũcã cuturí basocu “biirope wáaya” jĩ dutirére tiihégu, wapatáriqui. ⁶ Teerora wesepú añurō padegúcã tiiwese maquē ote d̄cacutirere dúa wapatámasĩqui. ⁷ Tee yuu wederére wãcũn̄n̄useya. M̄m̄ teero tiirí, marĩ Òpũ niipetirere m̄m̄rē tuomasĩrĩ tiigúdaqui.

⁸ Jesucristore wãcũña: Cũñ diarigu niipacu, masãrigu niiwĩ; David pãrãmi niin̄n̄usegu niĩ. Yuu cũnye queti añurē quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yuu ñañarō netōgá; ñañarē tiigú tiiróbiro peresuwiipu niã. Cõamacũye quetipeja niipetiropu niipetitoa. Tee quetipe yuu peresuwiipu biadapórigu tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõamacũ beserirare añurō wáaaro jĩgũ, ñañarō netōã. Jesucristo cúãrē netōnérĩ boogá. Teero biiri cúã cũm̄mena cũñ añurō niirópu niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacũ jĩrē niã:

Marĩ Jesucristomena diarirabiro niirã,
cũm̄mena catiré petihére c̄oádacu.

¹² Marĩ ñañarō netōrere n̄cãjãrã,
cũñ Òpũ niirópu cũm̄mena dutirá niãdacu.
“Cũñrē masĩriga” jĩrĩ, cũñcã “masĩria” jĩgũdaqui.

¹³ Marĩ cũñrē añurō padeoriatã, cũñpe niipetire “biiro tiigúda” jĩriguere diamacũ tiirucúqui.

Cũñ sicãrĩ jĩditomasĩriqui.

Cõamacũrē añurō padecotegu

¹⁴ M̄m̄ bueráre teeré wãcũrĩ tiiyá. Teero biiri marĩ Òpũ tuocóropure cúãrē “nocōrõrã wedeseya búri niiré wedesere maquērē” jĩña. “Tee wedesere wapamaníã; m̄ñãrē tuoráre ñañorã tiia”, jĩña. ¹⁵ M̄m̄pe Cõamacũ m̄m̄rē “añurō tii” jĩrĩ tuodugágu, m̄m̄ jeatuario niirucujãña. Cũñyere diamacũ wedeya. Teeré tiigú, boboricu. ¹⁶ Atibúreco maquē wedeserere búri niirere tuorjãña. Teeré wedesera jōōpemenã nemoró ñañarã wáacua. ¹⁷ Cũñ wedesere cãmi marĩye òpũñr̄pu sesajōãrō tiiróbiro ãpērārē p̄ñipéawacu. Himeneo, Fileto wãmecutira cúã buerémena tee bóare tiiróbiro basocáre ñañoáyira. ¹⁸ Diamacũ maquērē wederiyira; merẽape wedeayira. “Diarira masãtoarira niwã”, jĩ wedeayira. Cũñ teero wederémena ãpērãpé “¿sãpeja deero padeoádariye?” jĩ wãcũáyira. ¹⁹ Cõamacũ wedesere cúñrigue doca tutuari wii ween̄cōrigue tiiróbiro niã. Cũñ wedesere wasoría. Biiro niã: “Marĩ Òpũ cũñrē diamacũ padeoráre masĩqui”;* teero biiri “niipetira ‘Jesucristo yuu Òpũ niĩ’ jĩrã ñañarē tiirere duujãrō”, jĩ jóatunoã.

²⁰ Ate queorere wedeguda: Sicũ pee apeyé cuogúya wiipare pee niicu. Oromena tiirigue, platenã tiirigue niicu. Teero biiri apeyé yucm̄ena tiirigue, diimena weerigue niicu. Ññarã jeará jeari, añurere péocua. Apebúrecorire búri niiré péocua. ²¹ Marĩ ate tiiróbiro ñañarere tiihéra, añuré dícu péore tiiróbiro niãdacu. Marĩ Òpũyara peti niãdacu. Cũñ niipetire añurō tiidutirere diamacũ tiiãdacu.

²² Teero tiigú, m̄m̄ mamarã bayiró ugaripéarenorē tiirjãña. Biirope tiiyá: Añurere tiirucujãña; Cõamacũrē padeoyá; cãmerí mañã; añurō niirecutiya. Ñañarē tiihera-mena Cõamacũrē sãĩrãmena niiña. ²³ Cãmerítutidugara wedeseãmajãrere jĩapurijãña. M̄m̄ masĩcu: M̄m̄ cúãmena teero wedeseri, cãmerítutire wáaadacu. ²⁴ Marĩ Òpũrē

* 2:19 Números 16.5.

padecoteguno cāmerítutirijārō booa. Biirope booa: Niipetiramena añurō niirō booa; añurō buemasirō booa; basocá noo booró tiiámajārere teero tūgueñajārō booa; ²⁵ merēã wācūrārē cúaro maniró “biirope niia” jīi wedero booa. Cōāmacū cúārē cúã ñañaré tiiré wācūpati, wasorí tiibóqui; cúã waso, diamacú maquērē masiādacua. ²⁶ Teeré masirā, cāniwācārābiro niādacua. “Wātīārē dutigú marirē peresu niirābiro cuomírigu niiwī, cúã booré tiiādarare”, jīi masirā, cúã dutiré tiiájāadacua.

3

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

¹ Mũũ ateré tuomasíña: Atibúreco petiádari suguero pee ñañaré wáari, wisió niādacu Jesuré padeoráre. Biiro wáaadacu: ² Basocá cúãye maquē dícuere booádacua; niyerure maíādacua; “biiro biiráno niia ũsājā” jīi wācūadacua; “āpērā nemoró niinetōncāã” jīi wācūadacua; ñañarō jīiādacua; cúã pacusũmuārē netōncájāadacua; āpērā cúārē añurō tiipacári, “múã ũsārē añurō tiiáwũ” jīriadacua; Cōāmacūrē quioníremena ññariadacua; ³ cúãya wederare maíríadacua; bóaneō ññaridojāadacua; queti jīiámajārā niādacua; cúã booró ñañaré tiidugárere tiiādacua; āpērārē ñañarō netōrí tiiādacua; añurére booríadacua; ⁴ cúã menamacārā niimirare ñañarō tiiādacua; “deero wáaadari” jīi wācūhērā, noo booró tiiámajāadacua; “āpērā nemoró uputí macārā niia” jīi wācūadacua; Cōāmacūpere wācūrōno tiirā, ũsenire dícuere wācūadacua; ⁵ Jesuré padeorá tiiróbiro baupacára, Cōāmacū cúũ tutuaremena cúārē wasorí boorícua. Cúãnomena bapacutiā-marijāña.

⁶ Cúã menamacārāno biiro tiicúa: Basocáre ññarā jea, wedesemeniremena cúãye wiseripũ sãawacua. Toopú numiá wācūtutuherrare tiiditócua. Cúã numiá pee ñañaré tiiré wapa cuorá niijirā, cúã ñañaré tiiré dícuere wācūcua. Teero tiirā, jīiditora “múārē añurō bue, tiípuada” jīirī, ũseniremena tuocúa. ⁷ Cúã pee tuopacára, diamacú maquērē tuomasírídojācua. ⁸ Cúārē jīiditora, Janes, Jambres tiiróbiro niicua. Cúã Moisére netōncáyira.* Tee tiiróbiro jīiditorape diamacú maquērē cāmotácua. Ñañarō wācūriporira niicua; diamacú padeomasírícua. ⁹ Cúã teero tiipacára, yoari jīiditomasíríadacua. Máata niipetira cúã wedeseri tuorá “jīiditorepira niíya” jīiādacua. Teero wáayiro Janes, Jambremena.

Pablo Timoteore dutiturigue

¹⁰ Mũũpeja yũũ buerére, yũũ tiirécutirere, yũũ tiidugárere mũũ tuonũnũsea. Yũũ Cōāmacūrē padeorére, cúaherere, cāmerí maírere, merēã wáari wācūtutuarere mũũ masiã. ¹¹ Basocá yũũre ñañarō tiirí, yũũ ñañarō netōrére masiã. Antioquíapũ, Iconiopũ, Listrapũ yũũre wáariguere, yũũ ñañarō netōríguere mũũ masiã. Yũũ ñañarō netōpacári, teero wáarecōrō marí Ōpũ yũũre netōrí tiiwí. ¹² Ate diamacúrā niia: Niipetira Jesucristore padeorá Cōāmacū booré tiidugárere ñañarō tiinóadacua. ¹³ Ñañarā, jīiditori basoca ñañanemoró tiiādacua. Āpērārē jīiditorobirora cúãcã jīiditonoadacua.

¹⁴ Mũũpeja mũũrē bueriguere, mũũ “diamacúrā niia” jīiriguere padeorucújāña. Mũũrē buerirare mũũ añurō masiã. ¹⁵ Mũũ wĩmagũpũra Cōāmacūye queti jóaripũ maquērē masĩncāwũ. Teeré buegũ, ateré masiwũ: Jesucristore padeorémēna netōnénoã. ¹⁶ Cōāmacū cúũye queti jóaripũ maquērē jóarira cúũ masiré ticorémēna jóarira niiwā. Teero tiiró, tiipũ maquē marirē buea; marí ñañaré tiirére masirí tiia; marí ñañaré tiirére quēnodutía; marí añurō tiiādarere buea. ¹⁷ Cōāmacū tiipũrē cúũrigũ niiwí, cúũrē padeonũnũserare niipetire añurére tiiáro jīigũ.

* 3:8 Éxodo 7.9-13.

4

¹ Jesucristo marí Òpũ putuaatigũdaqui. Cũũ atigu, catiráre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marí Òpũ niijĩgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cũũ ññacoropũ, teero biiri Cõãmacũ ññacoropũ mũũrẽ ateré tiidutía: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũũ noo wáaro basocá tuodugárare, teero biiri tuodugáheracārẽ jĩnemoña. Cũãrẽ diamacũ wácũrĩ tiiyá; cũã ññañaré tiirí, ãñurõmena wedeya; “biirope niirecutiya” jĩĩ wedeya. Teeré buegu, cúaro maniró wedeya. ³ Too síropũre basocá ãñuré buerére booriadacua. Cũãrẽ bueadarare ãmaãadacua. Cũã booré dícare tiidugári, cũãrẽ buerápe cũã tuousénire dícare wedeadacua. ⁴ Cũã diamacũ maquẽrẽ tuoriadacua. Niipetire jĩĩamajãrepere tuorá wáaadacua. ⁵ Mũũpeja mũũ tiirére ãñurõ wácũ, niijãña. Mũũrẽ ññañarõ tiirí, teeré nũcãña. ãñuré quetire wedeya. Mũũrẽ paderé cũũriguere peotĩjãña.

⁶ Yũũ catinemoritu niiga. “Yũũre sããáaro péerogã dũsacú”, jĩĩ tũgueñaã. ⁷ Cuturí basocũ cutujeágũdu tiiróbiro yũũre paderé cũũriguere yaponógũ tiia. Niituropũ cutujeágũ tiiróbiro yũũ paderére peotítoaa. Yũũ sicato padeoríguere padeoyapácũtítoaa. ⁸ Mecũtígārẽ yũũ ãñurõ tiirígue wapa ticonoãdare ãmũásepũ niitoacu. Marí Òpũ wapa tiigũ niĩ. Cũũrã cũũ basocáre wapa tiíadari bũrecopũ yũũre tee ãñurére ticogũdaqui. Yũũ dícare ticoriqui; niipetira cũũrẽ padeoráre cũũ putuaatiadarere yuerácārẽ ticogũdaqui.

Pablo cũũye maquẽrẽ wederigue

⁹ Máatasãñurõ yũũre ññagũ atiya. ¹⁰ Demas atibúreco maquẽrẽ maĩnetõñũcãqui. Teero tiigũ, Tesalónicarpũ yũũre cõãjõãwĩ. Crescente Galaciarpũ wáawĩ. Tito Dalmaciarpũ wáawĩ. ¹¹ Lucas dícu yũũmena niĩ. Marcõre ãmaãña; mũũmena atiaro. Cũũ yũũre ãñurõ tiíarpumasĩ. ¹² Yũũ Tíquicore Éfesopũ ticocowũ. ¹³ Mũũ atigu, yáaro sutiró asibusúro sotoá macārõrẽ néeatiya. Too Troas macã Carpoya wiipũ cũũwũ. Teero biiri yé paperatũnurirẽ néeatiya. Wáicũra caserimena jóarigue, yé caserire bayiró boogá.

¹⁴ Alejandro cõmeména apeyenó tiigũ yũũre ññañarõ tiiwĩ. Cõãmacũ marí Òpũ cũũ tiiríro jeatuario cũũrẽ ññañarõ tiigũdaqui. ¹⁵ Mũũpeja cũũrẽ cuiya, yũũre teero tiirí jĩĩgũ. Cũũ marí buerére boorídojãwĩ.

¹⁶ Queti beserí basoca yũũre sãĩñánũcãri bũreco sícũnõpera yũũre tiíapura jeariwa. Niipetira yũũre cõãwarira niiwã. Cõãmacũ cũã teero tiiríguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũũre tiíapuwĩ; yũũre tutuare ticowĩ. Teero tiigũ, Jesucristoye quetire wedepetijãwũ, niipetira judíoa niihẽrã tuoáro jĩĩgũ. Cõãmacũ yũũre quioré watoarpũ niigũrẽ netõnéwĩ. ¹⁸ Teero biiri marí Òpũ niipetire yũũre ññañarõ wáaadare netõrĩ tiigũdaqui. Ññũásepũ cũũ Òpũ niirõpũ yũũre néewagũdaqui. “ãñunetõgũ niĩ”, jĩĩrucujããda cũũrẽ. Teerora niíarõ.

ãñudutiyaponorigue

¹⁹ Prisca, * Aquila ãñuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã ãñuãrõ. ²⁰ Erasto Corintopũ putuácũmuwĩ. Trófimo diarecutigũre Miletopũ cũũatiwũ. ²¹ Mũũ máatasãñurõ púuriro sũguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesuré padeorá mũũrẽ ãñudutiya.

²² Marí Òpũ mũũmena niíarõ. Cõãmacũ mũã niipetirare ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

* 4:19 ãpẽrã coore Priscila jĩĩyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũrẽ padecotegu Jesucristo cũũyere wededutigu beserigu niĩã. Cõãmacũ cũũ beserira cũũrẽ ãñurõ padeorẽmena niirecutiario jĩĩgũ, yũũre wededutigu cúũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cúã masĩãrõ jĩĩgũ, yũũre cúũwĩ. Cũã tee padeorẽ cuorã Cõãmacũ boorẽre tiicúa. ² Cũã padeorẽmena “Cõãmacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyi” jĩĩ wãcũbayaadacua. Cõãmacũ cũũ atibũreco tiiãdari suguero, “catirẽ petihẽre ticogũda” jĩĩtoarigu niĩwĩ. Cũũ jĩĩditoriui. ³ Mecũtĩgã cũũ jĩĩrito jeari, cũũye queti masĩnorĩ tiii. Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ ãñudutia. Marĩ sĩcãrĩbĩro Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbĩro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiiãro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta nũcũrõpu cúũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩĩgũ. Macãrĩcõrõ bũtoã dutirãre sõnecoya, Jesurẽ padeorãre sũonĩãrõ jĩĩgũ yũũ mũũrẽ dutiriborira. Biiri jĩĩwũ: ⁶ “Bũtoã menamacũ niigũdu wapa cuohẽgu niĩãrõ; sĩcõrã nũmocũtigu niĩãrõ; cũũ põna Jesurẽ padeorã niĩãrõ; ‘cũũ põna duuro manirõ ññaãrẽ tiiya’ jĩĩña manirã niĩãrõ; ‘dutirẽre tuoridojãrã niĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sĩcũ Jesurẽ padeorãre sũonĩgũ Cõãmacũye maquẽrẽ dutibosagu niĩĩ. Teero tiigũ, “cũũrã ññaãgũ niĩĩ” jĩĩña manigũ niĩãrõ. Cũũ boorõ dícu tiidũgũ niirijããrõ. Cúagu, cũmugũ, cãmerĩquẽgũ, ññaãrẽ tiirẽmena niyeru wapatãgu niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cũũya wiipu jeari, boca, cãnirẽ ticogũ niĩãrõ. ãñurẽ tiigũ niĩãrõ. ãñurõ wãcũ besemasĩgũ niĩãrõ. ãpẽrã ññacorõpu diamacũ maquẽ tiigũ niĩãrõ. Cõãmacũ boorõ tiirucũgu niĩãrõ. Ññaãrẽ tiidũgãpacũ, tiihẽgu niĩãrõ. ⁹ Cõãmacũye diamacũ maquẽ cũũrẽ bueriguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Pau dutirẽre tuoridojãrã niĩya. Cũã noo boorõ wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niĩya. Pau teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgu yapa casero widetãya” jĩĩrĩ põna menamacãrã. ¹¹ Cũãrẽjã buerijãrõ booa. Cũã buerẽmena pau sĩcũpõna sicawĩ macãrãrẽ posari tiicúa. Niyeru wapatãdũgara, bueya manirẽnorẽ bueãmajãcua.

¹² Too suguerõpu tiinũcũrõ Creta macũ queti jóari basocũ tiidita macãrãrẽ jóarigu niĩwĩ: “Creta macãrã jĩĩditorepira niĩya. Wãicũra cúara tiirõbĩro bóaneõ ññarẽ cuohẽra ãpẽrãrẽ ññaãrõ tiiya. Yaawãnirã, sũnarẽpira niĩya”. ¹³ Cũũ diamacũ jóagũra tiiyĩ. Teero tiigũ, too macãrã Jesurẽ padeorãre ãñurõ jĩĩmeniremena wedeya, cúã diamacũ padeoãro jĩĩgũ. ¹⁴ Mũũ teero tiihẽri, cúã judõa cúã wedeãmare quetire tuonũnũsebocua; diamacũ maquẽrẽ boohẽraye dutirẽre tiinũnũsebocua.

¹⁵ Basocã sĩquẽrã ãñurẽ wãcũ tũgueñarãrẽ niipetire ãñurẽ niicu. ãpẽrã padeohẽra, ññaãrõ wãcũ tũgueñarãrẽ ãñurẽ manicú. Cũã wãcũrẽpũra ññaãtoacu mée. Cũã ññaãrõ yeeripũnacũtitoacua mée. ¹⁶ Cũã “Cõãmacũrẽ masĩã” jĩĩpacara, marĩ cúã tiirẽre ññarĩpereja, Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirõbĩro tiiya. Cũã ññaãnetõjõãrã, Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãrã, ãñurẽre tiimasĩhẽrã niĩya.

¹ Muu bueré doca, diamacú bueré niiārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cúā quionírā, padeonórā, añurére besemasírā niiārō; diamacú padeoré cuoáro; cāmerí maírécutiario; ñañarō netōpacára, wácütutuaaro. ³ Butoá numiā teerora niirecutiario. Cúā Cōāmacūrē padeorá numiā tiirécutitira tiiróbiro tiiaro; queti jīāmahērā niiārō; cūmurá niirijāārō; añurére tiieñoārō. ⁴ Cúā teeré tiirá, mamará numiārē buemasīdacua. Biiro buearo: Múā manusūmuārē, múā pōnarē maíñá; ⁵ añurō wácū besemasí, niirecutiya; ñañaré boorjāña; múāye wiseripure añurō pade niirecutiya; añurō niña; múā manusūmuā dutirére añurō yuya. Áperá múā teero tiirí ññarā, “Cōāmacūye queti ñañaniā” jīmasíricua.

⁶ Mamará ūmuácārē teerora wácütutuare ticoya, cúā añurō wácū bese, niimuānucāārō jīgū. ⁷ Muu basirora niipetire añurō tiisuguya, cúārē ññacūārō jīgū. Cúārē buegu, niipetirere jīditoro maniró, quioníremena bueya. ⁸ Diamacú wedeseya, wedesānorí jīgū. Muu teero tiirí, sícū meréā jīdugapu, bobogúdaqui, “cúā ñañaniya” jīré maquerē buahégu.

⁹ Padecotera cúā dutiráre yuurucuaro. Cúārē ūsenirí tiiaro. Yúunerepira niirijāārō. ¹⁰ Cúā ōparāyere péerogá yaarjāārō. Añurō tiirémena cúārē padeorí tiiaro. Cúā teeré tiirí, Cōāmacū marirē netōnéguye bueré añuré peti bauádacu.

¹¹ Biiro biia: Cōāmacū marirē añurō tiigú, niipetira atibúreco macarā cúā ñañaré tiirére netōnédugagu, Jesucristore ticodiucorigu niiwí. ¹²⁻¹³ Jesucristo marí ōpu tutuanetogū, marirē netōnégu nií. Too síro cūā añurō asibatéremena putuatigudaqui. Atitó cūā atiadarere yeritonerē Cōāmacū marirē ñañaré, ñañarō ūgariperarere duudutí. Apeyenóré tiídari suguero, besesugeduti. Teero biiri diamacú tiirécuti, añurō padeodutí. ¹⁴ Jesús marirē diabosarigu niiwí. Cūā diarémena marirē niipetire marí ñañaré tiirére acabó, netōnérigu niiwí; marí ñañará niirirare cosepetjarigu niiwí. Cūā teero tiijyi, cūyara niiārō jīgū. Teero tiirá, añuré dícue tiidugara niíada.

¹⁵ Muu dutiré cuorémena teeré wedeya; wácütutuare ticoya; cúā ñañaré tiíariguere cúārē tuomasírí tiiyá. Sícūno muuré tee ññacoñarijāārō.

3

Jesuré padeorá tiirécutire

¹ Creta macarārē ateré wácurí tiiyá: Ōpará, dutirá tiidutíre teeró. Yuunuusera niíārō. Añuré paderé “jáu” jīrá dícu niíārō. ² Áperāré ñañarō wedeserijāārō. Añurō niirecutirere booáro. Basocáre añurō tiiaro. Niipetirare maíremena tiirucúaro.

³ Too sugueropure marí niipetira biirora niirucumiwu: Tuomasíhērā, Cōāmacū dutirére netōnucárá, diamacú niíherepere tiinuúsera, ñañarépere tiicotera, ūsenirucuya manirépere tiicotera niirucumiwu. Búrecoricorō ñañará, aperáyere ūgorepira niirucumiwu. Cúā doonorá, marí menamacarámena cāmerí ñatutirepira niirucumiwu. ⁴ Marí teero tiipacári, Cōāmacū marirē añurére tiirígu niiwí. Mariré maírígu niiwí. ⁵ Teero tiigú, mariré netōnérigu niiwí. Marí añurō tiirére ñagū mee netōnérigu niiwí. Cūā bóaneō ññaré cuojígu, mariré netōnérigu niiwí. Cūā coseremena wímará sicato bauara tiiróbiro tiirígu niiwí. Espíritu Santomena marí atibúrecopure “mama wácurére cuorá niíadacu” jīrígu niiwí. ⁶ Jesucristo mariré netōnérigumena Espíritu Santo tutuarere pairó mariré ticorigu niiwí. ⁷ Cōāmacū cūā añurō tiirémena marí wapa cuohera wari tiirígu niiwí. Teero tiirá, catiré petíheropu cūā “ticoguda” jīriropu ññada jīrá, yuea.

⁸ Tee maqué diamacúará niíá. Muu tee maqueré cúaré jīnemosarí boogá, Cōāmacūré padeorá añuré dícue tiirá niiārō jīgū. Tee maqué añuré, basocáre tiíapure niíá. ⁹ Basocá cúá wedesamarere jīapurijaña. Cúáya wedera tíatopu macará cúá jīmuatiriguere

wedeseri, jīapuri jāña. Cūã Moisére dutiré cūūrigu emena cāmerí cúasori, m̄w wācūrere wederijāña. Teero jīi, cūã cúasore wapamaníã. Búri niiré niíã.

¹⁰ Jesuré padeorí pōna macārã niirirare batarí tiigúnorē cūū tee ñañarō tiirere cūūrē wedeya. M̄w sīcārī, p̄uarí wedemiāri siro, cūū múãmena niirigu witijāārō. ¹¹ Cūū añuré tiimíariguere cōãgū nií. Cūūrē wáadarere cūū basiro masīqui.

Āpērārē tiiápudutire cūūrigue

¹² Ȳw Artemarē o Tíquicore m̄w puto ticocori, m̄wpe Nicópolisu ȳwre ññagū atiya. “Ȳw wáagu, sīcārībírībocu”, jīi wācūgū mee atiya. Púuriro niirī, too netōnégūda.

¹³ Zenas basocá wedesānoārirare wedesebosagure tiiápuya m̄w tiiápumasīremena. Apolocārē teorora tiiyá, cūã díã wáaropure apeyenó dusarí jīīgū. ¹⁴ M̄w menamacārã Jesuré padeorácã añuré tiirípora niirō. Āpērã tiiápure boorã niirī, tiiápuaro. Ate cūã tiirécūtire búri peti niiré mee niíadacu.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Niipetira ȳwmena niirã m̄wre añudutiya. Marī menamacārã Jesuré padeorã añuārō.

Cōãmacū múã niipetirare añuré ticoaro. Nocōrōrã niíã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónre jóarigue

¹ Yũũ Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigũ múãrẽ añudutia. Timoteo marĩya wedegũbiro biigũcã añudutii.

Filemón, mũũ ãsã menamacũ Jesucristoyere wedeapugũre añudutia. ² Apia ãsãya wedego tiiróbiro biigóã añuãrõ. Teero biiri Arquipo ãsã tiiróbiro Jesucristoyere wedegũ tutuaromena padegũ añuãrõ. Teero biiri mũũya wiipũ neãrá Jesucristore padeorĩ põna macãrã añuãrõ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ añurẽ ticoaro; añurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Filemõnye maquẽre wedeserigue

⁴⁻⁵ Yũũ Cõãmacũrẽ sãirécõrõ mũũrẽ wãcũ, ãsenire ticoa. Mũũye queti tuo: Mũũ marĩ Ōpũ Jesuré maĩáiyero; cũũrẽ padeoáiyero. Teero biiri niipetira Jesuré padeorácãrẽ maĩáiyero; cũãrẽ padeoáiyero. ⁶ Mũũ padeorere ãpẽrãrẽ wedenetõnerĩ boogũ, sãĩbosãa. Jesucristo marĩrẽ añurõ tiirere masĩpetiario jĩĩgũ, sãĩã. ⁷ Yãa wedegũ, mũũ Jesuré padeorare wãcũpatire manirã pũtuári tiáiyero. Mũũ maĩrere tuogũ, yũũcã bayiró ãseniã; yãa yeeripũnamena ãseniapua.

“Onésimorẽ añurõ ñeeña” jĩĩrigue

⁸ Teero tiigũ, yũũ Cristo dutirẽmena mũũ tiidugãrere tiidutĩmasĩpacũ, mũũrẽ dutiria. ⁹ Yũũ mũũ cãmerĩ maĩrere masĩjĩgũ, mũũrẽ sãĩã. Yũũ Pablo bucu niigũ, mecũtĩgãrẽ Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigũ mũũrẽ sãĩã. ¹⁰ Mũũ añurõ tiirĩ boogã Onésimorẽ. Yũũ ãno peresuwiipũ niirĩ, cũũ Jesucristore padeorere buawĩ. Teero tiigũ, cũũ yũũ macũ tiiróbiro biigũ niĩ.

¹¹ Too sugueropũre Onésimo añurõ mũũrẽ tiiapubosaribojĩyi.* Mecũtĩgãrẽ marĩ pũarãrẽ tiiapugũ niĩ.† ¹² Yũũ cũũrẽ wiyapũtuócoa mũũrẽ. Cũũ yũũ bayiró maĩgũrẽ añurõ bocaya. ¹³ Añuãtã, ãnorã pũtuácũmudutiboajĩyu. Yũũ Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipũ niiritabe, cũũ mũũ padeoarere padebosai. ¹⁴ Mũũrẽ sãĩñãsugueripacũ, “mũũ ãno pũtuáya” jĩĩmasĩriga. Teero tiigũ, cũũrẽ wiyapũtuócoa, mũũ basiro añurẽ bese, tiáro jĩĩgũ. ¹⁵ Apetó tiiró, biro wãaro wãajĩyu: Onésimo pẽerogã mũũ pũtore manicutãrigũ niĩawĩ. Mũũrẽ cũũrẽ cuorucũjããrõ jĩĩrõ, teero wãajĩyu. ¹⁶ Atitõre mũũrẽ dutiapenori basocũ dícu niiriqui sãa. Nemoró añurõ tiiapugũ niigũdaqui. Marĩya wedegũbiro biigũ, marĩ bayiró maĩgũ niĩ. Yũũ cũũrẽ bayiró maĩã. Mũũ doca nemoró maĩcũ. Mecũãmena mũũrẽ dutiapenori basocũ dícu niirii; cũũ Jesuré padeogũ niijĩgũ, mũũya wedegũ tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ pũarã Jesuré padeorã niĩã. Teero tiigũ, Onésimorẽ añurõ bocaya, yũũre bocagũ tiiróbirora. ¹⁸ Cũũ apeyenó posari tiirĩ siro niirĩ, o mũũrẽ wapamórĩ, yũũre teerẽ wapasẽwa. ¹⁹ Yũũ Pablo yãa wãmomena ateré jóaa: Wapatĩgũda. Ateré mũũrẽ wãcũrĩ tiidugãripacũ, wãcũrĩ tiigũdacu: Yũũ Jesucristoye quetire mũũrẽ padeorĩ tiiwũ. Teero tiirẽ wapa mũũ yũũre wapamõã. ²⁰ Yãa wedegũ, mũũ Jesuré padeogũ niijĩgũ, Onésimorẽ añurõ bocari boogã. Cristo tiiapuremena yũũre añurõ yeeripũnacutiri tiyã.

²¹ Yũũ mũũmena añurõ pũtuãa, mũũ tiíadarere masĩjĩgũ. “Tiigũdaqui” jĩĩ masĩtoaa. Teero tiigũ, jóaa. Yũũ sãĩãriro nemoró tiigũdacu.

* 1:11 Onésimo Filemónre dutiapenori basocũ niimiyigũ. Filemõnyere yaaári sirogã, duti-jõãyigũ. Too síro Pablo pũtorũ jeayigũ. † 1:11 Onésimo wãme “tiiapugũ” jĩĩdugaro tiia.

²² Atecárẽ jĩsirotiguda: Yũũ cãniádarore quẽnoyúeya. Cõãmacũ múã sãĩrére tũorí, múã pũtorũ wáagudacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafras mũũrẽ ãñudutii. Cũũ yũũmena Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niĩ. ²⁴ Yũũre Jesucristoyere wederémena tiápura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas ãñudutiya.

²⁵ Marĩ Ôpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro. Nocõrõrã jóaa.

HEBREOARE jóaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocãre wedeyigu

¹ Too sugueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmuãrẽ wedeyigu; sĩcãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederẽcõrõ merẽã dícu wederucuyigu. ² Atitõ niiture burecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũ macũrẽ “niipetire mũũye pũtuãadacu” jĩiyigu. Cũũmenarã atibũrecore bauanẽyigu. ³ Cũũrã Cõãmacũ asibatere ãñurere cõogũ niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecutiqui. Cũũ wedesere tutuare cõorẽmena niipetire atibũreco niirere ññanũnũsequi. Marĩ ñañarẽ tiirere cosetõagũ, Cõãmacũ tutuanetõgũ pũtorũ diamacũre jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ ɸrutĩ macũ niĩ

⁴ Cõãmacũ cũũ macũrẽ Õpũ niirere sõnecoyigu. Teero tiigũ, ángelea nemorõ ɸrutĩ macũ pũtuãyigu. ⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ biiro jĩiyigu: Mũũ yũũ macũ niĩã.

Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. Teero biiri cũũ macũye maquẽrẽ wedesegu, biiro jĩiyigu:

Yũũ cũũ pacũ niigũda.

Cũũ yũũ macũ niigũdaqui.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. ⁶ Basocã sõwũ jĩigũrẽ atibũrecore ticoconemorĩ, cũũ jĩĩadarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoãro,

jĩ jóanoã. ⁷ Ángleapere cũũ jĩrere biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niicua;

cũũ dutirere tiirã, wĩno tiirõbiro wãacua.

Cũũrã sũcã pecame tiirõbiro niicua.‡

⁸ Cũũ macũpẽreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niĩã; mũũ Õpũ niirẽ petirĩcu.

Mũũ niipetirare diamacũrã dutigũdacu.

⁹ Mũũ diamacũ tiirere booa; netõnũcãrepere boorã.

Teero tiigũ, Cõãmacũ mũũ Õpũ niigũ mũũrẽ bese, õpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ usenire painemorõ ticowi,§

jĩ jóanoã. ¹⁰ Atecã cũũ macũpẽreja biiro jóanoã:

Basocã Õpũ, sicatorũre mũũ basirora atibũrecore bauanẽwũ;

ũũũãse niirẽcãrẽ tiiwũ.

¹¹ Mũũ tiirigue petijõããdacu;

mũũreja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirigue suti tiirõbiro bõadiaadacu.

¹² Mũũ teerẽ suti tiirõbiro tuupégũdacu.

Niipetire wasonõãdacu.

Mũũreja wasorĩcu.

Mũũ catirẽ petirĩcu,*

jĩ jóanoã. ¹³ Cõãmacũ atecãrẽ cũũ macũrẽ biiro jĩriyigu niiwĩ:

Yãã wãmo diamacũniĩape duiya,

tẽe mũũrẽ ññatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurõ yũũri tiirĩpũ.†

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4. § 1:9 Salmo 45.6-7. * 1:12 Salmo 102.25-27. † 1:13 Salmo 110.1.

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigũ. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra niĩya. Cũã cũũ dutirére ticotéra niĩya. Cũã cũũ netõnérorirare tiápudutigũ ticodiocora niĩya.

2

Cõãmacũ basocáre netõnére quetire tũonũnũsedutire

¹ Teero tiirá, cũũ macũye quetire marĩ tũoáriguere nemoró ãñurõ tũonũnũsero booa. Tũonũnũseco, padeodúrijããda jĩrã. ² Too sũgueropũre Cõãmacũ ángeleamena cũũ dutirére* wedecoyigũ. Cũũ dutiré diamacũrã niirõ tiirĩro niiwũ. Diamacũ maquẽ niipacari, basocápe netõnũcãyira. Cũã netõnũcãrecõrõ ñãñarõ tiinóyira. ³ Teero tiirá, marĩrẽ netõnére quetire ãñunetõjõãrere teero ññajãrã, Cõãmacũ ñãñarõ tiiádarere netõrícu. Tee quetire marĩ Õpũ wedesũguerigũ niiwĩ. Too síro cũũ wederiguere tũorĩra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõnére quetire diamacũrã niã”, jĩwã. ⁴ Cõãmacũcã tee quetire “diamacũrã niã” jĩgũ, cũũ sĩcũrã tiimasĩrere pee tiiẽñorĩ tiirĩgũ niiwĩ. Teero biiri Espĩritu Santomena marĩcõrõ tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoqui, cũũ ticodũgarobirora.

Jesús basocũ wáarigue

⁵ Cõãmacũ atibúreco petiári siro, apebúreco jeari, ángeleare “mũã niipetirare duti-adacu” jĩriyigũ. ⁶ Biirope Cõãmacũye queti jóaripũpũre sĩcũ tee maquẽrẽ jóarigũ niiwĩ: Cõãmacũ, ¿deero tiigũ mũũ nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigũ nocõrõca cũãrẽ ãñurõ ññanũnũsejãĩ?

⁷ Mũũ basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirĩgũ niiwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére ãñurõ asibatéremena ticorigũ niiwũ.

⁸ Niipetire mũũ bauanériguere basocá dutiaro jĩgũ, cúũrigũ niiwũ,†

jĩ jóarigũ niiwĩ. Cõãmacũ basocáre dutirére cúũgũ, niipetirere dutiaro jĩgũ, cúũrigũ niiwĩ. Teero tiirá, cũã “dutiimasĩña maniã” jĩrẽ maniã. Teero niipacari, marĩ atitóre basocá niipetirere dutiri ññaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigũpereja masĩnoã. Cũũrã Jesús niĩ. Cũũ Cõãmacũ basocáre ãñurõ tiirére ãñogũ, marĩrẽ diabosarigũ niiwĩ. Cũũ diagũ, bayiró ñãñarõ netõrígue wapa Cõãmacũ ãñurõ asibatéremena cũũrẽ marĩ Õpũ sõnecorigũ niiwĩ.

¹⁰ Cõãmacũ niipetirere, niipetirare bauanérigũ niiwĩ, niipetira cũũrẽ “ãñugũrã ti-iyĩ” jĩãrõ jĩgũ. Cũũrã paure ãmũãsepu wáaadarimarẽ maa ãñosũguégũdu, cũãrẽ netõnégũdũre biiro tiirĩgũ niiwĩ: Niipetirere ãñurõ tiiñãpetijããrõ jĩgũ, ñãñarõ netõrĩ tiirĩgũ niiwĩ. Cõãmacũ teero tiigũ, diamacũ tiirĩgũ niiwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ñãñaré tiirére acabórĩgũ, teero biiri marĩ cũũ acabónorira sĩcũpõna tiirõbiro niirã tiia sãa. Teero tiigũ, cũũ marĩrẽ “yãa wedera niĩya” jĩgũ, bobosãriqui. ¹² Teero tiiró, cũũ Pacũre wedeserere biiro jóanoã:

Mũũye maquẽrẽ yãa wederare wedegũda.

Basocá neãrucuropu “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩ basapeogũda mũũrẽ,‡

jĩ jóanoã. ¹³ Atecã jóanoã:

Yũũ Cõãmacũrẽ padeorucũa,§

jĩ jóanoã. Atecã jóanemonoã:

Cõãmacũ põna cũũ yũũre ticoriramena ãno niã,*

jĩ jóanoã.

¹⁴ Marĩ diaadari õpũũrĩrẽ cũoa. Teerora Jesucã marĩbirora õpũũcutirigũ niiwĩ. Cũũ marĩ tiirõbirora õpũũcutirigũ diajõãyigũ. Teeména Satanás dia ditijõããdarare dutigũre docacũmurĩ tiirĩgũ niiwĩ. ¹⁵ Teeménarã diaré cuimirare netõnérĩgũ niiwĩ sãa. Teeré

* 2:2 La Ley de Moisés. † 2:8 Salmo 8.4-6. ‡ 2:12 Salmo 22.22. § 2:13 Isaías 8.17. * 2:13 Isaías 8.18.

cuirá, búrecoricōrō ñañarō yeeripūnacutimiya. ¹⁶ Teero tiirá, ateré masīnoā: Cūñ ángeleapere tiiápugu mee atirigu niwĩ; Abraham pãrãmerã niinunuserapere tiiápugu atirigu niwĩ. ¹⁷ Marĩ cūñya wederare tiiápugu, marĩbirora baurígu niwĩ. Marĩbiro niihēgũjã, marĩrē tiiápuribojĩyĩ. Marĩbirora niijĩgũ, paiaré dutigú sãarígu niwĩ. Paiaré dutigú sãarígu Cõamacũ boorere tiigú niĩ; marĩrē bóaneō ññaqui. Marĩrē diabosarígu niijĩgũ, paiaré dutigú niijĩgũ, marĩ ñañaré tiirere Cõamacũrē acabóre sãĩbosáqui. ¹⁸ Satanás cūñrē ñañaré tiidutĩri, bayiró ñañarō netōpacú, ñañaré tiiríyigu. Cūñrē teero wáari, wãcūtutuayigu. Teero tiigú, marĩrē ñañarō wáari, tiiápuqui.

3

Jesús Moisés nemoró niĩ

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaré tiirere acabónorira, ñmũásepu wáadara, Jesús marĩ padeogúre wãcūnūnuseya. Cūñ Cõamacũ beserígu, cūñyere wededutigu ticoconorigu niĩ. Teero biiri paiaré dutigú, Cõamacũrē marĩye niĩadarere sãĩboságu niĩ. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cõamacũ cūñrē cúũriguere diamacú tiigú niirigu niwĩ. Moisés Cõamacũrē padeoráre sũonígũ niirigu niwĩ. ³ Jesuré Moisés nemoró ãñurō wãcūnetōncãrō booa. Queorémena wedeguda. Sícũ wii tiiquí. Tiiwĩ tiirígape tiiwĩ nemoró ãñurō wedesenoqui. Jesurá wii tiirígu tiiróbiro niĩ. ⁴ Wiiré ñña, ateré jĩmasiã: “Sícũ tiiwiiré tiirígu niwĩ”. Cõamacũpeja niipetirepurenã tiisugúerígu niwĩ. ⁵ Moisépe Cõamacũrē padecotegu niijĩgũ, Cõamacũrē padeoráre ãñurō coterígu niwĩ. Cūñ Cõamacũ too síro wedeadare maquẽcãrē wederígu niwĩ. ⁶ Cristope tiiwĩ òpũ macũ niijĩgũ, tiiwĩ macãrãrē ãñurō cotequi. Marĩ Cõamacũrē padeorá tiiwĩ macãrã niirã tia. Marĩ Cõamacũrē padeorucúra, tiiwĩpãra niijãrã tia. Teero biiri “too síropũ cūñ ticoadarere marĩrē ticogũdaqui” jĩ padeorucúra, teerora niirucujãadacu.

Cõamacũrē padeorá yeerisãcua

⁷ Teero tiirá, Espíritu Santo jĩriguere wãcūnūnuseya. Cūñ jĩrigue Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoā:

Mecũã múã Cõamacũ wedeserere tuorá,

⁸ yũũrijã tiirijãña.

Too sũguero macãrãpu cūñrē netōncãrira tiiróbiro niirijãña.

Cũã yucu maniró, basocá manirópu niiritore, Cõamacũ wederĩ tuorírucuyira.

“¿Niirórã marĩrē ñañarō tiigúdari cūñ? Tiiríqui”, jĩyira.

⁹ Cõamacũ jĩyigu: “Cũã cuarenta cũmarĩ yũũ ãñurō tiirere ññarucumiwã.

Teeré ñnapacara, ¿niirórã marĩrē ñañarō tiigúdari cūñ? Tiiríqui”, jĩ wãcũwã.

¹⁰ Teero tiigú, yũũ cúãmena cúatu.

Cũãrē biiro jĩwũ: ‘Mũã diamacú maquẽrē masĩpacara, noo booró tiijãã; yũũ dutirere booríã’, jĩwũ.

¹¹ Teero tiigú, cúãmena cúagu, jĩwũ: ‘Diamacúrá biiro tiigúda:

Yũũ múãrē ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu’, jĩwũ”, jĩyigu Cõamacũ,* jĩ jóanoā.

¹² Yáa wedera, cãmerĩ coteya. Sícũ ñañarō wãcũ, padeohégũ niirijããrō. Ñañarō wãcũrã, padeodúra, too síro múã Cõamacũ catirucugure cõãrã tiibócu. ¹³ Biirope tiiyá: Búrecoricōrō Cõamacũ cūñ “Mecũã” jĩrĩ bũreco niirĩ, cãmerĩ wãcūtutuari tiiyá.

Teero tiihéra, múã síquẽrã jĩditorere tuorá, ñañarere tiiádacu. Cõamacũrē yũũhera putuáadacu. ¹⁴ Marĩ sicato padeoríguere padeorucújarã, Cristore bapacutira niĩadacu.

¹⁵ Yũũ jĩãrirobirora jĩ jóanoā:

Mecũã múã Cõamacũ wedeserere tuorá, yũũrijã tiirijãña.

Too sũguero macãrãpu Cõamacũrē netōncãrira tiiróbiro niirijãña,†

* 3:11 Salmo 95.7-11. † 3:15 Salmo 95.7-8.

jĩ jóanoã. ¹⁶ Too sũguero macãrãpũ Cõãmacũ wedeserere tuopacára, cũũrẽ netõnucáyira. Cũã niipetira Egiptopũ niimirira Moisés néewitiwarira niyira. ¹⁷ Cuarenta cũmarĩ Cõãmacũ cũã ñañaré tiirĩ ññagũ, cũãmena cúayigu. Teero tiirá, cũã yucu maniró, basocá manirópũ diayira. ¹⁸ Cõãmacũ cũũrẽ netõnucárirare biiro jĩyigu: “Diamacũrã biiro tiigũda: Yũũ mũãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu”, jĩyigu. ¹⁹ Teero tiirá, marĩ masĩtoaa: Cũã Cõãmacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũ ticoadari ditare jeamasĩriyira. Cũũmena yeerisãre buarĩyira.

4

¹ Cõãmacũ too sũguero macãrãpũre “yũũmena yeerisãrã atiya” jĩrirobirora marĩcãrẽ jĩngũ tiiquí. Teero tiirá, ãñurõ wãcũãda. Apetó tiirá, mũã sĩquẽrã tee yeerisãre buarĩbocu. ² Marĩcã too sũguero macãrãpũ tiiróbirora Cõãmacũye queti ãñuré quetire wenenorira niĩ. Cũãpe búri peti tee quetire tuoyira. Padeorĩyira. Teero tiirá, ãñuré buarĩyira. ³ Marĩpe tee quetire padeorãpeja Cõãmacũmena yeerisãre buatóaa. Tee maquẽrẽ Cõãmacũ wedesegu, biiro jĩyigu:

“Teero tiigũ, cũãmena cúagu, ateré jĩwũ:

‘Diamacũrã biiro tiigũda:

Yũũ mũãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu’, jĩwũ”, jĩyigu Cõãmacũ,* jĩ jóanoã. Cõãmacũ atibúreco yaponóari siro, yeerisãyigu. ⁴ Atecã Cõãmacũye queti jóaripũpũ cũũ atibúrecore yaponóari bureco síro macã burecore biiro jóanoã:

Seis burecori siro apebúreco jeari,† Cõãmacũ niipetirere tiĩari siro, yeerisãyigu,‡ jĩ jóanoã. ⁵ Ateré jóanemonaã:

Yũũ mũãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu,§ jĩ jóanoã. ⁶ Too sũguero macãrãpũ ãñuré quetire tuosũguérira niipacara, Cõãmacũrẽ netõnucáyira. Cũã netõnucárigue wapa cũũmena yeerisãre buarĩyira. Basocá cũũmena yeerisãre buaádarõ dũsaa ména. ⁷ Teero tiirá, Cõãmacũ apebúreco beseyigu sũcã. Cũũ beserĩ bureco “Mecũã” jĩnoyiro. Marĩ ñecũsũmũã netõnucári siro, peecũmarĩ siro, Cõãmacũ David jóariguemena teeré wedeyigu. Cũũ wederiguere yũũ mũãrẽ biiro jóatoaawũ:

Mecũã mũã Cõãmacũ wedeserere tuorã, yũũrijã tiirĩjãña,* jĩ jóanoã. ⁸ Josué Israelya põna macãrãrẽ yeerisãrere ticoatã, Cõãmacũ too síropũ “Mecũã yũũre yũũrã yeerisãre buaádadua” jĩrẽ maquẽrẽ wenenemoribojĩyĩ. ⁹ Teero tiirá, Cõãmacũ yeerisãrirobirora marĩ Cõãmacũrẽ padeorãcã yeerisãmasĩcu. ¹⁰ Cõãmacũ niipetirere tiĩari siro, yeerisãyigu. Teero tiiróbiro Cõãmacũrẽ padeorãcã paderé yaponóarirabiro yeerisãcua. ¹¹ Teero tiirá, marĩcã wãcũtutuarõ booa, Cõãmacũmena yeerisããda jĩrã. Too sũguero macãrãpũ Cõãmacũrẽ netõnucáriro tiiróbiro tiinũnũser-ijãrõ booa.

¹² Cõãmacũ wedesere catirébiro niirucujãã; tutuanetõjõãã. Saderĩpĩ puanĩña asoyóaripĩbiro niĩ. Tiipĩ nemoró Cõãmacũ wedeserepeja marĩ popeapũ, marĩ yeeripũ- napũ, marĩ wãcũrépũ, niipetiropũ sããwacu. Cõãmacũ wedesere tuorã, marĩ tugueñare, teero biiri marĩ “biiro tiĩada” jĩ wãcũré “ãñuniã” o “ñañaniã” jĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cõãmacũ tiirĩra niijĩrã, cũũrẽ yayiómasĩria. Cũũ niipetire marĩ wãcũrére ññamasĩ. Cũũ marĩrẽ “¿deero tiirã teero tiirĩ?” jĩ sãñãrĩ, wenenetõnoãdacu.

Jesús paiaré dutigũ niĩ

¹⁴ Jesús Cõãmacũ macũ, Cõãmacũ pũtopũ jearigu, paiaré dutigũ niĩ. Teero tiirá, “Jesuré padeóa” jĩrẽre padeorucujãrõ booa. ¹⁵ Jesurã paiaré dutigũ marĩ wãcũbay- iheri ññagũ, marĩrẽ bóaneõ ññamasĩquí. Cũũcã niipetira basocã tiiróbirora niipetire jĩicõãsãnomiyigu. Jĩicõãsãpacari, sĩcãrĩ ñañaré tiirĩyigu. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro maniró

* 4:3 Salmo 95.11. † 4:4 Pecasãyemena: el séptimo día. ‡ 4:4 Génesis 2.2. § 4:5 Salmo 95.11. * 4:7 Salmo 95.7-8.

Cõamacũ marĩrẽ maĩgũrẽ sãĩáda. Marĩ sãĩrẽcõrõ marĩrẽ bóaneõ ññagũdaqui; marĩrẽ ãñurẽ ticodũgarigu niijĩgũ, tiípugũdaqui.

5

¹ Paiá cũãrẽ dutigũdure besera, cũã watoa niigũrẽ beseeya. Cũũ basocáye maquẽrẽ Cõamacũrẽ sãĩboságũdure sõneconoĩ. Cũũrã basocá Cõamacũrẽ ticodũgarere ticobosai. Cũã ññañarẽ tiirĩguere acabóre sãĩboságũ, wáicũrare sã sõemonecobosai. ² Cũũ basocã niijĩgũ, wãcũbayihẽgu niĩ. Teero tiigũ, tuomasĩhẽrãrẽ, noo boorõ tiirãre bóaneõ ññaqui. ³ Tutuhegu niijĩgũ, cũũ basirocã ññañarẽ tiirĩgue wapa ãpẽrãrẽ tiibosãrobirora wáicũrare sã sõemonecomasĩ.

⁴ Sícũ cũũ basiro “yũũ paiaré dutigũ niigũda” jĩ sããmasĩriqui. Cõamacũ cũũrẽ bese sõnecoqui, cũũ Aarónrẽ bese sõnecorobirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cũũ basiro paiaré dutigũ sããgũ, cũũ basiro beseriyigu. Cõamacũpe cũũrẽ bese sõnecoyigu. Cõamacũrã cũũrẽ jĩrigu niiwĩ:

“Mũũ yũũ macũ niĩ. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩadacua”, jĩrigu niiwĩ,*
jĩ jóanoã. ⁶ Atecãrẽ Cõamacũ cũũye queti jóaripũpũ biiro jĩrigu niiwĩ:

“Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirobirora niigũdacu”, jĩrigu niiwĩ,†

jĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapũ niigũ, Cõamacũ cũũ diaadarere netõnémasĩgũmena wedeseyigu. Bayirõ busũrómena, utirẽmena cũũrẽ sãĩmĩyigu. Cõamacũ cũũrẽ quionĩre-mena padeorĩ ññagũ, cũũ sãĩrere tuoyigu. ⁸ Cõamacũ macũ niipacũ, ññañarõ netõyigu. Teero netõpacũ, Cõamacũ dutirere ãñurõ yũũgũ wáayigu. ⁹ Ññañarõ netõrĩguemena tiĩñápetijãyigu. Teero tiigũ, niipetira cũũrẽ yũũrãre netõnégũ, catirẽ petihẽre ticogũ wáayigu. ¹⁰ Cõamacũ cũũrẽ paiaré dutigũre sõnecorigu niiwĩ Melquisedec niirobirora.

Padeodũri jĩrã, wãcũtutuaya

¹¹ Melquisedeye maquẽrẽ múãrẽ pee wededũgamiã. Múãrẽ ãsã wederẽ wisió niicu. Múã peanetõjõãã masĩdũgara. ¹² Múã yoari Jesurẽ padeóa. Mecũtĩgãrẽ ãpẽrãrẽ buerãpũ niitoabocu. Teero tiirõno tiirã, Cõamacũyere buesũguerere wedequẽnorĩ booa sũcã. Yaarere yaarõno tiirã, mecũtĩgãrẽ õpẽcõ ãpũrã tiirõbiro niĩ mēna. ¹³ Õpẽcõ díçure ãpũgũno wĩmagũ peti niĩ. Teero tiigũ, ãñurõ tiirere, ññañarõ tiirere besemasĩriqui mēna. ¹⁴ Yaarẽ bayirẽpe bũtoã yaarẽ niĩ. Cũã ãñurõ buenorira tuomasĩ, ãñurere, ññañarere ññamasĩ, beserãpũ niicua.

6

¹ Teero tiirã, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere ãñurõ tuomasĩnemoãda jĩrã. Marĩ buesũgueriguere buerijããda mēna. Marĩ Cristoye buesũguerigue ate niiwũ: “Múã ññañarẽ tiirẽ wapa pecamepũ wãaadacu; teero tiirã, wãcũpati, wasoyã” jĩrere buenowũ. “Cõamacũrẽ padeorõ booa” jĩrere buenowũ. ² Teero biiri wãmeõtirere, ññaapeórere buenowũ. Teero biiri sũcã “diarira masãadacua; ññañarẽ tiirãra pecamepũ ññañarõ tiinõadacua” jĩrere buenowũ. ³ Mecũtĩgã Cõamacũ boorĩ, Cristoye maquẽrẽ ãñurõ tuomasĩnemoãdacu.

⁴ ãpẽrã Jesús basocãre netõnére quetire ãñurõ tuomasĩmĩyira. Cũũrẽ ãñurõpũra masĩmĩyira. Espĩritu Santore cuomĩyira. ⁵ Cõamacũ cũũrẽ padeorãre “ãñurere tiigũda” jĩ jóarigue cũãrẽ padeorẽ jamiyiro. Teero biiri atitõre Cõamacũ tutuaremena tiĩẽnorĩ ññarã, “marĩ diari siropũre, nemorõ ãñurẽ tiigũdaqui” jĩmĩyira. ⁶ Teero jĩrira niipacara, padeodũyira. Cũã padeodũjĩrã sãa, “wãcũpati, wasoyã” jĩrere tuonemorã, wasomasĩricua. Cũãrã Cõamacũ macũrẽ curusapũ páabiatuabiro tiicua. Teemēna ãpẽrã cũũrẽ buijãrĩ tiicua. ⁷ Ate queorẽmena padeodũraye maquẽrẽ wedegũda: Nãrõ oco peacu sicaditapũre. Tiidita oco ãñurõ sĩnicũ. Teero tiirõ, dũcacũticu. Tiidita õpũ cũũya

* 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

wii macārāmena teeducare yaacua. Cōāmacū tiiditare āñurō tiiquí; nemoró ducacutiri tiiquí. ⁸ Tiiditapura pota, ñañaré dícu wiirí, wapamaníri dita niicu. Cōāmacū tiiditare ñañarō tiiquí; sóecōāqui, ducamanijãrō jīngū.

Cōāmacū “āñurō tiigúda” jīriguere tiigúdaqui

⁹ Yūu maírā, padeodúraye maquērē wedepacu, “múā padeodúayiro” jīngū mee tiia. Múā āñurére, netónére maquērē buatóayiro. ¹⁰ Múā Cōāmacūrē maírere ãñorá, ãpērā Jesuré padeoráre tiápuyiro. Teero tiápurucujãayiro ména. Teero tiigú, Cōāmacū diamacú tiigú niijīgū, teeré múā tiirere acabóricui. ¹¹ Múā ateré bayiró tiirí booa: Āpērārē tiápura, múā niipetira useniremena āñurō tiidugárere teerora tiyapácútiijãña. Teero múā tiirí, Cōāmacū “ticoguda” jīrigue queoró múā wácüröbirora wáaadacu. ¹² Teero tiirá, daderá niirijãña. Teero daderóno tiirá, ãpērā Jesuré āñurō padeoráre ñnacūña. Cūā Cōāmacūrē padeocúa; cūū “ticoguda” jīriguere potocórō maniró yuecua. Teero tiigú, Cōāmacū cúārē cūū “ticoguda” jīriguere ticogu tiiquí. Múācā cúārē ñnacū, tiinunúseya.

¹³ Cōāmacū Abrahamrē “mūurē āñurō tiigúda” jīngū, āpī wāmemena wāmepeoriyigu; āpī cūū nemoró niigú maniquí. Teero tiigú, cūū basiro wāmepeoyigu. ¹⁴ Abrahamrē biiro jīiyigu: “Diamacúrā jīā: Mūurē āñurō tiigúda; mūu párámerā pau basocáputiadacua”, jīiyigu. ¹⁵ Abraham potocórō maniró yuejīgū, cūūrē “āñurō tiigúda” jīriguere buayigu.

¹⁶ Múā masiā: Sicū “yūu diamacúrā jīā” jīidugagu, Cōāmacū wāmemena wāmepeoqui. Cūū teero jīi wāmepeori tuorá, “diamacúrā jīngū tiiquí” jīirā, cāmerí jīinemorica. ¹⁷ Teerora Cōāmacū tiiyigu. Cūū “ticoguda” jīriguere “diamacúrā wáaadacu” jīngū, cūū basiro wāmepeoyigu. Teeména marí cūū āñurō ticoadarere yuerá ateré jīimasíā: “Cōāmacū cūū ‘āñurō tiigúda’ jīriguere wasoríqui”, jīimasíā. ¹⁸ Teero tiiró, puaró niíā wasomasíña maniré: Cōāmacū jīiditore manigú niijīgū, cūū wāmepeoriguere, teero biiri cūū jīriguere wasomasíríqui. Cūū diamacú wedeseremena marírē cūū netónérirare wácütutuari tiii. “Cūū marírē ‘āñurō tiigúda’ jīrirobirora tiigúdaqui”, jīinoā. ¹⁹ “Cūū ‘āñurō tiigúda’ jīriguere tiigúdaqui”, jīi wácūbayijirā, yuea. Tee wácūbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirí tutubiro niicu. Peecūmúrō maniró niirucujãadacu. Marí yucusóro āñurō siatúpasonoriwūbiro niicu. Tiiwuré siatúpasori tutu Cōāmacū niirópu nucúrí tutubiro niicu. ²⁰ Toopú Jesús marí suguero jeasugueyigu. Toopú paiaré dutigú niijīgū, marírē sãibosáqui. Cūū pai Melquisedec niirrobirora niirucujãgūdaqui.

7

Jesús Melquisedec niirrobirori pai niiré

¹ Melquisedec wāmecutigu Salem macārā õpū niiyigu. Teero biiri pai niiyigu; Cōāmacū ñmūāsepū niigú cūūrē pai sōnecoyigu. Cūūrā Abrahamrē bocagu jeayigu. Abrahamcā õpārāména cāmerísĩāpetitoa, * coeputúaatiri, Melquisedec cúārē bocagu, cūūrē jīiyigu: “Cōāmacū mūurē āñurō tiíaro”, jīiyigu. ² Abraham cúā cāmerísĩārā wapatariguere puamóquẽñeburi batocūyigu. Sicabú maquērē Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jīirō “Õpū diamacú maquẽ tiigú” jīidugaro tiia. Cūū Salem macārā õpū niiyigu. Salem “Āñurō niirecutire” jīidugaro tiia. Teero tiigú, cūū “Õpū āñurō niirecutire ticogú” niiyigu. ³ Melquisedec pacusūmūārē, cūū ñecūsūmūārē masíña maniā. Cūū bauáriguere, cūū diariguecārē masíña maniā. Teero tiigú, Melquisedec Cōāmacū macū tiiróbiro pai niirucuqui.

⁴ Múā Melquisedec uputí macū niirere wácūña: Marí ñecū peti Abraham cúā sĩātáriguere puamóquẽñeburi cúā seenéõcūriguere cūūrē sicabú maquērē ticoyigu.†

⁵ Niipetira judfoa cúā oterere puamóquẽñeburi seenéõcūrere sicabú maquērē Leví

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

pārāmerā niinunusera paiá niirárē ticooya Moisére dutiré cúūrigue jīrōbirora. Cúārē titorá Abraham pārāmerā niīya. Cúāya wedera niipacari, wapaséya. ⁶ Melquisedejeja Leví pārāmi niinunusegū niiripacū, Abraham sicabú maquērē ticori, ñeeyigū. Teero biiri Abrahamrē Cōāmacū “añurō tiigúda” jīnorigure “Cōāmacū mūurē añurō tiiáro” jīiyigū. ⁷ Múā masīā: “Cōāmacū múārē añurō tiiáro” jīgúno cúā nemoró upatí macū niigú niiqui. ⁸ Paiá marī watoa niirá āpērā titoré ñeerá marī tiiróbiro diaadara niīya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cōāmacūye queti jóaripūpū “diayigū” jī jóanoña maniā. Catirucugū tiiróbiro niigúrē jóanoā. ⁹ Ateré wácūña: Leví teero biiri cúū pārāmérā niinunusera cúā basocá ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarā cúācā ticorira tiiróbiro niiyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrē bocagū jeari, cúā Abrahammena bauáadara niijīrā, cúūmena niirá tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paiá Leviyá pōna macārā cúā paiá dutirére cūocúa Moisére dutiré cúūriguepūre. Cúā tee dutirére tiirá, basocáre añurá quēnojeári tiimasíricua. Cúā quēnojeári tiirí siro niīātā, Cōāmacū āpī pai sōnecoribojīyi. Āpīrē sōnecogū, Aarón pārāmi niinunusegure sōnecoriyigū. Melquisedec tiiróbiro niigúpere sōnecoyigū. ¹² Āpī pai sārī, dutirécārē wasopetījārō booa sáa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigú maquērē jóanoā Cōāmacūye queti jóaripūpūre.† Cūūjā Leviyá pōna macū mee niiyigū. Marī masīā: Marī Ōpū Judayá pōna macūpe niiyigū. Tii pōna macū sícū pai sārīyigū. Moisés paiayé maquērē wedesegū, sícārī “Judayá pōna macārā paiá sāādacua” jīriyigū.

¹⁵ Teeré nemoró masīnoā āpī pai jeariguemena. Cūūrā Melquisedec tiiróbirora niigú niiyigū. ¹⁶ Leviyá pōna macārā dícu, Moisére dutiré cúūrigue jīrōbirora paiá sārira niīwā. Jesupé Leví pārāmi niiripacū, cúū tutuaremena catiré petihére cūogú niijigū, pai sāayigū. ¹⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpū Jesuré teerora jī jóanoā: Mūū pai niirucujāgūdacu.

Melquisedec niiróbirora niigūdacu,§
jī jóanoā.

¹⁸ Paiá Leviyá pōna macārā dutiré petijōāyiro. Basocá tee dutirére tiinunúsera, acabórere, netōnérere buarícua. ¹⁹ Moisére dutiré cúūrigue basocáre añurá quēnojeári tiiríyiro. Tee dutirére tiiróno tiirá, marīpeja nemoró añurere cūoa: Jesucristo pai sārīguemena marī Cōāmacūmena bapacūtimasīā. Cūū pūtopū wāadarere ūseniremena yuea.

²⁰ Cōāmacū cúū macūrē pai sōnecogū, cúū basirora “diamacūrā yūū wāmemena mūurē ateré jīā” jīiyigū. ²¹ Āpērā paiá sārā, teero jīnoña maniyira. Cōāmacū cúū macūrē sōnecogū, cúū basirora “diamacūrā yūū wāmemena mūurē ateré jīā” jīiyigū. Cōāmacūye queti jóaripūpūre biiro jóanoā:

Cōāmacū basirora “diamacūrā yūū wāmemena mūurē ateré jīā” jīiyigū.

Cūū teero jīrigue wasonóña maniādacu.

“Mūū pai niirucujāgūdacu”, jīiyigū,*

jī jóanoā. ²² Teero tiigú, Cōāmacū Jesuména tiiré Moisére dutiré cúūrigue nemoró añuré niīā. Jesús marīrē nemoró añuré tiirucúgūdaqui. ²³ Paiá paū peti sārūcuyira. Cúā diari, cúā paiá niiré petijōāyiro; āpērā wasorucúyira. ²⁴ Jesupéja catirucugū niijigū, pai niirucujāgūdaqui; āpī cúūrē wasoríqui. ²⁵ Catirucugū niijigū, marīye niīadarere Cōāmacūrē sārībosárucuqui. Cūū wāmemena Cōāmacūrē sārīánorē diamacūrā netōnémasīqui.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niī. Cūū tiiróbiro niigúrēna marī booa. Cūū biiro niī: Ñañaré manigú, añuré tiigú, ñañaré tiihégu niī; marī ñañaré tiirá tiiróbiro niirī; niipetira ūmūásēpū niirá nemoró quioníremena iñanogū niī. ²⁷ Cūū āpērā paiaré

† 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

durirá tiiróbiro tiiríqui. Cúã búrecoricōrō wáicurarare sãã, cúã ñañaré tiiariguere acabóre sãicúa. Too síro ãpērãyére teerora tiibosácu, cúã ñañaré tiiarigue wapa. Jesupé biirope tiiyígu: Sīcārīrã diayígu. Cūũ diariguemena basocá ñañaré tiirére wapatípetijáyígu. ²⁸ Moisére dutiré cúūriguepa paiaré dutirére besedutire biiro niĩã: Cúã wãcūbayihera niipacari, paia sōneconowã. Tee dutiré cúūri siro niipacari, Cōãmacūpe cūũ wãmemena cūũ macūrē paiaré dutigú sōnecoyígu. Cūũ macūpé cūũ tiidutíriguere tiipetírigu niijígũ, ãñugú peti niĩ.

8

Mama netōnére queti Jesuména jeawu

¹ Niipetire yuu jóarigue maquē ate niĩã uputí maquē: Marí sīcū paiaré dutigúre cūoa. Cūũ ũmuásepu òpũ duirípīrō Cōãmacū tutuanetōgũ putopu cūũ wãmo diamacūniñape jeanuãjeayígu. ² Cūũ ũmuásepu ãñunetōjōãri Tatiapure paiaré dutigú niiqui. Cōãmacū basiro tiiwiré tiiyígu; basocá mee tiiyíra.

³ Niipetira paiaré dutirére sōnecorira niwã, wáicurarare sãã sóemonecoaro jīrã. Teero biiri oteré ticoaro jīrã, sōneconorira niwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijígũ, Cōãmacūrē apeyenó ticoré cūoró booa. ⁴ Jesucristo atibúrecopure putuágupeja, pai niiribojíyi. Æpērã paia Moisére dutiré cúūrigue jīrōbirora Cōãmacūrē basocá néeatirere ticorá niitoaya. ⁵ Paia cúã paderére tiirã, basocá tiirí wiipure padeeya. Tiiwí ũmuásepu niirí wii queoré dícu niicu. Marí teeré masĩã Cōãmacū Moisére jīriguemena. Wiiré tiidutígu, biiro jīyígu: “Niipetire yáa wii maquērē mūurē ũtãgũpũ ãnorírobirora tiiyá; merēã tiirjãña”, jīyígu. ⁶ Mama netōnére queti Moisére dutiré cúūrigue nemoró ãñuré niĩã. Marí Jesuré padeorãre “ãñurére buaãdacu” jīrigue too suguero macãrãrē jīrigue nemoró ãñuré niĩã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiiré ãpērã paia tiiré nemoró ãñuré niĩã.

⁷ Moisére dutiré cúūriguere basocá niipetirere tiipetjããtã, Cōãmacū mama netōnére quetire Jesuména cúūribojíyi. ⁸ Tiipetímasihēri ññagũ, biiro jīyígu: Cōãmacū biiro jīĩ: “Too síropu yuu Israelya pōna macãrãrē, teero biiri Judayã pōna macãrãrē mama netōnére quetire cúūgũda.

⁹ Too sugueropu cúã ñecūsũmuãrē cúūriguebiro niiriadacu. Cúãrē Egiptopu niirãrē néewitiatigu, tee dutirére cúūmiwũ. Cúãpe yuu dutirére tiiríwa.

Teero tiigú, cúãrē cõãjãwũ”, jīĩ marí Òpũ.

¹⁰ “Too síropu Israelya pōna macãrãrē mama netōnére quetire cúūgũda.

Biuro tiigũda: Yuu dutirére cúã wãcūrẽpũre jeari tiigũda;

cúãrē yuu dutirére useniremena yuuri tiigũda.

Teero tiigú, yuu cúã Òpũ niigũdacu.

Cúãcã yáara niĩadacua.

¹¹ Cúã sīcūnorē cúã menamacãrãrē, cúãya wederare ‘Cōãmacūrē masĩña’ jīĩ bueriadacua. Teero bueripacari, niipetira yuure masĩadacua.

Wĩmarã, teero biiri butoã masĩadacua.

¹² Cúã ñañaré tiirére acabógũda.

Cúã ñañaré tiiriguere wãcūnemoricu sãã”, jīĩ Cōãmacū,* jīĩ jóanoã.

¹³ Cōãmacū mama queti wederemena Moisére dutiré cúūrigue petirí tiirígu niiwĩ. Bucu niĩã. Niipetire bucũ niisugueriguere boonóña maniã. Péero dusaa petiádaró.

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

9

*Cõamacũ*wii ãmuãsepũ niirí wii; atibúrecopũ niirí wii maquẽ

¹ Moisére dutiré cúũriguepũre Cõamacũrẽ súubusedutiriguere, teero biiri súubuseri wii atiditá niirí wii tiádare maquẽrẽ jóanoyiro. ² Tiiwií wáicũra caserimena tiirí wii niyyiro. Sicato sããjeari tatia ãñurí Tatia wãmecutiri tatia niyyiro. Toopũre sãwócore yucũ pesarígũ siete sãnerĩcutirigũ nucũyiro. Teero biiri Cõamacũrẽ ticoré pã péori mesa nucũyiro. ³ Tiitatia berupũ apesutí casero ãsebetíri caserore netõsãwaropũ apetatía niyyiro. ãñunetõjõãri Tatia wãmecutiyyiro. ⁴ Tiitatiapũ sitiaãñũre sóepeoro oromena tiinórero niyyiro. Teero biiri Cõamacũ dutiré jóature cõorítiba, oromena sotoá cõmanóritiba niyyiro. Tiitiba popeapũ sicarũ oromena tiinóriru niyyiro. Tiirupũ yaaré maná wãmecutire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarigũ sooriwirigũ sãñayiro. Teero biiri ãtãpĩrĩ Cõamacũ dutiré jóarepĩrĩ sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoapũ pũanĩñayapapũ ángelea queoré pesayira. Cũã toopũ niirí, Cõamacũ toopũ niirere ãñoýiro. Ángelea wãure tiitiba sotoapũ súuyiro. Mecũtígãrẽ niipetire tiiwií maquẽrẽ wedenemoria.

⁶ Tiiwiiré quẽnorí siro, paía cũã paderere tiirá, sicato sããjeasũgueri tatiapũre sããwarucujãya. ⁷ Apetatiapere paiairé dutigũ dícu sicacũmarẽ sicabũreco sããwaqui. Toopũ sããwagũ, wáicũraye díre néesãwaro dícu néesãwarucuqui. Cũũ basiro, teero biiri basocá cũã masĩripacara, ñañaré tiicúa. Tee ñañaré tiirígue wapare acabóre sãigũ toopũ díre wéẽbatepeoqui. ⁸ Teero tiiríguemena Espiritu Santo ateré tuomasĩrĩ tiiquí: Tiiwií niiritore ména, basocá ãñunetõjõãri Tatiapũre sããwamasĩricua ména. ⁹ Tee niipetire too sũguero maquẽpũ atitó maquẽ queoré niĩ. Cõamacũrẽ ticoré, cũã wáicũrare sóemonecore basocãre Cõamacũmena ãñurõ tũgueñarĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré cúũrigue basocãre “teeré yaarijãña; teeré sñirijãña; biirope coseyá” jĩrẽ dutiré dícu niĩ. Tee dutiré sotoá maquẽ niiré dícu niĩ. Tee dutiré ãñurá putuári tiiría. Cõamacũ tee dutirere basocãre tiidutirigũ niiwĩ, tée Jesús jearipũ. Cũũmenarã Cõamacũ niipetirere wasorí tiirigũ niiwĩ.

¹¹ Cristope atitoarigũ niiwĩ. Atitóre cũũrã paiairé dutigũ peti niĩ. Cũũ marĩrẽ ãñurere néeatirigũ niiwĩ. Cũũ paiairé dutigũ tiirucúrenorẽ ãmuãse macã wiipũ tiigũ tiiquí. Tiiwií atibúreco macã wii nemoró pairí wii, nemoró ãñurí wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu. Atibúreco macã wii mee niicu. ¹² Cristo ãmuãse macã wii ãñunetõjõãri Tatiapũre sããwarigũ niiwĩ. Toopũ sããwagũ, cabraye díimena, wecuá wĩmarãye díimena sããwaririgũ niiwĩ. Teero tiiróno tiigũ, cũũye díimena sĩcãrĩrã sããwarigũ niiwĩ. Teeména marĩrẽ netõnégũ catiré petihere buarí tiirigũ niiwĩ. ¹³ Moisére dutiré cúũrigue jĩrõbirora basocá diaarirare padeñããri siro, Cõamacũ ññacoropũre jũĩrĩpĩra putuáya. Teero tiirá, wecuá ãmuãye díire, cabraye díire, teero biiri wecu wĩmagõrẽ sóerigue nitĩmena jũĩrĩpĩrere wéẽbatepeoya. Cũãrẽ Cõamacũ ññacoropũre jũĩrĩmanĩrã putuádutira teero tiimíya. Cũã sotoá dícu ãñurá putuáya. ¹⁴ Cristoye díipe nemoró marĩrẽ ãñurõ tiápua. Cristo ñañaré manigũ Espiritu Santo niirucugũ tutuaremena cũũya õpũũrẽ Cõamacũrẽ wiyayigũ. Cũũye díimena marĩ ñañaré tiirere acabórigũ niiwĩ. Marĩ acabónorira niijĩrã, ãñurõ tũgueñaã súcã. Teero tiirá, Cõamacũ catiré cuogũ boorere tiimasĩã.

¹⁵ Teero tiigũ, Cristo mama netõnere quetire néeatirigũ niĩ. Tee quetimena Cõamacũ beserira cũãrẽ “ticogũda” jĩriguere ñeeãdacua. Cũũ “ticogũda” jĩrigue petirícu. Basocá Moisére dutiré cúũriguemena niimirira teeré netõnucãrã Cristo diariguemena acabóre buayira. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niĩ: Sĩcũ cũũ diaadari sũguero, “yũ cõoré yãa wederare putuáadacu” jĩ jóacũqui. Cũũ catipacari, cũũya wedera cũũ jóacũripũ jĩrõbirora tiimasĩricua ména. Cũũ diari ñña, cũũrẽ yaatóa, cũũ jóacũripũ dutiobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirõbirora wáyiro Moisére dutiré cúũriguecã: Díi õmayucoremena nũcãýiro. ¹⁹ Moisés

biiro tiiyigu: Cũũ niipetire tee dutirére niipetira tuocóropu bueyigu. Buetoa, wecuá wĩmarãye díire, cabraye díire ocoména wáó, hisopo wãmecutiri dupurire peene, ovejaye póa sãarémena siatú, díire soanéyigu. Teeména Cõãmacũye dutiré jóaripũrẽ, teero biiri basocá niipetirare wéẽbatepeoyigu. ²⁰ Cũũ teero tiári siro, cúãrẽ jĩyigu: “Ate díiména Cõãmacũ marĩrẽ dutiré cúũrigue nucãã. Tee dutirére tiirucújãrõ booa”, jĩyigu. ²¹ Teerora sũcã Moisés súubuseri wiire díiména wéẽbatepeoyigu. Teero biiri niipetire tiiwí popeapu niirére wéẽbatepeoyigu. ²² Cõãmacũ dutiré jĩrõbirora niipetire añuré nihẽre díiména añuré putuáa. Díi õmayucore manirí, Cõãmacũ basocá ñañaré tiirére acabóriqui.

Jesús cũũ diarigueména basocá ñañaré tiirére acabóre

²³ Tiiwí maquẽ ãmuásepũ niirí wii maquẽ queoré dícu niipacari, biiro tiiyíra: Wáicurare sã, cúãye díiména wéẽbatepeoyira. Teeména Cõãmacũ ññacoropũ añuré putuáyi. Ñmuásepũ niirí wii maquẽpeja wáicuraye díire boorícu; añunemorepere boocú; Cristoye díi õmayudiarigupere boocú. ²⁴ Cristo atibúrecopũ niigũ, Ññunetõjõãri Tatiapũre sãwariyigu. Tiiwí basocá tiirí wii niã; ãmuásepũ niirí wii queoré dícu niã. Cũũ ãmuásepũ niirí wiipere sãawayigu. Atitóre cũũ Cõãmacũ putopũ marĩrẽ sãĩboságu tiiquí. ²⁵ Paiaré dutigú judíoayũ Ññunetõjõãri Tatiapũre cũmarĩcórõ sããwaqui. Cũũye díire néesãwariqui; wáicuraye díipere néesãwaqui. Cristopeja ãmuásepũ sícãrĩrã cũũye díire néesãwayigu. ²⁶ Cũmarĩcórõ néesãwarigu niigũjã, atibúreco nucãrĩpura pee peti ñañarõ netõ, diarucubojíyi. Teero tiirõno tiigú, atitõ niiture burecorire sícãrĩrã bauáyigu. Cũũrã sũcã niipetiraye niãdarere diabosayigu. Cũũ diarigueménarã marí ñañaré tiirére acabórigũ niiwí. ²⁷ Marĩcã niipetira sícãrĩrã diaadacu. Diari siro, Cõãmacũ duiró díamacũ jeaadacu. Toopũ cũũrẽ padeorãre añurõ wáadarere wedegũdaqui; cũũrẽ padeohérare ñañarõ wáadarere wedegũdaqui. ²⁸ Cristocã sícãrĩrã diayigu. Cũũ diari, cũũye díi õmayudiyiro. Teeména pau basocá ñañaré tiirére diabosayigu. Too síro putuáatigũdaqui. Basocá ñañaré tiirére diabosagu mee atigũdaqui. Cũũrẽ yuerápere netõnerere néeatigũdaqui.

10

¹ Cõãmacũ basocãre “too síropũ añurã peti putuári tiigũda” jĩrere tuomasísuguearo jĩngũ, Moisémena dutirére cúũrigũ niiwí. Tee dutiré queoré dícu niã. Teero tiiró, tee dutiré basocãre Cõãmacũmena añurõ niirí tiirícu. Cũũ cũmarĩcórõ wáicurare sã sóemonecore Cõãmacũ ññacoropũre añurã peti putuári tiirícu. ² Tee basocãre añurã putuári tiimasĩatã, cúã wáicurare sóemonecore duujãbojĩya. Cũũ sícãrĩ sóemonecoremenarã cũã ñañaré tiirére acabónorirapu putuátoabojĩya; ñañaré tiiríra tiiróbiro tugueñabojĩya. ³ Biirope niyiro: Cũũ wáicurare sóemonecore, cúã ñañaré tiiríguere cũmarĩcórõ wãcũrã, teero tiiyíra. ⁴ Wecuáye díi, cabraye díi ñañaré tiiríguere cosemasíricu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibúrecopũre atirigu Cõãmacũmena wedeseriguere jóanoriro niiwũ. Biiro jóanoã:

Wáicurare sãrémena, teero biiri oteré ticoréména mũũ useniria.

Teero tiigú, mũũ yũre õpũñcutigu bauári tiirígu niiwũ,

basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutigu.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mũũrẽ usenirí tiiría.

⁷ Teero mũũ usenihẽre wapa yũ mũũrẽ biiro jĩwũ:

“Cõãmacũ, mũũye queti jóaripũpũ yéẽ maquẽrẽ jóaribirora mũũ booré tiigú atigu tiiwũ”,*

* 10:7 Salmo 40.6-8.

jĩ jóanoã. ⁸ Cũũ tiipũpũre Cõãmacũrẽ ateré jĩsũguerigũ niwĩ: “Wáicũrare sãrẽmena, oteré tiorẽmena, wáicũrare sóemonecoremena, wáicũrare sóeditioremena mũũrẽ usenirĩ tiiría”, jĩsũguerigũ niwĩ. Moisére dutiré cúũrigue teeré tiidutípacari, Cõãmacũrẽ usenirĩ tiiría. ⁹ Teeré jĩãari siro, tiipũpũre Cristo Cõãmacũrẽ ateré jĩrigũ niwĩ: “Mũũ boorére tiigú atigũ tiiwú”, jĩrigũ niwĩ. Teero jĩgũ, cũũ diariguemena too sũgueropũ cũũ tiirécutiriguere wasoyígu. ¹⁰ Jesucristo Cõãmacũ boorére tiijígũ, diarigu niwĩ. Cũũ s̄cãrĩrã marĩ niipetirare diabolosarigũ niwĩ. Cũũ teero tiirẽmena marĩrẽ añurá putuári tiirígũ niwĩ.

¹¹ Niipetira judíoa paía búrecoricõrõ nucũjĩrã, wáicũrare sã sóemonecorucuya. Cũũ teero tiipacári, basocá ñañaré tiirére cosemasĩña maniã. ¹² Jesucristopeja s̄cãrĩrã cũũ diariguemena basocá ñañaré tiirére cosepetírígu niwĩ. Cũũ teero tiirí siro, Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãjeayígu. ¹³ Too síro Cõãmacũ niipetira Jesucristore ññatutirare cũũ dutiriguere añurõ yũũri tiigúdaqui. Jesucristo toopú duigu, teerora wáaaro jĩgũ, yuegu tiiquí. ¹⁴ Marĩ ñañaré tiirére acabógũ, s̄cãrĩrã cũũ diariguemena marĩrẽ añurá putuádoari tiiyígu. ¹⁵ Tee diamacũrã niirĩ, Espíritu Santocã marĩrẽ “teerora niã” jĩ wedequi. Cũũ biiro jĩsũguequi:

¹⁶ “Too síropũ yũũ cũãrẽ ‘mama netõnére quetire cúũgũda’ jĩrigue biiro niã”, jĩyígu Cõãmacũ.

“Cũãrẽ yũũ dutirére useniremena yũũri tiigúda.

Teero biiro yũũ dutirére cũũ wãcũrẽpũre jeari tiigúda”, jĩyígu.†

¹⁷ Too síro biiro jĩnemoqui:

“Cũã ñañaré tiirére, cũũ netõnucãrere wãcũnemorícu sãa”, jĩrigũ niwĩ,‡

jĩ jóanoã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ ñañaré tiiré wapare acabónorira nijĩrã, wáicũrare sóemonecorere boonemóricu sãa.

Jesucristoye díimena Cõãmacũmena wedesemasĩã

¹⁹ Teero tiirã, yãa wedera, Jesuyé díimena marĩ cuiro maniró Ññunetõjõãri Tatiapũre sããwara tiiróbiro niã, cũũmena wedeseada jĩrã. ²⁰ Ññunetõjõãri Tatiapũ cãmotári casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro.§ Teero tiigú, Jesús cũũ diariguemena Cõãmacũ niirõpũre páõyígu. Cũũ páõremena marĩ Cõãmacũmena bapacutimasĩã. ²¹ Jesús paiaré dutigú peti ññuãsepũ Cõãmacũwiipũ marĩye niãdarere sãĩboságu niĩ. ²² Cũũrã marĩ “ñañaré tiirã niã” jĩ tũgueñamirirare wapa cũohera putuári tiirígũ niwĩ. Oco jũĩrĩmaníremena marĩye õpũũrĩ cusonorira tiiróbiro niã. Marĩ ñañaré tiiriguere cosepetínorirapũ niã. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ diamacũ wãcũrẽmena, añurõ padeorẽmena sãĩãda. “Teero padeoãmajãrã tiicú” jĩrõ maniró sãĩãda. ²³ Cõãmacũ “teero tiigúda” jĩriguere tiigúdaqui. Teero tiirã, wasoró maniró padeorucujããda. ²⁴ Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerí maĩãrõ jĩrã, añurére tiíãro jĩrã, ¿deerope cũãrẽ tiíãpuadari?” jĩ wãcũãda. ²⁵ Jesuré padeorãmena neãdurijããda s̄iquẽrã tiirucúrobiro. Cũũ tiiróbiro tiirõno tiirã, cãmerí wãcũtutuari tiíãda. “Marĩ Òpũ putuãatiadaro péero dũsaa” jĩ wãcũrã, nemorõrã cãmerí wãcũtutuari tiíãda.

²⁶ Marĩ diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, ñañaré tiinemówara, ¿noãyé díimena teeré coseré bũagári? Bũayã manicú. ²⁷ Ññañarõ tiiré peti Cõãmacũ tiiréperẽ bũããdacu. Pecame asiríme cũũrẽ ññatutirirare sóerimepũre jeaadacu. ²⁸ Too sũgueropũre Moisés dutirére netõnucãrigunorẽ pũarã o ññĩãrã ññañirã wedesããri siro, cũũrẽ bóaneõrõ maniró sããcõãyira. ²⁹ Mũã wãcũrĩ, Cõãmacũ macũrẽ “boorídojãga” jĩgũnopere ¿nocõrõ ññañarõ tiinógũdari? Bayiró ññañarõ wããadacu cũũrẽ. Cũũ Jesuré “booríã” jĩrẽ dícu jĩriqui. Jesuyé díi cũũrẽ cosepacári, tee díire “wapamaníã” jĩ wedesequi. Teero biiro Espíritu Santo cũũrẽ añurõ tiimírígũre ññañarõ jĩiqui. ³⁰ Cõãmacũ ateré wedeseriguere

† 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34. § 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38.

marĩ masiã: “Ууу cãmeboságuda; ууу wapa tiigúdacu”,* jĩ jóanoã. Apeyecãrẽ jóanoã: “Marĩ Õpũ cũũyarare cúa ñañarẽ tiirẽ wapare ñañarõ tiigúdaqui”,† jĩ jóanoã. ³¹ Cõamacũ catirucugu basocãre ñañarõ tiirẽ bayirõ quiorẽ niã.

³² Múãrẽ sicato wãariguere wãcũña. Tíatore múã Jesús basocãre netõnére quetire tuomasĩari siro, ñañarõ netõyiro. Múã teero netõpacãra, wãcũtutuarira niwũ. ³³ Siquẽrã basocã ññacoropũ ñañarõ jĩ buijãnorira niwũ; ñañarõ tiiãpenorira niwũ. Apetõ múã menamacãrã teero ñañarõ netõrĩrare tiiãpurira niwũ. ³⁴ Múã peresuwiipũ niirãrẽ bóaneõ ññarira niwũ. Æpẽrá múãyere ãmarĩ, useniremena nũcãrĩra niwũ. Múã ãmũãsepũ cõoãdarepere “atiditã maquẽ nemorõ ãñunetõnũcãre niicu” jĩrira niwũ. “Tee petiricu” jĩrã, wãcũtutuarira niwũ. ³⁵ Teero tiirã, cuiro manirõ padeoyã. Teero padeorucúra, nemorõ ãñurẽre ñeeãdacu. ³⁶ Múã ñañarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucújãrõ booa. Teero tiirã, Cõamacũ boorẽre tiirĩ siro, cũũ “ticoguda” jĩriguere múã ñeeãdacu. ³⁷ Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jĩ jóanoã: “Atiguda” jĩrigũ máata atigúdaqui. Pearõ manirõ jeagúdaqui.

³⁸ “Ãñugũrã niĩ” ууу jĩgũno cũũ padeorẽmena niirucugúdaqui. Уууре padeodújããtã, cũũmena useniricu,‡ jĩ jóanoã. ³⁹ Marĩpeja Jesurẽ padeorẽre duurãbiro niiria. Teero tiirã, marĩ pecamepũ wãaricu. Marĩ cũũrẽ padeorã, netõnénoãdara niã.

11

Cõamacũrẽ padeorĩraye queti

¹ Marĩ padeorẽmena biiro jĩmasiã: Cõamacũ “teero tiigúda” jĩriguere diamacũrã tiigúdaqui. Teero biiri marĩ ññaripacara, “diamacũrã niicu” jĩmasiã. ² Too sugueropũ marĩ ñecũsũmũã Cõamacũrẽ padeoyira. Teero tiigũ, Cõamacũ cããrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩyigu.

³ Marĩ Cõamacũrẽ padeojĩrã, biiro masiã: Cũũ atibũreco niirẽre niipetirere bauanẽgũ, cũũ dutirẽmena bauanẽrigũ niwĩ. Teero tiirõ, atibũreco maquẽ marĩ mecũtĩgã ññarẽ sicatorpũre ññaña manirĩgue niã.

⁴ Abel Cõamacũrẽ padeojĩgũ, biiro tiiyĩgu: Cõamacũrẽ ticogũ, oveja ãñugũrẽ sã sõemonecoyigu. Cũũ sõwũ Caĩn ticorigue nemorõ ãñurẽ ticoyigu. Cõamacũ Abelre “ãñugũrã niĩ” jĩ ññagũ, cũũ ticoriguere ñeeyigu.* Teero tiirõ, Abel diari siro niipacari, cũũ Cõamacũrẽ padeorĩgue atitõcãrẽ marĩrẽ buerẽ nẽeatia.

⁵ Enoc Cõamacũrẽ padeojĩgũ, diaripacari, Cõamacũ cũũrẽ cũũ pũtopũ néemũãwayigu. Æpẽrá cũũrẽ ãmaãmiyira. Вuarĩyira. Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõamacũ Enorẽ useniremena ññayigu. Teero tiigũ, cũũrẽ néemũãwayigu”,† jĩ jóanoã. ⁶ Marĩ Cõamacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũrẽ usenirĩ tiimasĩria. Cõamacũmena baracutidugagũno “diamacũrã niiqui” jĩrõ booa. Teero biiri “cũũrẽ ууу padeorẽmena sãĩrĩ, ãñurõ tiigúdaqui” jĩrõ booa.

⁷ Noé Cõamacũrẽ padeojĩgũ, dooriwũ pairĩwure tiiyĩgu. Cõamacũ cũũ too síro tiiãdarere Noerẽ wedeyigu. Noé teero wãadarere ññaripacũ, Cõamacũrẽ quioniremena ññajĩgũ, cũũya wederare netõnẽgũda jĩgũ, tiiwurẽ tiiyigu.‡ Teero padeorẽmena tiiwurẽ tiigũ, too macãrã duaadarere, teero biiri cúa pecamepũ wãadarere tuomasĩrĩ tiimiyigu. Cũũ padeorĩ, Cõamacũ cũũrẽ “ãñugũrã niĩ” jĩ ññayigu.

⁸ Abraham Cõamacũrẽ padeojĩgũ, cũũ jĩrirobirora tiiyĩgu. Cõamacũ cũũrẽ apeditapũ cũũrẽ ticoadari ditapũ wãadutiri, wãayigu. Cũũya macãrẽ witiwagũ, “tiiditapũ wãagũ tiia” jĩrõ manirõ wãajõayigu.§ ⁹ Cõamacũrẽ padeojĩgũ, cũũrẽ “ticoguda” jĩri ditapũ

* 10:30 Deuteronomio 32.35. † 10:30 Deuteronomio 32.36. ‡ 10:38 Habacuc 2.3-4. * 11:4 Génesis 4.3-7.
† 11:5 Génesis 5.21-24. ‡ 11:7 Génesis 6.13-22. § 11:8 Génesis 12.1-5.

jea, niiyigu. Cũya dita niipacari, sicadita waso, niiyigu. Wáicura caserimena tiirí wiipu niiyigu. Cũ macũ Isaac, teero biiri cũ pãrãmí Jacob teerora niinunuseyira. Cõamacũ cúãcãrẽ tiiditare “ticoguda” jĩyigu.* 10 Abraham macã manigũ nijigũ, añurõ tiirí macã cũ niirucujãadari macãpere yueyigu. Tiimacã, ãmũãsepũ niirí macã, Cõamacũ tiirí macã niã.

11 Abraham Cõamacũrẽ padeojígũ, bucũ peti niipacũ, Saracã põnamanígõ niipacari, tutuare buayigu. Cũrẽ Cõamacũ tutuare ticoriguemena põnacutiyigu. Cũ biiro wãcũyigu: “Cõamacũ yũre ‘paũ pãrãmérãcutigudacu’ jĩriguere queoró tiigũdaqui”, jĩ wãcũyigu.† 12 Teero tiigũ, Abraham bucũ peti niipacũ, macũcutiyigu. Macũcuti, too síro paũ peti pãrãmérãcutiyigu. Ñocõãrẽ, ditaturarire queopetímasĩña manirõbiro cũ pãrãmérãrẽ queopetímasĩña mania.‡

13 Cũã niipetira Cõamacũ cúãrẽ “ticoguda” jĩriguere ñeeripacara, diajõãyira. Cũã padeojírã, cũ ticoadarere yoaropũ ñnarãbiro nijãyira. “Teeré cõoadacu” jĩ wãcũrã, usenyira. Cũã teeré wãcũrã, “atiditapere wãanetõri basoca niã” jĩyira. 14 Teeré jĩrãno cúã niãdari dita petire ãmaãrã tiíya. 15 Cũã witiwari ditapũre wãcũrãjã, coebójíya. 16 Cũã niimiri dita nemorõ añurõ niãdari dita petire booyira. Ñmũãsepũre niidugayira. Teero tiigũ, Cõamacũ cúã “ũsã Òpũ niĩ” jĩrĩ, bobosáryigu. Teero bobosáryigũ, cúã niãdari macãrẽ ãmũãsepũre quẽnoyũetoayigu.

17-18 Abraham Cõamacũrẽ padeojígũ, cũ macũ Isaare wáicure sã sóemonecorobiro tiigũdu tiimiyigu. Cõamacũ “¿diamacũrã yũre padeomí cũ?” jĩgũ, teero tiidutiyigu. Cõamacũ Abrahamrẽ “Isaac pãrãmẽrã niinunusera mũũ pãrãmẽrã peti niãdacua” jĩri síro niipacari, Abraham cũ macũ sícũ niigũrẽ sããgũdu tiimiyigu.§ 19 Abraham biiro wãcũyigu: “Cõamacũ diarirapũrena masõmasĩ”, jĩ wãcũyigu.* Teero tiirã, marĩ biiro jĩmasã: “Abraham cũ macũrẽ diarigũpũre masõrigũ tiirõbiro cõoyigu”, jĩmasã.

20 Isaac Cõamacũrẽ padeojígũ, cũ põna Jacoré, Esaúre cúãrẽ too síro wãadarere wedecũyigu.†

21 Jacob Cõamacũrẽ padeojígũ, cũ diaadari suguerogã, José põnaré too síro wãadarere wedecũyigu. Teero wedesegũ, cũ tuurítuarigũmena túãne, Cõamacũrẽ “ãñuniã mũũ” jĩyigu.‡

22 José Cõamacũrẽ padeojígũ, diagũdu, cũyã wederare cúã too síropũ Egiptopũ witiwari, cũyã cõãrĩrẽ néewadutiyigu.§

23 Moisés pacũsũmũã Cõamacũrẽ padeojírã, Moisés bauári, cũrẽ itãrã muĩpũrã yayió, cõoyira. “Añugũ peti niĩ”, jĩ ñayira. Egipto macãrã õpũ wĩmarã ãmũãrẽ Israelya põna macãrãrẽ sãadutipacari, cuiriyira.*

24 Moisés Cõamacũrẽ padeojígũ, bucũágu, “Egipto macãrã õpũ macõ macũ niĩ” jĩrẽre booriyigu.† 25 Coomena pũtuágu, Cõamacũ boorere tiiripacũ, apeyenó añurere cõobójíyi; atibũrecopũre usenibojíyi. Toopũre pũtuárono tiigũ, Cõamacũrẽ padeorãmenape ñãnarõ netõápudugayigu. 26 Cũ Cristo atibũrecopũ niigũ ñãnarõ netõãdare tiirõbiro ñãnarõ netõyigu. “Yũ teero ñãnarõ netõrẽ Egipto macãrã cúã cõore nemorõ wapacutía”, jĩ wãcũyigu. Cõamacũ cũrẽ too síropũ ticoadarere wãcũgũ, teero jĩyigu.

27 Cõamacũrẽ padeojígũ, Egiptopũ niãrigũ witiwayigu.‡ Too macãrã õpũ cúagu niipacari, cuiro manirõ witiwayigu. Cõamacũ bauhégũre ñãgũ tiirõbiro padeorucujãyigu.

28 Cõamacũrẽ padeojígũ, Pascua sicato nũcãrí bũrecore Cõamacũ tiidutirere tiiyigu.

* 11:9 Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † 11:11 Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ 11:12 Génesis 22.17.

§ 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14. * 11:19 Génesis 22.5. † 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ 11:21 Génesis

48.1-20. § 11:22 Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * 11:23 Éxodo 1.22-2.2. † 11:24 Éxodo 2.10-12.

‡ 11:27 Éxodo 13.17-14.30.

Israelya pōna macārārē corderoare sīadutí, cúāye díimena wiserí sopepāmarí wesarire tuusiādutiya. Teero tiigú, ángelepe tee díire ñajígū, bauásuguerigure sīaríyigu. §

²⁹ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojírā, día Sōārímaarē tīāwayira. Maa añurō boporímaarē tiiróbiro tīāwayira. Egipto macārāpe cúā siro tīāwama jīrā, duapeti-jōāyira.*

³⁰ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojírā, Jericó wāmecutiri macā wesare siete burecori sodeayira. Cúā Cōāmacūrē padeorémēna tiimacā wesa niirí sānirō ũtāmena weeri sānirōca peecūmújōāyiro. † ³¹ Rahab ũmuámena ñeeape wapatári basoco Cōāmacūrē padeojígō, Israelya pōna macārā ñadutira jearáre añurō bocayigo. ‡ Teero tiigó, tiimacā macārā Cōāmacūrē netōnucárāmena diariyigo. §

³² ¿Ñeeré wedenemogūdari yuu? Niipetiraye quetire wedemasīña maniā. Gedeón,* Barac, † Sansón, ‡ Jefté, § David,* Samuel, † teero biiri āpērā profetas tiiriguere wedepetiriga. ³³ Cúā Cōāmacūrē padeojírā, biiro tiyíra: Apeditári macārāmena cāmerísīā, netōnucáyira; cúāya wederare diamacárā dutiyira; Cōāmacū “tiíapuguda” jīriguere ñeeyira; yáíwa niirópū biadupópacari, cúā padeorémēna yáíwaye ũserire biarí tiyíra; ‡ ³⁴ pairíme pecame jūūrópū sōnecoricārē, jūūriyira; § āpērā cúārē espadamēna sīadugári, dutijáyira; tutuarimirira tutuara wáyira; cāmerísīārā wáara, nemoró tutuara wáyira; cúā wāpārāmena cāmerísīārā, cúārē netōnucáyira. ³⁵ Siquērā numiá cúā pōna diaarirare masōārirapure wiyanóyira sūcā.*

Āpērāpé ñañarō tiinóyira. Cúā padeodúatā, peresuwiipū niirārē wionéconobojīya. Cúāpe ũmuásepū catiré petihére cuodugára, padeodúriyira. ³⁶ Āpērā ñañarō bui, tānanóyira. † Āpērā cōmedárimēna siatú, peresuwiipū duponoyira. ‡ ³⁷ Āpērā ũtāperimēna déesīānoyira. § Āpērā cúāye ōpūūrī deco widetānoyira. Āpērā espadamēna páatasīānoyira.* Āpērā suti manirá oveja caseri, cabra caserimēna dícu sāñarira cuicāmesāyira. Cúā bóaneōrā, ñañarō tiinórira, cāmitunorira niyira. ³⁸ Cúā atibúreco macārā † nemoró añurá niipacari, atibúreco macārā cúā añurére ñadugariyira; cúārē cōādugayira. Cōāmacūrē padeoré wapa cúārē ñañarō tiirí, cuira, basocá maniró, yucu manirópū, ũtāyucupū, ũtātutiripū, ditacoperipū niisodeaatyira.

³⁹ Cōāmacū cúā niipetira padeorí ñagū, “añurárā niíya” jīyigu. Cūū teero jīri siro niipacari, cūū cúārē “ticoguda” jīriguere ñeeriya ména. ⁴⁰ Cúā ñeeādari suguero, Cōāmacū marírē nemoró añuré tiisuguedugarigu niwī. Cūū teero tiirí siro, cúā marímena sīcārōména añurá quēnojeáadacua.

12

Jesuré nūnūdutíre

¹ Teero tiirá, cúārē wācūāda. Cúā pau duuró maniró “Cōāmacū ‘ticoguda’ jīriguere ticogudaqui” jī padeorucúyira. Cúā padeoríguere wācūrā, maricā teerora padeorucújāāda. Cuturí basocū máata jeadugagu tiiróbiro niāda. Cūū niipetire nucūrere cúūjā, cutuwáqui. Cūū nucūrere cúūre tiiróbiro marí niipetire ñañaré tiirere duujárō booa. Teeré durá, Cōāmacū boorépere tiirucújārō booa. ² Jesuré wācūnūnūsero booa. Cūūrā marírē sicato padeorí tiwí. Cūūrā marírē padeoyapácutiri tiigúdaqui. Cōāmacūrē

§ 11:28 Éxodo 12.21-30. * 11:29 Éxodo 14.21-31. † 11:30 Josué 6.12-21. ‡ 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32 Jueces 6-8. † 11:32 Jueces 4-5. ‡ 11:32 Jueces 13-16. § 11:32 Jueces 11-12. * 11:32 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † 11:32 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ 11:33 Daniel 6. § 11:34 Daniel 3. * 11:35 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † 11:36 Jeremías 20.2; 37.15. ‡ 11:36 1 Reyes 22.26-27. § 11:37 2 Crónicas 24.21. * 11:37 Jeremías 26.20-23. † 11:38 “Atibúreco macārā” jīnoā Cōāmacūrē padeohérare.

padeojígũ, cũũ too síro usenire buaádarere wácũgũ, curusapũ páabiaturre nucájáyigu. Boboró maniró diayigu. Teero tiigú, mecütígārē Cõamacũya wãmo diamacũniñape jeanuãqui.

³ Múã Jesús ñañarõ netõríguere wácũña. Ñañarã cũũrē bayiró ñañarõ tiiyira. Teero tiirã, múãcã ñañarõ netõrã, páasutiro maniró cũũrē padeorucújãña. ⁴ Ñañarã cãã ñañarē tiirí, múã wederé wapa múãrē sãrĩ tũgueñañaria ména. ⁵ Sícũ basocú cũũ põnaré wederébiro Cõamacũ múãrē wedei. Cũũye queti jóaripũpũ wederiguere ¿wácũrigari? Biuro jĩã:

Υηυ macũ, Cõamacũ mũũrē bayiró wederémēna quẽnojeáutiri, teero ññacõãrijãña. Cũũ mũũrē tutiri, páasutirijãña.

⁶ Cõamacũ cũũ maĩrãrē bayiró quẽnojeári tiiquí.

Niipetira cũũ põnaré cãã ñañarē tiirí, ñañarõ tiiquí,*

jĩ jóanoã. ⁷ Múã ñañarõ netõrã, “Cõamacũ marĩrē quẽnojeáutigũ tiiquí” jĩrã, nucájãña. Cõamacũ múãrē cũũ põnabiro tiiquí. Niipetira pacusũmũã cãã põnarē quẽnojeári tiicúa. ⁸ Cõamacũ niipetira cũũ põnaré quẽnojeári tiiquí. Cũũ múãrē quẽnohērĩ, cũũ põna díamacũ mee niicu. Pacũ manirã, teero buarira tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyerēja, marĩ wĩmarã niirĩ, marĩ pacusũmũã marĩrē quẽnojeári tiiwã. Cãã teero tiiriguere marĩ padeowũ. Teero tiirã, marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigũperea toorã nemoró yũuro booa. Teero yũurucujãrã, catirucujãadacu. ¹⁰ Marĩ pacusũmũã atibũrecopũ macãrã, marĩ cããmena niirĩ, marĩrē quẽnojeári tiiwã. Cãã ãñurõ niidutira, cãã põõtẽõrõ quẽnowã. Cõamacũpe marĩrē cũũ tiiróbiro ñañarē manirã niidutigũ, quẽnojeári tiiquí.

¹¹ Diamacũrã niã: Marĩrē quẽnojeári tiiritabere tũsaya mania. Pũni niã. Teero niipacari, quẽnorémēna ãñurõ wãari tiia. Too síropũre ãñurõ cũũ booróbiro diamacũ tiĩadacu; ãñurõ niirecutirere buaáadacu.

Cõamacũyere tuodugãheri, quio niã

¹² Teero tiirã, basocã wãmorĩ, dũpori tutuhera tiiróbiro niirijãña; wácũbayinemoña.

¹³ Múã diamacũ tiirã, maarē sugewara tiiróbiro niĩadacu. Múã teero tiirĩ, opayuriro tiiróbiro wãagucã múãrē ãñurõ nũnũgũdaqui; padeotutũanemogũdaqui. Opayuriro tiiróbiro wãanemoriqũ.

¹⁴ Niipetiramēna cúaro maniró ãñurõ niirecutiya. Ñañarē tiiró maniró niĩña. Ñañarē tiirã marĩ Õpũrē ññariadacu. ¹⁵ Múã tuomasĩña: Sícũno Cõamacũ marĩrē ãñurē ticorēre duurjããrõ. Sícũno cũũ wedeseremēna, cũũ tiirēmēna ãpẽrã padeorēre ñañorjããrõ. Teerē tiigú tãa ñañarē tiiróbiro niiqui. Tãa ñañarē wiiró, oterēre ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sícũno cũũ nũmo niĩhẽgõmēna ñañarē tiirjããrõ. Teero biiri sícũno Cõamacũ marĩrē ticoadarere “bũri niirē niã” jĩ wácũrijããrõ. Esãu teero tiiyigu. Juabóagu, cũũ basocã sõwũ niirēre yaarēmēna cũũ baipere wasoyigu. ¹⁷ Múã masĩcu: Too síro Esãu cũũ pacũ “mũũrē ãñurõ wãaadacu” jĩ wedecũrĩ boomiyigu. Cũũ pacũpe “mũũ bairē teerē cúũpetitoaawũ” jĩyigu. Cũũ teero jĩrĩ tũogú, bayiró utiyigu. Teero utipacari, cũũ pacũ cũũ bairē cúũriguere wasomasĩña maniyiro.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya põna macãrã tiiróbiro ãtãgũ padeñãmasĩrigũpũre jearia. Tiigũpũre bayiró jũũyiro. Toopũre bayiró naĩtãyiro. Bũpo páa, wĩno bayiró wãayiro. ¹⁹ Teero biiri múã tíato macãrã tiiróbiro corneta busũrēre tũorã. Cõamacũ wedeserẽcãrē tũoñãria. Cããpeja cũũ wedeseri tũorã, cuiremēna “nocõrõrã wedesearo sãa” jĩyira. ²⁰ Cõamacũ dutiariguere cuinetõnerã, teero jĩyira. Cũũ dutiarigue biuro jĩyiro: “Atigũ ãtãgũpũre cutacũgũnorē ãtãperimēna dẽesĩña; o saderĩgũmēna sãñã. Wãicũracãrē teerora tiyã”, jĩyigu Cõamacũ. ²¹ Teero wãarigue quionetõjõãyiro. Teero tiigú, Moisés basiro biuro jĩyigu: “Υηυ cuinetõgũ, ñapõpiga”, jĩyigu.

*

12:6 Proverbios 3.11-12.

²² Múápeja tiigupú jearono tiirá, Cõãmacũ putopu jearu. Toopú Cõãmacũ catirucuguya macã, ñmúásepũ niirí macã niiã. Tiimacã Jerusalén wãmecutiri macã niiã. Ûtãgú Sion wãmecutirigucã niiã. Tiimacãpũ ángelea pau peti niicua. ²³ Cúã neã, cũürẽ usenipeocua. Cõãmacũ põna cũũ “ticogũda” jĩiriguere ñeeãdaracã toopúra niicua. Cúã wãmerẽ ñmúásepũ jóatunore niicu. Toopúra Cõãmacũ niipetirare besegú niiqui. Teero biiri too sũguero macãrãpũ diarira marĩmena sĩcãrõména ãñurá quẽnojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú niiqui. Cũũ mama netõnére quetire néeatirigũ niiĩ. Jesuyé díi marĩ ñañaré tiirére coseré toopú niicu. Cũũye díi Abelye díi nemoró wapacutía.†

²⁵ Teero tiirá, Cõãmacũ múãrẽ wedegũre sũnarĩjãña. Too sũguero macãrãrẽ Cõãmacũ atibũrecopũre baurocã wedeseyigũ. Cúã cũürẽ sũnayíra. Teero tiirá, Cõãmacũ cúãrẽ ñañarõ tiiádarere dutiwãmasĩriyira. Marĩpereja Cõãmacũ ñmúásepũ wedesequi. Teero tiirá, marĩ cũürẽ sũnarĩ, nemoró ñañarõ tiigúdaqui. Dutiwãmasĩña maniádadu. ²⁶ Tíatopũre Cõãmacũ wedeseri, dita cãmeñayiro. Atitópere cũũ “tiigúda” jĩiriguere cũũye queti jóaripũpũre buenoã: “Sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda. Dita díicũre cãmeñarĩ tiirĩcu; ñmúásepũ niirécãrẽ cãmeñarĩ tiigúda”,‡ jĩiyigũ. ²⁷ Cũũ “sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda” jĩigũ, ateré jĩigũ tiii: Niipetire cũũ bauaneriguere néecomasiñenore cõãgũdaqui. Néecomasiña maniré díicu putuádadu. ²⁸⁻²⁹ Cõãmacũ Òpũ niiró marĩ cũũmena niĩádarõ néecomasiña maniã. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticoada. Cũũ tusarópũra cũürẽ marĩ padeorére wiyaáda. Marĩ Òpũ Cõãmacũ niipetire ñañarére ãñurõ jũũpetiri tiirĩmebiro niiĩ. Teero tiirá, cũürẽ padeorá, quioníremena padeoáda.

13

Cõãmacũ tusarére tiiyá

¹ Múã Jesuré padeorá sĩcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩrucujãña. ² Múãye wiseripũ jearáre ãñurõ bocaya. Teeré acabórijãña. ãpẽrá teero tiirá, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩĩ masĩriyira.

³ Peresuwipũ niirãrẽ wãcũña. Cúãmena toopú niirã tiiróbiro tũgueñaña. Ñañarõ netõ, cãmitunoriracãrẽ wãcũña. Múãcã cúãbirora õpũũcutia. Teero tiirá, ñañarõ netõápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmosárirare quioníremena ññaña. Múã nũmosánumiã niihẽrãmena, múã manusũmũã niihẽrãmena ñeeaperijãña. Nũmomanirã, manũmanirã noo booró ñeeapecãmesãrãrẽ Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. Teero biiri wãmosárirã niipacara, ãpẽrãrẽ ñeeaperare ñañarõ tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayiró peti ugaripéarijãña. Múã cõorémena useniña. Cõãmacũ biiro jĩirigũ niiwĩ: “Mũurẽ sĩcũrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩirigũ niiwĩ. ⁶ Teero tiirá, wãcũbayiremena biiro jĩĩmasĩã:

“Marĩ Òpũ yũre tiiápugũ niiĩ. Sĩcũ yũre ñañarõ tiidũgári, cuiria”,† jĩĩmasĩã.

⁷ Múãrẽ sũonĩrirare Cõãmacũye queti múãrẽ wederirare wãcũrucujãña. Cúã ãñurõ tiirécuti yapacutĩriguere wãcũña. Cúã padeorírobiro tiinũnũseya.

⁸ Jesucristo wasorĩqui. Too sũgueropũ, mecũtĩgãrẽ, too síropũre teerora niirucugũdaqui. ⁹ Teero tiirá, ãpẽrá múãrẽ merẽã wederi, tũonũnũserijãña. Cõãmacũ cũũ ãñurẽ ticorémena marĩrẽ yeeripũnarĩpũ wãcũtutuari tiiáro. Marĩ yaaré marĩ yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuarẽ ticoricu. Teero tiirá, múãrẽ “ateré yaaya; teeré yaarijãña” jĩĩrĩ, tũorĩjãña.

¹⁰ Jesús marĩ ñañaré tiiré wapa sĩãnorĩgu niiwĩ. Cõãmacũwipũ paiá wáicũrãre sĩãrã, teemena Cõãmacũrẽ acabóre sãĩrã tiimícua. Teero tiirá, cúã Jesús acabórerẽ masĩricua. ¹¹ Paiaré dutigú ãñunetõjõãri Tatiapũre wáicũraye díire néesãwaqui. Tee

† 12:24 Génesis 4.10. ‡ 12:26 Hageo 2.6. * 13:5 Deuteronomio 31.6. † 13:6 Salmo 118.6-7.

díire Cõamacũrẽ ticoqui, basocá ñañaré tiiárigue wapare acabóre sãĩgũ. Cũãye õpũũrĩrẽ macã wesapũ néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macã wesapũ ñañarõ netõ, diayigu. Cũãye díimena marĩrẽ añurá pũtuári tiigú, teero tiiyígu. ¹³ Cũũ macã wesapũ diarigue “bobo niã” jĩnoyiro. Cũũ diari, basocá cũũrẽ tuti, doojáyira. Marĩcãrẽ ãpẽrá tuti, doopacári, cũũrẽ nũnũáda. Cũã doorere teero tũgueñajãda. ¹⁴ Atibúcore marĩ niirí macãrẽ niidoaricu. Apemacá too síropũ marĩ niirucuari macãrẽ yuera tiia. ¹⁵ Teero tiirá, Cõamacũrẽ usenire tiorucujãda Jesucristo marĩrẽ añuré tiiíguemena. Tee marĩ Cõamacũrẽ tioré niã. Cũũmena usenirã nijĩrã, ãpẽrãré biiro jĩãda: “Cũũ marĩ Õpũ niĩ; añunetõjõã”. ¹⁶ Teero biiri ãpẽrãré añurõ tiirere acabórijãña. Múã cõorémã ãpẽrãré tiápuya. Múã teero tiiré múã Cõamacũrẽ tiorébiro niã. Múã teero tiiri, useniqui.

¹⁷ Múãrẽ suonírãrẽ yũya. Cũã dutirere tiiyá. Cũã múãrẽ apeyepere padeorí jĩrã, ñnanũnũse, buerucucua. Cũã ateré masĩcua: Too síro Cõamacũ cũãrẽ “¿diamacú bueri; o merẽã buerite?” jĩ sãĩñágũdaqui. Múã cũã dutirere yũuri, useniremena múãrẽ coteadacua. Cũãrẽ bóaneõrã niirí tiirijãña. Múã cũãrẽ netõnũcãrĩ, cũã múãrẽ añurõ tiiápumasĩribocua.

¹⁸ Æsãrẽ Cõamacũrẽ sãĩbosárucujãña. Æsã añurõ diamacú tiijĩrã, añurõ yeeripũnacu-tia. Niipetirere añurõ tiidugáa. ¹⁹ Múã yũure bayiró sãĩbosári booa. Múã sãĩrĩ, Cõamacũ boorí, máata múã pũtopũ niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

²⁰ Cõamacũ múãrẽ añurõ niirecutirere ticogú niĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotejú tiiróbiro niigũ añugũrẽ diarigupũre masõrigũ niĩwĩ. Cũũrã marĩ Õpũ Jesucristoye díimena mama netõnédoare quetire jeari tiirígu niĩwĩ. ²¹ Cũũrã múãrẽ diamacú quẽnojeári tiiáro. Niipetire múã tiirémã añurã niirí tiiáro. Teero tiirí, cũũ boorere tiimasĩãdacu. Cũũrã Jesucristo tutuaremena marĩ cũũ tũsarere tiirã niirí tiiáro. Cristore usenipeorucuada. Teerora tiiáda.

²² Yáa wedera, yũũ múãrẽ wederere añurõmena tũoyá. Ate yũũ múãrẽ jóacoripũ yoeripũ niã. ²³ Múãrẽ ateré wedea: Marĩya wedegũ Timoteo peresuwiipũ niĩarigũre wionécotoayira mée. Cũũ máata yũũ pũtopũ jeari, múã pũtopũ wáagũ, cũũrẽ néewagũda.

²⁴ Niipetira múãrẽ suonírã añuãrõ. Niipetira Jesuré padeorácã añuãrõ. Italia macãrã múãrẽ añudutiya.

²⁵ Cõamacũ múã niipetirare añuré ticoaro. Teerora tiiáro.

SANTIAGO jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Үм Santiago múärë ãñudutia. Үм Cõãmacũrë padecotegũ, teero biiri marĩ Òpũ Jesucristore padecotegũ múärë Israelya põnarĩ macãrã doce põnarĩ macãrãrë apeyë ditapũ wáabaterirare jóaa.

Masĩré ãñuré Cõãmacũmena atia

² Yáa wedera, múärë noo niiré ñañarõ wáari, “usenirã niiãda” jĩña. ³ Múã masĩ: Múärë ñañarõ wáari, múã Cõãmacũrë padeorére eñomasĩã sũcã. Ññurõ padeorĩ, wãcũtutuare múärë jeanemoã. ⁴ Tee wãcũtutuare múãpũre jeapetiaro. Tee jeari, padeotutũara, basocã ãñurã, péerogã padeoré dusanóhẽrã niiãdacu.

⁵ Masĩré cõohérano Cõãmacũrë sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cũã sãiré nemorõ ticonemoqui. ⁶ Padeorémena sãĩãrõ. “Óba, ticoriboqui” jĩrõ manirõ sãirõ booa. Teero jĩrãno día pairímaa maquë ocoturĩ tiiróbiro niĩya. Tee wĩno páapuri wáajõãrucu, atijõãtirucu tiia. ⁷ Cõãmacũ teero wãcũrãnorë ticoridojãqui. ⁸ Sicabũrecore merẽã, apebũrecore merẽã wãcũcua; sica diamacũ wãcũhẽrã niĩya.

⁹ Jesuré padeorã búri niirã ññanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ ññacoropũre búri niirã mee niicua. ¹⁰ Pee apeyë cõorãcã Jesuré padeorã usenirõ booa. Cũã padeoré cũã cõoré nemorõ wapacũtĩa. Cũã cõorépeja coori sñnidíaro tiiróbiro petidíaadacu. ¹¹ Táa muĩpũ bayirõ asirĩ, sñijõãcu. Tee cooricã budujõãcu; ãñuré niĩarigue niipacaro, peticũ. Tee tiiróbiro pee apeyë cõorãcã cũã niyeru wapatãriromena diajõããdacua.

Jĩcõãsãrere Cõãmacũ mee tiidutĩ

¹² Ñañarõ wáapacari, wãcũtutuarano usenicua. Cõãmacũ cũã padeorére duuhéri ññagũ, cũãrë catiré petihére ticogũdaqui. Teerë “ticogũda” jĩrigũ niĩwĩ cũũrë maĩrãrë.

¹³ Sĩcũno ñañaré tiidugáro jeari, “Cõãmacũ yũre teero tiidutĩ” jĩrijãrõ booa. Cõãmacũ ñañaré tiidugágu mee niĩ. Cũũ ãpẽrãrë ñañarére jĩcõãsãgũno mee niĩ. ¹⁴ Biirope biia: Ñañaré tiidugãrere wãcũsũgueari siro, ñañagũ jĩcõãsãrõ tiiróbiro wáacu. Teero tiigũ, apeyenõ ñañaré tiidutĩrere péerogãmenarã “jáũ” jĩjãqui. ¹⁵ Cũũ tee ñañaré tiidugãremena ñañarére tiiquĩ. Cũũ niipetire tiiripojĩgũ, catigũ niipacũ, diarigũ tiiróbiro niitoaqui.

¹⁶ Yáa wedera, wisirĩjãña. ¹⁷ Niipetire ãñuré, teero biiri diamacũ maquë marĩrë diijeácu; teerë ticoqui Cõãmacũ ññãsepũ niigũ. Cũũrã niiqui niipetira sñwócorare, ññãsepũ baurãre tiirĩgu. Cũũ wasorĩqui; cũũrë cãmotãreno manicũ. ¹⁸ Cõãmacũ cũũ booróbirora cũũye queti diamacũ maquẽmena marĩrë catiré petihére ticorigũ niĩwĩ. Teero cũũ diamacũ bueré cúũriguere ãñurõ padeosũguéjĩrã, ote dũca cõorĩgu butisũguerepa tiiróbiro niicu. Butisũguerepa Cõãmacũrë usenire ticorépa niirucuyiro.*

Cõãmacũrë padeorã diamacũ tiirécũtire

¹⁹ Yáa wedera, ateré masĩña: Ñpẽrã wederi, tũomasĩãda jĩrã, ãñurõ tũoyã. Múã cũã wederére tũotóa, wãcũtoarapũ wedeseya; máata cúarijãña. ²⁰ Marĩ cúara, Cõãmacũ booró tiirũcu. ²¹ Teero tiirã, niipetire múã ñañarõ wãcũrere, ñañaré tiirécũtirere duujãña. Cõãmacũrë “jáũ” jĩ, cũũye queti marĩrë cũũ cúũrere diamacũ padeoyã. Tee quetire tũo, padeorã, múã netõnénoãdacu.

* 1:18 Éxodo 23.16,19.

²² Cõãmacũye quetire búri peti tʉoríjãña. Tʉoári siro, tee queti dutirére tiyá. Tiihéranó cũã basiro jĩditora tiicúa. ²³ Tee quetire tʉo, tee dutirére tiihéguno biiro biii: Cũũya diapóare ẽnorõpú ññaqui. ²⁴ Cũũ baurére añurõ ññaári siro, cãmenucá witiwagura, acabójãqui. ²⁵ Āpĩpé cũũ Cõãmacũye tʉoáriguere wãcũrucu, acabóriqui. Cõãmacũ dutiróbirora cũũ tiirucújãqui. Cũũ teero tiirécũtiremena Cõãmacũ cũũrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Cõãmacũye queti diamacúrã niĩã. Teeména marĩ ññaaré dícu tiidugãmiãriguere tiidúri tiirígu niiwĩ.

²⁶ Āpĩ “yũũ Jesuré padeogú niĩã” jĩ wãcũmiqui. Teero jĩpacũ, ãpẽrãrẽ ññaarõ wedesequi. Teero tiigú, cũũ basiro jĩditogu tiiquí. Cũũnorẽ padeoré búri niiré niĩã. ²⁷ Cõãmacũ marĩ Pacũre diamacú padeogúpeja biiro tiirécũtiro booa: Pacũ manirãrẽ, wapewia numiãrẽ cúãrẽ merẽã wáari, tiápuro booa. Teero biiri atibúreco maquẽ ññaarére tiinunúserijãrõ booa.

2

Basocãre sícãrĩbíro ññaña

¹ Yáa wedera, múã marĩ Ōpũ Jesucristo añunetõjõãgũrẽ padeojĩrã, basocãre sícãrĩbíro tiyá. ² Apetó tiigú, ãmũ sícũ múã nearĩ wiipũ sããatiboqui. Cũũ wãmosúã tuusári beto oro beto, suti añurẽ sãñagú niiboqui. Toorã ģpĩ apeyenó cʉohégũ sutiró bũcũroniãrõ sãñagú sããatiboqui sũcã. ³ Múãpe padeorémãna suti añurẽ sãñagúrẽ ñña, cũũrẽ “ãno añurõpũ duiya” jĩbocu. Apeyenó cʉohégũpereja “jõõ nucũña” o “ãno yepapũ duijãña” jĩjãbocu. ⁴ Múã teero tiirémãna basocãre sícãrĩbíro tiihãra tiicú. “Suti añurẽ sãñagú bóaneõgũ nemoró wapapacái”, jĩ wãcũmicu. Tee wãcũrẽ ññaaré niĩã.

⁵ Yáa wedera, yũũre tʉoyá: Apeyenó cʉohéranorẽ Cõãmacũ besequi, cúã padeoré pairó wapacũtiro wãaaro jĩgũ. Cũũ pũtopũ wãaaro jĩgũ, besequi. Cũũ jĩrirobirora cũũrẽ maĩrã cũũ pũtopũ niĩadacua. ⁶ Múãpe apeyenó cʉohérare doo, bobosácu. ¿Noã múãrẽ tiíapei? Pee cʉorã tiíapecua. ¿Noã múãrẽ ñee, queti beserĩ basocũ pũtopũ néewadutii? Cúãrã tiicúa. ⁷ Cúãrã múã padeogú wãmerẽ buijãcua. Múãpe cũũ wãmerẽ padeorémãna jĩicu.

⁸ Múã Cõãmacũ dutirére añurõ tiipetídũgara, cũũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora tiyá: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”.* Teeré tiirã, diamacú tiirã tiia. ⁹ Múã basocãre sícãrĩbíro tiihãra, ññaarére tiirã tiia; Cõãmacũ dutirére netõnucãrã tiia. ¹⁰ Sícũno Moisére dutiré cúũrigue niipetirere tiipetipacũ, sicawãme tiihérogãmenarã, tee dutiré niipetirere netõnucãgũ niiqui. ¹¹ “Āpĩ nũmorẽ ñeeaperijãña”, teero biiri “basocãre sãrĩjãña” jĩrẽre dutirigũ niiwĩ Cõãmacũ. Múã sícũrẽ sãrã, ģpĩ nũmorẽ ñeeaperipacara, Moisére dutiré cúũriguere netõnucãrã tiicú. ¹² Cõãmacũ múãrẽ mama dutiré cúũriguemena† múã tiiríguere ñña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirã, añurõ wedeserecuti, ãpẽrãrẽ añurõ tiirécũtiro booa. ¹³ Āpẽrãrẽ bóaneõ ññahãri siro, Cõãmacũcã bóaneõrõ manirõ wapa tiigúdaqui. Bóaneõ ññarirapeja cũũ wapa tiirõpũre cuiro manirõmãna añuróre ñeerã wãaadacua.

Ññurẽ tiirémãna Jesuré padeoró booa

¹⁴ Yáa wedera, sícũ “yũũ Jesuré padeóã” jĩboqui. Teero jĩpacũ, ãpẽrãrẽ añurẽ tiiẽnoriboqui. Cũũ padeoré ¿ñeenómãna wapacũtibogari? Teero padeoré cũũrẽ netõrĩ tiirícu. ¹⁵ Apetó tiirã, Jesuré padeorã suti wasoré cʉohãra, yaarẽ cʉobayíhera múãmãna niibocua. ¹⁶ Sícũ múã menamacũ cúãrẽ ateré jĩboqui: “Múã añurõ wãaya; yũũarĩ, asibusúre suti sãñajĩrã niĩña; múã yaadũgarecõrõ yaaya”, jĩboqui. Cũũ cúã boorere

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutiré cúũrigue “ãpẽrãrẽ maĩñã” jĩrẽ niĩã.

ticoripacũ, cũũ tee jĩrẽ wapamanĩã. ¹⁷ Marĩ padeorẽ tee queorẽ tiiróbiro niiã. Marĩ padeopacára, ãpẽrãrẽ tiíapuhẽri, wapamanĩã.

¹⁸ Apetó tiigú, yũũ jĩĩriguere padeohégũno ateré jĩĩboqui: “Sĩcũ ãñurẽre tiirípacũ, Jesuré padeoquí. Āpĩpẽ ãñurẽpere tiiquĩ”. Cũũ teero jĩrẽre biiro wedegũda: “Cũũ ãñurẽ tiirípacari, ¿deero tii marĩ cũũ Jesuré padeorẽre ñnamasĩboatau? Cũũ ãñurẽ tiieñnoremẽna cũũ Jesuré padeorẽre ñnamasĩbocu”. ¹⁹ Cũũpe “Cõãmacũ sũcũrã niiquĩ” jĩĩ padeoquí. Tee ãñuniã ãñurõpeja. Wãtĩãcã padeocúa tiirãpũja. Tee wãcũrã, ñapõpicua cuira. ²⁰ Cũũ tuomasĩridojãgũ niĩ. Yũũ jĩĩriguere wãcũbũa, ateré masĩrõ booa: Marĩ “Jesuré padeóa” jĩĩpacara, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiihẽri, marĩ padeorẽ wapamanĩã. ²¹ Marĩ ñecũ Abrahamye maquẽrẽ wedegũda. Abraham cũũ macũ Isaare ùtãbũ sotoãpũ siatũpeomiyigu. Cõãmacũ cũũ tiirẽre ñnãgũ, cũũrẽ “ãñugũrã niĩ” jĩĩ ñnayigu. ²² Atecarẽ tuomasĩrõ booa: Abraham Cõãmacũrẽ padeoyigu. Teemẽna Cõãmacũ tiidutĩrirobirora tiiyigu. Teero tiigú, cũũ tiirẽmena cũũ padeorẽre tiyapãcutiyigu. ²³ Teero cũũ tiirĩguemena Cõãmacũye queti jóaripũ niirẽ diamacũ wáaro tiirĩro niiwũ. Tiipũ biiro jĩĩ: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyigu. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũrẽ ‘ãñugũrã niĩ’, jĩĩ ñnayigu”,[‡] jĩĩ jóanoã. Too síro Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ yũũ menamacũ niã” jĩĩrigu niĩwĩ.

²⁴ Tee quetimensa ateré ãñurõ masĩnoã sãa: Marĩ Cõãmacũrẽ padeorã ãñurõ tiirĩ, Abrahamrẽ tiirĩrobiro marĩrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩĩ ñnãqui. Æserimensa dícu “Cõãmacũrẽ padeóa” jĩĩrãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩĩ ñnãriqui.

²⁵ Teerora wáayiro too sũguero macõpũ ùmũãrẽ ñeeape wapatãrigore. Coo Rahab wãmecũtiyigo.[§] Judíoa cooya macã macãrã wãpãrã niyira. Coo Cõãmacũrẽ padeojĩgõ, judíoa jeari, ãñurõ bocayigo. Too síro cũũ dutiwáadarimarẽ ñnocóyigo. Cõãmacũ coo tiirẽre ñnãgũ, coore “ãñugũrã niyo” jĩĩ ñnayigu.

²⁶ Atemẽna putuãa: Sũcũ Jesuré padeopacú, ãñurẽ tiihẽri, cũũ padeorẽ wapamanĩã. Cũũ padeorẽ sicaõpũũ yeeripũna duuãri siro tiiróbiro niicu; catiricu.

3

Ñemerõrẽ cãmotãmasĩrõ booa

¹ Yãa wedera, mũã watoapũre paũ peti basocãre buerã niirijãrõ booa. Mũã masĩcu: Cõãmacũ ùsã Jesuyẽre buerẽ wapa ùsã tiirĩguere ãpẽrã nemorõ ãñurõ besegũdaqui, ùsãrẽ wapa tiĩadãri sũguero. ² Marĩ niipetira pee ñnãnarẽ tiirucúa. Sũcũ pãerogã ñnãnarẽ wedesehegũno ãñugũ peti niiquĩ. Cũũ wedeseãmãjãdũgarere cãmotãmasĩgũ, niipetire cũũ ñnãnarẽ tiidũgãrecãrẽ cãmotãmasĩqui. ³ Marĩ cõmebetõrigãrẽ caballoaye useripũ sããã, caballoa marĩrẽ yũũaro jĩĩrã. Teebetorigãmena marĩ wãadũgaropũ cũũãmena wãamasĩã. ⁴ Teerora niĩã doorĩwũcãrẽ. Tiiwũ pairĩwũ niipacari, wĩno bayirõ páapucopacari, tiiwũrẽ waatũgũ pãeripĩgãmenarã cũũ wãadũgarope waatũcoi. ⁵ Marĩya ñemerõmena teerora wãacu. Marĩya ñemerõ marĩya õpũũ duarõgã niipacaro, pee peti wedeseremena paũre ñnãnomasĩã. Pecame pãerimegã niipacaro, marĩ sãyõcori, pairõ macãnũcũ niĩãrirore jũũpetiri tiia. ⁶ Pecame tiiróbiro niĩã marĩya ñemerõ. Pãerogã niipacaro, pee ñnãnarẽ wedesemasĩcu. Noo boorõ niipetire ñnãnarẽ wãari tiicú. Tee ñnãnarõ wedesere wãtĩmena pũtõcuticu. Niipetiro marĩ catirĩ bũrecorire ãñurõ niimiãriguere ñnãnocú.

⁷ Basocã niipetira wãicũrãre, wũũrãre, yepapũ wãerãre, díã macãrãrẽ yũũri tiimasĩcuã. Cũũ sicutõpũra yũũri tiimasĩnotõarira niiwã. ⁸ Marĩya ñemerõ docare yũũri tiimasĩricu. ãñurẽ dícu wedesedũgapacara, ñnãnarẽ wedesecu. ãña bacarĩ, cũũ nima ticoro tiiróbiro marĩ wedesere basocãre ñnãnarõ tiicú. ⁹ Marĩya ñemerõmena Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ marĩ Pacũre usenire ticopacara, basocãre cũũ tiiróbiro baurã tiinõrirãre ñnãnarõ wedesea. ¹⁰ Sicauserõmena Cõãmacũrẽ usenire ticoa; tiuserõmenarã ãpẽrãrẽ ñnãnarõ wedesea

[‡] 2:23 Génesis 15.6. [§] 2:25 Josué 2.

sũcã. Yáa wedera, teeré tiiríjārō booa. ¹¹ Siccope oco witiirí copepure oco añuré, oco ñañaré witiiricu. ¹² Narañagũ pica ðacacutiricu. Picagu use ðacacutiricu. Tee tiiróbiro oco móã ocare witiirí copepure oco móã ocahere witiiricu.

Diamacú tuomasírã tiiré

¹³ Múã watoapure añurō tũgueñapōtēōncōrã, tuomasírã niicua. Cũã añurō tiirécutirere eñoárō “yũũ tiirére ññaña” jĩrō manirō. Biuro tiigũno tuomasígũ peti niĩ. ¹⁴ Múã tuomasípetipacara, ãpērãré doe, cũãrē pesucutira, “ãpērã nemorō tuomasíã” jĩrijãña. Múã teeré tiirécutira, diamacú maquērē cōãrã tiia. ¹⁵ Tee cũã tuomasímiãrigue Cõãmacũ ticoré mee niã. Atibúreco maquē wãcūrē niã; basocã cũã basiro wãcūrē niã; wãtĩã wãcūrēno niã. ¹⁶ Múã watoapũ doere, teero biiri pesucutire niirĩ, sĩcãrõména niirecutiherecã niãadacu. Noo booró niipetire ñañaré wãaadacu.

¹⁷ Cõãmacũ tuomasíre ticoré cõorãpeja ñañarére ãmaãrō manirō niicua. Cũãjã biuro niicua: Añurō niirecutirere boorã, basocãre añurō wépeora, wederére añurō tuoñerã, ãpērãré bóaneõ ññarã, niipetirare añuré tiirã, niipetirare sĩcãrĩbiro tiirã, tiiditõro manirō añurō tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurō niirecutirere tiidũgãrano añurō niirecutire maquērē wedesecua. Too síropure cũã teero jĩãriguemena diamacú niirecutirere ññaadacu.

4

Atibúreco maquērē maíré

¹ ¿Ñeeména cãmeríquẽ? ¿Ñeeména cãmerítutii? Múã popeapũ ñañaré tiidũgãre, wãcũnũuseremena teero wãaa. ² Múã apeyenó cõodũgãpacara, buamasíricu. Cõodũgãra, ãpērã cõorãre sĩacú. ãpērã cõorére ññajĩã, ññatuticu. Múã boorére buamasíhērã, cãmerítutiãmajãcu; cãmeríquẽcu. Múã boorére buamasíricu, ¿deero tiirã? Cõãmacũrē sãĩrĩjĩã. ³ Sãĩpacãri, Cõãmacũ ticoriqui. Añurō wãcūrémēna sãĩricu; múã cũũ ticorémēna ñañaré tiidũgãcu.

⁴ Múã sĩcõ numiõ manucutipaco, apegó manurē maĩgõ tiiróbiro niicu. Atibúreco maquērē maírãno Cõãmacũrē ññatutira tiiróbiro niicua. Múã teeré masĩcu. Teero tiirã, atibúreco maquērē maĩdũgãrano Cõãmacũrē ññatutigũ tiiróbiro wãacua. ⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ búri peti ate jóanorō mee tiia: “Cõãmacũ marĩrē Espĩritu Santore ticorigũ niijĩgũ, ãpērãré nemoró cũũrē marĩ maĩrĩ booqui”, * jĩ jóanoã. ⁶ Cõãmacũ marĩrē añurō tiigũ tiiapunemomasĩqui. Teero tiiró, cũũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “ãpērã nemoró niã” jĩrã Cõãmacũ tiiapurere cõoricua.

Teero jĩhērãpe cũũ tiiapure cõocúa,†
jĩ jóanoã.

⁷ Teero tiirã, Cõãmacũ dutirére añurō yũũrã niĩña. Satanás múãrē jĩcõãsãrĩ, wãcũtu-tuaya. Wãcũtutuari, yoari mee nii, wãajõãgũdaqui. ⁸ Cõãmacũrē wãcũrucujãña. Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ múãmena niirucujãgũdaqui. Múã ñañaré tiirére tiidũjãña. Múã Cõãmacũrē, teero biiri atibúreco maquērē sĩcãrõména maĩdũgãra múã teero wãcūrere wasoyã. ⁹ Múã ñañaré tiirére wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimírigue utiré wasoãro. Múã usenimirigue bóaneõrō tũgueñare wasoãro. ¹⁰ Múã marĩ Õpũ ññacoropure “yũũ búri niigũ niã” jĩ wãcũrucuri, cũũ múãrē uputĩ macãrã wãari tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepũ wãagũũ niĩ” jĩmasíricu

¹¹ Yáa wedera, cãmerĩ buiãperijãña. Sĩcãrĩbiro padeopacú, sĩcũ ãpĩrē buijãgũ, cũũrē “pecamepũ wãagũũ niĩ” jĩgũ tiiqui. Teero jĩgũno Cõãmacũ dutirére buijãgũ tiiqui. “Cõãmacũ dutiré nemoró masĩã yũũja” jĩdũgagũ niiqui. Teero jĩgũ tee dutiré maquērē tiiriqui. Añurō “jáũ” jĩrõno tiigũ, “Cõãmacũ dutiré queoró niiria” jĩgũ tiiqui. ¹² Cõãmacũ sĩcũrã dutirére ticogũ niĩ. Cũũ dícu marĩ tiirére añurō ñña, “pecamepũ

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

wáagudu nii” jĩmasĩqui. Cũũ dícu marĩrẽ netõnémasĩqui. Cũũrã sũcã pecamepu wáadutimasĩqui. Múãpe “pecamepu wáagudu nii” jĩmasĩricu.

Ñamigã wáaadarere masĩña maniã

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecũã o ñamigã tiimacãpu wáaguda. Toopú sicacũma nii, pade, pairó niyeru wapatáguda”, jĩcu. Múã teero jĩrecutirano yũre tuoýa: ¹⁴ Múãrẽ ñamigãno merẽã wáaadarere masĩricu. Múã catiré õme tiiróbiro niiã; péerogã bau, too síro ditijõãã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirã, biirope jĩrõ booa: “Apetó tiigú, Cõamacũ boorí, cũũ catiré ticori, teeré tiinóadacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Õsã basiro too síro tiiwáadarere masĩã” jĩsũguea. Niipetire teero jĩsũguereno ñañaniã. ¹⁷ Sícũno añurẽ tiirẽre tiimasĩpacũ, teeré tiihégũno Cõamacũrẽ netõnucágũ tiiquí.

5

Pee apeyé cuorãre wederigue

¹ Pee apeyé cuorã, yũre tuoýa: Múãrẽ ñañarõ netõré niiãdacu. Tee ñañarõ netõãdare wãcũrã, bayiró acaribíremena utirá niiña. ² Múã pee cuoré bóajõãadacu. Múãye sutire butua weejãadacua. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõãadacu. Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeari, cũũ múã ññacoropũ tee cutawiriguere ññagũdaqui. Tee cutawirigue múã niyeru maĩrí siro, múã ãpẽrãrẽ tiiãpuheri siro, teero ãñoãdacu. “Múã pecamepu wáaadara niitoaa mée”, jĩrõ tiiãdacu. Atibũreco petiãdari bũreco niipacari, múã bũri peti pairó niyeru ññanomiã. ⁴ Múã ãmũãrẽ oteré dũca seedutĩpacara, wapatĩpetiririra niiwũ. Tee cũãrẽ niyeru wapatĩririguere Cõamacũ ññaqui. Paderã bayiró bũsurõmena “queoró wapatĩriawã” jĩrẽre Cõamacũ niipetire sotoapũ niigũ tuoquí. ⁵ Múãpe atiditapũre pee peti cuonetõnucãã. Múã tusarénorẽ tiidũgãpetira niiã. Múã wecũã añurõ diicutira tiiróbiro niicu; wecũã cũãrẽ sãããdari bũrecore masĩricua. ⁶ Múã ãpẽrãrẽ cũã bayiró peti wapa cuorĩpacari, queti beserĩ basocũ pũtopũ néewa, “wapa cuoóya” jĩcu. Cũãrẽ sããdutĩcu. Cũãpe deero tii masĩricua.

Jesucristo pũtuaatiadari sũguero, wãcũtutuadutire

⁷ Yãa wedera, múã masĩã: Marĩ Õpũ pũtuaatigũdaqui. Cũũ pũtuaatiadari sũguero potocõrõ maniró yueya. Sícũ otegũ cũũ oteré dũcacutiri cotequi, añurẽtõpũ yaaada jĩgũ. Cũũ oteri siro, oco pearoo jĩgũ, potocõrõ maniró yuequi. ⁸ Cũũ tiiróbiro múãcã “marĩ Õpũ pũtuaatigũdaqui” jĩrã, potocõrõ maniró yueya. Wãcũtutuaya. Cũũ pũtuaatiadaro jeadaro péerogã dũsacú.

⁹ Yãa wedera, cãmerĩ wedepatirijãña, Cõamacũ marĩrẽ ñañarõ tiirĩ jĩrã. Cõamacũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeaatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiirĩguere wãcũña. Cũã Cõamacũye quetire wederi, ãpẽrã cũãrẽ ñañarõ tiiyĩra. Cũãrẽ teero tiipacãri, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutua, nũcãjãyira. Cũã tiirĩrobirora múãcã tiiyã. ¹¹ Basocãre ñañarõ wãapacari, cũã wãcũtutuari, cũã doca “añurã niiwã” jĩã marĩ. Job wãmecũtigũye queti maquẽrẽ múã masĩcu.* Cũũrẽ ñañarõ wãapacari, wãcũtutuayigu. Too síro Cõamacũ cũũrẽ añurõ tiirĩguẽcãrẽ masĩcu.† Tee quetimenapũra “Cõamacũ bóaneõ ññarẽ cuogũ nii” jĩrẽcãrẽ añurõ ññamasĩnoã.

¹² Cõamacũrẽ wãmepeorijãña. Tee uputĩ maquẽ niiã. Múãrẽ sãñãrĩ, “tiiãwũ” o “tiirĩawũ” jĩrẽ dícu jĩña. Jĩñemorijãña, Cõamacũ marĩrẽ ñañarõ tiirĩ jĩrã.

¹³ Sícũ Jesurẽ padeogũre ñañarõ wãari, Cõamacũrẽ tiiãpure sãĩrõ booa. Õsenigũnope Cõamacũrẽ basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutĩgũno Jesurẽ padeorã menamacãrã bũtoã dutirãre boocõro booa, cũũrẽ use tuusĩãrõ jĩgũ. Cõamacũ netõnẽarõ jĩgũ, sãĩdutĩbosaro booa. ¹⁵ Cũã padeorẽmena sãĩrĩ, diarecutĩgũ netõnẽnogũdaqui. Cõamacũ cũũrẽ diare

* 5:11 Job 1.1-2.10. † 5:11 Job 42.10-17.

netõrĩ tiigũdaqui. Cũũ ñañaré tiirĩ siro niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ acabógũdaqui. ¹⁶ Teero tiirá, múã ñañaré tiirĩguere cãmerĩ wedenetõña. Cõãmacũrẽ sãĩbosáya, diarecutirare netõnéãrõ jĩrã. Sĩcũ basocú ãñugũ padeorémema sãĩrĩ, Cõãmacũ yũũrijã tiirĩqui. ¹⁷ Elías marĩ tiirõbĩro basocú niiyĩgu. Cũũ Cõãmacũrẽ “oco pearijããrõ” jĩ bayiró sãiyĩgu. Itiácũma apecũmá deco atiditapũre oco peariyiro.† ¹⁸ Too síro Cõãmacũrẽ sãiyĩgu sũcã. Teero tiiró, oco peayiro.‡

¹⁹ Yáa wedera, apeto tiigũ, sũcũ múãmena niĩarĩgu merẽã wãcũré wasonóboqui. Cũũrẽ teero wáari ññagũ, ãpĩ cũũrẽ ãñurépere wasorĩ tiibóqui sũcã. ²⁰ Wasorĩ tiigũno ñañaré tiĩarĩguere ateré tiiquĩ: Diari siropũre, ñañarõ netõbóarĩguere netõrĩ tiiquĩ; acabóre bũarĩ tiiquĩ.

Nocõrõrã niã.

† 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. ‡ 5:18 1 Reyes 18.42-45.

PEDRO jóasugueripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũ Pedro Jesucristo cũyere wededutigũ beserigu múārē Cõamacũ beserirare ãñudutia. Múã yũ jóacora múãya ditare cõã, aperopũ wáabaterira niwũ. Teero tiigũ, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpũre jóacoa. ² Cõamacũ marĩ Pacũ too sugueropũ cũũ boorĩrobirora múārē cũũ põna niirõ jĩgũ, besetoarigu niwĩ. Espĩritu Santomena múārē ñañaré manirã niirĩ tiirĩgu niwĩ, cũũ dutirere tiirõ jĩgũ. Jesucristoye díimena múārē cũũyara niirĩ tiirĩgu niwĩ.

Cõamacũ múārē ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiinemóãrõ.

Cõamacũ ticoadarere yueré

³ Cõamacũ Jesucristo marĩ Òpũ Pacũre usenire ticoada. Cõamacũ marĩrē bayiró bóaneõ ññaqui. Teero tiigũ, Jesucristo diarigupũ masãriguemena marĩrē bauánemorira tiiróbiro tiiyĩgu. Cũũ teero tiirĩ, marĩ “too síropũ cũũrē ññaãda” jĩmasiã. ⁴ Teeré masĩjĩrã, Cõamacũ marĩrē ticoadarere yuea. Cũũ ticoadare petirĩcu; ñañaré maniré niicu; teero biiri cũũ ticoadare coori tiiróbiro sĩnirĩcu. Cõamacũ cũũ ticoadarere ãmũãsepu quẽnocúbosaquei marĩrē. ⁵ Múã Jesuré padeocú. Teero tiigũ, Cõamacũ cũũ tutuaremena múārē cotequi. Múārē ãñurõ tiíadare quẽnorĩguerpũ niicu. Atibũreco petirĩ, teeré ãñogũdaqui.

⁶ Teeré wãcũrã, usenicu. Atitópere múã merẽã ñañarõ netõrã tiia ména. ⁷ Múã Jesucristore padeoré oro tiiróbiro niicu. Basocã ¿orora niirĩ? jĩrã, pecame sotoaru asiopéocua. Ocoári siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñuré oro dícu pũtuácu. Ate tiiróbiro múārē ¿Jesucristore diamacũrã padeomĩ? jĩrõ, ñañarõ netõrĩ tiicú ména. Múã ñañarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro pũtuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemórã ni- iãdacu sãa. Jesucristore padeodúheri ññarã, basocã múārē “cũũrē diamacũrã padeoóya” jĩ ññaãdacua. Oro wapapacã niirã. Wapapacãre niipacaro, petijóãcu. Múã Jesucristore padeorépe oro nemoró wapacutã. Tee doca petirĩcu. Teero tiigũ, Jesucristo múārē atibũrecompũre pũtuatigũ, “yũre ãñurõ padeowũ” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cũũrē maicú. Atitóre cũũrē ññaripacara, padeocú. Múã cũũrē padeorĩ, múārē pecamepu wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múã Cõamacũ pũtopũ wáaadare wãcũrã, bayiró usenicu. Múã usenire diamacũrã niijãrõ tiicú. Teero tiirã, “teero useniãmajãrã tiia” jĩmasiãna manicú.

¹⁰ Profetas cũũ múārē ãñuré ticoadarere wedesuguetoyira. Basocãre netõnéãdarere tuomasĩãda jĩrã, cũãcã ãñurõgã buemiyira. ¹¹ Cristo cũãmena niiyigũ. Cũũ Espĩritu Santo tiipuremena cũãrē too síropũ wáaadare masĩrĩ tiitõamiyigũ: “Cristo ñañarõ netõgũdaqui; too síro Cõamacũ cũũrē pee dutirere ticogũdaqui” jĩrere masĩrĩ ti- itõamiyigũ. Cũã “¿deero biiri niíadari? ¿Ñeenó wáaadari?” jĩrã, bayiró masĩdugamiyira. ¹² Cõamacũ cũã masĩdugari ñnagũ, cũãrē biiro masĩrĩ tiiyigũ: “Múã wederé queti múã niiritopũ wáaricu ména” jĩrere masĩrĩ tiiyigũ. Múã atitópũ niirãpe ññaãdare niyiro. Cũã wederé queti múã tuotóacu. Atitóre tee quetire wederã Espĩritu Santo ãmũãsepu ticodiocorigũ tutuaremena múārē wedeyira. Jesucristoye queti ãñuré queti niirã. Ángelea tee queti basocãre netõnére quetire “¿deero peti niirĩ?” jĩ tuomasĩdugamicua.

Ñañaré manirã niidutire

¹³ Teero tiirã, “Cõamacũ boorere tiirucujããda” jĩ wãcũyueya. Múã tiíadarere ãñurõ wãcũtoarupũ tiiyã. “Cõamacũ marĩrē ãñuré ticogũdaqui Jesucristo pũtuatiri” jĩ

wācūrā, useniremena coteya. ¹⁴ Múã Jesuré masiãdari suguero, cūũ boorére masiririra niwũ. Bayiró ñañarére tiidugájyũ. Atitóre múã Cõãmacũ põna nijjĩrã, too sugueropu múã ñañaré tiiríguenorẽ tiiríjãña. ¹⁵ Biirope tiiyá: Cõãmacũ múãrẽ beserigu ñañaré manigũ niiqui. Teero tiirá, múãcã niipetire múã tiirémēna ñañaré manirá niĩña. ¹⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpu tee maquẽ jóanoã: “Yũũ ñañaré manigũ niĩã. Yũũ tiiróbiro múãcã ñañaré tiiríjãña, jĩyigũ Cõãmacũ”,* jĩ jóanoã.

¹⁷ Cõãmacũ niipetirare s̄cārĩbíro bese, queoró wapa tiiquí; s̄cūrẽ duaríqui. Teero tiirá, múã cūũrẽ “Pacu” jĩjĩrã, múã catiré burecorire cūũrẽ quioniremena ññãña. ¹⁸ Múã ñecūsũmũ tiirécutiriguere múãcã tiimúãatirira niimiwũ. Cúã tiirécutirigue búri niiré niĩã. Cõãmacũ múãrẽ teero tiirécutimirare netõnérigu niiwĩ. Múã ateré añurõ masiã: Múãrẽ netõnégũ petirénomēna (oromena, niyerumēna) wapatíririgu niiwĩ. ¹⁹ Cristoye díimenape wapatírigu niiwĩ. Cūũye díi wapapacáre niicu. Cūũye díi cordero posarigu niihẽgũ, cãmimanigũye díi tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cõãmacũ cūũ atibúreco tiĩdari suguero, “Cristo basocáre netõnégũdaqui” jĩtoayigũ. Teero jĩpacũ, máata ticodiocorigũ niiwĩ. Atitópũ marĩye niĩadarere netõnégũdũre ticodiocorigũ niiwĩ. ²¹ Múã Cristo tiiríguere masijĩrã, Cõãmacũrẽ padeocú. Cūũrã Cristo diarigupũre masõrigũ niiwĩ; cūũrẽ ãmũãsepũ pee añuré ticoyigũ. Teero tiirá, múã Cõãmacũrẽ padeocú. “Diari siropũ, cūũmēna niĩadacu”, jĩicu.

²² Múã diamacũ niirere yũujĩrã, Jesucristore padeorá tiirira niiwũ. Cūũrẽ padeojĩrã, múã ñañaré tiirere tiidúrira niiwũ. Teero tiirá, múã atitóre Jesuré padeoráre añurõ cãmērí wēpeomasĩcu. Jĩditoro maniró maĩcú. Cãmērí maĩrã, wedeseremēna dícu maĩrĩjãña. Niipetire múã tiirémēna maĩñã. ²³ Múã ateré masĩcu: Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõãmacũ ticoré catiré petihére c̄ocú. Tee petirícu. Marĩ pacusũmũ catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõãmacũye queti añuré quetipe múãrẽ catiré petihére c̄otóari tiicú. Tee queti diamacũ maquẽ niirucujããdacu. ²⁴ Cõãmacũye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ jóanoã:

Basocá tãa tiiróbiro niicua.

Tãa s̄nijóãã.

Cúã up̄tĩ maquẽ c̄oré macãncũ maquẽ coori tiiróbiro niicu.

Coori buducodiaa.

²⁵ Marĩ Ōpũ wedesere doca petirícu. Diamacũ maquẽ niirucujããdacu,‡

jĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé añuré queti niĩã. Tee queti múãrẽ wēdenoriro niiwũ.

2

¹ Teero tiirá, niipetire ñañaré tiirere tiidújãña. Jĩditonemorijãña. Tiiditórĩjãña. Ññatutirijãña. Queti jĩñemorijãña. ²⁻³ Marĩ Ōpũ múãrẽ añuré ticorere péero masĩtoajĩrã, nemoró masĩdugara niĩña. Ūpũrãgã õpēcó bayiró booóya; teemēna bucũáaya. Múãpe cúã tiiróbiro diamacũ maquẽrẽ bayiró masĩdugaya. Teemēna marĩrẽ netõnére quetire t̄omasĩnemoãdacu.

Ūtãqui wii ween̄cārĩqui tiiróbiro niĩ Jesucristo

⁴ Teero tiirá, Jesucristore añurõ padeoyá. Cūũ ũtãqui wii tiiríqui tiiróbiro niĩ. Tiiqui catiré c̄ocú. Wii tiirápe tiiquire boorímiwã. Cõãmacũpe tiiquire beserigu niiwĩ. Cūũ ññacoropũ wapapacáricu niiriro niiwũ. ⁵ Múãcã Jesucristo menamacãrã nijjĩrã, ũtãquiri catiré c̄oréquiri tiiróbiro niicu. Cõãmacũ múã ũtãquiribiro niirãmēna sicawí tiiróbiro tiigũ tiiquí. Toopũ múã paiá tiiróbiro niĩadacu. Jesucristo tiĩápuremēna Cõãmacũ dutiré

* 1:16 Levítico 11.44-45. † 1:19 Israelya põna macãrã Egiptopũ witiadari suguero macã ñami, wisericõrõ s̄cũ corderore s̄ãyĩra. Cúãye díimēna tuusĩyĩra sopepãmarĩ wesarire. Tiiñami ángele s̄ãgũ wáagũ, tee díire ññagũ, tiiwí macãrãrẽ s̄ãrĩyigũ. ‡ 1:25 Isaías 40.6-8.

dícure tii, cūūrē usenire ticoadacu; múã ãñurō tiirécārē cūūrē usenipeoadacu. ⁶ Cōãmacū tee maquē wedeserere jóanoã cūūye queti jóaripūrū:

Тюоуá: Jerusalénpure sicaqui ũtãqui cúũã.

Tiiquire besewū. Wii weenucãriqui, wapapacãriqui niã.

Tiiqui “basocãre netōnégũdu” jĩĩdugaro tiia.

Cūūrē padeogũno “bũri peti padeotã” jĩĩriqui,*

jĩĩ jóanoã. ⁷ Teero tiigú, cūũ wapapacã niĩ múãrē, cūūrē padeorãre. Cūūrē padeohérãp-
ere Cōãmacūye queti jóaripūrū ateré jĩĩã:

Wii weerira ũtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquire uputí macãqui putuáwū tiiwiipúre,†

jĩĩ jóanoã. ⁸ Atecãrē jĩĩã:

Ũtãqui basocãre dupotua, ñaacũmurĩ tiicú,‡

jĩĩ jóanoã. Cúã Cōãmacūye queti jĩĩrere padeoríya; teecãrē netōnucãya. Teero tiirã, dupotuara tiiróbiro niĩya. Tíatopura máata Cōãmacū “cúã biiro tiiãdacua” jĩĩtoayigū.

⁹ Múã docare Cōãmacū beserigū niiwĩ, cūūyara niĩrō jĩĩgū. Múã paiã tiiróbiro niirã niicu, Cōãmacū marĩ Őpũrē usenire ticorã niijĩrã. Sicadita macãrã ãñurē dícure tiirã tiiróbiro niicu. Cōãmacūyara niicu. Cūũ múãrē beserigū niiwĩ, cūũ ãñurō tiirere wedearo jĩĩgū. Cūũ múãrē naĩtĩãrōpū tiiróbiro niimirare beserigū niiwĩ. Teero tiirã, múã cūũmena niirã niijĩrã, cūũ bóebatecoropū niirã tiiróbiro niicu. Cūũ bóere ãñunetõjõãã.

¹⁰ Too sugueropũre múã cūũ põna mee niiwū ména. Atitóreja cūũ põna niĩ sãa. Too sugueropũre múãrē bóaneõ ññaririgū niiwĩ ména. Atitópereja múã cūũ bóaneõ ññarere masĩcu sãa.

Biiope tiirécutiya

¹¹ Yũũ múãrē maĩã. Teero tiigú, múãrē tiidutíã. Múã atibúrecopũre wãanetõri basocã tiiróbiro niĩã. Múã niĩãdaro peti ũmũãsepū niicu. Teero tiirã, ñãñarere tiidugãrijãña. Ñãñaré tiidugãre ãñurō tiidugãrepere cãmotãcu múã yeeripũnapũre.

¹² Jesuré padeohéra múã ãñurō tiirécutirere ññapacara, múãrē wedesãrã tiíayira; múã ãñurē tiipacãri, teero jĩĩãmajããyira. Teero jĩĩãmapacara, múã ãñurē tiirere ññaãyira. Teero tiirã, Jesús putuaatiri bureco jeari, biiro jĩĩãdacua: “Cōãmacū ãñugú niĩ; cūũrã niijĩyi cúãrē ãñurere tiidutírígū” jĩĩãdacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Őpũ Jesús biiro tiiró booquí: Romanuã õpũrē, cūũ doca macãrã dutirãre, teero biiri niipetira atiditã macãrã dutirãre yũũro booa. Romanuã õpũ cūũ doca macãrãrē netōnucãrãnorē ñãñarõ tiidutíqui. ãñurõ yũũrãpere “ãñurõ tiiãwũ múãjã” jĩĩdutiqui. ¹⁵ Cōãmacūyere masĩdugaherape bũri peti múãrē ñãñarõ wedepatiãmajãbocua. Múã ãñurẽpe tiirĩ docare, cúã deerope jĩĩmasĩricua. Teero tiigú, Cōãmacūpe múãrē ãñurē dícure tiirucúri booquí.

¹⁶ Múã Moisés dutirere tiicotémirira teeré witiirã tiiróbiro niicu. Teero tiirã, teeré witiirã niijĩrã, ãñurõ niijãña. Sĩquẽrã “tee dutirere witiirãpū niĩã” jĩĩrã, ate wãcũbocua: “Teeré witiirãpū niijĩrã, cuiro manirõ ñãñaré tiimasĩã”, jĩĩ wãcũbocua. Niiria. Múã Cōãmacūrē padecotera niĩã. Teero tiirã, cūũ boorere tiirucújãña. ¹⁷ Niipetirare quioníremena ññaña. Jesuré padeorãre maĩñã. Cōãmacūrē quioníremena ññaña. Romanuã õpũcãrē quioníremena ññaña.

Padecoterare tiidutíre

¹⁸ Múã sĩquẽrã ãpẽrãrē padecotera niicu. Múã padecotere wiseri õpãrãrē quioníremena yũũya. Tutiré manirõ múãrē ãñurõ tiirã dícure yũũrijãña; ñãñarõ tiirãcãrē yũũya.

¹⁹ Apetó tiirã, múã ãñurõ tiipacãri, múãrē dutirã múãrē ñãñarõ tiibócua. Cúã teero tiirĩ, múã Cōãmacūrē padeorã niijĩrã, cúãrē pũanĩña jĩĩrijãña. Múã teero tiirĩ, Cōãmacū múãrē “ãñurere tiirã tiíya” jĩĩ ññagũdaqui. ²⁰ Apetó tiirã, múã ñãñarõ tiirãrigue wapa

* 2:6 Isaías 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaías 8.14.

páacua. Cúã páari, múã núcājáři, Cōāmacū ñācoropure wapamaníã. Cúã páare múāye wapa niiã. Apetó tiirá, múã añurō tiipacári, múārē ñañarō netōrí tiibócu. Múã cúaro maniró núcārí, Cōāmacū ñācoropure wapacutía. ²¹ Cōāmacū marí teero tiíadarare beserigu niwí. Cristo marĩre netōnégū ñañarō netō, diawi. Añurō tiipacári, cūūrē ñañarō tiirí, teero núcājáwí. Teero tiigú, marĩre cūū tiiróbirora tiinunúseri booquí. ²² Cūū ñañarére tiiríwi. Jĩditoriwi. [§] ²³ Cūūrē ñañarō jĩrĩ, cúārē puaníña jĩriwi. Basocá cūūrē ñañarō tiirí, cúārē “ñañarō tiigúda múārē” jĩriwi. “Cōāmacū ñañaré tiiré wapa tiigúdaqui” jĩ masĩjĩgū, “teerora tiigúdaqui yūre ñañaré tiiré” jĩrigu niwí. ²⁴ Teero tiigú, cūū basirora marí ñañaré tiiré wapa wapatígu, curusapu diabosarigu niwí. Cūū teero tiirémena marí ñañaré tiirére tiidumasíã. Teero biiri marĩre ñañarére nūmírare añurē Cōāmacūyepere nūnrí tiwí. Cūūye cāmimena marĩre netōnérigu niwí. ²⁵ Marí oveja ditirira tiiróbiro niimiwū. Atitóre cūū buaríra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotequí tiiróbiro marĩre cote, ñānūnūsequí.

3

Wāmosárirare tiidutíre

¹⁻² Numiã manucutira, teerora múã manusūmuārē yūya. Múã manusūmuã síquērã Jesuyé quetire padeorícua. Múã cúārē quioníremena ññaña. Múã tiirécutire ñañaré maniré niarō. Cúã teeré ññaadacua. Teero tiirá, múã cúārē “padeoró booa” jĩripacari, wasobócu múã tiirécutirere ññarã. ³ “Añurá bauádacu” jĩrã, múāye póamena mamaré dícuře wácūrijãña; múāye õpūĩrĩre oromena mamaré dícuře wácūrijãña; suti wapa-pacáre sãñaré dícuře wácūrijãña. Tee niipetire sotoá maquē niicu. ⁴ Múã popea maquē añurí, múã añurá bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirá, añurō yeeripūnacutiro booa. Cōāmacū ñācoropu tee wapapacá niiã. ⁵ Tíato macārã numiã yū múārē jĩróbirora añurá bauyíra. Cúã Cōāmacū booró tiisénirã numiã niyira; Cōāmacū wederére padeorá numiã niyira. Cúã manusūmuārē yūurémēna añurá bauyíra. ⁶ Sara Abraham nūmo teerora tiiyígo. Abrahamrē tuoýígo. Cūūrē coo manurē “yū õpū” jĩyígo. Múãcã añurō tiirá, cuiro maniró coo tiiróbiro niíadacu.

⁷ Ūmúã nūmocutira teerora múã nūmosánumiãmena añurō niñña. Coore quioníremena ññaña. Coo múã tiiróbiro tutuarico. Cōāmacū coocārē añurē ticogú catiré petihére ticoqui múārē ticorirobirora. Teero tiirá, coore añurō tiíapuya. Teero tiihéra, Cōāmacūrē añurō tūgueñarōmena sãĩmasíña manicú.

Cāmerí añurō wépeodutire

⁸ Ateména putuáa: Múã niipetira sīcārĩbíro añurō niirecutiya; cāmerí bóaneõ ññaña; sīcūpōna tiiróbiro maĩrecutiya; añurō niñña ãpērãmēna; “úsã ãpērã nemoró añuré tiia”, jĩ wácūrijãña. ⁹ ãpērã múārē ñañarō tiirí, cúārē ñañarō tiicāmérĩjãña. Múārē ñañarō jĩrĩ, ñañarō jĩcāmerĩjãña. Teero jĩrōno tiirá, “Cōāmacū cúārē añurō tiíaro” jĩ sãĩbosáya. Cōāmacū marĩre teero tiidutígu cúūrigu niwí. Teero tiirí, Cōāmacū múārē añurō tiigúdaqui. ¹⁰ Ate maquē Salmopūpūre jóanoã:

Múã catirí burecorire ūseniremena niidugara, ñañarére wedeserijãña; jĩditorijãña.

¹¹ Ñañaré tiidugárenorē tiiríjãña; añurépere tiyá.

“Añurō niirecutirere boogá” jĩ wácū, añurō niirucujãña.

¹² Basocá añurárē marí Ōpū cotequi.

Cúã cūūrē sãĩrére tuoquí.

Ñañaré tiirápereja cúaremena ññaqui,*
jĩ jóanoã.

§ 2:22 Isaías 53.9. * 3:12 Salmo 34.12-16.

¹³ Múã añurépe bayiró tiidugári, ¿noãpé múãrē ñañarō tiiápebogari? Ñañarō tiirícua.
¹⁴ Apetó tiirá, múã añuré tiipacári, ãpērǎ múãrē ñañarō netōrí tiibócu. Teero tiirí ññagū, Cōãmacū múãrē usenirí tiigúdaqui. Teero tiirá, cūãrē cuirijãña. Múãrē tiiádarere wácūrijãña. ¹⁵ Teero wácūrōno tiirá, “Cristo ñsǎ Òpū nií” jī wácū, cūãrē padeoyá. ãpērǎ múãrē sãñábocua: “Múã Jesuré padeorá, ¿ñeenó añurere yuera tiii?” jībocua. Múã yumasĩrǎ niirucujãña. Múã yuura, tutiro maniró yuuya. Cūãrē quioníremena niirere ññoñá. ¹⁶ Múã Cristore padeoré wapa ãpērǎ múã añurō tiirere ñañarō jīãdacua. Teero jīpacari, múãpe añurō tiiyá, añurō catirí yeeripūna cuorucujãada jīrǎ. Múã teero tiirí, múãrē ñañarō jīãrira boboadacua.

¹⁷ Apetó tiigú, Cōãmacū basirora cūãrē padeoráre ñañarō netōrí booquí. Múã ñañarō netōré múã añurō tiárigue wapa niãrō; múã booró ñañaré tiárigue wapape niirijãrō.
¹⁸ Cristocǎ añugú niipacu, ñañarō netōwí. Cūã ñañaré manigú, marí ñañaré tiiré wapare dia wapatibosarigu niiwí. Ñañarǎre diabolosagu, teero tiiwí. Marĩre netōnégū, sīcǎrĩrǎ diawi. Cūã teero tiirémene cūã Pacu p̄topu marĩre jeamasĩrĩ tiiwí. Cūãya òpūãrējǎ diajōãwí. Diatoa, too síro masarigu niiwí. Cūãya yeeripūnapeja diaririro niiwū. ¹⁹ Teero tiigú, cūã yeeripūnamena witinucájōãyigu. Witi, ángelea ñañaré tiirirare wedegu wáayigu biadupónorira p̄topu. ²⁰ Cūã Noé niiritopu macǎrǎ niiyira. Noé dooríwure tiiré burecorire Cōãmacū basocǎ cūã ñañarére tiipacári, yoari nucájáyigu ména. Tiiwuré peotíari siro, ocho basocǎ sãawayira. Teero tiirá, oco dúupacari, netōnénoyira. ²¹ Tee oco marĩre wãmeõtire tiiróbiro queoré niiriro niiwū. Teeménarǎ marí netōnénorira niã. Marĩre wãmeõtiremena maríye òpūãrĩ jūĩrĩ túariguere coserĩro niiwū. Teero coseróno tiirá, marĩre wãmeõtiremenape Cōãmacūre “añurō yeeripūnacutidugaga” jī sãĩrira niiwū. Teero tiinórira Jesucristo diarigupu masariguemena netōnénorira niiwū. ²² Jesucristo Cōãmacū p̄topu muãwarigu Cōãmacūya wãmo diamacūniñape niiqui. Cūã niipetira Òpū niiqui. Ángelea, niipetira òpǎrǎ ñmuãsepu niirǎ sotoa macūpu niiqui.

4

Tiatopu ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cūãya òpūãmena ñañarō netóriguere wácū, múãcǎ cūã tiiróbiro wácūtutuaremena niñã. Sīcūno cūãya òpūãmena ñañarō netógú, ñañarére tiidugánemori qui sáa. ² Teero tiigú, cūã catiré burecori jeaturo “basocǎ ñañaré tiidugárenorē tiigúda” jī wácūriqui sáa; “Cōãmacū boorépere tiigúda” jī wácūqui. ³ Múã Cōãmacūre masĩhērǎ tiirécutirenorē tiitóarira niiwū. Múã ñañaré tiirécutirira niiwū; ñañarére bayiró tiidugáririra niiwū; cūmurépira niirira niiwū; numiámena ñeaperepira niirira niiwū; boseburecori niirí, cūmu, ãpērǎre acaribírira niiwū; Cōãmacū dutirere netōnucǎrǎ, basocǎ weerirapere padeoríra niiwū. ⁴ Atitóre múã menamacǎrǎ niimirira múãrē “jãmu” jīpacari, múãpe múã too sũgueropu ñañaré tiiriguere tiidugáhera, “wáaria ñsǎjǎ sáa” jījãcu. Múã teero tusaheri, tuomanijōãcu. Teero tiirá, múãrē ññatuti, wedepaticua. ⁵ Cūã tee wedepatipacari, Cōãmacūpe “¿deero tiirá múã ñañaré tiirí? Wedeñate” jī sãñágúdaqui. Catiráre, teero biiri diariracǎrē sãñápetijãgúdaqui. Cūã wedeari siro, cūãrē wáadarere queoró wedegúdaqui. ⁶ Niipetira basocǎ diaadacua. Jesuré padeorírape cūãye òpūãrĩ bóapacari, Cōãmacū p̄topu catirucujãadacua. Teero tiirá, cūã atiditapá catiri ména, cūãrē Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiádaró péerogǎ dusacú. Teero tiirá, múã tiiádarere añurō tugueñasugue, tiirécutiya; múã tiiádarere añurō wácūtoarapu tiiyá, “Cōãmacūmena añurõpura wedesemasĩadacu” jīrǎ. ⁸ Bayiró cãmerí maĩñá. Tee uputí maquē niã. Marí bayiró maĩrǎ, marĩre ñañarō tiiráre máata acabócu. ⁹ Wáari basoca Jesuré padeorá múãye wiseripu jeari, cúaro maniró cūãrē añurō bocaya. ¹⁰ Cōãmacū marĩre Jesuré

padeoráre niipetirapure marí tiimasírere ticoqui. Tee ticorémēna cūyere añurō tiimasíã. Teeré ticogu, sīcārībīro ticoriqui. Cūū ticoró jeaturo apērārē tiiapudutigu ticoqui. Marí apērārē tiiápura, cūū ticorére diamacú tiirá tiia. ¹¹ Āpīrē pau watoapu Cōāmacūyere wedemasírere ticoqui. Teero cūū wederé Cōāmacūye wederé tiiróbirora niārō. Āpīrē apeyenómēna tiiápumasírere ticoqui. Cūū Cōāmacū tutuare ticoriro jeaturo tiiápuaro. Niipetire múã tiimasíremēna teerora tiiápuya, basocá Cōāmacūrē usenire ticoaro jīrã. Jesucristo teeré wáari tiiquí. “Cōāmacū niipetirere dutimasíqui; cūū tiidugáre tiiimasíqui” jīārō niipetira. Cūū niipetira Ōpū niirucujāārō. Teerora niārō.

Jesuré padeorá ñañarō netōré

¹² Υἱῶν maírã, apeyé múārē wēdenemogūda. Múã Jesuré padeoré wapa ñañarō netōré wáari, iñamanijōārijãña. Tee marí ñañarō netōrére wācūtutuara, diamacúrã Jesuré padeorére eñonóã. Teero tiirá, múārē bayiró ñañarō netōré wáari, “acuéi, ‘ate marírē wáaricu’ jīimiwū” jīirjãña. ¹³ Teero jīrōno tiirá, useniña. Múã Cristo ñañarō netōrīrobirora netōñnúsēra tiicú. Too síro cūū pūtuaatiri, múã cūū añurō asibatérere iñarã, bayiró useniādacu. ¹⁴ Cristore padeoré wapa basocá múārē ñañarō jīrī, usenirō booa. Cúã teero tiirí, ateré masīña: Espírītu Santo asibatégū múãmēna niirucuqui. ¹⁵ Sīcū múã menamacū ñañarō netōrī, cūū booró ñañaré tiirígue wapa mee niārō. Cūū basocáre sīárígue wapa, cūū yaarígue wapa, cūū ñañaré tiirígue wapa, teero biiri cūūye niiripacari dutidugarigue wapa mee niārō. ¹⁶ Sīcū Jesuré padeoré wapa ñañarō netōgú, boborjāārō. “Āpērã Υἱῶν Jesuré padeorére iñarã tiiya” jīīgū, Cōāmacūrē usenire ticoaro.

¹⁷ Cōāmacū wapa tiiádari bureco jeadaropū tiicú. Marí Jesuré padeorá tiiríguere iñasugue, wapatígūdaqui. Marírē cūū iñapetiari siropure, cūūye quetire padeohéra tiiríguere iñagūdaqui. Cúārē bayiró ñañarō wáaadacu. ¹⁸ Too sugueropū profeta tee ñañarō netōré maquērē biiro jóarigu niiwī:

Basocá añurá ũmúásepū wáaadari sugueropū, ñañarō netōádacua ména.

Toorá nemoró ñañarō netōádacua padeorídojārãpeja, cúã diari siropure,*

jī jóarigu niiwī. ¹⁹ Teero tiirá, Cōāmacū booróbirora marí ñañarō netōrã, añurō tiirére tiirucujārō booa. “Cōāmacū marírē cotegūdaqui”, jīãda. Cūū marírē tiirígu niijīgū, cūū marírē jīirīrobirora añurō tiigūdaqui.

5

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

¹ Mecūtígārē Jesuré padeorá butoá dutiráre* jóagūda. Υἱῶνcã butoá menamacū niia; Cristo ñañarō netōrī iñawū. Cūū pūtuaatiri, Cōāmacū niipetirare Jesucristo asibatérere, cūū tutuarere eñogūdaqui. Teeré Υἱῶνcã niipetira cūūrē padeorámēna niisotoapeonemogūdacu. Υἱῶν teero niijīgū, múārē wācūtutuare ticoa: ² Cōāmacū cūūrē padeoráre cotedutigu múārē cúūyigu. Oveja coterí basocū cūūyara ovejare añurō cotequi. Cūū tiiróbirora múãcã Cōāmacūrē padeoráre añurō coteya. Cotedugahera tiiróbiro coterijãña. Túsarémēna coteya. Cōāmacū múã teero tiirí booquí. “Cúārē cotegu, niyeru wapatígūda”, jī wācūrijãña. “Cúārē tiiápugūda”, jī wācūña. ³ Múã cotedutirare múã booró dutiaperijãña. Cúã múã tiirére iñaadacua, múã tiirécūtire tiiróbiro tiiáda jīrã. Teero tiirá, añurō tiirécūtiya. ⁴ Ovejare cotegú peti pūtuaatigu, múārē wapatígūdaqui. Cūū wapatíre niirucujāādacu. Cūū pūtopū asibatére, catiré petihére ticogūdaqui.

* ^{4:18} Proverbios 11.31. * ^{5:1} Butoá dutirá Jesuré padeorí pōna macārãrē dutirábiro niicua. Tee pōnarícōrō butoá niicua. Cúãya pōna macārãrē cotecua.

⁵ Múã mamarácã, butoá dutiráre yũya. Niipetira cãmerí tiiápuya. “Yũ cúa nemoró niirí, cúa yũre tiiápuaro”, jĩ wãcũrijãña. Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Ápẽrá nemoró niã” jĩrã Cõamacũ tiiápurere cõoricua.

Teero jĩhẽrãpe cũ tiiápure cõocúa,†

jĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirã, múã niipetirapũra biiro wãcũña: “Yũ boorere tiidú, Cõamacũ niipetire tutuare cõogú boorẽpere tiigúda”, jĩ wãcũña. Múã teero tiirí, Cõamacũ cũ boorí bũreco múãrẽ uputí macãrã niirí tiigúdaqui. ⁷ Cõamacũ múãrẽ maĩgú, cotequi. Teero tiirã, niipetire múã wãcũrere, múãrẽ merẽã wáarere Cõamacũpũre ticoya.

⁸ Múã tiiádarere añurõ wãcũtoarapũ tiiyã. Añurõ tũomasírã niĩña. Satanás múãrẽ wedesãgũ múã Jesuré padeorere peotídugaqui. Yáí‡ jũabóagu yaarere ãmaãgũ tiiróbiro tiiquí. ⁹ Múãpe Jesuré añurõ padeó, Satanárẽ “mũ dutirere tiiría” jĩñña. Múã masĩã: Niipetirõpũre basocã múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cúãcã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditapũre ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõári siro, Cõamacũ marĩre quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wãcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemoró padeorã wáari tiigúdaqui. Cõamacũ marĩre añurõ tiigú tiiápurucujãqui. Cũ macũ Jesucristo diariguemena marĩre netõnérigũ niiwĩ. Cũñrã marĩre cũ asibatéropũ cũmema niirucujãdutigũ beserigũ niiwĩ. ¹¹ Teero tiirã, niipetira jĩãrõ: Cõamacũ niipetira sotoapũ Õpũ peti niirucujããrõ. Teerora niãrõ.

Ñũdutiyaõporigũ

¹² Silvanomena yũ múãrẽ atipũpũre jóaa. Cũ yũre bapacutii. Jesucristore padeogú añurõ tiirécutigũ niĩ. Teero tiigú, cũ diamacú tiirí iñagũ, cũñrẽ padeóa. Múãrẽ wãcũtutuadutigũ, usenidutigũ, atipũrẽ jóaa. “Cõamacũ marĩre diamacúrã añurõ tiiquí”, jĩgũ jóaa. Cõamacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia§ macãrã Jesuré padeorã neãrã ãñuduticoya. Múã tiiróbiro cúãcã Cõamacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos yũ macũ tiiróbiro niigúcã múãrẽ ãñuduticoi. ¹⁴ Múã basiro useniremena cãmerí ãñudutiya. Cõamacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ añurõ niirecutiri tiiáro.

Nocõrõrã jóaa.

† 5:5 Proverbios 3.34. ‡ 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão. § 5:13 Apetóre Jesuré padeorã Romarẽ “Babilonia” jĩyira.

PEDRO

ꝑuarí jóaripũ

Åñuduticorigue

¹ Үм Simón Pedro Jesucristore padecotegũ cũyere wededutigũ beserigũ múãrẽ añudutia. Niipetira ãsã tiiróbiro padeorãre atipũrẽ jóaa. Marí Jesucristore padeorẽ añurẽ peti niiã. Jesucristo marí Òpũ marĩrẽ netõnégũ diamacũ tiigũ niiĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ sĩcãrĩbíro cũũrẽ padeorí tiirígu niiwĩ. ² Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri marí Òpũ Jesuré masĩrĩ, ateré sãĩbosáa: Cõãmacũ, cúãrẽ nemoró añurẽ ticoya; cúãrẽ añurõ niirecutiri tiinemóña, jĩĩ sãĩã.

Jesuré padeorã biiro tiiró booa

³ Cõãmacũ añugũ nijĩgũ, teero biiri diamacũ tiigũ nijĩgũ, marĩrẽ beserigũ niiwĩ. Marĩrẽ cũũrẽ masĩrĩ tiirígu niiwĩ. Cũũrẽ masĩjĩrã, cúã boorere tiimasĩã. Cũũ tutuaromena cúã booró tiimasĩrere marĩrẽ ticorigũ niiwĩ; teero biiri catiré petihére marĩrẽ ticorigũ niiwĩ. ⁴ Cũũ diamacũ tiigũ nijĩgũ, marĩrẽ “añurẽ múãrẽ tiigũda” jĩirigũ niiwĩ. Cũũ “añurẽ múãrẽ tiigũda” jĩirigue bayiró wapapacãre niiã. Teemena múã cúã tiiróbiro niirecutimasĩãdadu; teero biiri atibũreco maquẽ múãrẽ ñañarõ wãari tiidugãrere netõnénoãdadu. ⁵ Cõãmacũ múãrẽ teeré tiirí, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutuaro jeatuaro ateré tiinemóña: Basocã añurã niiña. Basocã añurã, múã padeorere tuomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã, ñañarõ wãcũpacara, nucãjãña. Nucãrã, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorere tiiyã. ⁷ Cũũ boorere tiirã, múã Jesuré padeorã sĩcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemoró tiinemówara, yucũ dũcamanirigũ tiiróbiro niiricu; marí Òpũ Jesucristore padeorẽ “diamacũrã niiã” jĩĩãdadu. ⁹ Sĩcũno tee niipetirere tiihégupe capeari añurõ ññahégũ tiiróbiro niiqui. Cũũ tíatopũ ñañarẽ tiiríguere Jesucristo acabóriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yãa wedera, múã Cõãmacũ beserira niiã. Teero tiirã, “marí tiirémene teeré ãñoãda” jĩĩ bayiró tiiyã. Múã teeré tiirã, bayiró ñañarẽ tiirã wãaricu sãa. ¹¹ Teero biiri múã marĩrẽ netõnégũ marí Òpũ Jesucristo cúã Òpũ niirucuroꝑũ sããwaadadu. Cõãmacũ múãrẽ sope páõgũdaqui.

¹² Үм múãrẽ jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigũda. Múã teeré masĩpacari, teeré “diamacũ maquẽ niiã” jĩĩpacari, yũũ múãrẽ wãcũrucujãrĩ tiigũda. ¹³ Үм catiró jeatuaro yũũ múãrẽ jóariguere wãcũrĩ tiigũda. Yũũ teero tiirí, añuniã, yũũ wãcũrĩ. ¹⁴ Péerogã dũsacú yũũ diaadaro. Marí Òpũ Jesucristo teeré yũũre wedetoawi. ¹⁵ Niipetire yũũ jeatuaro múãrẽ añurõ wedea, yũũ diari siro, yũũ wederiguere wãcũrucujããrõ jĩĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũꝑú wasorí ññarigũ

¹⁶ Marí Òpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cúã ꝑũtuaatiadarecãrẽ ãsã múãrẽ wedewũ. Teeré wedera, basocã wedeseãmare quetire wederiwũ. ãsã cúã ɱꝑatí macũ niirere ññawũ. ¹⁷ Cõãmacũ Jesucristo Pacũ cúũrẽ ɱsenire ãñowí. Cũũrẽ añurõ asibatere ticogũ wedeseri tãowú: “Åni yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niiĩ. Cũũmena bayiró ɱseniã”, jĩĩti. ¹⁸ Cũũ ãmuãseꝑũ wedesediocori, ãsã basiro tãowú. ãsã Jesucristomena tiigũ ãtãgũꝑú niiwũ, teero wãari.

¹⁹ Teeré ññarã, profetas jóariguere nemoró padeóa. Múãcã cúã jóariguere wãcũnũnũseya. Cúã jóarigue naĩtĩãrõꝑũ sĩãwócori bóere tiiróbiro niiã. Tée Jesucristo ꝑũtuaatiripũ, teeré wãcũnũnũseya. Ñocõãwú muãjeari bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo ꝑũtuaatigũ, marí masĩhẽrere masĩrĩ tiigũdaqui. ²⁰ Ateperẽ añurõ tãomasĩña: Profetas

jóariguere marí basiro wácūrémēna “biiro jīndugaro tiia” jīmasīricu. Espiritu Santo tiíápuremena marí teeré tuomasíã. ²¹ Profetas cúã wácūrémēna dícu wederirira niiwã. Biirope wáayiro: Cúã Cõamacūyere wederi, Espiritu Santo cúã wácūrēpūre jea, cúã wedeadarere wácūrī tiiyígu.

2

*Jīditoremēna bueré**(Jud 4-13)*

¹ Tíatopūre sīquērã Israelya pōna macārã “úsã profetas niia” jīditoyira. Cúã teero tiiróbiro mūã pūtopū niirácã teerora tiíadacua. Yayióro, jīditoremēna diamacú tiiróbiro bueadacua. Teero tiirã, mūã padeorére ñañoádacua. Jesucristo cúã ñañaré tiiré wapa dia, wapatírigupere booríadacua. Cúã teero tiirí, Cõamacū wácūña maniró cúārē ñañaró tiigúdaqui. ² Pau cúã ñañaré tiirére ññarã, teerora tiinunúseadacua. Jesuré padeohérape cúã teero tiirí ññarã, Jesuyé diamacú maquērē ñañaró wedeseadacua. ³ Teeré buerá niyeru boorã niicua. Teero tiirã, múáyere néeãdara, jīditoremēna múārē bueadacua. Cúã teero tiiré wapa cúārē ñañaró tiíadare niitoacu. Netōrícu. Tíatopū Cõamacū “cúã ñañaró tiinóádacua” jītoarígu niiwí.

⁴ Cõamacū too sugueropūre ángelea niimirare, cúã ñañaré tiirí, cõāyígu. Cúārē wapa tiigú, naītīārōpū siatúcūyígu, téé cūū basocáre wapa tiíadari búreco jearipū.

⁵ Teero biiri Noé niiritocārē, Cõamacū tiibúreco niirárē cõāyígu.* Noé Cõamacūye añurére wederigure, teero biiri ãpērã siete basocá dícu netōnéyígu. ãpērã basocá ñañarárē dúucõāyígu. ⁶ Teero biiri Cõamacū Sodoma, Gomorra wāmecūtire macārī macārãcārē cõāyígu. Teemacārīre basocámenarã sócõāpetijáyígu. Nití mana dícu pūtuáyiro. Teero tiigú, “too síro ñañaré tiiré teero wábocu sūcã” jī wácūārō jīgū, teero tiiyígu.† ⁷ Cõamacū teero tiigú, Lot basocú añugúrē netōnéyígu. Lot teemacārī macārã ñañanetōjōārã cúã ñañaré tiidúheri ñnagū, páasūtijōāyígu.

⁸ Cūū basocú añugú cúã watoapū niiyígu. Cúã tiirére ñnayígu; tuoyígu. Búreoricōrō cúã ñañanetōjōārī ñnagū, bóaneōremēna wácūpatiyígu. ⁹ Teero tiigú, Cõamacū cūūrē padeoráre ñañaró wáari, netōnémasíqui. Ñañarápere ñañaró tiigúdu siatúcūrira tiiróbiro cūoquí, téé cūū basocáre wapa tiíadari búreco jearipū. ¹⁰ Nemoró ñañaró tiigúdaqui ãpērámēna ñañaró ñeeaperare, teero biiri cūū dutirére netōncárārē.

Jīditoremēna buerá cúã booró dícu tiidugácu. Cuiro maniró ũmúáse macārã añurárē ñañaró jīcu. ¹¹ Ángeleape jīditoremēna buerá nemoró tutuanetōncārã niipacara, Cõamacūmēna cúã tiiríguere wedesera, cúārē ñañaró jīricua.

¹² Jīditoremēna buerápe cúã tuomasíhēre ñañaró wedesea. Wáicūra tiiróbiro niicua: Wáicūra wácūripacara, niirucucua; cúã ñee, sīánóádara bauáaya. Teero tiirã, cúãcã wáicūra tiiróbiro diaadacua. ¹³ Cúã ãpērárē ñañaró netōrí tiicúa. Cúã teero tiiré wapa cúãcã ñañaró netōádacua. Búrecopū cúã booró ñañarére tiisénicua. Ñañanetōjōārã, bobooro wáari tiinórã niicua. Múãmēna yaadui, múārē tiiditóri ñña, cúã wácūrémēna buijácu.

¹⁴ Numiárē ññarã, ñañaró wácūrémēna dícu ñnacua. Cúã ññarécōrō ñañaré tiidugácu; ñañarére tiidúugaricua. Padeobayíherare wáicūra yoorábiro wáari tiicúa. Cúã ññarécōrō boorã niijírã, boonemójácu. Cúã ñañaró tiinóádara niicua. ¹⁵ Cõamacūye diamacú maquērē duurá, diamacú niihērepere nūncúa. Cúã Beor macū tiiróbiro tiicúa. Cūū Balaam wāmecūtíyígu. Cūū niyeru maíyígu. Ñañaré tiirémēna niyeru wapatádugayígu. ¹⁶ Cūū ñañaré tiigú wáari, cūūyago burra cūūrē tutiyigo. Burra

* 2:5 Génesis 6.1-7.24. † 2:6 Génesis 19.1-25.

wedesemasihēgō niipaco, basocá wedesero tiiróbiro Balaamrē wedeseyigo. Coó teero wedeseremena cūñ mecūgúbiro tiirére duusāñúyigu.†

17 Jīiditorepira oco niiré coperi sibiariro tiiróbiro niīya, basocáre tiípuhera. Ōme ñiitiámuaati, oco peahere tiiróbiro niīya, añurō basocáre tiihéra. Ñañarō tiinóadara niitoaya. Teero tiirá, ñañarōp̄m ditiadacua. 18 Cūñ wedesere wapamaníā. Masírā tiiróbiro tiicúa; jīiditoremēna buecua. Biiro jīicua: “Marí noo booró marí tiitusáreno tiirí, añuniā”, jīicua. Teero jīirēmēna ãpērārē ñañocúa. Ñañarére tiidúmiārirare ñañarére űgaripéari tiicúa sūcā. 19 Cūñ biiro jīicua: “Múā ãpērā dutirēmēna niiria. Teero tiirá, múā booró tiiyá”, jīicua. Teero jīipacara, cūñ basiro ñañaré tiidúmasírīcua. Niipetire marí ñañaré tiirére duumasihērā, teerora teemēna niirucujāadacu. 20 Jīiditorepira marí Ōp̄ Jesucristo marírē netōnégūrē masīmijīya. Teero biiri atibúreco maquē basocáre ñañorí tiirére netōnénomijīya. Netōnénorira niipacara, teeré tiinucájīya sūcā. Too síro teeré tiidúmasírīcua sáa. Teero tiirá, too sūguero niiriro nemoró ñañarā p̄tuácua. 21 Cūñ diamacú maquē Cōāmacūyere masírīatā, nemoró añunibojīyu cūārē. Cōāmacū tiidutíre añurére masipacara, too síro teeré duurí, ñañanemorō wáacu cūārē. 22 Cūñ ñañaré tiinemópeora, basocá cūñ wedesereno tiirá tiīya. Biiro wedesenoā: “Díayi űsotiari siro, cūñ űsotiariguerena yaaqui sūcā. Teero biiri yese cusoari siro, p̄tuawa, jūñríp̄rop̄ cōāquí”.

3

Marí Ōp̄ p̄tuatiadare

1 Yñu maírā, múārē sīcapū jóatoawñ. Ate p̄ap̄mēna múārē bueriguere acabórijāārō jīgū jóaa, diamacú wācūārō jīgū. 2 Too sūguero macār̄p̄ profetas añurā cūñ jóasūgueriguere wācūña. Teero biiri marí Ōp̄ marírē netōnégū dutirére wācūña. Teeré űsā Jesucristo cūñyere wededutigu beserira múārē wedewñ.

3 Ateré masisūgueya: Atibúreco petiádari sūguero, basocá Cōāmacūyere buijāadacua. Cūñ ñañaré tiidugárere tiíadacua. 4 Biiro jīiādacua: “Cristo cūñ ‘atiguda’ jīirigue ¿deero wáamīto?” jīiādacua. Biiro jīi buijāadacua: “Marí ñecūsūmñā diapetitoaya. Atibúreco tiinucáriro tiiróbiro teerora niirucujāā. Atiriquí”, jīiādacua. 5 Biiro wáarigüepere wācūdugarīcua: Too sūguerop̄ Cōāmacū cūñ wedeseremēna űmñáse, atiditá bauári tiirígñ niīwī. Oco watoa atiditaré bauári tiiyígñ. Teero biiri ocomēna atiditaré bñcuarí tiirígñ niīwī. 6 Ocoménarā sūcā Cōāmacū atiditaré duari tiiyígñ.* Cūñ teero tiirēmēna atiditá niimirigue petijóāyiro. 7 Cōāmacū wedeseremēnarā atitó niirécā űmñásep̄ niiré, atiditá pecamemēna sóenoādare niīā. Cōāmacū cūñ basocáre wapa tiíadari bñreco jeari, sóegudaqui; tiibñrecora ñañarā pecamerñ cōānoādacua.

8 Yñu maírā, ateré wācūña: Marí tūgneñarí, mil cūmarí yoanetōjōāā. Cōāmacūpere mil cūmarí sicabñreco tiiróbiro niicu. Sicabñreco cūñrē teerora mil cūmarí tiiróbiro niicu. 9 Basocá síquērā marí Ōp̄ p̄tuatiadare “pea niicu” jīi wācūpacari, pearīcu. Cūñ p̄tuatiadare sūguero basocáre bóaneōrere ēñogú tiiquí. Sīcūrē pecamerñ wáari booríqui. Niipetira cūñ ñañarére wācūpati, wasorí booquí. Teero tiigñ, atiriquí ména.

10 Marí Ōp̄ p̄tuatiadari bñreco marí wācūhēritabe, jeaadacu. Sīcū yaarépīgñ wācūña maniró jeagú tiiróbiro jeaadacu. Tiibñrecop̄re biiro wáaadacu: Bayiró bñsurómena niipetire űmñáse maquē petijóāadacu. Niipetire sóenoādacu. Atiditá, teero biiri atiditá maquē jūñpetijóāadacu.

11 “Niipetire petijóāadacu” jīirére masí, ¿deerope tiíadari marí? Ñañaré tiirére duu, Cōāmacū boorépere añurō tiíada. 12 Teerora tiíada, marí Ōp̄ p̄tuatiadarere cotera. Máata p̄tuatiario jīirā, añurō tiirucúada. Cūñ p̄tuatiadari bñreco jeari,

† 2:16 Números 22.21-35. * 3:6 Génesis 7.11-24.

niipetire ãmũáse maquẽ jũũpetijõããdacu. Teero biiri atiditá maquẽ jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmũáse, mama dita cotea. Cõãmacũ “mama ãmũáse, mama dita tiigũda” jĩitoayigũ. Toopũre niipetira Cõãmacũ booré dícare tiíadacua.

¹⁴ Teero tiirá, yũũ maĩrá, teero wáadarere múã coterá, niipetire múã põõtéõrõ ãñurõ niirecutiya. Biiro tiirí, Jesucristo putũaatigũ, múãrẽ ãñurá, ñañaré manirá, Cõãmacũmena ãñurõ niirárẽ buajeágũdaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Õpũ marĩrẽ bóaneõ ññajĩgũ, basocá netõárõ jĩĩgũ, cotequi ména. Marĩya wedegũ Pablo marĩ maĩgũcã teerora múãrẽ jóarigũ niiwĩ. Cõãmacũ cũũrẽ masĩré ticorémena teero jóarigũ niiwĩ. ¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teeréna jóarigũ niiwĩ. Apeyé sĩquẽ cũũ jóarigue wisió niĩã. Masĩhẽrã, teero biiri padeotutúhera tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicúa apeyé Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóariguecãrẽ. Teero tiirá, cũã basiro ñañarõ tiirí tiinõãdacua.

¹⁷ Yũũ maĩrá, cũã wedewisioyemena wedeadarere múã masĩtoaa. Ñañará cũã jĩĩditoremena wederére tuonũnũserijãña, cũã tiiróbiro putuári jĩĩrã, múã padeotutúarere ditiri jĩĩrã. ¹⁸ Teero ditiri tiiróno tiirá, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũpere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩ” jĩĩrẽre masĩrã, cũũrẽ nemoró padeoyá. “Ãñunetõjõãĩ”, jĩĩrucujããda. Teerora jĩĩrucujãrõ booa.

Nocõrõrã jóaa.

JUAN

jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Yũũ múãrẽ Jesucristoye maquẽrẽ, cũũ niirecutirere jóagũ tiia. Biiro niiã: Cũũ atibúreco tiíadari suguero, cũũ Pacũmena niitoarigũ niíwĩ. Too síro atibúrecompure bauárigũ niíwĩ. Cũũ Cõãmacũ wãcũrere wedegú nií; teero biiri marĩrẽ catiré petihére ticogú nií. Ûsã cũũrẽ ñawũ; cũũ wedeseri tuowũ; cũũrẽ padeñawũ. Ûsã basirora cũũrẽ ñawũ; cũũrẽ ãñurõ masĩwũ. Teero tiirá, ñsã cũũrẽ ñnariguere múãrẽ wedea. ³ Ûsã marĩ Pacũ Cõãmacũmena, teero biiri cũũ macũ Jesucristomena ãñurõ niirõbirora múãrẽ ñsãmena ãñurõ niirĩ boogá. Teero tiirá, ñsã ñnariguere, ñsã tuoriguere múãrẽ wedea. ⁴ Ateré múãrẽ jóacũã, marĩ niipetira usenirere buaáda jĩrã.

Cõãmacũ sãwócore tiiróbiro niigú

⁵ Jesucristo ñsãrẽ wederiguere múãrẽ wedenetõneã. Cũũ biiro jĩwĩ: “Cõãmacũ ãñugú, sãwócore tiiróbiro niigú nií. Cũũpure ñañaré, naĩtĩãre manĩã”, jĩwĩ. ⁶ Sícũ “yũũja Cõãmacũmena ãñurõ niijãã” jĩboqui. Cũũ teero jĩpacũ sũcã, ñañarére tiirucúqui; diamacũ maquẽrẽ netõnucáqui. Teero tiigú, jĩdito, naĩtĩãrõpũ niigú tiiróbiro niiqui. ⁷ ãñurere tiirucúgunopeja Cõãmacũ niiróbiro sãwócoropũ niigú tiiróbiro nií. ãpẽrãména ãñurõ niiqui. Teero biiri Cõãmacũ macũ Jesucristoye díca niipetire cũũ ñañaré tiirere cosecú.

⁸ “Yũũja ñañarére tiiría” jĩgũno cũũ basiro jĩditogũ tiiqui; cũũ wãcũrẽ diamacũ niiricu. ⁹ Cõãmacũ diamacũ tiirucúgũ niiqui; cũũ jĩrirobirora tiigú niiqui. Teero tiigú, sícũ cũũ ñañaré tiiriguere wedenetõrĩ, Cõãmacũ acabógudaqui. Niipetire cũũ ñañaré tiirigue wapare ñañarõ tũgueñanemorĩ tiiriqui. ¹⁰ “Yũũja ñañarére tiiría” jĩgũno Cõãmacũ jĩriguere jĩditorigue tiiróbiro wáari tiiqui;* cũũ wedeserere tuodugáhegu tiiróbiro niiqui.

2

Cristo cũũ Pacũre marĩrẽ wedesebosaqui

¹ Múã yũũ põnabiro niirãrẽ teeré jóaa, ñañarére tiirjããrõ jĩgũ. Jesucristo diamacũ tiirucúgũ niiqui. Teero tiigú niijĩgũ, marĩ ñañaré tiirĩ, cũũ Pacũre marĩrẽ wedesebosaqui. ² Cũũ diariguemena marĩ ñañaré tiirere acabóre buamasĩã. Marĩ ñañaré tiiré dícare diabolarigũ niíwĩ; niipetira atibúreco macãrã ñañaré tiirẽcãrẽ diabolarigũ niíwĩ.

³ Marĩ Cõãmacũ dutirere tiirã, “diamacũrã Cõãmacũrẽ masĩtoaa” jĩmasĩã. ⁴ Sícũ cũũ dutirere tiiripacũ, “yũũ cũũrẽ masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditorepigũ niiqui; cũũ wãcũrẽ diamacũ niiricu. ⁵ Cõãmacũ dutirere tiirucúguno Cõãmacũ booróbirora cũũrẽ maĩmasĩqui. Teeména “diamacũrã Cõãmacũmena niijãã” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cũũmena niijãã” jĩgũno Jesucristo tiirẽcutirrobirora tiinunúsearo.

Cãmerĩ maĩñã

⁷ Yũũ maĩrã, yũũ múãrẽ jóare apenyé mama dutiré mee niiã; bucu dutiré múã sicatorpũ cuoriguera niiã. Múã tee bucu dutirere tuotójĩyu. ⁸ Teero niipacari, yũũ múãrẽ jóare mama dutiré tiiróbiro wáaa. Yũũ jóare diamacũ maquẽ niiã. Jesucristo basirora teeré eñowĩ; múãcã teeré eñorã tiia. Múã ñañarére tiijĩrã, naĩtĩãrõpũ niirira tiiróbiro niimiwũ. ãñurẽpere tiijĩrã, bóeropũ niirã wáara tiia sãa.

* 1:10 Proverbios 20.9.

⁹ Sīcū biiro jīboqui: “Υου bóeropu niigú tiiróbiro niiā”. Teero jīpacu, Jesuré padeoráre īnatutiqui. Teero tiigú, naītiārōpu niigú tiiróbiro nijāqui ména. ¹⁰ Jesuré padeoráre maīgúnopeja bóeropu niigú tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarére īnasugue-masījīgū, “tee ñañarére tiiría” jīqui. ¹¹ Jesuré padeoráre īnatutigūno naītiārōpu niigú tiiróbiro niirecutiqui. Teero biiri naītiārōpu niigú tiiróbiro tiirécūtiqū. Cūñ ñañarére tiiré wapa capeari baunóhēgū tiiróbiro niiqui. Teero tiigú, añurépere besemasīriqui.

¹² Múā yuu pōnabiro niirárē jóagu tiia. Cōāmacū Jesucristo diabosarigue wapa múā ñañarére tiirére acabótoajīyī.

¹³ Múā butoáre jóagu tiia. Cristo sicutopu niirigūre múā añurō masīcu.

Múā mamarárē jóagu tiia. Satanárē múā netōncárira niiwū.

¹⁴ Múā yuu pōnabiro niirárē jóaawū. Marī Pacure múā masītoacu.

Múā butoáre jóaawū. Sicutopu niirigūre múā masītoacu.

Múā mamarárē jóaawū. Múā padeotutúa niicu; Cōāmacū wedeserere múā wācūrucucu; wātiārē dutigūre múā netōncárira niiwū.

¹⁵ Atibúreco macārā ñañarére tiirucúrenorē, teero biiri atibúreco pu niirére maírjāña. Sīcū atibúreco macārā tiiróbiro tiigúno Cōāmacūpere maírīqui. ¹⁶ Atibúreco macārā tiiré biiro niiā: Noo booró tiidugáre, bayiró ugaripéare, “āpērā nemoró niigú niiā yuuja” jīrē niiā. Tee Cōāmacūye mee niiā. Tee niipetire atibúreco macārā tiirépe niiā. ¹⁷ Atibúreco, atibúreco macārā ñañarére tiidugáre petijóāadacu. Cōāmacū boorére tiigúnopeja niirucujāgūdaqui.

Jesuyé queti jīditore mee niiā

¹⁸ Múā yuu pōnabiro niirá, niiture burecori jeatoacu. Atibúreco petiádari suguero, sīcū Cristore īnatutinetōjōāgū atigūdaqui. Múā teeré tuotóarira niiwū. Atitóre paū Cristore īnatutira jeatoawa. Teero tiirá, “niiture burecori jeatoaa” jīmasiā. ¹⁹ Cristore īnatutira marī menamacārā niimirira niipacara, marīrē cōājāwā. Cūñ marī menamacārā peti mee niiwā. Marī menamacārā peti niirājā, marīmenarā niibocua ména. “Marīrē cōājāwā” jīrā, ateré masiā: Cūñ niipetira marī menamacārā mee niiwā.

²⁰ Cristo múārē Espiritu Santore ticorigu niiwī. Teero tiirá, múā niipetira diamacū maquērē masītoacu. ²¹ Múā diamacū maquērē masīriatā, múārē jóaribocu. Múā Jesucristoyere diamacū masīcu. Teero tiigú, múārē jóaa. Múā ateré masītoacu: Cūñye queti jīditore mee niiā. ²² Jīditorepira biiro jīcua: “Cōāmacū beserigu Jesús mee niī”, jīcua. Teero jīrā Cristore īnatutira niīya. Cūñ marī Pacu Cōāmacūrē, cūñ macū Jesucristomenarā sūnacúa. ²³ Cūñ macūrē sūnaráno marī Pacūmena niiricua. “Jesús Cōāmacū macū niī” jīránopēja marī Pacūmena niicua.

²⁴ Teero tiirá, múā sicutu tuoríguere wācūrucujāña. Múā sicutopu tuoríguere wācūrucura, Cōāmacū macūmena niirucujāadacu; cūñ Pacūmenacārē niirucujāadacu. ²⁵ Cūñ marīrē jīrirobirora tiigūdaqui: Marīrē catiré petihére ticogūdaqui.

²⁶ Múārē jīditodugaraye quetire jóaa, múārē añurō masiārō jīgū. ²⁷ Espiritu Santo Jesucristo ticorigu múāpūre niiqui. Teero tiirá, āpī múārē “nemoró buegūda” jīgūrē boorjāña. Espiritu Santo múārē niipetirere buequi. Cūñ jīditoro maniró diamacū maquērē buequi. Cūñ bueróbirora Jesucristomena nijāña.

²⁸ Mecūtīgācārē múā yuu pōnabiro niirá, cūñmena niirucujāña. Marī teero tiirá, cūñ pūtuatiri, boborícu. “Marī Cōāmacū boorére tiirá niiā”, jīmasiāadacu. ²⁹ Múā cūñ diamacū tiirucúre masītoaa. Teero tiirá, “niipetira diamacū tiiráno Cōāmacū pōnarā niīya” jīrēre masīnoā.

¹ Cõamacũ marĩ Pacu marĩrẽ bayiró maĩrere wãcũñate múã. Marĩrẽ bayiró maĩgũ, “yuu põna niĩya” jĩiqui. Teerora niĩ marĩ. Atibúreco macãrã Cõamacũrẽ masĩrijãrã, marĩ cũũrẽ padeorã tiirécutirere tuomasĩricua. ² Yuu maĩrã, mecũtígã marĩ Cõamacũ põna niĩã. Too síropu marĩrẽ wáadarere añurõ masĩña maniã ména. Ate dícre masĩã: Jesucristo putuaatiri, cũũ baurere ññaãdacu. Cũũrẽ ññajĩrã, cũũ tiiróbiro wáaadacu. ³ Cũũrẽ ññaaré maniã. Marĩcã cũũ tiiróbiro “añurã wáaadacu” jĩirere wãcũã. Teero tiirã, ññaarére tiirijãrõ booa.

⁴ Ññaaré tiiré Cõamacũ dutirere netõncãre niĩã. Teero tiigũ, ññaarére tiirucúguo Cõamacũ dutirere netõncãgũ niiqui. ⁵ Múã masĩtoaa: Jesucristo marĩ ññaaré tiirere cõãgũ atirigu niiwĩ. Cũũpũre péerogã ññaaré maniã. ⁶ Cũũmena niigũno ññaaré tiirécutiriqui. Ññaarére tiirécutigũnope Cristore padeoriqui; cũũrẽna masĩhẽgũ niiqui. ⁷ Múã yuu põnabiro niirã, múãrẽ ãpĩ jĩĩditorijããrõ. Añurõ tiirucúguo Jesús tiiróbiro añurõ tiigũ niĩ. ⁸ Sicatopũra wãtĩãrẽ dutigũ ññaaré tiimúãatirigu niiqui. Teero tiigũ, ññaarére tiirécutigũno cũũyagu niiqui. Cõamacũ macũ wãtĩãrẽ dutigũ tiirere cõãgũ atirigu niiwĩ.

⁹ Cõamacũ cũũ põnarẽ cũũ tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ põna ññaarére tiirucúricua. ¹⁰ “¿Noãpé niĩ Cõamacũ põna?” teero biiri “¿noãpé niĩ wãtĩãrẽ dutigũ põna?” jĩĩ masĩdũgara, ateré masĩña: “Ññaaré tiirécutira, ãpẽrãrẽ maĩhẽrãno Cõamacũ põna mee niĩya”, jĩĩnocu.

Cãmerĩ maĩré

¹¹ “Cãmerĩ maĩrõ booa” jĩiré queti múã sicutopũ tuorígue niĩã. ¹² Caín tiiróbiro niirijããda. Cũũ wãtĩãrẽ dutigũ menamacũ niijigũ, cũũ bai Abel wãmecutigure sãjãyigu. ¿Deero tiigũ cũũrẽ sãyĩri? Caín tiirécutire ññaaré niyiro; cũũ bai tiirécutirepe añurõ niyiro.

¹³ Yãa wedera, teeré wãcũrã, atibúreco macãrã múãrẽ ññatutiri ññarã, “¿deero tiirã yũre ññatutii?” jĩĩ wãcũrijãña. ¹⁴ Marĩ Jesuré padeorãre maĩjĩrã, ateré masĩã: Cõamacũ marĩ pecamepu wáaborirare catiré petihére cõorí tiirigu niiwĩ. Jesuré padeorãre maĩhẽgũno catiré petihére cõoriqui. ¹⁵ Jesuré padeorãre ññatutigũno basocãre sããgũ tiiróbiro niiqui. Múã masĩtoaa: Basocãre sããgũno catiré petihére cõoriqui. ¹⁶ Ateména cãmerĩ maĩrere masĩã: Jesús marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩcã Jesuré padeorãre “diabosagũda” jĩĩ wãcũrõ booa. ¹⁷ Pee apeyé cõogũno sícũ Jesuré padeogũre bóaneõgũ niirĩ ññapacu, cũũrẽ tiiapuridojãboqui. Cũũ teero tiiripacu, ¿deero tiigũ “Cõamacũrẽ maĩã” jĩĩbogari? ¹⁸ Múã yuu põnabiro niirã, marĩ wedeseremena dícu “cũãrẽ maĩã” jĩirijãrõ booa. Marĩ tiiapuremenape cũãrẽ maĩrere diamacũrã tiieñorõ booa.

Cõamacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

¹⁹⁻²⁰ Apetó sícũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yuu ññaanetõjõãgũ niiga” jĩĩ wãcũpacu, cũũ ãpẽrãrẽ maĩré wapa Cõamacũmenape cuiro manirõ niiqui. Marĩ cũũ põna niĩã. Cũũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cũũ marĩ ññaaré tiiríguere acabóqui. ²¹⁻²² Marĩ yeeripũnapu “ãpẽrãména añurõ niĩã” jĩĩ tũgueñarã, cuiro manirõ Cõamacũrẽ sãĩmasĩã. Cũũ dutirere, cũũ boorere tiirí, Cõamacũ niipetire marĩ sãĩrere ticogũdaqui. ²³ Cũũ dutirere ate niĩã: Cũũ macũ Jesucristore padeoãda. Teero biiri cũũ dutirobirora cãmerĩ maĩãda. ²⁴ Niipetira cũũ dutirere tiirãno cũũmena niicua; cũũcã cũãmena niiqui. Marĩrẽ Espíritu Santore ticorigu niiwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã.

¹ Yáa wedera, niipetira Cõamacũyere wederí basoca wederére padeoríjãña. Cũã wederére “¿diamacũrã Cõamacũye niimiito?” jĩ tũosũguéya. Paũ basocá “ũsã Cõamacũyere wederã niiã” jĩidito buecãmesãya. ² Ateména diamacũ Cõamacũyere wederére ññabesemasĩadacu: “Jesucristo basocũra atiyigu” jĩgũno diamacũrã Cõamacũyere wedequi. ³ Teeré wedehẽgũno diamacũ Cõamacũyere wederiqui. Cũũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Mũã Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tũotõajĩyu. Cũũ basocá watoapũ niitoaqui.

⁴ Mũã yũũ põnabiro niirã, mũã Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũ mũãrẽ tutuarere ticoqui. Atibũreco macãrãrẽ tutuare ticojúpeja Cõamacũbiro tutuariqui. Teero tiirã, atibũreco macãrã mũãrẽ cũã jĩditorere padeorí tiimasĩricua. ⁵ Jĩditoremena buerãpe atibũreco macãrã niĩya. Teero tiirã, atibũreco maquẽ dícare bueeya. Atibũreco macãrã cũã buerére tũonũnũsecua. ⁶ Marĩpeja Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũrẽ masĩgũno marĩrẽ tũonũnũsequi. Cõamacũrẽ masĩhẽgũnopeja marĩrẽ tũonũnũseriqui. Marĩ teeré tũomasĩrã, “diamacũrã Cõamacũye niiã” o “jĩditore niiã” jĩ besemasĩadacu.

Cõamacũ basocãre maĩquí

⁷⁻⁸ Yũũ maĩrã, Cõamacũ basocãre maĩquí. Teero tiirã, marĩcã cãmerĩ maĩãda. Cãmerĩ maĩrãno Cõamacũ põnarã niicua. Cũã Cõamacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ maĩhẽrãnopeja Cõamacũrẽ masĩricua. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩrere ateména ññorĩgu niĩwĩ: Cõamacũ cũũ macũ sĩcũ niigũrẽ atibũrecopũre ticodiocorigũ niĩwĩ. Marĩrẽ catiré petihére cũoáro jĩgũ, cũũrẽ diabosadutirigu niĩwĩ. ¹⁰ Marĩ Cõamacũrẽ maĩrĩrira niĩwũ. Cũũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ññanarẽ tiirere acabõdũgarigu niĩwĩ. Teero tiigũ, cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ, diabosaaro jĩgũ. Cũũ marĩrẽ biiro tiibosãrigue maĩrẽ peti niicu.

¹¹ Yũũ maĩrã, Cõamacũ teero tiirĩgu niijĩgũ, marĩrẽ bayiró maĩquí. Teero tiirã, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. ¹² Sĩcũ basocã Cõamacũrẽ ññarĩgu maniqui. Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cũũ marĩmena niiqui; cũũ boorõbirora cũũrẽ maĩmasĩã. ¹³ Cõamacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã; teero biiri marĩ cũũmenarã niirẽcãrẽ masĩã. ¹⁴ Ññsã basirora Cõamacũ macũrẽ ññawũ. Ateré wedea: Cõamacũ cũũrẽ atibũreco macãrã ññanarãrẽ netõnẽdutigu ticodiocorigũ niĩwĩ. ¹⁵ “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩgũnorẽ Cõamacũ cũũmena niiqui; cũũcã Cõamacũmenarã niiqui.

¹⁶ Cõamacũ marĩrẽ maĩrere masĩã. “Cũũ marĩrẽ maĩrẽ diamacũ maquẽ niiã” jĩrere padeoã. Cõamacũ basocãre maĩquí. Cãmerĩ maĩrucũgũno Cõamacũmena niiqui; Cõamacũcã cũũmena niiqui. ¹⁷ Marĩ Cõamacũ boorõbirora cũũrẽ maĩmasĩã. Jesucristo atibũrecopũ niigũ, cũũ Pacũre maĩwĩ. Cũũ maĩrĩrobirora marĩcã Cõamacũrẽ maĩmasĩã. Teero tiirã, Cõamacũ basocãre wapa tiiãdari bũreco jeari, cũũrẽ cuiricu. ¹⁸ Cõamacũrẽ maĩgũno cũũrẽ cuiriqui. Cõamacũ boorõbirora cũũrẽ maĩgũ, cuiro maniró niiqui. Cuire cũogũno “yũũre ññanarõ tiibóqui” jĩ wãcũqui; Cõamacũ boorõbirora cũũrẽ maĩrĩqui.

¹⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩsũguérĩgu niĩwĩ. Teero tiirã, marĩ cãmerĩ maĩã. ²⁰ Sĩcũ “Cõamacũrẽ maĩã” jĩpacũ, Jesurẽ padeorãre ññatutigu, jĩditorepigũ niiqui. Basocã cũũ ññarãcãrẽ maĩhẽgũ, nemoró Cõamacũ bauhẽgũpereja maĩmasĩrĩqui. ²¹ Cõamacũrẽ maĩgũno Jesurẽ padeorãcãrẽ maĩrõ booa. Teeré Cõamacũ marĩrẽ tiidutĩrigũ niĩwĩ.

5

Atibũreco maquẽ ññanarere cãmotãmasĩre

¹ “Jesús Cõamacũ beserĩgu Cristo niĩ” jĩ padeorãno Cõamacũ põnarã niicua. Ñpẽrãrẽ maĩrãno cũã põnacãrẽ maĩcũã. ² Marĩ Cõamacũrẽ maĩ, cũũ dutirere tiirã, “cũũ põnacãrẽ maĩã” jĩmasĩadacu. ³ Cõamacũrẽ maĩrãno cũũ dutirere tiĩya. Cũũ dutirẽ wisiõria. ⁴ Marĩ Cõamacũ põna atibũreco maquẽ ññanarere tiirã. Jesucristore padeorẽmena ññurere

tiinóã. ⁵ Marí Jesuré “cũũ Cõãmacũ macũ niĩ” jĩĩ padeóa. Teeména dícu atibúreco maque ñañarére cãmotãmasĩcu.

Jesucristo Cõãmacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõãmacũ macũ niĩ. Cũũ atibúrecom niirĩ, Juan cũũrẽ wãmeõtiwi. Cũũrẽ wãmeõtigũ, ocoména wãmeõtiwi. Too síro cũũ curusapũ diajõãwĩ. Biiro tiiréména “yũũ Cõãmacũ macũ niĩ” jĩĩrere eñowí. Cũũrẽ wãmeõtirigueména dícu eñoríwi. Cũũ diariguemenacãrẽ eñowí. Espiritu Santo “Jesucristo Cõãmacũ macũ niĩ” jĩĩrere marĩrẽ eñoquí. Cũũrã diamacũ maquẽrẽ wedegú niĩ. ⁷ Atequetiré cũã basirora eñooýa. Cũã ãtĩárã ãmũãsepũ niĩya: Pacũ, macũ, teero biiri Espiritu Santo. Cũã ãtĩárãpũ niipacara, sícũrã niĩ. ⁸ Atibúrecomre Espiritu Santo wederéména “Jesús Cõãmacũ macũ niĩ” jĩĩrere masĩnoã. Teero biiri Jesús cũũ Cõãmacũ macũ niirere cũũ wãmeõtinorigueména, cũũ diarigueména eñorigũ niiwĩ. ⁹ Basocá cũã ãñariguere wedericãrẽ, marĩ padeóa. Cõãmacũ basocá wederé nemoró diamacũ wedei. Cũũrã cũũ macũ niirecutirere wederigu niiwĩ. ¹⁰ Cõãmacũ macũrẽ padeogúno Cõãmacũ wederere padeoquí. Cõãmacũ wederere padeohégũno cũũ jĩĩriguere jĩĩditorigue tiiróbiro wáari tiiquí; cũũ Cõãmacũ cũũ macũ niirecutirere wederere padeoríqui. ¹¹ Cõãmacũ ateré wedequi: Cũũ marĩrẽ catiré petihére ticorigũ niiwĩ. Tee catiré petihére cũũ macũpũre niicu. ¹² Cõãmacũ macũména niigũno catiré petihére cõoquí; cũũ macũména niihégũno catiré petihére cõoríqui.

Wedeyaponorigue

¹³ Mũã Cõãmacũ macũrẽ padeorãre atipũrẽ jóaa, mũã “catiré petihére cõoa” jĩĩ masĩrõ jĩĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõãmacũ booróno sãĩrĩ, marĩ sãĩrere tũoquí. Teeré masĩrã, cũũrẽ cuiro maniró sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõãmacũ marĩ sãĩrere tũoquí” jĩĩmasĩrõbirora “cũũ marĩ sãĩãriguecãrẽ ticotoai” jĩĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetó tiigú, Jesuré padeogúno ñañaré tiirĩ, sícũno ãnaboqui. Cũũ ñañaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáaro. Sãĩbosári, tee ñañaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ catiré petihére ticogũdaqui. Apeyé ñañarõ tiiré acabónoña maniré niicu. Teeré “sãĩbosáya” jĩĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñañaré tiiré Cõãmacũrẽ netõnucãre niipacari, apeyé ñañaré tiiré acabómasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ ateré masĩtoaa: Cõãmacũ põna ñañaré tiirécutiricua. Jesús cũũrẽ cotequi. Teero tiigú, wãtĩãrẽ dutigú cũã padeorere ñañomasĩríqui. ¹⁹ “Marĩ Cõãmacũ põna niĩ” jĩĩrere masĩã. Atecãrẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigú niipetira atibúreco macãrãrẽ dutiqui.

²⁰ Apeyecãrẽ masĩã: Cõãmacũ macũ atirigu niiwĩ; marĩrẽ tũomasĩrere ticorigũ niiwĩ. Teeména Cõãmacũ diamacũ niigũrẽ masĩã. Cõãmacũmenarã niĩã. Teero biiri cũũ macũ Jesucristomenacãrẽ niĩã. Jesucristo Cõãmacũ diamacũ macũ niigũ niiqui. Cũũrã niiqui sũcã catiré petihére ticogú.

²¹ Mũã yũũ põnabiro niirã, “cõãpõnarẽ basocá weerirare padeobócu” jĩĩrã, Jesuré wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niĩã.

JUAN

ꝥuarí jóaripũ

Cãmerí maĩdutíre

¹ Үмн мнн Сõãmacũ beserigore, teero biiri мнн põnarẽ añudutia. Үмн бũtoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirórã maĩã. Үмн díсu múãrẽ maĩgũ tiiría; niipetira diamacũ maquẽrẽ masírã múãrẽ maĩíya. ² Diamacũ maquẽrẽ сuoa marí. Tee marĩmena niirucujããdacu.

³ Сõãmacũ marí Расч, teero biiri сũũ macũ Jesucristo marí Õpũ múãrẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiiaro. Сũũ teeré tiirí, diamacũ maquẽrẽ masí, cãmerí maĩãdacu.

⁴ Siquẽrã мнн põnarẽ бӗajeáwн. Сũãrẽ Сõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teeré ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecãtígã мннрẽ ateré bayiró jĩgũda: Marí cãmerí maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩã; máatarwra marí padeonucãrãrẽ dutiré cúurigue niĩã. ⁶ Marí cãmerí maĩrã, Сõãmacũ dutirére tiirã tiia. Сũũ marĩrẽ cãmerí maĩdutíyigũ. Ate múã tuotóarepũ niĩã.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibúrecopwre paу jĩditorepira wáanetõya. Сũã “Jesucristo basocá marí tiirõbиро õpũcutigũ bauárigũ niĩwĩ” jĩrẽre padeoríya. Сũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩíya. ⁸ Añurõ tuomasíña, Сõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Сõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere añurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerére сũũ basiro сũũ wãcũrémena “nemosañúrõ bueguda” jĩgũno Сõãmacũrẽ сuoríqui. Cristo buerére tiirucúgureja Сõãmacũrẽ, teero biiri сũũ macũrẽ сuоquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, síсũ múã pũtopũ jeagũ Cristo buerére wederiboqui. Сũñorẽ múãye wiseripũ ñeerijãña. Añudutirijãña. ¹¹ Múã сũũrẽ añudutira, сũũ ññaarõ buerére niisotoapera niĩãdacu.

Wedeyaponorigue

¹² Үмн pee peti jĩdugare сuomíã, сuогúpeja. Atipũpũre teeré jóaria. Máata marí ññaãdacu, Сõãmacũ boorí. Тоорú cãmerí wedeapудacu. Marí teero tiirã, añurõ useniãdacu.

¹³ Мнн bayio põna мннрẽ añudutiya. Coocã Сõãmacũ beserigo niíyo. Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “bũtoá dutirá” glosariopwre.

JUAN ĩtiĩrĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirigue

¹ Gayo yuu bayiró maĩgũ, yuu mũurẽ añnudutia. Yuu bũtoá dutirá menamacũ mũurẽ niiróã maĩã.

² Yuu mũurẽ Cõamacũrẽ sãĩboságu tiia, niipetire mũurẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. Mũu Cõamacũmena añurõ yeeripũnacũtirobirora mũurẽ ñañaré, diaré wáari tiirijããrõ. ³ Yuu bayiró useniã. Sĩquẽrã Jesuré padeorá mũuye quetire wedejeawa. Mũu diamacũ maquẽrẽ padeorucúayiro. Mũu añurõ Cõamacũ boorére tiigú tiiáyiro. ⁴ Yuu buerira diamacũ maquẽrẽ tiirí tuogú, useniã. Deero tii apeyeména useninemoria.

⁵ Mũu Jesuré padeoráre añurõ tiigú tiiáyiro. ãpẽrá Jesuré padeorá jearácãrẽ mũu ññamasĩhẽrã niipacari, teerora tiiáyiro. ⁶ Cũã ùsã neãrõpũ mũu cãmerĩ maĩrecũtirere wedeeya. Mũu pũtopũ jearáre teero tiiápurucujãña Cõamacũ booróbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire wedenũcãwara niĩya. Jesuré padeohera tiiápurere ñeeririra niiwã. ⁸ Teero tiirá, cũã tiiróbiro tiiráre marĩrẽ tiiápuro booa. Marĩ teero tiirá, diamacũ maquẽrẽ wederáre tiiápura niã.

Diótrfes ñañarõ tiirigue

⁹ Yuu too macãrã Jesuré padeoráre sicapũ jóawũ. Diótrfes niipetirare dutigú niidugagu ùsã dutirére booríayigu. ¹⁰ Teero tiigú, yuu múã pũtopũ wáagu, cũũrẽ múã ññacoropũ wedeguda cũũ ùsãrẽ wedepatirere, ùsãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiiáyigu: Jesuré padeorá toopú jeari, cũãrẽ ñeeríayigu. Cũãrẽ añurõ ñeedugara tiirí ññagũ, ñeedutihegu, cõawionecojãrucuayigu.

¹¹ Yuu bayiró maĩgũ, ñañaré tiirére ññacũrijãña; añurõ tiirépere ññacũña. Ññurõ tiiráno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiiráno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirigue

¹² Niipetira Demetriore añurõ wedeseya. Cõamacũ booróbirora diamacũ tiiáyigu. Ññãcã cũũrẽ teerora jĩĩ wedesea. Mũu masĩcu: Ññã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Yuu pee peti jĩĩdugare cuomĩã, cuogúpeja. Atipũpũre teeré jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ññãadacu, Cõamacũ boorí. Toopú cãmerĩ wedeapuadacu.

¹⁵ Ññurõ niirecutire wáaaro mũurẽ. Ññã menamacãrã mũurẽ añnudutiya. Marĩ menamacãrã toopú niirãcõrõ aññurõ. Nocõrõrã niã.

JUDAS jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Үм Judas Jesucristore padecotegũ, Santiago bai múārē ãñudutia. Múã marĩ Pacu Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niiã. Jesucristo múārē cotequi.

² Cõãmacũ múārē bóaneõ ññanemoãrõ; ãñurõ niirecutiri tiinemõãrõ; cãmerĩ maĩrĩ tiinemõãrõ.

Jĩditoremena buerá tiirecutirigue (2Pe 2.1-7)

³ Үм maĩrã, Cõãmacũ yũre, teero biiri múārē netõnerigũ niiwĩ. Marĩ netõnére maquẽrē múārē bayiró wededugagũ, jóagudu tiimíãwũ. Jóaria ména. Apeyé maquẽ jóaro niirõ tiia. Jesuré padeoré maquẽrē wedewisiora múã putopũ jeayira. Teero tiigũ, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquẽrē marĩ Jesuré padeoráre cúurigũ niiwĩ. Cũã cúurigue wasorícu. Teero tiirã, tutuaremena padeoró booa. ⁴ Múã ññamasĩripacari, jĩditoremena buerá múãmena neãñucãyira. Cũã ate tiirõbiro jĩicua: “Cõãmacũ marĩ cũũrē padeoráre ãñurõ tiijĩgũ, marĩrē ññañarõ netõrĩ tiirĩqui”, jĩicua. Teero tiirã, cũã ññañaré tiirére duurícu. Jesucristo marĩ Òpũ sícũ niigũrē boorícu. Cõãmacũ tíatopũ “cũãno pecamepũ wãaadacua” jĩitoayigũ.

⁵ Teero tiigũ, yũm múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsũgueya: Marĩ Òpũ niipetira Israelya põna macãrãrē Egiptopũ wionécoyigũ. Too síro cũũrē padeohérare diari tiiyigũ. ⁶ Ángeleare wãarigüecãrē wãcũña: Cũã ññũãsepũ tutuare, dutirére wõpacára, teeré duu, cũã booró tiirã wáyira. Cõãmacũ cũãrē cõmedári cũã jõãmasĩhẽredarimena siatúcũdutyigũ sãa. Naĩtĩãrõpũ niicua, té Cõãmacũ cũãrē wapa tiĩadari bũreco jearipũ. ⁷ Ángelea ññañarõ ñeeaperirobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teerora tiiyira. Ññũã dícu numiãmena tiirénorē tiiyira. Cõãmacũ teemacãrĩrē sóecõãyigũ sãa. “Niipetira ññañarã cũã tiirõbirora pecame petihérimepũ ññañarõ tiinõãdacua” jĩirére masĩsũguedutigũ, cũãrē teero tiirigũ niiwĩ.

⁸ Múārē jĩditoremena buerá teerora tiicúa: Cũã booró wãcũãmajãcua. Cũã wãcũrõbirora tii, cũã basiro cũãye õpũũrĩrē ññañocúa; Cõãmacũ dutirére boorícu; wputĩ macãrã ãñurãrē ññañarõ jĩicua. ⁹ Miguel ángeleare dutigũ Satanãmena cãmerĩ jĩĩrĩ, ate wáyiro: Cũãcõrõ Moisenigũya õpũũrē boomíyira. Miguel basiro Satanãrē ññañarõ jĩĩryigũ. “Mũm Cõãmacũrē netõñucágũ peti niiã”, jĩĩryigũ. Biirope jĩĩryigũ: “Үм Òpũ mũũrē mũũ ññañaré tiirére wedearo”, jĩĩryigũ. ¹⁰ Múārē jĩditoremena buerãpeja ãñurõ tũomasĩripacara, ññañarõ wedesecua. Apeyé cũã boorére tiicúa. Wãicũracã teerora tiicúa. Tũomasĩhẽrãrã cũã tiirémãna cũã yeeripũnarĩrē ññañorĩ tiĩadacua.

¹¹ Bóaneõrã niĩya cũã. Caín* tiirõbiro ññañaré tiicúa. Balaam† tiirõbiro noo booró tiĩadacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiirõbiro Cõãmacũrē netõñucãrã diajõããdacua. ¹² Múã Jesucristore padeorã neã, yaaritabe, cũã múārē bayiró bobooro wãari tiicúa. Cuiro maniró cũã booró yaa, yapijãcua. “¿Yaaré niipetirare jeatuai?” jĩĩ wãcũricua. Cũã õme oco maniré, wĩno néewanore tiirõbiro niicua; basocãre tiĩapurícu. Dũcacũtirito, cũã dũcamanire yucũ tiirõbiro niicua. Nũcõrĩmena wããrigue yucũ tiirõbiro niicua. ¹³ Cũã bobooro tiirécũtire sobo jũĩrĩpĩrere ocoturĩ día wesa páaputucore tiirõbiro niicua.

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

Ñocóá noo booró wáa, ditirábiro niicua. Cōāmacū cūārē naĩtĩārõpũ cūā niirucuaropũ “wáadutigũda” jĩtoarigu niwĩ mée.

¹⁴ Enoc jĩditoremena bueráre wáadarere wedeyigu. Cũũ profeta niwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niinũnũsegũ niyigu; seis põnarĩ siro macũ niyigu. Cũũ biro wederigu niwĩ: “Marĩ Õpũ pau ángeleamena atigũdaqui. ¹⁵ Cũũ niipetira basocá tiiriguere besegũdaqui. Ñañarã niipetire cūā ñañaré tiiriguere, cūā cūũrē ñañarõ jĩriguere besegũdaqui. Cūā ñañaré tiirigue wapa cūārē pecamepũ cōāgũdaqui”, jĩ wedesugueyigu Enoc. ¹⁶ Múārē jĩditoremena buerá niipetire ãpērã tiirere ñañarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cūā tũsaré dícare tiidugãcua. Cūā tiirere bayiró bũsũrómena wedetũsacua. Cūārē tiiapumasĩrãrē jĩditoremena ũsenipeocua, cūãyere cũodugãra.

Jesuré padeorãre wederigue

¹⁷ Yũũ maĩrã, múãpeja marĩ Õpũ Jesucristo cūũyere wededutigũ beserira wedesũgueriguere wãcũña. ¹⁸ Múārē ateré wedecowa: “Atibũreco petiádari sugũero maquẽ bũrecoripũre Cōāmacũyere buijããdacua. Cūā booró dícu tiidugãra, ñañaré tiirere tiiamajããdacua”, jĩcowa. ¹⁹ Cūārã Jesuré padeorãre batarĩ tiicúa. Cūā booró tiicúa. Espĩritu Santore cũorícua.

²⁰ Yũũ maĩrã, múãpeja Jesuré nemoró padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacũ niiré niã. Cōāmacũrē sãĩrã, Espĩritu Santo masĩré ticorémãna sãĩñã. ²¹ Cōāmacũ múārē maĩrere wãcũrã, maĩórãbiro niĩña. Marĩ Õpũ Jesucristo múārē bóaneõ ññagũ, cūũmena catiré petihere ticogũdaqui. Cũũ ticoadarere ũseniremãna coteya.

²² ãpērã Jesucristoyere “¿diamacũrã niigariye?” jĩĩrãrē ãñurõmena wedeya. ²³ ãpērã jĩditoremãna buerere nũnũrãrē quẽnojeári tiiyã; basocá pecamepũ jũũrãrē netõnerã tiirõbiro tiiyã. ãpērã ñañaré tiirĩporare tiiapudugãra, bóaneõ ññaña. Múãpũ cūā ñañaré tiirere pẽnirĩ jĩĩrã, cūā teero tiirere bayiró boorĩjãña.

Cōāmacũrē ũsenipeore

²⁴⁻²⁵ Cōāmacũ marĩrē netõnégũ sĩcũrã niiqui. Múã ñañaré tiirĩ jĩĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterémãna múã ñañaré manirã cũũ pũtopũ jeari tiimasĩqui. Múārē toopũ cũũ ãñurõ asibatéropũ ũsenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Õpũ tiiapuremãna niipetira Cōāmacũrē ateré jĩĩrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñunetõjõãgũ niã; mũũ tiidugãrere tiimasĩã; mũũ niipetire dutirere cũoa”, jĩĩrõ. “Mũũ too sugũeropũ teero niirigu niwũ; atitõre teerora niã; too síropũ teerora niigũdacu”, jĩĩrõ. Tee niipetire niĩrõ.

Nocõrõrã jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE

Juanré ñnorígue

Jesucristo Juanré quēērōpŭ tiiróbiro ñnorígue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacŭ ñnorígue niĩ. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīgŭ, ñnodutíyigŭ cŭñrē padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanré ateré ñnogŭ wáaya” jīcoyigŭ. ² Yŭ Juan niipetire ángelē ñnoríguere ñnarigŭ niijigŭ, Cōāmacŭ wedesere, Jesucristo wederigüecārē diamacŭ jóaa.

³ Atipŭ jóaribiro wáaadaro péero dusaa. Teero tiigŭ, ate Cōāmacŭ ticorigue maquērē bŭsrómena buegŭno ũsenigŭdaqui. Ateré bueri tŭo, ateré tiirā ũseniādacua.

Juan Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóarigüe

⁴ Yŭ Juan mŭā Asiapŭ niirā Jesuré padeorā siete pōnarī macārārē jóaa. Cōāmacŭ atitóre niirucujāgŭ, too sŭgueropŭ niirigŭ, too síropŭ atigŭdu mŭārē añurē ticoaro; añurō niirecutiri tiirō. Espíritu Santo siete maquē añurē tiimasíre ticoré cŭogŭ* Cōāmacŭ duirípīrō pŭto niigŭ teerora tiirō. ⁵ Jesucristocā teerora tiirō. Cŭñ Cōāmacŭyere wasoró maniró wederucugŭ niĩ. Cŭñrā niipetira diarira sŭguero masāsŭguerigŭ niĩ. Cŭñ atibŭreco macārā òpārārē dutigŭ niĩ. Cŭñ marīrē maĩ. Cŭñye díimena marī ñañaré tiiré wapare netōnéwī. ⁶ Cŭñ marīrē òpārā, paía wáari tiyí, Cōāmacŭ cŭñ Pacŭ dutirére tiirō jīgŭ. Teero tiirā, niipetira ateré jīārō: “Cŭñ niipetirere dutimasíqui; cŭñ tiidugárere tiimasíqui”, jīārō. Cŭñ niipetira Òpŭ niirucujāārō. Teerora niirō.

⁷ Cŭñ òmebŭruárípŭ diiatigŭdaqui.

Niipetira cŭñrē ññaādacua.

Cŭñrē sīarīracā ññaādacua.

Niipetire macārī macārā cŭñrē ññarā, utiadacua.

Teerora wáaaro.

⁸ “Yŭñrā niisŭguegŭ, niitugŭ niĩ”, jīwī Cōāmacŭ marī Òpŭ niipetire tutuare cŭogŭ. Cŭñ atitóre niirucujāgŭ, too sŭgueropŭ niirigŭ, too síropŭ atigŭdu niĩ.

Juan Jesucristore quēērōpŭ tiiróbiro ñnarigüe

⁹ Yŭ Juan mŭāya wedegŭ tiiróbiro niĩ. Yŭ mŭā tiiróbiro Jesuré padeóa. Yŭ mŭā tiiróbirora ñañarō netōgŭ, Cōāmacŭ dutiré yŭpŭre niirī, wācŭtutuajāā. Yŭre Patmos nŭcŭrōpŭ, netōnŭcārī basocare cŭñri nŭcŭrōpŭ cŭñwā. Cōāmacŭye queti, Jesuyére wederé wapa ānopŭ cŭñnorigŭ niĩ. ¹⁰ Sicabŭreco yeerisārī bŭreco niirī, cānirīpacari, Espíritu quēērōpŭ tiiróbiro yŭre ñnowī. Wācŭña maniró yŭ sucubírope bayiró bŭsrómena wedeseri tŭowŭ. Cŭñ wedesere corneta tiiróbiro bayiró bŭsŭwŭ.

¹¹ Cŭñ yŭre jīwī:

—Yŭñrā niisŭguegŭ, niitugŭ niĩ. Mŭñ ññarére sīcapŭpŭ jóaya. Mŭñ jóariguere Asiapŭ niirā siete pōnarī yŭre padeoré pōnarī macārārē ticocoya. Cŭñ Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārī macārā niĩya, jīwī.

¹² “¿Noā yŭmēna wedesei?” jī, cāmenŭcā ññawŭ. Ññacoma jīgŭ, siete sīawócore pesaré yucŭ oro yucŭre ññawŭ. ¹³ Teeyucŭ watoapŭ basocŭbiro baugŭre ññawŭ. Cŭñ yoaroca sutiró sññawŭ. Cutiropŭ suti casero oromena tiirī caserore siatúrigŭ niiwŭ.

¹⁴ Cŭñya dupu maquē póa añurō butiré niiwŭ. Cŭñ capeari pecapōna tiiróbiro asiyáwŭ.

¹⁵ Duporī asipóapīrī sipioárebiro asiyáwŭ. Cŭñ wedesere oco pairó òmasānŭcōrōbiro bŭsŭwŭ. ¹⁶ Diamacŭ macā wāmorē siete ñocōá cŭowŭ. Ũseropŭ espada pŭanīña asoyóaripī súuwitiwŭ. Cŭñya diapóa muĩpŭ tiiróbiro bayiró asiyáwŭ.

* 1:4 Isaías 11.2.

¹⁷ Cũũrẽ ñña, diagubiro cũũye dupori p̄topu ñaacũmuwũ. Cũũpe diamacũ macã wãmomena yũre ñaapeó, jĩwĩ:

—Cuirijãña. Yũurá niisuguegu, niitugu niĩã. ¹⁸ Catigú peti niĩã. Yũu diarigu niĩwũ. Diarigu niipacu, catirucujãã. Yũu diarira yeeripũna niirõpu macã sawirire† cuoa. ¹⁹ Mũũ ññaãriguere, mecãtigã ññarere, too síro wãadarere jóaya. ²⁰ Siete ñocõá yãa diamacũ macã wãmopure cuorí, mũũ ññaãrigue, teero biiri siete sãwócore pesaré yucu oro yucu maquẽ biiro jĩdugaro tiia: Siete ñocõá siete ángelea jĩdugaro tiia. Cũã siete yũre padeoré põnarĩ macãrãyara niĩya. Siete sãwócore pesaré yucu siete põnarĩ yũre padeoré põnarĩ macãrã jĩdugaro tiia, jĩwĩ.

2

Éfeso macãrãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo ateré jĩwĩ:

Éfeso macãrã yũre padeorí põna macãrãyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yũu siete ñocõarẽ diamacũ macã wãmope cuogú, siete sãwócore pesaré yucu oro yucu watoapu ññanetõgũ ateré jĩã: ² Múã tiirere yũu masiã. Yée maquẽrẽ múã bayiró padea. Múã padeó yapacutía. Ññanarẽ tiirare múã booríã. ãpẽrá Jesús cũũyere wededutigũ besenoña manipacára, ‘ũsãcã Jesuyere wededutigũ beserira niĩã’ jĩĩya. Múã ‘¿diamacũrã jĩĩmĩ cúã?’ jĩĩ, tũgueñamasiã. Cũã buerere tuorá, ‘cũã jĩĩditora niĩya’ jĩĩmasijãã múã. ³ Padeó yapacutía. Yée wapa bayiró ññanarõ netõwũ múã. Teeré nũcãjãwũ.

⁴ Tee niipetire añurẽ tiipacári, ate dícu ññaã múãrẽ: Múã sicatorpu yũre maĩrõbiro maĩría. ⁵ Sicatorpu yũre añurõ maĩriguere wãcũña. Teero tiidúmiriguere wãcũpati, wasojãña sũcã. Sicatorpu tiiriguere tiiyá. Múã wasohéri, múãya sãwócorigu múã p̄topu niiríguere ãmajãgũda. ⁶ Apeyé ate múã tiirẽ añuniã: Nicolaitayere buerá tiirere múã booríã. Yũucã teerẽ booríã.

⁷ Tũodugáranõ Espiritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wederere tuomasíã-dacua. Ññurõ padeó cãmewitiranorẽ yucũu catiré ticorígu† dũcare yaari tiigũda. Tiigũ Cõãmacũ niirõ aññunetõjõãrõpu niĩã”, jĩĩ jóaya, jĩwĩ.

Esmirna macãrãrẽ jóarigue

⁸ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Esmirna macãrã yũre padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũurá niisuguegu, niitugu, diarigupu niipacu, catirucujãgũ ateré jĩã: ⁹ Múã ññanarõ netõrere, múã apeyenó cuohérere masiã. Teero cuorípacara, petiríadarepere cuorá niĩã. ‘Judíoa niĩã’ jĩĩrã múãrẽ ññanarõ wedeserere masiã. Yũu ññacoropu cũã judíoa mee niĩya; Satanás dutirere tiirã niĩya. ¹⁰ Múã ññanarõ netõádarere cuirijãña. Satanás múã siquẽrãrẽ peresuwiipu sõnecori tiigũdaqui, múã padeorere duudutigũ. Múã pũamóquẽñe bũrecori ññanarõ netõádadu. Múã padeoré wapa sããdugári, padeodurijãña. Múã teero tiirí, yũu catiré petihérere ticogudacu múã padeoré wapa.

¹¹ Espiritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodugáranõ tuoáro. Ññurõ padeó cãmewitirano cũã diari siro, pecamepu wáaricua. Pecamepu wáare dianemore tiirõbiro niĩã”, jĩĩ jóaya, jĩwĩ.

Pérgamo macãrãrẽ jóarigue

¹² Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

† 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave. * 2:1 Ángele “Cõãmacũyere wedecotegu” jĩĩdugaro tiia. † 2:7 Génesis 2.9.

Pérgamo macārã yũre padeorí põna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũu espada pñaníña asoyóaripí cwoǵú ateré jĩã: ¹³ Múã niirí macã maquẽrẽ yũu masĩã: Satanás too macārã õpũ niĩ. Múã toopú niipacara, yéere tiinũnuserucujãã. Yũre padeodúriwũ, cúã Antipare sĩarítocãrẽ. Cũũ yéere wede, padeotúcowi, tée cũũrẽ sĩaõárítõpũ. Teero wáawũ múãya macã Satanás niirí macãpũ.

¹⁴ Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã sĩquẽrã tiinũnúsea. Cũũ Balare Israelya põna macārãrẽ ñañaré tiidutíyigu. Balac cúãrẽ wáicura dii cũũ padeorãre ticoariguere yaari tiiyígu; ñañarõ ñeeaperi tiiyígu. ¹⁵ Nicolaítayere buerã tiidutírecãrẽ múã sĩquẽrã teerora tiinũnúsejãã. ¹⁶ Múã cúãrẽ ‘teeré buerijãña’ jĩria. Teewapare wãcũpati, wasoyã. Múã wasohéri, máata múã pũtopũ jeagũda. Jea, yáapĩ ũseropũ súuwitiripĩmena cúã buerere tũonũnuseramena cãmerísĩãgũda.

¹⁷ Espíritu Santo yũre padeoré põnarĩ macārãrẽ wedei. Tũodugárano tũoáro. Ññurõ padeó cãmewitiranorẽ maná yayióriguere ecagũdacu. Cúãrẽ ùtãpe butirípere ticogũda. Tiiperũ mama wãmerẽ jóatunoãdacu. Sícũ teewãmerẽ masĩriqui. Tiipere cwoǵú dícu masĩgũdaqui”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

Tiatira macārãrẽ jóarigue

¹⁸ Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Tiatira macārã yũre padeorí põna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũu Cõãmacũ macũ, capeari pecapõnabiro asiyágu, dũpori asipóapĩrĩ sipioárebiro asiyágu ateré jĩã: ¹⁹ Múã tiirere yũu masĩã. Múã maĩré, múã padeoré, múã ãpẽrãrẽ tiiapure, múã padeoyapácutirere masĩã. Atecãrẽ masĩã: Múã sicatorũ tiiriro nemoró atitóre ãñurõ tiirã tiã.

²⁰ Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrẽ ñañaré buepacari, teero ññajãã. ‘Cõã-macũyago profeta niĩã’, jĩmiyo coo. Coo yũre padecoterare jĩiditoyo. Cúãrẽ ñañarõ ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpẽrã cúã padeorãre ticoariguere yaari tiyo coo buerémena. ²¹ Coo ñañaré tiirere wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodugáriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duudugáriyo. ²² Teero tiigú, coore diarecutiri tiigũda. Coomena ñañarõ ñeeaperare bayiró ñañarõ netorĩ tiigũda, coomena cúã ñañaré tiirere wãcũpati, wasohéri. ²³ Coo põnarẽ sĩaãgũda. Yũu teero tiirí, niipetira yũre padeoré põnarĩ macārã ateré masĩãdacua: Yũu múã tiidugárere, múã wãcũrere masĩpetijãã; múã tiiriro jeatuario wapatígũda. ²⁴ Múã Tiatira macārã ãpẽrã coo buerere booria. Satanáye buerere ‘ũpũtĩ maquẽ niĩã’ cúã jĩrécãrẽ bueriwũ. Múãrẽ ateré jĩã: Múãrẽ apeyé dutinemoricu. ²⁵ Ate dícure tiiyã: Múã diamacũ tiirere duurjãña, tée yũu pũtuaatiripũ.

²⁶ Ññurõ padeó cãmewití, yũu tiidutíre tiiyapácutiranorẽ dutiré ticogũda. Peedita macārãrẽ dutiadacua, ²⁷ yũu Pacũ yũre niipetire macãrĩ macārãrẽ dutiré ticoriro-birora. Cõmegũména diipárũre páamutõrõ tiiróbiro yũre netõnucãrãrẽ ñañarõ tiĩadacua. ²⁸ Teero tiirãnorẽ ñocõãwũ bóerigare ticogũda. ²⁹ Espíritu Santo yũre padeoré põnarĩ macārãrẽ wedei. Tũodugárano tũoáro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

3

Sardis macārãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Sardis macārã yũre padeorí põna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũu siete tutuare Espíritu Santoyere cwoa. Siete ñocõãrẽ cwoa. Yũu teeré cwoǵú ateré jĩã: Múã tiirere yũu masĩã. ãpẽrã yũre padeoré põnarĩ macārã múãrẽ ñña, biro jĩñya: ‘Cúã Cõãmacũ catiré ticorere cwoóya; Cõãmacũ dutirere tiĩya’ jĩñya. Teero

jĩpacari, diarira tiiróbiro niiã múã; Cõamacũ dutirére tiiría. ² Ateré wãcũña: Múã ãñurõ tiiré petiró tiia. Teero tiirá, ãñuróre tiinemóna sũcã, petirí jĩrã. Yũũ ñnarĩ, Cõamacũ ññacoropũ múã tiiré dusajãã. ³ Múãrẽ bueriguere, múã teeré padeoríguere wãcũña. Tee buerére ññũñá. Múã teeré ññũñaríguere wãcũpati, wasoyá. Múã ãñurõ tuomasíhẽrĩ, wãcũña maniró yaarépigũ tiiróbiro jeagũdacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispũ niirã diarira tiiróbiro niipacara, sĩquẽrã cũãye suti jĩĩrĩmanire tiiróbiro niĩya. Cũã ãñurõ tiiré wapa suti butiré sãña, yũũmena baracũtiadacua. ⁵ ãñurõ padeó cãmewitĩrano cũã tiiróbiro suti butiré sãñarira niĩadacua. Catiré petihérere cuorá wãmerẽ jóaturipũpũ cũã wãmerẽ coserĩcu sãa. Yũũ Pacũ, cũũyara ángelea ññacoropũ yũũ ‘cũãrẽ masĩã’ jĩĩgũda. ⁶ Espĩritu Santo yũũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgãrano tũoáro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Filadelfia macãrãrẽ jóarigue

⁷ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yũũre padeorí põna macãrãyagũ ángelere ateré jóaya:

“Yũũ ññaré manigũ, diamacũ niigũ niiã. Daviyá sawire cuoa. Yũũ pãõrĩ, ãpĩ biamasĩrii. Biarí, ãpĩ pãõmasĩrii. Yũũ dícu teeré tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrẽ ateré jĩĩã: ⁸ Múã tiiré yũũ masĩã: Múã péerogã tutuare cuopacára, yũũ dutirére yũũa. Yũũre masĩhẽrãmena wedesera, ‘ũsãjã cũũrẽ masĩriga’ jĩĩria múã. Teero tiigũ, yũũ múãrẽ sicasope pãõñucõwũ. Tiisopere ãpĩ biamasĩriqui. ⁹ Múãya macã macãrã Satanás dutirére tiirá ‘ũsã judíoa niiã’ jĩĩya. Yũũ ññacoropũ judíoa mee niĩya; jĩĩditorepira niĩya. Cũãrẽ múã pũtopũ ati, ñicãcoberimena jeacũmurĩ tiigũdacu. Yũũ múãrẽ maĩrere masĩrĩ tiigũda. ¹⁰ Yũũ múãrẽ yũũ dutirére ‘wãcũtutuaremena tiirucújãña’ jĩĩdutiwũ. Múã yũũre padeoré wapa ññarõ netõpacára, teero tiirucújãwũ. Teero tiigũ, niipetira atibúreco macãrã ññarõ netõrítabe, múãrẽ cotegũda. Niipetira atibúreco macãrãrẽ ‘¿deero padeomĩ cũã?’ jĩĩgũ, cũãrẽ ññarõ netõrĩ tiigũda.

¹¹ Máata pũtuaatigũda. Múã diamacũ tiiré duurijãña, pesarí beto* Cõamacũ múãrẽ ticoadari betore tiidióri jĩĩrã. ¹² ãñurõ padeó cãmewitĩranorẽ yũũ Pacũ pũto cũũgũda. Cũũya wii macã botarí tiiróbiro toopũ niĩadacua. Witiridojããdacua. Yũũ Pacũ wãmerẽ cũãpũre jóatugũda. Yũũ Pacũya macã wãmecãrẽ jóagũda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecũtia. Ñmũãsepũ niirí macã atiditapũ diĩatiadacu. Teero biiri yũũ wãme mama wãme cũãpũre jóatugũda. ¹³ Espĩritu Santo yũũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgãrano tũoáro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Laodicea macãrãrẽ jóarigue

¹⁴ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Laodicea macãrã yũũre padeorí põna macãrãyagũ ángelere ateré jóaya:

“Yũũ wasoró maniró Cõamacũyere diamacũ wederucua. Cõamacũ yũũmena niipetirere tiiwĩ. Yũũ teeré tiirígũ ateré jĩĩã: ¹⁵ Múã tiiré yũũ masĩã. Yũũsãracã niiria; asirácã niiria. Múã yũũsãrĩ, o asirí, ãñuboyu múãrẽ. ¹⁶ Múã asibusúra niiã; yũũsãria; asiría.† Teero tiigũ, múãrẽ cõãgũdu tiia, sĩcũ asibusúre sĩnidũgãhegu eobatérobiro. ¹⁷ Múã jĩĩmiã: ‘Cuopetĩjãã; niipetire yũũre ãñurõ wãaa; dusaríã’ jĩĩmiã. Múã tuomasĩria: Dusapetĩjãã. Ññaré dícu wãanorã, bóaneõrã, niyeru manirã, ññahẽrã, sutimanirã tiiróbiro niiã. ¹⁸ Teero tiirá, múãrẽ ateré wedesũguea: Oro

* 3:11 Pecasãyemena: corona. † 3:16 “Yũũsãrabiro niirã Jesuré padeohéra niĩya”, jĩĩdũgaro tiicũ. “Asirãbiro niirã Jesuré ãñurõ padeorã, cũũ dutirére useniremena tiirã niĩya”, jĩĩdũgaro tiicũ. “Asibusãrabiro niirã Jesuré padeopacára, cũũ dutirére ãñurõ tiiríya; cũũyere ãñurõ tũoũsẽniriya”, jĩĩdũgaro tiicũ.

pecamepɯ sósepioriguere sãĩáðara tiiróbiro yũre padeorére sãĩrá atiya, Cõãmacũ pɯtopɯ pee añurê cwoáda jĩĩrã. Suti butiré sãĩáðara tiiróbiro yũre acabóre sãĩrá atiya, bobooro netõrí jĩĩrã. Capea píore ɯco sãĩáðara tiiróbiro masíre sãĩrá atiya, yéere añurõ ñnamasĩada jĩĩrã.

¹⁹ Yũ maĩrãrẽ ñañaré tiirí, ‘teeré tiinemórijãña’ jĩĩã. Teero tiirã, yéere añurõ tiiyá. Yũ dutirére mǎã tiihéra, wãcũpati, wasoyá. ²⁰ Yũ sũogú tiia, sope dotenucũgũ tiiróbiro. Sícũ yũ wedeseri tuogú, yũre sope páðsõnecogũbiro niĩ. Teero tiigũnomena cãmerí sũoyára tiiróbiro ɯseniãdacu.

²¹ Añurõ padeó cãmewitíranorẽ yũmena yũ duirípĩrõpɯ duiadacua. Yũcã Satanás yũre wedesãpacari, netõncájãwã. Teero tiigú, yũ Pacũmena cũyapĩrõpɯ duiã. ²² Espĩritu Santo yũre padeoré põnarí macãrãrẽ wedei. Tɯodũgáranano tɯoáro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ yũre.

4

Ëmũásepɯ Cõãmacũrẽ súbusepeore

¹ Too síro yũ ññawũ sũcã. Ëmũásepɯ sicasope tusuri ññamũocowɯ. Yũ tɯosũguérigu yũre wedeserigu cornetabiro busũgúre tɯowá:

— Ñnopú mũãatiya. Too síro wáadarere mũurẽ eñogúdu tiia, jĩĩwĩ.

² Máata yũ cãnirípacari, Espĩritu quẽerõpɯ tiiróbiro yũre eñowí sũcã. Yũ ññacoropɯ Òpũ duirípĩrõ niwũ ãmũásepɯ. Tiipĩrõpɯ sícũ duiwi. ³ Too duigú ãtãpe jaspe o cornalina tiiróbiro añurõ asiyáwi. Tiipĩrõ sicadá bueda popeapɯ niwũ. Tiidã añurõ sũmerída esmeralda wãmecũtiripe tiiróbiro sũmewũ. ⁴ Veinticuatro õpãrá duirépĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawɯ. Veinticuatro bũtoá dutirá teepĩrĩpɯ duiwa. Suti butiré sãñarira niwã. Cũãye dupupá sotoapɯ oro betori pesawɯ. ⁵ Tiipĩrõpũre bũpo wããyore bauwũ. Busuré, bũpo páare busuwitiwɯ. Tiipĩrõ díamacũ siete sãwócore tuturi jũñnucũwũ. Teetuturi Espĩritu Santo siete tutuare cɯoré niĩ. ⁶ Tiipĩrõ díamacũ díã pairímaabiro niwũ. Bídrubiro añurõ ocosusúrimaa niwũ.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cũã díamacũpe, sucubírope pee capeari cɯowá. ⁷ Catigú niisũguegɯ yáibiro* bauwí. Cũñ siro macũ wecũbiro† bauwí. Cũñ siro macũ basocũbiro diãpóã cɯowí. Cũñ siro macũ cáapacɯ wũũgũbiro bauwí. ⁸ Bapari catirá cũãcõrõ seis wũure cɯowá. Niipetire cũãye õpũũrĩpũre, cũãye wũure docapũre capeari cɯosũgójãwã. Búrecori, ñnamirí yeerisãrõ maniró biiro jĩĩrucujãwã:

Ñañaré manigú; ñañaré manigú; ñañaré manigú niĩ Cõãmacũ marí Òpũ tutuanetõjõãgũ. Cũñ atitóre niirucujãgũ, too sũgueropɯ niirigu, too síropɯ atigũdu niĩ, jĩĩwã.

⁹ Cũã bapari catirá tiipĩrõpɯ duigú catiré petihére cɯogúre “niipetirere dutimasĩã mũũ” jĩĩwã; cũũrẽ padeowá; cũũrẽ ɯsenire ticowa. ¹⁰ Cũã teero tiirécõrõ veinticuatro bũtoá dutirá tiipĩrõpɯ duigú pũto ñicãcoberimena jeacũmurucuwa. Catiré petihére cɯogúre padeowá. Cũã pesaré betorire née, cũyapĩrõ díamacũpɯ cúũwã. Biiro jĩĩwã:

¹¹ Cõãmacũ ãsã Òpũ, niipetirere bauanérigu niĩ mũũ.

Mũũ boorómenarã ate niipetire niĩ.

Teero tiirémãna mũũ ãsã ɯsenipeogũnorã niĩ.

Ësenipeonojĩgũ, biiro jĩĩnoã mũũ:

Mũũ niipetirere dutimasĩgũ niĩ;

ãsã mũũrẽ padeóã;

ãsã mũũrẽ “tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩĩã, jĩĩwã.

* 4:7 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 4:7 Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

5

Cordero opatūnurē néerigue

¹ Үм̄м̄ іñawū sūcā. Tiipīrōp̄m̄ duigú diamacú macā wāmope sicutūnu c̄owí. Puaníñapu jóaritūnu niwū. Siete pirabiaturigie c̄owú. ² Тоорú s̄icū ángele tutuagure іñawū. Cūñ bayiró busurómena wedewi:

—Ñañarére nucājáriguno dícu pirabiaturre pānecojā, iitūnurē jōāmasíqui. ¿Noānó niigari iitūnurē jōāgúdu? jīwī.

³ Өм̄уásep̄m̄, ditap̄m̄, dita docap̄ure tiitūnurē jōāmasígū, tee jóariguere buemasígūno maniwī. ⁴ Tiitūnurē jōāmasígū, tee jóariguere buemasígūno manirí іñagū, ym̄ bayiró utiw̄m̄. ⁵ S̄icū butoá dutirá menamacū ym̄re jīwī:

—Utigu mee tiyá. S̄icū niī, Judayá pōna macū yáí sōāgú* tutuagu tiiróbiro. Cūñrá David pārami niinun̄seḡm̄, cūñrē netōnucádugamirirare cāmewitírigu niī. Teero tiigú, cūñ siete pirabiaturre pānejā, iitūnurē jōāmasíqui, jīwī.

⁶ Tiipīrō deco, bapari catirá deco, veinticuatro butoá dutirá deco Cordero cūñ sīānórigu niipac̄m̄, catigú nucūrī іñawū. Cūñ siete capesári, siete capeari c̄owí. Tee capeari Espiritu Santo siete tutuare cuogú niipetiro atibúrecop̄m̄ ticodiocoriḡm̄ jīdugaro tiia. ⁷ Cordero wáa, tiipīrōp̄m̄ duigú diamacú macā wāmope c̄orítūnurē néewī. ⁸ Cūñ tiitūnurē néerī, bapari catirá, veinticuatro butoá dutirá Cordero díamacū ñicācoberimena jeacūmuwā. Cūñcōrō búapūtērē,† oro baparire c̄owá. Teebaparip̄ure sitiañúre busen̄ōcore dadaro niwū. ⁹ Cūñ mama basaré basara, biiro jīwā: M̄m̄ sīānórigu niī. Cōāmacūrē m̄m̄ye dímena basocáre wapatibosarigu niwū. M̄m̄ wapatibosarira niipetire pōnarī macārā, niipetire wedesera, niipetire macārī

macārā, niipetire dita macārā niīya.

M̄m̄ teero tiirigu niijigū, tiitūnurē née, teeperire pānemasī.

¹⁰ M̄m̄ cūñrē ōpārā, paía wári tiyú, ūsāyagu Cōāmacū dutirére tiiáro jīgū.

Cūñrē niipetire dita macārāre dutiadacua, jī basawa.

¹¹ Үм̄м̄ іñawū sūcā. P̄m̄ ángelea tiipīrōrē, catiráre, butoá dutiráre niisodeanucājeawa. P̄m̄ peti niwā. Cūñrē bapaqueopetimasīña manitú niwū. Cūñrē t̄owú. ¹² Bayiró busurómena jī basapeowa:

Cordero basocáye wapa sīānórigu niī.

Teero tiinóriguemena basocá usenipeogunorā niī. Usenipeonjigū, biiro jī basanoā cūñrē:

“Cūñ tutuanetōjōāgū niī; niipetirere c̄oi; niipetirere masī; cūñ tiidugárere tiimasī; padeonógū niī; niipetirere dutimasī; ññugú niī” jīnoā,

jī basawa.

¹³ Āpērārē t̄owú sūcā. Niipetira Cōāmacū tiiríra ūm̄uásep̄m̄ niirá, ditap̄m̄ niirá, dita docap̄m̄ niirá, día pairímaap̄m̄ niirá jī basapeowa:

Tiipīrōp̄m̄ duigúre, Corderore “añurá niī m̄uā” jīārō;

m̄uārē padeoáro; “m̄uā niipetirere dutimasī” jīārō;

“m̄uā tiidugárere tiimasī” jīārō.

Teerora jīrucujāārō m̄uārē,

jī basawa.

¹⁴ —Teerora jīrō booa, jīwā bapari catirácā.

Butoá dutirápe ñicācoberimena jeacūmu, súubusepeowa.

6

Siete pirabiaturigie

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 5:8 Pecasāyemena: arpas.

¹ Yꝰꝰ ññawũ sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiature cꝰorítũnurẽ jõãñucãwĩ. Niisuguerore pãnecojãwĩ. Sícũ bapari catirá menamacũ wedeserere tuowú. Вуро páari busuré tiiróbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

² Cũũ teero jĩĩari sirogãrã, yꝰꝰ ññawũ sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũũ sotoapꝰ pesagú bueripĩrẽ cuowí. Cũũya dupu pesarí betore ticonowĩ. Cãmerísĩã netõñucãtoarigu cãmerísĩã netõñucãgũ witiwawi sũcã.

³ Cordero síro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁴ ãpĩ caballo witiatiwi. Sõãgũ niwĩ. Cũũ sotoapꝰ pesagúre cãmerísĩããdare dutirẽ ticonowĩ. Teero tiigú, atibúreco macãrãrẽ ãñurõ niirecutimiãrirare cãmerísĩãrĩ tiigú witiwawi. Cũũ espada pairípĩ ticonowĩ.

⁵ Cordero pꝰaró pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

Yꝰꝰ ññawũ sũcã. ãpĩ caballo witiatiwi. Ñígũ niwĩ. Cũũ sotoapꝰ pesagú nucãrẽ queoróre* ñoonéwĩ. ⁶ Catirá watoapꝰre sícũ wedeseri tiiróbiro tuowú:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocorõ wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocorõ wapacutía. Use yaarépꝰre ayiorẽre, vinorẽ ñãnorĩ tiiríjãña, jĩwĩ.

⁷ Cordero itiáro pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁸ Yꝰꝰ ññawũ sũcã. ãpĩ caballo witiatiwi. Butiwiyasãñugũ niwĩ. Cũũ sotoapꝰ pesagú wãmecutiwi Diaré Õpũ. Cũũrẽ ññugũ wãmecutiwi Diarira Yeeripũnarĩ Niirõpũ. Cũã dutimasĩrere ticonowã. Tee dutirẽ cꝰorémena atibúreco macãrã sicaniña deco macãrãrẽ† sãwã. Cãmerísĩãremena, jꝰabóaremena, diarémene sãwã. Wáicũra cúaracã sããpuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pãneãri siro, aperó pãnerĩ, diarira yeeripũnarĩrẽ ññawũ. Cũã Cõãmacũye queti, Jesuyere wederigue wapa sãñórira niwã. Cũã Cõãmacũrẽ wáicũra sóepeoro tiiróbiro bauró docapꝰ niwã. ¹⁰ Cũã bayiró busurómena wedesewa:

—Õpũ ñãñaré manigũ, diamacũ niigũ, ¿deero biiri mꝰꝰ iibũrecope niirãrẽ bese, ñãñarõ tiicãmégũdari, cũã ãsãrẽ sããrĩgue wapa? jĩwã.

¹¹ Cũãcõrõ suti butiré ticonowã. Cũãrẽ jĩwĩ:

—ãpẽrá mũã menamacãrã Jesuyere wederã, teero biiri mũã tiiróbiro padeorã sãñóã-dacua. Yeerisãña ména, tée cũãrẽ sããpetĩripꝰ, jĩwĩ.

¹² Cordero sicamoqueñe pirabiare pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ateré ññawũ: Dita bayiró cãmeñawũ; muĩpũ búreco macũ bayiró ñíigũca wáawi. Muĩpũ ñami macũ díi tiiróbiro bayiró sõawĩ. ¹³ Ñocõã ditapꝰ ñaacodiawa; wĩno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. ¹⁴ Õmũãse ditijõawũ opacaserore paatũnúacojãrõ tiiróbiro. Niipetire ãtãyucũ, nucũrí aperopũ jeabatanucãjõawũ. ¹⁵ Atibúreco macãrã õpãrã, upatĩ macãrã, surarare dutirá, pee apeyé cꝰorã, tutuara, niipetira dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã ãtãtutiripꝰ dutiwã. Õtãyucũ maquẽ ãtãquiritõ watoapꝰcãrẽ dutiwã.

¹⁶ Õtãyucũre, ãtãquiritõrẽ basocã niiripacari, cũã jĩmiwã:

—Õsãrẽ cãmotãya; ãsã sotoa ñãapeajeaya, tiipĩrõpꝰ duigũ ãsãrẽ ññabuarijããrõ jĩrã. Cordero bayiró cúagu ãsã ñãñaré tiiré wapa cũũ ñãñarõ tiãdarecãrẽ cãmotãya. ¹⁷ Cũã ãsãmena bayiró cúari bureco jeatoa sãa. ¿Noã sãcãrĩbĩbogari teerẽ? jĩwã.

7

Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũ wãmerẽ ñãadiyóturigue

* 6:5 Pecasãyemena: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

¹ Too síro yuu ññawũ sũcã. Bapari ángelea ditapũre nucũrĩ ññawũ, sícũ muĩpũ muãatirope, ãpĩ muĩpũ sããwarope, ãpĩ nortepe, ãpĩ surpe. Wĩno cũã pũto jearére cãmotáwa. Teero tiiró, wĩno ditapũre, día pairímaapũre, yucũpũre páapucoriwũ. ² Cũã ditare, día pairímaare ñañodutínoyira. ãpĩ ángelere ññawũ. Cũũ muĩpũ muãatirope atiwĩ. Cũũ Cõamacũ catigú wãme jóatunoãrĩrore cõowĩ. Cũũ cũã baparire bayiró busurómena jĩwĩ:

³ —Dita, pairímaa, yucuré ñañoríjãña ména. Tée marĩyagu Cõamacũ padecoterare cũãye diaporaripũ cũũ wãmeré ñaadiyótuari siropũ, ñañoñá, jĩwĩ.

⁴ “Noquẽrã niĩya” jĩ wederi tũowú. Ciento cuarenta y cuatro mil basocá niiwã. Cũã Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã cũãye diaporaripũ Cõamacũ wãme ñaadiyótunorira niiwã:

⁵ Judayá põna macãrã doce mil basocá,

Rubenyá põna macãrã doce mil,

Gadya põna macãrã doce mil,

⁶ Aserya põna macãrã doce mil,

Neftalíya põna macãrã doce mil,

Manaséya põna macãrã doce mil,

⁷ Simeonyá põna macãrã doce mil,

Leviyá põna macãrã doce mil,

Isacarya põna macãrã doce mil,

⁸ Zabulónya põna macãrã doce mil,

Joseyá põna macãrã doce mil,

Benjamínya põna macãrã doce mil basocá niiwã.

Niipetira cũãye diaporaripũre Cõamacũ wãme ñaadiyótunorira niiwã.

Pa suti butiré sãñarirare ññarigue

⁹ Too síro yuu ññawũ sũcã. Paũ basocá niipetire dita macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire wedeserare ññawũ. Cũã tiipĩrõ díamacũ, Cordero díamacũ nucũwã. Cũãrẽ bapaqueopetimasíña manitú niiwũ. Cũã suti butiré sãnarira iquiquerire cõowá. ¹⁰ Cũã bayiró busurómena wedesewa:

Marĩyagu Cõamacũ tiipĩrõpũ duigú marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ.

Corderocã marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ,

jĩwã. ¹¹ Niipetira ángelea tiipĩrõrẽ, bũtoá dutiráre, bapari catiráre nucũsodeawa.

Ángelea tiipĩrõ pũto jea, cũãye diaporarire munibiácũmujeawa. Cõamacũrẽ padeowá.

¹² Biiro jĩwã:

Ûsãyagu Cõamacũrẽ “ãñugú niĩ” jĩãrõ;

“niipetirere dutimasíã; niipetirere masíã” jĩãrõ;

“bayiró useniã mũmũmena; mũnrẽ padeóa” jĩãrõ;

“mũũ tutuanetõjõãgũ niĩã; mũũ tiidũgárere tiimasíã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ mũnrẽ,

jĩwã.

¹³ Sícũ bucũ yũre sãĩñáwĩ:

—Ñniã suti butiré sãnarira ¿noo macãrã niĩ? ¿Noopá atiyiri? jĩwĩ.

¹⁴ Yũũ cũũrẽ yũũwũ:

—Mũũ masĩcu.

Cũũpe yũũre jĩwĩ:

—Ñniã bayiró ñañarõ netõré burecori wáaritore, ñañarõ netõrĩra niĩya. Cũã Corderoye díimena cũã ñañaré tiirĩguere cosenórira niĩya. Teero tiiró, cũãye suti butiré “ñañaré manirã niĩya” jĩũũgaro tiia. ¹⁵ Teero tiirá, cũã Cõamacũyapĩrõ díamacũ niĩya. Cũũya wii ñmũãse macã wiipũre búrecori, ñnamirí cũũ dutirére tiĩya. Tiipĩrõpũ duigú

cúāmena nii, cúārē cotegudaqui. ¹⁶ Cúā juabóanemoricua; oco sīnidugánemoricua. Cúārē muĩpũ sónemoriqui; asiré tuunemóricua. ¹⁷ Cordero tiipĩrõ decopũ niigũ ovejare tiiróbiro cúārē cotegudaqui. Cúārē catiré petihére ticogudaqui oveja coterí basocu cūyayarare oco witerí copepũ néewaro tiiróbiro. Cōāmacũ niipetira cúā yaco ocoré cosegúdaqui, jĩwĩ.

8

Niituro pirabiaro; sitiañúre busemũõcoriga

¹ Cordero niituro pirabiaro pānerĩ, ũmuásepũ ditamanĩjõāwũ. Sica hora deco teero wáawũ. ² Yũũ ññawũ sũcā: Siete ángelea Cōāmacũ díamacũ nucũrĩ ññawũ. Cúārē siete putirépaure ticowi. ³ Āpĩ ángele ati, wáicura sópeoro tiiróbiro baurópũ jeanucāwĩ. Sitiañúre busemũõcoriga orogare cuowí. Cũũ pairó sitiañúre cũũ buseadarere ticonowĩ. Tiipĩrõ díamacũ sitiañúre sópeoro oromena tiinóriro niuwũ. Sitiañúrere néewawi toopũ, niipetira Cōāmacũrē padeorá sãirémena muāwaaro jĩgũ. ⁴ Ángele yoonerígarũ sitiañúre õme witiwũ. Cōāmacũrē padeorá sãiré tee õmemena bocamuā, Cōāmacũ putopũ busemuājeawũ. ⁵ Tee tiári siro, ángele sópeoro maquē nitĩ asiyárerere sitiañúre sóerigarũ néesádadowi. Tiigaré atibúrecopũ déediocowi. Cũũ déedioconi, bũpo páare, bũsuré, bũpo wáayore wáawũ. Dita cāmeñawũ.

Ángelea putirépaure putirigue

⁶ Siete ángelea siete putirépaure cuorá cúā basiro quēnowá, teeré putiádera.

⁷ Niisuguegu putiwí. Cũũ putirí, atibúrecopure oco Perú yusúareperi* déedioconowũ; pecame dímena wúorigue déedioconowũ. Teero wáari, atibúreco decomena duaró† jũũtuwũ. Yucucā decomena duaró jũũtuwũ. Tāa niipetire jũũpetijõāwũ.

⁸ Cũũ siro macũ putiwí. Cũũ putirí, ũtāgũ pairígu jũũrõ tiiróbiro día pairímaaru déedioconowũ. Tiimaá decomena duaró dímaa wáawũ. ⁹ Wai decomena duaró‡ diawa. Doorépaure decomena duaró§ watibatéjõāwũ.

¹⁰ Puará siro āpĩ putiwí. Cũũ putirí, ñocõāwũ paigũ ñaacodiawi. Ñaadiagu, sãwócori tutu tiiróbiro jũũdiawi. Cũũ díamaarĩ niiré, oco witeré copeperi niiré decomena duaró sotoaru ñaapeawi. ¹¹ Ñocõāwũ wāmecutiwi “sũguēgũ”.* Teero tiiró, oco sũguēré wáawũ.† Basocá tee oco sīnirá, paũ diawa.

¹² Itiárã siro āpĩ putiwí. Cũũ putirí, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõá decomena duaró posajõāwã. Teero tiiró, decomena duaró naĩtĩajõāwũ; búreco decomena duaró bauríwũ; ñamicã teerora.

¹³ Yũũ ññawũ sũcā. Cáapacu ũmuásepũ wũurĩ ññawũ. Bayiró bũsurómena wedesewi:

—Bóaneorã niĩadacua atibúreco macārã, dusarépaure bũsurĩ. Itiárã ángelea teepaure putiádera dusaáya ména, jĩwĩ.

9

¹ Bapari siro āpĩ putiwí. Cũũ putirí, ñocõāwũ atibúrecopũ ñaadiarigure ññawũ. Cũũ sicasawi niiditidiari cope sãāwaro macã sawire ticonowĩ. ² Cũũ tiicope sãāwarore sawipówĩ. Cũũ páõrĩ, õme pairó busewitiwũ wese jũũrõ tiiróbiro. Tiicope maquē õme muĩpũrē naĩtĩajõārĩ tiuwũ. ³ Tee õmemena paũ yeseroa atibúrecopure wũwáwa. Cúā tóamasirere ticonowã. Tee dutirémena atiditá macārãrē cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pũũrē, yucuré ñañoríwa. Basocá Cōāmacũ wāme cúāye diapóaripũ cuohéra dícuere tóawa. ⁵ Cúārē tóasiādutiriwi. Teero sãrõno tiigũ, sicamoquēne muĩpũrã cúārē teero tóarucujãwã. Cúā tóare cutiapa tóarobiro pũniwũ.

* 8:7 Pecasāyemena: granizo. † 8:7 La tercera parte. ‡ 8:9 La tercera parte. § 8:9 La tercera parte. * 8:11 Pecasāyemena: ajenjo. † 8:11 La tercera parte de las aguas.

⁶ Teeburecorire basocá diarére ãmaãmiãdacua. Buarícua. Bayiró diadugapacara, diamasíricua.

⁷ Yeseroa yuu ñnarí, caballoa câmerísîãrã wáadara quënoárira tiiróbiro bauwá. Cúãye dupupápu oro betoribiro baurére pesawa. Basocábiro diapóacutiwa. ⁸ Numiábiro póañapõcutiwa. Yáiwabiro upicutiwa. ⁹ Cúã cutirore câmotáre cõme caserobiro bauré niuwã. Cúã wuarí, bayiró busuwu. Basocá câmerísîãrã wáara, pau caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuwu. ¹⁰ Cúã pîcõõrîpure cutiapa tiiróbiro tóarepa cuowá. Teeména sicamoquëne muîpûrã basocáre tóawa. ¹¹ Yeseroa õpû niiditidiari cope dutigú niîi. Cúã hebreoayemena wãmecütii Abadón. Griegoayemena wãmecütii Apolión.*

¹² Ñañarõ netõsugüere wáaa méé. Puaró dusaa ména.

¹³ Sicamoquënerã siro ãpî putiwí. Cúã putirí, Cõãmacû díamacûpu sitiaãñüre sópeoro oromena tiiríro bapari capesári cuoró watoapu sícû wedeseri tuowú. ¹⁴ Tiiwú putiárigure jîiti:

—Bapari ángelea Cõãmacûrë netõnacárigu menamacãrã siatúnacõnorira día Éufrates puto niîya. Cúãrë jõãñá, jîiti.

¹⁵ Cúã teero jîirí tuogú, bapari ángeleare jõawí. Cúã basocáre decomena duaró† sîããdara niuwã. Cúã tii hora, tiibureco, tiimuîpû, tiicûma niirí, “sîããdacu” jîinorira niiyira. ¹⁶ Cúã menamacãrã caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niuwã. “Noquëã niîya” jîirí tuowú.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cúã sotoa pesaráre biiro bauráre ññawû: Cúã cutirore câmotáre sõaró, sũmeró, ewuro niuwã. Caballoa yáwa tiiróbiro dupupácutiwa. Cúã useripu õme, pecame witiwu. Azufre jũuré póasusuwitiwu. ¹⁸ Basocá decomena duaró sîãnówã ate itiáro ñañarémena: õme, pecame, azufre cúã useropu witiyémena. ¹⁹ Caballoa cúã useripu witiyémena, cúãye pîcõõrîmena sîãmasíre ticonowã. Cúãye pîcõõrî ãñabiro bauwú. Ñña dupupá tiiróbiro baurémena basocáre cãmituwa.

²⁰ Æpërá sîãnóriarirape teerora ñañaré tiirucújãwã. Cúã ñañaré tiiré “nocõrõ tiidúada” jîi wãcûpatiriwa; wasoríwa. Cúã wãtîãrë, oromena weerirare, platamena weerirare, broncemena weerirare, ãtãperimena tiirírare, yucuména tiirírare padeorucújãwã. Cúã padeorápe ññariya; tuoríya; wáamasíriya. ²¹ Basocáre sîãdúriwa; yáwa oco sitará jîiditoreména tiirénorë tiidúriwa; ãpëãména ñañarõ ñeeapeduriwa; yaadúriwa; wãcûpati, wasorídojãwã.

10

Péeritûnugãrë ángele cuorígue queti

¹ Yuu ññawû súcã. Æpî ángele tutuagu ãmuãsepû niîãrigu diiátiwi. Cúã õmebureári watoapu diiátiwi. Bueda cúãya dupu sotoare niuwã. Cúãya diapóa muîpû tiiróbiro asiyáwu. Cúãye ñicãrî jũuré botari tiiróbiro bauwú. ² Cúãya wãmopu pupioáritûnugãrë cuowí. Diamacú macã dupoména pairímaapu cutacúwí. Acuniña macã dupoména ditapu cutacúwí. ³ Yáiwá tiiróbiro bayiró acaribíreména wedesewi. Cúã wedeseri, siete bupoa wedesewa. ⁴ Siete bupoa wedeseari siro, teeré jóagudu tiimíwã. Teeré jóagudu tiirí, ãmuãsepû wedeseri tuowú:

—Siete bupoa wedeseariguere ãpërá masírijããrõ. Jóarijãña, jîiwí.

⁵ Ditapu, día pairímaapu nucûrî yuu ññarigu diamacú macã wãmoména ãmuãsepû súumõcowi, “diamacúrá jîigû tii” jîigû. ⁶ Cõãmacû catirucugu, ãmuãse, ãmuãse maquë, dita, dita maquë, pairímaa, pairímaa niiré tiirígu wãmeména jîiwí:

* 9:11 Apolión griegoayeména “Ñañogú” jîidugaro tiicú. † 9:15 La tercera parte.

—Yoari cotenemorõ maniádadu sáa. ⁷ Niitugu ángele putinucáritabere Cõamacũ “biiro tiigúda” jĩrirobirora wáaadacu. Tíatoru cũyara profetas cũ tiiádarere wederobirora wáaadacu, jĩwĩ.

⁸ Ũmuásepũ wedesearigu yũre wedesewi sũcã:

—Ángele díarũ, ditaru nucũgũ putoru wáa, cũya wãmorũ cuorítũnu pupioáritũnurẽ néeña, jĩwĩ.

⁹ Cũ teero jĩrĩ tuogú, ángele putoru wáawũ.

—Pupioáritũnugãrẽ ticoya, jĩwũ.

—Née, yaajãña. Mũ useropũre mumiã oco tiiróbiro ipitiadacu ména. Mũ páagarũ jearo, sũguẽ niiádadu, jĩwĩ.

¹⁰ Cũya wãmorũ cuorítũnugã pupioáritũnugãrẽ née, yaawũ. Yũ useropũre mumiã oco tiiróbiro ipitiwũ. Yũ yaasõnecori, páagarũ sũguẽ niitu. ¹¹ Yũre jĩwĩ sũcã:

—Peemacãrĩ macãrãrẽ, peedita macãrãrẽ, pee wedesere wedeserare, paũ õpãrãrẽ Cõamacũ wededutirere wedegu wáaya sũcã, jĩwĩ.

11

Puará Cõamacũyere wederáye queti

¹ Wii tiirá queorígũbiro baurígũre ticonowũ yũ. Ticogu, yũre jĩwĩ:

—Cõamacũwiire, sitiañũre sópeorore queogú wáaya. Tiiwipũ niirã yũre padeorãre bapaqueoya. ² Tiiwĩ wesa macã yepare queoríjãña. Judíoa niihãrãrẽ ticori yepa niiã. Cũã cuarenta y dos muĩpũrã Jerusalãnrẽ bayiró potocórõ wáanetõádadua, jĩwĩ.

³ Cũ jĩnemowĩ:

—Puará yéere wedeadarare ticogũdadu. Cũã mil doscientos sesenta burecori yũ wededutirere wedeadadua. Bóaneõrere ãnorã, bóaneõre sutire sãñarira niiádadua, jĩwĩ.

⁴ Cũã puagú olivo yucu tiiróbiro niirã niĩya.* Cũãrã sũcã puagá sãwócore pesaré yucu tiiróbiro niirã niĩya. Cõamacũ puto macãrã niĩya. ⁵ Apãrã cúãrẽ ñañarõ tiidugári, cúã useripu pecame jũwitiremena cúãrẽ ññatutirare sóeditiojãcu. Cũãrẽ ñañarõ tiidugãgũno teeména sãnógũdaqui. ⁶ Cũã oco peaheri tiimasícua Cõamacũ cúãrẽ wededutirere wederé burecorire. Ocoré dí posari tiimasícua. Cũã booró tiidugãrecõrõ atibúrecore ñañarõ wáari tiimasícua.

⁷ Cũã Cõamacũ wededutirere wedeyaponoãri siro, quiogú peti niiditidiari cope macũ cúãmena cãmerísãgũdaqui. Cũãrẽ netõnucã, sãjãgũdaqui. ⁸ Cũãye õpũrĩniãrẽ macãcapũ basocã wáanetõrõrũ cõãnoádadu. Tiimacã cúã Õpũrẽ curusaru sãrĩ macã niiã. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niiã” jĩĩya. ⁹ Itiábureco apebúreco deco niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire dita macãrã cúãye õpũrĩniãrẽ ññaadadua. Tee õpũrĩniãrẽ ãtãtutiru cúũdutiriadadua. ¹⁰ Cũã puarã atibúreco macãrãrẽ ñañarõ netõrĩ tiirãra niiwã. Teero tiirã, cúãye õpũrĩniãrẽ ññarã, useniádadua. Cũã bayiró usenirã, apeyenõ cãmerĩ ticoadadua.

¹¹ Itiábureco apebúreco deco wáaromena Cõamacũ cúãrẽ catiré ticowi sũcã. Teero tiirã, wũmunucãwã. Basocã cúãrẽ ññarã, bayiró cuiwa. ¹² Sícũ ũmuásepũ niigũ bayiró busurõmena wedeseri tuowã:

—Anopũ muãatiya, jĩti.

Teero tiirã, õmebũnaména muãwawa. Cũã muãwari, cúã wãpãrã ññawã. ¹³ Toorã dita bayiró cãmeñawã. Tiimacãpũre pee† wiseri peecódiawũ. Siete mil basocã diawa. Apãrã dũsãrira bayiró cuiwa. “Cõamacũ ũmuásepũ niigũ dícu niipetirere dutimasíqui”, jĩwã.

¹⁴ Puarímena ñañarõ netõrẽ wáatoa mée. Máata apeyé ññarãrẽ atiadacu.

Ángele niitugu putirígue

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14. † 11:13 La décima parte de la ciudad.

¹⁵ Ángele niitugu putiwí. Cũũ putirí, ũmuásepũ niirá bayiró busurómena wedesewa: —Basocá òpárá dutiré nocōrōrã petia.

Cũã dutimiãriguere marí Òpũ Cõamacũ dutigũdu tiii; cũũ beserigu Cristo teerora dutigũdu tiii.

Dutirucujãgũdaqui sãa, jĩwã.

¹⁶ Cõamacũ díamacũ veinticuatro bũtoá dutirá cũã duirépĩrĩpũ duirá cũãye diapóarire munibiácũmujeawa. Cũũrẽ padeorá, ¹⁷ biiro jĩpeowa:

—Cõamacũ ũsã Òpũ, mũũ tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too sũgueropũ niirigu niĩã.

Mũũ tutuanetõjõãremena dutinũcãã. Teero tiirã, mũũrẽ usenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macãrã mũũmena cúamiwã.

Mũũ cũãmena bayiró cúarito jeaa, diarirare wapa tiiádarito teerora.

Niipetira mũũrẽ padecoterare wapatígũdacu. Cũã mũũyara profetas niĩya.

Mũũrẽ padeorãre wapatígũdacu. Ʋpũtí macãrã mũũrẽ quioníremena ñnarí, cũãcãrẽ wapatígũdacu. Búri niirã mũũrẽ quioníremena ñnarí, cũãcãrẽ wapatígũdacu.

Atiditã macãrãrẽ posari tiirãre cõããdare jeaa, jĩwã.

¹⁹ Cũã teero jĩãri siro, Cõamacũwii ũmuásepũ niirí wii ráõnowũ. Tiiwí popeapũre sicatiba niiwũ. Tiitiba Cõamacũ dutiré jóaturigue cõorépĩrĩ sãñarítiba niiwũ. Bũpo wããyore, busuré, bũpo páare wáawũ. Dita cãmeñawũ. Ocopéri yũsuãreperi bayiró peti ñaawũ.

12

Numióye queti; pĩnocabiro baugúye queti

¹ Ʋmuásepũ merẽã bauré peti baurére ñhawũ. Toopú sícõ numió niiwõ. Coo sãñarõ muĩpũ búreco macũ asiyároburo bauwũ. Nami macũ muĩpũ sotoa cooye ðuporire péojĩgõ niiwõ. Cooya dupurũre doce ñocõã cõoríbeto pesawũ. ² Coo niipacó niiwõ. Põnacutíadari sũguerogã, pũnirére pũninogõ acaribíwo. ³ Ʋmuásepũ merẽã bauré ñhawũ sũcã. Sícũ pĩnocabiro baugũ* sõãgũcãre ñhawũ. Cũũ siete dupurã cõowí. Pũamóquẽne capesáricutigu niiwí. Siete pesaré betori tee dupurãpũre pesawũ. ⁴ Cũũ pĩcõõmena ũmuásepũ niimirira pau† ñocõãrẽ páabatediocowi ditapũ. Cũũ põnacutígodo pũto nucũwí, coo macũ bauári, yaagũda jĩigũ. ⁵ Coo sícũ wĩmagũ põnacutíwo. Cũũ niipetire dita macãrã Òpũ niigũdu niiwí. Tutuaromena dutigũdu niiwí. Too síro coo macũ Cõamacũ pũtorũ máata néewanowí cũũmena dutigũdũre. ⁶ Numiópe basocã manirõpũ dutijõãwõ Cõamacũ coore quẽnobosáripũ. Toopú coore mil doscientos sesenta búrecori yaaré ecanówõ.

⁷ Ʋmuásepũ cãmeríquẽre wáawũ. Miguel, ãpẽrá cũũyara ángelea pĩnocamena cãmeríquẽwã. Pĩnoca, teero biiri cũũyara cãmeríquẽpacara, ⁸ netõnũcãmasĩriwa. Teero tiirã, cũã ũmuásepũre niinemomasĩriwa. ⁹ Pĩnoca cõãjãnowí. Cũũrã sicato macũ pĩno, wãtĩãrẽ dutigũ, Satanás, niipetiro macãrãrẽ jĩditogu niĩ. Cũũ, cũũyaramena ditapũ cõãdiocojãnowí.

¹⁰ Teero wáaari siro, ũmuásepũ wedeseri tũowũ. Bayiró busurómena jĩwí:

—Marĩrẽ netõnére jeatoaa.

Cõamacũ tutuare, cũũ marí Òpũ niiré jeatoaa.

Cũũ beserigu Cristo dutiadarocã jeatoaa.

Marí menamacãrã Cõamacũrẽ padeorãre wedesãrigũ ũmuásepũ niimiãrigũ cõãdiocojãnowí.

Cũũ búrecori, ñamirí ũsãyagũ Cõamacũ ñnacoropũ cũãrẽ wedesãrucuwi.

* 12:3 Pecasãyemena: dragón. † 12:4 La tercera parte.

¹¹ Cordero diagu, díi òmayudiabosariguere padeoríra niijírã, Cõãmacũye quetire wederucurira niijírã, cũũrẽ netõncãwã.

Ãpẽrá cũãrẽ Cristoye wederé wapa sããdugápacari, cuiro maniró wederucuwa.

¹² Teero tiirã, ángelea, niipetira ãmũãsepũ niirã, ãseniña.

Atibúreco macãrãpe, día pairímaa macãrãcã, bóaneõrã niĩadacu mũã.

Satanás “péerogã dusaa yũure cõããdaro” jĩĩ masijĩgũ,

bayiró cúaremena mũã pũto diiwãawĩ,

jĩĩwĩ.

¹³ Pĩnoca ditapũ cõãdiocori ãñagũ, macũcutirigore nũnũwãwi ñañarõ tiidugágu.

¹⁴ Coope cárapacũ wũũrere ticonowõ, basocã manirõpũ wũũwãgodo. Too coo niirõpũ itiácũma apesũmã deco yaarẽ ecanówõ, pĩnoca coore buamasíhẽrõpũ. ¹⁵ Coo wáarirope pĩnoca ocoré día tiiróbiro eoyúcomiwĩ, coore duari tiidugágu. ¹⁶ Cũũ teero tiirĩ, Cõãmacũ ditare yetiri tiiwĩ, coore tiiápugũ. Yeticutũa, pĩnoca eoyúcoremena día wáari tiimĩãriguere néecosãwũ. ¹⁷ Teero wáari ãñagũ, pĩnoca numiõmena cúanetõjõãwĩ. Coo pãrãmerã niinũnũsera dusarãmena cãmerísĩãgũ wãawĩ. Cũã Cõãmacũ dutirere tiirã, Jesuyere wederã niĩya. ¹⁸ Pĩnoca pairímaa wesapũ jeanũcãwĩ.

13

Puarã quioráye queti

¹ Yũũ ãñawũ sũcã. Sícũ quiogũ peti día pairímaapũ pãmũpasãwi. Cũũ puamóquẽne capesáricutiwi. Siete dupupã cũowĩ. Puamóquẽne pesarẽ betori tee capesáricõrõ pesawũ. Cũũye dupupãpũre Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ.

² Quiogũ peti yũũ ãñarigu yái dodogũbiro baugũ* niiwĩ. Cũũ bucobiro† dũporicutiwi. Cũũ yáibiro‡ userocutiwi. Pĩnoca cũũrẽ cũũ tutuare, cũũ pee tiimasírere ticowi. Cũũrẽ cũũ duiirĩpĩrõpũ dũpowi, “dutiya” jĩĩgũ. ³ Sicadupupũre cãmirõca niiwũ. Catiri tiirĩ cãmirõca mee niiwũ. Teero niipacaro, yatiriro niiwũ. Teero tiirã, atibúreco macãrã quiogũ petire ãñamanijõãrã, cũũrẽ nũnũjãwã. ⁴ Basocã pĩnocare padeowã, cũũ quiogũ petire tiimasírere ticori ãñarã. Quiogũ peticãrẽ padeorã jĩĩwã:

—Quiogũ peti tiiróbiro tutuagu manĩ. Sícũno cũũmena cãmerísĩãmasĩriqui, jĩĩmiwã.

⁵ Pĩnoca cũũ “dutiya” jĩĩãrigũre biiro jĩĩdutiwi: “Cõãmacũ tiimasírere tiimasĩã yũũcã; yũũ niipetire dutimasĩgũno niã”, jĩĩmiwĩ. Cuarenta y dos muĩpũrã cũũ tiimasírere tiirĩ, Cõãmacũ teero ãñajãwĩ ména. ⁶ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesewi. Cũũ wãmerẽ, cũũ niirõrẽ, ãmũãsepũ niirãrẽ ñañarõ wedesewi. ⁷ Cũũ Cõãmacũ padeorãre cãmerísĩã netõncãrĩ, Cõãmacũpe cũũrẽ teero ãñajãwĩ ména. Cũũ niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire macãrĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire dita macãrãrẽ dutimasírere ticonowĩ. ⁸ Niipetira atibúreco macãrã cũũrẽ padeoãdacua. Cũã niĩya Cordero cũã sããmĩrigũyarpũ cũã wãmerẽ jóatunoña manirã. Tiipũpũre catirẽ petihere cũorãye wãme dícu jóatunoã. Cũã wãme jóatunoyiro atibúreco nũcãrĩpũ.

⁹ Tũodugãrano tũomasĩãdacua:

¹⁰ “Peresu sõneconoãdacua” jĩĩnorira

peresu wãaadacua, Cõãmacũ cũãrẽ “teero tiinóãdacua” jĩĩrirobirora.

“Espadamena sããnóãdacua” jĩĩnorira

espadamena sããnóãdacua, Cõãmacũ cũãrẽ “teero tiinóãdacu” jĩĩrirobirora.

Teero wãapacari, Cõãmacũrẽ padeorã wãcũtutua, cũũrẽ ãñurõ padeorõ booa.

¹¹ Yũũ ãñawũ sũcã. Ãpĩ quiogũ peti dita popeapũ mũãatiwi. Cũũ sícũ corderobiro puarõ capesáricutiwi. Cũũ wedesere sícũ pĩnoca busũrobiro tũonówũ. ¹² Cũũ niisũguerigu quiogũ peti dutirẽnorẽ niipetirere cũoquí. Cũũ ãñacoropũ tee niipetiremena

* 13:2 Pecasãyemena: leopardo. † 13:2 Españolmena: oso; portuguésmena: urso. ‡ 13:2 Españolmena: león; portuguésmena: leão.

dutimasĩ. Cũũ atibúreco niirárẽ niisuguerigu cãmíro yatinorigure padeorĩ tiii. ¹³ Cũũ merẽã baurétõ tiiéñoĩ. Basocá ññacoropũ ãmũãse macã pecamerẽ ditapũ diiátiri tiii. ¹⁴ Cũũ niisuguerigu quiogú peti ññacoropũ merẽã bauré tiiéñoĩ, Cõãmacũ teero ññajãĩ. Cũũpe tee tiiéñoremena atibúreco macãrãrẽ jĩiditoi. Tee jĩiditoremene niisuguerigu queorere weedutii. Niisuguerigũra niĩ espadamena cãmítunorigũ niipacũ, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cũũ siro dita popeapũ muãatirigũre catiri tiirere ticowi. Teemena niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigũpũre catiré ticowi. Teero tiigú, weerigu wedesemasĩwĩ; cũũrẽ padeohérare sãĩrí tiiwĩ. ¹⁶ Niipetirare cũãye diapóarire o cũãye diamacũ maquẽ wãmorĩrẽ cũũ queorere jóatunorĩ tiiquí. Teero tiirá, búri niirá, uputí macãrã, pee apeyẽ cuorá, bóaneõrã, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirá teerẽ cuoádacua. ¹⁷ Cũũ queoré jóatunoña manigú sãĩmasĩriqui; dúamasĩriqui. Tee queoré quiogú peti wãme o cũũ wãme bapaqueoro niã.

¹⁸ Ateré tuomasĩrõ booa: Tuomasĩrãno quiogú petiye wãmerẽ bapaqueoaro. Basocá teerẽ bapaqueomasĩcua. Cũũye wãme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niã.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cõãmacũrẽ basapeorigue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Cordero ãtãgú Sionpũ nucũwĩ. Cũũmena ciento cuarenta y cuatro mil basocá niwã. Cũã Cordero wãmerẽ, cũũ Pacũ wãmerẽ cũãye diapóaripũre jóatunorira niwã. ² Ñmũãsepũ busũri tuowú. Oco pairó õmasãncõrõbiro, bũpo bayiró páarobiro busũwũ. Pau búapũtẽrã cũãyere búapũtẽrẽ* tiiróbiro busũwũ. ³ Cũã tiipĩrõ pũtopũ, bapari catirá, bũtoá dutirá ññacoropũ mama basaré basawa. Basocá tee basarere masĩmasĩriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocá dícu teerẽ basamasĩwã. Cũã atibúreco macãrã watoapũre netõnénorira niwã. ⁴ Cũã sãĩcãrĩno numiãmena ññãnaré tiirira mee niwã. Cũã Cordero cũũ noo wáaro nũnũyã. Cõãmacũrẽ, Corderore ticosugueadare tiiróbiro niãda jĩĩrã, cũã atibúreco macãrã watoapũre netõnénorira niwã. Teero tiirá, ote dũca butisuguerẽpa Cõãmacũrẽ ticorẽpa tiiróbiro niicua. ⁵ Cũã sãĩcãrĩno jĩĩditorira mee niwã. Cõãmacũ ññacoropũre ññãnaré manirá niĩyã.

Itĩãrã ángelea wederigue

⁶ Yũũ ññawũ sũcã. Ñpĩ ángele ãmũãsepũ wũnetówĩ. Cũũ atibúreco niirárẽ, niipetire dita macãrãrẽ, niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire macãrĩ macãrãrẽ quetiré wedegú niwĩ. Tee queti padeorucúre maquẽ niã. ⁷ Cũũ bayiró busũrómena jĩĩdiocowi:

—Cõãmacũrẽ quioníremene ññãña. “Cũũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩĩña. Cũũ wapa tiíadarito jeatoaa. Cũũ ãmũãsere, atiditaré, díã pairímaarẽ, niipetire ocowitire coperire tiiwĩ. Teero tiirá, cũũrẽ padeoyá, jĩĩwĩ.

⁸ Ñpĩ ángele cũũ siro macũ wũuáti, jĩĩdiocowi:

—Babilonia uputí niimiri macã petijóãã. Petijóãã. Tiimacã macãrã apeditá macãrãrẽ cũã weerirare padeorĩ tiiwá. Teero tiirá, cũãrẽ ññãnarõ ñeeapera, cũmu mecũrã tiiróbiro wáari tiiwá, jĩĩwĩ.

⁹ Ñpĩ ángele pũarã ángelea siro macũ wũuáti, bayiró busũrómena jĩĩdiocowi:

—Quiogú petire, cũũ tiiróbiro baugú weerigũre padeogúno, cũũ queorere cũũyã diapóarũ, cũũyã wãmorũ jóatunorigũre ¹⁰ ññãnarõ tiigúdaqui Cõãmacũ. Cõãmacũ cũũmena bayiró cúagũ, tutuaromena, bóaneõrõ manirõ ññãnarõ tiigúdaqui. Pecame, azufre jũũrẽmena bayiró ññãnarõ netõrĩ tiigúdaqui. Ángelea ññãnaré manirá ññacoropũ,

* 14:2 Pecasãyemene: arpas.

Cordero ñnacorpũ teero tiigúdaqui. ¹¹ Pecame cúaãrẽ ñañarõ tiiríme teero buserucujãã. Petirícu. Quiogú petire, cũũ tiiróbiro baugú weerigure padeorá, cũũ queorére jóatunorira búrecori, ñamirí yeerisãre buarícua.

¹² Teero tiirá, Cõãmacũrẽ padeorá wãcütutuario booa. Cúaã Cõãmacũ dutirére tiirá, Jesuré padeorucúra niĩya, jĩwĩ.

¹³ Үнн ãmũãsepũ wedeseri tuowú sũcã:

—Ateré jóaya: “Mecããmena marĩ Òpũrẽ padeorucújãrira diará useniãdacua”, jĩwĩ.

Espíritu Santo: —Teerora niĩã, jĩwĩ—. Ñañarõ netõpacára, Cõãmacũyere paderucurira niijĩrã, yeerisããdacua. Cõãmacũ cúaã ãmũãsepũ jeari, cúaã ãñurõ tiirígue wapa cúaãrẽ ãñurõ tiigúdaqui, jĩwĩ.

Atibúreco maquẽ oterigüe

¹⁴ Үнн ññawũ sũcã. Òmẽbũrũã butiríbũrũã bauáwũ. Tiibũrũã sotoapũ basocábiro baugú duiwi. Cũũya dupurũre oro beto pesawũ. Wãmopũre diipí† asoyóaripĩ cõowí.

¹⁵ Æpĩ ángele Cõãmacũwii ãmũãse niirí wiipũ niĩãrigũ witiatiwi. Cũũ òmẽbũrũãrũ duigũre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũnyapĩmena oteriguere páataneõña. Atibúreco maquẽ oteré duca seerítono jeatoaa. Bũcũátuajea méé, jĩwĩ.

¹⁶ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, atibúreco maquẽ oteriguere páataneõwĩ. Teedũcare seenéõwĩ.

¹⁷ Æpĩ ángele Cõãmacũwii ãmũãse niirí wiipũ niĩãrigũ witiatiwi. Cũũcã diipí asoyóaripĩ cõowí. ¹⁸ Æpĩ ángele wáicũra sópeero tiiróbiro baurópũ witiatiwi. Cũũ pecamerẽ dutimasĩrere cõoi. Cũũ diipí asoyóaripĩ cõogũre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũnyapĩ asoyóaripĩmena atibúreco maquẽ usetõrĩrẽ páataneõña. Tee ñiijõãtoaa méé.

¹⁹ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, cũũyapĩmena atibúreco maquẽ usere páataneõwĩ. Teeré née, use cutamutóri coperpũ cõãwĩ. Tee cutamutóre “Cõãmacũ ñañarãmena bayiró cúare” jĩdũgaro tiia. ²⁰ Teeusere tiimacã wesapũ cutamutõnowũ. Cúaã cutamutórí, dí pairó witiwũ. Tee dí caballoa wãmũã decorpũ duatuwũ. Wãmũã decorpũ duarócõrõ òmayuyutiawũ trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ñañarõ tiitúadarigüe

¹ Үнн ññawũ sũcã. Apeyé merẽã bauré bayiró ucuanérere ãmũãsepũ ññawũ. Siete ángelea niiwã. Cúaã siete ñañarẽ tiitúadarere cõoádara niiwã. Teeména Cõãmacũ bayiró cúare tiĩãdare petiãdacu.

² Día pairímaabiro ññawũ. Æñurõ ocosusúrimaa, bídrũ pecamemena wúoarimaa tiiróbiro bauwú. Tiimaá pũtopũ basocá nucũwã. Cúaã “quiogú petire, teero biiri cũũrẽ weerigure padeoyá” jĩ dutiriguere netõnũcãrira niiwã. Cúaã “cũũ queorére jóatuya” jĩrĩcãrẽ, netõnũcãrira niiwã. Cúaã Cõãmacũ ticorigüe búapũtẽrẽrẽ cõowá. ³ Cúaã Cõãmacũrẽ padecotegũ Moisés basariguemena basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiro jĩwã:

Cõãmacũ ãsã Òpũ tutuanetõjõãgũ, niipetire mũũ tiiré ãñurõ ññariãñure niĩã.

Teeré ññarã, ãsã ññamanijõãã.

Mũũ niipetire dita macãrã Òpũ niĩã.

Mũũ tiirécũtũre ãñuré niĩã; diamacũ niĩã.

⁴ Niipetira mũũrẽ cuiro booa.

Niipetira mũũrẽ padeoró booa.

Mũũ sĩcũrã ñañarẽ manigũ niĩã.

† 14:14 Pecasãyemena: hoz.

Niipetire dita macārã m̄m̄ p̄to jeará m̄m̄ añurõ tiirére ñnarira niijirã, m̄m̄rẽ padeoádacua,
jĩ basawa.

⁵ Too síro ym̄ ñhawũ sũcã. Cõamacũwii ãm̄ãsep̄m̄ niirí wii popeap̄m̄ Ññunetõjõãri Tatia páõnowũ. Tiitatia popeap̄m̄ Cõamacũ dutiré jóature c̄uorép̄irĩ sãñarítiba niiwũ. ⁶ Cũã siete ángelea tiitatiap̄m̄ niirãrira witiatiwa. Cũã suti butiré jũrĩmaníre bayiró asiyáre sãñarira niiwã. Cutirop̄m̄ oro caserore siatúrira niiwã. Siete ñañaré tiitúadarere ñeeãdara witiatiwa. ⁷ Sícũ catirá menamacũ cũã siete ángeleare siete oro baparire ticowi. Teebaparip̄re Cõamacũ catirucuḡm̄ ñañarãmena bayiró cúare tiíadare maquẽ dadajãwũ. ⁸ Ññunetõjõãri Tatiap̄m̄ cũũ asibatéremena, cũũ tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró, tiitatiap̄re sããwamasĩña maniwũ; tée siete ángelea cũã siete ñañaré tiári sirop̄m̄, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ñañaré tiitúadare c̄uoré bapari

¹ Ym̄m̄ t̄uowũ sũcã. Ym̄m̄ Cõamacũwiip̄m̄ wedeseri t̄uowũ. Siete ángeleare bayiró b̄s̄urómena jĩti:

—Mũãye bapari maquẽrẽ píobatediocora wáaya. Tee maquẽ Cõamacũ ñañarãmena bayiró cúare ññoãdare niíã, jĩti.

² Niisugueḡm̄ wáa, cũũya bapa maquẽrẽ atiditap̄ú píobatediocowi. Teero tiári siro, basocá quiogú petire weeriḡure padeó, cũũrẽ queorére jóatunorirare cãmi bóare wáawũ. Docore, p̄niré niiwũ.

³ Cũũ siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díã pairímaap̄m̄ píobatediocowi. Tiimaá dímaa wáajãwũ. Diariḡuye díbiro niiwũ. Tiimaap̄ú niirã diapetijõãwã.

⁴ Puará siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díamaarip̄m̄, oco witré coperip̄m̄ píobatediocowi. Teemaarĩ, teecoperi díi posajõãwũ. ⁵ Ángele ocóre cotegú wedeseri t̄uowũ:

—Õp̄ũ, m̄m̄ ñañaré manigú niíã.

M̄m̄m̄ cũãrẽ teero wapa tiigú, díamacú maquẽ tiigú tiia.

M̄m̄m̄ niirucujãgũ, too suguerop̄m̄ niiriḡũ niíã.

⁶ Cũã m̄m̄rẽ padeoráre, m̄m̄yara profetare sãyíra.

Cũãye díi õmayucori tiyíra.

Cũã teero tiiré wapa m̄m̄m̄ cũãrẽ díi s̄n̄idutíwũ, jĩwĩ.

⁷ Cõamacũrẽ wáic̄ura sópeoro tiiróbiro bauróp̄m̄ wedesewionecori t̄uowũ:

—Teerora niíã. Cõamacũ ãsã Õp̄ũ tutuanetõjõãgũ, m̄m̄m̄ cũãrẽ wapa tiiré díamacú niíã; m̄m̄m̄ díamacú besea, jĩti.

⁸ Ítíãrã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoap̄m̄ píobatediocowi. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocáre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cũã ñañaré tiirére wãcūpati, wasoríwa. “Cõamacũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩriwa. Ñañarõ peti jĩtutiwa cũũrẽ, tee ñañaré wáari tiipetimasĩjãgũ niipacari.

¹⁰ Bapari siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ quiogú petiyap̄rõp̄m̄ píobatediocowi. Niipetiro cũũ dutirá niiróp̄m̄ naĩtĩãjõãwũ. Basocá p̄ninorã, cũãye ñemerõrĩrẽ bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cũã cãmi bóarere ñnapacara, p̄ninopacara, Cõamacũ ãm̄ãsep̄m̄ niigũrẽ ñañarõ peti jĩtutiwa. Cũã ñañaré tiirére wãcūpati, wasoríwa.

¹² Sicamoquẽnerã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díã Éufratesp̄m̄ píobatediocowi. Tiimaá sibipetijõãrĩ tiinówũ, muĩpũ m̄ããtiro macārã õp̄arã tĩãwaaro jĩrõ.

¹³ Ym̄m̄ ñhawũ sũcã. P̄nocaya ãserop̄m̄, quiogú petiya ãserop̄m̄, corderobiro p̄uaró capesáricutiḡũ “Cõamacũ tiimasĩrere tiimasĩã ym̄cã” jĩditoriḡuaya ãserop̄re ñtíãrã

wātīā witiatiwa. Tūburoabiro baurá niwā. ¹⁴ Wātī tutuaremena tiiéñowā. Niipetiro macārā ōpārārē neādutira witiatiwa, Cōāmacūyaramena cāmerísīāada jīrā. Cūā cāmerísīāadari bureco Cōāmacū netōnucāadari bureco peti niīadacu.

¹⁵ “Āñurō tiiyā. Wācūña maniró yaarépigu atiro tiiróbiro yuu atiguda. Īñacorano cūāye suti sāñāadarere quēnoyúera, yuu atiri, āñurō useniādacua. Teero tiihéra, sutimanirā basocá cūārē ĩñarī, boboadacua”.

¹⁶ Wātīā tūburoabiro baurá atibúreco macārā ōpārārē neārī tiiwā. Cūā neārō hebreoyemena “Armagedón” wāmecutia.

¹⁷ Ángele niitugu cūya bapa maquērē píobatediocowi. Cūū teero tiirí, Cōāmacūwii ũmuāse niirí wii niirípīrōpū bayiró busuró wedesere witiwū.

—Niipetire túajeanoā sáa, jīiti.

¹⁸ Buro wāyore, busuré, bupo páare wáawu. Dita bayiró cāmeñawū. Basocá atibúreco niinucāri sirore, atitócārē dita nocōrōca cāmeñaria. Bayiró peti cāmeñawū.

¹⁹ Uputí niirí macā itiaropū yetinucājōawū. Niipetire macārī jōēdiwawū. Cōāmacū uputí niirí macā Babilonia macārārē acabóriwi, “cūārē wapa tiigúda” jīrigu niijīgū. Cūāmena bayiró cúarigu niijīgū, bóaneōrō maniró cūārē wapa tiiwí. ²⁰ Niipetire nucārí duacodiawū. Ūtāyucu cōājānowū. ²¹ Ocopéri yusuáreperi bayiréperitō basocá sotoapu ñaapeawū. Sīquēñeperi cuarenta kilos nucūwū. Cōāmacū teeperimena cūārē bayiró peti ñañarō tiirí ĩnarā, “ñañarō peti tiigú niī cūū” jījāwā.

17

Ūmuāmena ñeeape wapatárigore wapa tiirígue

¹ Sīcū siete ángelea siete bapari cuoríra menamacū ati, yūure jīwī:

—Jāmu, díamaarí sotoa duigó ũmuāmena ñeeape wapatágore Cōāmacū wapa tiiádare maquērē ēñomá. ² Atibúreco macārā ōpārā coomena ñañarere tiiya. Coo ñañaré tiirémēna atibúreco niirā cūmu mecūrā tiiróbiro wāaaya, jīwī.

³ Yuu cānirípacari ĩñarópure Espiritu quēerópu tiiróbiro ēñonemówī sūcā. Quēerópu ángele yūure basocá manirópu néewawí. Toopú sīcōrē ĩñawū. Coo quiogú peti sotoapu pesawo. Cūū sōāgū niwī. Quiogú petiya ōpūūpure pee Cōāmacūrē ñañarō peti wedesere wāme jóatunoriro niwū. Cūū siete dupupá, puamóquēñe capesári cuowí. ⁴ Numió ñamu tiiróbiro sōā ñiisāñúrōcare, teero biiri bayiró sōārōrē sāñawō. Oro, ũtāperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena mamonorigo niwō. Sicabapa oro bapa cuowó. Āpērāmēna ñañarō ñeeapere tiibarapure dadajāwū. Coo ũmuāmena ñañarō ñeeaperecā toopú niwū. ⁵ Cooya diapórapure wāme jóatunoriro niwū: “Yuu Babilonia Uputí Niirí Macā niā; Numiá Ūmuārē Ñeeape Wapatára Paco niā; Āpērāmēna Ñañarō Ñeeapera Paco niā”, jī jóatunoriro niwū. Teewāme “biiri jīdugaro tiia” jīmasīña maniwū. ⁶ Coo Jesuré padeorá cūyere diamacū wederé wapa cūārē sīadutírigo niwō. Cūā diari ĩñanemodugago, cūmugō sīninemódugago tiiróbiro niwō.

Coore ĩña, bayiró ĩñamanijōāwū. ⁷ Ángele yūure jīwī:

—¿Muu tuomasírígari ĩñamanijōāgū? Numióye maquērē, teero biiri coo pesagúye maquērē muurē masírí tiigúda. Coo pesagú quiogú peti siete dupupá, puamóquēñe capesári cuogú niī. ⁸ Quiogú peti muu ĩnarigu too sugueropū niimiwírā; mecūtígārē manī; niiditidiari copepu muāatigudu tii; pecamepu wāa, yapacutíjāgūdu niī. Teero tiinóadari suguerore, atibúreco macārā quiogú petire “niimiwī; manī; atigudu tii” jīrigu jeari ĩnarā, ĩñamanijōāadacua. Cūā Corderoyapūpu cūā wāmeré jóatunoña manī. Atibúreco nucārīpu tiipūpure catiré petihére cuoadara wāmeré jóatunoā.

⁹ Ateré tuomasírō booa. Siete dupupá siete ũtāyucu jīdugaro tiia. Coo tee ũtāyucu sotoapu duiyo. Tee dupupára sūcā siete ōpārā jīdugaro tiia. ¹⁰ Sicamoquēñerā ōpārā

peticodiawa mée. Sícū dutii. Āpī manii ména. Cūū atigu, péerogā dutigūdaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigu, mecūtīgā manigú, siete ōpārā siro macū niī. Cūū siete ōpārā menamacū niigūrā niī. Pecamepu wáa, yapacutíjāgūdu niī.

¹² P̄uamóquēñe capesári m̄uū ññaárigue p̄uamóquēñerā ōpārā jīdugaro tiia. Cūā dutiriya ména. Quiogú petimena ōpārā tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadacua. ¹³ Cūā sīcārībíro wācūādacua. Cūā dutirá niipacara, quiogú petire “m̄uū sīcūrā dutiya; ūsā m̄uū doca macārā niīādacu” jīādacua. ¹⁴ Cūā Corderomena cāmerísīāādacua. Cūū niipetira ōpārā nemoró uputí macū niijīgū, cūārē netōnucájāgūdaqui. Cūūmena niīādara Cōāmacū booríra, cūū beserira niīya. Cōāmacūrē padeodúririra niīya, jīwī.

¹⁵ Ángele jīnemowī yūre:

—M̄uū numió díamaarī sotoapu duiiri ññaāwū. Teemaarī “niipetire macārī macārā, niipetire pōnarī macārā, niipetire dita macārā, niipetire wedesera niīya” jīdugaro tiia. ¹⁶ P̄uamóquēñerā ōpārā m̄uū ññaārira quiogú petimena ññaagórē ññatutiadacua. Cooyere ēmapetijā, sutimanígō putuári tiīādacua. Cooya ōpūūrē yaaadacua; cōārīré sóecōājāādacua. ¹⁷ Cōāmacū cūārē sīcārībíro wācūrī tiigūdaqui. Teero tiirā, cūā quiogú petire cūā sotoa macū ōpū sōnecoadacua. Cūāpe “ūsā boorómena teero tiia” jī wācūmicua. Quiogú peti cūā ōpū niitugūdaqui, té Cōāmacū “biro wāaadacu” jīrirobirora wáari siropu. ¹⁸ Numió m̄uū ññaárigo “tiimacā uputí niirí macā” jīdugaro tiia. Tiimacā ōpū atibúreco macārā ōpārārē dutigú niigūdaqui, jīwī.

18

Babilonia petirigue

¹ Too síro yūū ññawū sūcā. Āpī ángele ūmuásep̄u niīārigu diiátiwi. Cūū dutiré cuogú peti niīwī. Cūū asibatéremena atibúreco bóebatejōāwū. ² Bayiró busurómena wedesewi: —Babilonia uputí niimiri macā petijōāā. Petijōāā.

Wātīā, minipōná booribasoca niiró posajōāā.

Niipetira wūurā ūniré yaará niirí macā posajōāā; basocá cūā doorácā niīya.

³ Tiimacā numió ññaarō ñeeape wapatágo tiiróbiro ugaripéanori macā niīā.

Coomena niipetire dita macārā cūmu mecūrā tiiróbiro wáawa.

Atibúreco macārā ōpārā coo weerirare padeojírā, ññaarō ñeeapera tiiróbiro niīwā.

Coo ugaripéa netōnucágō, pee peti apeyé bári niiré wapatíāmajāwō.

Teero tiirā, niipetire dita macārā dúari basoca pee apeyé cuorá putuáwa, jīwī.

⁴ Āpī ūmuásep̄u niigú wedeseri tuowú:

—Múā, yūū beserira niirā, tiimacārē witiya,

múācā cūā tiiróbiro ññaaré tiirí.

Cūā tiiróbiro tiirā, ññaarō tiinóbocu.

⁵ Cūā ññaaré tiiré pairó peti b̄ucūácu.

Teero tiigú, Cōāmacū cūā ññaaré tiiré añurō masī.

⁶ Tiimacā macārā āpērārē ññaaré tiirigue wapa teerora cūārē ññaarō tiicāméarō.

Āpērārē posari tiiróbirora p̄uarí nemoró posari tiíaro.

Bóaneō ññarō maniró nemoró cūārē ññaarō tiíaro.

⁷ Tiimacā macārāpe “āpērā nemoró añunetōnucāā” jīmiwā.

Cūā teero jīrigue wapa cūā ññaarō jīriro jeatuario bayiró pūninoirí tiíaro.

Cūā ugaripéa netōnucārā, noo booró apeyenórē wapatíāmajāwā.

Cūā teero tiíamariague wapa cūā ññaarō tiiríro jeatuario bayiró boorituari tiíaro.

Tiimacā macārā wācūya: “Ūsā atiditá ōpō tiiróbiro niīā; wapewio tiiróbiro niiria; booritaridojāādacu”, jī wācūmiya.

⁸ Teero jīiré wapa wācūña maniró sicaburecora ate cūārē ñañaré wáaadacu: Basocá diajōāadacua; āpērā boorituaadacua; ꞡabóare wáaadacu.

Pecamemena sóecōānoādacu. Cōāmacū marī Ōpū cūārē diamacū wapa tiigúdu tutu-
anetōjōāgū niī, jīiwī.

⁹ Atibúreco macārā ōpārā tiimacā macārāmena cōāpōnarē weerirare padeowá. Cūā tiiróbiro ɣgaripéa netōnucārā, noo booró apeyenórē wapatíāmajāwā. Teero tiirā, tiimacā jūū, ōme buse nucūrī ññarā, “ade, ade” jīi, utiadacua. ¹⁰ “Marīcārē ñañarō tiiri” jīirā, yoaropu ññaconucūādacua. Biuro jīiādacua:

—Ade, ade, Babilonia ɣputí niimiri macā, “petirícu” jīimiwū.

Wācūña maniró cūā ñañaré tiiré wapa wapa tiiré jeatoaa, jīiādacua.

¹¹ Niipetire dita macārā dúari basoca cūāye apeyeré sārā manirí ññarā, tiimacārē utiadacua. “Ade, ade”, jīiādacua. ¹² Cūā dúare noquē niimiuro: Oromena tiiré, platomena tiiré, ɣtāperi wapapacáreperi, “perla” wapapacáreperi; teero biiri suti añurō butiré, suti ñamu tiiróbiro sōā ñiisāñúre, suti “seda”, suti bayiró sōārē; teero biiri niipetire yucu sitiaññúreyucu, “marfilmena” tiiré, sawirigumena tiiré, “broncemena” tiiré, cōmeména tiiré, “mármolmena” tiiré; ¹³ teero biiri “canela” wāmecūtire, yaaré poari tiiré, sitiaññúre busere, “mirra” wāmecūtire; teero biiri sīpēbiro bauré sitiaññúre, vino, olivogu dca use, harina añuré pā tiiré, trigo; caballoa wéerecori niimiuro. Āpērā niimiuro: Wáicura apeyé ōmarā, oveja, caballoa, dutiapenori basocacā niimiuro.

¹⁴ Dúari basocá tiimacārē jīiādacua:

—Múā bayiró maīmírigue petijōāā.

Niipetire múā añuré cuomírigue ditijōāā.

Dee tii buaríadacu, jīiādacua.

¹⁵ Teeré dúari basocá, tiimacāpu pairó dúa wapatámiārira yoaropu putuánucāādacua, “marīcārē ñañarō tiiri” jīirā. Utirémēna ¹⁶ biuro jīiādacua:

—Ade, ade, ɣputí niimiri macā ñañanetōjōārō wáajāā.

Tiimacā sícō numió suti añurō butiré, ñamu tiiróbiro sōā ñiisāñúre, bayiró sōārē sāñagó tiiróbiro niimiāwū.

Oro, ɣtāperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena mamonorigo tiiróbiro niimiāwū.

¹⁷ Wācūña maniró ate wapapacáre ditipetijōāā, jīiādacua.

Niipetira dooréwapu waatúra, teepawumena wāanetōrā, teepawupu paderá, niipetira día pairímapu wáarewapu paderá yoaropu putuápasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacā jūū, ōme buseri ññarā, bayiró busurómēna jīiādacua:

—Apemacá tiimacā tiiróbiro ɣputí niiri macā maniā, jīiādacua.

¹⁹ Bayiró bóaneōre ñnorá, cūāye dupupápu ditare maapéoadacua. Uti, bayiró busurómēna jīiādacua:

—Ade, ade, ɣputí niimiri macā ñañanetōjōārō wáajāā.

Tiimacā maquē niyerumena niipetira día pairímapu wáarewapu cuorá añurō wapatámiāwārā.

Wācūña maniró tiimacā ditijōāā, jīiādacua.

²⁰ Múā ɣmūāsepu niirāpe, tiimacārē cōārī, useniña.

Múā Cōāmacārē padeorá, Jesús cūūyere wededutigū beserira, teero biiri profetas, useniña.

Tiimacā macārā múārē ñañarō netōrí tiiwá mée.

Cūā teero tiirígue wapa Cōāmacū cūārē ñañaré wapa tiii sáa.

²¹ Sícu ángele tutuagu ɣtāquicare néemucowí. Oteréperi yaaréperi wāñiāríquica tiiróbiro bauwú. Tiiquire día pairímapu déecōāñogū, biuro jīiwī:

—Atiquire déecōāñorō tiiróbiro Babilonia ɣputí niimiri macā petijōāādacu.

Ññanemoricu sáa.

²² Tiimacāpūre búapūtēre, basaré, peruri putiré, corneta busurére tñonemóricu sáa.

Tiimacāpūre paderá ãñurō menirá maniádacua.

Tiimacāpūre oteréperi wãñiárĩ busurére tuonemóricu.

²³ Tiimacāpūre sīawócore maniádacu.

Tiimacāpūre wāmosíara useni basapeorere tuonemóricu sáa.

Tiimacā macārā dúari basocá apeyé dita macārā nemoró dúamenirá niimiwā.

Tiimacā macārā yáíwa oco sitará tiirénomena niipetire dita macārārē jīiditowa, jīiwī.

²⁴ Tiimacā niipetira profetare, Cōāmacūrē padeoráre sīarígue wapa cuocú. Teero biiri niipetira atibúreco macārārē sīarígue wapa cuocú.

19

¹ Too síro yuu tuowú sūcā. Pau ãmuásepu niirá bayiró busurómena wedeseri tuowú: Cōāmacūrē usenire ticoa.

Marīyagu Cōāmacū marirē netōnégū niī.

Niipetirere dutimasīgū, tutuanetōjōāgū niī.

² Cūñ ñañarē tiiráre wapa tiiré queoró niī; diamacú niī.

Tiimacā sīcō numió ãmuárē ñeeape wapatágo tiiróbiro wapa tiinóri macā putuáa.

Tiimacā ãpērāména ñañarō ñeeapera tiiróbiro ugaripéanojīrō, niipetiro macārārē ñañowú.

Cōāmacū cūñrē padecoterare sīarē wapa tiimacārē ñañarō tiicāmewī, jīiwā.

³ Jīinemowā sūcā:

—Cōāmacūrē usenire ticoa. Tiimacā òme buserucujāādacu, jīiwā.

⁴ Veinticuatro butoá dutirá, bapari catirá Cōāmacū tiipīrōpu duigáre padeorá, ñicācoberimena jeacūmuwā. Biiro jīiwā:

—Teerora wáaaro. Cōāmacūrē usenire ticoa, jīiwā.

⁵ Tiipīrōpu sīcū wedesewionecori tuowú:

Marīyagu Cōāmacūrē usenire ticoaro.

Niipetira Cōāmacūrē padecotera, quioníremena cūñrē ññará, bári niirá, uputí macārā teerora tiíaro, jīiti.

Cordero wāmosíadari bosebureco

⁶ Yuu tuowú sūcā. Pau wedesera tiiróbiro tuowú. Oco pairó òmasāncōrōbiro busuwa. Bupo bayiró páaro tiiróbiro busuwa. Biiro jīiwā:

Cōāmacūrē usenire ticoa.

Cōāmacū marī Ōpū tutuanetōjōāgū dutinucāi.

⁷ Usenico. Bayiró usenirā niico.

Cōāmacūrē “añunetōjōāi” jīi, usenire ticoco.

Cordero cūñrē padeoráména niinucāadari bureco jeatoaa.

Cūñrē padeorá cūñ nūmo niigōdo tiiróbiro niīya.

Nūmo niigōdo coo basiro añurō quēnoárigopu niico.

Cūñ coo tiiróbiro quēnoárirapu niīya.

⁸ Cūñ suti butiré, jūirímaníre, bayiró asiyáre sáñoáririra niīya, jīiwā.

Suti butiré “Cōāmacūrē padeorá añurō tiiré niīa” jīidugaro tiia.

⁹ Ángele yuure jīiwī:

—Ateré jóaya: “Cordero cūñ wāmosíari bosebureco niirīpu cūñ boocóririra useniādacua”, jīiwī.

Cūñ yuure jīinemowī:

—Tee Cōāmacū wedesere diamacú niī.

¹⁰ Ángele teero jīirí tuogú, cūñrē padeogú, cūñ puto ñicācoberimena jeacūmumiwā. Yuu teero tiirí, yuure jīiwī:

—Teeré tiirjãña. Yũcã Cõãmacũrẽ padecotegura niã. Mũũ tiiróbirora, mũũya wedera Jesuyére wederá tiiróbirora niã. Cõãmacũ dícare ñicãcoberimena jeacũmu, padeoyá, jĩwĩ.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiiyĩgu. Tee masĩré ticorémene wedeyira. Teerora Jesuyére wederácã Espiritu Santo masĩré ticorémene wedecua.

Caballo butigú sotoapu pesagúye queti

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Ëmũáse tusuri ññawũ. Caballo butigú bauánucãjeawi. Cũũ sotoapu sĩcũ pesawi. Cũũrẽna “wasoró maniró Cõãmacũyere diamacú wederucugũ” jĩĩya. Cũũ ñañaré tiiróre diamacú wapa tiiquí. Cãmerĩsĩãgũ wáagu, diamacú tiigú niĩ. ¹² Cũũ capeari pecame jũũrípõnabiro niwũ. Cũũya dupupure pee pesaré betori pesawũ. Sicawãme jóature cwowí. Tiiwãmerẽ cũũ dícu masĩ. ¹³ Sutiró díi púuarirore sãñawĩ. Cũũ wãmecutiwi Cõãmacũ Wãcũrere Wedegú. ¹⁴ Surara ñmũáse macãrã cũũrẽ ññawũ. Cũũ suti butiré jũĩrĩmanĩrere sãñawã. Cũũ caballoa butirá sotoapu pesawa. ¹⁵ Cũũya ɱseropũ espada pũanĩñape asoyóaripĩ súuwitiwũ. Tiipĩmena niipetire dita macãrãrẽ netõnucágũdaqui. Tutuaromena dutigũdaqui. Cũũ cũãrẽ ɱsegũdũcare cutamutóro tiiróbiro wapa tiigũdaqui. Cũũ teero tiigú, Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ cũãmena bayiró cúare ññogũdaqui. ¹⁶ Cũũya sutirópũ, cũũya ɱsebetópũ wãme jóatunowũ. “NIIPETIRA ÕPĀRĀ NEMORÓ ɱPHTÍ MACŪ”, jĩ jóatunore tusawũ.

¹⁷ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ ángele muĩpũ búreco macũpũre nucũgũrẽ ññawũ. Cũũ niipetira ñmũásepu wũrãre bayiró busurómena wedewi:

—Neãña, Cõãmacũ mũãrẽ boseyaadarere quẽnobosárere yaaadara. ¹⁸ Õpãrãyé diiré, surarare dutirãye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cũã sotoapu pesarãye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapienori basoca, dutiapienoña manirã, búri niirã, ɱpũtĩ macãrãye diiré yaaadacu, jĩwĩ.

¹⁹ Yũũ ññawũ sũcã. Quiogú peti, atibúreco macãrã õpãrã, cũãyara surara neãwã. Cũũ neãrã, “jãmũ, cãmerĩsĩãco” jĩwã. Teero tiirã, caballo sotoapu pesagúmena, cũũyara suraramena cãmerĩsĩãrã wãamiwã. ²⁰ Caballo sotoapu pesagúpe quiogú petire ñeewĩ. Cũũmena “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũcã” jĩĩditorigũcãrẽ ñeewĩ. Cũũ quiogú peti ññacoropũ tiieñowĩ. Teemena niipetira quiogú petire queorere jóatunorirare cũũrẽ weerigũre padeorãre jĩĩditowi. Cũũ pũarã catirãra pecametaropũ cõãñoconowã. Tiitaro “azufre” wãmecutire ɱpe tiiróbiro sipirémene jũũã. ²¹ Æpẽrã cũã menamacãrãpere caballo sotoapu pesagúra sãĩpetĩjãwĩ cũũya ɱseropũ súuwitiripĩmena. Teero sãĩpetĩari siro, niipetira wũrã cũãye diiré yaa, yapinetõjõãwã.

20

Mil cũmarĩ Jesús dutiadare

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ ángele ñmũásepu niĩãrigũ diiãtiwi. Cũũ niiditidari cope macã sawire, teero biiri pairĩda cõmedaré cwowí. ² Cũũ pĩnocare ñeewĩ. Cũũ sicato atibúreco tiirĩ siro macũ “pĩno” jĩĩnorigũ niĩ. Cũũ wãtĩãrẽ dutigú, Satanás niĩ. Cũũrẽ cõmedamena mil cũmarĩ siatúcũwĩ. ³ Cũũrẽ niiditidari copepu cõãdiocowi. Cõãdiocoari siro, tiicope soperé sawimena biajãwĩ. Mil cũmarĩ basocãre jĩĩditorijããrõ jĩĩgũ, teero tiiwĩ. Too síro jõãnógũdu niigũ tiii. Yoari mee jõãnórĩgu niigũdaqui.

⁴ Yũũ ññawũ sũcã. Õpãrã duirẽpĩrĩpu duirãre ññawũ. Cõãmacũ cũãrẽ diamacú besemasĩrere ticowi. Æpẽrãrẽ ññawũ. Cũũ Cõãmacũye queti, Jesuyére wederã niiyira; cũã quiogú peti, cũũ weerigũre padeorĩyira; cũũ queorere cũãye diapóaripũ, cũãye wãmorĩpu jóatudutiriyira. Teewapa cũãye dupupãre páatanoyira. Teero tiirã, cũã diarirapũ niipacara, masãrira niwã. Cũũ masãri siro, Cristomena mil cũmarĩ basocãre

dutiwa. ⁵ Teero tiinórira niijírã, ãpěrá diarira sũguero masãsũguetoaadacua. (Ãpěrá diarirapeja masãmuãriwa ména. Dupupáre páatanorira mil cũmarĩ õpără níiãri siro, masãmuãwã.) ⁶ Diarira masãsũguerira ñañaré manirá niíya; useniya. Cũã dianemoricua; pecamepũ wáaricua. Cũã paiá niĩadacua, Cõãmacũyere, Cristoyere padeadara. Cũã mil cũmarĩ Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetõjõãrigue

⁷ Mil cũmarĩ netõãri siro, tiicopepũ siatúcũnorigũ Satanárẽ jõã, páõwioneconogũdaqui. ⁸ Cũũ niipetiropũ niipetire dita macãrãrẽ jĩditogu wáagudaqui. Gog, Magog wãmecutiri macã macãrãcãrẽ teerora tiigũdaqui. Cũãmena sũo, cãmerĩsĩãgũda jĩgũ, néõgũdaqui. Cũã paũ niĩadacua ditatupari pairĩmaa día wesa maquẽ tiiróbiro.

⁹ Cũã niipetiro tiiditapũre jeaadacua. Cõãmacũrẽ padeorã niirõpũ, cũũ maĩri macãrẽ niisodeaadacua. Cõãmacũpe pecame ticodiocogũdaqui, niisodearare sóeditiojãgũda jĩgũ. Niipetira sóeditioõadacua. ¹⁰ Wãtĩãrẽ dutigũ cũãrẽ jĩditorigu pecametaropũ cõãdioconogũdaqui. Tiitaropũ azufre jũũã. Toopũ quiogũ peti, “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũja” jĩditorigucã cõãdioconowã. Toopũ búrecori, ñamirĩ ñañarõ netõrucúadacua.

Butirĩpĩrõpũ duigũ ñañaré tiirĩrare wapa tiirĩgue

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Õpũ duirĩpĩrõ pairĩpĩrõ butirĩpĩrõrẽ ññawũ. Tiipĩrõpũ duigũre ññawũ. Cũũ ññacoropũre atibúreco, ãmuãse ditijõãwũ. Baunemóriwũ sãa. ¹² Diarira tiipĩrõ díamacũpũ nucũrĩ ññawũ. Cũã uputĩ macãrã, búri niirã niiwã. Cũã too nucũrĩ, jóaturepũrĩrẽ páõwĩ. Apepũ catirẽ petihẽre cõorã wãmerẽ jóaturipũcãrẽ páõwĩ. Diarira tiirĩgue teepũrĩpũ jóatunowũ. Teepũrĩpũ jóariguere buetoagu, cũãrẽ wapa tiiwĩ. ¹³ Día pairĩmaapũ diarira tiipĩrõ pũtopũ jeawa. Diarira yeeripũna niirõpũ niimiracã toopũra jeawa. Cũãcõrõ cũã tiirĩguere buegũ, cũãrẽ wapa tiiwĩ. ¹⁴ Diarira yeeripũna niirõ cõãdioconowũ pecametaropũ. Tiitaropũ cõãrẽ dianemojõãre niĩã. ¹⁵ Sĩcũ cũũ wãmerẽ catirẽ petihẽre cõorã wãmerẽ jóaturipũpũ jóatunoña manigũno tiitaropũ cõãdioconowĩ.

21

Mama ãmuãse, mama dita wasorĩgue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Mama ãmuãse, mama dita ññawũ. Niisũgueri ãmuãse, niisũgueri dita ditipetijõãwũ; día pairĩmaacã teerora. ² ãmuãse Cõãmacũ pũtopũ Mama Jerusalén ñañaré manirĩ macãrẽ diiatiri ññawũ. Ññurõ quẽnoãri macã niiwũ. Sĩcõ numiõ wãmosĩagodo manũrẽ ññurõ tũsaaro jĩgõ, quẽnoãrigo tiiróbiro niiwũ. ³ Tiipĩrõpũ sĩcũ bayirõ busũrómena wedesewionecori tuowũ:

—Jãã, tuoyã: Mecũãmena Cõãmacũ basocãmena niĩ. Cũãmena niirucujãgũdaqui. Cũã cũũyara niĩadacua. Cõãmacũ basirora cũãmena niigũdaqui. Cũũ cũũyagu Cõãmacũ niigũdaqui. ⁴ Cũã yaco ocorẽ cosegũdaqui. Dianemoricua sãa. Bóaneõre, utirẽ, pũnirẽ maniãdacu. Niipetire niisũguerigũ petijõãã, jĩwĩ.

⁵ Tiipĩrõpũ duigũ jĩwĩ:

—Jãã, tuoyã: Yũũ niipetire mama dícu tiia, jĩwĩ.

Apeyẽ jĩñemowĩ:

—Yũũ wedesere padeorẽno niĩã; diamacũ niĩã. Teero tiigũ, jóaya, jĩwĩ.

⁶ Too siro yũũre wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Yũũrã niisũguegũ, niitugũ niĩã. Yũũre bayirõ maĩrã oco sĩnidugãra tiiróbiro niíya. Teero tiigũ, yũũ oco tĩãgũ tiiróbiro cũãrẽ catirẽ petihẽre teerora ticojãgũda. ⁷ Ññurõ padeó cãmewitĩranorẽ niipetire yũũ “ticogũda” jĩriguere ñeeãdacua. Yũũ cũũyagu Cõãmacũ niigũdacu; cũã yũũ põna niĩadacua. ⁸ Cui yũũre

padeodúrano, padeodugáherano, ñañanetōjōārere tiiráno, basocá sīāráno, āpērāména ñañarō ñeeaperano, yáíwa oco sitará jīditoremena tiiré tiiráno, weerirare padeoráno, niipetira jīditorepirano pecametaropu wáaadacua. Tiitaropu azufre upe tiiróbiro sipiréména jūūā. Toopú wáare dianemojōāre niīā, jīwī.

Mama Jerusalén

⁹ Sīcū ángele siete oro bapari cūoríra menamacū atiwí. Teebaparipura too sūgueropu siete ñañaré tiitúriguere posecutíw. Cūū yūure jīwī:

—Jām, Cordero numo niigōdore mūurē ēñomá, jīwī.

¹⁰ Yūū cānirípacari ĩñarópure Espírítu quēērópū tiiróbiro yūure ēñonemówī sūcā. Quēērópū ángele yūure ũtāgú pairígu ũmúarígu nēewawí. Jerusalén ñañaré manirí macārē ũmúásepu ēñowí. Tiimacā Cōāmacū pūtopu diiátiro tiiwū. ¹¹ Cōāmacū asibatéreména bayiró asibatéw. Tiimacā wapapacáripe tiiróbiro asibatéw. Ũtāpe “jaspe” tiiróbiro ocosusúw. ¹² Tiimacā wesare pairí sānirō ũmúári sānirō niisodeaw. Tiisānirōpu doce soperi niiwū. Teesopericōrō sīcū ángele nucūwī. Teesoperipū wāme jóaturigue tusaw. Teewāme Israelya pōna macārā doce pōnarī macārā wāme niiwū. ¹³ Tiisānirōpūre muīpū mūāatirope itíasope niiwū; muīpū sāāwarope itíasope niiwū; nortepé itíasope niiwū; surpe itíasope niiwū. ¹⁴ Ũtāquiri docequiri sotoapu tiimacā macā sānirō tiinóriro niiwū. Teequiricōrō doce Jesucristo cūyere wededutigū beserira wāme jóaturigue tusaw.

¹⁵ Yūūmena wedesegu sicagú orogure cūowí. Tiiguména tiimacārē, teesoperire, tiisānirōrē queogúdu tiiwí. ¹⁶ Tiimacā sīcārībíro yoa, sīcārībíro esawá. Ángele tiiguména tiimacārē queowí. Dos mil doscientos kilómetros niiwū. Yoaro, esaró, ũmúārōcā nocōrōrā niiwū. ¹⁷ Tiisānirōrē queowí. Sesenta y cuatro metros niiwū. Basocá queoróbiro queowí.

¹⁸ Tiisānirō “jaspeména” tiirí sānirō niiwū. Tiimacā oroména tiirí macā niiwū. Oro jūūrīmaníre, bídrū sipioáriro tiiróbiro niiwū. ¹⁹ Tiisānirōrē tuuñerequiri niipetire wapapacárequirimeña mamonorigue niiwū. Niisūgueriqui “jaspe” niiwū. Too síro macāqui “zafiro”, too síro macāqui “ágata”, too síro macāqui “esmeralda”, ²⁰ too síro macāqui “ónice”, too síro macāqui “cornalina”, too síro macāqui “crisólito”, too síro macāqui “berilo”, too síro macāqui “topacio”, too síro macāqui “crisoprasa”, too síro macāqui “jacinto”, too síro macāqui “amatista” niiwū. ²¹ Doce sopepāmarī perlapāmarī niiwū. Sopepāmarīcōrō sicape perlapeména tiiré niiwū. Macā deco niwarima oroma niiwū. Bídrūbiro ocosusúrima niiwū.

²² Tiimacāpūre Cōāmacūwiire ĩnaríw. Cōāmacū marī Őpū tutuanetōjōāgūrā, Corderora Cōāmacūwii niijārā tiiwá. ²³ Tiimacāpūre muīpū búreco macū, ñami macū bóerere boorícu. Cōāmacū bóebatecoreména bóerucua. Cordero tiimacā sīwócoriga niī. ²⁴ Toopūre niipetire dita macārā tiimacā bóereména añurō niīadacua. Atibúreco macārā ōpārā niimirira cūā dutiri, cūārē padeoríguere ũsenipeoadara néesāwadacua. ²⁵ Búrecore tiimacā maquē soperí tusurucujāadacu. Ñami maniādacu. ²⁶ Niipetire dita macārā āpērā cūārē padeoríguere ũsenipeoadara néesāwadacua. ²⁷ Toopú sīcārī ñañaréno néesāwanoña maniādacu. Ñañaré tiirá, jīditorepira sāāwaricua. Corderoyapū catiré petihére cūorá wāmerē jóatunorira dícu sāāwadacua.

22

¹ Cūū yūure díare ēñowí. Tee oco catiré petihére ticoa. Bayiró ocosusúrima niiwū. Tiimaá Cōāmacū, Corderoyapīrōpu witiatiw. ² Tiimacā decopu uputí macāma dūpomena wáarima niiwū. Tiimá deco tii díā ũmayucow. Tiimaá pūaníñapūra yucūgu catiré ticorígu wiiríro niiwū. Sicacūmarē docecōrō dícu dūcacutíw. Muīpūrācōrō dūcacutíw. Tiigú maquē pūū niipetire dita macārārē ũcotire niiwū. ³ Toopūre basocá “ñañarō wáaro” jīrē maniādacu. Tiipīrō toopú niīadacu. Tiipīrō Cōāmacūyapīrō, teero

biiri Corderoyapĩrõ niiã. Cũũrẽ padecotera cũũrẽ padeoádacua. ⁴ Cũũrẽ ñnarucujãã-dacua. Cũãye diaporipũ cũũ wãmerẽ cõoádacua. ⁵ Ñami maniádacu. Toopú niirá sãwócoriga bóerere booríadacua. Muĩpũ bóerere booríadacua. Cõãmacũ marĩ Õpũ cũãrẽ bóebatecogũdaqui. Toopú niirá Cõãmacũmena dutirucuaadacua.

Jesucristo máata putuaatigũdaqui

⁶ Cũũ yũure jĩwĩ:

—Tee wedesere padeoréno niiã; diamacũ niiã. Marĩ Õpũ Cõãmacũ cũũyara profetare wãcũrẽ ticogúra ángelere ticocowi, cũũrẽ padecoterare máata too síropũ wáaadare ãñodutĩgu, jĩwĩ.

⁷ —Tũoyá múã: ¡Máata putuawagũda! Teero jĩriguere padeoráno, teero biiri atipú jóariguere bue, padeoráno useniádacua, jĩwĩ.

⁸ Yũ Juan teeré tuowú; ññawũ. Tũo, ññatoagu, ángele yũure teeré ãñóarĩgu putu ñicãcoberimena jeacũmumiwũ, cũũrẽ padeogũdu. ⁹ Cũũpe yũure jĩwĩ:

—Teeré tiirjãña. Yũcã Cõãmacũrẽ padecotegũra niiã. Mũũ mũũya wedera profetas tiiróbiro niiã. Niipetira atipúpú jóariguere bue, padeorá tiiróbirora niiã. Cõãmacũ díçure jeacũmu, padeoyá, jĩwĩ.

¹⁰ Cũũ yũure jĩnemowĩ:

—Atipúpú “biro wáaadacu” jĩ mũũ jóarigue queoró wáaadare péero dusaa. Teero tiigú, atipú mũũ jóariguere yayióropũ cõorjãña. ¹¹ ãpẽrãrẽ ññarõ tiigúno teero ññarõ tiitẽrjããrõ. Ññanetõjõãgũcã teerora tiirucujããrõ sáa. Basocá ãñugũpe ãñuré tiiáro. Cõãmacũ booró tiigú teeré tiirucujããrõ cũũcã, jĩwĩ.

¹² —Tũoyá: ¡Máata putuawagũda! Yũ basocáre wapatíre cõoa. Cũãcõrõrẽ cũã tiirécõrõ wapa ticogũda. ¹³ Yũurá niisuguegu, niitugu niiã, jĩwĩ.

¹⁴ Suti coseríra tiiróbiro niĩya basocá cũã ññaré tiiriguere acabónorira. Cũã useniádacua. Catiré ticorígu dũcare yaamasĩadacua. Atimacá maquẽ soperipũ sããwamasĩadacua. ¹⁵ ãpẽrãpẽja ññarã niirapeja sopepú putuáadacua. Cũã niĩya: Yáíwa oco sitará jĩditoremene tiiráno, ãpẽrãmẽna ññarõ ñeepera, basocá sãrã, weerirare padeorá, niipetira jĩditorere jĩusenirã niĩya.

¹⁶ —Yũ Jesús ticocoawũ yáagu ángelere. Cũũrẽ tee quetire wededutiawũ. Yũure padeoré põnarĩ macãrã teeré tuóáro. Yũ David pãrãmi niinũnũsegũ niiã. Ñocõãwũ bóeriga ãñurõ bóero tiiróbiro niigú niiã, jĩwĩ.

¹⁷ Cũũ teero jĩãri siro, Espíritu Santo, teero biiri Jesuré padeorá: —Putuaatiya, jĩwã. Atipúpú jóariguere tuorãnocã “putuaatiya sáa” jĩãrõ.

Cõãmacũ putopũ wáadũgara oco sñidũgára tiiróbiro niĩya. Cũã oco catiré petihére ticoré sñidũgára atiaro wapatíro manirõ.

¹⁸ Niipetira atipúpú jóariguere tuorãre wedegũda: Atipúpú jóariguere jóanemorãnorẽ ññarõ wáaadacu. Cõãmacũ atipúpú “ññaré wáaadacu” jĩ jóariguere cũãrẽ nemosãñurõ tiigũdaqui. ¹⁹ Atipú jóariguere néedũoranorẽ Cõãmacũ atipúpú ãñurõ tiiádare jóanoriguere ticoriqui: Yucũgu catiré petihére ticorígu dũcare ticoriqui; tiimacã ññaré manirĩ macãpũ “sããatiya” jĩriqui.

²⁰ Atipuré jóari tiirígu jĩĩ:

—Teerora niiã. Máata putuawagũda, jĩĩ.

Teerora tiiáro. ¡Putuaatiya, Õpũ Jesús!

²¹ Marĩ Õpũ Jesús múã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõrã niiã.

Juan